De dichtwerken van Bilderdijk. Deel 4

Willem Bilderdijk

bron
Willem Bilderdijk, *De dichtwerken van Bilderdijk. Deel 4*. A.C. Kruseman, Haarlem 1857

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bild002dich05_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

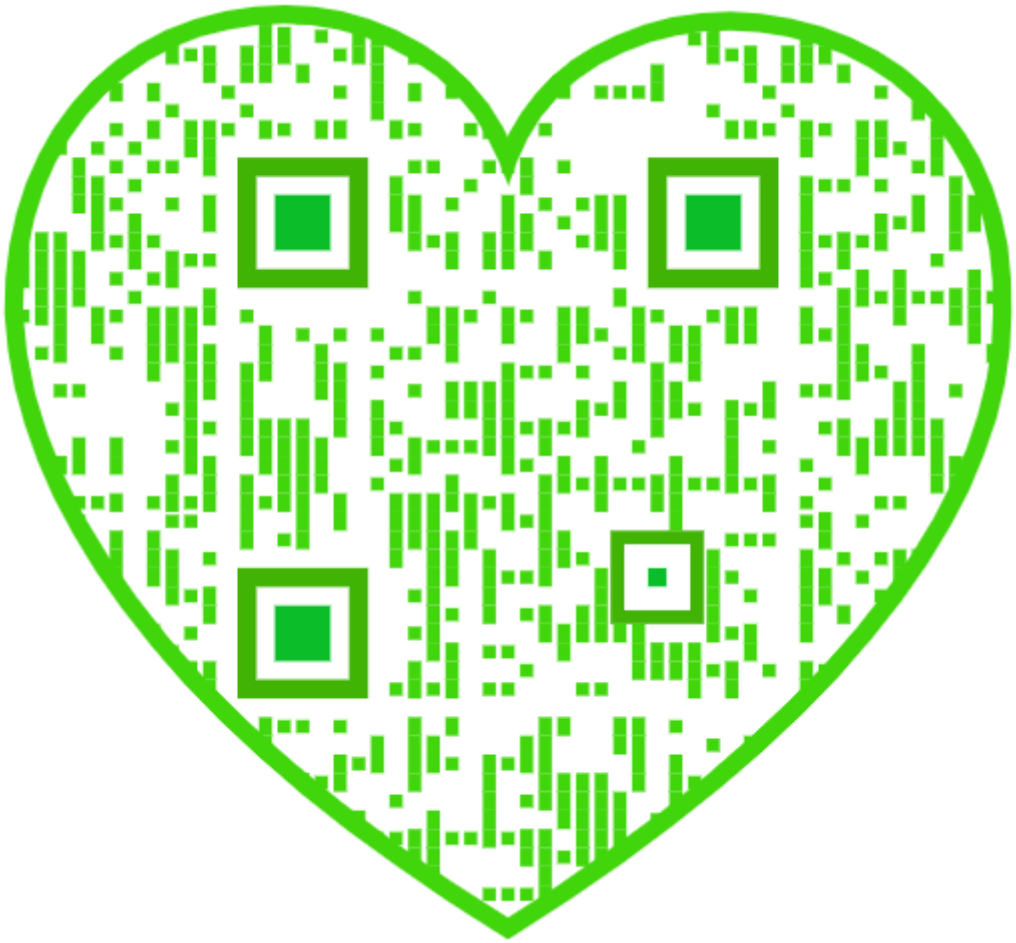

Dramatische poëzy.
(Vervolg.)

Willem van Holland, treurspel.

Foemineum sortita jugum quum pompa pependit.
MANILIUS.

Personaadjen.

WILLEM, Graaf van Oostfriesland; nu, door den dood van zijn' Broeder Diedrijk VII, Graaf van Holland.
ADA, Dochter van den overleden' Graaf Dicdrijk.
ADELHEIDE VAN KLEEF, Gravin weduwe van Graaf Diedrijk, zich de Ruwaardy en 't Landbestuur, op naam van hare dochter, aanmatigende.
De GRAAF VAN LOON.
STAVO, Friesch Edelman.
Heer FILIP VAN WASSENAAR, Hollandsch Edele.
De BISSCHOP VAN UTRECHT.
HENDRIK DE KRANE, verdreven Graaf van de Kuinder. Vertrouweling van Adelheide.
Heer HUGO VAN VOORNE,}Hollandsche Edelen, Aanhangers van Adelheide.
- DIRK VAN ALTENA,}Hollandsche Edelen, Aanhangers van Adelheide.
- SIMON VAN HAARLEM,}Hollandsche Edelen, Aanhangers van Adelheide.
- JAN VAN ARKEL,}Hollandsche Edelen, Aanhangers van Adelheide.
De ABT van het Merweklooster.
Een KRIJGESBODE van Graaf Willem.
Een DORDRECHTSCH KRIJGSBODE.
Een WAPENKNECHT van Hendrik de Krane.
Een KRIJGSOVERSTE van Willenis Hofwacht.
Een HOLLANDSCH HERAUT.
Voorts, KLOOSTERLINGEN, GEWAPEN DEN. HOLLANDSCHE EDELEN van beiderlei aanhang. GEVOLG van Adelheide en Ada.

Het Tooneel is deels in Dordrecht, deels in het Merwekloos ter, palende aan den Stadsmuur.
Het Eerste Bedrijf speelt in een met rouwteekenen behangen vertrek van het Graaflijk Hofverblijf binnen Dordrecht. Het Tweede en het Vierde in het Klooster, in 't gezicht van het Kerkchoor. Het Derde in een Gchoorzaal: en het Vijfde in een Praalvertrek van dit Hofverblijf.

Eerste bedrijf.

Eerste tooneel.

STAVO, ADA.

STAVO.
Hoe! Hollands Graaf verscheidde, en midden in den rouw,
Daar 't lichaam de aard verwacht, denkt Ada aan de Trouw!
Men stoort de staatlijkheid der boet- en lijkdienstpsalmen
Door uitgelaten vreugd en dartle bruiloftsgalmen.
Dit voegt zijn Dochter dan, haars Vaders liefde en lust!
Zy, zy betwist hem 't graf, zijn koude beenders rust!

ADA.
Ach! Stavo! scheur my 't hart door billijke verwijten
Niet open. 'k Heb vergeefs met worstlend tegenwrijten
Die heillooze Echt vertraagd, waar toe me een Staatzucht doemt,
Verneedrend voor een hart, dat op zijne afkomst roemt.
Ja, Ada wordt verkocht, geofferd door haar moeder,
En Diedrijk liet vergeefs zijn erfrecht aan zijn' broeder.
Ik ben de prijs diens roofs, my kost het deugd en eer,
Dat Diedrijks Weêuw voortaan op Adaas naam regeer'.

STAVO.
Zoo dat de ontaarde drift der moedige Adelheide
Haar dochter tegens wil dien Echtknoop toebereidde! -
Men waant uw' boezem niet gevoelloos voor Van Loon.

ADA.
Mijn Stavo, zijn we oprecht. - Doe Diedrijks bloed geen' hoon!
Van Loon, wiens buigzame aart mijn Moeder heeft betooverd,
Had mooglijk Adaas hart in 't Riddrenperk veroverd,
Indien hy 't door de lans aan vorsten had betwist,
Of, oorlogsman, zijn bloed op 't slagveld had verkwist.
De Heldendapperheid licht Prinsen uit den zadel;
Zy neemt den afstand weg van vorstenbloed en adel;
En 'k sloot het oog veellicht.....Ja, zegge ik meer, mijn vrind!
Ik had den wakkren Graaf ook zonder erf bemind.
Maar 't Frankisch Koningsbloed, door Diedrijks naam verheven,
In dartle vlam haar hand eens Bisschops Dienstman geven -!
En hoe? Uit laffen dwang van 't moederlijk gezag! -
Neen, Stavo, 'k denk te hoog. De Hemel keer' dien slag!

STAVO.
'k Verheug me, in Willems Nicht dien eedlen trots te ontwaren.
Nooit bukk' hy voor den dwang van uw geweldenaren!
Ik ken de fierheid van uw moeder, 'k ken haar moed,
Haar haat op Willem, lang door 't oorlogsvuur gevoed:
't Spreekt alles, alles nog, van de oude broederveten,
In Diedrijks hart gestookt; 't spreekt nog van Willems keten.
Maar eindlijk, 't werd verzoend; de Broeder zeeg in 't graf,
En stelde in 's Broeders hand het erfrecht van zijn' staf.

Ge erkent dit recht. Sta pal! Geen' wederspannelingen
Gelukke 't, om uw' naam dien schandvlek op te dringen,
Als hield gy 't recht des Lands, de rijkswet, en de plicht
By heerschzucht, laffe vrees, of wulpsche drift te licht.
Graaf Willem nadert reeds en zal zijn recht doen gelden.
Zijn lauwren, eens geplukt in de Idumeesche velden,
Rukt vrouwenroekloosheid noch jeugdig onverstand
Dien wakkren leeuw van 't hoofd, wanneer zijn drift ontbrandt.
De Kuinder banneling moog Adelheid regeeren,
En met haar, op uw' naam, den oorlogsheld braveeren!
Het tijdstip is naby, en eerder dan men 't denkt,
Dat Willem loon naar werk aan vriend en vijand schenkt.

ADA.

Die booswicht, ja, 't is waar, beheerscht haar geest volkomen.
Zijn schijndeugd had voorheen mijn' vader ingenomen:
Gy weet het al te wel. - Wat zeg ik? ach, mijn heer!
Ja, Diedrijks droeve wees heeft zelfs geen moeder meer.
Maar moet ik, moet mijn hand hier de oorlogstoorts ontsteken,
Rampzalige! - en waar toe -!

STAVO.

Om d'ijzren boei te breken
Waar aan eens Moeders trots u vastlegt, tot uw spijt,
Tot smaad van ons, van hem, wiens edel kroost gy zijt!
Hoe! duldt dit Hollands bloed? dit, Hollands Edellieden?
Zal hier, op Diedrijks stoel een vreemde vrouw gebieden;
Haar Dochter dwingen tot een' Echtknoop, haar onwaard;
En siert ze eens Bisschops knaap met Diedrijks vorstenzwaard!
Neen, Ada! verr' van u die gruwel, meê te spannen
Met roovers van uwe eer, met uwe en 's Lands tyrannen!
Uw Oom, zie daar uw' Vorst, wien't toekomt, van uw hand
Te schikken. Beef, ô beef, voor andren Huwlijksband!

ADA.

Ge ontroert my; ja mijn heer, 'k gevoel my Diedrijks dochter.
Geen hart, geen maagdlijk hart was ooit zijn plicht verknochter.
Maar wee de teedre maagd, wier hart een plicht gevoelt,
Waar 't heimlijk weggesleept, zijns ondanks tegenwoelt!

Hier dringt me een moeder, daar...Behoed my voor te zwichten,
Ik smeek het. Dwing' me uw vorst in 't worstlen van mijn plichten,
Ik voel, een sterker dwang dan mooglijk wordt bevroed,
Sleept me in den arm van hem dien ik verachten moet.
'k Zeg mooglijk niet genoeg; maar wil me een schaamte sparen -
Lees, lees me in 't hart, mijn heer - en - doe my de eer bewaren.
Als Willems Afgezant verklaar ik 't u, mijn heer!
Hy toone zich, 't is tijd. Voor my, ik kan niet meer.
Maar zacht! mijn Moeder naakt. Zy koomt uw voorstel hooren.
Een deel der Edelen heeft haar en my gezworen.
'k Ontwijk haar oogen liefst: uw oogmerk wordt verdacht,
Bespeurt ze ons onderhoud. Geef op u-zelven acht!

Tweede tooneel.

ADELNEIDE, STAVO. Eenige Edelen, en onder die, HENDRIK DE KRANE.

ADELHEIDE.
't Verwondert my, mijn heer, indien ge in deze ontroering,
Daar 't alles blijken draagt van schrik en smartvervoering,
Een droeve weduw vergt tot plechtig Staatsgehoor.
Is dit uws Meesters last, ik zie die last niet door.
Spreek echter! Wat 's uw wil? - Een staatlijk ronw beklagen? -
Ik had die ijdle plicht veelliever afgeslagen.
't Vernieuwt gevoelens, die het beter waar, gedoofd:
En 'k had van Willems hart my nooit zoo veel beloofd.

STAVO.
De Graaf vergeeft u licht dit blijk van ongenoegen.
Mevrouw; en 'k weet te wel, wat andwoord hier zou voegen;-
Maar Willems edel hart herdenkt niet aan 't voorheen.
Hy biedt zijn vriendschap u, neemt deel in uw geween,
Genaakt om 's Broeders lijk zijn' broedertraan te plengen,
Zijn spruit en eedle weêuw eens vaders troost te brengen,
En 't Grafelijk gezag....

ADELHEIDE.

(hem in de reden vallende.)

Hoe nu! wat zal dit zijn?

STAVO,

(zonder af breken vervolgende)

Te aanvaarden. Middlerwijl -

ADELHEIDE.
't Gezag! - met welken schijn?

STAVO.
Als Erfopvolger van zijn' Broeder.

ADELHEIDE.
Als beroover
Der Nicht. - Liet Diedrijk dan geen wettig oir meer over?
Is Ada bastaard; en betwist men haar voogdy,
Door 't Hollandsch rechtgebruik gevestigd, thands aan my?
Is dit uws Meesters zorg, hy moog zijn' reistocht sparen;
Ik zal mijn Dochters recht, en tevens 't mijn, bewaren.
Wy kennen hier geen' Vorst dan Diedrijks huwlijkspand;
En my, als haar Voogdes, behoort de staf van 't Land.

STAVO.
't Verbaast my niet, Mevrouw, zoo Adelheides staatzucht...

ADELHEIDE.
Geen staatzucht - my, mijn heer! maar Willems heersch- en baatzucht,
Die eens zijn' Broeder-zelv', die nu zijn teedre spruit
Het eigendom betwist, niets anders, barst hier uit.
Zijn aart verzaakt zich niet; wy zijn dien nog indachtig.
Het geldt het welpjen thands, de leeuw was hem te machtig.
Maar weet, de wachter leeft, die voor dat welpjen waakt,
En siddre die haar dreigt, of aan haar rechten raakt!

STAVO.
Mevrouw, ik heb met u in geen geschil te treden
Om 't Erfrecht, steeds erkend by 't Rijk en al zijn Leden,

En Holland zag tot nog zijn Leenen niet vervrouwd.
Ook Ada werd haar Oom door 't recht des bloeds vertrouwd;
Door 't vaderlijke recht. Wy weten 't, ja wy weten,
Wat Diedrijks laatste wil...Hy schijnt by u vergeten;
Die als zijn stervend hart in 's Broeders aanspraak troost
En lichtnis zocht....

ADELHEIDE.

(Hem invallende.)

Hou op!

STAVO.

(Zonder af breken.)

Hem weigerde, en -! gy bloost?

ADELHEIDE.

(Ontroerd, doch fier.)

Vermeetle, snoer die tong,- of durft ge my trotseeren...!

STAVO.
'k Ben Dienstman van mijn' Graaf, en durf zijn recht verweeren;
'k Sta op zijn grondgebied, (een muiter die 't betwist!)
En, heilig is mijn ampt; het trotst geweld en list.
'k Verander dus van toon. - 'k Moest Diedrijks weêuw begroeten,
Ik lei mijns Meesters dienst, als Maagschap, aan haar voeten,
'k Verzekerde de gunst mijns Meesters haar, als Graaf:
'k Heb afgedaan, Mevrouw; en, zoo ik hooger draaf,
't Is thands een andre last, gericht aan die vermetelen
Die zich in 't Hoog bewind van Hollands Landheer zetelen.
Dien zeg ik oorlog, haat, vervolging, wraak, en straf,
met al hunn' aanhang aan, tot aan den rand van 't graf.

ADELHEIDE.
Ik neem dien oorlog aan! mijn arm weet krijg te voeren
(Uw Graaf heeft proef daarvan) en overmoed te snoeren.
Ik ben 't, die 't Hoofd des Lands in mijn voogdy verbeeld'.
Gy, kondig dit hem aan, uw rol is afgespeeld.

STAVO.
Nog niet. Ik heb mijn last den Standen voor te dragen.

ADELHEIDE.
Mijn zorg heeft lang vooraf u van die last ontslagen.
Geen Eedle of Leenman, of geen Stad, staat u te woord.
Ik voer hier 't Hoog gezag, en heb u uitgehoord.

STAVO.
Zoo eischt mijn Meester dan van wetlooze Adelheide,
Als Overheerscheres, door Holland vrijgeleide
Ter lijk- en offerdienst voor 't Broederlijk gebeent'.

ADELHEIDE.
Wy weten, met wat hart die Broeder wordt beweend,
En weigren 't vrijgelei'.

STAVO.
Ter Lijkplicht van een' Broeder!

ADELHEIDE.
Tot land- en volkbespiên - als Ruwaardesse en Moeder.

STAVO.
Zoo hoor mijn laatst bevel! - Graaf Willem zegt u aan:
Wie in dit oogenblik, naar A daas hand mocht staan,
Hy wraakt haar Echt, als Graaf, als Broeder van haar vader;
Verklaart, wie ze inwijdt, sluit, of toestemt, voor verrader.

ADELHEIDE.
Nog meer? -

STAVO.
Ik heb verricht.

ADELHEIDE.
Zoo breng mijn andwoord weêr.
Mijn Dochter is Gravin! men kent geen' ander Heer.

Derde tooneel.

ADELHEIDE, en de Edelen van het vorige Tooneel.

ADELHEIDE.
Gy hoort die stoute taal, gy Heeren?

(De Edelen zien elkander aan en buigen zich.)

DE KRANE.
Wy bestem men
Uw andwoord. Maar, Gravin, men mocht den voortgang stremmen.
Reeds zien we 't Land verdeeld: zoo Willem aanhang wint,
Is 't uit.

ADELHEIDE.

(Moedig.)

Te wapen dan! - Wie is hier krijgsgezind?

DE KRANE.

(Op een' vleienden toon.)

't Ontbrak aan d' Adel nooit, om 't oorlogszwaard te ontbloten.
Maar 't inlandsch vuur van twist, dat Steden sloopt en Sloten,
Is hachlijk voor 't belang der Grafelijke spruit.
Één stoute daad, Mevrouw, ontweldigd is de Bruid!
Men moet ten halve niet of braaf, of schuldig wezen.
Den laatsten stap te ontzien, is meer dan iets te vreezen.
Men huldige Ada straks, en heur' Gemaal met haar!
't Vertoeven is voor elk van 't uiterste gevaar.
Haast zien we ons overstelpt met Frieslands woeste troepen;
Men koom hem voor! - Een eed, een juichend volksgeschal,
Drukt sterker dan men waant, op 't groote volksgetal.
Die heden roekloos zweert, vindt morgen zich verbonden,

Zucht mooglijk om zijn' eed, maar staaft dien ongeschonden.
Zie daar het Hollandsch hart! Verras het, eer 't bedenkt
Wiens rechten 't in zijn hulde en trouwverbinding krenkt!

ADELHEIDE.

(Bedenklijk.)

Uw voorzorg is gegrond. - Maar hier, met rouw behangen -
Terwijl de doodklok bromt -

DE KRANE.

(Met nadruk.)

In 't dringendst der belangen.

ADELHEIDE.
Reeds hoorden wy 't gemor van 't bygeloovig graauw,

(Dat, schreiende om hunn' Heer, de kerken vindt te naauw)

Om 't naadren van Van Loon, en 't zoo ontijdig pralen,
Hoe heimlijk ook belegd, in feest- en staatsiemalen.
Het spreekt met afschrik van den gruwel, dat men 't kind
Van 't lijk eens vaders scheurt, zoo tederlijk bemind,
De tranen droogen wil die zoo rechtmatig vlieten,
En juichen durft om 't lijk, wiens oogen naauw beschieten.
Hoe Echt en huldiging dit oogenblik volbracht,
Ten trots van waanziek volk en Priesterlijke macht?

DE KRANE.
Zoo laat ge aan dit gemor een' onbedwongen' teugel?
Neen fnuik het onversaagd, voor 't wassen van den vleugel,
Of 't groeit u boven 't hoofd. Hier geldt het Hoog gezag.
De tijd, de nooddwang perst, en duldt hier geen verdrag.
ô Licht is 't dwarland volk met luttel schijns bevredigd.
Daar wordt een vorst vereischt die Adaas recht verdedigt,
Een vijand valt haar aan. - De klem der Landvoogdy
Is in uw hand te zwak by vrouwenheerschappy. -
Men kermt: Het valt ons hard. - Slechts weinig blijde dagen
Der Huwlijksvreugd verleend, en dan op nieuw aan 't klagen!
Dan, met een' nieuwen rouw en lijkdienst, vol van glans,
Des dooden naam vereerd tot op den grens des Lands!
Dan smelt' de nieuwe Graaf met huilen, bidden, knielen,

En uiterlijk misbaar, het hart der vroome zielen!
Dan deel' 't naburig Los in de eigen plechtigheid!
En 't volk aan bidt een' Heer, die zoo trouwhartig schreit.

ADELHEIDE.
En Willem middlerwijl -?

DE KRANE.
Ontbreekt het dan aan vonden? -
Hy heeft aan Diedrijks kroost het vreêverbond geschonden; -
Zijn hand naar 's Broeders lijk misdadig uitgestrekt; -
Zijn schim door tooverrijm kerkschendig opgewekt; -
Zijns Dochters dood beraamd; - met Friezen aangespannen,
Om ze aan den boord van 't Vlie in 't kerkerslot te bannen!
Wat wilt ge meer hier van? Het volk gelooft zoo dra.
Wie wijzer is dan zy, dien kruipt het luistrend na.

ADELHEIDE.
Maar de Adel, Willems steun, en niet by 't oor te vangen -?

DE KRANE.
Die volgt, zoo niet uit zucht, om stands- en huisbelangen.
Geen Adel, die, zoo de eer, zoo geen byzondre zucht,
Hem aan een' Vorst verbindt wiens moed en macht hy ducht,
Niet liever 't zwakker Hoofd in 't flaauw gezag zal stijven,
In hoop om (vindt hy 't goed) hem wetten voor te schrijven.
Zie daar der zaken loop! Ik ken dien. Ja, Mevrouw,
Belang, of bygeloof, daar is geene andre trouw!

ADELHEIDE.
Welaan! het is genoeg. Mijn vriend, ik moet besluiten.
Uw wijsheid licht my voor: men mocht hare Echt nog stuiten.
Op morgen zij de Trouw voltrokken voor 't altaar,
En daadlijk huldig' 't volk het nieuwverbonden Paar!
Ik durf my van Van Loon een dankbaar hart beloven.
Hy zal me (en dit 's genoeg) mijn' invloed niet ontrooven!
Mijn stem zal gelden, ja, en 'k houde als 's Lands Gravin,
De plaats die my behoort, en die ik handhaafde, in.
Men roep' mijn Dochter hier. - Ik zal haar voorbereiden.

Mijn Heeren, blijve uw raad en haar en my geleiden
En gy, vervolgde Kraan - wie omzwanke aan mijn zij',
Zette uw getergde haat den mijnen krachten by!
Maar de Erfgravin verschijnt.

(De Edellieden vertrekken.)

Vierde tooneel.

ADELHEIDE, ADA., met gevolg, dat zich te rug houdt.

ADELHEIDE.
Treed nader, teêrstgeliefde!
Gy weet het, welk een zorg my voor uw welzijn griefde,
Van 't doodlijk oogenblik, dat u een' Vader nam,
Tot heden. - Zijt ge een spruit uit Hollands eedlen stam,
Zoo toon u waardig aan de zorgen van uw moeder.
Uw Vader is niet meer - uw toestand eischt een' hoeder,
Een mannelijke vuist, die voor uw rechten strijdt;
En 'k wil niet dat uw volk om mijn belangen lijdt.
Gy weet, wien u mijn keus bestemde: welke Grooten
Met my, ten nutt' uws volks, tot deze uw Echt besloten.
Van Loon verscheen, en zag, en minde u, en uw hand
Werd door uw Moeder hem verzekerd en verpand.
Gy weet dit? -

ADA.
'k Weet, Mevrouw....

ADELHEIDE.
Genoeg! zoo hoor my wijder.
't Dringt alles tot die Echt. De Friesche golfberijder,
Uws vaders eigen bloed, maar wrevel, trotsch en stout,
Die Friesland als een Leen van u in manschap houdt,
Betwist u 't erfrecht van uw Vader, rukt verwaten
Als vijand op uw erf met Oostersche soldaten,

Aan Nijlstroom en Jordaan op roof en moord geleerd.
Het Land vereischt een Hoofd dat u en zich verweert.
Het geldt hier, by uw recht, uw Staten, en uw leven.
Bereid u, morgen reeds den Graaf uw hand te geven.
Ge ontzet u! - 'k Weet, mijn kind, het geen u treffen moet,
En zie met tederheid die kieschheid in mijn bloed.
Het lijk uws Vaders...Ja, mijn boezem eischt te schreien,
En hard is 't me, in dit uur, uw bruilofsbed te spreien.
Maar Diedrijk spreekt door my; mijn stem is Diedrijks stem!
Zijn vaderlijk gezag geeft thands het mijne, klem.
'k Verëen zijn rechten met de mijnen. Minder teder
Voor Ada, lag ik meê by 't aaklig doodbed neder,
En smolt in tranen; - maar, mijn Dochter 'k doe thands meer!
'k Betracht mijn plicht tot hem door 't staven van zijne eer,
'k Betracht die aan zijn telg, en aan zijne onderzaten.
Hem eeren, is zijn telg bewaren by haar Staten.
Drie dagen breke uw Trouw de droeve lijkplicht af,
Dan offren we ons op nieuw aan 't hem geheiligd graf.

ADA.

(Innig verlegen, en snikkende.)

Mevrouw...!

ADELHEIDE.

Gy weet mijn' wil. - Eer morgen 't licht zal dalen! -
Het uur, zal 's Bruigoms komst (ik wacht hem hier) bepalen.
Betoon gehoorzaamheid als Dochter! - 't Is voor 't laatst.
Dan eindigt mijn gezag: - voor 't minste, 't wordt verplaatst.

Vijfde tooneel.

ADA, alleen. (Gevolg.)

Verplaatst! - Gerechte God! en dat in welke handen!
ô Hemel, welk een schok beroert my de ingewanden!
Men ondersteun me! - Eilaas! is dit eens Moeders zucht?

Waar berg ik my? waarheen? waar vindt mijn boezem lucht?
Op 's Vaders dierbaar lijk het Huwlijksouter stichten,
Hem trapplen op het hart, zijn dit de kinderplichten?
Dit, plichten van een Gade, een Moeder, die het vergt?
Of is het 's Hemels wraak op heel haar huis getergd? -
Neen, nimmer -! - Wil men hier op Adaas naam regeeren,
Mijn arm ontbeert de kracht, den moedwil af te keeren;
En 'k blijve onschuldig (ik betuige 't) aan het bloed
Dat voor dit gruwelstuk onnoozel vlieten moet.
Maar huwen aan Van Loon om 't recht eens Ooms te krenken,
Om aan een' laffen wulp mijns Vaders staf te schenken,
Mijn' naam te mengen aan eene afkomst zonder naam!
Een' man, wiens minderheid een vorstlijk bloed zich schaam! -
In wien vereere ik u, ô Vader, naast mijn Moeder,
Dan in den heilgen band van uw' doorluchten Broeder?
Hem boodt ge in 't uiterste uur, op 't doodlijk ledikant,
Toen 't stervend oog u brak, de teedre Broederhand.
Hem hebt ge in spijt van elk, by 't laatste polsslagjagen,
Afwezig aangestaard, uw telgjen opgedragen,
Uw volk bevolen, en de glorie van uw' stam. -
Gy sterft, en ik, ik bukk' voor eene oneedle vlam?
'k Ontsteek haar op uw graf? ik heul met die u honen,
En dans met hun om 't lijk dat zy verachting toonen?
Bewaar me, ô Hemel, voor een' gruwel, zoo ontmenscht!
Ontruk my 't levenslicht, zoo dit een moeder wenscht!
Maar sterk me, en geef my moed, dat ik mijn' Vader eere,
Zijn' wil, in 't gene ik kan, op 't dierbaar lijk verweere.
Dat zij mijn heiligdom, mijn toevlucht voor 't geweld!
En dan - het leed getorscht, dat Godvrucht steeds verzelt!

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF.

Tweede bedrijf.

Het Praalgraf van Graaf Diedrijk vertoont zich, bedekt met vorstelijke rouwkleederen en eereteekenen, en van brandende waschkaarsen omzet, binnen een afschutsel. 't Is omtrent middernacht.

Eerste tooneel.

Men hoort den volgenden Choorzang.
Deze geëindigd zijnde, verschijnen op den voorgrond des Tooneels ADA, *en de* KLOOSTERABT.

Rust vredig, rust in 't stof der graven,
Gy, Dooden! rust van 't aardsche wee!
Wy mengen zang en offergaven
Op dees uw stille legersteê.

Verblijdt, verblijdt u, matte zielen!
Uw zuchten klommen naar den Throon.
Door ons die op uw' grafsteen knielen
Wordt u dit reukwerk aangeboôn.

Gy slaapt in schaâuw der Kruisaltaren,
Met meer dan rozen overdekt;
Besproeid met bloed der martelaren;
Door twist noch krijsrumoer gewekt!

Rust, lijken, rust in deze Choren,
En wacht op 't jongst bazuingeschal!
Eens zal de blijde morgen gloren,
Die dees uw' sluimer breken zal.

ADA.
Ja, Ada-zelv zoekt schuts in deze uw Choorgewelven,
By hen die 't heilig graf voor haren vader delven!

Zy vreest de ontheiliging der Lijkdienst door 't geweld;
Zy vreest, het geen haar mond, het geen hy nimmer meldt.
Laat hier de onnoozle wees in schaduw van de altaren
Haar eer, haar schuldloos hart, de rust der ziel, bewaren!
Mijn Vader, duld hier niet, dat woestheid of gezag
Haar van heurs vaders lijk baldadig scheuren mag,
En wegsleepe...ach, waar heen! - mijn hart versmelt in tranen!
Wat smeek ik? 't heiligst recht der needrigste onderdanen!
Ontzeg het Diedrijks spruit, ontzeg het Ada niet!
Wat blijft haar, zoo de Kerk haar geen bescherming biedt?

DE ABT.
Mevrouw, geen ijdele angst misverve uw heusche kaken!
Betrouw dit heiligdom. Gewijd zijn deze daken.
Den schuldigste in 't heelal beschut hun majesteit.
Wat ducht uw hoogheid dan, daar ze om een' vader schreit.

ADA.
Ach! weet ik 't, wat ik ducht? - Vermag ik 't uit te brengen?-
Mijn Vader, 'k vrage u niets dan stoorloos tranenplengen.
Hier bidt gy voor de ziel van uw' verstorven' Vorst;
Ai, bidt voor Ada mede in 't onheil dat zy torscht!
Bidt voor uw' wettig' Heer! - Bidt tevens voor mijn Moeder!

DE ABT.

(Met verwondering.)

Mevrouw -?

ADA.
Beveel mijn zaak aan uw' en aller Hoeder!

DE ABT.
Hoe! zou een wreevle hand in 't Vaderlijk gebied...?

ADA.
Mijn Vader-! Adaas hart - Verongelijk haar niet!
Geen ijdle mommery! - Het Erfleen van mijn Vaderen
Behoort my niet, ô neen. Geen droppel in mijne aderen,
Die aanspraak maakt op 't recht, verboden aan een vrouw.

Vorst Willem is uw Graaf, hem zweere ik hulde en trouw.
Gy, staaft uws Vorsten recht, ik eisch het! Zoo uw pogen,
Vermaning, of gebed, of vasten, iets vermogen,
Brengt, wat hem wederstreef, van 't schuldig opzet af.
Mijns Vaders heesche stem roept tot u, uit dit graf.
Eerbiedigt haar in my!

DE ABT.

Aan 's Hemels kruisgezanten,
Mevrouw, betaamt het niet, zich tegen 't recht te kanten;
Maar even weinig, om, in 't wareldlijk beleid
Zich op te werpen tot beslissers van een pleit.
Minst, allerminst, een' Vorst te erkennen of te ontzetten!
Den Hemel koomt dit toe. Wy buigen voor zijn wetten.
Ons hart behoort aan u. Uw erfrecht zij beslist
Door Hem die scepters geeft, wiens uitspraak nimmer mist!
Gy moogt hier 't recht der kerk in volle maat genieten:
Uw tranen zullen vrij en onverhinderd vlieten.
Wy bieden u 't ontzag, verschuldigd aan uw' rang;
En 't heiligdom der plaats verbiedt hier allen dwang.
Men verg' niet meer van ons!

ADA.

Genoeg, eerwaarde Vader!
Maar hoor ik geen gerucht? Wat stervling treedt ons nader?
Ik beef.

DE ABT.

Ontrust u niet.

ADA.

ô Hemel, geeft my kracht!-
Van Loon! Wat zoekt gy hier in 't holste van de nacht?

Tweede tooneel.

ADA, DE GRAAF VAN LOON.

VAN LOON.
Mijn Bruid!

ADA.
Uw Bruid! wat recht, of liever, welk vermeten...?

VAN LOON.
Hoe wenschte ik, dat u 't hart dit alles deed vergeten!

ADA.
Vergeten! - Hier op 't graf eens vaders -! Wreedaart, neen!
Ga, ruk my zoo gy durft, van dees zijn' lijkzerksteen;
Maar vlei u niet, mijn hand op zulk een wijs te winnen.
Streel Adelheides trots; maar wacht u, my te minnen:
Het kroost van Diedrijk zwicht voor geen' oneedlen gloed.
'k Behoor mijn' Vader toe, of wie hem volgen moet.

VAN LOON.
Hem volgen moet - En wie, wie moet zijn' staf dan voeren?
Wien moet het Graaflijk goud het blonde hoofd omsnoeren,
Dan minnlijke Ada, zy....

ADA.
Vermeetle, zwijg! ontzie
De schim eens Vaders die u aanhoort. Buig de knie,
En sidder!

VAN LOON.
'k Buig, met u, voor 't Vaderlijk gebeente
De kniën - 'k Schrei met u op 't heilig grafgesteente!
'k Erken dien Vader, en eerbiedig al zijn recht.
Maar heeft die Vader me ooit uw dierbre hand ontzegd?

ADA.
Onwaardige, - is 't mijn hand, of zijn het Diedrijks Staten,
Waar op gy de oogen vest? - Wie maakte u dus verwaten?
Mijn Moeder? dat ze, ô ramp! ô gruwel der Natuur!
Mijn' naam misbruike en u in 't wetloos Staatsbestuur!
Is Ada dan de prooi der heerschzucht van een Moeder,
Der vleitaal van een' slaaf? Rampzalige onrustvoeder!
Ga, zoek den bruidschat van een Graafschap niet by my!
Ik heb geen Graaflijk recht, geen recht tot heerschappy.

VAN LOON.
Mevrouw, mijn teder hart....

ADA.
Laat daar uw tederheden,
En stoor mijne aandacht niet, mijn tranen noch gebeden!
Vlei Adelheide-alleen -! Zy brenge u Diedrijks staf
Ten Echt, zoo zy 't vermag, en laat my Diedrijks graf!

VAN LOON.
Ach, hoor my! - 'k weet, Mevrouw, de zwakheid van mijn rechten,
En mooglijk...Maar genoeg! - uw Lot aan 't mijn te hechten,
Waar 't heerlijkst dat deze aard, dat heel de schepping had,
Schoon ook uw eedle kruin geen' diadeem bezat.
'k Betuig - mijn blakend hart. De gunst van 's Lands Gravinne
(Uw vader leefde nog) rechtvaardigde mijn minne,
En 'k zag my Adaas hand (schoon hooploos) toegezegd.
Zie daar mijn' wensch bestemd! zie daar mijn gantsche recht!
ô Gun my, by dat recht een beter recht te voegen!
Zie, zie mijn kwijnend hart om uwe weêrmin zwoegen!
'k Betuige u by dit stof eens Vaders, zoo beschreid,
Mijn ziel zoekt Adaas ziel, geen rang of mogendheid.
Verwaardig u...!

ADA.
Hou op! - My mint gy; niet, mijn Staten?
Gy zweert dit, by deze asch? -

VAN LOON.

De Hemel moet my haten,
Indien...!

ADA.

Laat af! Betoon, maar spreek den eed niet uit!
Erken een beter recht, dan waar uw recht uit spruit;
Een beter recht dan 't mijn. - De Broeder van mijn' Vader,
Zie daar mijn' wettig' Vorst; mijn' Heer en Voogd te gader!
Vraag dien om Adaas hand - En - stemt hy in uw min,
'k Ben de uwe,-als onderdaan-maar nooit als 's Lands Gravin.

VAN LOON.

Neen, Ada, neen; uw recht is heilig in mijne oogen.
Dit stave ik met mijn bloed.

ADA.

Zoo staak uw ijdel pogen!
Mijn hart erkent zijn' plicht. Gy, die dien plicht weêrstaat,
Ontwijk me, en vlei u niet dan met mijn' felsten haat!

(Zy wijkt naar achter het Tooneel; van waar, op haar wenk, DE ABT optreedt en zich tot VAN LOON wendt.)

Derde tooneel.

DE GRAAF VAN LOON, DE ABT.

DE ABT.

(Met waardigheid en nadruk).

Mijn heer, vergun me een woord. - In deze plechtige uren...

VAN LOON.

'k Versta u: 'k ben te veel in uw gewijde muren.
Men ziet me in Holland als een' maagdenroover aan

'k Heb mooglijk reeds te lang my-zelv' geweld gedaan;
't Is tijd, dat ik 't gezag van 's Lands Gravin doe spreken.

DE ABT.
We eerbiedigen 't gezag. Gy - eer ons ordeteeken!
Men duldt geen stoornis hier der Lijkdienst van een' Vorst
Wiens naam ons dierbaar is.

VAN LOON.
Die Lijkdienst blijft geschorst.
Een andre zorg....

DE ABT.
Mijn heer, wy weten van geen wetten,
Die 't plechtig kerkgebruik of de outerdienst beletten. -
Zoo 't Hoog gezag des Lands iets vordert, iets gebiedt,
We ontzien het - maar, mijn heer, uw voorbaat geldt hier niet.

VAN LOON.

(Hevig.)

Schijnheilge, ik zweer...!

Vierde tooneel.

WILLEM EN STAVO, in Pelgrims overkleed. DE ABT, DE GRAAF VAN LOON.

WILLEM.

(By 't opkomen, VAN LOON ernstig aanziende.)

Hoe dus! in dit verblijf van vrede? -

(Zich tot den ABT wendende.)

Wy wenschten 't Vorstlijk lijk met offerand en bede
Te groeten.

DE ABT.

't Staat u vrij, gy Pelgrims: treedt vrij toe!

VAN LOON.

(Aan de Pelgrims.)

Wie zijt gy?

WILLEM.

(Tegen VAN LOON, met veel ernst.)

't Is aan u, dat ik die aanvraag doe.
Wie zijt gy, jongling, die u 't recht neemt, my te vragen? -
Gy bloost? - Het is genoeg. Leer grijsheid achting dragen!

(Zy gaan door naar het binnenchoor.)

VAN LOON.

(Een oogenblik alleen op het Tooneel blijvende, tot de Gravin met haar Gevolg optreedt.)

ô Spijt! -

Vijfde tooneel.

ADELHEIDE, met eenig Gevolg, by toortslicht. DE GRAAF VAN LOON. Daarna, DE ABT met eenige KLOOSTERLINGEN.

VAN LOON.

(ADELHEIDE te gemoet tredende.)

Gravin, gy hier! Thands val ik u te voet:
Gy zijt mijn steun alleen. Een woeste muitzucht broedt,
En Ada....

ADELHEIDE.

(Hem de reden afsnijdende.)

'k Ben in staat, den onwil in te toomen.
Bezadig u, mijn heer! geen weêrstand is te schroomen.
Ik ben gehoorzaamheid, geen tegenspraak gewoon,
En, als ik wetten geef, men kent my aan den toon.

Men open' my het Choor!

(De dubbele deur wordt geopend, DE ABT en KLOOSTERLINGEN verschijnen, en de laatsten scharen zich ter wederzijde van den doorgang)

DE ABT.
We ontfangen uw geboden,
Mevrouw!

ADELHEIDE.
Bevlijtigt ge u de Lijkdienst van den dooden?

DE ABT.
Met al de tederheid, verschuldigd aan dat lijk.

ADELHEIDE.
Welaan! Ik vraag van u geen' andren yverblijk.
Ontfangt dees nieuwe gift ten offer van de Altaren (*).

(Men geeft een gouden juweelkoffertjen over.)*

Maar, Vaadren, 'k heb u thands iets heimlijks te openbaren.
Wie hier verdacht mocht zijn, verwijdert hem (**). En gy,
Vertrouwden, 'k verg u trouw aan Diedrijks spruit en my.

*(** Allen vertrekken, behalven DE ABT en twee der oudsten; de deuren sluiten zich.)*

Het hoogst belang van Staat, waar alles voor moet zwichten,
Verplicht me (en 't is voor my de heiligste aller plichten),
Mijns Dochters Staten te verzeekren door haar Echt.
't Eischt alles, dat die band nog heden zij gelegd.
lk weet de tederheid, waar door gy wordt gedreven;
'k Voorkwam uw zwarigheên; - ik heb haar opgeheven.
'k Wacht Utrechts Bisschop hier, die 't plechtig werk voltrekk'.
Niets vordre ik, dan 't geheim tot alles zich ontdekk'.
Intusschen eischt die Trouw, voor drie, voor twee paar dagen,
Verpozing van den rouw dien we onvergeetbaar dragen.
Men neme dus aan 't Volk het uiterlijk gezicht
Der doodsche staatlijkheid van graf en lijkdienstplicht!
Die plechtigheid hoû op; voor 't minst zy zij besloten
In 't stille Choorgebrom en by de Kerkgenooten!

Geen toevloed zij geduld. - Men geef den dooden eer;
Maar droefbeid voegt geen volk by 't hulden van een' Heer.

(DE ABT en KLOOSTERLINGEN staan verslagen.)

Geleidt ons voor een' wijl, waar we onze beden storten.

(De deuren openen zich op nieuw. Zich gereed makende door te treden, vliegt ADA haar van binnen te gemoet.)

Zesde tooneel.

ADELHEIDE, DE ABT, KLOOSTERLINGEN, ADA.

ADA.

(Van binnen en in 't opkomen.)

Mijns Vaders lijkdienst, om mijn huwlijk, op te schorten!
Wat meldt, wat mompelt men? Verhoê dit, Hemel! - Neen,
Men wederhou my niet!

ADELHEIDE.
Wat wil dit woest geween?

ADA.

(Zich voor haar ter neêr werpende.)

Mevrouw, vergun uw telg, dat ze, aan uw' voet gebogen....!

ADELHEIDE.

(Haar in de reden stuitende.)

...Zich aan mijn' wil onttrekke, en 't moederlijk vermogen
Beschimpe? Is dit uw eisch -? Zwijg, Ada, ken uw' plicht:
Kom my voor 't Echtaltaar, niet eerder, voor 't gezicht!

Zevende tooneel.

ADA,

alleen. (Haar vooraf een poos, als verstomd, naoogende.)

Niet eerder voor 't gezicht! - Rampzalige ouderlooze,
Zie daar uw vonnis dan. - Verbleek ik? - Neen, ik blooze!
Voor wien? - Is 't voor my-zelv, gedoemd, veroordeeld wicht,
Dat, redloos, hier verplet, versmoord in tranen ligt?
Voor haar, aan wie mijn hart den naam nog schroomt te geven,
Dien ze afzwoer? Of voor u, ô oorsprong van mijn leven,
Mijn Vader, dus gehoond? Mijn dierbre Vader, ach!-
Mijne oogen, schreit, ô schreit, zoo lang ik schreien mag!-
Men hoort mijn bede niet, en doet met gramme blikken
De stem, die 't hart verheft, in d' engen boezem stikken,
Verstoot my van de kniên waarom ik de armen sla! -
Mijn Vader, 'k vliê tot u - Gy immers hoort my, ja!
Ja, 'k ben uw dochter nog; gy ziet dees tranen vloeien.
ô Laat ik ze ongestoord op uw gebeente sproeien.
Dan neen, een helsche woede ontrukt my 't; - sleurt by 't hair
De onnoozle, hoe zy kermt, voor 't haatlijk Echtaltaar,
En trapt haar 't hikkend JA haars ondanks uit den gorgel,
By 't klaatren van 't gejuich, van zangrenstem en orgel!
Zie, hemel! zie, zie neêr! - Ik hoor gerucht, men koomt! -
Waar wijke ik? - Wijken, ach! En waar dan voor geschroomd?-
Of schame ik my die bron die afruischt langs mijn kaken,
En zal ik op mijn beurt natuur en hart verzaken?
Mijn Vader, neen, ô neen!

Achtste tooneel.

WILLEM en STAVO, als Pelgrims, gelijk te voren. ADA.

WILLEM.

Ja, Grafelijke spruit,
Druk, druk uw' weemoed vrij in bange klachten uit!
Zie daar den gruweldwang, den dwang van 't vrij geweten.
Onzaalge! - Dan wellicht bemint gy deze keten!
Ach, 't ongestadig hart, het geen zijn' plicht doorziet,
Beklaagt somtijds 't geweld, maar 't wenscht, en haat het niet.

ADA.

ô Vriend van Adaas huis! gy moogt dien naam genieten,
Ik heb op Diedrijks graf uw tranen af zien vlieten:
(Die tranen veinsden niet; zy welden uit het hart) -
Verdiende ik dit verwijt, by 't grieven van mijn smart? -
Maar neen, men noemt my Bruid: verdacht zijn dus mijn tranen.
ô Waar mijn hart ontbloot voor al mijne onderdanen!
Las ieder daar de drift die my bezield heeft, in!
Men vond er kinderplicht; en geene oneedle min.

WILLEM.

Vaar voort, Mevrouw! vaar voort! Men deed me uwinborst kennen,
Volhard! Het uur genaakt, en 't spoedt op Arendspennen,
Dat aan uw edel hart de vrijheid wedergeeft.
Uws Vaders Erfgenaam, zijn teedre Broeder, leeft!

ADA.

Mijn Heer - Ik sta verbaasd. In schaâuw van deze altaren...!
Wie kon 't geheim mijns harts, wie mijn besluit ervaren?
Ik wensch geen' onderdaan te trekken in mijn lot.
Mijn hoop is Hollands Graaf, mijn eigen moed, en God.

WILLEM.

Die taal is uwer waard. Maar Ada - ken my nader!
Tree toe, omarm in my - dien Broeder van uw' Vader!

(Hy werpt hoed en pelgrimskleed af.)

ADA.
Hoe! Hemel! -

STAVO.

(Zich desgelijks ontdekkende.)

Ja, Mevrouw! Oostfrieslands Graaf.

ADA.
Mijn Oom!
Duld dat ik aan uw' voet...!

WILLEM.

(Haar in de armen sluitende.)

Ontvlied hier allen schroom.
Wees, wees mijn Dochter - 'k zal uw Vader zijn, u hoeden.
De Hemel voerde u hier om in mijn' arm te spoeden.
Veracht eene Echtknoop, u onwaardig - wijs haar af!
En zweer uws Vaders roem getrouwheid tot in 't graf!
't Ontzag van deze plaats kan geen geweld gedogen;
Haast ziet ge u door mijn hand aan alle vrees onttogen:
'k Vlieg naar mijne Oorlogsmacht (zy legert hier naby),
En morgen, voor den dag, keert ge in mijne armen vrij.
Men kent me in dit verblijf: Men zal uws Vaders asschen
Niet honen: 'k Acht my-zelv' hier veilig voor 't verrassen:
En moedige Adelheide, uit onderneemzucht stout,
Heeft vruchtloos op het Hoofd van Utrechts stoel gebouwd.
Ik wacht de tijding hier van d' uitslag van mijn zorgen.
Reeds ziet gy 't floers der nacht verdwijnen voor den morgen.
Ik ga. - Eer 't middaguur....

STAVO.
Uw krijgsbô, Vorst.

WILLEM.
Hy koom!

ADA.
‘ô Hemel! wek my nooit uit dees ontzetbren droom’!

Negende tooneel.

Een KRIJGSBODE, *de vorigen.*

DE KRIJGSBODE.
De Bisschop, onderschept, is thands uw Krijgsgevangen.

ADA.
‘Dank Hemel!’

WILLEM.
Doe hem de eer des Vorstenstands erlangen:
Geen kluister drukk' zijn' arm: hy keere, en onverlet,
Maar sluit' geen' huwlijksband, waar ik my tegenzet!
Dit vorder ik alleen. - Wie houdt hem in bewaring?

DE KRIJGSBODE.
Vorst! - Egmond.

WILLEM.
Verg' die hem deze enkele eerverklaring!

*(*DE KRIJGSBODE *vertrekt.)*

Verzeekren wy ons thands van mijner Eedlen trouw.
Reeds toeven ze op mijn last in 't binnenst kerkgebouw.
Mijn Nicht, ik laat u hier in de achtbre schuts der heiligen:
Het outer zal u hier, mijn zwaard ons recht, beveiligen.
'k Geleide u naar 't vertrek, waar ge als meestres gebiên,
En mooglijk eer gy 't gist, my winnaar weêr zult zien.

Tiende tooneel.

*WILLEM, HOLLANDSCHE EDELEN. (*WASSENAAR *aan hun hoofd.)*

WILLEM.
Gy Heeren, Hollands bloem, en stavers van de rechten
Des Grafelijken stoels; in honderd lijfgevechten

Mijn Medestanders, mijn Beschermers, door een' moed
Die Nijl en Bosfor mengde aan 't ongeloovig bloed!
Gy, Eedlen, oud van stam, en rechtgeaarde zielen,
Die, in den krijg gehard, voor geen Heerin wilt knielen,
Gy weet het, welk een zucht ons op dees plaats vereent,
By 't graf des besten Vorst', door u, door my beweend.
Gy weet het, dat die Vorst zijn minnende onderzaten
Geen' Zoon, geen manlijk oir tot troost mocht achterlaten,
En, dat het recht van 't Leen, de Rijkswet, en 't Verdrag,
My met zijn' staf beleent, en oproept in 't gezag.
Ge erkent dit, 't Rijk, 't heelal. Het hart der onderdanen
Juicht Willems erfrecht toe in 't midden van hun tranen!
Een trotsche vrouw alleen, wier mannelijken moed
Mijn hart (het belge u niet!) verplichte hulde doet,
Graaf Diedrijks fiere Weêuw, indien gy 't kost gehengen,
Vermeet zich, Hollands volk in vrouwlijk juk te brengen.
Nog duldde ik 't, wilde uw ziel die smaadheid ondergaan,
En trachtte ze, op die wijs haar Dochter voor te staan.
Maar neen -! men wil den staf aan 't Hollandsch bloed ontrukken,
U schandlijk voor een' wulp, en vreemdling, neêr doen bukken,
Vervreemt Graaf Floris erf door eene oneedle trouw,
En schenkt u dartel weg, als slaven van een vrouw!
Dit uur had Diedrijks spruit vermetel aangegrepen,
Ja, 't had ze, ons recht ten spijt, naar 't Echtaltaar zien sleepen,
Zoo niet mijn teedre zorg voor 't wichtigst Staatsbelang,
Den moedwil had gestuit, en dwang gekeerd met dwang.
Zy is, voor 't oogenblik, beveiligd in dees wanden,
Maar, morgen staat ons 't heir der muitren aan te randen
'k Wacht heden van uw trouw, en tevens van uw' moed,
Het edelste bewijs voor Diedrijks vorstenbloed.

WASSENAAR.

Graaf! Hollands Adeldom (dat weinige aterlingen
Naar nieuwigheden staan en naar verachting dingen!)
Erkende uw recht als Graaf in 't broederlijk gebied,
En wederspreekt zich-zelv' noch uw verwachting niet.
Hy eert den Oorlogsheld, bedekt met lauwerbladeren;
Hy eert der Graven bloed, dat omloopt door uwe aderen;
Bezwijkt zijn' Hoofd, zijn' Vorst, zijn' dappren Leenheer nooit;

En volgt de leeuwbanier, waar hem uw hand ontplooit. -
Dit zweeren we op ons zwaard. - By Diedrijks lijkdienstpsalmen
Moog dit geheiligd dak van dezen eed weêrgalmen!
De Hemel neem hem hier als tuige en wreker aan!

ALLE DE EDELEN.
Wy zweeren 't!

WILLEM.
't Is genoeg, mijne Eedlen, 'k ben voldaan.

(Na eene zeer korte verpoozing.)

Getrouwen! 't Voegt ons niet, een' vijand tijd te geven.
Ik stel me aan 't hoofd der vloot, den Waalstroom ingedreven;
Gy, Rijswyk, dek de Maas met de uwe. 't Flerdingswed
Houdt Arkel door mijn last met Ruitermacht bezet.
De zon in 't middagpunt zie ons op Dordrechts wallen!
En Adelheide en Loon in onze macht ervallen!
Of - mocht hun voorzorg dit verijdlen, - 'k ken uw' moed;
Gy zult uw' plicht voldoen, en Holland is behoed.

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF.

Derde bedrijf.

Eerste tooneel.

ADELHEIDE, DE GRAAF VAN LOON.

VAN LOON.
Het Hoofd van Utrechts kerk balddadig opgelicht?

ADELHEIDE.
Aan 't IJsselmonder veer.

VAN LOON.

ô Onverwacht bericht!
Door wien?

ADELHEIDE.

Dit laat voor 't minst zich licht genoeg beseffen.
Hy waarschouwt met den slag, die zeker meent te treffen.
't Is de oude Krijger, die, in listen uitgeleerd,
Zijn' vijand steeds voorkomt en, eer hy 't gist, verneêrt.

VAN LOON.

Maar, waar is Willems macht om zulk een' stap te wagen?
Waar heeft men Oorlogsvolk, waar Legers op zien dagen?
Hoe weet, hoe gist zijn ziel 't ontwerp door u gesmeed?

ADELHEIDE.

Onnoozle! eens vijands oog dringt dieper dan gy 't weet.
Of waant gy 't lot des Krijgs aan 't enkle zwaard te hangen,
En niet aan 't juist begrip van doelwit en belangen;
Van 't sterk en zwak van hem met wien men oorlog voert?
De krijgskunst is een jacht, die minder moordt dan loert.
'k Voorzeg het u, mijn heer: Terwijl wy weeldrig rusten,
Staat Willem in 't geweer, is meester van de kusten,
Heeft elken toegang in, koomt elken toeleg voor.
Nooit was hy Oorlogsman, die éénen dag verloor.

VAN LOON.

Welaan, men wapen' zich!

ADELHEIDE.

Zoo ga dan, vlieg te wapen!
Met wien? Met slecht geboefte en luttel Edelknapen?
Vlieg daar een' Veldheer mede, als Willem, in den mond!
Wat zijn we, als de Adel draalt, die zich aan my verbond!

VAN LOON.

Mevrouw, ik stort mijn bloed....

ADELHEIDE.

Voor u? of my? of beide? -
Van Loon, erkent ge in my de moedige Adelheide,
Wier arm, eer gy bestondt, het krijgszwaard voeren kon,
Zoo zwijg! - Ik weet het, ik, die Willem overwon,
Ik, die hem zwichten deed, (wat zegge ik?) dwong te vluchten;
Ik weet het, en erken, hoe Willem zij te duchten.
Van hier die grootspraak dan, en Jongling, leer van my,
Wat ware Heldenmoed, en wat zijn kenmerk zij. -
Ik heb op 't eerst bericht mijn Eedlen op doen roepen,
Wat om my is, vergaârd, van nog ervaren troepen,
Maar sidder voor een' slag. - Ik wacht den breeden Raad.
Doch gy! bedenk, mijn heer, op welken grond gy staat!
Bedwing uw' hoogmoed; vlei; verneder u tot smeken
(Gy kunt het); - maar vooral, wees matig in uw spreken!
De Hollandsche Adel draagt eene eedle, hooge borst,
En eischt ontzag, mijn heer, ook van zijn' wettig' Vorst.

Tweede tooneel.

ADELHEIDE, HOLLANDSCHE EDELEN van Adelheides aanhang. (Daar onder, VOORNE, ALTENA, HAARLEM, ARKEL.) DE GRAAF VAN LOON.

(De Edelen scharen zich, ter wederzijde der Gravinne, in een' halven kring.)

ADELHEIDE.

Gy, Heeren, die met my aan Diedrijks huis verbonden,
's Lands wettige Gravin uw' trouw niet hebt geschonden,
Uw' eed gestand doet, en den arm, aan hem beloofd,
Geweldnaars tegenstelt die dingen naar heur hoofd!
't Is tijd, 't is meer dan tijd, voor 't recht van uw Gravinne
Te strijden. 't Geldt hier Echt noch rang van Gemalinne;

Het geldt haar leven, 't geldt ons allen. Willems macht,
Als waar ze uit de aard gegroeid in eene ontzetbre nacht,
Bestookt ons van rondom, en dreigt zelfs deze muren.
Licht valt ze ons hier op 't lijf; en licht, in weinig uren.
Het Utrechtsch Kerkhoofd-zelf verviel in haar geweld.
Men heeft hem ('t schreit om wraak!) in ketenen gekneld.
De Merwe, en Waal, en Maas, zijn of, bezet met kielen,
Of zien hunn' boord gedekt met duizenden van zielen,
Wier feestgalm en gejuich, en u en ons bespot.
In 't kort, ons welzijn hangt aan 't hachlijk Oorlogslot.
Voor my, ik wantrouw niet, gerust op zoo veel Helden;
Maar 'k moest den staat des Lands u zonder omweg melden.
De Dordtsche Burgery, onbandig, wuft, en laf,
Bijt, zoo 't tot treffen komt, voorzeker 't spits niet af.
'k Heb weinigen in 't rond, waarop ik kan vertrouwen.
Gy zijt de steun alleen, de grond waarop wy bouwen.
Spreekt! Wachten we in dees wal den aanval? - Trekken we uit? -
Ik hoore u, en uw stem beslist van mijn besluit.

VOORNE.
Mevrouw, het ware onheusch, en mooglijk, hoogst vermetel,
Te spreken, vóór den Graaf, bestemd tot Hollands zetel;
Wy wachten wat hy stemme, en Adaas Echtgenoot,
Voer' hy ons klein getal, zoo 't zijn moet, in de dood!

ADELHEIDE.
Neen, Voorne, 't is van u, van de Eedlen die ons schragen,
Dat we, in den nood des Lands, en hulp en bystand vragen.
Men spreke! 't voegt een vrouw, een' moedig' jongeling,
Dat m' onderwerping toone aan dezen Heldenkring.

VOORNE.
Welaan dan, zoo 't moet zijn! - Den vijand af te wachten,
Lijdt de overtuiging niet van uw geringe krachten.
Wy sterven voor uw zaak: maar de Oorlog eischt iets meer
Dan moed. Men schaffe ons tijd ter vorming' van een heir!

ALTENA.
'k Heb alles opgezet voor Ada. 'k Schenk mijn leven,

Blijmoedig, aan haar recht; maar 'k wensch met roem te sneven.
Hier sneuvlen, zonder eer, in eene onweerbre vest -?
Mevrouw, men verg' het niet! - Men ruim' 't onhoubaar nest.

HAARLEM.
Zoo 't sterven redden kan, en van den eed bevrijden,
Welaan, ik ben gezind op Dordrechts muur te strijden.
Doch, wil men 't edel bloed niet spillen zonder vrucht,
Bereid u, Ruwaardess'! - geene uitkomst dan de vlucht!

ADELHEIDE.
Gy, Heeren! 'k zie alom (waar toe hier ijdle reden?)
In 't veelbeduidende oog de zelfde zwarigheden.
Men houdt dees vesting niet, wordt ze eenmaal aangerand!
Dit meent ge. - 't Is genoeg; wy zijn in één verstand.
Men wijke!

VAN LOON.
Wijken? hoe!

VOORNE.
Mijn heer, gy schaamt u 't vlieden?

VAN LOON.
Zoo doe ik. 'k Wil mijn bloed...!

VOORNE.
Wy weten 't, Oorlogslieden!
Eens minnaars bloed en zucht zijn t' allen stond gereed.
Maar de oorlog is geen spel, geen boerten, dat gy 't weet!
Indien ge u 't wijken schaamt, zoo schaam u 't overvallen!
Een Krijgsman waagt zich niet in onbewaarbre wallen;
Niet, zonder benden; niet, dan wel en sterk voorzien.
Gy, vecht indien 't u lust; wy, Krijgsliên, durven vliên.

ADELHEIDE.
Het jeugdig bloed, mijn Heer...!

ARKEL.
Bruische op in Ridderspelen,
Maar geef geen' Oorlogsman verwijten of bevelen!
Behaagt het aan den Graaf, ons van zijn dienst te ontslaan,
Hy volg' zijn jeugdig bloed! en wy, Mevrouw, wy gaan.

ADELHEIDE.

(Met een oog van t' onvredenheid op VAN LOON.)

'De ontzinde!'

Derde tooneel.

DE BISSCHOP VAN UTRECHT (in reisgewaad), de Vorigen.

ADELHEIDE.
Hoe! Gy, hier?

DE BISSCHOP.
Uit Willems boei ontslagen.

ADELHEIDE.
Op welk een wijs, wat heil...?

DE BISSCHOP.
Vermij een nutloos vragen.
Ik zwoer, - geen zegening te schenken aan eene Echt,
Waar Willem-zelf, als Graaf, zijn zegel níét aan hecht.

VAN LOON.
Zie daar in eens mijn hoop, mijn dierste hoop, verdwenen!
Geen Priester, na dien eed, zal ons in de Echt vereenen.

DE BISSCHOP.
Grijp moed! Ik durf voor u een' stouter stap bestaan,
En biede u nog mijn hulp. Verdien, en neem haar aan.

VAN LOON.
'k Aanvaard ze, en ben bereid tot alles.

DE BISSCHOP.
'k Ben bedwongen
Door banden; maar mijn list heeft allen band ontsprongen.
't Inzeegnen van uwe Echt verbiedt my 't eedverband.
Dit doe ik, hoe 't ook ga, met kloeken moed gestand.
Maar 'k heb tot uw behoud gants andre vonden vaardig:
Betoon door buigzaamheid u slechts mijn gunsten waardig.

(De Edelen zien elkander verontwaardigd aan.)

Ik eigen aan mijn Kerk heel Holland, als een Leen,
Verstorven door de dood van Diedrijk.

ARKEL.

(Vergramd invallende.)

Hoe! Waarheen -?

ADELHEIDE.

(Met zichtbaar bedwang.)

Men hoore!

DE BISSCHOP.

(Zijn rede aan VAN LOON vervolgende.)

'k Geef het u als achterleen te ontfangen.

ARKEL.
Als Utrechts achterleen? - Vervloekte zelfbelangen!

DE BISSCHOP.
Hier is geen middelweg. - Of Willem heeft hier recht,
Of 't Leen verviel aan 't Rijk, en vruchtloos ware uw Echt.
Het werd mijn Kerk beloofd; beloofd, by 't openvallen:
Ik eische 't van het Rijk, van Willem, van u-allen;
Van elk, wie 't my betwist. Maar, 'k schenke 't aan Van Loon;
Hy zij der Kerk getrouw, en my ten voedsterzoon!

ADELHEIDE.
Vermeetle! - Tot zoo laag, zoo diep, ter neêrgebogen...! -
Van Loon, beseft gy 't? spreek! Kan dit uw ziel gedogen!
En gy, mijn Eedlen, gy, - wat handhaaft ge als Gravin,
Die Holland slechts ontfangt als Stichtsche Leenmannin?
Gaat, buigt voor Floris bloed, voor Diedrijks dappren broeder!
Maar voor den kromstaf niet! - Ik voel my Adaas moeder!
Nooit geve ik stem of woord tot zoo oneedle daad!
Wie ze aanneemt, vrees mijn wraak, als schuldig aan verraad!

ARKEL.
Mevrouw, zie daar de vrucht van 't roekloos rechtverkrachten!
Vermeetle Staatzucht heeft geen ander lot te wachten.
Voor my, 'k erken het recht, en word geens Bisschops slaaf.
'k Vertrek. - Oostfrieslands Vorst zij mijn en Hollands Graaf!

HAARLEM.
Blijf, Arkel! - 'k stem met u. - Rechtschapen Edellieden
Behooren aan een' Vorst, geboren tot gebieden:
Geen' Bisschops Leenman, neen, en geen misleide Vrouw!
Die weêrkeert tot zijn' plicht, is meer nog dan getrouw.

(Hy vertrekt met ARKEL. *De overige Edelen volgen.)*

Vierde tooneel.

ADELHEIDE, DE BISSCHOP, DE GRAAF VAN LOON.

ADELHEIDE.
Ontaarde, valsche vriend, is dit uw dienstbetooning!
Is dit uw hulp, uw trouw!

DE BISSCHOP.
En dit, mijn gunstbeloning!
Gy weest my zelv den grond voor 't recht dat ik beweer.
Geldt hier geen Broederrecht, daar is geen erfrecht meer.

Noch ik, noch eenig Vorst der Roomsche Rijkstandsleden,
Gedoogt dit manlijk leen- in vrouwenleen versmeden:
't Belang van allen strijdt met zulke nieuwigheên.
En 'k bied het van mijn hand uw Dochters Gâ ten Leen.

ADELHEIDE.

Vervloekt zij deze uw gunst! - Dat u mijn schoonzoon huldig'!
Voor 't Erfleen mijns Gemaals een' Kerkvoogd manschap schuldig!
Neen, nimmer! - 'k Voel uw' vloek, ô mijn Gemaal, ik voel
In dees verneedring....! Ach! -

(Tegen VAN LOON.)

En gy, bedaard en koel!

VAN LOON.

Mevrouw, hier is geen keus. - Hier valt geen tegenstreven;
Mijn plicht is....

ADELHEIDE.

(In vervoering.)

Om met eer in 't Oorlogsperk te sneven! -
Te recht. Hier voegt die moed, die eedle Heldendeugd,
Die nergens schooner blinkt dan in de bloem der jeugd.
Kom, volg me, en sterven wy, de wederstand zij bloedig!
Het leven is verbeurd! - Of - Willem is grootmoedig,
Vereenen we ons met hem. Val hem als Heer te voet,
En wreken we aan zijn zij' den Stichtschen overmoed!
Gy aarzelt?

VAN LOON.

Neen, Mevrouw, uw dochter zal regeeren!
'k Zal Utrecht tot dien prijs, 'k zal Utrecht manschap zweeren.
Versterke 's Bisschops recht het onze! 't Moedig Sticht
Geve Adaas aanspraak klem, den weêrstand meer gewicht!

ADELHEIDE.

Verachtlijke! in dit uur gaan my mijne oogen open. -
ô Hemel, tot hoe verr' heeft zich mijn drift verloopen! -
Neen! trotsche Priester, neen! Neen, laffe Jongeling!

Ik zie, ik voel te wel, wat misdaad ik beging:
Ik voel, daar is geen weg om tot den plicht te keeren;
Maar 'k zal mijns Dochters recht tot aller spijt verweeren!
Neen, Adelheides hart verzaakt haar fierheid niet!
Zy is 't, die dezen wal, die Holland nog gebiedt.
Gy, Kerkvoogd, die zoo snood mijn vriendschap durft verraden!
Ga, dek uw eerloosheid met Utrechts Choorgewaden!
Vertrek, en toon u nooit waar 't bloed van Teisterbant
In manlijke aders klopt!

(Tegen VAN LOON.)

Gy, Papenslaaf! hou stand!

Vijfde tooneel.

ADELHEIDE, DE GRAAF VAN LOON.

ADELHEIDE.

(Na eenig stilzwijgens.)

'k Verwijt u niets, mijn heer. - Vazal van Outerknapen,
Is zekerlijk uw ziel voor grootheid niet geschapen.
'k Bemerk het, thands te laat: de schuld behoort aan my.
Wat my verneedrend is, vereert een' man als gy. -
Één vraag slechts! 't Waar te veel, om thands te rug te treden:
Mijns ondanks bindt me, en woord, en eer, en voeglijkheden.
Dank daar, dank daar-alleen 't onthaal van Adelheid,
Dank daar de goedheên aan, waar door ze u onderscheidt. -
Gevoelt ge u moed en kracht om alles 't hoofd te bieden?
Verbindt ge u, aan mijn zij', tot strijden, sterven, vlieden,
Verwinnen, of vergaan, naar 't krijgslot wende of keer'?
Wees Ada tot gemaal, en Holland nog tot Heer! -
Doch, siddert ge om met my het uiterste te tarten?
Bezwijkt ge, als laf geboeft', oneedle, zwakke harten?
Zoo spreek! Dit oogenblik ontslaan we ons van 't verdrag!
My blijft de Landvoogdy, mijn Dochter 't Hoog gezag.

VAN LOON.
Mevrouw, vergeef uw' slaaf uw billijk ongenoegen.
Niets wenscht hy, dan zijn lot en 't uwe saam te voegen.
Uw schranderheid, uw moed, uw Staats- en Krijgsbeleid,
't Snoert alles me aan 't bevel van de edele Adelheid.
Dan ach! de teedre gloed eens minnaars...!

ADELHEIDE.
Ja, wy weten 't,
Wat minnaars aan een Vrouw, wat hart of eerzucht ketent!
Maar 't is genoeg, mijn Heer. - Gy zaagt het, hoe mijn Raad
Verliep. - Zie daar de trouw van Land- en Onderzaat!
Het voegt ons, op ons-zelv', geen andren meer, te bouwen.
Het hart, het hart-alleen geeft steunsel en vertrouwen.

(Aan iemand van 't Gevolg.)

Men roep' den Kuinder Graaf. -

(Aan VAN LOON.)

Terwijl ik my bera,
Denk by u-zelv', mijn heer, den stand der zaken na.
En, wat het Noodlot geef, wees van één waarheid zeker:
Waar de arm het zwaard ontvalt, daar is noch rechtnoch wreker!

Zesde tooneel.

ADELHEIDE, HENDRIK DE KRANE.

ADELHEIDE.
'k Ontbood u, ja, treed toe! Gy ziet me, ô trouwste Vrind,
In 't uiterst van den nood.

DE KRANE.
Die moed houdt, overwint.

ADELHEIDE.
Dien houde ik, en vergeefs wil 't alles my begeven:
Mijn ziel was nooit gevormd om voor het lot te beven;
Doch raad me. Uw zelfbehoud is aan het mijn verknocht.
Zoo Willem triomfeert, is Kuinders Heer verkocht.

DE KRANE
Ik weet het, ja Mevrouw. Zijn wraak is my beschoren:
'k Verbeurde 't licht aan hem. Met u ga ik verloren!
Maak op u-zelve en my, en op geen' ander', staat.
Uw heil is 't mijne alleen; en wanhoop geeft geen baat.
Noch heerscht ge in deze vest: wy zijn niet ingesloten:
In Lede en Altena erkent ge bondgenooten:
De Giesse voert (is 't nood) naar 't Utrechtsch Kerkgebied:
Ook Heusden (zoo 't moest zijn) verzaakte uw maagschap niet.
Gy, wapen wat ge kunt, en zorg voor 't overvallen.
De Dordtsche Burger vrees, toch strijdt hy voor zijn wallen.
Uit Gelderland en 't Sticht....

ADELHEIDE.
De Bisschop...!

DE KRANE.
Hoe 't ook zij,
't Belang des Bisschops is nog 't uwe (steun op my):
Hy vreest voor Willems macht, en niet voor Adaas rechten:
Hem zal hy uit belang (schoon niet om u) bevechten.
Op 't Eiland 1 heeft voor 't minst Graaf Willem nog geen' voet,
En heel de Maas is vrij tot Strijne en Puttervloed.
't Gevaarlijk punt voor ons is 't Flerdingsch wed ten Noorden;
Maar 't Klooster buitenswals beheerscht de Merweboorden.
Dit dekt daar, wel beschermd, den toegang tot de vest,
En heel den overtocht aan de open zij' van 't West'.
Laat Krane, op uw gezag, dat Papenhol bezetten.

ADELHEIDE.
Een Klooster!

DE KRANE.

't Oorlogsrecht breekt hier alle andre wetten.
'k Vermoedde alreeds verraad. Vertrouw geen Papendom!
Een Kruisheld uit het Oost is Priestren wellekom.
Ik rep van Ada niet, die met die Kloosterlingen
Licht andre ontwerpen smeedt dan Choorgebeên te zingen;
(Een Krijgsman houdt met recht, wat schaden kan, verdacht.)
Maar 't klooster aan dien kant is 't steunsel onzer macht.
't Hangt alles aan dat punt in weêrstand biên of vlieden.

ADELHEIDE.

Zoo ga, en kies een deel der dapperste Oorlogslieden:
Ik trek aan de andre zij' met wat my trouw bleef, uit,
Op dat ik aan de Maas den wakkren vijand stuit'.
Het is zoo: 't Eiland is nog werklijk onbesprongen;
De stroomen slechts ten deele, en Oostwaart, niets, bedwongen.
Mijn vriend, mijn eenigste! gy geeft my-zelv my weêr.
U hoore ik, anders niet: uw stem is die der eer!

Zevende tooneel.

ADELHEIDE, HENDRIK DE KRANE, DE GRAAF VAN LOON, gevolgd van een' Dordtschen KRIJGSBODE.

VAN LOON.

(Verbaasd.)

Mevrouw, een vreemd gerucht verheft zich in de wallen.

ADELHEIDE.

(Koel en statig.)

Wien geldt het?

VAN LOON.

(Als te voren.)

Altena, in Friesche macht gevallen.

ADELHEIDE.

(Zich tot den KRIJGSBODE wendende.)

Hoe! Altena?

DE KRIJGSBODE.

En Lede, en Voorne. - Werkenmond
(Dus wil men) is bezet, met heel den streek in 't rond.
De Heeren spoedden zich naar 't Slot van Poederooien;
Te paarde, en slecht bedekt. Hun weinigen verstrooien.
Men denkt aan vijand noch gevaren. Eer men 't weet,
Vindt zich hun drom vermengd met andren. 't Hollandsch kleed
Wekt geenen argwaan op. De Woudrichemsche wachter
Blaast onraad van den burg. Men hoort gerucht van achter'.
Het slot van Altena steekt zelf den Leeuw in top.
Een zware Ruitermacht omringt en eischt hen op.
De weêrstand is vergeefsch. - In 't kort: zy zijn verloren.
Een jongling uit hunn' stoet....

ADELHEIDE.

Men sluit' hem in de toren!
't Bericht is valsch! verdicht! om Burgers neêr te slaan.
Gy, zorg, dat zich die maar niet verder doe verstaan!
Ik weet, wat Willem tracht. Zijn krijgslist is te schroomen,
Zijn wapens niet. Houdt moed. Meestresse van de stroomen,
Bescherm ik Dordrechts stad en eiland, zonder zorg.
Mijn aanzijn in dees wal blijve allen braven, borg.

Achtste tooneel.

ADELHEIDE, HENDRIK DE KRANE, DE GRAAF VAN LOON.

ADELHEIDE.

(Tegen DE KRANE.)

Gy hoort het?

DE KRANE.

En 'k erken den Krijgswolf aan zijn listen.
Maar gaan wy! Tijd-, Mevrouw, is meer dan bloed-verkwisten.
Trek uit, en dek den wal; snij grond en toegang af: -
Ik, hou de Giesse vrij, of vind er zelf mijn graf.

ADELHEIDE.

Gy, Loon! geef middlerwijl in Dordrechts muur, bevelen.
Uw aanzien vordert dit, en 't moge uw fierheid streelen!
Maar, wees omzichtig, wees bescheiden, werkzaam, vlug!
En stoot door woordenpraal geen harten meer te rug.

EINDE VAN HET DERDE BEDRIJF.

Vierde bedrijf.

Eerste tooneel.

DE KLOOSTERABT, met een aantal KLOOSTERLINGEN in verbaasdheid en verhaasting optredende. HENDRIK DE KRANE in 't harnas. GEWAPENDEN, die het Klooster bezetten.

DE ABT.

Hoe! Kerk en heiligdom, van Krijgren ingenomen!
ô Hemel! moet dan 't bloed langs uwe altaren stroomen!
Wat wil dit? - Gy, mijn heer -?

DE KRANE.

Ik voer hier 't krijgsgebied
Door last der Ruwaardes. -

DE ABT.

Ontziet ge onze Outers niet?
Is 't Klooster, is de Kerk, is niets op aard meer heilig?
Voor 't minst, dit achtbaar lijk zij voor den moedwil veilig,
Den moedwil des soldaats! Dit dierbaar Vorstenlijk,
Dit toch eischt d' eerbied af in dees geringen wijk.
't Ontruimde 't Graaflijk Hof aan dartle vrolijkheden;
Vergun het hier de rust en onze stille beden.
De laatste plicht voor 't minst, zij Diedrijk niet ontzegd!
Zijn lijkdienst niet verstoord door trom of wapenknecht!

DE KRANE.

(Met bitterheid.)

'k Versta u, Kloostervoogd. - De Held van Damiaten
Zou beter welkom zijn dan Adelheids soldaten.

DE ABT.

(Met een' toon van ijver.)

Die Kruisheld toonde steeds zijn' eerbied voor 't altaar.
Dit Klooster kent zijn deugd. - Van hem is geen gevaar.

DE KRANE.

(Hoogst bitter.)

Te meerder dan van u! - Wat meent gy, laffe Papen,
Dat elk zich aan dien schijn van vroomheid blijft vergapen?
Wy kennen u. Legt af dat masker vol bedrog!

DE ABT.

(Getroffen.)

Mijn Heer...!

DE KRANE.

Ontruimt dit nest! of...! wederstreeft gy nog? -

DE ABT.

Wy zijn door 't Hoogst gezag gevestigd in dees stede.
De Bisschop....

DE KRANE.

(Ongeduldig.)

Wijkt van hier! Ik geef uw' Bisschop rede.
'k Ben borgtocht voor my-zelv' by Bisschop en Gravin.
Vertrekt, en pakt terstond uw heiligdommen in!
Geen woord weêrstrevens meer! - Soldaten!

DE ABT.

(Tegen de Soldaten, die toetreden.)

Wacht uw handen!

ALLE DE KLOOSTERLINGEN,

(zoo zy staan, een gezang aanheffende.)

'De boze rust zich toe, het heiligste aan te randen!...'

DE KRANE.
Het heiligst hangt aan my, het opperst Staatsbelang.
Men voere 't lijk van hier! Geen woord! geen kerkgezang!

(De Soldaten toeschietende, nemen eenige der Kloosterlingen het Lijk op en vervoeren 't, van de Soldaten omringd. Anderen nemen de waschlichten en kerkgeraden weg.)

Tweede tooneel.

HENDRIK DE KRANE, ADA, GEWAPENDEN.

ADA.

(In 't opkomen.)

Het Lijk mijns Vaders! ach! Waar wijkt gy heen verraders!
Houdt stand; en moordt my eerst op 't dierbaar lijk mijns Vaders!
Voegt, voegt my by zijn lijk! blijmoedig wacht ik 't af! -
Barbaren! durft ge uw' Vorst onteeren in zijn graf!

DE KRANE.
Mevrouw! bezadig u! Ik heb hier andre plichten
Dan 't luistren naar geween, hoe vroom ook, uit te richten.
De tijd eischt afstand van dit ijdle rouwgebaar!
Naar Egmont scheept men 't lijk. Verwin u, en bedaar!

ADA.
Zoo volg ik. Waan my niet van 't dierbaarste af te scheuren.

DE KRANE.
Gy kunt, behaagt het u, uw' Vader hier betreuren;
Maar verg ons niet, Mevrouw, in zulk een oorlogsbui,
U bloot te stellen aan het onweêr; noch misdui
De trouw eens onderdaans, verplicht voor u te waken.
Men laat zich 's Lands Gravin den handen niet ontschaken:
't Hangt alles aan uw hoofd.

ADA.
Wat ben ik dan?

DE KRANE.
Gravin! -
Maar, aan mijn zorg betrouwd door Hollands Ruwaardin.

ADA.
Neen; zeg, gevangen. Zeg....

DE KRANE.
Verkiest ge u dus te heeten,
Mevrouw - de kluister wacht, de zachte Huwlijksketen.

ADA.
Barbaar!

DE KRANE.
Ik zie, Mevrouw, men had my wel bericht.
Graaf Willem vindt hier steun, in 't hart zelfs van zijn Nicht. -
Is 't heerschen, of is de Echt zoo haatlijk in uwe oogen? -
Uit welk een' boezem toch hebt gy dien haat gezogen?

De Moederlijke borst, het Vaderlijke bloed,
Heeft t' allen tijd geblaakt van Koninklijken moed.

ADA.
Van Koninklijken moed, om, wettig, kroon te dragen.
Geen kroon- geen scepterroof ten koste van zijn magen
Bezwalkte 't, en geen Echt, hun schandlijk. - My een trouw,
Die eeuwig op mijn' naam een' schandvlek werpen zou! -
Gy, die my d' oorsprong gaaft, mijn Vaadren! ja, mijn Vaderen!
Uwbloed, uw vorstlijk bloed spreekt bruischende in mijne aderen:
'k Gevoel het, 'k blijf 't getrouw. - Geen heerschen, neen, mijn heer,
Behaagt aan Adaas ziel, ten koste van hare eer.
Maar - zou me een ijdle naam van heerscheres verblinden? -
Wie heerschte op Adaas naam na 't schandlijk Echtverbinden?
Een Jongling? of die Vrouw, die, wierd hy Hollands hoofd,
Zich-zelve de voogdy op hem en my belooft?

DE KRANE.
De schrandere Adelheid....

ADA.
Wat rept gy van mijn Moeder,
Gy, vloekbre vijand van mijns Vaders dappren broeder?
Gy, muiter, die, gevormd tot huichlen en verraân,
Aan zijn geheiligd lijf uw klaauwen durfde slaan
In volle vrede en pais, en rustende op Verbonden!
Gy, broeinest van verraad en duizend helsche vonden!
Ga, vlei mijn Moeder vrij, en put uw listen uit,
Dat ze op haar borst en my 't vervolgend wraakvuur stuit',
Daar 't uit de wolken schiet om 't eerloos hoofd te treffen,
Dat gruwlen grondslag maakt van heerschen en verheffen; -
Maar weet, ik ken u, ik! Gy, sterf van schaamte en spijt,
Verwaten schrikgedrocht en booswicht, als gy zijt!

DE KRANE.
'k Erken, Mevrouw, 'k erken den geest dier Kloosterlingen
In d' uwen. - 't Is mijn plicht, den moedwil hier te dwingen.

(Aan de Gewapenden.)

Men breng' hen allen in verzeekring, wel bedekt! -

(Ziende dat ADA meent te vertrekken.)

Gy, toef, Mevrouw; en gy, Gewapenden, vertrekt!

ADA.
Ik toeven -? Neen, mijn heer, beschouw my als gevangen.
Mijn vrijheid en mijn bloed moog hier aan Roovers hangen;
Men sleep' me en sluit' my af van wat my dierbaar zij!
De Hemel, en mijn Vorst, Graaf Willem, waakt voor my.
Gy, sidder! 'k Hoor van u noch voorstel, noch bevelen.
Ik weet mijn plicht; en gy - gy moogt uw rol volspelen.
Vaarwel dus!

(Zy vertrekt.)

Derde tooneel.

HENDRIK DE KRANE, DE GRAAF VAN LOON.

DE KRANE.
Graaf, gy hier?

VAN LOON.
Uit last der Ruwaardin,
In Dordrecht weêrgekeerd.

DE KRANE.
Wat heeft dees nieuwheid in?

VAN LOON.
Naauw was zy uit de poort naar 't Strijner rak getogen,
Of eene ontzetbre vloot blonk van rondom in de oogen,
Die half de Maas vervulde. Een algemeene kreet

Ging op, klonk d'oever langs, en galmde wijd en breed
Van Merwe en Waal te rug: Lang moet Graaf Willem leven!
Men houdt aan Almsvoet stand, maar wordt te rug gedreven.
Het Krijgsvolk der Gravin, hoe moedig eerst en fier,
Verstrooit zich en verloopt op 't zien der Leeuwbanier
Die Willems leger voert, of weigert weer te bieden.
In 't kort: Zy wijkt te rug met weinige Oorlogslieden;
De vesting is berend; de toegang afgesneên;
En al haar uitzicht thands is in uw' raad alleen.

DE KRANE.
Zie daar dan de uitkomst van op 't Krijgszwaard in te slapen!
Ja! wakkerheid is meer dan heldenmoed en wapen. -
Men wijk'. Maar 't hebb' geen' schijn van radelooze vlucht!
In 't vlieden is het volk ons boven al geducht.
'k Zal alles tot dien stap, den laatsten, toebereiden.
De beste tegenweer intusschen is 't misleiden!
Men houde Willem op door onderhandeling.

VAN LOON.
Hy vergt een mondgesprek.

DE KRANE.
Intusschen rust de kling!
Aanvaard het. - Maar ook dit eischt voorzorg. - 't Staat te vreezen....
Ja, Willems oog alleen zou ons te machtig wezen.
Het volk, op zijn gezicht, erkende Floris Zoon,
En droeg hem straks op 't schild als wettig Graaf ten toon.
Ik ken die woeste drift voor 't bloed van Hollands Vorsten!
Ik zag ze in Oosterzee, in Kuinder, uitgeborsten.
Men stemme in 't onderhoud; maar binnen Dordrecht niet;
Het zij in dezen muur, waar ik-alleen gebied! -
Ga, breng mijn andwoord, Graaf; maar wacht u van te toeven.
Hier, mooglijk, zal uw dienst het allermeest behoeven.
Vrouw Ada weigert zich aan alles. Gy, mijn heer,
Beproef uw' invloed thands als minnaar. Spoed en keer!
Denk immer: 't tijdverlies is 't wichtigst der verliezen.

Vierde tooneel.

HENDRIK DE KRANE, EEN WAPENKNECHT.

DE WAPENKNECHT.
Een Krijgsman eischt gehoor, van uit de vloot der Friezen,
By hem die hier beveelt in naam van Vrouw Aleid.

DE KRANE.
‘Gelukkig!’ - Voer hem hier. - Men make vaardigheid
Tot de afreis der Gravin.

Vijfde tooneel.

HENDRIK DE KRANE, STAVO, door een' Wapenknecht ingeleid.

STAVO.
Hoe! Krane voor mijne oogen! -
Met krijgsgezag bekleed! - Mijn Meester was bedrogen.
Hy zendt geen' onverlaat, veroordeeld door het recht,
Gezant of Legerbô. Gelei my, wapenknecht,
Ik keer.

DE KRANE.
Hou stand, mijn Heer. 'k Verbeeld hier Adelheide.
Een minder toon in u, waar voegzaamst voor ons beide.
Het is geen Krane hier, mishandeld en verjaagd,
De vijand van uw' Heer, die naar uw krijgslast vraagt.
't Is 't Hollandsch Legerhoofd - of, wilt gy 't, de gebieder
Van dezen wapenburg. -
Of, koomt gy als verspieder,
Is dit uw gantsch bevel? zoo keer!

STAVO.
Verspieder? ik! -

DE KRANE.
Verban dien ijdlen trots. Het is geen oogenblik
Van trotsen: 't zwaard, mijn heer, het zwaard is uitgetogen.
Wat wilt ge? - Geldt uw last het Graaflijk Staatsvermogen,
't Behoort der Ruwaardess'. - Doch raakt zy dit Gesticht,
Ik hoor u. 't Krijgsgebruik vereischt dit, als mijn plicht.

STAVO.
't Geldt dit Gesticht, ô ja; dees Godgewijde stede,
Tot Krijgsburg niet gebouwd, maar offerdienst en bede.
Graaf Willem, met den staf zijns broeders thands vereerd,
Is schuldig aan de Kerk, dat hy haar recht verweert.
Hy eischt voor deze plaats de ontruiming van uw benden;
't Ontzag voor Diedrijks lijk, door geen allarm te schenden;
De naauwste onzijdigheid verschuldigd aan dit oord;
En biedt van zijne zij' hier toe zijn Graaflijk woord.

DE KRANE.
Het voegt Oostfrieslands Graaf (hy moog zijne eerzucht kittelen,
Wy kennen hier te land aan hem geene andre tittelen,
Geene andre rechten toe), het voegt hem onbetwist,
Den Priestren voor te staan. Hy dient zich van hun list.
Maar wy, mijn heer, maar wy, Gekruisten noch Templieren,
Wy, strijders voor ons recht, en voor geen kerkbanieren;
Wy nemen van den krijg, als wareldlijk soldaat,
Wat plaats ons diene of niet, en van geen' priester, raad.
Uw Heer, (het staat hem vrij) betracht' heel andre gronden;
Wy zijn aan Adelheide, en aan geen Kerk verbonden.
Hy geef den Kloostren schuts; maar op zijn grondgebied!
Waar mijne benden staan, daar geldt zijn kerkeed niet.

STAVO.
't Is Krane, 't is Aleid, het is hunn' aanhang waardig,
By de eedbreuk, kloosterroof....,

DE KRANE.

Heer! uw geleide is vaardig.
Het wacht u. - 'k Ben in dienst van Hollands Ruwaardess';
Ik duld geen' hoon voor haar, 'k ontfang geen zedeles -
Één woord slechts! - Zoo uw' Heer de moedwilmocht gelusten,
Ons in dit heilig oord (zoo noemt hy 't toch) te ontrusten;
Hy wete, 'k werp hem hier noch lijk- noch kerkdienst voor,
Maar 't leven der Gravin, geherbergd in dit Choor!
Is Diedrijks bloed hem dier, hy siddre, deze wanden,
Den vrijburg van zijn spruit, met wapens aan te randen!
Hem stelle ik, hem-alleen, aanspraaklijk voor het bloed,
Hoe kostlijk 't ook moog zijn, hetgeen hy stroomen doet.

STAVO.

Gy durft dan 't Vorstlijk bloed...?

DE KRANE.

'k Vermeet my niet te dreigen.
Dit middel (neen, mijn heer) is laffen zielen eigen!
Maar 'k blijf u borg voor niets. De woede van 't gemeen....
Men kent die! 'k Waar veellicht geen meester hier, alleen.
Bedenk dit!

Zesde tooneel.

De Vorigen, DE GRAAF VAN LOON.

DE KRANE.

Graaf, treed toe: het raakt hier uw belangen.
Ik heb als Legerhoofd, dees Krijgsgezant ontfangen.
Thands sta het aan u-zelv'. - Hoor gy zijne eischen aan!

STAVO.

Mijn last houdt niet aan u, ô Jongling. 'k Heb gedaan.

Zevende tooneel.

HENDRIK DE KRANE, DE GRAAF VAN LOON.

VAN LOON.
'k Ontmoet dan overal beschimping en verachting!

DE KRANE.
Graaf! in die smaad heid-zelv heerscht deugd en plichtbetrachting.
Oprecht is 't Hollandsch kroost: het huichelt niet, noch 't spreekt
Gevoelens, plichten uit, dan die zijn boezem kweekt.
Het mint zijn Vorsten teêr, is schuw voor vreemde wetten;
Maar win het, 't zal voor u zijn bloed en leven zetten.
De trotschheid (leer van my) voege elders! 't Eischt een borst,
Met Hollands deugd vervuld, geliefd te zijn als Vorst.
Wat brengt gy?

VAN LOON.
't Mondgesprek is, eindlijk, afgeslagen.
Men schroomde, in Willems heir de Ruwaardes te wagen;
En weigerde om hem-zelv' te ontfangen in de vest.

DE KRANE.
't Bestand -?

VAN LOON.
...Duurt slechts dit uur.

DE KRANE.
En dit, dit loopt op 't lest.
Ik ga. Zoek Ada thands tot vluchten te bewegen!
Men heeft niet slechts het volk, men heeft de troepen tegen.
Wy sneuvlen door het graauw, zoo zy haar stem verheft.
Vlei, smeek haar, bid, bezweer, dat gy haar hart slechts treft.
Zy nadert: 'k gaf reeds last. Verlies geene oogenblikken.
Dit onderhoud-alleen moet van ons noodlot schikken.

't Geweld is hachlijk; doe haar stemmen in uw min!
Zoo redt ge u-zelv' en ons met Hollands Ruwaardin.

(Hy verschuilt zich ter zijde van 't Tooneel.)

Achtste tooneel.

ADA, DE GRAAF VAN LOON.

ADA.
Gy hier op nieuw, mijn Heer? U dacht ik niet te ontmoeten.
Vergun my -

VAN LOON.
Blijf, Mevrouw. Ik werp my aan uw voeten.
Zie eens den minnaar die u aanbidt, hoor hem aan!
En ô, verscheur geen hart...!

ADA.
Wat wilt ge doen verstaan?
Men meldt mijn Moeder my; ik koom haar wil ervaren;
En gy -! koomt ge uit haar last my deze uw vlam verklaren?
Of hebt ge een ander, hebt ge een dringender bevel,
Ik hoor. - Zoo niet, ik keer naar mijn gebedencel.

VAN LOON.
Ja, Ada, 'k heb u meer, 'k heb eindloos veel te melden.
Reeds heeft het bloed gestroomd langs de Overmaassche velden.
Gy-zelve zijt veellicht niet veilig in dit Choor.
Red, red u-zelve, uw Volk, en - geef mijn' wensch gehoor!

ADA.
Wat eischt men dan van my? Wie doet hier 't bloed dan stroomen?
Wie zwaait hier de oorlogstoorts aan Maas- en Merwezoomen?
Wie, wie ontrukt my 't graf eens Vaders dien ik eer?

Wie houdt me in dit verblijf gevangen? spreek, mijn heer: -
Mijn Moeder staak haar dwang, haar opzet, haar vermeten,
En buig' voor 't recht des Staats; ik zal my zalig heeten,
De rust herstelt zich in een' oogwenk, en 't Altaar
Ontfangt me in 't Geestlijk kleed. -

VAN LOON.

Verwacht ge dit van haar?
Miskent gy Adelheide? Of is lafhartig bukken,
Haar Dochter en 't gebied haar arm te zien ontrukken,
Een voorstel, dat haar aart, haar fiere ziel gehengt?
Neen, Ada. 't Is vergeefs, hier traan by traan geplengd!
Uw toestand eischt iets meer. Ik spreek niet van my-zelven. -
In naam der heiligheid van deze Choorgewelven,
In naam van 't Outer, daar ontheiligd en ontsiord,
In naam van 't dierbaar lijk, dat u ontweldigd wierd!
Doe, doe u-zelv geweld -! Geef Holland, geef dees wallen
De rust, de vrede weêr! Geef vrede en rust aan allen,
Wier vuist het zwaard verhief voor uw of Willems recht,
En beiden in uw' naam of in zijn' naam bevecht! -
Voor my, 'k erken, Mevrouw, 'k ben Adaas hand onwaardig;
Mijne aanspraak is te zwak, dan dat ik haar rechtvaardig.
'k Sta af, indien 't moet zijn, van Adelheides woord.
'k Doe afstand, met een hart, van spijt en rouw doorboord.
Maar laat me u dienen, laat me u redden, u behoeden,
En, maak een eind, Mevrouw, aan zoo veel tegenspoeden! -
Mijn hart is zuiver ('t mocht geen Hollands Erfgravin,
Het zij zoo! maar, voor 't minst, een reine huwlijksmin
Verwachten van een hart, - grootmoedig als het uwe),
En 't rooven van uw hand is 't hoogst waar voor ik gruwe.
Een al te ongunstig licht verborg u dit mijn hart,
In Adelheides raad, in haar gezag verward.
Een oogwenk had misschien zijne eerzucht meê ontstoken.
't Erkent zijn dwaling thands, het heeft dien boei verbroken.
't Blaakt edel, - zonder zucht voor erfstaf of gebied,
En legt zich aan uw' voet. ô Gy, vertreed het niet.
Gy zwijgt?

ADA.
Wat wilt ge dan?

VAN LOON.
Ik zie uw tranen leken!
ô Gun me, dat dit uur de mijnen mogen spreken!
ô Schenk me een gunstig woord. Zeg, zeg my: ‘wees mijn Vriend’.
Zeg: ‘Loon, uw edel hart had nooit mijn' haat verdiend.’
Zeg - zoo ik 't hopen durf - (laat dit mijn wensch volmaken!) -
‘Ik haat u niet.’ - Doe meer! - Beschouw mijn hooploos blaken
Met deernis! - Heb gevoel voor d' indruk, dien uw moed
Mijn' teedren boezem gaf! - Ik zwijg van liefdegloed. -
Uw deugd aanbidde ik thands. - ô Laat my haar vereeren;
Haar volgen; - haar door 't staal, - door al mijn macht, verweeren!
Maar red u uit dit oord van moord en wapenkreet. -
Een vaartuig ligt voor u aan Giesses mond gereed.

ADA.
Een vaartuig? - Door wat last?

VAN LOON.
Door last van Adelheide.
Haar wil is, dat ik u naar Utrechts wal geleide.

ADA.
Naar Utrecht? - Neen, mijn Heer. - Bestelp' dit kloosterpuin,
Eer Utrechts wal my zie, dees schuldelooze kruin! -
Gelei my, is uw deugd zoo edel, zoo verheven,
Naar Willem, om zijn recht een' nieuwen steun te geven.

VAN LOON.
Zoo scherpt gy-zelve 't staal, dat op uw moeder mikt!
Grootmoedige Ada, neen; uw eigen boezem schrikt.

ADA.
Hy schrikt, Van Loon, ô ja! Maar in dien strijd van plichten,
Wat kan ik?

VAN LOON.

Voor het Lot en zijn bestemming zwichten. -
't Wil, dat gy heerscht, Mevrouw; gewillig, of door dwang.
Voorkom dan, daar gy 't kunt, heel Hollands ondergang. -
Hier, moet uw recht 't ontwerp, het geen gy af keurt, dekken:
Gevangen, doet ge uw' naam 't geweld ten steun verstrekken.
Wees vrij, in 's Bisschops wal! wees van uw lot meestres!
In Utrecht reikt geen macht van Hollands Ruwaardes.
Neem daar den rang, den staat, de tytels die u voegen!
Verdraag met Willem-zelv'! doe hart en plicht genoegen!
Sta hem uwe aanspraak af, indien gy 't noodig vindt!
Schenk hem, of neem van hem een deel aan van 't bewind!
Zie dus den krijg gedempt, die steden, sloten, dorpen
Verwoest, en 't woeste land het schuldloos bloed doet slorpen,
Uw' naam bezwalkt, en....

ADA.

Graaf, verklaar my! - zijt ge oprecht?

VAN LOON.

De Hemel -!

ADA.

'k Vraag geen' eed. - Gy dringt niet op mijne Echt?

VAN LOON.

'k Heb aan uw voeten reeds mijn rechten afgezworen.

ADA.

Van Loon! Zie daar de deugd, die 't hart my kan bekoren.
Gelei me op Hollands grond, aan Lede, of IJsselvliet,
En - 'k heele u in dit uur mijn zielsgeheimen niet -!
Zoo Willem, Graaf gehuld, mijn' wensch my doet erlangen
('k Ben onderdaan, mijn heer, en moet zijn wet ontfangen)....
Zoo 't Lot....Wat zeide ik daar? - Mijn zinnen zijn verward -
Thands vondt ge, ô Lodewijk, den weg naar Adaas hart!
Mijn vrouwen!

(Hare Edelvrouwen verschijnen. Na eene korte poos, vervolgt zy.)

Heilig oord, waar ik mijn' rouw aan klaagde!
En, lijkbaar, gy die 't rif mijns vaders onderschraagde!
Gy, doodsche toestel van een lijkdienst, thands verstoord!
En, Heilgen! (is er een die hier nog beden hoort
Sints outers, kerkgeraad, en kruis, en heiligdommen,
Ontwijd, verlaten zijn, vervoerd zijn, en verstommen,
En aan de onnoozle wees geen schuts, geen hulp meer biên)
Ontfangt, ontfangt mijn' groet, mijn' laatsten groet misschien!
Ik ga - maar gy, gewelf, dat zoo veel lofgezangen,
Geloften, en gebeên, en eeden op mocht vangen;
Wees gy my tuige van het oogmerk van mijn vlucht!
De plicht - zie daar mijn doel! ik heb geene andre zucht.

(Zy vertrekt met Van Loon, door de Edelvrouwen begeleid en gevolgd.)

Negende tooneel.

HENDRIK DE KRANE,

alleen. (Hen in 't weggaan naoogende.)

Onnoozle! ga vrij, ga, en steun op dezen Hoeder!
Veellicht verraadt hy u, en, tevens ook, uw Moeder!
Zijn rol is wel gespeeld; maar 'k volg u, eer gy 't gist,
En, zoo hy ons verschalkt, de list verwint de list!
Doch, mooglijk dat dit uur (hy moog zich veilig wanen)
Mijn wraak een' nieuwen weg naar Willems hart zal banen.
Wat gaat my Adelheide of Adaas redding aan!
'k Zal met haar, 't is beslist, maar op mijn wijs vergaan.

Tiende tooneel.

ADELHEIDE, met klein Gevolg in verhaasting opkomende. HENDRIK DE KRANE.

ADELHEIDE.

(Met drift.)

Men vliede!

DE KRANE.
Ruwaardes...?

ADELHEIDE.
Geen oogenblik vertragen! -
De Landpoort is alreeds aan de Oostzijde opgeslagen,
De wal beladderd, en de Dordtsche Burgery
Roept Willem, Willem uit, en schimpt en vloekt op my.
't Is uit met Adelheid, met heerschen en gebieden!
Te scheep!

DE KRANE.
Welaan, Mevrouw! ik veilig u in 't vlieden,
En volg. Of - zoo my 't lot eene andere uitkomst toont -
Dat Willem met my vall', mijn arbeid is beloond!

EINDE VAN HET VIERDE BEDRIJF.

Vijfde bedrijf.

Eerste tooneel.

WILLEM, in wapenrusting, doch blootshoofds; door een' stoet van EDELEN, GEESTELIJKEN, en andere personen, onder krijgsmuzyk opgeleid. GEVOLG van Gewapenden.

(Onder de Edelen, WASSENAAR; en aan 't hoofd der Geestelijken, DE KLOOSTERABT. - WILLEM beklimt eene verhevenheid, met een tapijt overspreid; van waar hy, na 't vertrekken der menigte, weêr aftreedt naar den voorgrond des Tooneels.)

WILLEM.
Mijn Vrienden! 't is genoeg. Uw teêrheid is my waard.
Maar de Oorlogskans is wuft; ons welzijn hangt aan 't zwaard.

Mistrouwen wy 't geluk. De moedige Adelheide
Ontrukte ons Diedrijks spruit. Dit lijdt niet dat men beide.
Dit offer van de drift eens moeders moet gered;
Dan keere ik, Heer door 't staal, en Heerscher door de wet!

DE ABT.
Hy keere in zegepraal, de geessel der Barbaren!
Der Saraceenen schrik! de steun der Kruisaltaren,
De Hemel zij met elk die voor Hem strijdt of bidt,
En zegen' 't wettig Hoofd dat ooit zijn' stoel bezit!

Tweede tooneel.

WILLEM, WASSENAAR, weinige EDELEN.

WILLEM.
Mijn Ridders! 't Klooster...?

WASSENAAR.
Is verlaten en ontledigd.

WILLEM.
Hoe! zonder slag of stoot? by d' aanval onverdedigd?

WASSENAAR.
Geen aanval werd vereischt. - Het krijgsvolk kreeg de lucht
Van Adaas en Van Loons hun nog verborgen vlucht,
Als Adelheide, aan boord der tweede kiel gestegen,
Den wimpel waaien liet. Getij en wind was tegen.
Wy volgden in een reeks van boten, van naby,
En hielden, zonder vlag, heur grooter kiel op zij.
Men dreef de roeiers aan, maar kon den mond niet winnen
Der Giesse. De eerste hulk liep Sliedrechts stroomkil binnen,
En Adelheid verliet haar vaartuig voor een boot,

Die roeiende uit ons oog en door de biezen schoot.
Nu toonden we onze vlag; doch vruchtloos was 't vervolgen,
Daar de eb ons wederhield, hoe razende en verbolgen.
Een deel van ons getal houdt Sliedrechts kom bezet
En wy, wy drijven af naar 't lager Flerdings wed.
Hier hooren wy 't gejoel van Adelheids Soldaten,
Die, vloekende op hun Hoofd, als dol en uitgelaten
Hun wapens stukken slaan. - Wy zakken naar den kant. -
Daar roept men: Willem leef, en wenkt ons met de hand. -
Wy naadren. - 't Klooster draagt uw vaan en wapenteeken.

WILLEM.
En Krane ontdook de boei?

WASSENAAR.
Is naar de Maas ontweken.
Daar stort hy in den strik. Zoo Maas- als Merwestroom
Zijn overal bezet met wachten.

WILLEM.
Hy ontkoom!
Wat baat ons, in zijn' nood d' onzaalge te achterhalen!
Genoeg is 't, mag het recht op 't onrecht zegepralen.
Maar Adaas lot ontrust me en ligt my zwaar op 't hart.

WASSENAAR.
Zy is in Sliedrechts kil door de onzen ingespard,
En de overgave kan niet dralen. 'k Gaf bevelen,
Haar en haar stoet te ontzien; geen pijl te laten spelen;
De Lek te dekken voor den overtocht naar 't Sticht.
Wat kon ik meer dan dit?

WILLEM.
Gy deedt uw' krijgsmansplicht.
Ontfang mijn' dank daar voor: de voorzorg gaat niet wijder!
Maar 't vaderlijke hart (gy weet het, brave strijder,)
Dat Diedrijk heeft bezield, bezielt my thands geheel.
Dat hart, met zorg vervuld, eischt alles, en te veel.
Mocht Ada...! Maar helaas! ik ducht des Bisschops lagen. -

Ik ducht den Jongling-zelv': - de nood doet alles wagen.
Ga, mijn Getrouwen, ga! neem zelf het Hoogbevel
Aan d' oever van de Lek! - of - dat ik u verzell'!

WASSENAAR.
Neen, Vorst. Gy moogt dees vest, dit eiland, niet begeven.
Betrouw me, ik zal voor u door dood en vlammen streven!
Maar - 't geldt hier 't leven niet! 't Ontzetten van de buit
Eens schakers....

WILLEM.
Eischt geduld - Geen krijgsmoed werkt het uit.
Bevelen wy aan 't Lot den uitslag van uw pogen!
Ik ben voldaan van u: wat zoude ik meer vermogen.
Mijn zorg is vruchteloos. Aan Hem die 't Lot gebiedt,
Ontslipt, ook in haar vlucht, de onnoozele Ada niet.

WASSENAAR.
Neen, dierbre Vorst, ô neen! Mijn ijver u bewijzen
Is alles voor mijn hart. Gy doet dit hart my rijzen;
Ja, 'k brenge u Ada weêr, en keer niet zonder haar!

WILLEM.

(Met vervoering.)

Omarm my, waardig vriend.

WASSENAAR.

(In 't heengaan.)

Maak staat op Wassenaar!

Derde tooneel.

WILLEM. STAVO, met drift inkomende. DE EDELEN *van het voorig Tooneel, behalven* WASSENAAR.

STAVO.
Vorst! - Loon ontslipte uw macht.

WILLEM.

(Met ongeduld.)

En Ada?

STAVO.
Is verloren.

WILLEM.

(Ontroerd.)

ô Hemel!

STAVO.
't Was vergeefs, haar dieper na te sporen.
Van Loon verliet met haar de nagejaagde kiel,
Die, hevig aangetast, in ons geweld verviel. -
Men zegt, dat ze in 't rumoer, wanhopig en verbolgen,
Den Graaf naar Stichtschen grond geweigerd heeft te volgen.
Hy won den overtocht by Leksmond door zijn' spoed,
Doch Ada - vond veellicht....

WILLEM.

(Wanhopig.)

....Haar grafplaats in den vloed!
Rampzalige!

STAVO.
Aan 't gerucht een blind geloof gegeven,
Is ze in een kleene hulk naar de IJssel heen gedreven.
Zy zocht, naar 't geen men wil, de Leide, of Gouder Aa:

WILLEM.
IJl Wassenaar op 't spoor; slaat alles, alles gâ!
Bewijs haar 't hoogst ontzag, voldoet aan haar bevelen;
Geleidt haar waar zy 't eischt; en tracht haar zorg te heelen:
En zoo de Roover....Maar die booswicht is 't ontvloôn.

STAVO.
Ik ga, mijn Vorst.

WILLEM.
Neen, vlieg! en, kunt gy 't - straf Van Loon!

Vierde tooneel.

WILLEM, de EDELEN van 't voorig Tooneel. Een KRIJGSOVERSTE van de Hofwacht. Daarna nog een KRIJSBODE.

DE OVERSTE.
Denk op u-zelven, Vorst! - Men ziet zich aan en mompelt.
Licht wierdt gy door 't verraad van muitren overrompeld.
De naam van Ada klinkt door 't brommend fluistren heen.
Het voorplein staat gepropt. 't Is alles op de been.

WILLEM.
Wat wil men? -

(Aan de Edelen.)

Hoe! Gereed, my hulde en trouw te zweeren? -
ô Wind van 't los gemeen, steeds vaardig óm-te-keeren!

DE OVERSTE.
Men legt u Adaas vlucht, en zelfs - haar dood - te last.

WILLEM.
Gerechte Hemelmacht!

(Aan een' der Edelen.)

Vlieg heen, en ondertast -

(Aan den Overste.)

Gy, wacht u voor geweld op dolende onderzaten,
Wien zucht voor Diedrijks bloed een' moorder dwingt te haten.

DE OVERSTE.
Een oude Krijger biedt den muitren zich tot Hoofd.
Hy zucht; hy weent; roept wraak. Zijn vroomheid wordt geloofd.
Een halfgesloten helm verbruint zijn grijze hairen. -
De Hemel hoede uw hoofd en doe den storm bedaren!

EEN KRIJGSBODE,

(instuivende.)

Men nadert druischende aan, en schreeuwt -!

WILLEM.
Ontsluit de poort:
'k Verwacht hen.

Vijfde tooneel.

De Vorigen. MUITELINGEN, *met* HENDRIK DE KRANE, *vermomd, met halfgeopenden helm, aan 't hoofd; de deuren geweld doende, en woedend indringende.*

MUITELINGEN.

(Met verscheiden stemmen tegelijk.)

Wraak, ô Wraak!

DE KRANE.
Ja, wraak van Adaas moord!

WILLEM.
‘Hoe! Krane?’ - Ja, mijn volk! ik zal haar wraak verschaffen!
Werd Adaas bloed geplengd, ik zal haar moorder straffen!
Waar is, waar schuilt hy?

DE KRANE.

(Galmende.)

Beef, verwaten dwingeland!

WILLEM.

Mijn volk - zie hier mijn borst - zie daar mijn rechterhand!
Dees borst draagt Diedrijks hart, en deze hand zijn' degen!
Zijn kroost, zijn volk, is 't mijne; ô helpt my. recht te plegen!
Hier ben ik - Wien beticht, wien houdt men hier verdacht
Van laffen gruwelmoord aan 't Grafelijk geslacht?

DE KRANE.

U, booswicht, die haar staf, den staf van Adaas vader....

WILLEM.

(Hem, met waardigheid, in de reden vallende.)

Leg af dien duistren helm, ondek dat oog, Verrader!
Wat deinst gy? - ô Mijn volk, ken hier den onverlaat
Wiens moedwil Holland reeds op zoo veel tranen staat!
Ontmomt dien grijzen kruin, verhard in 't gruwlenstoken.
Wie is hy? - Zie hem aan! en ik, ik ben gewroken!

(Men neemt DE KRANE, daar hy in den kring der zijnen te rug wijkt, den helm af, die op den grond rolt. Er ontstaat een woest geluid.)

DE KRANE.

(Ontbloot.)

Ja, 'k ben die Krane, ja; die onbetembre Fries,
Die u vervolg en haat, - en nog geen' moed verlies!
Uw vijand, en - uw beul, indien 't my mocht gelukken,
Den roover van mijn erf den dolk in 't hart te drukken.
Ik ben 't - en, of mijn naam hier haatlijk klinken mocht,
'k Was Adelheide nooit, 'k was Adaas zaak verknocht.

WILLEM.

Vermeetle! wie, dan gy, hield Ada dan gevangen?
Wie dwong haar, om den hals in 't vreemde juk te prangen?
Wie zond haar weg naar 't Sticht in vijandlijke vlucht?
Wie smoorde in Diedrijks hart de broederlijke zucht?
Wie, in zijn' veegen mond den naam zelfs van zijn' Broeder,
En offerde Ada op aan haar ontaarde Moeder?
En, zoo de onnoozle viel, dat 's Hemels macht verhoê!
Wien komt de schuld van 't bloed, en wien het wreken toe?

DE KRANE.

(Tandknersend.)

Tyran...!

WILLEM.

Kies, Diedrijks volk! kiest, trouwe Medestanderen
Van 't bloed dat in my vloeit, het juk van buitenlanderen!
Buigt, buigt voor 't nijdig Sticht, voor Luik, of Vlaming, neêr!
Wees van den Kuinder, slaaf -! Ik geef den staf hier weêr!

EDELEN.

Dat hoede de Almacht! neen!

HET VOLK.

(Met verscheiden gemengelde stemmen.)

Graaf Willem, Willem, leve!

Eene andere stem uit hun midden.

Wraak over 't Oproer! Wraak! De grijze booswicht sneve!

Nog eene andere stem van achter het Tooneel.

Leef, Willem! Ada leeft! de moedwil ligt geknot!

WILLEM.

Wat hoore ik? Ada -

EEN DER EDELEN.

Vorst, zy nadert. -

WILLEM.

(De handen ten hemel heffende.)

Dank zij 't Lot!

Zesde tooneel.

De Vorigen. ADA, *door* WASSENAAR *en* STAVO *geleid, met drift inkomende, terwijl* WILLEM *haar te gemoet vliegt.*

WILLEM.
Mijn Dochter!

ADA.
ô Mijn Vorst! mijn Vader! Aan uw voeten....

WILLEM.

(Haar in 't neêrknielen ondervangende.)

Rijs op! -

ADA.

(Zich op de knie werpende.)

Laat Ada 't eerst, u als haar' Heer begroeten!
Ik keer, uit laf geweld, uit slaafschen dwang verlost.
Mijn boezem siddert nog. Wat heeft het niet gekost!

WILLEM.

(Hy geleidt haar op de verheven standplaats, tot den zetel, die aldaar voor hem bereid was.)

Zit neder, teedre bloem! bekoom van uwe ontroering!

ADA.
Ontroering? ô mijn Vorst! Zeg: vreugde- en dankvervoering!
'k Ben de uwe, uw kroost, uw telg; en 't vaderlijke hart
Van Diedrijk, dat u blaakt, vergoedt my alle smart.

WILLEM.
Mijn volk - zie daar den moord, waar van ik wierd beschuldigd!

EEN DER EDELEN.
Geen stervling, edel Vorst, die niet uw deugden huldigt!
Vergeef....

WILLEM.

Vergeven? Neen!

(Zich tot het volk wendende.)

Ik zag uw' liefdegloed.
Mijn kindren! 'k zag uw trouw voor 't Graaflijk Vorstenbloed!
Volhardt! -

(Tegen DE KRANE.)

En gy, Barbaar! - ik heb mijn dochter weder;
Dit feest gehengt geen straf - ontwijk - of, buig u neder!
Wees nog, wees onderdaan, geen vijand van uw' Vorst!
Mijn gramschap is verzoend: nooit heb ik bloed gedorst.

DE KRANE.

Aan my dit aanbod? Neen! Gy kent my niet volkomen.
Mijn ziel blijft onverwrikt, en mijn besluit genomen;
Hy kruip' wien 't lust! 'k Ben vrij, en van mijn noodlot heer.
Zie daar mijn andwoord! -

(Hy doorsteekt zich met een verborgen pook, en zijgt neêr in den arm van een' der omstanderen. Vervolgens zich met eene laatste poging losrukkende, ploft hy by de laatste woorden woedend op den grond en geeft den geest.)

- 'k Sterf -
Daar is geen Godheid meer.

WILLEM.

De Ontzinde! - Dit 's dan 't eind van zijn weêrspannig woeden! -
Mijn Volk, zie daar de bron van al uw tegenspoeden!
Één wreevle Groote slechts verhardt zijn' trotschen hals,
En maakt en Volk en Vorst ten prooi des ongevals.

(Men brengt het lijk ter zijde.)

ADA.

(Zy rijst op uit den zetel, doet eenige treden voorwaarts, en wendt zich tot het Volk.)

ô Holland! ô mijn wieg, mijn liefde en lust te gader,
Zoo juichend by 't gezag van mijn', van uwen vader!

ô Hoor zijn teedre spruit in dit volplechtig uur! -
Men streed op Adaas naam om 't Graaflijk Staatsbestuur.
De Hemel (die van u de burgertwisten wende!)
Getuige, of Ada ooit het recht des Staats miskende?
Of ze ooit, door ijdlen trots, door heerschzucht opgewekt.
Hare onbevoegde hand heeft naar den staf gestrekt?
Neen! prooi der Staatzucht, maar van andren, die haar haatten;
Gedwongen, 't vaderland der ramp ten prooi te laten;
Misleid zelfs in haar vlucht; mishandeld, en vertrapt:
Maar (dank zij 't gunstig lot!) haars Roovers klaauw ontsnapt;
Keert ze, om uw' wettig' Vorst haar eerbied op te dragen.
Eer Diedrijks bloed in hem, naar 's Hemels welbehagen!
Ik zweer hier in zijn hand, alle aanspraak op zijn' staf,
Die glimp aan d' oorlog bood, en alle tytels af.
Ga, biedt thans hulde en trouw aan Hollands Staatsbehouder!
Draag, draag hem thands in 't hart! verhef hem op de schouder!
Versier zijne eedle kruin met Diedrijks vorstenwrong!
De staf betaamt de vuist, die Nijl en Bosfor dwong.

HET VOLK.

(Met verscheiden stemmen.)

De Graaf van Holland leef!

WILLEM.
Heersch met my, dierbare Ade!

ADA.
Mijn Vorst! Eene andre beê - die smeek ik, als genade.

WILLEM.
Gebied!

ADA.
Eene ondertrouw, mijns Vaders schim tot hoon,
Stelt Adaas hand hier bloot aan de eischen van Van Loon.
Reeds stond die droeve band aan Vorst en Onderdanen
Op zorg, en zweet, en bloed, en nooit vergeetbre tranen; -
't Zij verre, dat zy nog, dat haar gedwongen hand
Op nieuw den Krijg ontsteke in 't dierbaar Vaderland!

Neen, 'k heb mijn' plicht voldaan, ik heb uw recht verdedigd,
Mijn volk met zijnen Heer, en met mij-zelv bevredigd;
Niets blijft my in dit land, dan smeeken voor zijn rust.
Gy, zoo ge uwe Ada mint, verzend haar van dees kust!
Geef, geve een Bondgenoot haar herberg en bescherming
(Ze omvat uw kniën, Vorst, met kinderlijke omarming)!
Geef, geef ze uw' zegen meê, uw' Vaderlijken groet,
En - schenk haar aan 't Altaar, nog waardig aan uw bloed!

WILLEM.

(Met aandoening.)

Neen, Ada...!...

ADA.

'k Heb uw woord. - Dit offer is noodwendig,
ô Schenk het aan uw volk; dat ik mijn' plicht volëndig'!
Ik hief, wanneer Van Loon mijn blijde hoop bedroog,
Mijn hand ten hemel op voor 't Albeschouwend oog.
Gy, Vader thands en Vorst, vervul uws dochters eeden: -
De Hemel schonk ze u weêr, en hoorde haar gebeden; -
Wees dankbaar voor die gift, verhoor haar teêrste zucht!
Het Klooster zij mijn wijk, maar in uitheemsche lucht!

WILLEM.

(Teder.)

Mijn dochter, rijs, rijs op! - Zoo 's Hemels welbehagen
Het eischt - ik buig my neêr; maar - zuchtende en verslagen!
Ja, 'k sta 't Altaar u toe, volhardt uw ziel daar by; -
Maar - nimmer offre ik u aan aardsche heerschappy!

(Zich tot het Volk wendende.)

Mijn volk! - erken een deugd, zoo edel, zoo verheven!
Zij Ada in den Rol der Vorsten aangeschreven!
Haar grootheid eischt die hulde; - Ik, wien haar deugd beschaamt,
Zij Hollands Graaf n a h a a r , in 's Lands Kronyk genaamd!

(Het volk buigt zich. Muzyk. Men brengt den Graaflijken wrong op een kussen. WILLEM legt zijn zwaard af en knielt neder. WASSENAAR en de KLOOSTERABT binden hem de diadeem om 't hoofd. Hy rijst op, en men gordt hem het Graaflijk zwaard aan, en heft hem op 't plechtige schild. EDELEN en LEENMANNEN vallen op de knie.)

De Hollandsche HERAUT *treedt voor, met staf en wapenrok, en roept:*

Leef Hollands dierbre Vorst! Hy schenke ons eedle telgen,
Hunn' grooten Vader waard en 't edelst bloed der Belgen!
Zijne afkomst bloeie en groeie, en brei' haar takken uit,
Tot ze aarde en zee omvâme en in hare armen sluit'!

Het Muzyk heft andermaal aan, en men zingt, ondersteund of tusschen de koppletten verpoosd, met pauken, trompetten, en bekkengeklank.

Hef, Holland, hef het moedig hoofd,
Van nieuwe glans omscheuen,
(Een glans die allen luister dooft!)
Door damp en nevels henen!
Verhef het tot een hooger trans,
En laat van de opgestoken lans
d' Ontzachbren Liebaart waaien,
Daar de arend, in zijn steilste vlucht,
Hem welkom heet in 't blaauw der lucht
By 't schittrend bliksemzwaaien!

Bliuk, Hollands schildleeuw! voukel! straal!
En schud de gouden manen!
Zwicht' Roomsche en Grieksche wapenpraal
Voor uw ontrolde vanen!
Dat Eems, en Rijn, en Maas, en Vlie,
Den Overwiunaar hulde biê,
Bedekt met Lotosblaâren;
Met palmen van het Morgenland;
Met lauwren van 't Hesperisch strand;
En 't bloed der Nijlbarbaren!

Zwell' Hollands oorlogszuchtig bloed
In 't bruischend hart der Helden!
Betemmers van den pekelvloed,
En scheppers van hun velden!
Hier smooren wrevel, oproer, twist;
En de oude veete werd geslist;
Gedempt, de bron der smarten!
De staf, door Diedrijks hand getorscht,
Behoort den aangebeden Vorst!
Hem, aller braven harten!

1808.

Kormak, treurspel.

□*Ηλθ*□ □*δυσε*□*ς, κα*□ *o*□*κον* □*κάνεται*, □*ψέ περ* □*λθών*.
OMHPOC.

Personaadjen.

KORMAK, Koning van Klijde, of Klijddal, en Merzey, of Merzië.
MOÏNE, Gemalin van Kormak.
MAKDULF, Zoon van Kormak en Moïne.
IRDAN, Jong Krijgsbevelhebber.
TUNIBALD, Koning van Humberland, Hoofd van een Vorstenbond.
DARGO, en} uitmakende dat Vorstenbond.
VIER andere KONINGEN der Anglen en Saxen.}uitmakende dat Vorstenbond.
RIJNO, oud Krijgsman.
Een HOFBEDIENDE of BODE.
Een KRIJGSBEDIENDE of GEWAPENDE.
GEVOLG, van Moïnes Staatsvrouwen.
- van Barden.
- van Krijgslieden en Gewapenden.

Het T o o n e e l is aan de Klijde in Schotland.
Het E e r s t e B e d r i j f speelt in een Hofvertrek der Koningin. Het T w e e d e en D e r d e in een vertrek van het Koningshof. Het V i e r d e en V i j f d e in den zoogenaamden Wapenhal, of groote Zaal, van dit Koningshof.

Eerste bedrijf.

Eerste tooneel.

MOÏNE, IRDAN.

MOÏNE.
Dat ik deze eenzaamheid, dit weduwlijk gewaad,
Na achttien jaren rouws, voor 't bruiloftskleed verlaat!
Ach, kan ik? Irdan, hoe?

IRDAN.
Ga met u-zelv te rade.
Die dwang is niet te ontgaan.

MOÏNE.
Mijn hart gevoelt zich Gade:
't Gevoelt zich nog omklemd van d' eersten huwlijksknoop.

IRDAN.
Dien lost geen Egaas dood? geen eindloos tijdverloop?

MOÏNE.
Geen tijd.

IRDAN.
Geen dood, Vorstin! Of kunt ge twijfel voeden,
Dat Kormak is vergaan in de ongestuime vloeden?
Zijn Vloot is weêrgekeerd van Lochlins oorlogstocht.
Men kent den zegenpraal, dien Kormaks arm bevocht.
Zijn kiel verliest zich-zelf in ondoorkoombre branding,
Lijdt schipbreuk op een kust waar toegang is noch landing.
De wrakken drijven op de golven wijd en zijd.
Men vindt zijn koningsvlag, zijn vorstlijk tenttapijt,
Zijn' staf, zijn opperkleed, verbrijzeld, en aan flarden,
Op rotsen in de zee.

MOÏNE.
En ik! ik blijf volharden.
Mijn Ega leeft gewis! mijn ziel getuigt het my.
'k Gevoel het aan mijn hart: zijn weêrkomst is naby.
Zoo vijftien jaar vervloot, zijn dood is nooit bewezen.
Wie uwer kan in 't lot en zijn bestemming lezen?
Ach! teder is de band, door liefde en trouw gelegd!
Nog eens! mijn hart weêrspreekt wat heel een wareld zegt.
Dit volg ik.

IRDAN.
En wat blijk?

MOÏNE.
Dat innig overtuigen
Van de inspraak van 't gevoel, door geen geweld te buigen;
Dat voor de misdaad gruwt, de trouw aan 't hart gebiedt.
Zie daar mijn wet, mijn heer, en hooger ken ik niet.

IRDAN.
Ik eer die deugd, ze is schoon! en, mochten 's afgronds kaken
Den eens verslonden' prooi, op 't innigst wenschen, slaken;
Ja, Klijdes dierbre Vorst, Moïnes Echtgenoot,
Rees, op mijn beê en de uwe, als heerscher, uit de dood.
Maar 't is vergeefsch, Mevrouw: en 't is u niet verborgen,
Wat vreeslijke eed u bindt by 't lichten van den morgen
Die dezen dag vervangt! Op morgen is die dag,
Gy weet het, dien geen macht, geen list verschuiven mag.
Uw Zoon treedt morgen op in d' eerrang hem beschoren,
En vaart den scepter aan waar toe hy wierd geboren,
Den vaderlijken staf, dien Kormak heeft getorscht;
En ook uw volk, Mevrouw, roept dwingende om een' Vorst.
Het oude Staatsverdrag der fiere Kalydonen
Scheidt met uws Egaas dood (gy weet het) beide thronen
Van Klijde- en Merzeystroom, door Kormak in uw echt,
Het Vorstenbond ter spijt, geweldig saamgehecht.
't Vergunt niet, dat uw Zoon met uwe kroon zal pronken,
Maar eischt, dat met uw hand die kroon zij weggeschonken;
En drie paar Koningen van 't omgelegen land,
Betwisten zich, vol drift, Moïnes staf en hand.
Gy zaagt hen om dien roof het oorlogsvuur ontsteken,
Uw land en Volk verwoest, voor de overmacht bezweken;
Verbondt u, 't eigenst uur dat uw geliefde Zoon
Zijn achttienjarig hoofd zou sieren met zijn kroon,
Uw vaderlijk gewest een' nieuwen Heer te schenken.
Gantsch Brittenland, Mevrouw, hangt tevens aan uw wenken:
Gy zwoert uw volk; en wy - bevestigden dien eed,
Met heilig kerkontzag en plechtigheid omkleed.
Te rug gaan baat hier niet; er baat geen tegenstreven;
De vrijheid van uw keus is u alleen gebleven.

MOÏNE.
Ik weet het; en zie daar wat my wanhopig maakt!
'k Gevoel het, nu dat uur, dat hachlijk uur genaakt,
Dat me al mijn moed begeeft. Ik zie, met slaaplooze oogen,
Mijn' Ega voor mijn koets, met loodverf overtogen,
By avond waren; 'k hoor zijn roepstem over dag.
My dunkt, de holle wand weêrgalmt van noodgeklag,

Van stervensrouwmisbaar, gekerm, en aaklig gillen;
Ik zie geronnen bloed aan muur en pijlers lillen,
Of druipen van 't gewelf. Mijn boezem vindt geen rust.
Neen, Kormak! in dit hart wordt nooit uw vlam gebluscht.

IRDAN.
Verwin, ô Koningin, die zwakheid! Stelp uw tranen,
En offer u, zoo 't moet, aan 't heil der onderdanen.
Uw volk, van allen kant met legers dicht omzet,
Uw platgetreden land, moet eindlijk, moet gered.
Daar is geen uitweg meer. Indien van 't rijk der schimmen
De fiere Kormak-zelf herboren af mocht klimmen,
Hy wettigde uw besluit, deed recht aan zulk een' gloed,
Die vijftien jaren streed met nooit bezweken' moed.
Gy handhaafde uwen Zoon, u-zelve, en uwen zetel,
Met grootheid, met een hart - licht meer nog dan vermetel.
Maar eindlijk, 't is beslist. Men buig voor Hooger macht!
Toon, Moeder, Gade, en Weeûw, de zelfde Heldenkracht!

MOÏNE.
Ik moet het! Hemel ach! - Ja, Irdan, 'k moet verkiezen!
En wien....? Ik voel my 't bloed in 't krimpend hart bevriezen.
Maar 't zij zoo, - welk een keus laat hier het noodlot toe,
Die Kormaks heldenkoets geene eeuwige oneer doe!
Hier woeste Tunibald van Humbers dorre boorden:
Daar Dargo, koud van ziel, en grimmig als zijn Noorden:
Daar de ongestuime Sax van 's Eilands Oosterkant:
Daar felle Grimoald -! Daar Wicholfs onverstand!
Daar wrevele Kanoet -! Helaas! - Gy ziet my blozen.

IRDAN.
Ja, bloos, Mevrouw, ja, bloos om zoo veel roekeloozen!
Doe meer, en daar gy bloost, bloos tevens ook om my,
Die me aan hun zijde stel, en optrede in hun rij.
Ik meê, en 'k bloos met u, durf naar dat eerloon dingen,
Dat Kormaks glorie past, geen' lager' stervelingen!
Ik weet, wie Kormak was, wiens krijgsroem de aard' vervult;
Ik weet het, dat die naam geen' mededinger duldt;
En - siddre, wie dien naam door dartlen hoogmoed hone;

Geen vaderlijk ontzag, geen Godlijke eer betoone! -
Dat Kormak weêr verschijne, ik val den held te voet.
Hem schenke ik, u, zijn kroost, mijn' laatsten droppel bloed.
'k Verdien niet...maar 'k ontzie de woorden uit te spreken.
Doch, wie voor Kormak wijkt, kan echter deugden kweken,
Kan Held, kan waardig zijn, door meer dan dapperheid,
Dat hem Moïnes stem van andren onderscheid'.
Gy kent mijn' staat, Mevrouw. Ik heb geen grijze Vaderen
Te roemen: 'k roem geen kroon, geen koningsbloed in de aderen.
Het noodlot wierp me als vreemd, als balling, over de aard,
En 'k heb mijn hart-alleen tot voorspraak, en mijn zwaard.
Aan Humbers boord geteeld, onkundig van mijne ouderen,
Lei my 't ongunstig lot geen plichten op de schouderen,
Dan de onschuld voor te staan. Ik deed dien plicht gestand,
En heb mijn staal, mijn' arm, aan uwe dienst verpand.
'k Behield u 't rijk, 't gezag, en redde uw onderdanen.
De glorie volgde my in 't zwaaien van uw vanen. -
De keten die ik droeg, het teeken op mijn borst,
Tuigt van eene afkomst, ja, licht waardig aan een' Vorst;
Maar, eenmaal moog mijn lot zich duidlijk openbaren,
'k Boog op my-zelv' alleen en luttel lauwerblaâren.
Dan, hoe gering dit zij, ik acht my groot genoeg,
Dat ik me in dezen strijd met Koningsloten voeg.

MOÏNE.

Ach! dat hun 't zelfde lot, die naar mijn voorkeur streven,
Slechts deugden in 't gemoed voor scepters had gegeven!
Ja, deugd; ja, heldenmoed; ja, eerbied voor zijn' naam,
Verbiedt zelfs Kormaks Weeûw, dat zy zich uwer schaam.
Maar kunt ge, ô jeugdig hoofd...!

IRDAN.

Mevrouw, ik heb geen rechten,
Geen hoop, geen eerzucht zelfs, dan voor uw recht te vechten.
Maar 'k wijk voor geen' van hun die naar uw gunsten staan.
Gy, kies, Vorstin! ik zwijg, en bid uwe uitspraak aan.
Dit zweer ik aan uw kniên. Ik zal die keus verweeren.
Mijn vijand drukke uw zij'! in hem zal ik haar eeren.
Ik biede u geene vlam, geen' laffen liefdegloed;

Maar yver, zucht, en trouw, voor u, en Kormaks bloed.
Uw waardigheid, uw stand, gedoogt geen jeugdig kwijnen.
Wat u te laag zou zijn moet voor uw' blik verdwijnen!
Hy boezemt grootheid in, verknochtheid, en ontzag:
Zie daar het geen mijn hart Moïna offren mag!

MOÏNE.
Ga, waardig Jongling! Ga! Wie zou dit offer wraken!
Thands bloze ik, maar van moed. - Zie daar hoe helden blaken. -
'k Beraad my met mijn' Zoon. - 'k Erken der Vorsten recht,
Hier wachtende op een keus hun heilig toegezegd.
Ik onderwerp my, ja, aan 's Hemels welbehagen,
Maar siddrend; met een ziel, verscheurd door heimlijk knagen.
Uw trouw nochtans vertroost en sterkt my. - 'k Zie mijn' Zoon.
Ga, Irdan; denk, de deugd weegt zwaarer dan een kroon.

Tweede tooneel.

MOÏNE, MAKDULF.

MOÏNE.
Treed toe, mijn Zoon, treed toe!

(Na een' diepen zucht.)

De tijden zijn verdwenen,
Van teder, met elkaâr, naast Kormaks koets te weenen;
Van moederlijke zorg, en kinderlijke zucht.
Een andre dag genaakt en zwangert reeds de lucht.
U roept uw volle jeugd, naar Staats- en Volksverdragen,
Ten Vaderlijken throon, om Kormaks naam te schragen;
En, na een Weduwschap, zoo vruchtbaar rijk in smart,
My, tot een haatlijke Echt, in weêrwil van mijn hart.
'k Doe morgen keus, en huw, en zie u nimmer weder.

ô Zij dit oogenblik ons beiden even teder!
Vernieuw my nog voor 't laatst dien dierbren moedernaam,
My zoeter dan de kroon, die ik my-zelve schaam.
Omarm my thands nog eens, als zoon, als louter moeder.
Op morgen zijt gy vorst, uw eigen heer en hoeder.
De Hemel schenke u deugd en - Kormaks edelmoed!
Voor my, het waar mijn hart een onuitspreeklijk zoet,
Indien ik, aan uw zijde, en naast uw' throon gezeten,
In Makdulf, Kormaks roem verdoofd zag en vergeten!
U, by uws Vaders staf, den mijnen schenken mocht,
En Merzië aan de Klijd' voor eeuwig zag verknocht.
Maar neen, dit wil geen Eed, geen Staatsverdrag gehengen:
Ik moet mijn kroon door de Echt een ander stamhuis brengen.
De Staatsplicht scheidt ons, en voor eeuwig. 'k Worde u vreemd,
En 't noodlot rooft me een' Zoon, dat u een' scepter neemt.
Dan, zoo mijn boezem steeds voor uw belangen zwoegde,
De zorg voor uw geluk dees fletsche wang doorploegde,
Mijn Zoon, vergeld my 't thands in 't dringendst oogenblik!
Het doodlijk uur genaakt en vult mijn ziel met schrik.
Ik moet (mijn boezem gruwt) in de echtkoets van uw' Vader
Verkiezen -! Wien? Een' man, dien ik met afschrik nader!
Een' roover (wien 't geweld my opdringt) van zijn recht!
En 't hart, dat hem behoort, vervreemden door eene Echt.
Mijn Zoon, ontlast mijn hart in dezen strijd van plichten!
Doe, in uw moeders naam, het geen zy moest verrichten.
Kies gy een' Koning van mijn Staten, en een' man,
Die Kormak by mijn volk in naam vervullen kan.
Spaar mijn verscheurde ziel! bevrij haar van 't vermoeden,
Of iemand in 't heelal my Kormak kon vergoeden,
My niet verachtlij, my niet haatlijk waar, na hem!
Ik drage u mijne keus, beslissing op, en stem.

MAKDULF.
Mijn Moeder! Ja, mijn ziel, in dankbre plichtgevoelens
Versmolten, doet u recht, doet recht aan uw bedoelens.
't Betreurt geen' scepter, neen, die 't Lot naar elders voert;
't Betreurt, het geen uw hart, uw moederhart, ontroert.
't Kan, zonder afschrik thands, den morgen niet begroeten,
Die heel een dankbaar volk moet leggen aan mijn voeten!

En 't koos, met u, Mevrouw, te sterven aan de kniên
Eens Vaders, dien ons 't lot niet toelaat weêr te zien.
Ik weet, wat dwang....Maar neen! door Staatsverdrag verbonden,
Is 't plicht; en, blijve uw plicht voor eeuwig ongeschonden!
Wat plicht als Gade u riep, als Moeder, als Vorstin,
Zy zijn voldaan, Mevrouw: ook hier is grootheid in!
Ik, die by Klijdes volk mijns Vaders throon ga drukken,
Ik spreek uw' boezem vrij van laf, van schandlijk bukken.
Ik tuig zijn zaalge schim, ik tuig des Hemels macht,
Van de onbezweken trouw, die gy zijne asch betracht!
En wie, in Kormaks plaats, uw zijde moog bekleeden,
Uw hart houdt Kormak hulde, in spijt der latere eeden.
Maar waan niet, dat mijn hand na 't plechtig Staatsverdrag,
Met Kormaks staf versierd, van de uwe schikken mag.
Die Bond scheurde eens voor al mijn Koninkrijk van 't uwe,
En lijdt niet, dat uw hand zich naar mijn keus verhuwe!
Die keus waar roekloos, waar betwistbaar voor elk een',
En stortte ons beider volk in eindeloos geween.
Neen, laat uw vrije keus, of laat hier 't lot beslechten,
Ik stem 't-; maar 'k doe, Mevrouw, geene inbreuk op uw rechten.

MOÏNE.

'k Erken de wijsheid van uw tegenwerping. Ja!
Ze is wettig; ze is gegrond. Ik volg uw voorbeeld na,
Ik onderwerp me aan 't lot. - Maar stelle ik in uw handen,
Mijn Zoon, het eêlst voor my, 't onschatbaarste aller panden! -

(Ontroerd, en na eenige tusschenpozing.)

Verwonderd vraagt me uw oog, de drift van uw gemoed,
Het geen mijn hart bedoelt, en wat my siddren doet.
Verwonderd ziet gy 't vocht mijn bleeke kaak bedauwen. -
Hoor, Makdulf, - hoor! - en dan - dan zult gy't pand aanschouwen,
En dit de Rechter zijn, die hier van Kormaks bed
Beslisse. - Ontzachbre Goôn, dat dit mijn glorie redd'!

(Na eenige nieuwe tusschenpozing.)

Mijn Zoon, reeds zaagt gy 't licht, maar op mijn kniën spelend.
En tusschen hem en my uw lief gestrook verdeelend,
Als Kormak, tot den tocht naar Lochlin uitgerust,

U 't Vaderlijk vaarwel voor 't laatst had toegekust.
Toen, vaardig, om den helm op 't moedig hoofd te drukken:
Mijne Ega (riep hy uit), de dapperste ook kan bukken.
Te sterven zonder roem vermag geen Oorlogsheld;
Maar 't onverbidbre lot heeft alles in geweld.
Licht treft het me op den tocht. U zij de zorg verbleven
Voor 't pand van onze min. De Hemel schenk' hem 't leven;
Maar by dit leven, deugd, en moed, en heldenkracht,
En maak hem d' oorsprong waard van zijn doorlucht Geslacht!
Aanvaard dees Oorlogsboog (den geessel der tyrannen
In Vader Konnals hand!) die niemand ooit kon spannen
Dan 't bloed dat Kormak teelde. Ontfang hem voor mijn' Zoon,
Een Erfgenaam mijns bloeds zoo wel als van mijn kroon.
Wen 't driemaal zesde jaar zijn spieren uit deed zwellen,
Zoo zorg, hem dezen boog in de ijzren vuist te knellen,
Niet eerder! Wie hem spant, is Kormaks eigen bloed,
Of - waardig, dat hy 't zij, in heldenkracht en moed.
Hy zweeg, omarmde my, verdween van uit mijne oogen.
En liet my 't dier kleinood. Door 't moederhart bewogen,
Verborg ik 't; dat wellicht geen jeugdig ongeduld
Uw leven schaden mocht, eer 't tijdperk waar vervuld.
Thands is dat perk bereikt, en alle schroom geheven.
Thands doe het in uw vuist verraad en vijand beven!

(Zy reikt hem den boog over; hy knielt neêr, en kust dien, en zy vervolgt.)

Doch hechten we aan die gift het noodlot van mijn hand!
Hy zij mijn Echtgenoot, die dezen Krijgsboog spant!
Dat geen verwijfde knaap, geen arm verfletscht van spieren,
My aanroere op de koets, die Kormak mocht versieren.
Mijn Makdulf, dit 's mijn wil, mijn uiterste besluit:
Wiens arm dees boog regeert, ontfang my tot zijn bruid!

MAKDULF.
Ik ben te vreên, Mevrouw! ja, zij die boog hier Rechter!
In hem is Kormak-zelf de onwraakbre twistbeslechter.
Hy noemt dien arm, zich waard. Wien Kormak waardig heet,
Onteert zijne Echtkoets niet, als hy uw zij' bekleedt.
Nog hoore ik dag aan dag in 't staal vergrijsde helden
Van Kormaks heldenkracht, zijn' Oorlogsroem, vermelden:

ô Zij, by Kormaks moed, mijn' arm die kracht gespaard,
En 't zal me een broeder zijn, die beiden evenaart! -
Een broeder -? Neen, Mevrouw; hy zij my meer dan broeder!
Hy zal me een Vader zijn, en waardig aan mijn Moeder, -
Maar wie...! zal Tunibald, - Zal Dargo -!

MOÏNE:

Zwijg, mijn Zoon!
De schim uws Vaders waakt voor uwe en mijne kroon.
Zy duldt niet, daar we aan haar een waardige uitspraak vragen,
Dat één onwaardig hoofd dat eêl kleinood zou dragen.
En mooglijk, dat niet een...Maar moet mijn eed voldaan,
Toon, Hemel! me in dien proef, den arm van Kormak aan!

Derde tooneel.

MOÏNE, MAKDULF, een HOFBEDIENDE.

DE HOFBEDIENDE.

(Aan Makdulf.)

Vorst! Tunibald verlangt....

MAKDULF.

Ach! laat my rust genieten!
Laat, laat dees nacht voor 't minst nog vredig henen vlieten!
Op morgen sluit de zorg voor eeuwig my in band.

MOÏNE.

Neen, Makdulf; wees reeds nu de slaaf van 't Vaderland:
Die plicht ontstond met u.

(Tegen den Hofbediende.)

Gy kunt hem hier geleiden.

(Tegen Makdulf.)

Ik ga, my tot den dag van morgen voorbereiden.
Vaar wel!

Vierde tooneel.

MAKDULF, TUNIBALD.

TUNIBALD.
Gy, Makdulf, zijt gedachtig aan den eed,
Die morgen....?

MAKDULF.
Tunibald! de toestel is gereed.
Mijn moeder zal haar plicht, zy zal haar woord vervullen.
Wat wilt, wat eischt ge meer?

TUNIBALD.
En wien de kroon zal hullen....

MAKDULF.
Zy-zelve zal haar keuze ons morgen doen verstaan.

TUNIBALD.
Niets weet gy meer daar van? - Zoo hoor my uit.

MAKDULF.
Welaan!

TUNIBALD.
Ik kwam hier, en, gerust op Staatsverbintenissen,
Geloofde ik, dat hier de eer, de krijgsdeugd, zou beslissen,
En zag met fiere borst op mededingers af,
Onwaardig aan mijn' arm, als aan Moines staf.
Men kent my. 't Ware een hoon, my hun gelijk te stellen,
Wier vaderlijken naam de Barden naauwlijks spellen.
Moïne denkt te groot (mijn boezem stelt dit vast)
Dat ze ongevoelig zij voor 't bloed van Radegast;
Maar 'k onderwierp me een keus, en wilde wel gedogen,
Dat Dargo, dat Kanoet, mijn zege mocht verhoogen;

Dat Wicholf, Grimoald, of de eêlste Saxenstam
In 't gene aan my behoort een' schijn van aandeel nam.
't Zijn Bondgenooten, 't zijn Vazallen van mijn staten,
Doch, koningen, als ik, en 'k heb hen toegelaten.
Maar thands verspreidt men hier, dat zelfs een onderdaan,
Dat Irdan, zich vermeet om naar heur hand te staan.
Dit, Makdulf, waar te veel! Op morgen zijt gy Koning,
En 'k wachte in dit uw Rijk een billijke eerbetooning.

MAKDULF.
'k Ben Koning, ja, mijn heer, als 't licht van morgen daagt;
Maar 't is te veel van my, te veel voor u gevraagd.
De keus eens Echtgenoots behoort alleen Moïne.
Haar voegt het, toe te zien, wie dees haar keus verdiene.
My komt geen deel daar in als koning, geen gezag;
En, sloot ik iemand uit, ik schond het Staatsverdrag.
Ik-zelf acht Irdan hoog, maar zal geen aanspraak stijven
Of wraken. - Hoor my uit! - Ik wil onzijdig blijven.
Een recht beweere ik slechts; en dit, dit koomt my toe:
Dat niets de vrijheid stremm' der keuze die zy doe.
Dit melde ik u, mijn heer. Laat daar een ijdel pralen!
De voorkeur hangt aan haar, moet alles hier bepalen.
Maar mooglijk wordt die keus bestemd door Heldenkracht.
Gy roemt op de uwe, ô Vorst! - Bedwing u deze nacht!

Vijfde tooneel.

TUNIBALD alleen.
Door Heldenkracht bestemd! - Ik triomfeer voorzeker!
My reikt Moïnes hand den gouden Huwlijksbeker.
Men dinge in 't worstelperk, of stell' de keus aan 't zwaard;
Wie, daar het krachten geldt, die met my evenaart!

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF.

Tweede bedrijf.

Eerste tooneel.

MAKDULF, IRDAN.

MAKDULF.
Ja, Irdan, 'k schroom niet u mijn smartlijk zielsontroeren
Te ontdekken op dees dag, die my ten throon moet voeren.
Ik beefde op 't naadren; maar, ô Hemel! welk gevoel
Vermeestert thands mijn hart! - ô Koninklijke stoel,
Wat zorg, wat wee, wat angst omwolkt u voor mijne oogen!
Is dit de schittring dan van 't Opperst staatsvermogen,
Door stroomen menschenbloeds, zoo dikwerv' nagejaagd,
Voor 't heiligste gekocht, door gruwlen onderschraagd!
Ach! stell' men ('k smeek er om) die ijdle praalvertooning,
Dat nietig Volksspel, uit, van huldiging en kroning.
Men offer' dezen dag aan 't Godendom alleen:
Op morgen....Morgen (licht) schaft andre zwarigheên!

IRDAN.
Gy tracht die hulde dan te ontduiken? Neen, veeleerder
Vervroeg' men ze! ô Mijn Vriend, zy maakt den Vorst, regeerder!
Zy vestigt hem. Het Volk, vertuit aan ijdle pracht,
Ziet daar uw erfrecht in, den grondslag van uw macht.
De kroon, 't gejuich, de throon: zie daar de onwraakbre rechten,
Die 't hart van 't blind gemeen aan hunn' beheerscher hechten!
Een dag verwijlens schijnt u nietig; maar - die dag
Stond mooglijk 't Volk op bloed, en u, op 't Rijksgezag.

MAKDULF.
Ach! mocht hy 't Volk geen bloed, maar my dien scepter rooven!
Ja, Irdan, 'k kan dien schrik bedwingen noch verdoven,
Die door mijne aadren zweeft. Ik gruw van dezen staf.
My dunkt, ik zie de schim mijns Vaders uit zijn graf

Verrijzen, my dien staf ontrukken uit de handen,
En vallen plotslings neêr: - zijn rokende ingewanden
Al stervende uitgestort, en door mijn' voet vertreên. -
Mijn Vriend - ach! wierd die kroon op heden nog verbeên!

IRDAN.
Wat somber voorgevoel-! Gy moet u-zelv' verheeren.
Geboorte, en Kormak-zelf, verplicht u tot regeeren.
Maar 'k heb eene andre zorg. Men mompelt by 't gemeen,
Dat Kormak onverhoeds op onze kust verscheen.

MAKDULF.
Ach, gaf de Hemel dit!

IRDAN.
Men stell', hy ware in 't leven;
Beef echter, dit gerucht den minsten loop te geven!
Men dient zich van dien glimp, in 't hachlijkst oogenblik,
Tot stuiting van de hulde.

MAKDULF.
En ik, mijn Irdan! ik! -
Ik grijp hem aan, dien glimp, om tijd en moed te winnen,
Tot voeren van een kroon, wier glans ik nooit kan minnen.
De Hemel gaf het hart eens konings niet aan my.
Licht dat mijn Vader leef, dat hy behouden zij!
En zoude ik dan mijn hand...?

IRDAN.
De Hemel mocht hem sparen,
Zoo moet ge uws Vaders staf voor hem en u bewaren.
Ook dan gebiedt de plicht, en roept met kenbre stem:
Als Koning, of als Zoon, regeer voor u of hem!

MAKDULF.
Aanvaarde ik dan 't bestuur; maar niet op naam van Koning;
In Kormaks naam alleen! Zie daar mijn plichtbetooning.
De minste onzekerheid omtrent mijns Vaders dood
Rechtvaardigt dit, mijn heer.

IRDAN.

En doemt zijne Echtgenoot. -
Gy heerschen in zijn' naam! en zy - haar Echt verbreken!
Hy, levend zijn voor u! voor haar, der dood bezweken!
Neen, Makdulf! die in naam zijns Vaders hier gebiedt,
Duldt op zijns Vaders koets zoo wreed eene inbreuk niet.
En echter, 't is beslist.

MAKDULF.

Gy doet mijn boezem beven.

IRDAN.

Neen, Makdulf! 't Geldt haar eer, en de uwe, door te streven.
Men geve aan Volksgeklap, aan dwaasheên, geen gewicht,
Maar volge 't voorschrift op van d' onbetwistbren plicht!
De dood uws Vaders is aan heel uw Rijk gebleken;
Uw erfrecht, onbetwist. En wet en staatsdwang spreken.
Moïnes keuze is onvermijdbaar, niet te ontgaan.
Gy, volg uw' Vader op, daar hangt haar glorie aan;
Ja, laat in 't eind een' waan zoo buitensporig, varen.
Uw Vader vond zijn graf in de opgeruide baren.
Gy-zelf zondt in 't geheim getrouwen Ryno uit.
Hy kruiste in 't booge Noord, maar werd de golf ten buit.
Bezending, watertocht, en wat wy ondernamen,
't Spant alles in den blijk van 's Konings schipbreuk samen.

MAKDULF.

Dit punt staat zeker.

IRDAN.

En niet minder staat het vast,
Dat Vriend noch Nabuur ooit hem sedert heeft vergast.
Na 't brijzlen met zijn kiel op onbewoonbre klippen
Verdwenen van deze aard, en nog de dood te ontglippen!
Geef de overtuiging plaats, en geen te teedre zucht
Die u vermeesterd heeft. - Maar, welk een vreemd gerucht?

Tweede tooneel.

MAKDULF, IRDAN, TUNIBALD.

TUNIBALD.

(Met drift uitstuivende.)

Hoe, Makdulf! welk een hoon! Verbreekt men Staatsverbonden,
Zoo heilig aangegaan, door zoo belachbre vonden!
Wat meent men? Dat ons oog die listen niet doorziet?
Is dit uw eerste proef in 't Koninklijk gebied?

MAKDULF.
Wat wilt ge?

TUNIBALD.
Op d' eigen dag, dien zoo veel plechtige eeden
Bestemmen, durft m' een' slaaf met Kormaks naam bekleeden!
Een' vreemde, een' onbekende, uit roovren hand ontsnapt!
Maar weet, de list heeft uit, de moedwil is betrapt.

MAKDULF.
Men meldde my 't gerucht dit oogenblik, en 'k beefde.
Mijn hart nam juichende aan, dat, ja, mijn Vader leefde:
Maar Irdan, maar gy-zelf, slaat al mijn hoop ter neêr.
Wie gaf zich dezen naam?

TUNIBALD.
Reeds viel hy door 't geweer.
Maar een, die hem verzelde, is door mijn Volk gegrepen
En in den boei gekneld. Men zal hem voor u sleepen,
Hy nadert.

Derde tooneel.

MAKDULF, IRDAN, TUNIBALD; KORMAK, gekluisterd, en door Soldaten op het Tooneel gesleept. Eenig Gevolg van Tunibald.

MAKDULF.
Welk geval! Hoe siddre ik, Hemel, ach!

KORMAK.
Wie voert in Kormaks rijk het Opperste gezag?

MAKDULF.
Treed toe! Gy ziet zijn' Zoon, thands in zijn plaats verheven.

KORMAK.
Gezegend zij zijn kroon!

MAKDULF.
Tree nader, zonder beven. -
Men neem dien kluister af, die 's Grijzaarts arm beknelt!
Waar Kormaks zoon regeert, heerscht afkeer van geweld. -
Wie zijt ge; en uit wat grond beladen met die keten?

KORMAK.
Uit Erin; door een' storm op deze kust gesmeten.
Ik toog naar 't hooge Noord met eenen reisgenoot.
Wy zett'en voet op 't strand en meerden onze boot.
De strandwacht riep. Men kwam. Het Volk schoolde om ons henen,
Kreet: Kormak, Kormak leeft; ja Kormak is verschenen!
Een Oorlogsbende schoot gewapend op ons af;
Omcingelde ons. Mijn Vriend biedt weêrstand met zijn' staf.
Hy wordt gedood; en ik, in ketenen geslagen. -
Zie daar mijn andwoord, Vorst! - Gelust u, meer te vragen?

TUNIBALD.
Uw' naam?

KORMAK.
Door welk een recht?

TUNIBALD.
Vermeetle!

MAKDULF.
Tunibald!
Men schendt hier 't Gastrecht niet; en deze uw vraag vervalt.
Ik eer den vreemde, ik eer de grijsheid. - Erins helden
Bedekten dikwerf onze, en wy hun Oorlogsvelden.
Aanvaard gy hier 't onthaal, den Vreemdling toegericht!
Dan openbaart ge uw' naam, naar Gast- en Krijgsmansplicht.
Een enkle vraag-alleen, en ik begeer niets wijder.
Uw medgezel bezweek; wat graf betaamt dien strijder?

KORMAK.
't Eenvoudig Krijgsmansgraf. Hy had noch rang noch staat,
Maar sloot een eerlijk hart in 't needrig krijgsgewaad.

MAKDULF.
Genoeg!

(Aan Irdan.)

Men doe den Vreemde een heusch onthaal genieten.
Mijn hart beklaagt het bloed, dat schuldloos weg moest vlieten;
Maar 'k ben daar zuiver van.

(Aan Tunibald.)

Gy, Koning, hebt gezien,
Wat achterdocht u dreef - en, of ik haar verdien?

Vierde tooneel.

TUNIBALD

alleen, met eenig Gevolg.

Ik zie het; maar mijn ziel is daarom niet geruster.
De heilzame achterdocht is Recht- en Staatbeschutster.
Het geldt een Koninkrijk, aan Kormaks Weeûw verknocht:
Hier eischt het waakzaamheid, en meer dan achterdocht.
Mijn Ergon! Ja, 'k voorzie...! Eer ons de list verrade,
Versterken we ons in tijds. Licht koomt het ons te stade.
Versprei mijn gantsch Gevolg, gewapend onder 't kleed,
Door Koningshof en wal, en houde 't zich gereed.
(Hun aantal is genoeg om alles hier te dwingen.)
Het moge op 't eerst allarm Moïnes hof bespringen,
En voeren ze in mijn' arm. Gy, met mijn kenbre Wacht,
Blijf om my, wat gebeure, en neem mijn' wenk in acht.

('t Gevolg vertrekt.)

Vijfde tooneel.

TUNIBALD, IRDAN.

IRDAN.
Toef, Koning Tunibald! - Wanneer de zonnestralen
De schaduw van het woud by 's Landstrooms boord bepalen,
Verwacht Moïne, en u, en al wie op haar hand
Een wettige aanspraak maakt, uit kracht van 't eedverband.
't Is de oude Wapenhal, waar, in den kring der Helden,
Haar uit te brengen keus zich openlijk zal melden.
De Bard verkondde dit op 't marktplein.

TUNIBALD.
't Is dan waar,
Dees avond sluit de kroon van Merzië om mijn hair! -

IRDAN.
Wien deze kroon verwacht, is u noch my gebleken.
Dat vluchtig woord, mijn heer, staat nog om uit te spreken.
Gy, schend hier d' eerbied niet aan die verheven Bruid,
En loop door trotschen waan haar uitspraak niet voor uit.

TUNIBALD.
Ik weet, wat ge u vermeet....

IRDAN.
Noch uw, noch mijn vermeten
Beslist hier. Laat ons beide ons-zelven niet vergeten!
Ik spreek als Oorlogsman in dienst der Koningin:
Nog houde ik mijn gevoel als Mededinger in.
Maar weet, zoo Koningen zich hier dien trots niet belgen,
Geen Oorlogsman als ik kan uwen smaad verzwelgen.
Valt Kormaks staf u toe, ontfang hem met ontzag,
En toon ons, dat uw hand hem waardig voeren mag.
Bedrieg u niet, mijn heer, in uw ontwerpen smeden,
't Kon u gevaarlijk zijn. Ik rep u van geene eeden;
Ik weet, wat Tunibald een eed, als de onze, geldt,
Die onderwerping houdt en afstand van geweld.
Maar Makdulf is hier Vorst, en, waagt gy 't, my te honen
Daar de eed mijn' arm bedwingt; hy zal zich Koning toonen.

TUNIBALD.
'k Ben Koning, Irdan, 'k weet eens Konings recht te ontzien,
Maar laat geen' Onderdaan aan Koningen gebiên.
Vereert men mijn gezag by zwakker Bondgenooten,
U heeft geboorte en stand van de onzen uitgesloten,
En 't oogenblik genaakt...!

(Hy wendt zich af, en vertrekt.)

IRDAN.

Ik heb u wel verstaan;
Maar 't oogenblik, mijn heer, is nog niet omgegaan.

Zesde tooneel.

IRDAN.

alleen.

Verduur, mijn hart, verduur! Uw ongeduld beteugeld! -
Hoe spoedt de tijd zoo traag! hy, anders zoo gevleugeld!
Hoe kruipen de uren, ach, voor die beslissing wacht!
Mijn ziel is louter vuur, en hongert naar de nacht.
Die nacht, wanneer zy daalt, zal rust en kalmte brengen.
Neen, 'k zal op Kormaks throon geen' Tunibald gehengen. -
Gehengen? - Zoo Moïne, uit vrees voor de overmacht
Diens woestaarts, hem zich-zelv ten gruwlijk' offer bracht! -
Die keus heeft nimmer plaats. - Ik zie door zijne ontwerpen.
Ik zie hem 't Oorlogszwaard, in schijn van Vrede, scherpen,
't Verdrag verbreken, en door 't neêrgelegde staal
Zich dringen tegens dank in 't recht van haar Gemaal.
Hy vreest my, of veeleer, zijn trots wil my braveeren;
My mooglijk uit de rij der Mededingers weeren!
Hoe 't zij, de keus gestremd, blijft alles aan den kling:
Wat anders hoopt hier toch een moedig Jongeling
Ach, gistren dorst mijn ziel zich nog met uitzicht vleien;
Thands zie ik, 't was my-zelv' door ijdle hoop misleien.
Ik naar Moïnes hand - ik, dingen naar haar kroon! -
Moïnes Echtgenoot - de jaren van haar zoon! -
Ach! kan mijn hart haar hand, haar Echtkoets, zelfs verlangen?
Ik voel me op 't denkbeeld-zelf een' stillen schroom bevangeu;
Een' heimelijken blos my klimmen op 't gelaat.
Niets wenschte ik, dan haar kroon te dienen als soldaat.
En echter...! Uit wat bron dat schrikbre boezemhijgen
Op'tvoorstel, dat ze een'vreemdein Kormaks plaats doestijgen? -
Neen, 't is geen minnenijd; 't is eerzucht, die-alleen!

En voegt die eerzucht my? - Mijn eigen hart zegt, neen.
'k Zoek vruchtloos 't diep geheim van mijn geboort'te ontwikkelen.
't Rechtvaardigde misschien de vonken die my prikkelen.
Maar ach! vergeefsche wensch! Mijn grijze Voedsterheer,
Aan Kormaks huis verknocht, vloog met hem over 't meir,
En bleef. De hoop heeft uit. Ik mag op lauwerblaâren,
'k Mag mooglijk op een kroon door zelfverdienste staren;
Maar tederheid van 't hart, maar de achting voor zijn bloed,
Zijn voor geen' Irdan meer; zy! meer dan Oorlogsmoed!

Zevende tooneel.

MAKDULF, IRDAN.

MAKDULF.
Mijn Irdan, 'k zoek u. - Mocht, ô waardste mijner Vrinden,
Mijn ziel zich aan uw ziel door naauwer band verbinden!
Ach, de onrust van dees dag weegt schriklijk op mijn ziel.
Ik beef voor de avondstond, en wenschte dat zy viel. -
Indien die Vreemdling eens...Heb deernis met mijn droomen!
Indien hy, op zijn' tocht van Kormak had vernomen -!
Doorgrond hem, 'k smeek het u: mijn boezem is te week.
Gy weet, uit welk een grond, met welk een hoop, ik 't smeek:
Gy, de eenigste in 't Heelal, op wien ik kan vertrouwen.
Ach, waar mijn Moeders keus voor 't minst nog op te houen!
Vlieg heen, en onderzoek - Maar ach, verlies geen' tijd.

IRDAN.
Ik ga.

MAKDULF.
Bedenk, mijn Vriend, dat gy my alles zijt.
Ik wacht Moïne hier. - Zy nadert.

Achtste tooneel.

MOÏNE, MAKDULF.

MAKDULF.
ô Mijn Moeder!
Wat schrikbre dag voor my! -

MOÏNE.
My treft hy nog verwoeder.
Maar 't ware onedel, thands te klagen. 't Is het Lot,
Dat offers eischt van 't hart. De nooddwang kent geen' God.
Ik wilde u zien, mijn Zoon. Schoon Klijddals Staatsbelangen
Dit uur aan u-alleen, aan uwe zorgen hangen,
Ik heb in dit uw Rijk op uw bescherming recht.
Gy kent hen, welker hand durf dingen naar mijn Echt.
Ik beef, zoo Tunibald den boog besta te rekken.
Ik sidder, wie de hand naar 't vreeslijk tuig zal strekken.
'k Word prooi, hoe 't afloop, en rampzalig weggesleurd.
Maar nog eene andre vrees, die my de ziel verscheurt!
Men mocht het Staatsverdrag door Krijgsgeweld ontheiligen,
Wat kan voor de overmacht eens roovers my beveiligen?
Thands vliede ik in uw' arm. De schaduw van uw' throon
Is al mijn heiligdom. - Verweert gy dit, mijn Zoon?

MAKDULF.
Mevrouw, gy kent den staat van 't Koninkrijk. 't Is heden,
Dat Makdulf, dat uw Zoon, op dezen throon moet treden.
Waar is zijn zekerheid, indien gy twijfel voedt?
Mijn Volk mint Kormaks naam, zijn Weduw, en zijn bloed;
Zie daar mijn hoop alleen! - Voor u als Zoon te strijden,
Als Koning, in mijn rijk geen' overmoed te lijden,
Is plicht. Ik heb een' arm, en, by dien arm, een zwaard;
Het oovrig staat aan 't Lot.

MOÏNE.
Uw benden zijn vergaârd?

MAKDULF.
Dat klein getal, Mevrouw, dat ik by een kon trekken
Om voor een overval dit Hofverblijf te dekken.
Ik ken dien Vorstenbond, dat vreeslijk Roovrenrot,
Dat, steunende op het zwaard, met recht en eeden spot,
Ten roof op Rijken gaat, op scepters uit vrijbuiten,
En dat U 't eerst gelukte in zijn geweld te stuiten.
Uw fierheid en 't ontzag voor uwen Heldenaart,
En niet onze Oorlogskracht heeft dezen throon bewaard.
Die meerderheid-alleen, der ware grootheid eigen,
Toomt nog de snoodaarts in, terwijl zy ons bedreigen.
Doch trotsche Tunibald ontrust my boven al.
Zijn leger ligt naby, en loert op dezen wal.
Indien het zich beweegt, daar blijft ons tijd tot wijken;
Niets meer. Het waar gewaagd, dat we argwaan lieten blijken.

MOÏNE.
Gy oordeelt wel, mijn Zoon. Maar pleeg met Irdan raad.
Hy, in zoo vroege jeugd het steunsel van mijn' Staat,
Hy, dapper en bedaard, en in den krijg ervaren,
Is mooglijk meer voor ons dan gantsche legerscharen.
Zoo echter, in dit uur...!

MAKDULF.
Ik andwoord voor zijn trouw.
Hy is me op 't teêrst verknocht, en meer dan Vriend, Mevrouw.
Zijn zucht voor Kormaks huis ben ik mijn Rijk verschuldigd:
Hem zag ik, ja, te vreên, op Kormaks throon gehuldigd.
En, wilde 't Lot....

MOÏNE.
Het Lot doet uitspraak. Maar, hoe 't zij,
Zijn uitspraak is de dood, de zeekre dood voor my.
Indien de boogpees rekt, de pijl vliegt my door 't harte;
En niets, mijn Zoon, gelijkt aan 't voorgevoel dier smarte.
Rampzalig 't oogenblik, het geen mijn vonnis velt! -
Ja, 'k wettige al uw zucht voor d' u zoo dierbren Held:
Doch, schijnt ons Irdans deugd zoo luisterrijk in de oogen,
Geloof hem op mijn hart geen 't allerminst vermogen.

'k Haat Tunibald: 'k veracht en Dargo, en Kanoet;
'k Schuw Wicholf, 'k Schuw geheel dien wreevlen minnaarsstoet:
Maar 'k gruw van 't denkbeeld, my aan Irdans echt te geven.
Verwint hy, 'k zal het licht van morgen niet beleven.
Is hem uw Vriendschap waard, beproef die; maar, ô neen,
Ik zelf zal poging doen, dat hy te rug moog treên.

Negende tooneel.

MAKDULF,

alleen.

Hoe! hemel, hoorde ik wel? Dat hy te rug moog treden!
Hy afstand doen van 't recht -! Wat wonderzinnigheden!
Te rug treên? Irdan? - Neen, zijn boezem is te fier.
Maar, Hemel! kan het zijn? Men houdt zijn deugden dier,
Men eert zijn dapperheid, beleid en oorlogsdaden,
En voegt er d' af keer bij, en 't redenloost versmaden.
Wie dit geheim doorgrond', my ligt het veel te diep.
Natuur beriep den Vorst, waar zy den Krijgsman schiep.
Voor my, 't betaamt my niet, hier verder in te dringen.
Mocht niemand, wie 't ook waar, naar Kormaks Echtkoets dingen!
Doch, zoo één stervling ooit aan Kormaks deugd gelijkt,
't Is Irdan, hy-alleen, in wien zy edelst prijkt.

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF.

Derde bedrijf.

Eerste tooneel.

MAKDULF, KORMAK.

KORMAK.
Ja, Koning, 'k heb verlangd, u-zelven te onderhouën!
't Verheugt my, de eedle spruit uit Kormaks heup te aanschouwen,
Den scepter, dien hy voerde, in uwe hand te zien,
En 'k wenschte uws Vaders groet zijn' dierbren Zoon te biên.

MAKDULF.
Mijns Vaders groet!

KORMAK.
Ik-zelf, ik heb de blaauwe baren
Met Kormak doorgekliefd; gedeeld in zijn gevaren.
'k Zag Lochlin door zijn' arm verwonnen, afgestreên;
En voor- en tegenspoed was hem en my gemeen.

MAKDULF.
Gezegend zij uw komst, ô Grijzaart! ja, gezegend!
Gy, Kormaks lotgenoot! en hier met smaad bejegend!
Hier met de dood bedreigd! Gekluisterd! - Sta my toe,
Dat Makdulfs teedre zorg aan u dat leed vergoê,
Uw grijsheid koestre en eer'! Wien treft die plicht ooit nader?
Mijn oog beschouwt in u mijn' ongelijkbren Vader.
Hy bleef. Gy streedt met hem; gy zaagt hem in 't gebied.
Onthou me in Vrede of Krijg zijn dierbre lessen niet!

KORMAK.
Het streelt my, ja mijn heer, in u dat hart te ontdekken!

Maar Kormak....Laat my hier zijn jongste last voltrekken!
Gy, die zijn dood beschreit, zijn nagedachtnis eert,
Verneem, het geen die last van zijnen Zoon begeert!

MAKDULF.
Ik hoor u.

KORMAK.
Wraak op hen, die zijn gedachtnis honen,
En, schuldig aan den moord van d' oudsten zijner Zonen,
Thands naar zijns Weduws hand en naar haar scepter staan.
Dien zoen eischt Kormaks schim: zy rust niet dan voldaan.

MAKDULF.
Zoo meld my, wie zy zijn, op wie het zwaard moet woeden:
Mijn arm belooft hem wraak. Wat offer moet hier bloeden?
Verklaar my, 't geen mijn hart, van alles onbewust,
In weêrwil van zich-zelf verwondert en ontrust.
Wie is die ouder Zoon, door moorders neêrgeslagen?
Nooit hoorde ik van dien moord, nooit van hem-zelv' gewagen.
Nooit is Moïnes mond het minste woord ontvloôn,
Dat me argwaan gaf op hen die dingen naar haar kroon.

KORMAK.
Welaan! Gy zult het lot diens ouder' broeders hooren,
Uit Kormak, maar voor u, uit vroegere Echt geboren.
De grijze Lamhor heerschte aan 's Humbers linker boord.
Ornilde, Lamhors telg, had Kormaks ziel bekoord.
Zes Vorsten van rondom, door Lamhors kroon betooverd,
Wees ze af. Hy won haar hand! hy had haar hart veroverd.
Hun Echtknoop bleef geheim, en de eerstling van haar schoot
Kostte aan zijn moeder 't licht, eer 't jaar zijn ronde sloot.
Ik gaf dat wicht, dien zoon, een' Grijzaart op te voeden,
My dierbaar, en vertrouwd, mijn reishulp langs de vloeden.
Drie jaren vloten heen. Een nieuwe huwlijksmin
Schonk Kormak zijn Moïne als tweede Gemalin
(Gy zijt het pand dier liefde); en twee paar andre jaren
Verliepen, als ons de eer te rug riep op de baren.
't Gold Lochlins rijk. Wy gaan; wy vliegen over 't meir

Met Klijdes oorlogsvloot, en werpen Lochlin neêr.
Wy keeren. Door een' storm in wielingen gedreven,
Geslingerd en verstrooid, de dood ten prijs gegeven,
Wordt Kormaks kiel gesloopt door 't hevig zeegeweld,
Zinkt onder hem -

MAKDULF.
ô Goôn! men heeft my wél gemeld!

KORMAK.
Ik red my in een' boot, en drijf door 't holst der golven
Naar 't uiterst Noorden heen, in nacht en sneeuw bedolven;
Beklim langs 't ijsgebergt' den scheidsmuur van 't Heelal;
Streef watervlakten door, en dool van wal tot wal.
Een andre hulk verschijnt na lang en hooploos zwerven,
Daar honger, daar gebrek mijn krachten deed versterven,
En 't eertijds helder vuur in de oogen had gebluscht;
Neemt me in, en voert me in 't eind aan Erins Westerkust.
Hier hoore ik Lamhors dood, die weêrloos in zijn wallen,
In 't midden van de Vreê door moorders overvallen,
De prooi eens Eedgespans met Tunibald aan 't hoofd,
Zich met zijn' Erfgenaam van 't leven zag beroofd.
Gy kent dien Tunibald, den schrik van Englands Noorden.
Hy voegde by zijn erf den scepter des vermoorden;
En thands, als waar dit al zijn Staatzucht nog te min,
Dringt Kormaks koets zich op, en eischt zijn Gemalin.

MAKDULF.
't Is mooglijk u bekend, door wat noodlottigheden,
Van drie paar Koningen gevorderd en bestreden,
Moïne werd geprest, te schikken van haar hand.
Zy streed. 't Ontvolkt gewest getuigt haar wederstand.
Maar eindlijk, 't is gedaan. Zy moest haar hand beloven.
De keus, door haar te doen, werd tot dees dag verschoven.
Wat doe ik in dit uur, (gy, Vriend mijns Vaders, spreek!)
Dat ik den moorder straffe en my een' broeder wreek?
Mijn grenzen zijn in 't rond bezet met vreemde benden;
Mijn grondgebied, ten prooi aan wie de Vreê wil schenden;
Gy-zelf vielt in hun hand. En, waar mijn oog zich keer,

Gevangen op mijn' throon, bezit ik macht noch heir.

KORMAK.
Ik weet het. 'k Weet nog meer. Men heeft aan alle kanten
De zeën overdekt met snode Vloekverwanten,
Om Kormak, Kormak-zelv', indien hy wierd behoed,
Op vreemde kust verrast, te smooren in zijn bloed.

MAKDULF.
Gerechte Hemel!

KORMAK.
Gy, met Kormaks bloed in de aderen,
Gedoogt gy...?

MAKDULF.
Zie, zie neêr, ô waardigste aller Vaderen!
Zie uit uw nevelwolk en lees uw' Zoon in 't hart!
Hy, werkloos by die drift! - ô Hemel, welk een smart!

KORMAK.

(De hand op 't hart slaande, ter zijde.)

'Bedwing u'. -

(Tegen MAKDULF, vertrouwlijk.)

Laat mijn ziel u alles openbaren. -
Wat weet gy, of het Lot uw' Vader niet mocht sparen?

MAKDULF.
Ach! met die zoete hoop nog steeds in 't hart gevleid,
Verschuive ik uur aan uur de droeve staatlijkheid.
Maar gy, gy hebt die hoop den laatsten slag gegeven:
Gy zaagt zijn kiel gesloopt, en Kormak....

KORMAK.
Is in 't leven!

MAKDULF.
In 't leven? Hy, gered!

KORMAK.
Reeds deed ik 't u verstaan.
Zegt, zegt dat hart u niets, ô Makdulf? zie my aan!
Ja, Kormak leeft, hy leeft. Hy naderde op uw stranden;-
Ontsnapte, en onbekend, zijns wreedsten vijands handen;
En 't is geen valsch gerucht, het gene uw ooren trof.
'k Zeg meer -: Uw Vader is, dit tijdstip - aan uw Hof.

MAKDULF.
ô Goôn, wat zegt ge my! Wat moet ik thands vermoeden!
Ontdek my -

KORMAK.
Hoor my aan!

(Een gedruisch van binnen verheft zich en koomt nader.)

MAKDULF.
Wat hoor ik herwaart spoeden!
Wat wapenklank! Men strijdt. - Toef, Vreemdling, tot ik keer.
't Is alles my verdacht. - Hoe! Irdan in 't geweer?

Tweede tooneel.

MAKDULF, KORMAK. IRDAN, gewapend, en met drift opkomende.

IRDAN.
Vorst, red u-zelv' en wijk. De voorhof is bezweken.
Ik-zelf, ter naauwernood, kon door de spietsen breken.
Men dringt steeds feller op.

MAKDULF.
Wat dan, wat gaat hier om?

IRDAN.
Men overrompelt ons.

MAKDULF.
Vermogend Godendom!
Wat doen we?

IRDAN.
't Waterslot zal ons een wijkplaats bieden;
Men deinze, en rekk' den tijd. Een handvol Oorlogslieden
Verdedigt dit paleis; maar hooploos, zonder vrucht.
Ik trek uw benden saam, en dek u in uw vlucht.

MAKDULF.
Getrouwe, ga! - Maar neen, ik zal hen hier verwachten,
Die naar mijns Vaders kroon of naar mijn leven trachten.
Dees Grijzaart zij uw hoede op 't heiligst toebetrouwd!

(Tegen KORMAK.)

Gy, volg mijn' diersten Vriend tot nader onderhoud.

(Tegen IRDAN.)

(Tegen KORMAK.)

'k Wacht alles van uw moed, en van uw verdre ontdekking,
Licht stuit ze en huldiging, en keus, en trouwvoltrekking!

Derde tooneel.

De Vorigen, een KRIJGSBEDIENDE.

DE KRIJGSBEDIENDE.
't Gewapend Vorstental, reeds meester van de poort,
Begeert een mondgesprek.

IRDAN.
't Waar voeglijkst, hen gehoord.

MAKDULF.

(Aan den Krijgsbediende, die daarop vertrekt.)

Zy naadren.

(Aan IRDAN, en op KORMAK wijzende.)

Irdan, ga. 'k Beveel hem aan uw zorgen.
Het wichtigste geheim is in dees last verborgen.

Vierde tooneel.

MAKDULF, TUNIBALD, DARGO, en de andere vier KONINGEN.

MAKDULF.
Nooit waande ik, Tunibald, op 't gene ik blijken deed,
In spijt van 't Staatsverdrag en uwer aller eed,
Na dat ge, in schijn van Vreê mijn grens hield ingesloten,
Mijn Hof bestormd te zien door eigen bondgenooten.
Wat wil dit, Vorsten? spreekt! Wat sleept zijn woede u meê,
En opent ons op nieuw den poel van 't Oorlogswee?

TUNIBALD.
Men kent u, Makdulf! Zwijg van Staatsverdrag en eeden,
Die ge, onder 't oog van elk, met voeten durft vertreden.
't Geheim is uitgelekt. Hergeef uw' Vreemdling ons!
Wy sluimren langer niet op 't ondermijnde dons.

MAKDULF.

(Met verbaasdheid.)

Den Vreemdling!

TUNIBALD.
Die by u den krijgsgalm op koomt steken.
Den naam van Kormak roept, van Kormaks dood te wreken.

Zijn' medgezel, op 't strand in weêstand omgebracht,
Voor Kormak door doet gaan, door ons geweld geslacht.

MAKDULF.
En waarom niet veeleer voor Lamhor dien gy moordde;
Wiens kleinzoon, staf, en rijk, gy aangreept, roofde, smoorde.
Verbleekt ge? Of is 't van spijt om 't gene u is mislukt,
En dat ge in Kormaks hart geen' moorddolk hebt gedrukt?
Zoek Kormak in mijn borst! zoek daar die Vreemdelingen
Die 't Gastvrijrecht beschermt, en gy naar 't hoofd durft dingen!
Gy kent my, naar gy zegt; ken Makdulf dan geheel!
Hy sterft, maar in geen' moord, geen' moedwil, neemt hy deel.

TUNIBALD.
Vergeefs is 't, dat ge aan ons dien Vreemde poogtte onttrekken.
't Verraad dat hy verbergt, kan niemand meer bedekken,
En 't kostte u-zelv' misschien den zetel en het licht.
Geef, geef den balling op! Vermeetle Makdulf, zwicht!

MAKDULF.
Hy zwichte, wie het zwaard voor kronen voert of staten!
Ik voere 't voor de deugd, voor recht en Onderzaten.
De Vreemde, wie hy zij, maakt op bescherming eisch;
Zijn outer, is mijn woord; zijn tempel, mijn paleis.

TUNIBALD.
Uw yver sterkt de drift die ons heeft ingenomen.
Den Grijzaart, of uw bloed!

MAKDULF.
Zoo moog mijn bloed dan stroomen.

TUNIBALD.
En wie, wie is dat hoofd, zoo dierbaar aan uw ziel?
Een zwerver, die door storm op uwe kust verviel!
Een nietige onbekende!

MAKDULF.
Een voorwerp van ontferming;

Wien 't Godendom my zendt, die recht heeft op bescherming.
Ik schenk den Goden die, in wien hun zorg my zendt.
Hy, die hunne Almacht eert, heeft eerbied voor de ellend.

TUNIBALD.
Gevoelens van dien aart zijn heerlijk...!

MAKDULF.
Wat ze u schijnen,
Zy voegen Kormaks bloed; zijn edel; zijn de mijnen.
Bebloedvlek vrij den dag, die u een kroon belooft;
Dat bloed, eer de avond valt, keert weder op uw hoofd!

TUNIBALD.
Het keer'! Maar beven ze eerst, wie Tunibald trotseeren!

MAKDULF.
Gy, zoo gy koning zijt, leer 't recht eens konings eeren!
Niets meer van 't onderwerp! - Ik gaf en hou mijn woord.

TUNIBALD.
Verklaar ons dan zijn' naam, zijn landaart, zijn geboort'. -

MAKDULF.
My-zelv' zijn ze onbekend. Maar zoo ik die ervaarde,
Geloof niet, dat ik ze u of iemand openbaarde.
Ik geef geen' andren deel in 't geen my-zelv' betreft.
Verga, wie in mijn Rijk zich nevens my verheft!

TUNIBALD.
Uw trotschheid gaat te hoog. Gy zijt hier....

MAKDULF.
Heer en koning,
Door Erfrecht; door geen' roof, geen bondbreuk, geen ontthroning!
Gy, Vorsten, welker ziel gevoelig is voor de eer,
Kiest tusschen hem en my, of - legt uw scepters neêr!

TUNIBALD.
Neen; overweldigd!

MAKDULF.
Hoe! in schijn van onderhandlen,
Het Vreêbestand, den Krijg, 't Verraad, door een verwandlen!
Neen, Booswicht, 'k ben nog Heer in spijt van de overmacht;

(Op de borst slaande.)

Hier schuilt de vrijheid, hier!

TUNIBALD.
Gewapenden!

MAKDULF.
Mijn Wacht!

(Ter wederzijde vliegen een aantal Gewapenden toe, met gevelde spietsen. IRDAN *is aan 't hoofd van die zich achter* MAKDULF *plaatsen.)*

Vijfde tooneel.

De Vorigen, IRDAN, GEWAPENDEN *ter wederzijde.*

DARGO,

tusschen beiden tredende.

Laat, Tunibald, laat af!

(Aan MAKDULF.*)*

Men schaffe ons Gijzelaren,
Voor 't houden van 't verdrag, het rust- en vreêbewaren,
Tot zich Moïnes keus verklaard heb. Dat geen bloed
Het outer hier bespatt', dat haar verbinden moet!

MAKDULF.
Geen Gijzelaars van my! Geef borgtocht, wie in Vrede

Verraderlijk 't geweer gerukt heeft uit de schede,
Wiens gluipende ontrouw loert, en sluipt, en overvalt!
Wat Gijzlaar staat my in voor Roover Tunibald?

DARGO.
Gy moogt u, 't staat u vrij, van Humbers Vorst beklagen;
Aan ons behoort geen deel in 't listig vreêbelagen.
Wy hooren Kormaks naam weêrgalmen door uw Hof,
En 't momplen van zijn wraak. Dit geeft verdenkens stof.
Wy, voegen we ons met hem, het is voor onze rechten.
Wy - vordren veiligheid, zoo andren u bevechten.

IRDAN.
Welaan! Ik stel my-zelv' als Gijzlaar tot zoo lang.
Moïnes keus verklaard, ontheft my van 't bedwang.
Die volge ik.

MAKDULF.
Irdan, neen! gy moet mijn zij' bewaken.
Gy weet het, wie hier 't meest...!

IRDAN.
Het uur zal haast genaken;
En, of men middlerwijl zich tegen u bewoog,
Ik houde uw' Vijand dus niet minder scherp in 't oog.

DARGO.
Wy zijn te vreên.

(Irdan geeft hem zijn zwaard over.)

MAKDULF.
En 't pand, u toebetrouwd?

IRDAN.
Is veilig.
Doch, wees omzichtig, Vorst! Geen trouw is langer heilig.
Dat niemand u misleî! Geloof niet zonder blijk.
't Mistrouwen is de zuil van 't eens geschokte Rijk.

Zesde tooneel.

MAKDULF,

alleen.

't Mistrouwen. - 't Is te waar! Een eindloos wanvertrouwen
Omringt den koningsthroon, en moet hem staande houen.
Maar is mijn ziel gevormd voor de eindlooze achterdocht!
ô Welke onzaalge star heeft my dit lot verknocht! -
Dan, wien betreft die raad, my ongevergd gegeven;
Ja, of 't verwijtend waar, zoo ernstig toegedreven?-
Den Vreemdling? - Deed hy licht aan Irdan meer verstaan?
Hy toch nam Kormaks dood als onweêrspreeklijk aan. -
Van daar 't verdenken. Ja! - Maar, Irdan, neen; die Vremde
Vond in mijn borst een hart dat met zijn tijding stemde;
Ik lees de oprechtheid in zijn houding, zijn gelaat;
En - wat gewin voor hem, indien hy my verraadt?
Doch, tijd is 't, dat wy meer en dieper onderzoeken.
Moïne zie hem door, die Makdulf mocht verkloeken!-
Neen! waarom in dit uur haar 't denkbeeld opgewekt,
Dat niet dan reeds te veel haar hart ten folter strekt?
Helaas! zy gaat haar hand een' andren Egâ geven,
En 'k breng den maar haar toe: Mijn Vader is in 't leven!
Neen! eerst het naar geheim ontwikkeld tot in 't hart;
En dan, de keus gestuit tot de uitkomst zich ontwart!

(Hy vertrekt; doch RIJNO *ziende, houdt hy stand.)*

Zevende tooneel.

MAKDULF; RIJNO, *(zwaar gebogen en krank.)*

MAKDULF,

met verbaasdheid.

Mijn Rijno, hoe, gy hier!

RIJNO.
Vergun my, aan uw voeten,
Mijn heer, u dezen dag als Klijdes Vorst te groeten.
Ja, 'k ben der dood ontroofd, en, (Hemel!) 'k zie u weêr!
Het oovrig....'t Was het Lot. - Gy hebt geen' Vader meer.

MAKDULF.
Wat zegt ge?

RIJNO.
Door uw last de Orkaden omgetogen,
Bezocht ik Schetlands kust, maar in mijn hoop bedrogen.
'k Verviel op Groenlands punt, en dreef tot IJsland af,
Het geen my 't eerste blijk van Kormaks leven gaf.
Daar hoorde ik, dat de Vorst, lang speeltuig van de stroomen,
Naar Erin was gescheept, een' Oorlogsboot ontkomen,
Die op zijn leven loerde. Ik volgde, en 't lotgeval
Begunstigde mijn reis, ik won den Ierschen wal.

MAKDULF.
En Kormak?

RIJNO.
'k Vond hem.

MAKDULF.
Goôn!

RIJNO.
Hy deelde my zijn zorgen,
Zijn zielsbekomm'ring meê. Ik, hield hem niets verborgen.
Ik meldde, hoe zijn dood ons Eiland door verspreid,
Het jammer over ons in 't rond had uitgebreid.
Wat Eedgespan zich vormde, en rijk aan rijk verheerde,
En thands door 't Oorlogszwaard Moïnes hand begeerde.
Wy lieten onzen boot aan d' oever tot een' roof,
En spoedden over land naar Leinsters Waterkloof.
In Ierschen dosch vermomd, en zonder praalvertooning,
Zocht niemand in zijn kleed dien glorierijken Koning.

Geruimen tijd verliep in 't vorschen naar bericht.
't Was Vijand wat men zag, en de afreis werd een plicht.
Reeds naderde de dag, ons bovenal te vreezen,
Dien 't Staatsverdrag, dien 't lot, ons doodlijk moest doen wezen.
Wy schepen in een hulk. Onze overtocht gelukt:
Maar 't noodlot (vraag niet meer!) heeft Kormak weggerukt.

MAKDULF.
ô Druk! ô jammermaar!

RIJNO.
Hoe wenschte ik 't u te sparen!
Hy vond zijn graf op 't strand, ontworsteld aan de baren.
'k Bezweek aan zijne zijde, en, zoo my alles meldt.
Is Kormak door het zwaard in wederstand geveld.
Zie daar zijn' zegelring, in 't bloedig zand gevonden.
Een derde ontkwam op zee. Ik, kwijnende aan mijn wonden,
Ik offer 't overschot van mijn vergoten bloed
Den dierbren Erfgenaam, die hem gelijken moet!

Achtste tooneel.

MAKDULF.

alleen. (In diep gepeins staan blijvende.)

Daar ligt dat uitzicht dan; het laatst, waar op ik bouwde!
Ja, Irdan, 't was te recht, indien uw hart mistrouwde.
Uw wijsheid licht me op nieuw in dezen nevel voor.
Verwachting gaat zoo dra voor zeekre waarheid door!
De Vreemdling ('t is gewis) had Kormaks tocht vernomen.
Hy stelt hem reeds, vermomd, maar veilig aangekomen.
Hy was mijns Vaders vriend; zijn hart, vol teedren gloed;
En 't aâmde, als ik (helaas!) hem vrolijk in 't gemoet.
ô Noodlot, dat, nooit moê, door onbeduidend streelen
Met ons, en 't speelziek hart dat ons regeert, te spelen,

Steeds onze ontwerpen stoort, met onze wijsheid spot!
Voleindig gy uw werk! ik geef het op aan 't Lot.

(Na eenig peinzens.)

Dit was dat momplen dan, dat Tunibald gewaagde!
't Was Rijno, die den dood zijns Konings stout beklaagde.
De Vreemdling werd (door hem) en zonder grond verdacht,
Als vorderde hy wraak voor wien hy levend acht.

(Na nog eenige tusschenpoozing.)

Maar 'k was een' broeder wraak, ik ben ze een' Vader schuldig.
Die plicht drukt me op 't gemoed. Het hart is me ongeduldig.
Een Staatsverdrag, een eed, legt my den arm in band.
En Irdan gaf zich-zelv' mijn trouw ten onderpand. -
Welaan - een korte tijd, en de eed is opgeheven.
De keus zij uitgebracht, en, Snoodaarts, gy zult beven!
Mijn arm zal ze een' voor een' bestoken met het zwaard,
Wie zich aan beider dood niet schuldeloos verklaart,
Zijn onschuld voor 't Altaar niet plechtig durft verweeren.
Ja, schooner is die plicht, en zoeter dan regeeren.
Beraden we ons nog eens met Kormaks grijzen Vriend:
Heeft hem zijn hoop misleid, hy heeft mijn hart verdiend.

EINDE VAN HET DERDE BEDRIJF.

Vierde bedrijf.

Eerste tooneel.

MOÏNE, MAKDULF.

MAKDULF.
'k Erken het, ja Mevrouw: ik zag met zielsverschrikking
De naadring van dat uur, en beefde voor verstrikking.
Ik leefde als in een' droom, een bloote mijmery.
't Ontwaken was mijn hoop, en 't scheen mijn hart, naby.
Steeds duchtte ik elken stap, uit pijnlijk misvertrouwen,
Die, in dien droom verricht, my wakend mocht berouwen.
Maar 't is gedaan, Mevrouw; geen wekkend morgenlicht
Breekt dezen droom meer af. Ik wederstond, maar zwicht!

MOÏNE.
Wat wil die duistre taal? Wat heimlijk boezemprangen,
Mijn Zoon, wat bleeke schrik, heeft u 't gemoed bevangen?
Gy zucht en andwoordt niet! Verklaar die woorden my.
Is thands de morgen daar, en is uw droom voorby?

MAKDULF.
De droom was waarheid. Neen, mijn uitzicht op 't ontwaken
Verdween. Ik moet my-zelv' in dees mijn hoop verzaken:
Vergeef mijn somberheid. Thands hake ik naar de stond
Die 't einde maken moet van Staats- en eedverbond.

MOÏNE.
Ontrust my niet, mijn Zoon. Ik heb genoeg te lijden.
'k Moet liefde en neiging beide en heel mijn hart bestrijden;
En zoo my 't middel faalt, het geen mijn keus bestemt,

Ik vind me in dubblen prang onredbaar vastgeklemd.
Maar meld my, welk gerucht van 't leven van uw' Vader
Verspreidt zich?

MAKDULF.

't Heeft geen' grond. Wat wilt gy? Vraag niet nader.
Ja, Kormak was gezien. Een tuige van zijn' dood
Verschijnt; de hoop is uit, die de eerste tijding bood.

MOÏNE.

Wie is die Vreemdling dan, die de achterdocht verwekte,
Waar door m' op nieuw de hand naar 't Oorlogslemmer strekte?
Ik wensch hem hier te zien. Het werd hem reeds gemeld.
Men zegt, hy draagt in 't oog het kenmerk van een' Held.
Mijn oogmerk is, hem-zelv' in 't heimlijk te ondervragen.
Maar 't koomt u toe, mijn Zoon, daar kennis van te dragen.
Wees gy getuige van zijn andwoord, 't Geeft wellicht
Een nieuwe zekerheid aan 't geen gy my bericht.
Die zoeke ik, die alleen, in weêrwil van my-zelve.
Ik sidder dat ik denke, of in mijn' boezem delve.
Maar, wat ik wensche of ducht, deez' oogwenk nog is 't tijd:
Gun dat ik my bevrij' van 't wroegend zelfverwijt.

MAKDULF.

Moog slechts zijn taal uw ziel niet dubbeld sterk beroeren!
Eer wenschte ik hem uw oog, geheel mijn Rijk te ontvoeren.
Wat kan hy, dan uw' geest vernieuwen, 't geen voortaan
Een bron van smart moet zijn!

MOÏNE.

Die wensch ik te ondergaan.
Die smart zal wellust zijn. Die is mijn hoogst begeeren.
Die moog me in wroegende Echt, door Kormaks min verteeren.
Dit offer brenge 'k hem, zijn Rijk, en Nageslacht.
Men komt. - Gy-zelf breek af, wanneer gy 't noodig acht.

Tweede tooneel.

MOÏNE, MAKDULF, KORMAK..

MOÏNE.
Tree nader. Kormaks Weeûw verlangde een' Vriend te spreken,
Wien 't noodlot haars Gemaals (dus wil men 't) is gebleken.
Zy vergt u van zijn' tocht een ongeveinsd bericht.

KORMAK.
Vorstin, ik heb zijn last by uwen Zoon verricht.
Vergun my, en my-zelv' en tevens u, te sparen.
Reeds wacht u de offervlam ontstoken op de Altaren;
Vergeet dien Echtgenoot.

MOÏNE.
Vergeten? Neen, mijn heer!

KORMAK.
De bruid eens Tunibalds denk' aan geen' Kormak meer!

MOÏNE.

(Met verontwaardiging.)

Van Tunibald! -

KORMAK.
Verschoon me, ik tracht u niet te honen;
Maar 'k moet aan Kormaks naam mijn blijk van eerbied toonen.
Doch 't zij een ander hier, 't zij trotsche Tunibald,
Die openlijk alom op uwe voorkeur bralt
En dubble rechten roemt, Moïnes hand moog winnen;
Wat is u Kormak thands, en wat, zijn eerst beminnen!
Wat eischt, wat wacht gy hier, dan wat uw' nieuwen band
Rechtvaardige in een hart, dat zich daar tegen kant?
Voor my, Mevrouw; ik strooi geen bloemen die verleppen.
Ik kan u voor die Echt geen nieuwe gronden scheppen.

'k Heb Kormak levende naar Lochlins Krijg verzeld;
En bleef hy, 't werd u niet uit dezen mond gemeld.

MOÏNE.
Zoo wederspreekt gy dan...?

KORMAK.
Wat zoude ik wederstreven!
Gy, oordeel welk geloof uw tijding zij te geven.

MOÏNE.
Gy, Kormak zoo verknocht....

KORMAK.
Helaas! te veel misschien,
Om uit uwe oogen hier, om onbewolkt te zien.
Mijn boezem lijdt voor hem, lijdt wat hy-zelf zou lijden,
Indien hy u die hand aan andren toe zag wijden.
Maar volg, ô Koningin, het gene uw hart....gedoogt.
Een' vreemde ontruste 't niet, wie hier uw tranen droogt!

MOÏNE.
Uw spijt, mijn heer, die toon...heeft recht om my te ontzetten.

KORMAK.
Verschoon me: een hart als 't mijne erkent geene andre wetten.
Het plooit niet.

MOÏNE.
'k Zie te wel, daar is wat ge ons verbergt.
Ik lees het in uw ziel, zy lijdt, zy wordt getergd.
Ach, open u geheel! deel mijne angstvalligheden:
'k Deel de uwen.

KORMAK.
Koningin -! Waartoe my 't hart doorsneden?
Ik vraag herbergzaamheid, als Vreemdling, in dit oord;
En - voeg er by - 't ontzag dat Koningen behoort.

MAKDULF.
Vergeef, indien 't onthaal, tot dus verre u bewezen,
Dat recht te kort deed, Vorst, het geen uw oog te lezen,
Uw taal te voelen gaf aan 't hooggevoelig hart.
Gy-zelf verheelde uw' rang.

KORMAK.
Uit nooddwang, en - met smart!
Thands breke ik dit geheim.

Aan MOÏNE.)

Ik zal u meer ontdekken
Als 't oogenblik daar is. Gy - ga uw keus voltrekken.

MOÏNE.
Ge ontrust my, Koning, en -

KORMAK.
Gy hebt uw' eed verpand.
't Verbindend woord, Mevrouw, is meester van de hand.

MOÏNE.
‘Dit, Hemel, is mijn troost! ô vlijmende verwijten!’ -
Het is genoeg, mijn heer, dit woord...ik zal het kwijten.

(Zy vertrekt.)

Derde tooneel.

KORMAK, MAKDULF.

KORMAK.
Gy, Makdulf, 'k heb iets meer aan u te doen verstaan.
Het oogenblik voor u verscheen, en 't biedt zich aan.
De dwang van 't hart houdt op, en 'k mag eens ademhalen. -

ô Hemel, welk geweld! hoe kon ik my bepalen! -
Ga heen, vervul uw woord, vervul het, eedle Vrouw;
Het noodlot koomt u voor in 't breken van uw trouw!
Ontzet u, Makdulf, maar verdenk my niet. Mijn tranen,
Gy ziet het, durven thands zich-zelv' een' uittocht banen.
't Zijn tranen van een hart vol echte tederheid;
En Kormak, ô mijn zoon, heeft andren nooit geschreid.

MAKDULF.
'k Erken, uw stroeve taal....

KORMAK.

(Hem ondervangende.)

Had Makdulf verontwaardigd.
Zy moest het. 'k Weet nochtans dat my haar hart rechtvaardigt.
Gy mede. - Zie, dit unr, het gantsch geheim ontbloot.
Thands kenne ik u getrouw aan 't bloed waar uit gy sproot.
'k Weet alles, alles thands wat zich heeft toegedragen.
Ik wettig uw gedrag. Maar Kormak....

MAKDULF.
Is verslagen!
Daar is geen twijfel meer. Zijn eigen reisgenoot
Die met hem overstak, was tuige van zijn dood.
Verschoon mijn tranen, Vorst. Gy moogt ze zwakheid noemen;
Zy zwellen uit een hart, dat op zijn bloed mag roemen.
Geen troost bestaat voor my, dan in de wraak alleen,
Die ik zijn schaduw zweere, en Lamhors stam met één.

KORMAK.
Ik roem uw Godvrucht, Prins, den bronwel dezer klachten;
Ik juich uw fierheid toe; maar mocht vertrouwen wachten.
'k Weet, Rijno heeft zich-zelv' zoo wel als u, misleid.
Ik brenge u, ik-alleen, de ware zekerheid.
Getrouwe Rijno streed, en viel aan Kormaks zijde,
Terwijl een hooger Macht zijns meesters hoofd bevrijdde.
Maar, in uitheemschen dosch, de hals door 't leed gebukt,
Vermoedt men Kormak niet, waar last en kommer drukt.
Hy ging in 's levens kracht. Hy keert met grijze hairen,

De bleeke wang doorploegd, en stram van zielsbezwaren.
Het vuur zelfs van zijn oog verdoofde. Zie op my,
En oordeel Kormak thands, en of hy kenbaar zij.

MAKDULF.
‘ô Hemel!’ -

KORMAK.
'k Zei te veel om alles niet te ontdekken.
't Wordt tijd om uit de dood uw' Vader op te wekken.
Dat nooit bezweken hart, dat alles doorstond, buigt. -
Bemint, vereert ge hem, gelijk uw mond betuigt?

MAKDULF.
Beminnen? eeren? - ach!...

KORMAK.
Zoo stort u in zijne armen!

(Terwijl Makdulf hem in de armen valt.)

Mijn Zoon!

MAKDULF.

(Aan zijn' boezem, en sidderende van aandoening.)

Mijn Vader! gy! ô Goôn, wilt ons beschermen!

KORMAK.
Uw Vader, ja, mijn Zoon. Zoo hy u dierbaar is,
Uw hart, uw edel hart, geef hem getuigenis!
Uw Vader, Makdulf! ja, die vloekbre kluisters breken,
Zijn' staf hernemen komt, zich van zijn moorders wreken,
Dan, sterven in uw' arm.

MAKDULF.

(Hem te voet vallende.)

'k Omhels uw kniën, Vorst:
Mijn hart getuigt het, ja; het breekt my uit de borst.
ô Laat het, stroomende, zijn' diersten plicht volbrengen!

KORMAK.

(Hem opheffende.)

Neen, rijs, mijn dierbre Zoon! - Hier voegt geen tranenplengen:
't Is bloed het geen er voegt; waar naar mijn boezem haakt.
Ik verg uw' arm, mijn Zoon. Zie daar wat Helden maakt!

MAKDULF.
Die arm behoort u toe, met heel mijn bloed en leven.
Gebied! hy zal uw hoop, uw wenschen niet begeven.
Licht waar die arm te zwak, uw' scepter voor te staan.
Uw aanblik geeft hem kracht.

KORMAK.
Genoeg! ik ben voldaan.
Maar 't hachlijk uur genaakt. Bekleed uw plaats als Koning.
Men wacht Moïnes keus, en, na die keus, uw kroning.
'k Verzel u. 't Noodlot geeft hen allen in mijn macht,
En - ruischen zal het bloed, heeft slechts dees arm nog kracht.
Gy, zorg om dit Paleis met Oorlogsliên te omzetten,
Die 't vluchten, die den drang van vreemd geweld beletten,
En waapnen we ons, mijn Zoon! Het zwaard is my genoeg,
Die, ongeharnast zelf, wat harnas droeg, versloeg.
De dappre neemt op hem dien hy bestrijdt, geen voordeel;
Maar biedt de borst aan 't lot, als aan een Hemelsch oordeel.

MAKDULF.
Maar zal Moïne...?

KORMAK.
ô Neen. Van alles onbewust,
Voldoe zy aan 't verdrag. Dat niets haar hart ontrust'.
Zy maak, naar 't grootsch ontwerp, de kracht des armstotrechter!
Beschaam 't verwijfd geslacht voor 't oog van hunn' bevechter!
Zoo leeren ze, eer mijn wraak verschriklijk nederdaal',
Wat Krijgsman Kormak was, en siddren voor zijn staal!

Vierde tooneel.

KORMAK, MAKDULF, een BODE.

DE BODE.
De plechtigheid, mijn Vorst -

MAKDULF.
Ik ga my toebereiden.
Gy-zelf moogt middlerwijl de Vorsten hier geleiden.

Vijfde tooneel.

De achtergrond van het Tooneel opent zich en men ziet een' ruimen Voorhof, waarin een Altaar, van zoden gebouwd. De Vorsten worden verzeld van een aantal Barden, in 't wit gekleed, die met de Harpen onder den arm optreden; doch zich in den Voorhof houden, en daar, in 't rond scharen.

TUNIBALD, DARGO, de overige vier VORSTEN.

TUNIBALD.
Zoo doet dan 't uur zich op, dat aller ongeduld
Bevredigt, een' van ons met Merzeys Rijkskroon hult.
Ik vrees van Makdulf thands geen vruchtloos tegenkanten:
Mijn voorzorg heeft dit oord omringd met lijftrawanten.
Wy zijn hier veilig, ja, hier meester, meer dan hy;
En wie hier koning wordt dank' my zijn heerschappy!
Ik vlei my dat uw hart uw eeden zij gedachtig.
Ik stemde in 't recht der keus, schoon elk van u te machtig.
Maar 'k eisch de helft des rijks van wien de kroon omvlecht.
Dien dank heeft me elk van u (gy weet het) toegezegd.

DARGO.
Wy doen dien eed gestand; en wien de keus moog treffen,
Wy zullen hem, vereend, op Kormaks zetel heffen;
Beschermen, tegen elk die hem den staf betwist.
Dit blijve ons eedverbond!

TUNIBALD.
Zoo zij dan 't lot beslist!

Zesde tooneel.

MAKDULF, KORMAK (gegord en het hoofd bedekt), door Makdulf ingeleid. De Vorigen.

TUNIBALD.

(KORMAK aanziende.)

Wat 's dit!

MAKDULF.
Een Vorst, mijn heer, wiens afkomst my gebleken,
Wiens stam my dierbaar is, wiens leed ik hoop te wreken.
Hem plaatse ik aan mijn zij'. - Wien uwer dit mishaag',
Mijn recht is 't, dat ik toone aan wien ik achting draag.

TUNIBALD.
‘Detrotsaart! - Welk een spijt! Maar dat we ons nog bedwingen’!

Zevende tooneel.

MOÏNE verschijnt, onder den klank der Harpen, gevolgd van een' sleep van Vrouwen in pleeggewaad. De vorigen. Naderhand IRDAN, blootshoofds en zonder zwaard.

(Op 't aanheffen, scharen de Vorsten zich ter eener zijde des Tooneels; MAKDULF en KORMAK plaatsen zich ter andere zijde.)

MOÏNE.

Gy, die my de eer bewijst van naar mijn hand te dingen;
Wie Staatzuchts yverzucht, nabuurschap met mijn land,
Of welk belang het zij, doet vlammen op die hand!
Gy ziet my hier gereed, met siddren en verbleeken,
In 't kiezen eens Gemaals, mijn noodlot uit te spreken!
Maar 'k moet dien plicht voldoen, ik wederstreef hem niet.
Het worstlend harte zwijg' waar eer en wet gebiedt!

(Na eene kleine tusschenpozing.)

Doch, eer ik my verklaar, moet zich dit hart bezwaren
Van d' opgedrongen' hoon, my heden zelfs weêrvaren.
Men eischte een' Gijzelaar. Ik gaf hem, als verdacht.
'k Voldoe. Ontslaat hem thands, herstelt hem in mijn macht!

(Op een' wenk van TUNIBALD wordt IRDAN binnen gebracht en plaatst zich vervolgens nevens de Koningen.)

Gy, Irdan, neem uw plaats! Te trachten naar mijn' zetel,
Scheen in mijn' onderdaan, den Vorsten licht vermetel.
Gy boodt me uw zwaard, uw dienst. Beschermer van mijn Rijk,
Erken ik u mijn' steun, en Koningen gelijk.

(Zy plaatst zich voor 't Altaar, ontsteekt het, en plengt vervolgens eenige droppen wijns uit den Beker, dien men haar, op haar vordering, aan biedt.)

Men breng' den beker hier! - Onsterfelijk Vermogen,
Dat over de Echtkoets waakt en neêrziet uit den hoogen!
Bevestig thands het woord dat op mijn lippen beeft,
En donder wraak op hem die de uitspraak tegenstreeft!

(Na een staatlijk verpoozen.)

De neiging moge 't hart van andre Vrouwen roeren;
Ik neem den Ega aan, dien Ge in mijn' arm zult voeren!
De keuze blijft aan u: Ontdek hem aan ons oog,
Wie Kormak waardig zij, door Kormaks Oorlogsboog!

(Op dit woord brengt men den boog. Zy aanvaardt dien, en vervolgt, zich tot de Vorsten wendende.)

Gy, Vorsten, mocht de mond van ouder Oorlogshelden
U nooit de heldenkracht van Koning Kormak melden;
Nooit melden, wie hy was, wiens zetel en wiens koets
Ge u opdringt door de drift eens onbezonnen' moeds;
Welaan, ziet hier de proef! Het vordert heldenspieren
Met Kormaks diadeem het jeugdig hoofd te sieren:
Aanvaardt dit Oorlogstuig: Dien schenke ik dees mijn hand,
Die Kormaks boog na hem, met Kormaks krachten spant.
Voor my: ik treê te rug in 't midden mijner Vrouwen.
My voegt het niet, dien strijd, die poging, aan te schouwen.
Wie overwinnaar is, ontfang' my als zijn Bruid!
Zie daar mijn keus verklaard. Thands spreek de Hemel uit!

(Men legt eenige pijlen midden op den grond; zy stelt MAKDULF *den boog ter hand, en vertrekt met haar Gevolg.)*

Achtste tooneel.

TUNIBALD, DARGO, de overige VORSTEN, IRDAN, MAKDULF, KORMAK.

DARGO.

(Terwijl MAKDULF TUNIBALD den boog overreikt.)

Men stelle ons slechts een doel.

TUNIBALD

grijpt een pijl van den grond, en dien op den boog leggende:

Ik heb mijn doel voor oogen.

(Hy legt aan op KORMAK, doch zonder dat de pees meêgeeft.)

MAKDULF.

(Hem trachtende te weêrhouden.)

Wat doet ge?

TUNIBALD.
Wijk!

IRDAN.

(Nevens MAKDULF toevliegende.)

Laat af!

KORMAK.

(Bedaard, en met waardigheid.)

Vermetel is uw pogen,
Onzinnig jongeling! Uw schutters oog is juist;
Maar 't krommen van dien boog vereischt eene andre vuist.

TUNIBALD.

(Vruchtloos en by herhaling beproefd hebbende de pees te rekken, en den boog neêrwerpende.)

ô Woede!

(DARGO neemt den boog op, beproeft desgelijks hem te spannen; doch te vergeefsch. Hy overhandigt hem aan een' der overige vier KONINGEN, die, na dezelfde vruchtelooze poging, hem aan een' ander van hun overgeeft. De boog gaat by hen rond, met gelijken uitslag. De laatste van hun biedt hem IRDAN aan.)

IRDAN.
Wie 't besta, om Kormaks boog te rekken,
Te heilig is hy my: mijn hand mocht hem bevlekken!
Ik matig my geen kracht als die van Kormak aan.
Ik heb, wie Kormak was, mijn hart heeft dit verstaan.

(Men legt den boog by de pijlen op den grond.)

KORMAK.

(Terwijl hy den boog en een' pijl grijpt.)

Geef my den boog veeleer, en proeven we onze krachten!
U geldt het, Tunibald.

TUNIBALD.

(Met verachting.)

Ik durf den pijl verwachten,
Ontzenuwd overschot eens krijgsmans van voorheen!
Maar -

(Dreigende.)

sidder zoo gy mist!

KORMAK.

(Bedaard, den pijl op den boog leggende, en op hem afschietende.)

Aan Kormak mist er geen.

TUNIBALD.

(Getroffen, valt hy ruglings over.)

Ai my!

(Hy sterft.)

DARGO, EN DE OVERIGE VIER.
Verraad! verraad!

KORMAK.

(Hem met een' tweeden pijl van den boog treffende.)

En gy! ontfang den tweeden.

(DARGO stort desgelijks, en dood, neder.)

MAKDULF.
Het is mijn Vader.

DE KONINGEN.

(Elkander verschrikt aanziende.)

Goôn! - De degens uit de scheden!

IRDAN.
'k Ben de uwe, ô Kormak.

(KORMAK en MAKDULF ontbloten hun zwaarden, en vallen op de vier KONINGEN aan. IRDAN, wapenloos zijnde, grijpt den boog. De KONINGEN wijken, vechtender hand.)

DE KONINGEN.
Vliedt! hier baat geen tegenweer.

(Zy vlieden.)

KORMAK.
Vervolgen we, ô mijn Zoon! Der Goden wraak daalt neêr.

Negende tooneel.

KORMAK, MAKDULF, IRDAN, een GEWAPENDE.

DE GEWAPENDE.
Neen, Vorst, maar spoed ter hulp', of alles is verloren!
Moïnes Hof bezwijkt. Gy kunt het stormen hooren.
Een macht, die Tunibald bedekt verzaamlen deed,
Omcingelde 't in eens op d' eersten wapenkreet
Die opging uit dees zaal.

KORMAK.
Welaan, dat we ons verdeelen!
Mijn Zoon, vlieg gy te hulp; en ik blijf hier bevelen.

MAKDULF.

(In 't weggaan.)

Gy, volg my, Irdan.

IRDAN.

(Tegen KORMAK.)

Vorst! ai, waag uw leven niet.
Uw weêrkomst bleef geheim door heel uw rijksgebied;
Ons Leger is u vreemd; en duizenden geruchten
Doen alles van den kant eens loozen Vijands duchten.
Toom uw getergde drift, en, in den naam der Goôn,
Verbeid in dit Paleis de weêrkomst van uw' Zoon!

Tiende tooneel.

KORMAK,

alleen.

De weêrkomst van mijn' Zoon? Hier werkloos af te wachten,
Tot hen eene andre hand aan mijne wraak moog slachten!
Neen, dit 's te veel gevergd. Mijn woede is thands ontvlamd,
En wee, die nog mijn' arm ontwricht meent of verlamd!

EINDE VAN HET VIERDE BEDRIJF.

Vijfde bedrijf.

Eerste tooneel.

MOÏNE,

alleen.

Dank, Hemel! 'k Ben gered. - Maar welk afgrijslijk woeden!
Wat wenteling op nieuw! Goôn, wilt mijn Zoon behoeden,
Dus wapenloos, in vrede, en argloos aangetast!
Wat wonder ging hier om? Wat bloed is hier geplascht?
Wat wonderdadige arm is tot mijn hulp geschoten!
Wat dwale ik hier alleen, van benden ingesloten,
Met de ooren nog verdoofd van schrik en wapenschreeuw?
Behoor ik nog my-zelv, als koning Kormaks weeûw?
Of wierd ik tot den prooi van een' der vloekbre Roovren,
Wiens meerderheid van kracht zijn krijgsbuit mocht veroveren,
En die me, als prijs der zege, in 't wapenspel behaald,
Voor 't outer sleep'? - ô Gy, die 't menschlijk lot bepaalt,

Gy, Goden, geeft my licht in deze onzekerheden!
Een doodsangst grijpt me in 't hart, en siddert door mijn leden.
Trawanten, Maagden, ach! Waar zijt gy, spoedt, ô spoedt!
Ik eische uw dienst, uw hulp.

Tweede tooneel.

MOÏNE, een KRIJGSBEDIENDE.

MOÏNE.
Wat wil dit ronnend bloed?
Wat wil deze eenzaamheid? - Geef andwoord op mijn vragen!

DE KRIJGSBEDIENDE.
't Is bloed van Tunibald, van Dargo, hier verslagen.

MOÏNE.
Verslagen! - door wiens hand?

DE KRIJGSBEDIENDE.
Door uwen Echtgenoot.

MOÏNE.
Door wien?

DE KRIJGSBEDIENDE.
Door Kormak-zelv', verrezen uit de dood.

MOÏNE.

(De handen ten hemel geheven.)

Door Kormak! - Dank, ô Goôn! hier eindigt al mijn zorgen.
Maar neen, het kan niet zijn! hoe bleef hy my verborgen?
Hoe, allen, welker haat hem hier naar 't leven stond?
Hoe, aan zijn' Zoon bedekt, en heel het Vloekverbond? -
Maar ben ik hier alleen? Waar zijn, waar zijn mijn Vrouwen?

DE KRIJGSBEDIENDE.
Vorstin, ik weet niets meer.

MOÏNE.
Doe my mijn' Zoon aanschouwen!

DE KRIJGSBEDIENDE.
In 't heetst gevecht, Mevrouw, ontvlood hy ons gezicht.
De wacht van dit Paleis is onze onkreukbre plicht:
Die leidde ons Kormak op als hy u hier geleidde.

MOÏNE.
Hoe! Hemel! Kormak was 't, terwijl ik hem beschreide,
Die tot mijn redding snelde en my 't geweld onttoog!
Voer, Hemel, voer hem weêr, verwinnaar, voor mijn oog!

(MAKDULF ziende, in verrukking van vreugd.)

Mijn Zoon! ik zie u weêr! -

Derde tooneel.

MOÏNE, MAKDULF.

MAKDULF.

(Met drift en verbazing.)

Mijn Moeder! ô mijn Moeder!
Gy levende, en gered! - Wat onbekende hoeder....!

MOÏNE.

(Met uitgelatenheid van vreugde.)

Uw Vader-zelf, mijn Zoon! Uw dierbre Vader leeft.
Hy is 't, die met het licht, de vrijheid my hergeeft!

MAKDULF.
ô Hemel!

MOÏNE.
Gy ontzet?

MAKDULF.
Mijn Vader spilt zijn leven
In 't strijden! Hemel, ach, - Ik moet uw zij' begeven.
Licht kost uw redding hem (dees oogwenk zelfs) den dag!
ô Keeren we, eer hy treft, dien onverzetbren slag!

Vierde tooneel.

MOÏNE,

alleen.

Wat wil die doodsche schrik? - In honderden gevechten
Gewoon, den zegepraal aan 't schittrend zwaard te hechten,
Verwinnaar overal, en nooit verwonneling,
Zwaait Kormak nog dit uur den zelfden heldenkling.
Of waant men, dat zijn arm, zijn oorlogskracht, verslapte!
Dit tuigt, hier voor 't gezicht, het bloed waar in ik trapte.
Neen Makdulf, voed geen' schroom! Het wapen voegt den Held:
Waar Kormaks lemmer blinkt, zwicht heirkracht en geweld.

Vijfde tooneel.

(Krijgsmuzyk doet zich hooren, met gejuich doormengd.)

MOÏNE, IRDAN, Gevolg van Moïne. Gewapenden in 't verschiet. BARDEN.

In 't opkomen van 't Tooneel zingen de BARDEN.
Triumf! de zege is ons. De Vijand ligt verslagen!

Niet een, die overbleef, de tijding meê te dragen!
Vorst Kormak triomfeert; zijn arm is zegepraal!
Buige Albion op nieuw voor zijn verwinnend staal!

MOÏNE.

(Met verbaasdheid.)

Mijn Vrouwen! - Irdan, gy! -

IRDAN.

Vorstin! wy triomfeeren:
Ja, Kormak is hersteld, gaat anderwerv' regeeren.
Ontfang op nieuw mijn hulde; en zij de onkreukbre trouw,
Die ik uw' scepter zweer, mijn hoogste roem, Mevrouw!

MOÏNE.

Vorst Kormak triomfeert!

IRDAN.

De moedwil is gebroken;
Ons aller hoon, uw leed, op 't bloedigste gewroken,
En geen van 't Roofgespan, dat ademde in den moord,
En 't Eiland beven deed van Tay- tot Sévern boord,
Bestaat meer. Dank zij 't lot!

MOÏNE.

Gezegendste aller dagen! -
Waar toeft hy, mijn Gemaal? Wat mag hem doen vertragen?
En waar, waar is mijn Zoon? - Hoe brandt het in mijn hart!
Wat zweeft me al voor den geest, en (Hemel) hoe verward!
ô Meld my, wat gebeurde?

IRDAN.

Eilaas! wat zal ik melden!
't Was Kormak, 't was uw Zoon, die twee der Vorsten velden;
Vier, weken voor hun zwaard. Uw Hof werd aangerand.
Met Makdulf vloog ik heen, den sabel in de hand.
Wy vinden 't overal met Vijandlijke krijgers
Vervuld. Wy vallen ze aan als losgelaten tijgers:
Wy slaan en Wicholf neêr, en Wernold, en Kanoet,

En waden tot de kniên in 't om ons ruischend bloed.
Wy naadren. Grimoäld vliegt ons als woedend tegen;
De wanhoop gloeit hem 't oog en bliksemt uit zijn' degen.
Hy valt voor Makdulfs zwaard. In 't eind, wy dringen door,
Maar ach! uw Hof, ontruimd, stelt onze hoop te loor:
Reeds zijt ge ontvoerd. We vliên, we stuiven uit elkander,
Verdeelen, splitsen ons, en achten vaan noch stander;
Een vreemde Krijgsman heeft, met Wicholfs helm op 't hoofd,
Van weinigen omstuwd, u onzen arm ontroofd.
Wy volgen woedende, wy dringen op, en strijden,
Om Kormaks Gemalin van 's Vijands boei te vrijden.
Vergeefs! Men slaat ons af, en 't schijnt eene enkle rots,
Waar op de golf zich breekt, by elke nieuwe bots.
De ontzinde Makdulf tracht tot driewerv' door te breken.
Toen waanden we u geroofd, en trachtten u te wreken.
Een blijde galm gaat op: M o ï n e w e r d g e r e d !
Een onbezuisde slag verplettert my 't helmet.
Ik wijk; mijn bende sluit zich om my; raakt aan 't schudden;
Men drijft ons voor een' wijl, als weerelooze kudden.
Ik wapen 't hoofd op nieuw, en stel my aan de spits,
Zie Wicholfs helmpluim weêr, en neem die tot een' gids.
Ik schreeuw van woede en spijt, en knarsend met de tanden...
('k Nam hier by 't eerst gevecht den boog uit Kormaks handen
Wanneer hy 't zwaard ontblootte; en, door uw' nood ontroerd,
Had ik 't ontzachlijk tuig onachtzaam meêgevoerd.)
'k Herinner my den boog, die aan mijn schouders huppelt,
En grijp van voor mijn' voet, een' pijl, met bloed bedruppeld,
Die, half in de aard getrapt, zich opdeed aan mijn oog,
En (woede gaf my kracht) ik leg hem op den boog.
Die kromt; de schicht gaat af; en ik, ik heb getroffen.
Ik hoor den helm van 't hoofd diens Krijgshelds nederploffen.
Hy valt, en alles buigt: daar is geen weêrstand meer.
'k Verwin, en leg de zege aan uwe voeten neêr.

MOÏNE.
Ontfang mijn dankbewijs voor zoo veel moedbetooning,
Rechtschapen Oorlogsheld, en waardig aan uw' Koning!
Hy nadert, deel zijn' roem! Wees mijn, wees Kormaks Vriend.
Gy hebt geen mindre lof dan uit zijn' mond verdiend.

Bedwelmd van 't Krijgsrumoer, daar alles om my beefde,
Niet wetend, waar ik bleef, niet wetende of ik leefde,
Gevoelloos opgelicht, of door den schrik ontzind,
Hoe kende ik onderscheid van vijand of van vrind!
Niet eer bekwam mijn ziel van uit dit schrikbre zuizelen,
Waarin ik, naar 't my scheen, een wareld zag vergruizelen,
Dan toen ik me in dees zaal, op dees bebloeden grond,
Alleen, en zonder hulp, al siddrend wedervond.
Hier hoorde ik, hoogst verbaasd, en (Hemel) hoe bewogen!
Dat Kormak me onvoorziens mijn rampen had onttogen,
My zelf aan 's Vijands macht ontweldigd en gered.
Mijn Makdulf kwam, verbleekt en tot de dood ontzet....
Maar hoe! gy-zelf verbleekt -! Wat moet ik dan vermoeden?
Spreek! -

IRDAN.
Kormak trok dan uit! - Zijn arm mocht u behoeden!
Goôn! keert het denkbeeld af, dat my de ziel bevangt!

MOÏNE.
Wat ducht gy?

IRDAN.
ô Mijn hart!

MOÏNE.
Wat is er dat u prangt?

IRDAN.
En Kormak keerde niet! - ô Moordende gedachten!
Wat deed - veellicht - mijn hand!

MOÏNE.
Gerechte Hemelmachten! -
Gy doet my beven. -

IRDAN.
Ach! hoe beve ik zelf, Mevrouw!
Hoe smeekte ik, dat de Vorst zijn bloed niet wagen zou!

Ach! vliege ik nog te rug - Wat hoore ik, groote Goden;
Hy is 't! Waar berg ik my, en waar my-zelv' ontvloden!

Zesde tooneel.

KORMAK, door Krijgslieden ondersteund, (Een pijl steekt hem uit de zijde.) MAKDULF, de Vorigen.

(Men plaatst KORMAK in eenen zetel, en blijft hem ondersteunen.)

MOÏNE.
ô Kormak! mijn Gemaal!

KORMAK.

(Met tederheid.)

Moïne! reik me uw hand.

MOÏNE.
Gy sterft, ô ramp!

KORMAK.
Een pijl doorsnijdt my 't ingewand.
Zijn angel haakt daar in. - Mijn leven loopt ten ende;
Maar juichend, dat ik eerst uw eedle trouw herkende.
Vergeef 't verdenken dat zich ophief: 't is voorby.
Ik sterf, van u voldaan; ô waart gy 't ook van my!

MOÏNE.
Mijn Echtgenoot, mijn Vorst! ô Dat ik voor uw dagen
De mijnen aan het lot ten offer op mocht dragen!
Mijn liefde u toonen in den adem van mijn hart! -

KORMAK.
Met elken ademtocht vernieuwt de dood haar smart,
En dieper scheurt de wond. - Mijn Zoon, mijn Makdulf, nader:

Ontfang den laatsten wil, den zegen van uw' Vader!

(MAKDULF knielt by hem neder.)

Doe, doe zijne afkomst eer, als hy de zijne deed,
En zorg, dat nooit uw kroost, zijn' moed, zijn deugd vergeet!

MAKDULF.
Mijn Vader! 'k zal, als gy, het recht en de onschuld schragen.

KORMAK.
Voor dezen doet ons 't Lot het wrekend lemmer dragen.
De Hemel krone uw deugd!

IRDAN.
En bliksem' 't schuldig hoofd,
Dat in een blinde woede u 't dierbaar leven rooft!

(Zich voor hem neêrwerpende.)

Zie hier dien moordenaar, die voor uw kniên gebogen,
Zich aanbiedt, dierbre Vorst! Straf, straf hem, uit meêdogen!
Zie daar 't noodlottig tuig, waar van de pijlscheut vloog.

(Den boog toonende.)

Vervloekt zij 't, met de hand, die 't rekkende overboog!
Straf, straf my!

('t Ontbloote zwaard aanbiedende.)

Neem dit staal! laat, laat uw hand my slachten!
Laat, laat mijn stroomend bloed uw boezemwond verzachten.
Smaak, levend nog, de wraak, verschuldigd aan uw graf,
En steek me in 't stervensuur den bangen gorgel af.

MOÏNE en MAKDULF, te gelijk.
ô Hemel!

KORMAK.

(Zich als met drift opheffende.)

Door uw hand, en met dien boog, doorschoten! -
Zoo zijt ge uit Kormaks heup, geene andre, voortgesproten.

Omhels my. - Was Ornilde uw moeder? - Gy ontzet?

IRDAN.

(Bestemmende.)

Ornilde.

KORMAK.

Lamhors telg! - ô Noodlots ijzren wet,
Wat stervling heeft op aard uw schikking ooit ontvloden!
Treed toe, gy zijt mijn Zoon, en moest uw' Vader dooden.
Ik wijt u niets, ô neen. Ik-zelf, ik draag de schuld.
Ik gaf me in 't krijgsrumoer uit spijt en ongeduld,
Greep d' eersten stormhoed op. die zich mijn oog vertoonde,
En zette een' helm op 't hoofd, dien 's Vijands eerpluim kroonde.
Van daar dat misverstand, die slachting, al dat bloed,
Dat voor mijn roekloosheid onwetend heeft geboet!
Thands sterve ik, en gerust: Ik heb mijn' zoon hervonden;
Thands valt de smart my zoet der toegebrachte wonden.
Ja, lieflijk is de rust van 't somber grafgesticht,
Wanneer zich 't hart verheugt in de afgedane plicht. -
Mijn Zoons, knielt neder! - Gy, mijn Makdulf, zie uw' broeder!
Hy rooft u mijne kroon; ge ontfangt die van uw moeder.
Dat broederlijke liefde uw harten steeds vereen!
Belooft gy 't me?

(Zy buigen zich, elkander' de hand reikende; KORMAK legt de zijne daar op.)

ô Mijn ziel, zoo vaar gy juichend heen!

(Onder 't uitspreken dezer woorden trekt hy zich den pijl uit het lichaam, en zinkt neder.)

Ik sterf.

IRDAN EN MAKDULF.

(MOÏNE blijft verstomd in tranen.)

ô Ramp! ô Wee!

KORMAK.

(Met verzwakkende stem.)

Moïne, spil geen tranen;

Leef, voor de Huwlijkstrouw en 't heil der Onderdanen!
Dit vrage ik u alleen. - Gedenkt mijn laatst bevel,
Mijn Zonen! zijt vereend, en - vaart voor eeuwig wel

(Hy sterft.)

IRDAN.

Toef, dierbre schim, ô toef! - Helaas! hy is geweken.
Gy, Hemel, die my hoort, gy ziet my 't harte breken!
Gy vormde 't voor den plicht: de deugd was me alles waard:
En 'k sterf, dat deugdzaam hart met Vadermoord bezwaard!

(Zich opheffende van voor 't lijk.)

Neen, Makdulf, 'k zal u 't rijk eens Vaders niet ontrukken:
De staf behoort geen hand, besmet met gruwelstukken.
Geen daglicht licht voor hem, die 's Vaders bloed vergiet.

(Hy grijpt het zwaard, en doorsteekt zich.)

MAKDULF.

(Toeschietende.)

Mijn broeder!

IRDAN.

(In zijne armen zijgende.)

'k Sterf. Vaarwel! ik laat u 't Rijksgebied.

(Hy sterft.)

MAKDULF.

ô Al te dure prijs! - Door 't dierbaarst bloed verkregen,
Wat is me een dubble throon! Wat brengt hy, vloek, of zegen?
ô Goden, is 't uw hand, die kroon en scepters deelt,
Verleen me een ziel daar by, die in heur glans zich streelt!

MOÏNE.

Zoo is dan 's Warelds loop geregeld in den hoogen!
Ja, Volken, Vorsten, ja, daar heerscht een Alvermogen.
Men vliede, of wachte 't af, of meen' te wederstaan:
De Hemel maakt ons lot, daar is geen keeren aan.

Cinna,
treurspel.

Personaadjen.

OKTAVIUS CEZAR AUGUSTUS.
LIVIA, Augustus Gemalinne.
CINNA, Minnaar van Emilia; Gunsteling van Augustus.
MAXIMUS, mede Gunsteling van Augustus.
EMILIA, dochter van Augustus Voogd, Toranius; na haars Vaders dood, door Augustus opgevoed.
FULVIA, Vertrouwde van Emilia.
POLYKLETUS, Vrijgemaakte van Augustus.
EVANDER, Vrijgemaakte van Cinna.
EUFORBUS, Vrijgemaakte van Maximus.

Het Tooneel is te Rome.

Eerste bedrijf.

Eerste tooneel.

EMILIA

alleen.

ô Snerpend ongeduld der wraakzucht die my blaakt,
My door mijns Vaders dood tot kinderplicht gemaakt!
Gy, prikkel van de smart die dees mijn boezem koestert,
Zoo blindelings omhelst, met zoo veel wellust voedstert!
Gy oefent op dit hart te fel een heerschappy.
ô Laat me een oogenblik tot ademhaling vrij,
Dat ik my-zelv beschouwe, en wat ik offre en wage
Om 't voorwerp dat ik zoeke en zoo vol drift bejage. -
Als ik Augustus zie, met zoo veel glans omkroond,
En dan uw inspraak hoor, daar gy me een' Vader toont,

Met 's wreedaarts eigen hand moorddadig 't hart doorregen,
En hem door 't plassend bloed ten zetel opgestegen,
Dan geef ik me over aan uw woede, teugelloos,
Gevoel het geen mijn ziel hem schuldig bleef, en bloos.
Doch, hoe ik my die drift, dit woeden, overlate,
Nog minne ik Cinna meer, dan ik Augustus hate;
En 'k voel den stroom gestremd van 't meer dan ziedend bloed,
Wanneer ik om die wraak mijn' minnaar wagen moet.
Ja, Cinna, ja, 'k verwijt, 'k bestrij, en vloek my-zelve,
Wen ik aan d' afgrond denk, dien ik uw liefde delve.
Hoe zeer gy niets ontziet, daar gy me uw dienst verknocht,
Het bloed dat ik u eisch, wordt licht voor 't uw gekocht.
Men rukt door geen geweld zoo hoog een' schedel onder,
Of stort op eigen kruin den onontwijkbren donder.
Ja, hachlijk is 't ontwerp, en 't wis gevaar staat vast.
Hoe licht is 't, dat de trouw door ontrouw word' verrast!
Één nietig misverstand, één oogenblik verloren,
Doet d' aanslag in zijn knop, en u in d' aanslag smooren,
Keert op uw eigen borst, den slag, hem toegedacht,
Of sleept u-zelv' met hem in de ondoordringbre nacht. -
Helaas! wat is mijn liefde! - Of kan haar vlam beletten
Dat zelfs des Dwinglands val u tevens zou verpletten?
Neen, Cinna, geef u-zelv' niet zoo vermetel bloot!
Het is geen wraak voor my, my wreken door uw dood.
Die boezem waar te wreed, die wellust kon genieten
Waarby zich 't krimpend hart de tranen voelt ontschieten;
En, 's vijands ondergang, zoo gruwzaam duur betaald,

Waar de allerwreedste ramp my-zelve op 't hoofd gehaald.
Maar 'k schaf een' Vader wraak, en zou ik tranen plengen!
Wat offer viel my zwaar om aan dien plicht te brengen?
En, als zijn moorder valt, wat gaat zijn dochter aan,
Op welk een' prijs misschien dat kostbaar hoofd moog staan.
Wijk, ijdle schrik, wijk af! wijkt, dwaze tederheden,
Wat zoudt ge een edel hart tot laffe weekheid kneden!
En, bron dier schuldige angst, die heel mijn borst doorvliet,
Gy, Liefde, dien mijn' plicht, en wederstreef hem niet.
Hier zwichten, is uw roem; verwinnen, u onwaardig.
Duik neder voor dien plicht, bewijs u edelaardig!

Hy schenkt u 't alles weêr, wat gy hem af moogt staan;
En, zoo hy zegeviert, u zijn de lauwerblaân.

Tweede tooneel.

EMILIA, FULVIA.

EMILIA.
Ja, Fulvia, ik zweer, ik heb het reeds gezworen:
Hoe zeer ik Cinna min, al ging hy-zelf verloren.
Zoo hy mijn hand begeert, ik eisch Augustus hoofd.
Zie daar den prijs alleen; zie daar, wat my verlooft!
Ik schrijf dien plicht hem voor, door 't hart my voorgeschreven.

FULVIA.
Te wettig is die plicht om u te wederstreven:
Een doel, zoo vol van roem, van edelmoedigheid,
Betoont u de afkomst waard van dien gy wraak bereidt.
Maar duld nog eenmaal, duld, dat ik u niet verbloeme,
Dat dees zoo sterke drift...dat haar mijn boezem doeme!
Augustus weldaân toch, zoo talrijk dag aan dag,
Verdienden van uw hand geen' zoo ontmenschten slag.
Wat deed hy, dan uw leed door gunst op gunst verzachten?
Wat zoude een dochter meer van 't Vaderhart verwachten!
Smeekt al wat machtigst is, wat neêrbuigt voor zijn' staf,
Uw voorspraak niet, geknield, gelijk zijn gocdheên, af?

EMILIA.
Die gunst, hoe hoog zy ga, geeft my geen' Vader weder!
En, 't zij men my verheffe of openlijk verneder',
Wat invloed, welk een' stand ik van zijn gunst ontfing,
Ik blijf de dochter toch van een' verbanneling.
De weldaân zijn niet steeds het geen gy schijnt te meenen:
De hand is 't, die haar schenkt, waar van zy prijs ontleenen.

Eens vijands gift is niets dan terging van de spijt,
En wapent tegen hem, wie zich zijn gaaf verwijt.
Hy voedt mijn' haat alleen door zoo veel gunstbewijzen.
Zy slaan mijn drift niet neêr, maar doen haar hooger rijzen;
En, zoo zijn goedheid my met schatten overhoop'
't Is, dat ik hem den haat van 't veile Rome koop.
Ik zou, als Livia, zijn zij', zijn' zetel drukken,
Maar, om met wisser slag hem 't levenslicht te ontrukken.
Voor die zijn' Vader wreekt, geen misdaad die onteert!
En hy verkoopt zijn bloed, die 's moorders gunst waardeert.

FULVIA.
Maar waarom toch dien haat tot daden uit doen spatten?
Ondankbaar, niet geschroomd de moorddolk aan te vatten?
Daar is er, buiten u, genoeg in Romes vest,
Wie d'aanvang zijns gebieds tot staâge wraaklust prest.
Zoo veel, zoo waardige, en doorluchtige offeranden,
Zijn Staatzucht wreed geslacht, doen haats genoeg ontbranden,
En duizend te gelijk, door de eigen drift gespoord,
Gaan zwanger van een wraak, die hun als u behoort.
Hoe velen trachtten 't reeds, en zagen 't zich mislukken!
Hoe velen doelen nog, hem 't staal in 't hart te drukken!
Dat leven is te broos, dat al wat leeft, belaagt!
Begunstig gy in 't hart, wat stouter vijand waagt.

EMILIA.
Ik, haten zonder moed! hem niet naar 't leven trachten!
Ik, niet dan van 't geval zijn' ondergang verwachten!
Bevredigt men het hart en d' aandrang van den plicht
Met heimelijken haat, die machtloos nederligt? -
Zijn val, waarop ik doel, waar me een der wreedste plagen,
Indien hy niet ter wraak mijns Vaders wierd verslagen.
'k Beschreidde zelv zijn dood, zoo my die troost ontviel.
Zie daar, wat wraakzucht zij in geen oneedle ziel!
't Waar laf, by 't dierst belang, met duizenden belangen
Verwikkeld, werkeloos van andren af te hangen.
Men voeg' by 't zoet der wraak van wat ons tederst raakt,
Den roem eens stouten slags die Romes kluisters slaakt!
Zoo zegge 't gantsche Rijk by de algemeene blijheid:

‘De wakkre Emilia wrocht Romes dierbre vrijheid.
Haar diep getroffen hart, hoe teder aangedaan,
Heeft tot dien prijs-alleen haar liefde toegestaan’.

FULVIA.

Wat is uw liefde dan, tot zulk een' prijs gegeven!
De dood is in die gift: zy kost uw' minnaar 't leven.
Besef, Emilia, waar heen uw drift hem voert!
Verberg u-zelve niet het geen u-zelv ontroert!
Gy werpt hem op de klip, waar op hy schipbreuk lijde,
Om....

EMILIA.

Zwijg! Gy treft mijn hart aan de allerzwakste zijde.
Beschouwe ik zijn gevaar, die onverduurbre blik
Doorboort my 't ijzend hart, en moordt my door den schrik;
Mijn ziel weêrstreeft zich-zelv, en dobbert in de ontroering;
De moed ontvalt me op eens in 't felst der driftvervoering;
Besluitloos, onbestemd, en in my-zelv verward,
Bezwijkt de plicht en de eer voor 't wederspannig hart.

Laat af, mijn hartstocht, zwijg, of laat uw drift belezen!
Gy ziet hoe veel gy waagt, en 't moog vermetel wezen,
Doch Cinnaas stout bestaan heeft nog zijn' uitslag niet.
Aan welk een legermacht Augustus ook gebied',
Hoe waakzaam, met wat zorg, en van wat wacht omgeven,
Die 't leven zelf veracht, is meester van zijn leven.
Hoe dreigender gevaar, hoe schooner 't eerloon zij,
En, stort de deugd daar in, de glorie blijft haar by. -
Of dan 't noodlottig uur August of Cinna nader',
Dit offer is me een plicht, verschuldigd aan mijn' Vader;
En Cinna heeft het my op 't heiligst toegezegd,
Als onderpand van trouw en aanspraak op mijne Echt.
In 't einde, 't is te laat, om thands te rug te treden:
't Vergaderd Eedgespan bepaalt de daad op heden.
Op heden neemt men 't laatste en 't wichtigste besluit,
En kiest het uur, de plaats, den arm des wrekers uit.
Niets bleef er, dan getrouw in 't opzet door te streven,
En 't uiterste is voor my, op Cinnaas lijk te sneven.
Hy nadert.

Derde tooneel.

CINNA, EMILIA, FULVIA.

EMILIA.

Cinna, staat uw wakkre Vriendenschaar
Nog onverschrokken pal by 't naken van 't gevaar,
En mocht gy in 't gelaat der Eedgenooten lezen,
Dat, wat hun mond u zwoer, hun hart getrouw zal wezen?

CINNA.

Nooit bood het grootsch ontwerp ten val van een' tyran
Gewenschter uitkomst aan, aan 't vurigst Eedgespan.
Nooit zag men heeter gloed; nooit, vuriger verbinden,
Nooit, eedler yverzucht in 't hachlijkst onderwinden!
Ja, 't schijnt of elk, met u, een' vader wreken moet;
Met my, van 's Dwinglands hoofd een schoonheid hulde doet.

EMILIA.

Ik vreesde uit Cinnaas keus by zulk een stout bedoelen,
Geen' yver die bezweek, noch schandlijk moedverkoelen.
Emiliaas belang en 't heil des Roomschen Staats
Kan nooit onveilig zijn, waar hy zijn vriendschap plaats'.

CINNA.

Ach! dat ge in 't opzet-zelf van dat doorluchtig pogen
De drift had mogen zien die schitterde in hun oogen!
Op d'enklen naam-alleen van Cezar, van August,
Het Heldenvuur ontvlamd om nooit te zijn gebluscht!
Op eens hun gantsche rij, van toorne en schrik ontstoken,
Verbleeken van de spijt, en van verwoedheid koken.
‘Mijn vrienden (riep ik uit)! ziet hier den schonen dag,
Die 't edelmoedigst doel ten uitvoer brengen mag!
De Hemel stelt ons thands heel 's aardrijks lot in handen.
Één handvol schuldig bloed verbrijzelt onze banden;
Één handvol menschenbloed! - Wat zegge ik, menschenbloed?

Die tijger, met het vleesch van Romes kroost gevoed! -
Wat moord- by moordgespan, doorkneed in gruwzaamheden,
Dorst zijn ontmenschte list niet smeden en hersmeden!
Nu met Antonius vereenigd, dan verdeeld,
Wat moedwil, wat geweld heeft hy niet uitgespeeld?'
Toen wekte ik door 't verhaal van al de jammerdagen,
Die onze Vaderen, die onze jeugd moest dragen,
Den haat in 't smeulend hart by 't versch geheugen op;
En 'k voer de zucht tot wraak ten allerhoogsten top.
Ik toon hun 't oorlogsvuur dat Romes ingewanden,
Met eigen hand verscheurd, deed rooken langs de stranden;
Onze aadlaars op elkaâr met dolheid aangehitst,
En 't wederzijdsche staal op Vrijheids hart gespitst:
De dapperste in den krijg, de fierste Legerhelden,
Terwijl ze in slaaf te zijn hun hoogste glorie stelden,
Door zelf hun ketenen te vaster toe te slaan,
Het sidderend Heelal met d'eigen' boei belaân:
Daar de eer, de schrikbare eer, om dit een' Heer te geven,
Hen naar d'afgrijsbren naam van Staatsverraâr deed streven,
Romein Romein bevocht, de maagschap, eigen bloed,
Om de enkle keus alleen van, wien hy vall' te voet.
Nog male ik, om 't tafreel een donkrer toets te leenen,
De gruwelijke schets van 't bloedige vereenen,
(Dat Helsche Driemanschap) dat in den schijn van Vreê,
Geboorte, Rijkdom, Deugd, moorddadig sneuvlen deê,
In 't bloed des Roomschen Raads tot aan zijne enkels plaschte;
Maar vond geen kleur zoo zwart, die op dien gruwel paste.
'k Vertoon de snode trits, steeds juichende in den moord;
En Rome, weereloos, in eigen bloed gesmoord.
Dees, marktveld, straat, en wijk bedekken met hun lijken;
Die, aan hun eigen haard voor dolk en beul bezwijken;
Den booswicht door het loon in moorder als herteeld;
Den Egâ door zijn Gade op 't huwlijksbed gekeeld;
Den Zoon, bedrupt van 't bloed zijns Vaders, versch verslagen,
Met 's Grijzaarts hoofd om hoog 't verdiende bloedgeld vragen;
Maar zonder dat mijn geest in zoo veel ijslijkheid
Zijne ijzing naar zijn' wensch of uitdrukt of verspreidt!
'k Meld u de namen niet van die doorluchte mannen:
Die halve Goôn vol roems, zoo gruwzaam wreed verbannen,

En, tot voor de Outers-zelv', der Dwinglandy geslacht,
Wier jammerlijke dood ik hun voor oogen bracht. -
Maar kan ik u 't geweld des ongedulds verklaren,
Het morren van hun borst, gelijk aan dat der baren,
Dat heel het Eedgespan, van mijne drift bezield,
Zijns ondanks, daar ik sprak, niet langer wederhield?
Ik zag hun woede in top, en niet meer in te snoeren;
In staat om niets te ontzien, en alles uit te voeren:
'Die gruwlen, (voeg ik nog by 't geen ik had gezegd)
Die roof van ons bezit, dit juk ons opgelegd,
Die plondring wijd en zijd, dat Land- en Volkverwoesten,
Dat moorden, daar de Vreê het Oorlogszwaard deed roesten,
Ziet daar de trappen in, tot steigring op den throon.
Die zich Augustus koos door 't bloed van zoo veel doôn!
Maar, eenig overschot dier trits van Dwingelanden,
Gaf hy, zijn heerschzucht-zelv', ons lot in onze handen.
Twee snoodaarts, hem gelijk, verdelgende uit belang,
Bereidde hy zich-zelv' den weg ten ondergang.
Hy sterv'! de vrees houdt op van meester en van wreker,
De Vrijheid is hersteld, de rust van Rome zeker;
En, brijzlen wy het juk, waar onder 't ligt bekneld,
Aan ons koomt de eernaam toe van echt Romein en Held.
Verliezen wy geen' tijd, mijn Vrienden! Zij 't besloten,
Hem morgen voor 't altaar de dolk in 't hart te stoten,
Wanneer hy de Offerdienst op 't Kapitool verricht:
Dat hy er 't Offer zij voor 's hemels aangezicht!
Daar zal hem weinig meer dan ons gevolg verzellen;
Mijn plicht is 't, hem de schaal en 't wierook voor te stellen,
En 't eenig teeken zij, dat deze zelfde hand
Hem, als hy 't wierook grijpt, de pook in 't harte plant'.
Dat offer moge alsdan, van mijne vuist getroffen,
Niet voor Pompejus beeld, maar Naneef, nederploffen,
En, daar ik 't bloed bewijs dat door mijne aadren straalt,
Toone elk van u den held, waar uit zijne afkomst daalt! -
Nog had ik niet voleind, wanneer door eed by eeden
Van onverbreekbre trouw mijn taal wierd afgesneden.
Men hijgt naar 't oogenblik. Maar even groot van ziel,
Twist elk om d'eersten slag, dien ik my voorbchiel. -
De reden doet in 't eind die woeste drift bedaren. -

Ik doe door Maximus de tempelpoort bewaren;
De helft gehoorzaamt hem. De weêrhelft onzer macht
Schaart met my om 't altaar, en neemt mijn' wenk in acht.

Zie daar, Emilia, hoe verr' wy d' aanslag brachten!
'k Moet morgen 's warelds haat of haar bewondring wachten,
Of Staatsverlosser zijn, of Vadermoordenaar;
Augustus, wettig Vorst, of Dwingland en Barbaar.
't Is de onderneming niet, maar 't wel of kwalijk slagen,
Dat, waar het Heerschers geldt, of roem of smaad doet dragen;
En 't Volk, aan wie regeert met blinde zucht verkleefd,
Vervloekt hem mooglijk dood, dien 't aanbidt als hy leeft.
Voor my, wat de uitkomst zij; waar meê my 't lot moog treffen,
(Het sleep' my dan ter straff', of 't moog mijn' naam verheffen!)
Of Rome ons feit bestemme of als verraad beschouw',
Te sneuvlen in uw' dienst maakt me alles zoet, Mevrouw!

EMILIA.
Neen, ducht van d' uitslag niet dat hy uw roem zou vlekken.
't Moet, slagende of mislukt, uw' naam tot luister strekken.
Het onheil bracht gewis by zulk een grootsch bestaan
Uw leven in gevaar, maar deed uwe eer niet aan.
Zie Brutus, Kassius, van 't Godendom begeven:
Of is de glans huns naams verdwenen met hun leven?
Zonk, zonk hun grootsch ontwerp met hun in 't nijdig graf?
En houdt die eernaam op, dien hun de erkentnis gaf?
Neen, Rome houdt hun' moed, hun fierheid, steeds in waard;
Zoo zeer, als Cezars dwang verfoeid wordt over de aarde.
Hun overwinnaar heersch'! hun nagedachtenis
Blijft heilig aan 't heelal, en 't weent om hun gemis. -
Ga, sla hun voetspoor in, gy, die hun deugden huldigt;
Naar neem tot uw behoud de voorzorg, my verschuldigd.
Herinner u dien gloed, die zoo weêrkeerig blaakt,
En wat Emilia uw dierbaarst eerloon maakt;
Dat my dat hart behoort, my plechtig opgedragen;
En - dat mijn leven-zelf gehecht is aan uw dagen!
Dat eindlijk....Doch wat voert Evander herwaart heen!

Vierde tooneel.

CINNA, EMILIA, EVANDER, FULVIA.

EVANDER.
De Keizer vordert u en Maximus met een'.

CINNA.
Hoe! Maximus en my? Evander, weet gy 't? Beiden?

EVANDER.
Ja: Polykleet, mijn Heer, zal u te hemwaart leiden.
Hy wacht, en had u-zelv' in dit vertrek gezocht,
Ten zij ik 't had gekeerd uit billijke achterdocht.
Hy toont verhaasting.

EMILIA.
Hoe! de Hoofden thands ontboden. -
Dit oogenblik, en beide! - Ik sidder. Groote Goden! -
Gewis, gy zijt ontdekt.

CINNA.
Mevrouw, bedwing dien schroom!...

EMILIA.
Ach, Cinna, 't is gedaan; mijn siddring houdt geen' toom.
De Hemel heeft uw' val, ons eeuwig juk, besloten,
En mengde één valsch gemoed in zoo veel Eedgenooten.
Augustus, 't gaat gewis, heeft alles achterhaald.
Maar, Hemel! zelfs op 't punt dat de aanslag werd bepaald!

CINNA.
'k Erken het, zijn bevel maakt u met recht verlegen.
Maar dikwijls roept hy my om met hem raad te plegen;
En Maximus heeft mede in zijn vertrouwen deel.
We ontrusten ons veellicht voorbarig, en te veel.

EMILIA.
Neen, Cinna, scherp uw' geest in 't dringen der gevaren
Niet vruchtloos, om my de angst, en niet den slag te sparen:
Voer mijne rampen tot geen uiterste, en behoed
Me uw leven, nu mijn hart zijn wraakzucht derven moet.
Vlied d' onverzoenbren haat des snoodsten gruweldaders!
Ik smolt genoeg in rouw op 't overschot eens Vaders.
Voeg by mijn gruwzaam leed geen nieuwe heilloosheên,
En dwing my niet, dat ik mijn' minnaar meê beween'.

CINNA.
Hoe! Door een' ijdlen schrik lafhartig ingenomen,
Uw hoogst belang verraân en 't hoogst belang van Romen!
My-zelv' beschuldigen door ongrootmoedig vliên,
En siddren op het punt als niets meer valt te ontzien!
Wat wordt van 't Eedgespan, bedriegt u 't grondloos vreezen?

EMILIA.
En gy, wat wordt van u, zoo dit gegrond mocht wezen?

CINNA.
Indien er zielen zijn, wier laagheid my verried,
Mijn deugd, mijn moed, voor 't minst, begeeft uw' Wreker niet.
Die zult ge, op 's afgronds boord nog schittrend uit zien stralen,
De straf braveeren zien, en eeuwige eer behalen;
Hem-zelv' die my verwijst, zijn razerny ten zoen,
Doen siddren voor mijn oog, ja, my benijden doen.
Ik ga: te lang verwijl deed mooglijk my verdenken.
Vaarwel! Herneem uw' moed; laat niets uw grootheid krenken!
Indien ik onder 't wicht van 't wreevle lot bezwijk',
Ik sterf gelukkig, maar rampzalig te gelijk.
Gelukkig, in uw dienst het leven op te zetten:
Rampzalig, dat mijn dood geen' Dwingland mocht verpletten.

EMILIA.
Ja, hoor de stem niet meer van dit benepen hart.
't Herademt van die angst, die 't plotsling had verward.
Vergeef mijn' liefdegloed een al te onmatig duchten!
Ja, Cinna, 't waar vergeefsch, om hier te willen vluchten.

Zoo de aanslag is ontdekt, Augustus heeft met een'
Den vijand dien hy kent, het vluchten afgesneên.
Ga, laat uw edel oog hem met die stoutheid naderen,
Die onzen gloed betaamt en uw' heldhaften Vaderen;
En, moet het, sterf Romein, en, in het onheil groot,
Kroon 't edelst Staatsontwerp door een doorluchte dood!
Maar waan niet, dat my iets in 't leven kan bewaren:
Uw sterven zal mijn ziel aan uwe ziel doen paren,
Mijn hart met d' eigen' slag....

CINNA.

Neen, mijne Emilia,
Duld dat ik met die hoop, die zoete hoop, verga,
Dat nog mijn liefde in u blijv' leven, onbezweken,
Om by uws Vaders bloed uws minnaars bloed te wreken!
't Gevaar bedreigt u niet; en geen van 't eedgespan,
Die uwe ontwerpen kent, of slechts vermoeden kan.
Ja, daar ik hun de ramp van Rome voor moest dragen,
Verzweeg ik zelfs dat leed, dat ons in 't hart blijft knagen,
Uit vreeze dat mijn drift voor 't geen u tederst raakt,
Dien gloed verraden mocht die onze boezems blaakt.
Evander is 't alleen, hy, waardig mijn vertrouwen,
Die met uw Fulvia dien sluier door mocht schouwen.

EMILIA.

Ik meld my dan gerust (voor 't minst met minder schrik)
By Cezars Gemalin in 't hachlijk oogenblik.
Haar invloed blijft my nog, vereenigd met den mijnen.
Maar, mocht dit uitzicht ook op uw behoud verdwijnen,
Vlei, vlei u-zelven niet, dat ik u overleef,
En, wien ik 't graf ontsloot, in 't uiterst, laf begeef.
Uw noodlot zal mijn lot met d' eigen slag bepalen:
'k Behoude, of deel met u in dood of zegepralen.

CINNA.

Wees, wees, mijn vlam ter gunst, u-zelven minder wreed.

EMILIA.

Ga, denk slechts aan mijn liefde en 't geen zy u beleed.

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF.

Tweede bedrijf.

Eerste tooneel.

AUGUSTUS, CINNA, MAXIMUS, Hofgezin.

AUGUSTUS,

aan 't Hofgezin; en zich vervolgens tot CINNA en MAXIMUS wendende.

Verwijdert u, en blijv' mijn vrijheid ongestoord!
Gy, Cinna, Maximus, 'k ontbood u. Blijft en hoort!

(Na eenige tusschenpozing, 't Hofgezin vertrokken zijnde.)

Dit uitgestrekt gebied, dit Opperst Staatsvermogen
Dat aarde en zee omvat, en alles houdt gebogen;
Die grootheid, zoo ontzien by heel het Wareldrond,
En die me op zoo veel bloeds en zoo veel zwoegens stond;
Ja, wat in dees mijn' rang het laf en walglijk vleien
Eens hovelings vereert, en duizenden beschreien,
Behoort tot de ijdle glans, die de oogen wel verblindt,
Maar, daar wie ze eens bezit, geen waarde of lust in vindt.
De Staatzucht, eens verzaad, is warsch van 't geen haar streelde;
Eene andere drift neemt plaats voor de aandrift die zy teelde;
En, daar het menschlijk hart, zoo lang de boezem slaat,
Steeds eenig voorwerp heeft waar naar zijn poging staat,
Zoo voedt het, op den top, dien wensch van af te dalen,
Die, tot zich-zelv' gekeerd, zijne onrust kan bepalen.
Ik wenschte (en vond mijn doel) de Vorstlijke Oppermacht,
Maar kende 't voorwerp niet waar naar ik heb getracht.
Ik vond in haar bezit geen' andren schat verborgen,
Dan zwoegen zonder maat, dan eindelooze zorgen;
Dan vijandschap, dan haat; aan allen kant, de dood;
Onzekerheid en angst, van lust en rust ontbloot.

Zoo Sylla in 't gezag my eerst is voorgetreden,
Mijn Vader, Julius, die hoogheid mocht bekleeden,
Met zoo verschillend oog beschouwden zy den staf,
Dat de een hem nederlei, en de ander nooit hergaf.
Maar de een, een Wreedaart, woest, met burgerbloed bedropen,
Heeft (burger,) vredig, stil, zijn dagen af zien loopen;
En de ander, in den Raad, met wond op wond doorboord,
Zag zijn zachtmoedige aart belonen met een' moord.
Ziedaar het geen me alleen in staat waar voor te lichten,
Zoo 't voorbeeld regels gaf, die 't edel hart verplichtten!
Maar, hoe my 't een verlokt, mijn ziel voor 't ander beeft,
Geen spiegel is getrouw, dien 't blote voorbeeld geeft;
En, wat ons 't lot bestemm', waar voor wy hopen, vreezen,
't Voorleden laat den mensch geen zichtbre toekomst lezen.
Daar de een zijn kiel verliest, vindt de ander blij de ree';
En de ondergang van dees, brengt genen redding meê.
Mijn Vrienden! 'k legge u bloot de zorgen die my prangen.
Gy moogt me Agrippaas, gy, Mecenas plaats vervangen;
Met dezen pleegde ik raad op dit gewichtig punt.
Gy, snijdt me een' twijfel af, dien gy beslissen kunt!
Neemt op mijn hart die macht, die zy voorheen bezaten.
Ontziet die grootheid niet, die Rome steeds moet haten;
Die, drukkend voor my-zelv', mijn hals met weêrzin torscht:
Behandelt me als uw' vriend, en niet als 's Warelds Vorst.
Ik stel Augustus, Rome, en alles, in uw handen.
Slaakt Azië, Afrika, Europa, uit haar banden.
Geeft de aarde aan één' Monarch, of algemeenen Raad,
En vormt, het zij een Rijk of vrijbestierden Staat.
Uwe uitspraak zij de mijne, ik zal haar onderschrijven,
En met u burger zijn, of (eischt gy 't) Cezar blijven.

CINNA.

Hoe hevig ook ontzet, hoe weinig voorbereid,
'k Gehoorzaam u, mijn Heer, en, 't zij vermetelheid,
Ik schud dien eerbied uit, wiens invloed, in 't bestrijden
Der neiging die gy kweekt, geen vrije taal zou lijden.
Duld, duld dit van een ziel, die, aan uw' roem getrouw,
Niet kalm weet aan te zien, wat dien bevlekken zou,
Noch toegeeft, dat ge u-zelv' en al uw schoonste daden

Uit zwakheid doemen zult, en heel den Staat verraden!
Men staat geen grootheid af waar toe men wettig steeg;
Houdt zonder wroeging vast, wat schuldloos zich verkreeg;
En, hoe 't verworpen goed verheevner zij in waarde,
Hoe meer die 't overgaf, het wetteloos verklaarde.
ô Druk dien stempel toch van onuitwischbren hoon
Die eedle deugd niet in, die u verhief ten throon.
Vorst zijt ge, en wettig Vorst, die recht hebt tot regeeren,
En zonder Staatsvergrijp de Staatsvorm om mocht keren.
Dát Recht des Oorlogs-zelf gaf Romen in uw macht,
Dat heel het wareldrond in Romes kluisters bracht.
De Wapens schonken 't u. Het zijn geen dwingelanden,
Wien de overwinning-zelv de teugels gaf in handen.
Die 't Volk gelukkig maakt, hoe zeer hy 't heeft verheerd,
Wordt billijk als hun Vorst, hun wettig Vorst, geëerd.
Dit deed ons Julius: Hier blijft niets anders over,
Verlaat gy Cezars throon, gy maakt hem scepterroover.
Misprijst Augustus thands zijns Vaders heerschappy,
Hy wettigt Cezars dood, en spreekt zijn moorders vrij;
Ja, moet van al dat bloed den Hemel reden geven,
Dat hem gewroken heeft, u in zijn plaats verheven.
Neen, Vorst, volhard, sta pal, en vrees zijn noodlot niet!
Een machtiger gestarnt' houdt wacht voor uw gebied.
Tot tienwerf dreigde 't staal uw dierbre levensdagen
Vergeefs - Één poging slechts, en Cezar was verslagen.
Ontwerp' men vrij! de hand ontvalt het wraakgeweer;
En, zijn er moordenaars, daar is geen Brutus meer.
Doch, had ook 't Vorstlijk hoofd gelijke ramp te schroomen,
't Is schoon, op 's Warelds throon als heerscher om te komen.
Zie daar mijn oordeel, Vorst, vrijmoedig blootgelegd;
Waar aan ook Maximus, gewis, zijn zegel hecht.

MAXIMUS.

'k Erken Augustus recht. Hy mag den zetel drukken
Waartoe zijn deugd hem voerde, en hare vruchten plukken.
'k Erken, dat hy den Staat, ten koste van zijn bloed
Veroverd door het zwaard, zijn krijgsbuit reeknen moet:
Maar, dat hy zonder blaam, als Cinna heeft besloten,
Een pak, dat hem vermoeit, niet van zich af moog stooten,

Of Cezar door die daad bezwaar met tyranny,
En zelfs zijn' moord bestemm', die taal verwondert my.
Vorst! Rome is 't uwe alleen, met al de Roomsche staten;
Maar mag, wien 't toebehoort, zijn recht niet varen laten?
Is 't ieder niet vergund, te schikken van zijn goed?
En gy, vermoogt gy 't niet, wat elk onwraakbaar doet?
Of zijt gy, door 't Heelal te dwingen door uw' degen,
De slaaf der grootheid-zelv waartoe gy zijt gestegen?
Bezit ze, ja, mijn Heer! maar wees er meester van!
Beheersch ze, en wees u-zelv', om andren, geen tyran!
Ja, toon, voor 't oog van elk, die groot-, die waardigheden
Beneden u te zijn, haar met den voet te treden. -
Uw Rome schonk u 't licht, gy schenkt het uw gebied;
En Cinna duldt uw gift aan 't dierbre Rome niet?
Hy stelt er wroeging in, voor 't Vaderland te gloeien?
De deugd zal dan den roem ontluistren of besnoeien?
Verachting is haar loon? Verachting, schande, en smaad? -
Augustus! is 't uw hart, dat deze taal verstaat?
'k Erken, dat zulk een daad oneindig meer aan Romen
Te rug schenkt dan ge ontfingt. - Doet dit uw kieschheid schromen?
Of is 't een gruweldaad, indien de erkentenis
De schuld te boven gaat, ja zelfs, onmeetbaar is?
Neen, volge uw hart, mijn Heer, wat de inspraak van de Goden
Het instort! Heeft uw roem den scepterpraal van nooden?
Neen, de afstand zal dien roem verdubblen by 't Heelal,
Zoo verr' Romeinsche deugd vereeuwigd wezen zal.
't Geluk kan hem, wien 't dient, ten top van staat doen steigeren,
Maar 't is de deugd-alleen, die moed heeft haar te weigeren;
En zeldzaam gaat ze in 't hart tot die verheven kracht,
Die op den zetel-zelv' de heerschappy veracht.
Vergeet ook niet, mijn Vorst, dat, schoon u Rome huldig',
De naam van Opperheer haar gruwzaam schijnt en schuldig.
Hem acht men, die regeert, als wetloos Dwingeland,
En wie hem aanhangt, slaaf, hem eer biedt, vloekverwant.
Hem dulden, gaat by 't Volk voor laag, lafhartig bukken;
Hem dienen, voor verraad en 't snoodst der gruwelstukken;
En welk een euveldaad men tegen hem beraam;
Men juicht haar toe als deugd en kleedt haar met dien naam.
Gy zaagt van deze drift maar al te kenbre blijken:

Tot tienmaal stond zy op, en moest voor 't noodlot wijken:
Eene elfde poging (licht) bereidt een' wisser slag,
Dien 't geen uw ziel verlangt, alleen verijdlen mag!
Licht is die neiging-zelv die ge in uw borst voelt woelen,
Een werk der Hemelgoôn, die uw behoud bedoelen.
Stel, stel u-zelv' niet meer aan moordrendolken bloot!
Men sterft op 's Warelds throon een glorierijke dood;
Maar dan ook zelfs onteert het meest roemruchtig sneven,
Wanneer men schuldig was voor deugd en eer te leven.

CINNA.
Zoo zucht voor 't Vaderland hier wettig gelden moet,
Bepale u dan, mijn Heer, zijn eenig hoogste goed!
Die vrijheid, schijnbaar doel van zoo veel rustloos pogen,
Is Rome tot verderf, hoe kostlijk in hare oogen:
En zalig, boven 't peil van Raads- of Volksbewind,
Die Landaart, die de zorg eens Meesters ondervindt!
Hy handhaaft orde en wet, schenkt eer en waardigheden,
Bemoedigt, straft, en loont, met oordeel, keus, en reden;
Stoot, wat zijn Voorzaat wrocht, niet onbedachtzaam om,
Noch plondert, in den Staat, een hoofdloos eigendom.
Maar, waar het Volk gebiedt, wat heerscht er dan beroering?
Wat volgt men? Rede en plicht, of blinde driftvervoering?
Elk eerampt wordt ten prooi aan woede of list gesteld,
En 't Staatsgezag, de roof van 't onbeschaamdst geweld.
Die kleine Koningtjens die korten tijd regeeren,
Die op hun korte macht zoo onbepaald braveeren,
Verhaasten zich, voor de Oogst de halmen neêr te slaan,
En spaarzaam zaait hun hand wat andren op moet gaan;
En elk betoont hun licht die zelfde inschiklijkheden,
In hoop van op zijn beurt in 't zelfde spoor te treden.
Neen, Volksregeering is het gruwzaamst Staatsbewind.

AUGUSTUS.
En echter, 't eenigste dat Rome steeds bemint.
Die redenlooze haat van 't Koninklijk vermogen,
Met de eerste melk alreeds door kinders ingezogen,
Schoot zoo vele eeuwen lang zijn wortels diep in 't hart.
Wie rukt hem uit de borst?

MAXIMUS.

'k Erken het, en met smart!
Ja, Rome, in 't kwaad vereelt, schept in zijn ramp behagen,
En weigert zich der hand, die heul biedt voor zijn plagen.
Vooroordeel sleept het mede en blindt het voor de reên. -
Maar dees zoo sterke drift, door Cinnaas taal bestreên,
Is achtbaar, vormt zijn ziel tot moed en heldendaden,
En heeft het Wareldrond met Romes juk beladen,
De schatten van 't Heelal in onzen schoot gestort;
Ja, vreemden Koningen de trotsche wiek gekort.
Verbloemen wy het niet! In alle hemelstreken
Is niet de zelfde geest, noch de eigen vrucht, te kweken.
Elk Volk bestiert zijn' Staat naar eigen wijs en aart;
Hy hoont het die 't betwist, zoo dra het zich verklaart.
De Hemel wilde 't zoo, die dus de harten plooide,
En over 't wijd Heelal verscheiden zaden strooide.
De Macedoon bemint de Koningsheerschappy;
Het gantsche Griekenland begeert en houdt zich vrij:
De Parth, de Perziaan, wil voor Monarchen bukken;
En Rome laat zich blij' van Konzuls onderdrukken.

CINNA.

't Is waar, de Hemel heeft in elk byzonder oord
Eene eigene aart geprent, en deze plant zich voort.
Maar zelfs die aart, mijn Heer, hoe zichtbaar ook gebleken,
Gehoorzaamt aan den tijd, als aan de hemelstreken.
Ons Rome ontfing 't bestaan van 't Koninklijk gezag,
Terwijl 't zijn roem en macht den Konzuls danken mag;
En thands vergunt haar 't Lot, verknocht aan haar belangen,
Van uw verheven deugd haar hoogsten bloei te ontfangen.
Met u, is 't weerloos volk geen roof meer van 't geweld:
Uw hand heeft Janus poort zeeghaftig toegekneld:
Geluk! slechts eens gekend by Romes Staatsregeering,
En eenmaal in den loop der Koningenbeheering.

MAXIMUS.

Een Staatsverwisseling, door 's Hemels wil bepaald,
Wordt met geen stroomen bloeds, geen burgermoord betaald.

CINNA.
Neen, 't is door 't Lot bestemd: Geen weldaad van de Goden,
Dan 't geen zijne offers vergt, en duur wordt aangeboden,
Ook de opstand tegen 't juk heeft stroomen bloeds gekost!
En 't slaafsche Rome-zelf werd niet dan duur verlost.

MAXIMUS.
Pompejus, hy, wiens naam gy u tot glorie rekent,
Weêrstond den Hemel dan, de Roomsche vrijheid wrekend?

CINNA.
Waar 's Hemels wil geweest, dat Rome haar behield,
Pompejus waar door 't Lot, haar stavend, niet ontzield.
Zijn dood bepaalde 't Lot, by Romes Staatsontwrichting,
Tot onvergeetbaar merk der nieuwe Rijksthroonstichting.
Die glorie was de schim diens Oorlogshelds bewaard,
Met zich de Vrijheid-zelv te nemen van deze aard.
Wat zou die ijdle naam ons Rome nog verblinden?
Haar grootheid moest voor lang die Vrijheid doen verzwinden.
Van dat zy heerschen mag op 't uitgebreid Heelal,
De rijkdom overvloeit in haar onmeetbren wal,
En ze uit haar vruchtbren schoot, die zoo veel helden baarde,
Zich burgers, grooter teelt dan Koningen der aarde,
Van toen heeft ampt en stem, op 't schaamtloost opgekocht,
Het volk in slaverny der amptenaars gebrocht,
En, schandlijk door het goud in ketenen geslagen,
Aan hen, wien 't wetten gaf, bevelen af doen vragen;
En trotschheid, achterdocht, en lage kuipery,
Verkeerden 't Staatsbewind, in louter Dwinglandy.
Dus zag men Marius op Sylla yverzuchtig;
Dus, Cezar op den Held door Pontus val roemruchtig;
Antonius op u. Geen Vrijheid dient ons meer,
Dan dat zy Rome op nieuw in Burgerkrijg verteer,
En al die gruwlen baar, die aarde en zee vervulden,
Toen dees geen meerderheid, die geen gelijk kon dulden.
  Neen, Romes Staatsbehoud vereischt een edel Hoofd,
Wien ze onderwerping toont, en die haar twistvuur dooft.
Is u haar heilstaat waard, ik smeeke 't aan uw voeten,
Ontruk haar 't middel dan om zich in 't hart te wroeten. -

Ontsloot dan Sylla-zelf, door 't afstaan van 't gebied,
Pompejus, Julius, het veld der woede niet?
En wat wrocht Cezars moord by 't gapen van zijn wonden,
Dan Lepidus geweld met Mark-Antoon verbonden?
Waar Cezars hooggebied u vredig toegekeurd,
Geen Rome waar door hen met eigen hand verscheurd.
Gy dompelt haar op nieuw in de uitgestane plagen,
Indien ge een' staf verlaat, door 't Lot u opgedragen.
Herademt ze in dit uur van 't afgetapte bloed,
De laatste druppel vliet, ten zij gy 't zelf verhoedt.
Laat u door 't Vaderland, door 't menschlijk mededogen
Bewegen! Rome-zelf aan deze uw kniên gebogen,
Spreekt in mijn stem, mijn Heer, en smeekt dit gunstbewijs.
Zy kocht u voor haar bloed; besef tot welk een' prijs!
Niet, dat ze u ooit te duur tot meester had verkregen:
Zy kocht zich rampen af, die tot den hemel stegen,
Maar siddert, dat uw arm, de last des scepters moê,
Haar weêrgeef, wat geen zorg haar ooit behouden doe.
Ach! zoo ze om d' eigen' prijs een' andren Heer moet zoeken,
Uw zoo belangloos hart in deze uw gift vervloeken,
Wat wanhoop! - 'k Beef, mijn Heer; neen, blijvenw deugd haar by!
Ontluik', herbloei' haar heil in uwe heerschappy!
En (dat ze uw hoogste gunst te beter moog waardeeren)
Noem haar den Vorst na u, die Rome zal regeeren!

AUGUSTUS.
Men raadpleeg langer niet! Dees deernis houdt het veld.
Wat is mijn rust my waard, zoo 't Romes voorspoed geldt!
Wat onheil, welk een slag my ook moge overkomen,
Ik geef my-zelv' ten zoen voor 't dier behoud van Romen.
Verga die zoete trek, die geen' Augustus past!
Ja, Cinna, op uw' raad houde ik het Staatsroer vast.

(Beurtlings zich tot CINNA en MAXIMUS wendende.)

'k Behoude 't om 't Gebied met u en u te deelen:
Ik lees die harten door, die niets voor my verheelen.
Ik zie, dat elk van u in zijn' oprechten raad
My-zelv' alleen bedoelt en 't welzijn van den Staat.
Uw beider zucht voor my kon nooit zich grootscher toonen,

En 'k wil uw beider trouw, en naar mijn hart, belonen.
Gy, Maximus, regeer Sicieljes vruchtbaar land.
Geef daar mijn' wetten kracht en doe uw deugd gestand.
Herinner u aan my, en heb geen andre plichten;
En ik verandwoord zelf voor wat gy zult verrichten.
U, Cinna, schenkt mijn hand Emilia ter echt.
Gy weet, hoe teêr een zucht my aan haar noodlot hecht;
En, zoo de nooddwang-zelf der Staatsverwisselingen
Haars Vaders kostbaar bloed my eenmaal af moest dwingen,
Zy houdt me eens dochters plaats, en 'k heb uit al mijn macht
De strengheid van haar lot, en haar gemis verzacht.
Ga, spreek haar uit mijn' naam, en poog haar hart te winnen:
Gy zijt voor haar gevormd, zy moet, zy zal u minnen.

Tweede tooneel.

CINNA, MAXIMUS.

MAXIMUS.
Wat is uw oogmerk thands na dit zoo heerlijk pleit?

CINNA.
Mijn grootsch ontwerp houdt stand, en blijft in eeuwigheid.

MAXIMUS.
Het Hoofd eens Eedgespans wil de overheersching stijven!

CINNA.
Het Hoofd eens Eedgespans haar ongestraft doen blijven!

MAXIMUS.
'k Wil Rome vrij....

CINNA.
Ik vrij, maar ook gewroken zien.
Zie daar mijn opzet! Spreek, of dit uw' schimp verdien?

Hoe! zou Oktavius, na zoo veel bloed te zwelgen,
Na Romen in haar kroost genoegzaam uit te delgen,
Zijn tempelplondren, moord, geweld, en overmoed,
Dan met een' enklen zucht van wroeging zien geboet?
De Hemel staat gereed hem 't schuldig hoofd te treffen,
En zal hem 't laf berouw de felle wraak ontheffen?
Die straflоosheid, mijn Heer, waar 't lokaas voor elk een',
Die, na hem, 't zelfde spoor te stouter op mocht treên.
Neen, wreken wy den Staat, en laat zijn straf verschrikken
Wie immer na zijn dood de Vrijheid wil verwrikken!
Dat Rome, dan weêr vrij, van snodaarts zij gevreesd!
Zoo Sylla waar gestraft, geen Cezar waar geweest.

MAXIMUS.
Maar gaf dan Cezars moord, die Rome moest behoeden,
Augustus niet een' glimp voor zijn bloeddorstig woeden?
Neen, Brutus wilde ons vrij, maar voerde ons in dees nood:
August had niets bestaan, waar Cezar niet gedood.

CINNA.
De schrik van Kassius, noodlottig voor ons allen,
Heeft Rome weêr op nieuw in 't dwangjuk doen vervallen;
Doch meer voorzichtigheid in Hoofden, meer bedaard,
Had d'eens behouden' Staat die nieuwe ramp gespaard.

MAXIMUS.
Nog zijn wy verr', mijn Heer, van met de daad te toonen,
Dat die voorzichtigheid, die koelheid, in ons wonen.
Of is 't een blijk daar van, dát roekloos af te slaan,
Waar naar we, uit plichtbesef, ten prijz' des levens staan?

CINNA.
Nog minder, zoo men hoopt, dat, zonder bloedvergieten,
't Geworteld kwaad versterve om nooit weêr uit te schieten.
Die hier, voor strenge wraak, de zachtheid aanbeveelt,
Vergiftigt zelf de wond, terwijl hy schijnbaar heelt.

MAXIMUS.
Gy tergt haar, en gy waagt, dat ze ongeneesbaar bloede.

CINNA.
Gy kiest den weg der schande in plaats van wraak en woede.

MAXIMUS.
Nooit heeft hy blozensstof, die zich in Vrijheid stelt.

CINNA.
Waar moed en eer ontbreekt, ontbreekt het aan den held.

MAXIMUS.
De vrijheid, hoe 't ook zij, is edel, is verheven;
Onschatbaar moet zy zijn, op welk een wijs gegeven.

CINNA.
Neen, 't is geen Vrijheid meer, die Romes moed waardeert;
Een gift der Dwinglandy, waardoor zy wordt verneêrd!
Wat de arm haar aan durft biên, vermoeid haar te onderdrukken,
Zal dit een weldaad zijn, die 't hart haar zou verrukken?
Of streelt het de eedle ziel, die ware glorie zoekt,
Verworpen prooi te zijn des Dwinglands dien zy vloekt?

MAXIMUS.
Zoo is Emilia dan haatlijk in uw oogen!

CINNA.
Emilia!

MAXIMUS.
Uw ziel schijnt op dien naam bewogen.

CINNA.
Zy is het, Maximus. Ik open u mijn hart.
Haar danken aan zijn gunst (voorzeker!) waar me een smart.
Maar, als ik 't gruwzaam juk van Romes hals mocht keren,
Dan zal ik, zelfs in 't graf, den Dwingland nog braveeren.
Ja, als ik door zijn' dood dien eerprijs heb verdiend,
'k Betuige 't u oprecht, gelijk mijn' boezemvriend,
Dan zal mijn rechterhand, den moorddolk opgeheven,
En druipend van zijn bloed, zich in de hare kleven,

Haar huwen op zijne asch; en, wat zijn gunst my gaf,
Zal dus mijn eerloon zijn voor zijn gerechte straf.

MAXIMUS.
Maar zoudt ge in zulk een' schijn, en met het bloed bedropen
Van die haar 't dierbaarst is, haar weêrmin durven hopen?

CINNA.
Mijn Vriend, in dit Paleis waar 't roekloos, zich vertrouwd,
't Is billijke achterdocht, die thands my wederhoudt.
Maar gaan we in vrije lucht! Ik zal u meer verklaren;
En dan, - benij mijn lot, en deel mijn zielsbezwaren.

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF.

Derde bedrijf.

Eerste tooneel.

MAXIMUS, EUFORBUS.

MAXIMUS.
Euforbus, ja! Hy-zelf, hy deed het my verstaan.
Hem mint Emilia, en hy, hy bidt haar aan;
Maar aan haars Vaders wraak heeft zy haar hand verbonden.
Van daar ons Eedgespan! zie daar zijn ware gronden!

EUFORBUS.
Geen wonder, zoo hy dan 't behoud der Oppermacht
By Cezar voor kon staan met zoo byzondre kracht!
Hy duchtte in d' afstand meer dan 't hoogst gevaar zijns levens:

Het Eedgespan verviel, en al zijn uitzicht tevens.

MAXIMUS.
Wy allen zwoeren dan eens huichlaars valsche list,
Die 't haatlijkst zelfbelang met Romes heil vernist!
En ik, rampzalige! ik! waan Romes band te slaken,
En diende met mijn bloed eens Medeminnaars blaken!

EUFORBUS.
Eens Medeminnaars?

MAXIMUS.
Ja. Ik min die hy aanbidt.
'k Verborg in 't hart een vlam, die my geheel bezit,
En schreef den plicht my voor, om naar haar hand te trachten
Door daden, harer waard, geen laffe minneklachten.
Intusschen, 'k zie haar my ontweldigd. 't Is gedaan!
Ik-zelf volvoer 't ontwerp, waar door ik moet vergaan.
'k Heb Cinnaas heil voltooid, my-zelv' de dood beschoren,
En leen mijne eigen hand om my door 't hart te boren.
De Vriendschap dompelt my in 't doodlijkst zielsverdriet.

EUFORBUS.
Zoo grijp de redding aan, die zich u zelve biedt.
Verstoor dat snood ontwerp op d' oever van 't voltrekken:
Red Cezar, win een bruid, door 't Eedgespan te ontdekken.
Hy, wien gy 't leven spaart, en handhaaft by den staf,
Slaat geene Emilia aan zijn' bevrijder af.

MAXIMUS.
Een' Vriend verraden! hoe! -

EUFORBUS.
Waar schroomt dit ware Liefde?
Kent hy de Vriendschap nog, wien ze eens waarachtig griefde!
En gy, misleid, vervoerd, wien is 't dat gy verraadt?
Een', die om 't zelfbelang zijn' Vorst naar 't leven staat!
Vergeet den Vriend, als hy de weldaân durft vergeten!
Wat banden heilig zijn, hy heeft ze losgereten.

MAXIMUS.
Men neme 't voorbeeld niet aan gruwlen die men doemt.

EUFORBUS.
Kan die het misdrijf straft, misdadig zijn genoemd?

MAXIMUS.
Een misdrijf, dat het juk van Rome zal verbreken!

EUFORBUS.
Vrees alles van een ziel, zoo vol van laffe treken.
't Belang des Staats is niet het geen hem handlen doet;
Het zijne (en niet, de roem) ontsteekt zijn eerloos bloed.
Hy is ondankbaar, ja, in plaats van edelmoedig,
En kuste Augustus hand, al waar zy nog zoo bloedig,
Ja, zoo het met zijn doel en liefde kon bestaan,
Hy zoude aan Cezar u, en Rome-zelf, verraân.
Gelooft gy, dat die borst geene andre drift vervulde,
Dan zijn verholen vlam met Vrijheidszucht omhulde?
Licht dekt hy met dien schijn, hoe min gy 't thands beducht,
D' onbandbren gloed van heersch- en onderdrukkingzucht.
Licht meent hy Rome niet aan 't prangend juk te ontschaken,
Maar, na Augustus dood, hem-zelv' tot slaaf te maken,
En rekent u alreeds zijn' eigen' onderzaat,
Of grondt op uw verderf den rang waar naar hy staat.

MAXIMUS.
Maar hoe zijn trouwloosheid den Keizer aan te melden,
Dan, wikklende in zijn' val de bloem der Roomsche helden,
Die van geene andre drift dan deugd en vrijheid brandt,
En met ons samenzwoer voor recht en Vaderland?
Mijn ziel ware onbekwaam, ja zou zich-zelv verfoeien
Vermocht zy 't, hem ter straff' onnoozlen uit te roeien.
'k Wil alles tegen hem, maar waag geen schuldloos bloed.

EUFORBUS.
Wacht van den Keizer niet, dat hy onmenschlijk woed'.
Augustus is niet meer die Wreedaart, hard voor tranen,
Wien bloedig lijk by lijk den weg ten throon moest banen.

Neen, zelf der strengheid moê, zoo hy zich wraak verschaft,
Vergeeft hy d' Eedgenoot als hy de Hoofden straft.
Doch, wat verhindert u, wilt gy zijn gramschap breken,
By de oopning van 't verraad in aller naam te spreken?

MAXIMUS.
Vergeefs geredentwist! Het ware om niet gepoogd,
Emiliaas bezit door Cinnaas val beoogd!
't Waar dwaasheid, dat die hand zich met haar gunst zou vleien,
Die haar al 't geen ze aanbidt ontroostbaar deed beschreien.
't Waar weinig voor mijn ziel, stond my August haar toe,
Zoo ik 't weerbarstig hart voor my niet blaken doe.
En welk een weg, ô Goôn, om naar heur min te trachten!
Ik slacht dien zy bemint, behou dien zy wil slachten,
En sla met d' eigen slag, terwijl ik haar braveer,
Haar liefde, en haat, en wraak, op 't onmeêdogendst neêr!
Zie daar mijn aanspraak op haar weêrmin! Durft gy 't hopen,
Dat dit haar fiere ziel voor mijne teêrheid open'?

EUFORBUS.
De ware min, mijn Heer, vindt nergens zwarigheên.
Wat liefde mocht misdoen, haar misdaân zijn er geen.
Ook de uwe heeft haar recht. Een hart dat kan beminnen,
Vergeeft het middel licht, waardoor het was te winnen.

MAXIMUS.
Maar zoo haar Cinna-zelf als eerste ontwerpster noemt,
Augustus haar als 't hoofd der samenzweering doemt,
Hoe kan ik tot mijn loon de hand dier wreevle vragen,
Die ons de moorddolk reikte, om hem in 't hart te jagen?

EUFORBUS.
Gy doet my zwijgen, doch verstomt my niet, mijn Heer!
Ik andwoorde u, maar gy, neem eerst uw kalmte weêr.
Uw ziel is aangedaan; door hoop, door vrees gedreven....

MAXIMUS.
Vertrek! Gy zult me in 't kort....

EUFORBUS.
Geheel voldoening geven.
'k Zie Cinna: lok zijn ziel 't geheim zijns boezems uit;
En dan, beschouw u-zelv', en neem een stout besluit!

Tweede tooneel.

CINNA, MAXIMUS.

MAXIMUS.
Gy mijmert, Cinna!

CINNA.
Ja, wat zoude ik 't u ontveinzen!

MAXIMUS.
En wat is de oorzaak dan van dit zwaarmoedig peinzen?

CINNA.
Emilia, en hy wiens grootheid....Zijn we oprecht!
De wreede is al te ontmenscht aan Cezars val gehecht.
Ach! had Augustus deugd meer kracht op haar verwoedheid!
Of, toonde hy voor my een mindre maat van goedheid!
Mocht hy die schoonheid mede, als my die voor haar blaak,
Vermurwen, en de drift ontwaapnen van heur wraak!
'k Voel my 't ondankbre hart van wroeging opgereten,
Die al zijn weldaân my te rug roept aan 't geweten,
't Vernieuwt my t' elke reis in 't bloedigst zelfverwijt,
Die onbepaalde gunst, die zelfs geen wantrouw lijdt.
Ik zie, ik hoor hem nog, door 't edel hart gedreven,
Geheel zijne Oppermacht in onze handen geven,
Ons hooren; en my-zelv' door deze taal verrast:
‘Ja, Cinna, op uw' raad houde ik het Staatsroer vast;
'k Behoude 't, om 't gebied met u, en u, te deelen’;

En ik, ik scherp het mes om hem verwoed te kelen!
Neen, eerder...! Maar, helaas! een doodelijke gloed....
'k Aanbid Emilia, en zy, zy wil zijn bloed!
Ik zwoer haar, en haar haat dwingt me alles uit te richten!
Ik terg en hier, en daar, den heiligste aller plichten.
'k Moet eedverbreker zijn of Vorstenmoordenaar,
En, trouwloos aan my-zelv', verrade ik hem of haar.

MAXIMUS.
Wat slingring van getij kon dus uw' moed verbreken?
Voor weinige uren nog stond Cinna onbezweken!
Geen wroeging, geen verwijt had op zijn' boezem kracht!

CINNA.
Dan voelt men die, als 't hart d' onkeerbren slag verwacht.
In gruwlen van dien aart is 't eigen, zich te ontroeren,
Als zich de hand bereidt, het schelmstuk uit te voeren.
Tot zoo lang blijft ons hart, van de eerste drift vervuld,
Aan 't flikkrend doel gehecht, verbloemt zich-zelv' de schuld;
Maar welk een geest, alsdan, gevoelt zich niet verwrikken?
Of liever, welk een geest blijft meester van zijn schrikken?
'k Stel Brutus-zelv' my voor, hoe hoog men hem waardeert,
By 't naadren van dat uur te rug en weêrgekeerd.
Gereed, en weêr gereed zijn' aanslag nog te breken,
Nu louter menschlijkheid, dan enkle woede kweken,
En meer dan eens misschien, wanneer hy treffen zou,
Door zelfverwijt geschokt, en wroeging, en berouw.

MAXIMUS.
Zijn deugd was veel te groot om zoo veel angst te voeden.
Kon Brutus in zijn hart ondankbaarheid vermoeden!
Hoe tederer met gunst en weldaân opgehoopt,
Te sterker werd zijn ziel tot 's Dwinglands val genoopt.
Gy volgt hem na. Welaan! gelijk hem dan volkomen!
Of, voelt ge uw ziel met schrik, met siddring ingenomen,
't Zij om uw' laffen raad, die, weêrzijds even wreed,
't Herlevende geluk der Vrijheid smoren deed.
Gy zijt het thands alleen die Rome houdt in banden.
Wat Brutus had aanvaard, aanvaard uit Cezars handen,

En aan byzondre wraak noch laffe min gewaagd,
Dit rooft ge een Vaderland waarvoor gy wapens draagt!
Neen, smoor in 't hart de stem, voor d' Onderdrukker sprekend,
Die op uw liefde en trouw, en op zijn weldaân rekent;
Hoor Rome, en elk' Romein, die uitroept, hoofd voor hoofd:
'Geef, Cinna, geef weêrom het geen ge ons hebt ontroofd;
En, zoo gy 't Vaderland voor uw meestres deed zwichten,
Trek geenen Dwingland voor, voor uw gewijdste plichten!' -

CINNA.
Mijn Vriend! ach! spaar een ziel, te veel door 't lot bezwaard,
Die 't edelst opzet met oneedle driften paart!
'k Weet wat mijn misdrijf zij aan 't onderdrukte Romen;
Maar 'k geef weldra te rug het geen ik 't heb ontnomen.
Doch sta den laatsten zucht dier teedre neiging toe,
Waar van ik, wijl 't moet zijn, maar siddrend, afstand doe;
En laat me in vrijen loop aan dees zwaarmoedigheden
Dit somber oogenblik, en ongestoord, besteden.
Ik wacht Emilia. U is mijn smart tot last,
En de eenzaamheid-alleen is voor mijn' staat gepast.

MAXIMUS.
Gy wilt uw schoone dan des Dwinglands goedheên melden,
En 't offer, dat haar liefde alleen u kan vergelden!
Dit teder onderhoud eischt diep geheim, ô ja!
Vertrouwde van uw vlam, betaamt my dat ik ga.

Derde tooneel.

CINNA,

alleen.

Geen zwakheid, neen, 't is deugd. Haar glorierijk vermogen
Stort dat gevoel my in, waar door ik word bewogen.
't Is de eer, die wederstreeft aan laffe ondankbaarheid,
En in 't verraders hart het recht der deugd bepleit. -
Maar neen, hy mag den naam van zwak, van weekheid voeren,

Die indruk zonder kracht, dat vruchtloos zielsontroeren,
Dat voor een liefde zwicht, die 't moedig moest weêrstaan,
Maar, zoo het haar bevecht, niet in den band durft slaan. -
Waar moet ik in den schok my eindlijk toe bepalen?
Wat zijde kiest mijn ziel? Wat moet haar overhalen?

Wat kost een wraakbre daad aan 't onbesmet gemoed!
De zoetheên van de wraak, van d' allerteêrsten gloed,
De roem, mijn Vaderland der slaverny' te ontrooven,
En welke vruchten meer mijn hoop zich mocht beloven;
't Heeft al te luttel kracht op 't hart dat in my slaat,
Zoo ik 't verkrijgen moet ten prijze van verraad;
Indien mijn zuivre hand een' waardig' Vorst moet slachten,
Die 't weinig dat ik ben zijn goedheên waard wil achten,
My overhoopt met eer, met weldaân overlaadt,
En, zelfs in 't teêrst belang, niet wantrouwt op mijn' raad.
ô Gruwel, dien noch hart noch menschlijkheid gehengen!
Blijv' Rome in slavernij, voor eeuwig, tranen plengen!
Ja, dat mijn liefde en hoop voor de eeuwigheid verga,
Eer ooit mijn zuivre hand zoo zwart een feit besta!
Hoe! schenkt zijn gunst my niet al wat mijn ziel kan hopen?
Al, wat ik vaardig stond om voor zijn bloed te koopen?
Behoef ik 's Vorsten moord, dat ik zijn gift geniet;
En moet dat bloedroof zijn, wat my zijn vriendschap biedt?
Maar 'k hange aan u, o eed, zoo roekeloos gezworen!
Aan u is 't dat mijn trouw, mijn arm, en hart, behooren.
ô Haat van die ik minne! ô Vaderlijke wraak!
Gy zijt mijn wet alleen, daar ik myzelv' verzaak.
Aan u is 't, hem door my de dolk in 't hart te jagen;
Aan U, Emilia, 't verschoonen van zijn dagen:
Uw wil beslist zijn lot, en sluit in dees mijn hand
Zijn leven en zijn dood, en, zonder wederstand.
Aanbiddelijke Goôn, verbidbaar door gebeden,
Gy schonkt de aanbidlijkheid aan hare aantreklijkheden;
ô Doet haar voor mijn beê verbidbaar zijn als gy!
En, slaaf van haar gezag, verhoor' haar wreedheid my!
Het hangt aan my niet meer, dat ik haar kluisters breke;
Ach! dat ze, en gy door haar, ons aller vonnis spreke!
Zy nadert.

Vierde tooneel.

EMILIA, CINNA, FULVIA.

EMILIA.
Cinna, dank zij 't hooge Godendom!
De schrik was ongegrond, die my de borst beklom.
Geen uwer Vrienden liet, met u zijn' eed te schenden,
My toe, voor uw behoud mijn poging aan te wenden.
Ik heb, by Livia, de valschheid van mijn' waan
(En, denk met welk een vreugd!) uit Cezars mond verstaan.

CINNA.
Maar zult gy Cezars woord, zult gy zijn gift, weêrstreven,
Of aan de schoonste hoop den blijdsten uitslag geven?

EMILIA.
Die uitslag staat aan u.

CINNA.
Hy hangt aan u-alleen.

EMILIA.
Mijn hart is niet gevormd voor wisselvalligheên;
Ik schenk me aan Cinna niet: het waar mijn glorie krenken,
Het geen hem reeds behoort, hem andermaal te schenken.

CINNA.
Gy kunt....Maar durf ik? ach!

EMILIA.
Wat is het dat gy ducht?
Of wat vermag ik nog?

CINNA.
Mijn boezem beeft en zucht!
ô Dat ons beider hart van de eigen drift mocht blaken!

'k Behoefde u dees mijn' zucht niet openbaar te maken.
Maar, al te wel bewust, dat u mijn taal verstoor,
Hoe durf ik spreken? en hoe, zwijgen?

EMILIA.
Spreek! ik hoor.

CINNA.
'k Gehoorzaam dan, en spreek: - maar 'k zal uw gramschap wekken;
Uw' haat (misschien!) uw' haat van Cezar mywaarts trekken. -
Emilia, 'k bemin - wat zeg ik? 'k bid u aan;
En moge 't vuur der wraak dit hoofd te plettren slaan,
Indien ik ademhaal, dan om voor u te leven,
Of grooter wellust ken, dan in uw dienst te sneven!
Maar zie, tot welk een' prijs gy my uw hart verpandt,
Daar de oneer van 't verraad vereend is met uw hand!
Augustus deugd....

EMILIA.
Genoeg! ik heb u reeds begrepen.
Ik zie uw moedig hart van 't naberouw benepen!
Des Dwinglands goedheid heeft uwe eeden uitgewischt;
Uw vlam verdooft zijn gunst, of mooglijk wel, zijn list;
En dit verbijsterd hoofd wordt door den waan gedreven,
Dat hy die 't al vermag, ook my ten echt mag geven.
Gy wilt my van zijn hand, en van de mijne niet:
Maar meen niet dat mijn hart behoore aan zijn gebied.
Hy moge 't Wareldrond doen daavren op zijn wenken,
Ontthronen wien 't hem lust, of Koningsscepters schenken,
En aarde en oceaan bepurpren met het bloed,
Wen hy door Oorlogszwaard of Moordplakaten woedt!
Maar geene Emilia zal voor zijn wetten bukken.

CINNA.
Geloof niet, dat ik wane, u dus u-zelv te ontrukken.
U huldig ik alleen, mijn trouw is onbesmet;
En, zoo ik deernis voel, uw eisch blijft Cinnaas wet.
Ik onderwerp me aan uw gevoelens. Meer dan eeden
Doet, boven 't geen ik zwoer, my in uw opzet treden.

'k Had, zonder eedbreuk zelfs of wraakbare euveldaad,
Uw offer kunnen zien ontsnappen aan uw' haat.
Had Cezar zich ontdaan van 't Opperste vermogen,
Hy had aan onzen moord den schijn van recht onttogen;
Uw grootsch ontwerp verviel, met heel het Eedgespan:
Ik geef u 't recht te rug op 't bloed van dien tyran.
Ik greep hem in den toom der vlottende gedachten,
En kroonde 't offerdier om aan uw wraak te slachten.

EMILIA.
Te slachten - aan mijn wraak -! en vordert gy, Verraâr,
Dat ik uw hand weêrhoude en hem in 't leven spaar?
Dat ik de buit my maak van die hem durft verschoonen,
En de opdracht van 't gebied den weiflaar zal belonen?

CINNA.
Veroordeel geen gedrag dat u de wraak behield!
Ik ben het die hem slacht, wat arm hem thands ontzielt;
En, zij hy u zijn dood, of 't licht des levens schuldig,
Het is uw Liefde-alleen die ik in beide huldig.
Duld by mijn' eersten eed, die onverwrikbaar is,
Dees zwakke poging slechts van mijne erkentenis;
Dat ik in 't edel hart, door zoo veel haat ontsteken,
Voor hem die teêrheid kweek, die hy voor u blijft kweken!
Eene eedle en groote ziel, door ware deugd geleid,
Vliedt, siddert, voor den vlek der snode ondankbaarheid;
Schuwt de oneer van een' naam die allen roem verduistert;
En neemt geen weldaad aan, als zy de deugd ontluistert.

EMILIA.
En ik, ik stel mijn' roem in dien oneedlen smaad.
Trouwloosheid-zelve is grootsch, die Dwinglandy weêrstaat;
En, waar voor Vrijheids zaak het uiterst staat te tarten,
Daar is 't ondankbaarst hart het edelste aller harten.

CINNA.
Gy vormt u deugden naar de driften van 't gemoed.

EMILIA.
Ik vorm my deugden, ja, naar de inspraak van mijn bloed.

CINNA.
Een recht Romeinsche ziel....

EMILIA.
Zal niets te veel gelooven,
Om wie haar knelt in 't juk het haatlijk licht te rooven.
Zy schuwt geen dood zoo fel als 't juk der slaverny.

CINNA.
Augustus grootheid zet zijn kluisters luister by:
En 't zal, in dit ons juk aan Vorsten niet ontbreken,
Die knielende om de gunst van zulke slaven smeeken.
Hy legt der Vorsten trots aan onze voeten neêr,
En onderwerpt aan ons den rang van Opperheer;
Hun dwingt hy schatten af, die door ons midden stroomen;
En legt het juk hun op, aan onze hals ontnomen.

EMILIA.
Onedele eerzucht! hoe? - 'k Gevoel het, dat ik bloos.
Die meer dan Koning is, gelooft gy dan iets grootsch!
Waar leeft er een, zoo fier, op 't oppervlak der aarde,
Die zich met één Romein in grootheid evenaarde?
Antonius verloor dit edel zelfgevoel,
En minde een Koningin, maar viel den haat ten doel:
En Attalus, zoo groot, zoo machtig, zoo vermetel,
Die 't siddrend Azie deed schudden, van zijn' zetel,
Vond vrijgemaakte slaaf van 't Roomsche volk te zijn,
Een voorrecht, grooter nog dan 't purpren throongordijn.
Herinner u dien naam, en leer zijn grootheid staven!
Romein, toon d' eigen haat aan Koningen en slaven,
En weet, dat wie het licht in Romes omtrek zag,
Aan Koningen gebiên, geen' meester dulden mag!

CINNA.
De Hemel toonde lang door menigvuldig voorbeeld,
Dat hy d' ondankbre straft, den laffen moord veroordeelt.

Men woele en onderneem, het is vergeefs belaagd:
De throon, dien hy verheft, wordt door zijn wraak geschraagd.
Zijn zorg bewaakt het hoofd van die hy doet regeeren.
De slag, op hem gemunt, zal gruwzaam wederkeeren;
En stemt zijn gramschap ooit in hun gerechte straf,
Hy staat haar aan geen Volk, aan geen Verraders af.

EMILIA.
Zeg, dat gy-zelf met hun lafhartig aangespannen,
Op 's Hemels bliksem toeft tot straffe der Tyrannen.
Ga, 't is genoeg! Vaar voort, en dien de Dwinglandy!
Wees slaaf, vergeet u-zelv', Pompejus bloed, en my!
Ik weet mijn Vaderland, mijns Vaders dood, te wreken,
Ook zonder van uw hand een laffe daad te smeeken;
En, had mijn tederheid mijn wraak niet opgeschort,
Hy waar door dees mijn' arm voorlang reeds neêrgestort.
Mijn liefde is 't, die voor u mijn' boezem doende beven,
Uw tederheid ter gunst', my zorg gaf voor mijn leven,
En, zoo ik met mijn vuist hem 't wreevle hart doorstiet,
De dood my dwong te ontzien, die dit verwachten liet.
Ik wilde u door geen dood, hoe edel, hoe verheven,
Een hart verliezen doen, dat voor u wenscht te leven,
En trachtte, u (maar vergeefs!) daar ik my-zelv behield,
Dien gloed ook waard te zien, die my voor u bezielt.
Vergeeft my, groote Goôn, die dwaling van mijn zinnen,
Wanneer ik argloos dacht, Pompejus kroost te minnen!
Helaas! door ijdlen schijn bedrogen tot mijn schand',
Erkenne ik thands den slaaf, die huppelt in zijn' band.
Doch, wie gy wezen moogt, welaan! verdien mijn liefde.
Dan is uw hand my waard, als zy uw' meester griefde. -
Gy aarzelt? - Duizenden, om naar dien prijs te staan,
Zijn vaardig, op mijn' wenk den Dwingland neêr te slaan.
Maar vrees niet, dat ik my een' ander' overgeve:
Leef voor uw' Dwingland vrij, daar ik, u minnend, sneve!
Daar uw lafhartigheid my niet verdienen kan,
Voleindig ik mijn lot in 't lot van dien tyran.
Kom! zie my in zijn bloed en in het mijne baden,
En sterven in de wraak, te vreên, en onverraden!
En hoor dan 't laatst verwijt dat in mijn' mond verstijft:

‘Gy zijt het, die my 't staal in dezen boezem drijft!
Ik daal gerust in 't graf, waar gy my in doet zinken.
De glorie, u bestemd, zal om mijn tombe blinken.
Ik sterf, en breek het juk dat Rome hield verneêrd;
Maar 'k had voor u geleefd, indien gy 't hadt begeerd.’

CINNA.
Welaan! gy wilt het dus! Daar baat geen tegenstreven.
Ik moet uw' Vader wraak, den Staat zijn vrijheid geven.
Maar weet, zoo Cezar valt tot straf der Dwinglandy,
Geen Dwingland over de aard, die dwingland is als gy!
Hy neme ons goed en bloed naar wil en welbehagen,
Hy dwingt de ziel voor 't minst zijn kluisters niet te dragen;
Maar dat onmenschlijk recht dat zich uw schoon vermeet,
Legt ziel en wil in band, en pijnigt dubbel wreed.
Gy doet my, 't hart ter spijt, de smaadlijkste oneer zoeken;
Gy, wat ik teêrst aanbid, in 't wroegend hart vervloeken.
Gy dwingt my 't storten af van 't my geheiligdst bloed,
Waar voor ik duizendwerf het mijne wagen moet!
Gy wilt het, 'k geef mijn woord, ik zal zijn borst doorsteken,
Maar hem met eigen hand op uwen minnaar wreken,
En 't Vadermoordend staal, gekeerd op deze borst,
De schim verzoening doen van zoo doorlucht een' Vorst.
De straf zal in 't vergrijp de gruweldaad verzellen,
En ik, ik ga mijn' roem bezoedlen, maar herstellen.
Vaarwel!

Vijfde tooneel.

EMILIA, FULVIA.

FULVIA.
Gy dreeft zijn ziel tot wanhoop.

EMILIA.
Dat hy ga,
Zijn' plicht volge, en mijn liefde om Cezars gunst versma!

FULVIA.
Neen, hy gehoorzaamt u, ten koste van zijn leven. -
Gy schreit -?

EMILIA.
Mijn Fulvia! ach, zie mijn' boezem beven.
Vlieg! volg hem! dat uw trouw my bysta in dees nood.
Ontwortel uit zijn hart dat opzet van zijn dood!
Zeg....!

FULVIA.
Dat ge Augustus spaart, ter gunste van zijn blaken?

EMILIA.
Hoe! - Dat ik wraak, en haat, en Vader, zou verzaken?

FULVIA.
Wat last dan geeft ge my?

EMILIA.
Hy doe zijn' eed gestand;
En kiez' daar na de dood, of (wil hy 't) dees mijn hand!

EINDE VAN HET DERDE BEDRIJF.

Vierde bedrijf.

Eerste tooneel.

AUGUSTUS, EUFORBUS, POLYKLETUS, Wachten.

AUGUSTUS.
Euforbus! wat gy meldt, is geen gelooflijk feit!

EUFORBUS.
'k Erken, het bloot verhaal onteert de menschlijkheid.
Ja, zulk een razerny laat naauwlijks zich beseffen,
En 't denkbeeld moet een hart met schrik en ijzing treffen.

AUGUSTUS.
Hoe - Cinna! Maximus! mijn Vrienden, my zoo waard!
't Onschatbaarste in mijn oog van wat ik had op de aard!
Wien ik mijn ziel ontdekte als op wier deugd ik bouwde,
Ja 't wichtigst Staatsbelang met open hart vertrouwde!
Zy, daar ik in hun hand mijn' scepter overgaf,
Belagen in 't geheim mijn leven en mijn' staf! -
Het hart van Maximus kon 't schelmstuk niet gedogen,
Het toont zich door 't berouw, door 't schuldbesef bewogen:
Maar Cinna -!

EUFORBUS.
Cinna, Vorst, volhardt alleen daarby,
En biedt uw' goedheên trots met dubble razerny.
Ja, Cinna blijft alleen de wroeging nog bestrijden,
Die de inspraak van de deugd het schuldig hart doet lijden;

Hy smoort in 't Eedgespan die siddring die 't ontroert,
En sleept hen weiflend meê, wier ziel hy heeft vervoerd.

AUGUSTUS.
Hy is 't die hen vervoert! ô Gruwzaamste aller slagen!
Verfoeilijkst schrikgedrocht, dat de aarboôm ooit kon dragen!
Verraad, in 't hart geteeld der Helsche grnwelpoel!
ô Slag van zulk een hand! en dien ik zoo gevoel!
Gy, Cinna, my verraân! gy zoekt mijn bloed te plengen! -
Treed toe, ô Polykleet.

(Hy zegt POLYKLETUS iets in 't oor.)

POLYKLETUS.
Ik zal uw last volbrengen.

AUGUSTUS.
Men melde Maximus mijn schuldvergifnis aan!
Hy kome, ik schenk ze hem.

Tweede tooneel.

AUGUSTUS, EUFORBUS.

EUFORBUS.
Hy heeft uw wraak voldaan.
Zijn misdaad was te zwaar, te afgrijslijk in zijne oogen,
De wanhoop nam hem in. Hy heeft mijn zorg bedrogen:
Ik zag hem, woest van blik, verwilderd van gelaat,
Vervloekende en zich-zelv' en dit gesmeed verraad;
Van zuchten overkropt, en na den adem snikkend:
En zichtbaar in 't verwijt van 't wroegend hart verstikkend.
Hy gaf me aan u de last die ik heb afgelegd,
'En (sprak hy) meld den Vorst, ik doe my-zelven recht:
Ik weet wat ik verdien'. Hy stort zich, op dees woorden,
In 's Tybers breeden vloed, thands zwellende uit zijn boorden,
En de al te snelle stroom ontrukte my 't gezicht
Van zijn beklaaglijk eind, by 't neevlig avondlicht.

AUGUSTUS.
Hy is dan onder 't wicht des zelfverwijts bezweken,
En roofde my 't genot van hem genâ te spreken.
Geen misdaad jegens my, die stand houdt na 't berouw!
Haar gruwel wordt verzoend door 't keeren tot de trouw.
Maar heeft zijn wanhoop hem ontrukt aan mijn genade,
Gy, sla zijn overschot (het is my dierbaar) gade!

Derde tooneel.

AUGUSTUS,

alleen.

Wien, Hemel, wilt gy dan, dat ik mijn ziel voortaan
Ontsluite en 't leven waag, zoo dikwerv' reeds verraân!
Herneem die Oppermacht, die toebetrouwde Staten,
Zoo dit ons Vrienden neemt voor muitende onderzaten;
Zoo dit het lot moet zijn der Grooten van deze aard,
Dat hun weldadigheid hun niet dan afkeer baart;
En zoo uw haat hen doemt om dien hun hart te geven,
Wien ge op de zelfde stond doet dingen naar hun leven!
Wat zekers geeft een' Vorst het Opperste gezag?
Op wien verlaat hy zich, die al te veel vermag?
Die ieder vreeslijk is, heeft ieder ook te vreezen,
En, tot zijn weldaad-zelv, moet hem ten Vijand wezen.
Maar hoe, Oktavius! waarvan beklaagt ge u toch?
Keer in u-zelv'! leg af dat vleiend zelfbedrog!
Gy-zelf hebt niets gespaard, en wilt, men zoude u sparen?
Denk, welk een zee van bloed uw woede moest bedaren!
Wat stroomen gy niet al tot Cezars wraak vergoot!
Wat Aktium al koste, en Sextus Oorlogsvloot!
Stel u Peruza voor, in eigen bloed verdronken,
En duizenden, door u de dolk des moords geschonken!
Vernieuw u, hoe gy-zelf, en met uw eigen hand
Uw' Voogd in 't krimpend hart het slachtmes hebt geplant!

En dan, beticht het Lot, wanneer ge uw gunstgenooten
Den arm verheffen ziet om u door 't hart te stooten,
En, door uw voorbeeld-zelf tot uw verderf gewekt,
Geen rechten meer ontzien, door u op 't snoodst bevlekt!
Neen, hun verraad is slechts rechtmatig; 't Lot, rechtvaardig;
De Hemel stemt er in, de straf is uwer waardig.
Ga, leg uw waardigheid, gelijk gy ze aangreept, neêr,
En geef haar, met uw bloed, voor 't bloed van Rome weêr!
  Maar ach! verlaat me in 't eind en zelfgevoel en oordeel? -
Wat pleite ik tegen my en tot mijns vijands voordeel?
Hoe! ik ontschuldig hem, die naar mijn leven staat,
En wettig in 't verraad een dubbel wreed verraad!
Verrader, die tot glimp om naar mijn hoofd te dingen,
't Behouden van 't gebied my dwingende op dorst dringen!
Uw ontrouw is 't alleen, waardoor dat feit bestaat,
Waarom ge 't staal verheft als wreker van den Staat.
Gy houdt den zetel staande, en, valsche Kroonzuchtdrijver,
Bedekt ge uw gruwelstuk met onbeschaamden ijver,
En wederstreeft u-zelv' en Romes hoogst belang,
Op dat ge uw wrevel boet in mijnen ondergang!
En ik, ik zoude een ziel, zoo trouwloos, nog vergeven!
Gy, na zoon wreed ontwerp my kenbaar zijn, en leven!
Neen, neen, het denkbeeld-zelf waar reeds my-zelv' verraân:
Hy, die te licht vergeeft, verlokt tot euveldaân.
De moorder zij gestraft! gestraft, zijne eedgenooten!
  Maar - altijd straf en wraak! en altijd bloed vergoten!
Mijn wreedheid mat zich af, en zoekt maar vindt geen rust.
Steeds tergde zy een vuur, dat nooit wordt uitgebluscht.
De Muitzucht plant zich voort, en derft geen medestanderen:
Één afgeslagen hoofd herteelt er duizend anderen,
En 't saamgeronnen bloed, om mijnen throon verspreid,
Verschaft my Romes vloek; geen meerder zekerheid.
Wat zal ik steeds den slag eens nieuwen Brutus wachten!
Ontroove ik hem veeleer den roem van my te slachten!
Ja sterf, Oktavius! uw leven is verbeurd,
Zoo al wat moed bezit, u Romes vijand keurt.
Zoo Romes braafste Jeugd steeds toelegt op uw leven,
Lafhartig is de vrees; om niet, het tegenstreven.
Verga, daar 't wreevle Lot zoo onherstelbaar woedt,

Dewijl gy toch vergaan, of, alles derven moet!
Gering is 't leven toch; en 't weinig, van uw dagen
Nog oovrig, deed den prijs dien 't kosten moest, beklagen.
Verga; maar - sterf voor 't minst met waardigheid en moed,
En doof uws levens toorts in 's snoodaarts sissend bloed!
Verga; maar door een dood, aan de uwe wraak verschaffend;
Vervul zijn' Vadermoord, den Vadermoorder straffend!
Maak van uw eigen dood een foltring voor zijn hart!
Hy zie zijn doel bereikt, maar tot zijn gruwbre smart!
Of - laat ons in zijn smart een reiner wellust smaken,
En zoo ons Rome haat, dien haat haar doen verzaken!

(Na eenige tusschenpozing.)

Romeinen! en gy, Wraak! en, blinkende Oppermacht!
ô Strenge en bange strijd, die my de ziel verkracht!
Besluitloos schuwt mijn hart, al wat het schijnt te willen.
ô Liet zich 't fel getij van zoo veel driften stillen!
Wat volg ik? zachtheid? straf? - Gy, Hemel, sta my by!
Of schenk my vrede in 't graf, of in de heerschappy!

Vierde tooneel.

AUGUSTUS, LIVIA.

AUGUSTUS.
Mevrouw, ik word verraàn; en, die my staat naar 't leven,
Heeft mijn gevoelig hart den felsten schok gegeven;
'k Bezwijk. 't Is Cinna, die....

LIVIA.
Euforbus meldde 't my,
Mijn Heer, en 'k gruwe en beef van zulk een veinzery.
Maar duldt gy, dat een Vrouw u thands haar raad moog uiten?

AUGUSTUS.
Helaas! wat kan mijn ziel of hooren, of besluiten?

LIVIA.
Uw strengheid gaf tot nog, met niet de minste vrucht,
Slechts voedsel aan een' haat, gewettigd door 't gerucht.
De straf schrikt niemand af, naar 't om ons staat geschapen.
Salvidiaan, verplet, riep Lepidus te wapen;
Murena, Cepio. Hun smadelijke dood
Ontzette' op 't foltertuig geen' nieuwen Vloekgenoot:
Egnatius stond op, en met geen mindre woede;
En Cinna, Cinna thands, uw waardste steun en hoede!
Ja, 't onbekendst geslacht zoekt, in den laagsten stand,
Vermaardheid door uw' moord, en eer by 't Vaderland.
Vergeefs hebt ge uur aan uur het wraakzwaard uitgetogen;
Beproef op Cinna thands wat zachtheid zal vermogen.
Bestraf hem door de schaamte, en neem, in dit geval,
Een middel van behoud dat de aard verbazen zal.
Zijn straf kan meer en meer den woesten haat verbitteren;
Zijn vrijspraak doet uw' roem de wareld overschitteren;
En, wien uw strengheid slechts tot feller wrok vervoert,
Dien, mooglijk, wordt het hart door zulk een deugd geroerd.

AUGUSTUS.
Neen, laten we eens voor al, de heerschappy verlaten,
Die samenzweerders vormt, my on verdiend doet haten.
Gy deedt my op dit punt my reeds te lang beraân:
Mijn keuze blijft bepaald, mijn twijfel heeft gedaan.
Staak, Rome, 't Godendom uw vrijheid af te smeeken!
Ik knelde u in den boei, ik-zelf zal dien verbreken.
Ik geef den Staat te rug, door mijn geweld verheerd,
Maar door mijn' arm vergroot, bevredigd, en verweerd.
Zoo gy my haten wilt, haat, zonder my te schromen!
Zoo gy my minnen kunt, bemin my dan volkomen!
Van Syllaas macht en eer niet minder warsch dan hy,
Dorst, honger ik naar 't eind, en wensch zijn rust voor my.

LIVIA.
Te lang hieldt ge in 't gebied zijn voorbeeld u voor oogen;
Maar sidder! 't bandloos Lot heeft meer den een' bedrogen.
Dat gadeloos geluk dat waakte voor zijn hoofd,
Is werk van 't bloot geval, en ieder niet beloofd.

AUGUSTUS.
Wel aan dan! 't Zij geval; en moge 't my ontschieten!
Ik geef mijn bloed ten roof aan wie het wil vergieten.
Ik heb den storm beproefd; ik haven aan de kust,
En weet geen andre ree' dan deze: Dood, of rust!

LIVIA.
Gy laat dan al de vrucht van zoo veel arbeids varen?

AUGUSTUS.
Gy wilt dat voorwerp dan van zoo veel haats bewaren?

LIVIA.
Een uiterste, mijn Heer, zoo kwalijk voorbereid,
Zou laffe wanhoop zijn, geen edelmoedigheid.

AUGUSTUS.
Te heerschen, en 't verraad als in zijn' schoot te kweken,
Is van een zwakke ziel het onmiskenbaarst teeken.

LIVIA.
't Is heerschen op zich-zelv' door 't edelste besluit,
En drukt de schoonste deugd in al haar grootheid uit.

AUGUSTUS.
Uw raad, mijn Gemalin, is uwer kunne waardig.
Gy toont me uw trouw; genoeg! 'k erken haar, 'k ben rechtvaardig.
Maar 'k weet, na twintig jaar verwinnen en gebiên,
Wat heerschen zij, Mevrouw, en al te wel misschien.
Ik weet, wat deugden zijn, en wat, eens Vorsten plichten,
En, waar het heil des volks verwinnen moet of zwichten.
Een aanslag van dien aart kwetst heel den Roomschen Staat.
Niet strafloos is 't ontwerp, 't bewustzijn, van verraad.
Het hoogst belang des Rijks in misdaân, zoo vermetel,
Beveelt geduchte wraak, of - afstand van den zetel.

LIVIA.
Geef uw gevoeligheid, ik smeek het, min gehoor!

AUGUSTUS.
Doe min weekhartigheid, of minder heerschzucht voor.

LIVIA.
Wil geen' getrouwen raad met zoo veel drifts verachten!

AUGUSTUS.
Ik zal van 't Lot-alleen mijn jongst besluit verwachten.
Vaarwel! genoeg beraân.

LIVIA.
'k Verlaat u niet, mijn Heer,
Eer ge aan mijn tederheid die bede....

AUGUSTUS.
Ga; niets meer!
't Is zucht tot heerschappy, die u het hart doet blaken.

LIVIA.
U min ik, u-alleen, geen Vorstelijk scharlaken.

(Na dat hy vertrokken is.)

Ontwijkt hy? - Volgen wy en wenden we alles aan!
Ja, zie hy, dat genâ met heerschen kan bestaan,
Zijn macht bevestigen, zijn' zetel vast zal zetten,
En Rome, meer dan 't zwaard, verbinden aan zijn wetten;
Dat zy 't gezag versterkt, en, onbedrieglijk blijk,
Monarchen kennen doet als Vaders van hun Rijk!

Vijfde tooneel.

EMILIA, FULVIA.

EMILIA.
Van waar die kalmte toch, die vreugd, zoo onberaden!
Mijns ondanks voel ik 't hart van zorg noch angst beladen.
Hoe! Cinna weêr ontboôn dit eigenst oogenblik!
En klopt mijn boezem niet? verbleek ik van geen' schrik?
Mijn ziel is onbewolkt, mijn oog is zonder tranen,
Als of ik de uitkomst daar, en naar mijn' wensch kon wanen!
Wat zegt gy, Fulvia? Ach, heb ik wel gehoord?

FULVIA.
Reeds had ik in mijn ziel die felle drift gesmoord;
Gewonnen op zijn hart, dat hy den dag niet haten,
Maar u zijn heil, zijn rust, zijn lot zou overlaten,
Én 'k bracht hem te uwaart, om, ter gunste van zijn min,
Nog eens een' storm te doen op uw' verharden zin;
Wanneer hem Polykleet op 's Keizers hoog begeeren,
In stilte en onverzeld met zich te rug doet keeren.
Augustus, naar men zegt, betoont zich hoogst ontrust;
En de oorzaak, wat men gisse, is ieder onbewust.
Men meent, dat, fel geschokt, en in de ziel verlegen,
Hy Cinna tot zich riep om met hem raad te plegen.
Maar 't geen vermoeden baart van 't uiterste gewicht!
Evander, onverhoeds (dus wil men 't) opgelicht,
Euforbus, in 't Paleis verzekerd, en geruchten
Die zelfs, met weet niet wat, van Maximus doen duchten -
't Is alles wanhoop, dood, en Tyber, wat men noemt -
Dit weinig vorschte ik uit, het oovrig wordt verbloemd.

EMILIA.
Wat redenen om vrees en wanhoop aan te jagen!
Maar zonder dat mijn ziel vernederd wordt tot klagen.
Tot welk gevoel van drift mijn hart geslingerd wordt,

't Gevoelt zich t' elken reize een ander ingestort.
Straks mocht me een valsch begrip tot ijdlen schrik vervoeren,
Thands, daar ik beven moest, niet vatbaar om te ontroeren!
'k Erken uw werk, ô Goôn! ik bid uw goedheên aan.
Gy duldt niet, dat ik, laf, met oneer zou vergaan.
Gy ondersteunt mijn deugd, dat geen onedel schreien
Een' roem bezoedlen moog, dien 't aardrijk zal verbreien!
En vordert, dat ik sterf met d' onbezweken' moed,
  Mijne onderneming waard, en waardig aan mijn bloed.
  Welaan! ik ben bereid. ô Schim die ik moest wreken!
ô Rome! ziet mijn werk door 't nijdig lot verbreken!
'k Heb alles wat ik mocht, en mooglijk meer, gedaan.
'k Heb tegen uw' Tyran zijn Vrienden op doen staan.
Mislukt het, mijn ontwerp zal moed noch glorie derven:
Die trachtte naar uw wraak, zal met en voor u sterven;
Maar ziedend van de spijt; en door zoo schoon een dood,
Als zulke helden voegt, uit wie mijne afkomst sproot.

Zesde tooneel.

MAXIMUS, EMILIA, FULVIA.

EMILIA.
Gy, Maximus, gy hier! Men waande u om het leven.

MAXIMUS.
Euforbus heeft den Vorst een valsch bericht gegeven.
Hy zag zich-zelv' gevat, den aanslag openbaar,
En redde door die list mijn leven in 't gevaar.

EMILIA.
Wat weet, wat meldt men dan van Cinna? Zijn zijn dagen
In veiligheid? - Dan ach! wat kan, wat moge ik vragen!
Spreek echter.

MAXIMUS.
Cinna leeft, en 't is zijn wreedste spijt,
Dat Cezar kenbaar wierd, hoe verr' gy schuldig zijt.
Vergeefs tracht hy 't geheim dat u betreft, te smoren:
Evander dekte 't op, en alles is verloren.
Men koomt uit 's Keizers naam om u in boei te slaan.

EMILIA.
Wat toeft men? 'k volg, men koom! ik bied mijn hoofd hem aan.
Wie vordert me in dien boei?

MAXIMUS.
Hy wacht op uw bevelen.

EMILIA.
De mijnen!

MAXIMUS.
't Waar te wreed, met deze uw angst te spelen.
Verneem de hulp, Mevrouw, die u de Hemel biedt:
't Is een van 't Eedgespan, die met ons beide vhedt.
Voorkomen we in de vlucht, die waant ons te achterhalen!
Daar ligt een hulk gereed aan de Ostiaansche palen.

EMILIA.
Kent gy my, Maximus? en weet gy wie ik ben!

MAXIMUS.
'k Betracht voor Cinna-zelv' wat ik my schuldig ken,
En poog in dit getij' der wreedste tegenspoeden
De schoonste wederhelft van mijnen Vriend te hoeden.
Ja, redden we ons, Mevrouw, en sparen we ons den dag,
Die eenmaal Cinnaas dood gelukkig wreken mag.

EMILIA.
't Is Cinna, hy-alleen, wien 't plicht is, na te streven,
Te volgen in den dood, niet - eerloos te overleven.
Wie hier, in schijn van wraak, naar zelfbehouding tracht,
Toont zich den dag onwaard, dien hy zoo dierbaar acht.

MAXIMUS.
Wat wanhoop sleept u weg tot dit dolzinnig woeden?
Kan een zoo edel hart zoo groot een zwakheid voeden!
Biedt een zoo sterke ziel zoo weinig tegenweer,
En werpt het Lot haar dus met d' eersten slag ter neêr!
Herroep, herroep die deugd in heel heur alvermogen;
Ken Maximus, Mevrouw, en open thands uw oogen!
't Is Cinna, Cinna-zelf, dien ge aan uw voeten ziet:
De held dien gy beweent, verging in Cinna niet.
De Vriendschap had zijn hart en 't mijne saamgeklonken;
Bemin hem in zijn' Vriend, wiens deugd u mocht ontfonken.
De zelfde gloed voor u doorblakert my 't gemoed.

EMILLA.
Gy siddert voor de dood, en rept my van uw' gloed!
Vermeetle! my! Maar neen; wat ge u verstout te wagen,
Leer waardig zijn voor 't minst het geen gy waagt te vragen.
Hou op, een eedle dood, een dood vol roems, te ontzien,
Eer gy me een hart, zoo laag, zoo nietig, aan durft biên!
Dwing, dwing my, dat mijn ziel uw' edelmoed benijde,
En wien zy niet bemint, gewettigde achting wijde.
Verdien geen min van my, maar tranen, tot uw' dank;
En toon u echt' Romein tot 's levens laatste sprank.
Hoe! zoude in uw gemoed, de Vriend voor Cinna spreken,
En waagt gy 't, zijn meestres om wedermin te smeeken?
Neen; leer wat Vriendschapstrouw en haar verplichting zij.
Geef, geef er 't voorbeeld van, of neem het aan van my!

MAXIMUS.
Rechtmatig is uw rouw; maar mocht hy ingebonden...!

EMILIA.
Neen, de uwe is al te fijn en afgerecht op vonden.
Gy spreekt reeds van geluk! In 't midden dezer smart
Maakt dartle minnevlam zich meester van uw hart!

MAXIMUS.
Die liefde schaamt zich niet, uit zulk een smart geboren!

Uw minnaar is 't in u, voor wien dit hart blijft gloren;
En van de zelfde drift die door zijne aders zweeft....

EMILIA.
Zwijg! 't is te veel alreeds voor die nog reden heeft.
Mijn ramp heeft my geschokt, maar 't oordeel niet benomen:
Mijn wanhoop voelt zich, ja, maar weet zich in te toomen;
Mijn deugd blijft onbedwelmd; de list verrast haar niet,
En 'k wend mijn oog vergeefs van 't geen het siddrend ziet.

MAXIMUS.
Hoe! zou me uw edel hart van trouwloosheid verdenken?

EMILIA.
Trouwlooze, ja, gewis! ik lees haar in uw wenken.
En ja, die snelle vlucht is al te wel beleid,
Dat ik geen' strik vermoede in uw lafhartigheid.
De Hemel (ware 't niet verschuldigd aan uw listen)
Had wondren, ons ten dienst, op wondren moeten kwisten.
Vlucht, bloodaart, zonder my: uw aanslag mist zijn wit!

MAXIMUS.
Ach! 't is te veel, Mevrouw!

EMILIA.
Wacht eindloos meer dan dit! -
Neen, vrees niet dat ik u met smaadheên zal verpletten;
Doch waan niet, mijn gemoed met eeden om te zetten.
'k Mistrouw, 'k verachtze, ô ja! Erken uw huichlary;
Of, durft ge, zuiver u, en sterf dan nevens my.

MAXIMUS.
Neen, leef, Emilia, en duld dat aan uw voeten...!

EMILIA.
Zwijg! By Oktavius kunt gy uw misdrijf boeten;
Daar hoor ik u; niet eer. - Kom, Fulvia, wy gaan!

Zevende tooneel.

MAXIMUS,

alleen.

Wanhopig en bedwelmd, en door uw list verraân,
Wat zult gy, ô mijn hart? - Gy voelt dien hoon u waardig,
En meerder nog, zoo 't kon. Wees thands u-zelv' rechtvaardig;
Ga, dat uw deugd zich recht, uw misdaad wraak verschaff'.
Haar dood breekt al 't geheim, met al uw uitzicht, af.
Het zelfde strafgericht zal door haar edel sneven,
Aan de eeuwigheid haar roem, uw oneer, overgeven,
En brengen 't Nageslacht, dat hare deugd verheft,
Het brandmerk, 't gene uw' naam, en onuitwisbaar, treft.
U zag één zelfde dag, verleid in kronkelpaden,
Uw' dierbren Vorst, uw' Vriend, en Zielsmeestres verraden!
Ja, al die plichten t' saam, geschonden op één' dag,
En 't allerminlijkst paar, verplet met eenen slag,
Wat schonken ze u voor vrucht dan woede, en spijt, en schande,
En 't grievendst zelfverwijt, dat ooit een borst doorbrandde?

Euforbus, dit 's het werk van uw' oneedlen raad;
Maar wee hem, die verdwaasd zich op een' slaaf verlaat!
Geboorte vormde u slaaf, en voorwerp van verachting!
En ik, ik bouwde op u mijn liefde, mijn verwachting!
Neen, wisseling van staat keert ziel noch inborst om,
Noch stort gevoelens in van deugd en adeldom.
Gy zijt het, die my de eer van mijn geslacht deedt schenden:
Gy doet my 't roemrijkst lot in schaamte en smaad volenden.
Mijn hart weêrstond uw' raad, en gy bestreedt dat hart;
En 't zag zich, door uw list, bezoedeld, en verward.
Het kost my 't leven thands, en eindloos meer dan 't leven.
Ik heb die straf verdiend door u gehoor te geven.
Maar 'k zal (dit schenk' my 't Lot) mijn felle spijt ten zoen,
Uw schuldig bloed voor 't oog der offers vloeien doen;
En 't mijne, zoo mijn arm, gezuiverd in die plasschen,
Den gruwel des verraads voor 't sterven-af mag wasschen,
Zal vlieten voor mijn eer en vlijmend naberouw.
Aanvaard het, groote Goôn, en gy, geschonden Trouw!

EINDE VAN HET VIERDE BEDRIJF.

Vijfde bedrijf.

Eerste tooneel.

AUGUSTUS, CINAA.

AUGUSTUS.
Tree nader, Cinna! Neem een' zetel; en vooral,
Betracht de wet getrouw, die ik u geven zal.
Geef op mijn taal wel acht, en zonder haar te storen!
Geen woord, geen uitroep zelfs, begeer ik thands te hooren.
Hou des uw tong in band; en zoo uw ongeduld
Zich-zelf geweld moet doen by 't geen gy hooren zult,
Beandwoord my daar na, geheel naar uw genoegen.
Doch zorg, u op dit punt naar mijn bevel te voegen.

CINNA.
'k Gehoorzaam u, mijn Heer.

AUGUSTUS.
Herinner u uw woord,
En 't mijne houde ik u, als gy my hebt gehoord.

Gy, Cinna, ziet het licht: dat licht werd u gegeven
Door vijanden van mijn en van mijns Vaders leven.
Ge ontfingt het in hun heir; en, van hunn' haat bezield
Wanneer ge door hun dood in mijn vermogen vielt,
Had die verwoede drift, uit moeders borst gezogen,
U tegen my alreeds het harnas aangetogen.
Gy waart mijn vijand reeds voor d' eersten ademtocht;
Gy waart het even zeer als gy my kennen mocht,
En nooit had uw gedrag een neiging wedersproken,

U met den oorsprong-zelv' als in het bloed ontstoken.
Zoo veel het hong aan u, bestond ik toen niet meer.
Wat was mijn wraak daar voor? Ik schonk u goed en eer.
Gevangen, heb ik u met gunsten overladen.
Uw kerker was mijn hof; uw keten, vriendschapsdaden.
'k Herstelde u in 't bezit des erfgoeds van uw' stam:
'k Verrijkte u met den roof dien ik een' vriend ontnam.
Ook weet gy of ik sints, waar tijd en zaak het leden,
Ooit palen heb gesteld aan mijn weldadigheden.
Wat waardigheid, wat rang, deed ooit uw eerzucht aan,
Of 'k heb ze u onverwijld, gewillig, toegestaan.
Ja, 'k trok u voor aan hen, wier oudren en verwanten
Mijn standaarts in het bloed van mijn bestrijders plantten,
Wier trouw my 't Rijk verwierf ten koste van hun bloed,
En wien ik, nog dit uur, den adem danken moet.
In 't eind, mijn hart voor u (om alles af te snijden)
Deed, wat verwinnaar was, dien hy verwon, benijden. -
Als de ongunst van de Goôn my door Mecenas dood
Den loop verbittren wilde eens voorspoeds al te groot,
Wien deed ik toen, dan u, zijn eereplaats vervangen,
Om met geheel mijn ziel aan uwen raad te hangen?
Nog heden, heden-zelfs, daar 't weiflend hart my joeg
Tot d' afstand van een zorg die ik met weêrzin droeg,
Waart gy en Maximus mijn eenigste vertrouwden;
En op uw' raad alleen heb ik den staf behouden.
Nog meer! Dees eigen dag vereere ik u de hand
Der schoonheid, naar wier echt geheel Itaalje brandt:
Zy, door mijn liefde en zucht tot zulk een' rang verheven,
Dat eindloos minder waar, een Koningskroon te geven!
Ge erinnert u dit al. Want zoo veel heil en eer
Keert ieder oogenblik aan uw herdenking weêr.
Maar, hoe verbeelde ik 't my? hoe brenge ik 't onder woorden?
Ge erinnert u dit al, en wilt my nog - vermoorden!

CINNA.
Ik, Heer! ik zoude een ziel, zoo gruwzaam onoprecht,
Zoo laf verraderlijk...!

AUGUSTUS.

Gy houdt uw woord my slecht.
Zit neder ('t is mijn wil)! ik heb niet uitgesproken.
Daar na de schuld verbloemd, of zoo gy 't kunt, ontdoken!
Thands hoor me, en neem uw' plicht met meerder zorg, in acht.

Op morgen moet de moord op 't Kapitool volbracht
By 't offer; waar me uw hand, ten aanval opgeheven,
In plaats van 't wierookvat den doodsteek meent te geven.
De helft der moorders moet een' kring voor d' ingang slaan,
Daar de andre voor 't altaar uw woeden by zal staan.
Spreek, werd my wel bericht, of is dit valsch vermoeden?
Of melde ik u met een' de namen dier verwoeden?
't Zijn Prokulus, Marcel, met Lenas en Rutiel,
Pomponius, Albyn, en Plautus, en Iciel;
't Is Maximus, na u, dien ik my 't dierbaarst roemde.
Al 't oovrig is een hoop, onwaard dat ik hen noemde
Verachtbren, onder 't wicht van schulden neêrgebukt,
En wien, in 't wangedrag, der wetten strengheid drukt;
Voor wie, ten zij de Staat geheel wordt omgestoten,
Geen redding mooglijk is. Zie daar uw Vloekgenooten!

(Na eenige tusschenpoozing.)

Thands zwijgt gy, en verstomt. Niet uit gehoorzaamheid,
Maar schaamte, om 't my bekend en u verplettrend feit. -
Wat was het oogmerk toch, dat gy u voor kost stellen
Indien gy voor 't altaar my neêr had mogen vellen? -
Van 't Juk der Monarchy uw Vaderland te ontslaan? -
Naar dat ik voor een uur uw' Staatsleer heb verstaan,
Hangt al zijn heil voortaan aan 't onbepaald vermogen
Eens heerschers, die 't Heelal in toom houdt en gebogen;
En, waart gy door de zucht tot Vrijheid opgezet,
Gy hadt my d' afstand van den zetel nooit belet,
Maar, in den naam des Staats die vrijheid aangenomen,
En, zonder tot dat eind mijn bloed te laten stroomen.
Wat dan, wat was uw doel? Te heerschen in mijn plaats?
Rampzalig boven maat waar 't lot des Roomschen Staats,
Indien er om den throon des aardrijks op te stijgen,
Geen hinderpaal na my voor u mocht overblijven,

En die ontzachtbre last, in heel het Wareldrond,
Geen schoren buiten u, geen wakkrer schouders vond.
Daal in u-zelven neêr, en leer u-zelv' waardeeren!
Gy ziet u ('t is zoo, ja!) believen, achten, eeren;
Men beeft voor u, men kruipt, en ieder wenscht u heil.
Uw aanzien, uw gezag, steeg tot zoo hoog een peil!
Maar liet mijn hand u los, en aan uw eigen waarde,
Gy zoudt een voorwerp zijn dat slechts verachting baarde.
Ontken het, zoo gy durft. Zeg my uw rechten aan!
Wat uw verdiensten zijn, of uw roemruchte daân?
Wat, die voortreflijkheên, die deugden, zoo verheven,
Wier luister op mijn gunst u aanspraak heeft gegeven?
Of wat u onderscheidt van 't onbemerkt gemeen?
Mijn Vriendschap maakt uw' roem en al uw macht alleen.
Zy is 't die u verheft, in u wordt aangebeden;
En, trek ik haar te rug, gy ligt in 't slijk vertreden!
Dan neen! ik geef eens toe aan dees uw' overmoed:
Regeer (indien gy kunt!) ten koste van mijn bloed!
Maar waant gy, dat het bloed der Paulen en Metellen,
En welke namen meer de Staatsblaân dankbaar spellen,

(Zy, wier verheven ziel, vol moed en oorlogsvlam, Het levend beeld vernieuwt der helden van hunn' stam)

Den eedlen trots diens bloeds tot zoo verr' zal verneêren,
En dulden, dat ge op hen en Rome zoudt regeeren?
Spreek, spreek thands! nu is 't tijd.

CINNA.

'k Erken, ik sta verplet.
Niet, dat me uw gramschap, of het stervenslot, ontzet;
Ik zie, ik ben verraân, dit treft, dit slaat my neder.
Ik zoek den dader, maar geslingerd heen en weder.
Doch, 't is te lang alreeds dat dit my peinzen doet.
Ik ben Romein, mijn Heer, en van Pompejus bloed.
Die Grootvaâr, laf vermoord (en, na hem, bei zijn loten)
Heeft geen voldoende wraak in Cezars dood genoten.
Hun schim te paaien, ja, uit kinderlijk gevoel,
Dit was mijn opzet, dit! dit, mijn verheven doel!
Verwacht, daar my 't verraad uw strengheid geeft te wachten,
Geen schandelijk berouw, geen nuttelooze klachten.

Het Lot begunstigt u zoo zeer als 't my weêrstreeft:
Ik ken mijn' plicht en d'uwe, en welk een wet hy geeft.
Het algemeen belang vereischt een schrikbaar voorbeeld,
En 't is uw veiligheid, die my ter dood veroordeelt.

AUGUSTUS.
Gy speelt den rol van groot-, van edelmoedigheid,
En, verr' van schuldberouw, braveert gy op uw feit?
Blijv' die standvastigheid zich-zelve slechts gelijken!
Gy weet het loon der schuld, en - mijne onwraakbrc blijken:
Maak zelf uw' vonnis op! ik wacht het uit uw' mond.

Tweede tooneel.

AUGUSTUS, LIVIA, CINNA, EMILIA, FULVIA.

LIVIA.
Nog kent gy d' omvang niet van 't gruwzaam Eedverbond.
Zie uwe Emilia meêplichtig met die snoden!

CINNA.
Zy is het, Goôn!

AUGUSTUS.
Gy ook, mijn dochter! wilt my dooden?

EMILIA.
Ja, alles wat hy deed, is my ter gunst' verricht.
Ik was er de oorzaak van, ik maakte 't hem tot plicht.

AUGUSTUS.
Hoe! heden bracht mijn hand een' minnaar aan uw voeten,
En reeds trotseert gy 't graf om voor zijn schuld te boeten!
Uw ziel geeft al te ras zich over aan haar gloed;
Te hevig bruischt een vlam, zoo weinig tijds gevoed.

EMILIA.
Die vlam die my dit uur het zwijgen doet verbreken,
Heeft geen bevel gewacht om op uw' wenk te ontsteken.
Die liefde heeft ons hart, ook zonder u, geblaakt,
En meer dan twee paar jaar heur knopen vastgemaakt.
Maar, hoe mijn ziel gevoelde, en welk een' gloed hy toonde,
Daar was nog sterker zucht, die beider borst bewoonde;
Ik weigerde en mijn hand en alle gunstbewijs,
Dan voor uw bloedig hoofd, mijns Vaders wraak ten prijz'.
Hy zwoer dien prijs my toe: hy zocht zich eedgenooten.
Maar 't noodlot heeft mijn' val en uw behoud besloten,
En 'k biede u, ja mijn Heer, een moedig offer aan,
Niet, om tot zijn behulp, de schuld op my te laân:
Te billijk is zijn dood na dit zijn onderwinden;
Geen Staatsvergrijp als dit, mag ooit verschooning vinden.
Te sterven aan zijn zij', om hem door wien ik leef,
Is alles wat ik wenschte, en wat my herwaart dreef.

AUGUSTUS.
ô Hemel, tot hoe lang, om my door 't hart te boren,
Mijn eigen huisgezin tot werktuig uitgekoren!
'k Verstiet mijne eigen telg door 's Noodlots ongenâ;
Mijn teêrheid schonk heur plaats aan mijne Emilia.
Ook deze dwingt mijn hart zijn neiging op te geven!
Die heeft my de eer ontroofd, en deze wil mijn leven;
En beide, met een drift die rede en deugd versmoort,
Bezoedlen zich met schande of gruwbren Vadermoord!
Dit is de prijs dan voor mijn weldaân, ô mijn dochter!

EMILIA.
Mijns Vaders weldaân dan! Was hem uw hart verknochter?

AUGUSTUS.
Bedenk, wat teedre zorg ik voor uw kindschheid droeg!

EMILIA.
Gy! hoe mijns Vaders hart voor de uwe zorglijk sloeg?
Gy-zelf, gy hebt, in hem, zoo teêr een' band verbrekend,
My d' ongebaanden weg naar 't misdrijf afgeteekend.

Mijn Vader was uw Voogd, en gy zijn Moordenaar:
Maar wien hebt gy zijn bloed geofferd? spreek, Barbaar!
Uw Staatzucht: haar-alleen; daar mijn gerechte toren
Zijn schuldloos bloed ter wraak, uw' doodsteek had gezworen.

LIVIA.
Hou op, Emilia! Herroep aan uw gemoed,
Hoe aan uws Vaders huis zijn weldaân zijn vergoed.
Verwijt Oktavius uws Vaders bloedig sneven;
Maar 't zij in blinde drift den Vorst niet aangewreven!
Wat bloedvlek, welk een schuld, aan kroon of scepter kleeft,
De Hemel wischt die af, wanneer zijn gunst haar geeft.
De Heiligheid des throons maakt wie hem mag bekleeden
Onstraflijk voor den stap, waar langs hy op mocht treden;
Rechtvaardigt wat gebeurde, en geeft de toekomst wet.
Onschendbaar is de Vorst, en 't purper heeft geen smet.
't Is plichtlijk, hem ons goed, ons leven op te dragen,
En vloekbaar is de hand, die toelegt op zijn dagen.

EMILIA.
Ik weet het; 'k voer geen taal, die mijn vergrijp verschoon':
Verbittren is mijn doel, en onvergeefbre hoon.
Straf, straf dan, Vorst, ja straf die schuldige en verwaten,
Die wie u dierbaarst zijn, hunn' Vorst en Vriend doet haten.
Die Cinna heeft vervoerd, vervoert er mooglijk meer.
Beveel mijn dood, uit dwang, tot nood- en tegenweer!
Mijn ziel voedt enkel woede; en zal zy minder kweken,
Wanneer ik, by mijn bloed, mijn liefde heb te wreken?

CINNA.
Dat gy my hebt vervoerd! - Mijn hart, gedoogt gy dit?
En ik, zie ik me onteerd van haar die ik aanbid!
Mijn Heer, de waarheid moet zich langer niet verbergen.
Ik had dit opzet reeds, eer ik haar min dorst vergen.
'k Vond haar ontrefbaar, 'k vond haar roerloos voor mijn smart,
En zocht een' andren weg naar 't ongenaakbaar hart.
Ik sprak haar van uw woede en van haars Vaders sneven;
En bood mijn' arm haar aan, met hart, en ziel, en leven.
Hoe streelt het zoet der wraak het vrouwlijk week gemoed!

Een aanval van dien kant gaf toegang aan mijn' gloed.
Het weinig dat ik ben, vertrad zy, als onwaardig;
Maar eerde een' stouten arm, om haar te wreken vaardig.
Mijn kunstgreep sleepte haar in 't doodlijk Eedgespan;
Zy nam slechts deel daar in, ik ben er de oorzaak van.

EMILIA.
Wat durft gy, Cinna -! Hoe! is dit my liefde toonen;
My door de ontschuldiging in 't sterven dus te honen?

CINNA.
Men sterve! maar geen' dood die my mijne eer ontrooft!

EMILIA.
De mijne wordt me ontrukt, zoo Cezar u gelooft.

CINNA.
't Waar, in mijn uiterste uur den naam mijns stams bevlekken,
Indien ik my den roem des aanslags liet onttrekken.

EMILIA.
Welaan dan! heb uw deel, maar roof my 't mijne niet!
Mijn boezem aâmt met u één wellust, één verdriet.
Waar echte liefde heerscht, zijn roem en oneer beiden
Gemeen, met schuld en straf, en niet van één' te scheiden.
Ons beider ziel, mijn Heer, is Romes grootheid waard:
De liefde heeft in ons gelijken haat gepaard.
Uit levendig gevoel van 't bloed dat wy verloren
Is op de zelfde stond ons beider drift geboren;
Ons hart ontmoette zich in 't opzet van de wraak;
En beider moed ontvlamde om onzer beider zaak.
Ons heil is, dat wy t' saam één eedle dood verwerven.
Gy wildet ons vereend; vereen ons in ons sterven!

AUGUSTUS.
Ja, 'k zal het, trouwloos en ondankbaar paar, ik zal 't.
Gy, onverzoenbre twee, die op uw bloeddorst bralt!
Ja, 'k zal u, wijl gy 't wilt, vereenen in dat blaken,
En dien vermeetlen wensch die my braveert, volmaken.

En siddre 't groot Heelal, als 't mijne wraak verstaat,
Van de ijslijkheid der straf als van de gruweldaad,

(MAXIMUS ziende naderen.)

Maar 't Lot heeft me uit de dood u weêr te rug gegeven,
ô Eenigst dierbaar Vriend, my nog getrouw gebleven!
Mijn Maximus! treê toe.

Derde tooneel.

AUGUSTUS, LIVIA, CINNA, MAXIMUS, EMILIA, FULVIA.

MAXIMUS.
Toon minder goedheid, Vorst,
Aan 't schuldig, wroegend hart, dat opstaat in dees borst!

AUGUSTUS.
Vergeten wy een feit, door 't naberouw geheiligd!
Gy die my voor den moord rechtschapen hebt beveiligd,
U danke ik en het Rijk en 't levenslicht met een'.

MAXIMUS.
Zie beter door den mom der valsche schijndeugd heen!
Mocht u mijn schuldig hart en Rijk en leven hoeden,
Gy dankt het aan geen deugd maar minnenijdig woeden.
Geen wroeging, neen, de spijt heeft my de ziel geroerd;
Zy, eens meêminnaars val verraderlijk beloerd.
Euforbus veinsde my wanhopig en verloren,
Uit vrees, dat uw ontbod mijn' aanslag mocht verstoren.
Ik hoopte Emilia in 't oogenblik van schrik,
(Misleid, verward, bevreesd, en vallende in den strik)
Op 't voorstel van welhaast heurs minnaars bloed te wreken,
Gereed, om in mijn schuts terstond in zee te steken.
Maar zy, voor 't lokaas blind, en voor mijn liefde wreed,
Verdubbelde haar kracht, als ik haar deugd bestreed.

Zy las me in 't hart. - Gy weet den uitslag van mijn poging:
Die laffe kunstnary verviel met mijn beooging.
Maar, acht ge u iets verplicht aan die u 't feit verried;
Twee gunsten smeek ik u, als weldaad, anders niet.
Euforbus straf, mijn dood; maar, voor hun beider oogen!
Ik heb meestres, en vriend, en meester saam, bedrogen,
Mijn eigen eer verzaakt, en heel den Roomschen Staat,
En 'k sterf, de schaamte in 't hart, door eens Verraders raad.
Toch echter juicht mijn ziel, vermag ik hem te straffen,
En, stervend op zijn lijk, u-allen wraak te schaffen.

AUGUSTUS.
ô Goden, is 't genoeg! of heeft het wrevel Lot
Meer Vrienden nog gereed, tot moorden saamgerot?
Meer maagschap of gezin tot gruwlen te verleiden?
Welaan! ik dage 't uit, ik durf den slag verbeiden.
Ja, neme 't tot zijn hulp den afgrond in verbond!
'k Ben meester van my-zelv' als van het wareldrond;
Ik ben, ik wil het zijn. Bewaart, ô jaargeschichten,
Mijn' laatsten zegepraal in eeuwige berichten!
Thands triomfeert mijn ziel op 't bruischen van een' gloed,
Rechtvaardigst, hoogst in top, maar dien zy zwichten doet.

Treed, treed vrijmoedig toe, en Cinna, zijn wy Vrinden!
Ik ben het, die 't verlang; gy, laat me u vaardig vinden.
Eens schonk ik 't leven u, als vijand, in den strijd:
'k Hergeve 't u op nieuw, daar gy mijn moorder zijt.
Kom, strijden wy voortaan, wie dit herkregen leven
Of eedler heeft besteed, of eedler weêrgegeven!
Gy hebt mijn gunst verraân, 'k verdubbel haar voor u:
Zy drukte uw schouders reeds, zy overlaad' ze nu.
Aanvaard dees schoone hand (ik had ze u reeds geschonken),
En zie u 't naaste jaar als Romes Konzul pronken!
Bemin hem, gy mijn telg, in dien doorluchten rang,
Schoon 't purper, van mijn bloed zijn' luister niet ontfang'.
Leer door mijn voorbeeld thands of edelmoed verneder'.
Ik schenk in dees Gemaal u meer dan Vader weder!

EMILIA.
Ik zwicht voor goedheên, zoo verheven! Ja, ik zwicht,
Grootmoedige, en haar glans heropent my 't gezicht.
Ik zie mijn misdrijf in, hoe edel in mijne oogen,
En voel me in 't smeltend hart van 't teêrst gevoel bewogen.
Weêrspannig aan den schrik van de ijsselijkste straf,
Staat dit verstokt gemoed zijn' haat, zijn' wrevel, af.
Het Lot, de Hemel, heeft uw Oppermacht besloten,
('k Gevoel het in dit hart); zy is niet om te stoten.
Dit hart verborgt het my: de Hemel keerde 't om;
'k Buig neder, en erken de hand van 't Godendom:
Zy is 't, die u den weg tot Romes zetel baande.
Die haat is uitgedelgd, die ik zoo eeuwig waande.
Mijn ziel verfoeit zich-zelv, straks dorstend naar uw bloed,
En zweert u hulde en trouw, met dankbren liefdegloed.

CINNA.
Wat zegge ik, edel Vorst! Voor gruwbare euveldaden,
Met eer en waardigheên in plaats van boei beladen?
ô Gadelooze deugd! zachtmoedigheid van aart,
Die, steunsel van uw' throon, mijn misdaad meer verzwaart!

AUGUSTUS.
Laat af, en spreiden wy een dekkleed op 't voorleden!
Ook Maximus heeft recht op uw toegeeflijkheden.
Ons-allen viel hy af; maar zijn wanhopig feit
Behield uwe onschuld u, en my uw tederheid.

(Aan MAXIMUS.*)*

Herneem by my uw plaats, als Gunstling, als Vertrouwde!
Treed weder in een recht, dat ik geheiligd houde.
Maar, dat Euforbus ook uw vrijspraak ondervind',
En de Echt dees teedre twee op morgen saamverbind'!
Dit moge u, mint gy nog, tot boete en straf verstrekken.

MAXIMUS.
Te billijk is die straf, om klachten op te wekken,
En meerder treft uw gunst mijn overweldigd hart,
Dan de onwaardeerbre schat, die my onttogen wordt.

CINNA.

Gedoog, dat zich mijn deugd, in 't zwichtend hart bezweken,
Herroepe, en met een trouw, onvatbaar voor verbreken!
Lafhartig schond ik haar; maar, onverwrikbaar pal,
Trotseert zy thands den schok van 't brijzelend Heelal.
  Och of die Oppermacht die kronen geeft te dragen,
Uw dagen rekken mocht door 't korten onzer dagen;
En ik u honderdmaal (en nog waar 't slechts gering)
Dat alles offren mocht, dat ik van u ontfing!

LIVIA.

Ja, meer dan dit, mijn Heer! Een vuurstraal uit den hoogen
Verlicht me, en schuiftmy 't kleed der toekomst van voor de oogen.
Hoor, wat u 't Godendom door mijnen mond voorspelt!
't Is 't ijzren raadsbesluit, door 't eeuwig Lot geveld.
  Thands staatu dolk noch zwaard van moord of krijg te vreezen.
Het dragen van uw juk zal ieders wellust wezen;
En 't ongetemdste hart stelt al zijn' roem voortaan
In 't sterven voor uw dienst, als waardig onderdaan.
Geen listig Staatsverraad, geen nijdig samenzweeren
Zal d' ongestoorden loop des schoonsten levens deren.
Gy wist het hart des Volks te klinken in den band,
En meester van dat hart, wie doet u wederstand!
Heel 't Volk, door 't diepst gevoel van dankbre zucht gedreven,
Ziet, juichende, in uw hand het Staatsroer overgeven.
Uw Koninklijk gemoed bewijst aan Romes Raad,
Dat al haar heil in u, in uw gezag bestaat.
Na zoo veel jaren ramp en willig zelfverblinden,
Wenscht zy geene andre schuts dan by den throon te vinden.
Reeds bouwt ze u outers, ja, reeds tempels tot uw eer,
En ziet de Hemel-zelf geopend op u neêr!
Terwijl u 't Nageslacht, zoo verr' de golven zwellen,
Den braafsten Koningen ten toonbeeld voor zal stellen.

AUGUSTUS.

Spoed aan, ô blijde hoop, en schittrend tijdverschiet!
Mijn hart, rechtvaarde Goôn, mistrouwt uw uitspraak niet.
  ô Gy, die aan mijn hart de ware zelfvoldoening,
Ons waardig, kennen doet, vergeving, en verzoening!

Neem op dat hart al 't recht het geen u toekomt weêr!
U danke ik, by mijn rust, mijne onverganklijkste eer.
    Verdubble men terstond de blakende offeranden!
(Thands naken wy 't altaar met onbebloede handen;)
En wete 't Eedgespan, dat Cezar alles weet,
Maar 't al te boven is, en alles ook vergeet!

1809.

De cykloop,
saterspel.
(Naar het Grieksch van Euripides.)

Personaadjen.

SILENUS.
REL VAN SATERS.
ULYSSES.
POLYFEEM, DE CYKLOOP.

Eerste bedrijf.

SILENUS.
ô Bacchus, 'k heb om u wat lijden uitgestaan,
Zoo nu, als eer de tijd mijn krachten deed vergaan.
Eerst, toen u Juno van de Furië aangedreven
De Berggodinnen die u kweekten, deed begeven;
Daarna, wanneer ik in den gruwbren Reuzenslag
U bystond, en een vent waar 'k naauw aan denken mag,
(Zoo schriklijk groot en breed, en niet om aan te kijken,)
Met eigen spiets doorboorde, en al de rest deed wijken.
Is 't waar, of lieg ik 't ook? Of droom ik 't? - Zeker niet:
Ik toonde u-zelf zijn schild waar ik een gat in stiet.
Maar nu is 't slimmer dan 't ooit was. Want sints de benden
Die 't Juno heeft gelust ons op den hals te zenden,
(Dat goor Tyrrheensch geboeft', dat met u henen dreef!)
Zwerf ik, onwetend waar mijn lieve kweekling bleef,
Te water, met mijn kroost: ik, stijf aan 't roer gezeten,
Terwijl mijn zoons de zee doen schuimen dat zy zweeten;
En zoek van kust tot kust. Van 't eind van Griekenland
Dreef de Oostenwind ons hier naar 't Siciljaansche strand,
Waar, van 't éénoogig volk op deze kust gezeten,
Een kwade vent ons greep, en (dacht ik) op wou vreten,
Maar neen: hy nam my slechts als bruikbren dienstslaaf meê,

Mijn jongens zette hy aan 't hoeden van zijn vee;
En ik heb Polyfeem by zijn afgrijslijk brassen
Als Ganymedes aan de tafel op te passen,
Zijn kroes te vullen, en ben stalbok van zijn grot.
Straks komt hy t' huis, en 't wordt een stinkend schapenkot.
Ik zie mijn zoons reeds met het vee. - Maar, wat gerommel!
Ho! 't is een dansrei van het Saatrenfeestgetrommel,
Als toen ze Althéaas huis bezochten met hun stoet,
By 't tuimlen van 't den kop beneevlend druivenbloed.

REI van Saters.

Gy die uit eedlen bloede sproot,
Van uit een eedlen Geitenschoot
Geworpen, half geslachtgenoot,
Wat springt, wat steigert ge op de klippen?
Geen zachte koelte waait daar rond;
Geen vrolijk grasjen dekt den grond,
Geen helder nat vloeit daar, voor uw kamuisden lippen.
Kom hier by 't lammerengeblaat;
Hier op 't bedaauwde klif, waar 't vocht geëmmerd staat.
Hier is voor dorst en honger raad.
Gy die op de uitgebreide hoornen
Den fieren kop zoo stout verheft,
Eer u een goede steenworp treft;
Maar spring me niet in 't wild noch zoek me te vertoornen,
Gy hoort toch immers wel hoe onze wachthond keft.

Gy, schaapjen, bied uw volle spenen
En drenk het lammetj' uit uw bron!
Wat laat gy 't van behoefte stenen
Terwijl ge u koestert in de zon?
Zy sliepen, ja; maar hoor ze blaten!
Te rug, naar lamm'renhok en stal!
Wat zoekt ge in Etnaas rotsig dal?
't Is tijd, de groene wei' te laten.
Hier is geen Bacchus noch zijn Rei,
Geen thyrzenzwaaiende papinnen,
Geen bekken-, trom-, of dansgeschrei:
Wy grazen niet op Nyssaas tinnen,

Noch midden in der Nymfen stoet,
Bevangen van het druivenbloed.

Haar zinge ik, haar, mijn feestgezang,
Die ik, met Nymfenblanke voeten
Omhupplend, zocht en mocht ontmoeten,
En thands in dartlen arm omvang.
ô Lieve, lieve Bacchus, waar,
Waar schudt ge uw blond en schittrend hair
In d' adem van de zoele winden?
Verschijn my, slaaf van 't wangeslacht
Der Bergcyklopen, halve blinden;
Die, kan 'k mijn troost by u niet vinden,
In dezen bokkenhuid versmacht!

SILENUS.
Genoeg, ô jongens, zwijgt! Beveelt den dienstbren knapen
De kudde 't rotshol in te drijven. - Rept u, gaauw!

DE REI.
Maar, vader, hoe zoo ras? de lucht wordt nog niet graauw.

SILENUS.
Wel! 'k zie een Grieksche boot daar aan de kust gedreven,
En ook de roeiers, van hun heer vooruitgegaan,
Naar herwaart spoeden, met hun vaatwerk opgelaân,
Naar 't schijnt, om water, en om voorraad, steun van 't leven.
Ach, arme menschen; waart ge op eigen grondgebied
Gebleven, wie ge ook zijt! - De sukkels weten niet
Wie Polyfeem is! dat een voetstap op zijn stranden
Hen tot een prooi maakt van zijn menschenvreters tanden!
Maar roert uw mond niet; dat men 't oogmerk van hun tocht
Verneme, en welk geval hen op dees rotsklip brocht.

ULYSSES.
Inlanders, meldt ons, kunt ge, in deze ons vreemde streken,
Waar hier een toegang is tot zuivre waterbeken;
En waar, wie zeevolk spijs verkoopen wil voor goud?
Wat 's dit? - Is 't Bacchus stad, hetgeen men hier aanschouwt?

'k Zie deze kudde voor de Satyrsholen dwalen;
Gy die er 't hoofd van zijt, ik groet u duizendmalen!

SILENUS.
Ik groet u, vreemdling. - Van wat landaart zijt ge, en wie?

ULYSSES.
Ulysses, die als Vorst in Ithaca gebiê.

SILENUS.
Ha ha! die prater dan, uit Sizyfus gesproten?

ULYSSES.
Die ben ik, maar verdien geen schampre tongpijlschoten.

SILENUS.
Hoe komt ge hier dan heen door 't bruischend element?

ULYSSES.
Van Troje; uit d' oorlog, daar door 't Grieksche heir volend.

SILENUS.
Hoe! wist ge op zee naar huis den streek niet weêr te vinden?

ULYSSES.
Mijns ondanks, wat ik deed, verdreven my de winden.

SILENUS.
Zoo trof u op het meir een zelfde lot als my.

ULYSSES.
Gy dan, gy landde ook hier door 't schrikbaar stormgetij'.

SILENUS.
Ja, roovers volgend, die mijn voedsterkind me ontstalen.

ULYSSES.
Wat 's dit voor land; en wie bewonen deze palen?

SILENUS.
't Is de Etna, 't hoogst gebergt' dat gantsch Sicielje omvat.

ULYSSES.
Waar zijn de torens dan en muren van de stad?

SILENUS.
Daar zijn er geen: het heeft geen menschen die 't bewonen.

ULYSSES.
Zoo heeft het wild gediert', niets anders, aan te toonen?

SILENUS.
Cyklopen wonen er in holen, anders niet.

ULYSSES.
Wat koning hebben zy? of heerscht er 't volksgebied?

SILENUS.
Zy zwerven met hun vee, en zijn gelijke makkers.

ULYSSES.
Doch waarvan leven zy? of ploegen ze ook hunne akkers?

SILENUS.
Zy eten melk en kaas, en 't vee, door hen geslacht.

ULYSSES.
En hebben ze ook den drank uit 's wijnstoks zoete dracht?

SILENUS.
Neen; dor, onvruchtbaar, is de grond waarop zy leven.

ULYSSES.
En zijn zy ook geneigd aan 't gastrecht plaats te geven?

SILENUS.
Wat vraag! zy vinden 't vleesch van vreemdelingen zoet.

ULYSSES.
Hoe! ze eten menschenvleesch, en walgen niet van bloed?

SILENUS.
Nooit kwam hier iemand wien men 't leven heeft geschonken.

ULYSSES.
En waar is die Cykloop? - in één van zijn spelonken?

SILENUS.
Hy zoekt op d' Etna, voor zijn honden, wild tot spijs.

ULYSSES.
Zoo, bid ik, doe gy my een eenig gunstbewijs.

SILENUS.
Wat kan ik? - 't Geen ik kan, daar ben ik toe genegen.

ULYSSES.
Verkoop ons voorraadspijs, waarom wy zijn verlegen.

SILENUS.
Wy hebben, zeî ik reeds, slechts vleesch aan deze kust.

ULYSSES.
Ook dat 's die nood lijdt, zoet, en geeft den honger rust.

SILENUS.
Ook nog, gestremde kaas en melk van onze koeien.

ULYSSES.
Schaf op, eer 't zonnelicht ter avondkim moog spoeien.

SILENUS.
Maar hoe veel gouds krijg ik daartegen tot mijn dank?

ULYSSES.
Goud heb ik niet; maar wijn, van Bacchus eêlsten rank.

SILENUS.
ô Beste vriend, dat is 't waarnaar wy lang versmachtten.

ULYSSES.
't Is Bacchus eigen zoon, van wien zy ze overbrachten.

SILENUS.
Hoe, Maron, wien ik-zelf op dees mijn armen droeg?

ULYSSES.
De zoon van Bacchus, vriend! dat is u blijk genoeg.

SILENUS.
Waar is hy? aan uw boord, of by uw reisgenooten?

ULYSSES.
Hier is de wijnzak; hier is Bacchus in besloten.

SILENUS.
Die zak is niet genoeg tot laving van mijn keel.

ULYSSES.
Wy hebben meer daarvan, ja twintigmaal zoo veel.

SILENUS.
ô Dat 's een heerlijk vocht voor mijn verdroogde kaken.

ULYSSES.
En hebt ge lust, daar eens een proefjen van te smaken?

SILENUS.
Een proef verdient een lied. Dat zou recht vriendlijk zijn.

ULYSSES.
Wel nu. Zie daar dan ook een beker by den wijn.

SILENUS.
Stort in! zoo moog 't my nu en levenslang verheugen!

ULYSSES.
Hou daar!

SILENUS.
Wat ruikt hy goed!

ULYSSES.
Proef recht, by volle teugen.

SILENUS.
Dat slokjen geeft my lust tot dansen: ha, ha, ha!

ULYSSES.
Zoo heeft het u gesmaakt?

SILENUS.
Tot in mijn tenen, ja!

ULYSSES.
Ik zal u thands het geld voor onzen voorraad tellen.

SILENUS.
Laat blijven; schenk maar wijn, daar kan ik 't goed meê stellen.

ULYSSES.
Breng dan uw kaas en melk en lamm'ren voor den dag.

SILENUS.
Dat doe ik ja, in spijt van heer en van gezag.
Voor éénen vollen kroes van zulk een druifgepreste
Gaf ik al 't vee van al 't Cyklopendom ten beste,
En liet ze in dronken roes aftuimlen in de zee:
Want by het dronken zijn hoort vrolijk wezen meê.
Een zot is 't die dan niet recht uitgelaten dartelt,
Naar vrouwenborstjens tast, en door de weiden spartelt,
En alle leed vergeet. U kus ik, edel vocht,
En lach wat om mijn heer, dat halfblind lomp gedrocht,
Al is hy nog zoo grootsch op dees zijn naakte heuvelen.
Hoor hier, Ulysses! Man, wy moeten saam wat keuvelen.

ULYSSES.
Ja, vrienden zijn altijd by vrienden wellekom.

SILENUS.
Gy naamt dan Trojen in, en Helena weêrom?

ULYSSES.
En Priaams gantsch geslacht vermochten we uit te roeien.

SILENUS.
Dan kreegt ge ook wel een meid om wakker meê te stoeien;
En haar weêrom, die toen ze op Paris broosjens zag,
En 't gouden halsgespang dat op zijn boezem lag,
Zoo schriklijk werd verliefd om met hem weg te loopen,
En haar bedroefden man met hartzeer te overhoopen.
En daarom dan, voor zoo'n lichtvaardig garstig wijf,
Verloor, naar 'k heb gehoord, zoo menig één zijn lijf,
En stondt ge zoo veel uit! Voorzeker 't kan my spijten.
Maar waarom deedt ge 't ook? het is u-zelv' te wijten.
Daar moest op 't wareldrond geen wijf zijn dan voor my.
Maar hoor, mijn vriend! neem nu die gantsche kudde vrij;
Van al de herders, die daar wijd in 't ronde grazen,
En al die menigte van mijn geronnen kazen,
En pak u schielijk weg; mits nog een dronk voor 't lest!

ULYSSES.
Och, daar is de Éénoog reeds. Wat nu, wat doe ik best?
Geef raad, gy oude Paai: waarheen ons best verscholen.

SILENUS.
In deze rots, mijn vriend! daar zit ge goed verholen.

ULYSSES.
Dat heet, in 't net gevloôn; dat is te vol gevaar.

SILENUS.
Och neen: een menigte van gaten vindt ge daar.

ULYSSES.
Dat gaat niet aan. Dan mocht heel Troje zich beklagen,
Liet ik my door 't gezicht van eenen man verjagen!
'k Ontfing zoo meengen drom van Trojers op mijn schild.
En kost het dan mijn bloed, het zij als held gespild;
Of, leef ik, laat ik ook mijn glorie niet verduisteren!

SILENUS.
Geef wijn, en neem het vee, wat staat ge zoo te fluisteren?

Tweede bedrijf.

POLYFEEM.
Wat's dat voor vrolijkheid? Geen Bacchusfeestgetier,
Geen bekkenrinklen noch getrommel wil ik hier!
Hoe's 't met de lammetjens in 't hol, zoo versch geworpen?
Beginnen ze aan de speen van 't moederöoi te slorpen?
Of krieuwlen ze om haar heen? - Is al de kaas gestremd? -
Wat zegt gy? - Meent gy dat die hazelstok niet klemt?
Hier, boef, zie me in 't gezicht! Niet voor u heen te gluipen!

SILENUS.
Neen, 'k zag hoe Jupiter zijn nektar zit te zuipen
En naar Orion en den gantschen starrenvleet.

POLYFEEM.
Is 't middagmaal bereid?

SILENUS.
Ja, is uw keel gereed?

POLYFEEM.
De bekers ook met room gevuld?

SILENUS.
Ja wel ter degen,
A l woudt ge 't gansche vat in eenen adem legen.

POLYFEEM.
Met schaaps- of koemelk, of gemengeld?

SILENUS.
Naar uw zin.
Slok my slechts, blieft het u, daar ook maar niet meê in.

POLYFEEM.
Geen nood: gy zoudt me in 't lijf met al uw ledenzwaaien
Maar mislijk maken, en het ingewand doen draaien.
Maar wat is dat voor soort van volkjen by mijn stal?
Is 't dief- of roofgespuis, hier aangeland aan wal?
Ik zie daar lammren, uit mijn stallen uitgesloten,
Met saamgestrengeld rijs gevlochten om de poten,
De kazen over hoop met zuivelvat by vat,
En u den kalen kop gezwollen. - Wat is dat? -

SILENUS.
Och! 'k heb de koorts: ik ben zoo schriklijk afgeslagen,
En daar van schud ik zoo; ik moet mijn nood u klagen,
En 'k heb zoo'n dorst daarby. 't Is vreeslijk, Heertjenlief.

POLYFEEM.
Van wien?

SILENUS.
Och! 't was zoo'n booze en eervergeten dief.

POLYFEEM.
Maar wie?

SILENUS.
Wel, 'k zeî het reeds; en hebt ge 't niet begrepen?

POLYFEEM.
Wie dan?

SILENUS.
Wel, die dien boêl maar meende weg te sleepen.

POLYFEEM.
Wat! kennen zy my niet als God en Godenkind?

SILENUS.
Zy tastten toch maar aan, en ik praatte in den wind:
Zy hebben van uw kaas gegeten, en uw lammeren
Maar opgepakt. Wat kon ik doen, dan zitten jammeren?
U dreigden ze aan een boom te binden, tien voet hoog,
En maag en ingewand te rukken uit het oog,
Om dan, eerst wel ter deeg gegeesseld en gebonden,
Op 't schip gegooid en verr' van honk te zijn gezonden,
En in de steengroef tot de slavendienst verkocht,
Waar ge op uw breede schoft kondt torschen wat ge mocht.

POLYFEEM.
Ei zoo! En staat gy met uw babblen nog te dralen
Om groote messen uit het slachthuis hier te halen,
En takkebosschen op te smijten op den haard,
Dat me aanstonds maar hun vet moog' drupplen langs den baard,
Wat half en half geschroeid, om 't overschot te koken.
'k Heb lang mijn kakebeen op leeuwenvleesch gebroken
En herten, en zulk goed; 'k verlang naar menschenvleesch:
Dat heb ik nooit geproefd, en echter wenschte ik 't steeds.

SILENUS.
Wat nieuws is lekkerny by dagelijksche beten.
Er kwamen hier tot nog geen lui' die ge op kondt eten.

ULYSSES,

voor tredende.

Cykloop, hoor nu ook eens ons, vreemden, zoo 't u lust.
Wy kwamen zoo uit zee om voorraad aan uw kust,
En voor een beker wijn verkocht hy ons die schapen

In 't vriendlijk, zonder dwang, en zonder twist of wapen;
Maar hy bedriegt u en beliegt ons, de oude schoft,
Om dat ge om 't mat komt dat hy 't uwe heeft verkoft.

SILENUS.
Ik? - Wel te duivel!

ULYSSES.
Zoo ik lieg...

SILENUS.
Neen, beste Heertjen,
Ik zweer u by Neptuun, en zijn ontzachlijk meertjen
Met al de Tritons, en by Nereus; 'k zeg u neen!
Neen, by Kalypso-zelve, en al haar stoet met een,
Ja, al de visschen, mijn Cykloopjen-lief. Zy liegen
Dat ik uw goed verkocht. Neen, laat u niet bedriegen;
'k Vervloek my-zelf daarop, met mijn geheel geslacht
Dat ik zoo lief heb. Foei! 'k heb nooit daaraan gedacht.

DE REI.
Wees stil: ik heb 't gezien met dees mijn eigen oogen,
Dat gy 't hun hebt verkocht; waarom ze dan belogen?

POLYFEEM.
Gy, luiden, liegt het vast. Dit is mijn trouwe knecht;
'k Ben zeker, dat hy my de rechte waarheid zegt,
Al wilde ook Rhadamant een ander vonnis vellen.
Maar, ventjens, hoort eens hier; gy moet me wat vertellen.
Waar zijt gy-liên van daan, en waar behoort ge t' huis?

ULYSSES.
Wy zijn van Ithaca, en door het windgebruisch
Op onze t' huisreis van het omgekeerde Trojen
Hier op uw strand gevoerd by 't algemeen verstrooien.

POLYFEEM.
Zijt gy 't, die om den roof van dat ondeugend wijf
Heel naar Scamander toogt? Een heerlijk Krijgsbedrijf!

ULYSSES.
Die zelfden, die daar rust en Staten om verzaakten.

POLYFEEM.
Wel zot, die om een wijf zoo veel beweging maakten!

ULYSSES.
Het moest zoo zijn, het zij men 't wel of kwalijk vind'.
Maar gy, ô brave man en waardig Zeegodskind,
U bidden wy, dat ge ons die hier als vrienden landden,
Niet tot een offer maakt van uw gevreesde tanden.
Uw' Vader hebben wy een tempel opgericht
En uit- by uithoek die op Egeus stranden ligt
Geheiligd, wijd in 't rond, met havens, baaien, reeden;
Ook wroken wy den smaad door Paris roof geleden
Voor 't gantsche Griekenland; waar ge immers ook in deelt,
Die hier aan Etnaas voet op uwe ruischpijp speelt.
Dus, toon u menschlijk! geef ons 't gastrecht, spijs en kleêren;
Maar steek ons niet aan 't spit om op ons vleesch te teren.
Dat Troje heeft ons volk reeds al zoo veel gekraakt,
En ouderlooze en weeûw in menigte gemaakt;
Zoo gy nu 't overschot zoudt roosten en verslinden,
Wat dan? - Hoor hier, Cykloop! verstaan we ons, laat u vinden,
En stel uw eetlust thands ter zijde. Deernis baat;
Verkeerde winst deed die haar aangreep nooit dan kwaad.

SILENUS.
Hoor, Baas! eet gy hem op: ik zou het vast niet laten.
ô Met die tong in 't lijf zult ge overheerlijk praten!

POLYFEEM.
Te hebben, mannetjen, dat is de ware God;
De rest is babblary waarmeê de wijze spot.
Die tempels aan de zee, die fraaie strandgestichten,
Die ge aan mijn Vader aan uw kusten op mocht richten,
Wat gaan die me aan? dat 's niet dan gekheid. Kraam die uit,
Waar 't pas geeft; niet by my: hier baten ze u geen duit.
Ik vrees den blik van geen Jupyn daar in den hoogen,
Ik weet niet dat hy meer dan ik is in vermogen;

'k Bemoei me niet met hem. Hy regen' zoo hy wil,
'k Zit droogjens onder 't dak by kalfs- of wildbraad stil
En drink mijn kruikjen leêg; en by zijn donderkraken
Weet ik zoo wel als hy geraas genoeg te maken.
En sneeuwt hy? Wel ik kleed mijn lijfjen warm in 't bont,
En stook me een vuurtjen, met het buikjen vol en rond;
En de aard, ze will' of niet, moet me immers moeskruid geven,
En gras en klaver waar mijn kudde van zal leven;
En deze slacht ik; maar mijn' graâgen buik alleen,
Want dit s mijn God, en 'k ken of wil er anders geen.
Wat rammelt ge van wet waarnaar men zich mocht richten?
Weg! eten, drinken, man, dat zijn des menschen plichten;
In pot en ketel die de spijzen smaken doet
Doe ik mijn outerdienst, en dat 's my 't hoogste goed.
Ook u, mijn vriend, zal ik my smaaklijk toebereiden:
En daarom, voort in 't hol! wy moeten zoo niet scheiden.
Gy, klein kaboutervolk, uw teêr en week gebeent'
Belooft me een goed gerecht. Kom, kom maar! niet geweend!

ULYSSES.
Helaas! 'k doorworstelde dan krijgs- en zee-ellenden,
Om hier by zulk gedrocht mijn zwerven te vol-enden!
ô Pallas! help my thands! het koomt er nu op aan:
'k Heb nooit voor Ilium in zulk een nood gestaan.
En gy, bewoner van de starren, God der Goden,
Zie hier de gastgaaf, my als vreemdling aangeboden!
Ach, zoo ge dit of niet of onverschillig ziet,
Vergeefs vereert men u als God! gy zijt het niet!

De halve REI.
Cykloop, spar op uw wijde kaken,
   En scherp den graâgen lekkertand:
Hoe zal u 't lieflijk beetjen smaken,
   De blijde menschenvangst van 't strand!
Hier in den leêren pot gezoden;
   Of, aan het spit geroost voor 't vier!
Doch ware ik slechts dit land ontvloden!
   Een bootjen waar my lief en dier.

De andere halve REI.
Ja, weg van deze gruwelstranden!
Weg van dit gruwlijk moordverblijf
Des woestaarts die met beerentanden
Den vreemdling slokt in 't gulzig lijf!
Die voor der Huis- en Haardgoôn oogen,
Door geenerlei gevoel bewogen,
Van dolle vretenslust verhit,
Het menschenvleesch, by 't knarsetanden
Ontregen aan het gloeiend spit,
In de ijzren tijger-ingewanden
Verslindt, met meer dan wolfsgebit!

Derde bedrijf.

ULYSSES.
ô Goôn, wat gruwlen heeft mijn oog daar moeten zien!
't Is ongelooflijk; 't kon van menschen niet geschiên.

De REI.
Wat is 't, Ulysses? spreek. Of heeft de godvergeten
Cykloop uw vrienden in uw aanzien opgevreten?

ULYSSES.
Twee hunner. Hy zocht ze eerst met de oogen uit, greep ze aan,
De vetsten uit den hoop...!

De REI.
Hoe was 't u door te staan?

ULYSSES.
Wanneer hy ons in dit zijn berghol had gedreven,
Ontstak hy vuur, en smeet er hout op, wel voor zeven

Of meerder wagens tot een taamlijk goede vracht;
Waarna hy bladeren van dennen samenbracht,
En zich ter zij' van 't vuur een tafelbed bereidde,
Toen melkte hy het vee dat om de rotskloof weidde,
En vulde een beker, een afgrijslijk grooten kelk
Die wel tien minglen hield, ten boorde met de melk,
En droeg een schotel op van klimop, die zijn zolder
Begroeide; drie el wijd, maar nog een goed el holder;
En zette een koopren pot te koken op het vier,
En gloeide 't spit, gekuischt naar zijn Cykloops manier.
Toen bracht hy heel zijn slacht van d' Etna meê naar binnen,
Met al dat slachttuig dat de woestheid kon verzinnen. -
    Als 't alles vaardig was by dezen Helschen kok,
Trok hy twee Grieken by de keel van uit hun hok.
D' een stak hy in den pot die op de kolen kookte,
Greep d' ander by een been, en sloeg ze, dat het rookte,
De bekkeneelen op een rotspunt in, en sneed
Ze aan stukken, met een mes, afgrijslijk groot en breed,
En bried een deel aan 't vuur en zette een deel te koken.
En ik, rampzalige! ik, met hart en moed gebroken,
Ging schreiend tot hem, en bediende hem. De rest
Zat bevend, bleek van schrik, als uilen in hun nest. -
    Wanneer hy nu zijn balg ter deeg had volgevreten
En snorkend neêrviel, schoot me iets in. Een stout vermeten,
Maar dat me een ingaaf van een Godheid scheen te zijn!
Ik vulde een gantschen kroes met onzen zuivren wijn,
En bracht hem dien. Cykloop, dus zeî ik, doe uw oogen
Eens op; zie, op wat drank ons Griekenland mag bogen!
Dit is uit de echte teelt van Bacchus Godennat. -
Hy, slaaprig als hy was en, tot de keel toe, zat,
Greep straks den beker aan, en dronk hem uit by teugen.
Och, zeî hy, beste gast, dat kan het hart verheugen! -
'k Zag dat hy vrolijk werd en gaf hem nog een kroes.
Toen had hy dadelijk een knappen dronken roes,
En raakte aan 't zingen. Ik schonk voort om 't aan te wakkeren.
Hy zong wat wild gesnor op mijn beschreide makkeren,
En 't berghol dreunde er van. - Nu ging ik naar mijn stoet,
En zeî ze: 'k Red ons thands, zoo elk het zijne doet;
Dus spreekt, of ge aan dit hol en dezen menschenvreter

Ontkomen wilt of niet? My dunkt, wy hebben 't beter
Aan 't Hof van Bacchus by den Griekschen maagdenrei.
De man hier binnen, geeft ons zeker geen gelei',
Maar ligt daar, met den wijn, als vogellijm, gevangen,
En roert geen vlerk. Spreekt op! - Wat is uw best verlangen?

De REI.
Och, waardste, dat ik eens dien dag beleven mocht,
Aan geenen wrevel van dien bergreus meer verknocht!
Och, 't is zoo lang dat we op geen zoeten riethalm floten!
Maar hoe te ontkomen aan zijn meer dan tijgrenpoten?

ULYSSES.
Hoort toe, hoe ik my wreke en gy zijn macht ontvliedt.

De REI.
Spreek! dat klinkt beter nog dan 't zoetste bruiloftslied.

ULYSSES.
Hy meent in deze vreugdbedwelming by zijn vrinden,
't Cyklopenras, zich straks ten avondmaal te vinden.

De REI.
Zoo denkt ge hem op weg, nog wagglende in het gaan,
In 't hangen van 't gebergt' de rotsen af te slaan?

ULYSSES.
Neen, 'k heb wat listigs voor.

De REI.
En wat? gy listenvinder?

ULYSSES.
'k Zal zeggen: Blijf gy t' huis; die meêdeelt heeft steeds minder:
Drink hier uw lekkren wijn en zalf u 't ingewand.
En, slaapt hy dan weêr in, zoo ben ik by de hand.
Hier is een tak van een olijfboom, 'k zal dien spitsen,
En gloeien, en de punt in 't slapend oog doen kitsen,
En draaien 't daarin om, gelijk men in een balk

Den boor draait, om een gat te vormen voor een spalk.

De REI.
Ha, ha! dat 's heerlijk! ha! 'k moet lachen dat ik schater.

ULYSSES.
En dan gaan we in een boot gezamendlijk te water:
Dat bootjen, dat bepikt aan de oever liggen zal,
En roeien dat het kraakt, van dees vervloekten wal.

De REI.
Maar zou ik hier niet meê een hand toe leenen mogen,
En draaien hem met u den boomstam door zijn oogen?
'k Wil zeggen, door zijn oog. 'k Had graag mijn deel daarin.
'k Moet barsten, zoo is my dat grapjen naar mijn zin:
(Ha, ha, enz.)

ULYSSES.
Wel ja: de boom is zwaar, gy dient hem meê te vatten.

De REI.
Al was hy duizend pond, of zwaarder nog, te schatten,
Indien wy 't reuzenoog maar als een wespennest
Verstooren kunnen.

ULYSSES.
Nu te zwijgen is ons 't best.
Thands weet ge er van; kom op, wanneer ik 't zal gebieden:
Want 'k wil alleen, hoewel ik 't doen kon, niet ontvlieden,
En laten vrienden in den pekel. 'k Brak reeds uit;
Maar dien ik hier bracht, moet weêr met my in de schuit.

De REI.
Wie zal, wie zal nu de eerste zijn,
En wie de tweede, die den pijn
Zal torschen om den reus in 't gruwlijk oog te booren?

De halve REI.
Ik hoor daar zingen! Stil! wees stil.

De lompe dronkaart laat zich hooren,
Die haast een andren toon ten hemel heffen wil!

Daar stapt, daar stapt hy uit zijn grot.
Wy willen d' onbedreven zot
Met onze zangen welkom heeten.
Op morgen is hy 't zien vergeten.

ZANG.

Hoe zoet is 't by en onder 't wijngaardblad,
By 't zielverkwikkend druivennat
Hetgeen men lieft aan 't hart te klemmen,
En in der Wellust arm gestoofd,
Op 't van het reukwerk druipend hoofd,
De golvendgouden lok te kemmen!

Maar zacht! hy roept, maak op! Gaauw, open hem de deur!
Stel zijn verlangen niet te leur.

Vierde bedrijf.

POLYFEEM.

Ho, ho, waarheen? waarheen? 'k ben vrolijk en 'k moet zingen,
Maar vol tot aan de keel. Mijn hart en nieren springen
Me in 't lijf, en 'k zuizel van genoegen onder 't gaan. -
'k Ben als een lastschip tot de plecht toe vol gelaân; -
'k Was nooit zoo luchtigjens en nooit zoo vlug van zinnen. -
'k Wil naar mijn broedren toe, en houden Lentefeest:
Het veld staat wonderfraai; 't is nooit zoo schoon geweest.
Hier, gastjen, breng gy my den wijnzak eens van binnen.

De REI.

Liefooglend treedt gy op van uit uw fraai salet,

Zoo vlijtig opgekuischt, en altijd even net;
Daar schuilt iets achter, Vriend! uw oogen schieten vonken
Als lampen, met den glans van teedre maagdenlonken,
  En 't rijkste bloemschakeersel moet
Uw hoofd omstrenglen met een frisschen lentehoed.

ULYSSES.
Hoor hier, Cykloop! want ik ben een van Bacchus neven,
En die u 't lekkre nat te proeven heb gegeven.

POLYFEEM.
Wat is die Bacchus dan voor God, waarvan gy praat?

ULYSSES.
De beste hulp ter vreugd waarop men zich verlaat.

POLYFEEM.
Ja, lieflijk rispt hy me op.

ULYSSES.
  Het is een God met eeren:
Hy doet elk goed, maar zou geen stervling willen deeren.

POLYFEEM.
Maar is 't een wijnzak, 't geen een' God tot woning voegt?

ULYSSES.
Och, waar hem iemand huist, hy is er meê vernoegd.

POLYFEEM.
Een God moest met geen dier zijn vacht als woonplaats deelen.

ULYSSES.
Indien de wijn u smaakt, wat kan die huid u schelen?

POLYFEEM.
Die huid bevalt my niet; maar 'k hou wel van den wijn.

ULYSSES.
Welaan dan! drink, Cykloop, zoo moogt ge vrolijk zijn.

POLYFEEM.
Maar zou ik aan mijn broêrs daar ook niet wat van geven?

ULYSSES.
Bezit ge iets boven hen, zoo zijt gy meer verheven.

POLYFEEM.
Maar mededeelzaamheid aan vrienden is toch goed.

ULYSSES.
Een gastmaal wekt geschil, en vechtery kost bloed.

POLYFEEM.
Schoon dronken, niemand zal me een haartjen durven krenken.

ULYSSES.
Neen, die zich dronken voelt, moet aan geen uitgaan denken.

POLYFEEM.
Een zot is in 't zijn dronk, die op geen vrienden past.

ULYSSES.
Maar wijs, die in zijn dronk geen' ander' wordt tot last.

POLYFEEM.
Sileen, wat denkt ge er van? Zou ik in huis vertoeven?

SILENUS.
Wel ja; waartoe zou toch dat nieuwe feest behoeven?

POLYFEEM.
Wel, 't gras is hier zoo frisch, zoo lieflijk, en zoo goed.

SILENUS.
En in den zonneschijn te drinken, smaakt zoo zoet:
Kom leg u neêr in 't groen.

POLYFEEM.
Ei kijk, waar is mijn beker?
Wat doet die achter my?

SILENUS.
Daar staat hy eens zoo zeker
Voor 't rooven.

POLYFEEM.
Gaauwdief, neen, een zot die u vertrouwt!
't Is dat gy achterbaks een teugjen nemen woudt.
Kom, zet hem hier by my: ik mocht zijn plaats vergeten.
Maar vreemdling hoor! zeg me eens, hoe wordt ge toch geheeten?

ULYSSES.
'k Heet N i e m a n d . Maar Cykloop, wat krijg ik voor mijn wijn
Van u? wat zal mijn loon voor deze weldaad zijn?

POLYFEEM.
Wel! - Dat ik u van al uw makkers 't laatst zal e en.
He? -

ULYSSES.
Zoo, dat mag met recht een schoone erkentnis heeten.

POLYFEEM.
Hier gy! wat doet ge daar? ge slurpt...Verstout ge u dus?

SILENUS.
Om dat ik mooi ben, gaf my Bacchusjen een kus;
Maar 'k drink niet.

POLYFEEM.
Schalk! hy niet, maar gy woudt graâg aan 't wijntj en.

SILENUS.
Gy-zelf noemt me ook wel eens uw lieve saterlijntjen.

POLYFEEM.
Schenk in: een vollen kroes

SILENUS.
Maar eerst toch eens geproefd,
Want mooglijk dat er nog wat water by behoeft.

POLYFEEM.
Vervloekte vent, geef 't zoo!

SILENUS.
Vooral niet! Eerst gezeten
Zoo 't past; de krans op 't hoofd, en - 't proeven niet vergeten!

POLYFEEM.
Gy kwade schenker!

SILENUS.
Stil! - pa! pa! - de wijn smaakt goed;
Maar veeg uw tronie eerst: gy hebt zoo'n vuilen snoet.

POLYFEEM.
Zie daar! de baard is schoon, zoo wel als beî mijn lippen.

SILENUS.
Zoo zet u in postuur op d' elboog om te nippen;
Dus doet men 't naar den eisch. - Maar drink den beker leeg.

POLYFEEM.
Wat doet ge daar?

SILENUS.
Och baas, 't ging op in eenen veeg.

POLYFEEM.
Dat gaat niet recht. Wees gy mijn schenker zelf, gy vreemde.

ULYSSES.
Ik ben er meê bekend, die zelf den wijnzak leemde.

POLYFEEM.
Schenk in maar!

ULYSSES.
Wees dan stil.

POLYFEEM.
Ja, dat is licht gezeid;
Maar na een goeden dronk is 't een onmooglijkheid.

ULYSSES.
Drink dit ten boôm toe leêg; maar houd u stil by 't zwelgen.

POLYFEEM.
Die wijnstok, beste maat (ik wensch hem heel veel telgen!)
't Is een verstandig ding, dat meen ik.

ULYSSES.
Drink maar voort:
Een ruime dronk is 't geen tot ruime spijs behoort;
Dit, na geboete dorst, zal goeden slaap verschaffen.
Maar laat er toch niet in, want Bacchus zoo u straffen.

POLYFEEM.
He - he! ik ben er door, maar 't was een harde post!
Nu is 't me, of aarde en lucht gants door malkander hotst.
'k Zie Jupiter en al de Goden om my zwaaien,
Maar, 'k doe niet meê; 'k lig stil. Wat heeft men aan dat draaien?
'k Wil rusten: 'k koos geen meid in de armen, voor de rust,
Al wierd ik nu van nog zoo'n lieven mond gekust. -

ULYSSES.
Kom, Bacchus kroost! 't is tijd. Daar ligt hy nu te ronken;
Haast braakt hy alles uit. - De paal is schoon aan 't vonken,
Nu 't ondier gaauw het oog, zijn eenigste, uitgebrand!
Toont moed.

De REI.
Een moed van rots, en staal, en diamant. -

Maar zachtjens! want, misschien, zijn Vader mocht iets hooren,
En al de toestel tot ons oogmerk waar verloren.

ULYSSES.
Gy vuurgod, Etnaas Vorst, ô schroei gy dees Cykloop
't Afgrijslijk oog te niet! Vervul dees laatste hoop!
En, telg der Nacht, gy Slaap, bezwaar met dubble krachten
Het godloos monster, thands vermoeid van 't menschenslachten,
En doe, na zoo veel ramps voor Troje doorgestaan,
Ulysses scheepsvolk door dit ondier niet vergaan!
Ja, ook 't Geval zij als een Godheid meê te vieren;
Maar, Goden! gy zijt meer, die 't toeval kunt bestieren.

De REI.
De paal ligt reeds in 't vuur gereed;
Nu mook een neep van ijzren tangen
Den hals van 't schrikbaar ondier prangen,
Het monster dat zijn gasten vreet!
Den wijn, zoo gretig ingezwolgen,
Zal de onverwachte Godswraak volgen,
En brengen d' onverlaat ten val.
ô Vlecht hier klimop om de hairen,
Des blijden Bacchus lievlingsblaâren!
ô Dat de dag nu op moog klaren,
Dat ik zijn vuist ontkomen zal!

Vijfde bedrijf.

ULYSSES.
Zwijgt, domme beesten, houdt uw mond. - Houdt d' adem in,
Verroert geen ooglid. Niest noch zevert op uw kin;
Dat dit gedrocht toch niet ontwake, eer onze handen
Den stakkel roeren, die hem 't oog nu uit moet branden.

De REI.
Wy slokken d' adem op.

ULYSSES.
Welaan dan! nu gespoeid!
Den staaf gehaald: hy is nu deeglijk doorgegloeid.

De REI.
Wie moet dan de eerste zijn in hem die pots te spelen?
Want allen willen wy in dit genoegen deelen.

De halve REI.
Wy zijn te klein om 't ding te heffen in zijn oog.

Een ander gedeelte van den REI.
Wy hebben 't been verwrikt.

Een ander gedeelte.

Wy reiken niet zoo hoog.

De anderen.

'k Heb kou gevat en kan noch voet noch teen bewegen!
'k Weet ook niet, wat voor stof me in de oogen is gezegen;
Ik kan niet zien. 't Is vast of asch of zandige aard.

ULYSSES.
Gy lafaarts daar ge staat, gy zijt geen oorvijg waard.

De REI.
't Is om dat we onze rug en ribben ongraâg wagen,
En onze tanden ook liefst meê naar huis toe dragen,
Dat ge ons ten onrecht van lafhartigheid beticht.
Maar 'k weet van Orfeus een recht heerlijk tooverdicht,
Dat kan den brandpaal hem van zelfs in 't oog doen springen;
Dit was hier 't best om met malkander op te zingen.

ULYSSES.
'k Wist lang, maar nu eerst recht, hoe ge altemaal bestaat.
Maar 'k heb hier andre liên waarop ik my verlaat.

Doch gy-liên, zoo gy zelf niets doen kunt, spreekt myn' vrinden
Voor 't minst den moed in, dat ze u medestanders vinden.

De REI.
Recht gaarne. Waarom niet? dat 's buiten lijfsgevaar.
Gaauw, wakkre knapen, voort! brengt nu den boomstam maar,
Zoo gloeiende uit het vuur, en brandt den menschenvreter
In 't oog! Boort in, boort aan, hoe heviger hoe beter!
Eer dat hy van de pijn zich opheft eer men 't weet,
En die hem zoo onthaalt zijn leed vergeldt met leed!

POLYFEEM.
Och, och, mijn oog is weg; 't is me uit den kop geblakerd.

De REI.
Dat 's een triomfzang, ho! Zoo is hy mooi ontvakerd!

POLYFEEM.
Wee! wee! wat ongeluk kwam me over! Maar gelooft,
Gy honden, 'k heb zoo wel mijn handen als mijn hoofd:
Ge ontkomt me niet, 'k zal wat hier uitgaat, wel betasten.
Gy zult me ziende of blind toch met uw vleesch vergasten.

De REI.
Cykloop, hoe schreeuwt ge zoo!

POLYFEEM.
Bedorven ben ik, ach!

De REI.
Gy ziet er lelijk uit.

POLYFEEM.
Nooit zie ik weêr den dag.

De REI.
Licht vielt ge in dronkenschap in 't midden van de kolen?

POLYFEEM.
't Is Niemand die 't my deed; waar zit hy nu verscholen?

De REI.
Heeft niemand het gedaan?

POLYFEEM.
Ja, Niemand, Niemand is 't,
Die 't oog my uitstak.

De REI.
Wel, dan heb ik my vergist;
'k Dacht dat ge blind waart.

POLYFEEM.
'k Wou dat ge allen 't ook mocht wezen!

De REI.
En hoe deed niemand dat?

POLYFEEM.
Gy lacht nog, pimpelmezen!
Zegt, waar is Niemand hier?

De REI.
Wel nergens: dat 's zijn plaats.

POLYFEEM.
De vreemde deed het: hy of iemand van zijn maats.
Hier, hiertoe gaf de schelm my zooveel wijn te zuipen;
Die wijn was my te sterk. Maar 'k laat ze niet ontsluipen;
Of zijn ze al voort? spreek op!

De REI.
Neen, nog staan ze in de grot
In 't donker.

POLYFEEM.
Aan wat hand? Dan moeten zy kapot.

Staan ze aan de rechter zij' of linker?

De REI.
Aan de rechte.

POLYFEEM.
Welaan dan! - Pof! mijn hoofd! - die kopstoot was geen slechte.

De REI.
Daar gaan ze?

POLYFEEM.
't Kan niet zijn: 'k heb immers hier mijn hand.

De REI.
Ja, maar ze ontslipten u juist aan den andren kant.
De schalken wisten zich stil om u heen te wenden.

POLYFEEM.
't Is spotterny! gy drijft den spot met mijne ellenden.

De REI.
Nu staan ze aan dezen kant vlak voor u.

POLYFEEM.
Booswicht, waar,
Waar zijt ge? -

ULYSSES.
Verr' genoeg. 'k Bewaak Ulysses daar:
Hy mocht ontloopen.

POLYFEEM.
Hebt ge een andren naam gekregen?

ULYSSES.
Ulysses is mijn naam. Dien had ik u verzwegen.
Dat menschen-zwelgen moest gy boeten door 't gezicht.
't Waar niets, dat ik den brand in Troje had gesticht

Indien ik niet op u mijn vrienden had gewroken.

POLYFEEM.
Zoo wierd de Godspraak waar, die me eens werd uitgesproken,
Dat gy me 't oog op uw te rugtocht rooven zoudt.
Maar, booswicht, 't is me een troost, hoezeer me de aftocht rouwt,
Dat gy 't bezuren zult met op uw woeste baren
Nog lang te worstlen in oneindige bezwaren.

ULYSSES.
Ja, tier en vloek! ik heb mijn oogen alle beî,
En ga naar de oever op mijn kleene zeegalei,
En klief verheugd en vrij de Siciliaansche plassen
Naar 't lieve Vaderland.

POLYFEEM.
Daar denk ik op te passen.
Dees steenklomp breek ik van de rots niet vruchtloos af.
Maar werp ik u van 't strand op 't lichaam tot uw straf;
En heb ik my hier meê gewroken, 'k zal my troosten,
En ga me in 't berghol weêr een goede kalfsbout roosten.

De REI.
En wy, wy steken met Ulysses boot in zee,
En treên in Bacchus dienst aan overzijdsche ree'.

1828.

Idyllen.

Offerzang.*

Waar zijn de lauwren, waar de toovervinderijen?
Geef, Thestylis, geef aan: dat we ons aan 't outer vlijen:
Bekroon den drinkkop met een zwarte lammrenvacht;
Dat ik den minnaar offre, om wien mijn hart versmacht;
Die veertien dagen reeds mijn zijde heeft begeven,
Onzeker van mijn' dood zo wel als van mijn leven.
Helaas! een andre tocht en wisselzieke lust
Heeft de eerste minnevlam ontwijfelbaar geblust.
'k Zal morgen 't worstelperk van Timageet bezoeken,
Hem smeken; heden, hem door offerdienst verkloeken.
Gij, blanke Maan, schijn schoon: Godes, u zinge ik toe! -
Gij, achtbre Hecaté, wie ik mijn bede doe:
Voor wie de hondenwulp, van 't bloed der lijken dronken,
Van killen angst' besterft in de oude grafspelonken:
Ontvang mijn groet, Vorstin! sta mij ten einde bij!
Schenk groter kracht dan ooit aan dees mijne artsenij:
Dat ik een mengsel make, als nimmer Perimede,
Of Febus wijze spruit, of Jazons Ega' dede! -
Lokvogel, trek mijn' Gade, en voer hem t' huiswaart aan!
Flux, Thestylis, strooi meel, ons meel is reeds vergaan:
Waar, achteloze, zeg, waar zweven uw gedachten?
Of drijft gij meê den spot met mijn benauwde klachten?
Strooi op, en zeg: ik strooi de beenders van Silvaan.
Lokvogel, trek mijn' Gade, en voer hem t' huiswaart aan!
Silvaan bedroeft mijn hart; 'k wijd hem mijne offeranden:
't Zal dezen lauwertak op mijnen minnaar branden.
Hoe kraakt dit blad in 't vuur, hoe krimpt het, en hoe dra
Verteerde 't in de vlam en laat geene asschen na!
Niet anders staa Silvaan, na 't voorbeeld dezer bladeren,
Een woedend vuur ten doel', dat ombruisch' door zijne aderen!

* Mijn Verlustiging, 3.

Lokvogel, trek mijn' Gade, en voer hem t' huiswaart aan!
Gelijk de gloed des vuurs deez' waschklomp doet ontlaân,
Zo moet hij zelf terstond van minne samenvloeien;
En met nog sneller spoed naar mijnen drempel spoeien,
Dan ik, met Venus hulp', dees werpschijf rond doe gaan.
Lokvogel, trek mijn' Gade, en voer hem t' huiswaart aan!
Nu brenge ik zeemlen toe. - Godes der duisterlingen!
Gij zoudt des afgronds poort van uit heur naven wringen,
Ja, 's aardryks as, en 't geen nog vaster stond dan dat.
ô Thestylis, reeds huilt de bloedhond door de stad.
Aanvaard de bekkens, voort: verdoof het angstig janken,
Door 't daverend geluid der schelle tooverklanken:
De Godheid naakt: 't is tijd de koopren bom te slaan.
Lokvogel, trek mijn' Gade, en voer hem t' huiswaart aan!
Zie daar, de zee zwijgt stil, de rust beheerscht de baren;
Maar ach! mijn boezemsmart weet nimmer van bedaren:
't Geblaas der winden heeft voor kalmte plaats gemaakt;
Maar rustloos woelt de vlam, die mij den boezem blaakt.
Ik blijf geheel en al voor hem in liefde branden,
Die mijn rampzalig hoofd gedompeld heeft in schanden.
Lokvogel, trek mijn' Gade, en voer hem 't huiswaart aan!
'k Pleng driewerv' offerwijn, 'k roep driewerv' om Silvaan:
Verkeer zijn liefde voor mijn medeminnaresse,
Godes, als Theseus min voor Kretes rijksprinsesse!
Lokvogel, trek mijn' Gade, en voer hem t' huiswaart aan!
Gelijk een ros, door 't vuur der teelzucht aangedaan,
Langs berg en heuvel rent, met woest en razend wrenschen,
Vlieg' mij Silvaan in d' arm op mijn mistroostig wenschen!
Lokvogel, trek mijn' Gade, en voer hem t' huiswaart aan!
Dit koord bezoomde 't kleed van Myndiër Silvaan:
'k Smijt dit ontrafeld koord met afschrik uit mijne oogen.
Wat hebt ge, ô wrede min, het bloed mij uitgezogen,
Als de echel, die in 't bad zich vasthecht aan de leên!
Lokvogel, trek mijn' Gade, en voer hem herwaart heen!
'k Breng morgen u 't venijn van een verpletterde adder;
Doop dan, mijn Thestylis, dees bloemen in dat zwadder,
En spreng den opperkant des dorpels met dit vocht:
(Des dorpels, daar mijn hart zo vast aan blijft verknocht!)
En zeg, het giftig nat dus plengende onder 't huppelen:

't Gebeente van Silvaan bespreng ik met dees druppelen.
   Lokvogel, trek mijn' Gade, en voer hem in mijn schoot!
Hoe thands de bron geschetst waar uit mijn liefde sproot?
Hoe thands den oorsprong van mijn minnevlam beschreven?
Hoe vange ik 't aan? Wie heeft dees ramp mij toegedreven?
   Men zou in 't heilig woud der achtbre Jachtgodinn'
Het jachtspel houden van een Lybische leeuwin,
Verzeld van andre vreemde en vreeselijke dieren.
De jeugd kwam van alom dit zeldzaam schouwfeest vieren.
   Hoor d' oorsprong van mijn liefde, ô zilverblanke maan!
Melixo noopte mij, om derwaart heen te gaan.
En ik, (onzinnige!) ik! ik liet mij overreden,
In 't linnen staatsiekleed die voedster na te treden.
   Hoor d' oorsprong van mijn liefde, ô zilverblanke maan!
Daar kwam Eudemon zich, en, nevens hem, Silvaan,
Van uit het worstelperk aan mijn gezicht vertonen.
Een dons, gelijk safraan, versierde hun de konen:
Hun borst blonk meer dan gij, aanbidlijke Diaan!
   Hoor d' aanvang mijner liefde, ô zilverblanke maan!
ô Hoe beschouwde ik hen! En ach! met welke ontroering'!
'k Zag niets van 't schouwspel meer in deze zielsvervoering',
Noch weet op welk een wijze ik t' huiswaart ben gekeerd.
Mijn schoon versmolt, en 'k werd door 't hevigst vuur verteerd;
Terwijl ik onder 't pak dier kwelling' neêrgezegen,
Tien dagen achtereen op 't krankbed bleef gelegen.
   Hoor d' aanvang mijner liefde, ô zilverblanke maan!
Mijn aanzicht nam de kleur des bleeken doodschriks aan;
Mijn hoofd verloor het goud, waar mede 't plach te prijken;
Men mocht mijn lichaam bij het dorre hout gelijken,
En welk een kunstnarij werd niet vergeefsch bestaan!
   Hoor d' aanvang mijner liefde, ô zilverblanke maan!
De tijd verliep. In 't eind ontdekte ik mijn slavinne
Het lang verheeld geheim van mijne ondoofbre minne:
ô Thestylis, zoek mij een middel voor mijn kwaal.
De Myndiër verwon me, en blaakt mij te eenemaal:
Ga heen en laat niet na, u alles te onderwinden,
Om hem bij 't oefenperk van Timageet te vinden.
   (Hoor d' aanvang mijner liefde, ô zilverblanke maan!)
En spreek hem, doe uw' last, in 't heimlijk, hem verstaan:

Dat hem Simetha toeft; dat gij hem in zult leiden:
Ik zal uw wederkomst met ongeduld verbeiden.
Vlieg heen, mijn Thestylis. - Dus sprak ik, en zij ging,
En bracht me in mijn vertrek den schonen jongeling.
Maar nauwlijks zag ik hem de kamerdeur genaken,
Of 't zweet vloot als een dauw bij drupplen langs mijn kaken:
(Hoor d' aanvang mijner liefde, ô zilverblanke maan!)
Een koude trilling greep mijn leden teffens aan:
'k Verbleekte, en bleef verstijfd, als ware ik zonder leven,
En was niet machtig, zelfs om 't minst geluid te geven.
Hoor d' aanvang mijner liefde, ô zilverblanke maan!
Hij zag mij met een oog vol minnevonken aan,
Trad op 't aanminnigst toe, zat op mijn sponde neder,
Sloeg 't aanzicht voor zich neêr, en uitte zich dus teder:
Gij zijt me, ô schone maagd, zo verr' vooruitgesneld,
Als ik Filynus deed in 't roemrijk wagenveld:
Gij wist me in dezen strijd den gloriepalm te onttrekken,
Met aan mijn minnend hart het uwe 't eerst te ontdekken.
(Hoor d' aanvang mijner liefde, ô zilverblanke maan!)
Want ('k roep de Liefde-zelv' ten blijk der waarheid aan)
Ik stond in dezen nacht (uw drift kon 't niet gehengen,)
In 't opgebonden kleed Iäcchus ooft te brengen,
Omsluierd, en omkranst met witte popelblaân.
(Hoor d' aanvang mijner liefde, ô zilverblanke maan!)
En waar 't mij dan vergund in uw vertrek te dringen,
(Want 'k voer den naam van stout bij onze jongelingen)
En vond ik u het oog bezwemen door de rust:
Hoe had ik in uw' slaap dien schonen mond gekust!
Doch vond ik mij de deur voor 't voorhoofd toegesloten,
Ik had den toegang dan door bijl en toorts genoten.
(Hoor d' aanvang mijner liefde, ô achtbre Nachtvorstin!)
Nu zeg ik d' eersten dank aan Cyprus koningin,
Na Cytherée aan u, die met mijn' druk bewogen,
Mij door uw gunstbewijs de vlammen hebt onttogen:
De min blaakt feller dan de vuurpoel van Vulkaan.
(Hoor d' aanvang van mijn vlam, aanbidlijke Diaan!)
Maar t' onrecht doet ze een maagd, ter rustbedde uitgerezen,
Voor 't tintelend gezicht eens wakkren jonglings vrezen;
En jaagt de bruid, wen zij haars Egaâs koets verlaat,

Den blos op 't voorhoofd, van den gloênden dageraad,
  Dus sprak hij: - ik, wier hart in zijn begeerte stemde,
Ik zonk in 't rustbed neêr, daar hij me in de armen klemde;
En straks werd mond op mond en lijf op lijf gestoofd:
Ons aanzicht voelde een' gloed, die opsteeg naar het hoofd:
Een lief gemurmel zuisde en speelde ons op de lippen:
En om dees lieflijkheid niet verder aan te stippen,
Ons heet verlangen werd van wederzij' gebluscht;
En nooit werd onze min door achterdocht ontrust.
Doch heden kwam Fenisse, als de eerste morgenstralen
De kim verguldden, mij zijn nieuwe vlam verhalen.
Zij weet niet, wie de bron van deze drift moog zijn;
Maar wel, dat hij mijn min geplengd heeft met den wijn,
En dat geheel zijn huis met bloemen werd behangen.
Dus was 't bericht dier vreemde, en 't mag geloof erlangen:
Want, daar hij me anders staâg geschenken plach te biên,
Heb ik hem heden in geen dubble week gezien.
't Gaat vast, een andre lust doet mij zijn bijzijn missen,
En wist mijn beeldtenis van uit zijn geest te wisschen. -
Nu offer ik hem hier door tooverkruiderij:
Dan, zoo ik langer nog van zijn trouwloosheid lij',
Ik zweer des afgronds deur te ontgrendlen door mijn offer:
Zoo sterk eene artsenij beware ik in dees koffer,
Waar me een Assyriër 't gebruik van kennen deê.
  Maar gij, vaarwel Godes, en spoed u naar de zee!
'k Voleind mijn werk met u, het is met u begonnen.
Vaar wel, ô zilvren maan! en gij, ô mindre zonnen,
Die door de loopbaan van 't onmeetlijk starrenveld
De schone Nachtgodes op haren tocht verzelt!

Thyrsis en Egle, herderszang.*

De Herder Thyrsis dreef in de eigen klaverweide
Met Egle, 't wollig vee door thijm en boterbloem:
Beide even teêr van hart', gelijk van jaren beide,
Was hij der knapen, zij der herderinnen roem.
Men zag de middagzon in 't brandend hoofdpunt blinken,
Wanneer ze in frissche schaâuw van lommrige IJpenblaân,
Op wisselende beurt' hun ruischpijp deden klinken;
En dus hief Thyrsis 't eerst zijn' zoeten veldzang aan.

THYRSIS.

Spaar, hongerige wolf, mijn geitjes: spaar mijn schapen:
Wet, wet uw tanden niet op mijn geringe kooi.
Tracht eer van groter stal een' vetter roof te rapen.
Verschoon mijn lammren slechts; 'k vergun u rijker prooi.

EGLE.

Mijn Lobbes, 'k stel dees kudde in uw getrouwe hoede:
Maar waak voor 't weerloos vee, dat u bevolen wordt;
Ontdek door luid geblaf den vijand in zijn woede.
Daar ik, in deze grot, in Thyrsis armen stort'.

THYRSIS.

Schoon Fébus zomergloed, en wei- en akkerstreken,
De Hondstar 't teedre kruid, verzengt en blaakt en brandt;
Daar vee en grond en meir in heete dorst ontsteken;
My zweeft veel feller vlam door 't gloeiende ingewand.

* Mijn Verlustiging, 39.

EGLE.
Gelijk een vuur, verspreid op vruchtbre korenlanden,
Als 't woên des Noordenwinds de vlam onbluschbaar maakt:
Gelijk na ruimen oogst de ontstoken stopplen branden;
Zo is 't, dat dees mijn borst voor u, mijn Thyrsis! blaakt.

THYRSIS.
Schoon gulden Cytherê mij liefde kwam verklaren;
'k Verachtte om uwen wil Idaaljes rijksvorstin.
Al mocht ik de oude kraai in leeftijd evenaren;
Mijn Egle is Thyrsis eerste, en blijft zijn laatste min.

EGLE.
Zo God Apollo-zelf zijn min mij aan kwam bieden,
Hij, door zijn gouden lier en blonde kruin vermaard;
(Geloof me op onze min!) 'k zou zijne omhelzing vlieden:
Mijn Thyrsis is mij meer dan Fébus Godheid waard.

THYRSIS.
Ge ontrooft me, ô Egle, 't hart door uw bevallige oogen:
Mijn hart versmelt in uwe omhelzing', al te teêr!
Wend, wend dat aanzicht af: 'k bezwijk voor zijn vermogen:
Weêrhoud die stralen vuurs: mijn boezem kan niet meer!

EGLE.
Bij 't knikkend olmenloof, op jonge wijngaardloten,
Ontfing u 't schomlend wiegje uit moeders blanken schoot:
Daar laagt ge, ô schone telg, de hoop der stamgenoten!
Gelijk de lenteroos bij 't maagdlijk boezemrood.

THYRSIS.
Geen appel, door den beet van lieve maagdetanden
Gekliefd, geen veldviool, is met zoo'n geur bedeeld,
Geen balsem, geen kaneel, in Ganges kruidwaranden;
Als 't hair, dat om uw' hals met blonde golfjes speelt.

EGLE.
Och of mij waar vergund de naam van uwe Zuster!
Och had en u en mij een zelfde borst gezoogd!

Mocht gij mijn Broeder zijn! - zo ware ik veel geruster:
Mijn kusjes wierden zelfs in 't open veld gedoogd.

THYRSIS.

Gij zijt mijn Zuster; ja, mijne Egle! ik ben uw Broeder:
Één Vader teelde ons beide, één bed is ons gemeen.
Dus zegt ons 't minnewicht, dus spreekt zijn teedre moeder:
Ach, strenglen wij gerust onze armen onder een!

EGLE.

Laat af, mijn speelnoots, mij, met blijde feestgezangen,
Te leiden naar den dans: weg luit en rinkelbom!
De Idalische Godin, de Min heeft mij gevangen:
Ik ben, ik ben geheel mijns Thyrsis eigendom.

THYRSIS.

Mag ik, mijn welbeminde, u in deze armen klemmen!
Is 't purper van uw borst geschonken aan mijn' lust!
En mag ik in uw' schoot in gulle weelde zwemmen!
Bezwijmen aan uw' mond! - Rust met mij, liefde, rust!

EGLE.

Zoude ik u weigren, mij in uwen arm te omvangen?
Den wellust van mijn' schoot ontzeggen aan uw min? -
Neen; kleef mij om den hals, blijf aan mijn lippen hangen,
Zwijm op mijn zwoegend hart: gij woont, gij heerscht daar in.

THYRSIS.

Zo pronkt Eurotas boord, met schonen myrth omgeven;
Zo, de eedle muskadel, die oog en tong vergast;
Zo, 't kostlijk nardusvat, uit onyxsteen gedreven;
Gelijk uw zuivre borst met levendig albast.

EGLE.

ô Windtje, dat de blaân van 't klavergroen doet ruischen,
ô Zéfyr! koel de lucht, dat Thyrsis wellust raap:
En, vlietend beekje, gij! doe zacht uw water bruischen,
Roep met een zoet gezuis den wellustvollen slaap.

THYRSIS.

Dus zaagt ge in Venus arm, Sabeesche tempelwouden!
Adoon van weelde ontzield, wegzinkende in heur' schoot,
(En dit kon machtloos zijn, zijn' jachtlust in te houden!)
Tot Morfeus zachte hand hem 't zwijnende ooglid sloot.

EGLE.

Gelijk in lentetijd, de purperrode rozen;
Of, als de korentjes in d' Oosterschen granaat,
Die met een' zachten gloed door hun bekleedzels blozen;
Zo is de purpren blos, die zweeft op uw gelaat.

THYRSIS.

Hoe gloeien, ô mijn schone, ô wellust van mijn leven!
Uw lipjes, menigwerv' zo minnelijk gedrukt!
Geen' purpren druiventross' is zulk een glans gegeven;
Geen honigzoete kers, ten rechten tijd' geplukt.

EGLE.

Gelijk 't geboomte boogt op blaadren; 't veld op bloemen;
De duif op 't zilverwit, dat haar de veders siert;
Zo mag mijn Thyrsis meê op zijne haarlok roemen,
Die kunstloos, van natuur, hem om de schoudren zwiert.

THYRSIS.

Hier zag ik u het eerst in kinderlijke jaren,
Terwijl ge een korfje droegt, vervuld met lelieblaân:
'k Was bezig, lelies tot een bloemfestoen te gaâren:
Ach! gij bekoordet mij; de liefde gloor mij aan.

EGLE.

'k Herdenk nog, hoe we ons 't eerst ontmoeteden met de oogen!
Wij dreven 't grazend vee aan gindsche beek bij een.
Toen is mij 't minnewicht ten boezem ingevlogen,
Terwijl gij kus op kus vermengdet met uw reên.

THYRSIS.

ô Egle, bloeiender dan Tempes myrthenhoven!
Mij zoeter dan de keur van liefelijken wijn!

Gij gaat, in zuiverheid, de blanke wol te boven;
In helderheid, de beek; in rijzigheid, den pijn.

EGLE.

'k Zal u een rozengaard, een majoleintuin wezen;
Wees gij mijn Westenwind, zo bloeie ik u ter eer'.
Ontbreekt mijn Zéfyrus; de roos, hoe uitgelezen,
Verlept; de majolein verspreidt haar geur niet meer.

THYRSIS.

Kupido! dees abeel zal een gedichtje voeren;
Een dichtje, ô Minnegod, dat u geheiligd is:
Zo lang ik Egle, mij mijne Egle 't hart mag roeren,
Zo lang blijve ook uw naam ons in gedachteniss'!

EGLE.

Ik wil u dezen myrth, ô blanke Venus! wijden;
Deez' schonen myrth, geplant aan d' oever van dien stroom:
Hoe schudt hij 't bladrijk hoofd verwaand naar wederzijden! -
Zo bloeie ook onze min, gelijk dees myrtheboom!

Terwijl ze op deze wijze elkanders toon vervangen,
Trekt de avondstar 't gestarnte uit de Oosterluchtkimm' voor.
Dus 't hart zich zalvende met zoete beurtgezangen,
Geleidden zij de zon heur wijde loopbaan door.

Amarillis:
herderszang.*

Ik ijl naar Amaril: mijn geitjens gaan ter weide
In 't hangen van 't gebergte, in Lycidas geleide.
ô Drijf het vee ter weide, en drenk het aan den vliet,
Mijn waardste Lycidas, maar dat gij voor u ziet!
De witte springbok (hij heeft hoornen) mocht u deeren:
Draag toch voor alles zorg, den geilaart af te weeren.

Aanminnige Amaril! wat duikt ge in gindsche grot
Des morgens niet meer neêr, om me achter 't esschenschot
Met nagebootste stem van verre na te blaten,
Of op te wachten met een' hagel van granaten?
Wat haat ge mij? Wat vindt ge uw' eersten gunstgenoot
Thands haatlijk, schoone? ai zeg! - die haat doet mij den dood.
Deze appels ('t zijn er tien, en 'k breng u de andre morgen,)
Vereer ik u, de vrucht van zeven maanden zorgen.
Gij vroegt me er om, en 'k schenk ze uit volheid van mijn hart:
Doch geef ook aandacht aan mijn pijnigende smart!
ô Hemel, dat ik eens een gonzend bijtje ware,
En dwars door 't dichte veil en de opgeschoten vare,
Waar ge achter wegschuilt, in uw rustplaats dringen mocht!
'k Weet nu, wat Liefde zij! Een wreedaart, een gedrocht,
Dat met de leeuwenwelp aan de uiers heeft gelegen,
En van 't ongastvrij woud zijn' stuggen aart gekregen.
Hij blaakt me, en zit me diep in 't innigst van 't gebeent'.

* Bloemtjens, 15.

ô Schoone, in 't aanzien schoon, maar louter rotsgesteent'!
Aanbidlijke Amaril! ô kom me in de armen vallen,
Dat ik u kusjens geev bij honderdduizendtallen!
Een bloote, een ijdle kus heeft toch een zoetheid in.
Dit kransjen breidde ik u, ô stookster van mijn min,
Van eiloof, met melisse en riekend thijm doorvlochten:
En ach! daar ligt het nu aan flarden in de krochten! -
Ai mij! wat lijde ik! en gij hoort niet naar mijn leed!
Kom, neme ik in den vloed mijn toevlucht! weg dit kleed!
In 't grondelooze diep, waar Olpis de thonijnen
Door 't visschers net verschalkt, zij de eindpaal van mijn pijnen!
En sterve ik, 't zal voor 't minst u lief zijn, wreede maagd!
Voor lang reeds bleek mij 't wel, wat hart ge voor mij draagt,
Wanneer, als ik aan 't lot beproefde of gij mij minde,
't Papaverblad niet knapte als bij een welgezinde,
Maar in mijn hand van zelfs tot slappe vezels wierd:
En grijze Anaxo ook heeft zeker 't niet verzierd,
(Dat wijf, dat uit haar zeef geheimen weet te tijgen,
Als zij de korens door de gaten heen ziet zijgen!)
Hoe ik verteere, en gij den spot drijft met mijn vlam. -
En nog beware ik u dit hagelblanke lam,
Daar Mermnons bruine telg en Mermnon-zelf me om baden,
En ach! licht krijgt zij 't nog: gij zult het toch versmaden.
Hoe knipt mij 't rechter oog! Zoude ik mijn schoone zien?
Wat voorboô van geluk! Aan dezen den misschien:
Kom, vlije ik mij daar neêr om op haar komst te wachten!
Zij heeft toch ook gevoel voor mij, en voor mijn klachten:
Ze is in haar binnenst toch niet gants van diamant.
Hippomanes, wanneer hij blaakte om Atalant',
Volbracht den wedloop wel, en de onvèrbidbre joffer,
Zoo zij hem zag, ontvlamde, en viel de min ten offer.
De aanvall'ge moeder van de wijze Alfesibeê,
Hing Bias om den hals, en - schoone Cythereê! -
Wist niet Adonis haar in zulk een drift te ontsteken,
Dat zij zijn klamme lijk niet uit haar' arm liet breken?
Benijdenswaardig in zijn' onverbreekbren slaap!
Endymion! en gij, volzaalge koningsknaap,
Die lusten smaakt, voor geen verstand van ongewijden
Besefbaar, Jazion! hoe moet ik u benijden? -

Ai mij! wat klopt mij 't hoofd! Maar ach, bekreunt ge u des,
ô Amarillis? Neen, ontrefbre minnares!
Hier, hier stel ik een perk aan mijn beklaaglijk zingen:
'k Ga heen, en scheur mij weg uit alle stervelingen:
Ik werp mij voor de tand der wolven neêr in 't bloed:
Ga, smaak dien wellust dan, geen honig is zoo zoet!

1783.

Minnekozing: veldkout.*

DAFNIS, en EEN MEISJEN.

Een andre herdersknaap heeft Helena geschaakt,
Maar nooit de kusjens van mijn Helena gesmaakt!

'T MEISJEN.

Wat pocht ge, stoute boef? wat zegt een nietig kusjen?

DAFNIS.

In 't nietig kusjen steekt een hartdoordringend lustjen.

'T MEISJEN.

Ik wisch mijn' mond slechts af, en - ft! daar gaat uw zoen!

DAFNIS.

Ja, wisch uw lipjens af, ik zal het voort herdoen.

* Bloemptjens, 19.

'T MEISJEN.
Zoen koeien; maar geen maagd, te jong om nog te paren.

DAFNIS.
Zoo preuts niet! och, die jeugd zal als een droom vervaren.
Hoe dort het roosjen niet! hoe droogt de muskadel!
Ga meê, dat ik u daar een sprookjen van vertell'.

'T MEISJEN.
Vooral niet: 'k liet mij eens door uw gefleem bekoren.

DAFNIS.
Kom dan in 't olmenbosch mijn herdersfluitj' eens hooren.

'T MEISJEN.
Vermaak u-zelv' daar meê! mij lust geen nabeklag.

DAFNIS.
Sus, meisjen! denkt ge wel wat Venus wraak vermag?

'T MEISJEN.
Wat Venus! zoo Diaan mij slechts haar gunst doet blijken!

DAFNIS.
Zwijg stil: ze zou u 't net licht over de ooren strijken.

'T MEISJEN.
Ja, laat zij wat ze wil, mits Febe mij bewaar!
Maar geen gezabber meer, en weg die handen daar!

DAFNIS.
Och! Schuw de liefde niet! Geen maagd wist ze ooit te ontspringen!

'T MEISJEN.
Ja, 'k schuw dat juk, bij Pan! zie 't andren op te dringen.

DAFNIS.
Ik vrees, een slechter knaap gaat nog eens met u heen.

'T MEISJEN.
Veel denken er om mij, maar ik nog om geen' een.

DAFNIS.
En ik, uit al dien hoop, ik bied u hand en harte.

'T MEISJEN.
Wat zal ik doen, mijn vriend? de trouw is vol van smarte.

DAFNIS.
Neen, de echt heeft smart noch rouw, maar enkel honigzoet.

'T MEISJEN.
Ja, net of voor den man de vrouw niet siddren moet.

DAFNIS.
Veel eerder heerschen zij: waar zou een vrouw voor vrezen!

'T MEISJEN.
Ik ducht voor 't barenswee: 't moet overijslijk wezen!

DAFNIS.
Diane, uw Schutsgodin, zal daar u niet ontstaan.

'T MEISJEN.
Maar 't kraambed baart mij schrik: daar mocht mijn kleur vergaan.

DAFNIS.
Dan ziet gij ze op 't gelaat van lieve kinders zweven.

'T MEISJEN.
En, 'k ware eensd waas genoeg, watzoudt ge aan bruidschat geven?

DAFNIS.
Mijn gantsche runderkudde, en weide, en al mijn woud.

'T MEISJEN.
En zweert ge, dat ge mij dan nooit verlaten zoudt?

DAFNIS.
Zoo waarlijk help' mij Pan! woudt gij slechts met mij leven.

'T MEISJEN.
Zult gij me uw echtkoets dan, uw huis, en stalling geven?

DAFNIS.
Ja! met die schoone drift, die ik daar weide in 't dal.

'T MEISJEN.
Maar 'k weet niet, wat ik aan mijn' vader zeggen zal.

DAFNIS.
Als hij mijn' naam maar hoort, hij zal uw' echt niet wraken.

'T MEISJEN.
Hoe heet gij dan? een naam kan dikwijls heel veel maken.

DAFNIS.
'k Heet Dafnis, Mykons zoon: mijn moeder, Meriam.

'T MEISJEN.
Een braaf geslacht, dat 's wis! maar 'k heb geen minder stam.

DAFNIS.
Ook niet van hooger stand: Menalkas is uw vader.

'T MEISJEN.
Waar staat uw woning, zeg? beschrijf me uw doen wat nader.

DAFNIS.
Kom, zie met een', hoe schoon mijn hofcypressen staan.

'T MEISJEN.
'k Ga Dafnis goed bezien, mijn geitjens; weidt vast aan.

DAFNIS.
Ik laat mijn boschj' eens zien, mijn osjens; graast ter degen.

'T MEISJEN.
Weg, stoutaart, van mijn borst! Hier geen geweld te plegen!

DAFNIS.
Hoe malsch is 't zwellend ooft, dat deze riem omspant!

'T MEISJEN.
Om Gods wil! 'k ril van schrik! neem weg, neem weg die hand.

DAFNIS.
Mijn schoone, wees gerust, 'k zal u geen leed verwekken.

'T MEISJEN.
Och, gooi me niet in 't nat, gij zult mijn kleêren vlekken!

DAFNIS.
Neen; zie, dit zachte vel gooi ik er onder heen.

'T MEISJEN.
Och! wring mijn' riem zoo niet; ge maakt hem los: och neen!

DAFNIS.
Dees eerstling, Cythereê, had ik aan u beschoren!

'T MEISJEN.
St! och, straks komt hier volk: 'k verbeeld mij iets te hooren.

DAFNIS.
't Is 't boomloof, dat in 't rond uw huwlijk vast vertelt.

'T MEISJEN.
Gij hebt mijn kleed gescheurd: wat ben ik toegesteld!

DAFNIS.
'k Beloof u voor 't gescheurde een beter kleed te geven.

'T MEISJEN.
Ja, alles! haast misschien geen brood om van te leven.

DAFNIS.
Neen, 'k wenschte u heel mijn ziel te storten in den schoot.

'T MEISJEN.
Diane, ach! straf mij niet, dat ik uw' dienst verstoot!

DAFNIS.
'k Zal Venus thands een' varr', de liefde een vaerz' vereeren.

'T MEISJEN.
Maagd trad ik in dit bosch, om vrouw weêrom te keeren.

DAFNIS.
Ja, voor een meisj' een vrouw, en, zoo me op 't harte ligt,
Haast, blijde moeder van een minlijk troetelwicht.

Dus fluisterden dees twee, beide in den bloei der dagen,
  En rezen van de koets, der sluiksche min gespreid.
Zij drijft haar geitjens voort, met de oogen neêrgeslagen,
  Maar 't hupplend hart vervuld van stille vrolijkheid:
Hij keert naar 't rundervee in somber zelfbehagen,
  Daar telkens nog zijn geest in mingenuchten weidt.

1783.

De boer.*
(Theokritus twintigste Landkout.)

Eunika lachte me uit als ik haar kussen wilde:
Weg, riep ze, met een stem als of zy van my grilde,
Weg van my, scheer u voort; gy lompert van een' vent!
Een boer my zoenen! foei, dat ben ik niet gewend.
Zoo'n mondjen laat zich maar van steedsche lipjens drukken;
Maar 'k raad u, droom gy nooit van diergelijke nukken!
Wat ziet ge er uit! Wat praat! Wat onbeschoft onthaal!
Wat zijt ge glad van spraak, aanvallig in uw taal!
Wat hebt ge een zachte kin, bezet met paardenhairen!
Wat borstels om uw lip! wat zwarte kreeftenscharen!
Gy stinkt naar 'k weet niet wat! Maak schielijk dat ge gaat,
En maak me maar niet vuil, gy, babok daar gy staat!

Zoo sprak ze, en spoog met een' tot driewerf voor zich henen,
Bekeek me op 't oogenblik van 't hoofd tot aan de teenen,
Zag me overdwarsjens aan en met een' scheeven mond,
Trok 't neusjen spijtig op, en schudde, daar ze stond,
Van lachen. 'k Voelde 't bloed straks door mijne aadren schieten,
En kleurde om 't hoofd van spijt, als 't roosjen van 't begieten.
Weg ging ze en liet my staan. Nu barste ik van den hoon,
Dat my een meid beschimpt die ik mijn liefde toon.

Zegt my de waarheid toch, gy, brave herdersknapen,
Ben ik niet wel gevormd? of ben ik zoo wanschapen?
Of heeft me een spook op eens een' ander' mensch gemaakt,
En 't eertijds blozend schoon van mijn gelaat geschaakt,
Dat, als het veil den stam, mijn' frisschen baard versierde,
Daar 't hair me als golvende eppe om beî mijn slapen zwierde

* Verspreide Gedichten I, 130.

En 't heldre voorhoofd blonk by 's wenkbraauws sierlijk git?
Mijn oog had sterker vuur dan Pallas oog bezit:
Mijn mond was enkle room, en vloeide van een reden,
Die loutre honig was, en harten wist te kneden.
Behaaglijk is mijn zang, 't zij ik de herderspijp,
Of fluit, of veldschalmei, 't zij ik de dwarsfluit grijp;
En 'k heb den naam van schoon by al de bergboerinnen,
En alle zeggen zy en toonen my te minnen.
Maar 't steedsche ding loopt weg en gunt my niet een' zoen,
Om dat ik 't land bebouwe en 't nuttig vee moet hoên.
Zy weet van Bacchus niet en van zijn herdersleven,
En hoe hy meê door 't dal de runders heeft gedreven;
Noch dat Cythere-zelve op 't Frygiaansch gebergt'
Een' herder heeft bemind en tot haar min gevergd.
Zelfs vond ze Adoon in 't woud, in 't woud, waar ze om hem treurde;
En hy, wien zelv de Maan heur gunsten waardig keurde,
Endymion, wie was 't? een veeman, anders niet,
Om wien ze als veeman blaakte en 's hemels trans verliet
Met wien ze op Latmos top de teêrste lusten deelde!
En, Rhea, waart gy 't niet, die ook een' herder streelde?
Ja gy, gy-zelf, Jupyn, der goden opperhoofd!
Hebt ge op een arendsvlerk geen' veldknaap weggeroofd?

Maar neen, Eunîka niet! die schuwt een boer te minnen;
Is meer dan Cybelé, dan min- en jachtgodinnen!
Gy, Cypris, zoek nu ook waar op ge uw harte zet
Niet meer in berg of bosch, maar ga alleen te bed!

1790.

De cycloop.
Herderszang.*

DAMETAS EN DAFNIS.

Dameet en Dafnis (d'een', een' Veenman, ros gehaird,
En d' ander, om de kin nog naauwlijks half gebaard)
Gelustte 't, op één plaats hun kudden saam te weiden.
Nu zaten ze aan een beek, en zongen met hun beiden
Den zomermiddag door: zy hieven beurtlings aan,
Doch Dafnis stelde 't in en opende de baan.

DAFNIS.

De dartle Galathee gooit uw verbaasde schapen
Met applen, Polyfeem, en scheldt de Herdersknapen
Voor bittre minnaars uit: en gy bemerkt haar niet,
Maar zit en piept vast op uw lieflijkruischend riet.
En, kijk, daar gooit ze op nieuw, en smijt den armen sukkel,
Die altijd met haar loopt, uw' Wachthond, op zijn pukkel.
De goede lobbes blaft, en klingelt flux naar zee,
En voert door 't zwalpend nat zijn eigen schijnsel meê.
Zie voor u, dat hy niet, toeschietende onder 't keffen,
Wanneer zy 't minlijk lijf ten golven uit koomt heffen,
Haar naar de beenen vliegt, en eer ge 't gist of weet,
Het zilverblanke vel bezoedle door zijn beet!
Want dan verging 't u wis met wat ge schijnt te hopen,
Als 't schaapjen, met zijn vacht door dorens heen gekropen.
Reeds vliedt ze u, wat ge ook vrijt, en loopt een' loeris naar,
En smijt, hoe wel gy 't meent, de kaarten door malkaâr.
Want Liefde, ô Polyfeem, heeft wonderlijk vermogen,
En 't slechtste is somtijds schoon in zijn benevelde oogen!

Toen zong Dametas hem des Herders andwoord toe.

* Mengelpoëzy I, 253.

DAMETAS.

Ja, 'k zag, (de Veldgod hoor' me en keere 't my ten goê!)
'k Zag, hoe zy wierp naar 't Vee, en 't bleef my niet verborgen,
Noch dit mijn eenig oog, dat verder ziet dan morgen.
Ik schouw de zaak ten eind: want de oude Vader KRUIS
Voorspelt geen leed, of 't leed koomt ook onfeilbaar t'huis,
Ja zelfs, al ware 't schoon in later tijd van jaren
Voor kindren weggelegd, die niet aanwezig waren.
'k Bespeure 't al te wel; doch, hoe mijn oog het ziet,
In 't blaakren van de min bemerk ik 't weder niet.
Nu zeg ik: 'k Heb my thands eene andre vrouw verkoren,
Zoo barst' haar 't hart van spijt wanneer zy 't koomt te hooren,
En kijk' ze, als half verwoed, van uit het golvend meir,
Op kudde en rotsspelonk met vlammende oogen neêr!
'k Heb ook mijn' hond verboôn, haar langer aan te halen,
En snufflende, als voorheen, steeds achter na te dwalen.
En merkt zy, dat ik dit dus uithoude op den duur,
Vast zendt ze een bode om my; maar ik, ik hou my zuur,
Zoo lang, tot ze ernstig smeekt, om zelve voor ons beiden
Het zoete Huwlijksbed op d'oever uit te spreiden.
Want 'k ben zoo lelijk niet! 'k Zag me onlangs nog in zee,
('t Was stil) en 'k vond me een oog dat me in my-zelv' voldeê,
Een heerelijken baard! En 't blikkren van mijn tanden
Was blanker, naar 't my docht, dan Paros marmerzanden.
En, op dat me in dien roem geen nijdig oog mocht schaân,
(Dit had me eene oude best eens aan de hand gedaan)
Zoo spuwde ik, (toen ik 't dacht), om 't voorspook af te weren,
My-zelven in den baard tot drie verscheiden keeren.

Hier eindigde Dameet, en drukte op d' eigen stond
Zijn' Dafnis eenen kus vol vriendschap op den mond;
En dees vereerde aan hem zijn ruischpijp, zoet van klanken,
En nam zijn veldfluit aan, met wederkeerig danken.
Toen blies Dameet op 't riet, en Dafnis op de fluit,
En 't grazend rundervee kwam hupplen op 't geluid.
Maar eindlijk, niemand wierd verwinnaar, van hun beiden;
Zy waren 't even zeer, daar ze onverwonnen scheidden.

1795.

Lycoris.
Herderszang.*

Heb ik u eindlijk weêr, mijn dierbre, mijn Lycoor!
Brengt na den derden nacht de derde morgengloor
U eindlijk weêr te rug in dees mijn klemmende armen,
Mijn schoone, en vind ik rust van mijn mistroostig kermen?
Hoe treurde ik, lieve Maagd! hoe kwijnde in uw gemis
Mijn eindloos dorstend hart naar heul en lafenis!
Lees, dierbre, lees de kracht van 't uitgerekt verlangen
In 't voetspoor dat het drukte in dees verdorde wangen.
't Verlangen, kent gy 't? ach! dat dikwerf in één nacht
Den Jongling 't hair vergrijst, die van verliefdheid smacht!
Wat wonder dan, zoo 't vuur, daar 't vonkelt uit mijne oogen,
In mijn verschroeid gelaat de sappen op deed droogen!
De Lente is eens zoo zoet na 't barre Winterguur;
De smeltende granaat, na 't scherpe kweepeerzuur;
De hinde huppelt schoonst by 't logge kalverspringen;
En zoetst klinkt Prognes lied na 't snaatrend exterzingen:
Ja, de ongesauste zoen van Grootmoêrs dorre kaak
Geeft 's meisjens teedren kus een ongelijkbren smaak.
Zoo is me, u weêr te zien, verruklijkst na het scheiden;
Uw byzijn, na de smart van 't troosteloos verbeiden!
Wat vreugde, ô lieve Maagd, dat ik u weder heb,
En 't leven uit den waas van uwe lippen schep!
Geen moede wandlaar hijgt by 't zengend middagblaken
Naar 't lommerrijk geboomt' met zulk een vurig haken.
Ach! dat de Liefde u eens een liefde stortte in 't bloed,
Gelijkbaar by mijn liefde en teedren boezemgloed!

* Mengelpoëzy I, 256.

Dan zoude 't nageslacht na duizend zonnekringen,
Van ons, mijn dierbre Maagd, nog met verrukking zingen.
‘Zy minden teder, en weêrkeerig, elk om strijd,
(Dus, dunkt my, klinkt hun lied) in dien aalouden tijd!
Geen liefde was toen vreemd aan 't zedig hart der schoonen,
En 't meisjen schroomde niet heurs minnaars vlam te kroonen,
Maar Liefde en Wedermin ging hand aan hand gepaard,
En 't was een zalige Eeuw op de onverbasterde aard!’
Zoo zou hun veldzang zijn! - Ja, groote Hemelmachten,
Geeft, dat dit veldlied klink' by honderd Nageslachten,
En laat, na dat mijn schim in de ijzren nacht zal gaan,
Mijn schaduw wijd en zijd dit heerlijk nieuws verstaan:
‘Uw liefde en mingeneugt', schoon tijd en eeuw vergingen,
Leeft eindloos op de tong van Maagd en Jongelingen.’
Doch wijz' 't vrijmachtig Lot me eene andre toekomst toe!
Geliefdste, 't is aan u, dat ik mijn hulde doe.
Uw naam vervult mijn zang! uw lof! uw tederheden!
En geene op aard, zoo teêr, zoo vurig aangebeden!
Ja, kwetst gy me ook somwijl uit dartlen overmoed,
O! 't heelen van uw mond is zoo verrukkend zoet!
Dat heelen zalft de wond, en stookt vernieuwde vonken
In 't vlammenaâmend hart, ontstoken door uw lonken.

Gelukkige oevers, die Megares kust versiert!
Gelukkigen, die daar het feest der Liefde viert!
Daar bloeit de heilge naam van wie gevoelig blaakte,
En wier vertederd hart een minnaar zalig maakte!
Als 't vroege Lentekleed zich over 't aardrijk spreidt,
Verzamelt zich de jeugd tot de eedle plechtigheid
By 't graf van Diokles, waar maagd en jongelingen
Om strijd naar d'eerepalm van 't zoetste kusjen dingen.
Daar kleven zich om 't zeerst de lipjens op elkaâr,
Daar zweeft de Liefde in 't rond door 't dartle feestgebaar,
En zy, wier malsche mond de lippen tederst drukte,
En, kussende, de ziel op 't zuigend lipjen rukte,
Die wint de zegekrans van geurig Maibloemkruid,
En 't Maagdlijk feestgejuich roept heur verwinning uit.
Gelukkige triomf! gelukkig, al die strijden!
Maar zaliger dan zy, en meerder te benijden,

De Rechter, die den mond van elke Maagd genaakt,
En elken lieven kus in al zijn nadruk smaakt!
Cytheres minlijk kroost strijkt, zwevende om zijn lippen,
Den toets, die 't goud bestemt, onzichtbaar op hun tippen:
Maar 't vonnis van zijn mond moog onbedrieglijk zijn,
Uw kus, mijn Dierbre, alleen heeft balsem voor mijn pijn.

Theokritus, by gebrek van boeken,
uit het gebrekkig geheugen, gevolgd.

1797.

Polyfeem:
Herderszang.*
Theokritus nagevolgd.

ô Nicias, daar is geene andere artseny
Tot stilling van de min, dan teedre Poëzy.
Die heeft alleen de kracht, de zorg van 't hart te heffen:
Maar wien gelukt het licht, dien toovertoon te treffen,
Die 't wederspannig hart met zachten dwang bekruipt,
En als een hemeldaauw in de open wonde druipt!
Doch gy, gy weet dit, Arts, en vriend der zanggodinnen,
En kundig; wat het zij, wanneer men voelt te minnen!
't Was dus, dat Polyfeem door d' invloed van den zang,
Wen, 't eerste dons der jeugd ontluikende op zijn wang,
De dartle Galathee zijn minnevlam belachte,
Op dit ons strandgebergt' zijn boezemwee verzachtte.
Zijn liefde blonk niet uit in puikgebloemte of ooft,
Noch ongewonen zwier der lokken om zijn hoofd;
Maar door de hevigheid van heur verwoede vlagen.

* Mengelingen I, 104.

Hy minde, en voelde 't vuur zijn ingewand doorknagen,
Vergat wat om hem was, en walgde van 't heelal.
Vaak keerde 't wollig vee, des avonds laat, naar stal,
Van zelfs en onverzeld van hoeder of geleide,
Daar hy op 't vlotte strand den middag nog verbeidde,
En, de oogen uitgestrekt naar 't onafmeetbre diep,
Sints de aanbraak van den dag om Galathea riep,
In mijmering verdiept en met de pijl in 't harte.
Toch vond hy midlerwijl den balsem voor zijn smarte,
En, zittende op een spits van de afgebroken rots,
Hief hy dees Veldzang aan, het golfgehuil ten trots.

ô Blanke Galathee, wat spot gy met mijn minnen!
Gy, dartler dan het kalf en even los van zinnen!
Gy, teerder dan 't gebeent' van 't eerstgeworpen lam,
En blanker dan de melk! wat spot gy met mijn vlam!
Wen my de sluimring boeit, verschijnt gy op de stranden:
'k Ontwaak, en gy, gy vlucht met opgeheven handen
Als of 't verwoedst gedrocht u op de hielen zit,
En sneller dan een lam voor 't scheurziek wolfsgebit.
'k Heb, schoone, u reeds bemind, wanneer gy langs de heide
U aan mijn moeders hand in speelsche lust vermeidde,
En veldviolen zocht, daar ik uw leidsman was.
Hoe werd mijn borst geroerd, hoe trilde ik op dat pas!
En ach! die teedre gloed is me immer bygebleven,
En wil me, uw' hoon ten spijt, ook nog zelfs niet begeven.
'k Weet, minlijk Maagdelijn, waarom gy voor my vliedt.
Is 't om den ruigen braam van dees mijn wenkbraauw niet,
Die heel mijn voorhoofd boordt met borstelige hairen,
En dit mijn eenigst oog dat op uw schoon mag staren?
Of 't grove neusgestel', nog breeder dan mijn mond?
Maar, zoo misvormd ik ben, ik dek den heuvelgrond
Met wol- en zuivelvee. Ik wei ontelbre schapen,
En speel een beter fluit dan een der Herdersknapen,
Drink d' allerbesten room, en heb geen ding gebrek.
Mijn korven staan gevuld en nimmer leêg op 't rek.
En maakte ik u, mijn Beeld, door mijn welluidend zingen,
Niet, als my-zelv', beroemd by Bosch- en Veldelingen?
Ja dikwerv' zelfs in 't holst van de aakligheid der nacht

Klonk u mijn lied ter eer'. Als vruchten van mijn Jacht
Voede ik een' Veldtroep op van dertien jonge hinden,
Al, tierig en met jong: wat kunt ge schooner vinden!
En, 't geen nog vreemder is, vier welpen van een beer.
Kom tot my, 'k schenk ze aan u, en nog oneindig meer.
Kom, schoone, en laat de golf het woeste strand besprengen!
't Is zoeter, in mijn grot de nachten door te brengen,
Met lauwren, en cypres, en eiloof overdekt,
Daar zich de wijngaardrank langs wand en welfsel strekt,
Met druif en muskadel op 't rijklijkst overladen;
En daar u 't frissche vocht van Etnaas bronnajaden,
Zoo koel gelijk de sneeuw die van heur' bergtop schiet,
Een' Goddelijken dronk in 't helderst water biedt.
Wie koos voor zulk genot in zee en golf te plasschen?
Of vreest gy 't borstlig ruig, waar meê ik ben bewassen?
Welaan! 'k heb eikenhout, en kolen op den haard;
Verschroei my, 'k sta het toe, de wortels van den baard;
Ja, dit mijn eenig oog, my 't allerliefste op aarde,
Ik lijde 't, en met vreugd, van uwe hand, mijn Waarde.
Ach! dat mijn Moeder my met vinnen had gebaard,
En ware ik niet geboeid aan dees ongunstige aard,
Hoe zwom ik naar u toe, en kuste u beî de handen
Zoo gy me uw' mond onthieldt. Ik voerde u van de stranden
Of blanke lelyen, of roode veldpeoon
(Want de eene is Zomerpracht, en de andre Winterschoon
En beide laten zich niet teffens samenparen)
Met wat het Jaarsaizoen my toeliet, door de baren.
Maar 'k wil my oefenen in 't zwemmen, schoone maagd,
Zoo wete ik, wat u toch in 't water zoo behaagt!
Laat slechts een vreemde hulk naar onze kusten spoeden,
Geloofme, ik ben u by, eer dat gy 't kunt vermoeden.
Doch neen! verlaat, verlaat, ô lieve Galathee,
Vergeet (zoo doe ik thands) uw woonplaats, en de zee!
Leer met my 't wollig vee langs onze heuvels weiden,
En 't vette van de melk van wei en water scheiden!
De room zal zoeter zijn, door uwe hand bereid.
Maar ach! wat treure ik me af in dees mistroostigheid!
Mijn Moeder draagt de schuld; zy ziet mijn' boezem koken,
En nooit heeft ze iets by u ter mijner baat gesproken,

Maar laat me in volle vlam, verteerende in mijn pijn.
Neen, Moeder, 'k veins my krank, gy zult het met my zijn!

Doch, Herder, waar, waarheen is uw verstand gevlogen?
Wat zit ge een' gantschen dag hier over 't meir gebogen?
't Waar beter, dat ge in huis uw teenen korfjens vlocht,
Of jeugdig boomloof sneedt, en aan uw lamm ren brocht.
Grijp, wat bereikbaar is; maar loop in wilde droomen,
Geen meisjen, dat u eens in afkeer heeft genomen,
Met ijdel jamm'ren na! Zy vliede en duike in zee,
Licht vindt ge eene andre, licht een schooner Galathee!
De Meisjens lachen u van alle zijden tegen,
En geene ontzeide u ooit om korstwijl meê te plegen.
Voorzeker, 't ga hoe 't wil, 'k verbeeld me ook iets te zijn.

Dus vondt ge, ô Polyfeem, uw liefdes medicijn.

1804.

De veehoeders:
Herderszang.*
Theocritus nagevolgd.

Kom, Dafnis, hef een' zang, eens Veemans Veldzang, aan!
Begin, en laat het Vee gerust te weide gaan,
En zogen 't bulkend jong, terwijl de vrije stieren
Door 't dichte Wilgenloof en in de rondte zwieren;
Of de onbevruchte vaers bespringen. Kom, begin;
Menalcas volgt u na, stel gy den veldzang in.

Dus sprak ik. Dafnis zingt: ik luister, vol verlangen;
En mijn verrukte ziel blijft aan zijn tonen hangen.

* Mengelingen I, 109.

DAFNIS.
Behaaglijk is 't geloei des runddiers in de wei;
Behaaglijk is de klank van 's Veemans Veldschalmei;
Behaaglijk ook mijn zang. By gindsche koele stroomen
Sloeg ik mijn leger op in schaâuw der beukeboomen,
Met huiden overdekt van sneeuwwit rundervee.
De gloênde middagwind, die opkoomt uit de zee,
En boom en struiken schroeit, heeft alles losgereten,
En leger en verdek ten heuvel afgesmeten!
Maar ik bekreun my-zelv' aan Wind of Zomergloed,
Als 't minziek maagdelijn aan moeders lessen doet.

Dus zong my Dafnis voor. Menalcas grijpt zijn halmen,
En heft zijn Veldlied aan, dat bosch en lucht weêrgalmen.

MENALCAS.
't Gebergt' van Etna is mijn Wieg en Voedsteroord.
Daar heeft Natuur een grot uit harde rots geboord;
Daar wone ik, en bezit van onbekrompen weelde,
Al wat zich 't menschlijk hart in droomen ooit verbeeldde.
'k Heb Geit- en Lamm'renvee in rijken overvloed,
Wier vacht me in 't felst der kou wellustig slapen doet.
'k Heb op den warmen haard de vleeschpot steeds aan 't koken,
En doe mijn Wintervuur van eik en beuken roken:
En 'k geef zoo veel niet eens om 't strenge Jaargetij',
Als 't tandloos Bestjen doet om noten by heur' brij.

Hun beiden juichte ik toe, en, wel voldaan, vereerde
Menalcas met een' staf, dien ik op 't hoogst waardeerde,
Op eigen erf gegroeid, en waar geen kunst aan wrocht,
Maar die nooit Werkman vond, die hem verbeetren mocht.

En Dafnis schonk mijn hand een kinkhoorn, fraai gespikkeld,
En met een slingerstreek van purperkleur omwikkeld.
'k Had zelfs my op den Visch, dien ze in zich hield, vergast,
En 'k vond in 't Jonisch meir haar op een steenklip vast.
Hy zet ze voor den mond, en zingt: ‘ô Zanggodessen
Van 't Veld- en Herdersdicht, vernieuwt me uw gulden lessen,
En stort my thands op nieuw dat lied der Herdren in,

Dat zoo behaaglijk was! Zoo moge, ô Veldgodin,
Uw zangtoon t' allen tijd uit hellen gorgel vloeien,
En geene onheusche kou uw gladde tonen boeien,
Noch 't buigzaam orgeltuig verstrammen door den Wind.
De krekel heeft zijn soort, de mier de mier te vrind;
De havik is alleen des haviks welbehagen;
Maar Dichtkunst is mijn heil, de wellust van mijn dagen.
Ach! dat ik uur aan uur mocht wijden aan heur zoet!
Geen slaap verkwikt het hart, geen zachte Lentegloed,
Als 't strelend Maatgezang. Geen geur van rozelaren
Is 't bietjen half zoo lief, dat om hun struik blijft waren,
Als my de Zanggodes: en wien geen Dichtkunst smaakt,
Heeft Circes zwijmeldrank een reedloos dier gemaakt!'

1804.

Dafnis, herderszang.*

THYRSIS, KORIDON.

THYRSIS.
Ja, lieflijk zuist de pijn by gindsche waterbron,
Maar lieflijk speelt gy 't riet, begaafde Koridon!
Uw zang verdient, na Pan met d' eersten prijs te pralen:
Krijgt hy een' forschen Bok, gy zult de Geit behalen:
Wint hy de Moedergeit, het jong valt u ten deel.
Tot dat ge er melk van trekt is 't vleesch der Geitjens eêl.

KORIDON.
Uw Lied, ô Thyrsis, is verkwikbrer dan het bruizen
Der Waatren, wen ze zacht langs 't rotsgebergte zuizen.

* Mengelingen II, 213.

Het Ooilam zij de prijs van 't zangrig Negental,
U koomt het zuiglam toe, nog blatende in den stal.
De Hamel zij voor haar, gy zult het Ooilam krijgen.

THYRSIS.
Wilt ge in de lommering van deze Wilgentwijgen
U nederzetten, vriend! en spelen op uw riet?
Zoo drenke ik onderwijl uw geitjens aan de vliet.

KORIDON.
Nu spelen? Herder, neen; de middag is op handen!
Ik durf niet. 'k Vrees voor Pan, die hair heeft op de tanden.
Thands rust hy van de Jacht in 't middaguurtjen uit.
Ik durf niet. 'k Mocht zijn' slaap eens stooren met mijn fluit.
Maar Thyrsis! (Want een lied, daar heeft geen Veldgod tegen)
Gy hebt den hoogsten top in 't Veldgedicht bestegen,
En Dafnis lijden is voorzeker u niet vreemd!
Kom, plaatsen we ons daar ginds aan 't einde van de beemd.
Ter zij' van 't Nimfenbad, den Tuingod tegen over,
Daar 't Herdersbankjen staat, in schaaûw van 't Olmenlover.
Zoo gy me een veldlied zingt, gelijk gy 't eenmaal deedt,
Wanneer gy om den prijs met Herder Chromis streedt,
(Nooit is er in dit oord op zulk een wijs gezongen!)
Zoo schenke ik u een Geit met beî haar tweelingjongen,
(Ook Geitjens), die zy zoogt, terwijl zy bovendien
Nog room by emmrenvol in 't melkuur aan komt biên.
En 'k geve u nog daartoe een' fraaien berken Beker,
Met riekend wasch geglad en voor den doorlek zeker,
Met eppe en klimop om zijn buitenboord versierd,
En dartlend wijngaardloof dat door de ranken zwiert.
Van binnen is een vrouw op 't Godlijkst uitgesneden,
Met zonnehoed op 't hoofd en mantel om de leden,
En, neffens haar, een man met lang en golvend hair,
Die met een' ander twist als of hy levend waar.
Het vrouwtjen lacht hem uit, en ziet met dartle lonken
Naar d' ander. 't Vuur der min schijnt uit heur oog te vonken.
Dan staat er, aan een rots, een grijze Visschersgast
Gewrocht, die op zijn vangst by 't volle treknet past.
Men ziet hem 't gansche lijf met beî zijne armen rekken

Van d' arbeid, die hy doet om 't op den wal te trekken.
Zijn aadren zwellen op en puilen uit in 't hoofd,
En 't is verwoudrens waard, zoo vreeslijk als hy slooft.
Naby dees ouden man beschouwt ge een schoonen Wingert,
Met druiven rijk belaân, die om den Veldstaak slingert.
Er zit een kleine knaap in 't Hofperk, en, daar voor,
Twee Vossen. De eene sloop reeds half de heining door,
En snoept de rijpste weg. En de andre staat te loeren
Om in des knaapjens tasch zijn maaltijd weg te voeren,
Daar hy van halm en riet een krekelkooitjen vlecht,
En tasch en wijnstok voor zijn speelwerk achterlegt.
Van buiten is de kroes met beerenklaauw omstrengeld
Die voet en oor omvat, met krokusbloem doormengeld,
All' heerlijk om te zien, en onbegrijplijk schoon!
'k Betaalde 't Kunststuk duur, en moest een' Kalydoon
Die 't m' aanbood, zelfs een Geit met nog een roomkaas geven,
En 'k liet er ook nog nooit mijn' adem over zweven,
Maar 'k sta 't u willig af voor zoo'n betoovrend lied,
Als niemand zingt dan gy. Maar ik benijde u niet;
Want, vaardig, waar men 't vraagt, om 't oor eens vriends te streelen,
Neemt gy naar 't graf niet meê, wat ge andren meê moogt deelen.

THYRSIS.

ô Muzen, heft een' zang, een' zoeten veldzang, aan!
't Is Thyrsis die u smeekt, bekroond met lauwerblaân.
Waar waart, waar waart gy toch, ô Veld- en Boschgodinnen,
Als Dafnis kwijnde en smolt in zijn wanhopig minnen!
Waart ge aan den Pindus, of aan Peneus zilvren vliet!
Want Etnaas hooge kruin bezoekt uw veldrei niet,
En noch de Anapusstroom die kronkelt door deze oorden,
Noch Acis heilig nat vernam u op zijn boorden.
Heft, Muzen, heft een' zang, een zoeten veldzang, aan! -
Het Wolf hert heeft zijn lot met teedren traan op traan,
De Wolf zijn vroege dood met boschgehuil bejammerd,
En 't Schaapjen met dien toon van weemoed daar 't meê lammert.
De Veeheerd schaarde zich, met runderkalf en stier,
Om 's Jonglings kille lijk, met akelig getier,
En weide en dalgehucht weêrgalmde van het loeien
Van vaarze, en hokkeling, en zuivelrijke koeien.

De Boschleeuw deed in 't woud zijn jammerkreet verstaan.
Heft, Muzen, heft een' zang, een' zoeten veldzang, aan! -
Merkuur had van d' Olymp den Jongling zien verkwijnen.
Hy daalde van 't gebergt' uit deernis met zijn pijnen:
ô Dafnis, riep hy, wie, wie trof u dus in 't hart?
Om wie verteert ge u dus in duldelooze smart? -
De Veeliên, 't Herderdom met Geit- en runderhoeders,
Verschenen diep geroerd om 't wee huns Medebroeders,
En vroegen, welk een rouw den Herder deed vergaan? -
Heft, Muzen, heft een' zang, een' zoeten veldzang, aan.
De Tuingod-zelf genaakte en riep met weenende oogen:
Wat blaakt ge, ô droeve knaap, in laaie vlam gevlogen,
Daar 't meisjen, waar ge om zucht, door bosch en velde vliedt,
Gevoelloos voor uw min! ô Voed uw liefde niet!
Rampzalig Minnaar! rust, ô rust van 't hooploos blaken!
Wees wijs, en drijf dien traan der wanhoop van uw kaken!
Steeds waart ge een frissche borst, zoo bloeiend als er leeft!
Thands schijnt ge een bleeke schim die om zijn grafplaats zweeft:
En, als ge een lieve Maagd u vriendlijk toe ziet lachen,
Verpijnt ge u, zonder ze ooit een kusjen af te prachen,
Of eens op 't zoet gelaat een minlijk oog te slaan. -
Heft, Muzen, heft een' zang, een' zoeten veldzang, aan!
De Herder andwoordt niet, maar blijft zijn vlammen kweken;
Tot Venus, Venus-zelv' hem eindlijk aan koomt spreken,
Met lachjens om den mond, maar toornig in 't gemoed.
Nu roem nog, riep ze, en spot met teedren minnegloed!
Heeft nu de Liefde u-zelv' niet in zijn band geslagen? -
ô Venus, andwoordt hy; gy bron van alle plagen!
Gy hebt me uit dolle wraak dit jammer opgelaân!
(Heft, Muzen, heft een' zang, een' zoeten veldzang, aan!)
Gehate! Ik voel uw haat: gy moogt uw woede scherpen,
Maar, waan niet, dat gy me ooit uw macht zult onderwerpen.
In 's afgronds duistren nacht blijft Dafnis u weêrstaan.
Heft, Muzen, heft een' zang, een' zoeten veldzang, aan!
Ga, keer naar Ida, naar uw herders. In dees struiken
Moogt ge in den dartlen arm van geen' Anchises duiken.
Hier zou de bijenzwerm uw geile lust verraân.
Heft, Muzen, heft een' zang, een' zoeten veldzang, aan!
Adonis mede is schoon, hy jaagt de wilde zwijnen

Als schuchtre hazen na, of vluchtige konijnen:
Wat toeft ge, een Ever mocht uw' lievling nederslaan!
Heft, Muzen, heft een' zang, een' zoeten veldzang, aan!
Ga, vlieg naar Diomeed: meld hem uw' oorlogszegen
Dien ge op een' herdersknaap, op Dafnis, hebt verkregen,
En daag hem weêr ten strijd, indien gy 't durft bestaan!
Heft, Muzen, heft een' zang, een' zoeten veldzang, aan!
Gy, Wolven, en wie meer door bosch en velden huilen!
Gy, beeren van het woud, die grommende in uw kuilen,
Zijne eenzaamheid vervult met akelig gebrom!
Vaart wel! ik zie noch u noch 't stille woud weêrom.
Ik zal, uw Dafnis zal, geen lommer meer genieten,
Noch kruissen door 't geboomt'. Vaartwel, verkwikbre vlieten!
Vaar wel, ô Arethuse, uw herder heeft gedaan!
(Heft, Muzen, heft een' zang, een' zoeten veldzang, aan!)
Uw herder, die zijn kudde aan uwen boord mocht drenken,
Wiens veldzang 't u gelustte om minlijk toe te wenken,
Uw Dafnis, is geweest! zijn leed is doorgestaan!
Heft, Muzen, heft een' zang, een' zoeten veldzang, aan!
ô Pan, het zij ge thands Lycéus heuvelklippen
Of d' ouden Menalus naar d' adem van uw lippen
Doet luistren, keer, ô keer, naar 't Siciliaansche strand!
Verlaat de ruwe spits van Pelops waterkant,
En 't graf, den Goôn ten trots, ten hemel opgeheven,
Waar in Lycaöns zoon de narust smaakt van 't leven!
Staakt, Muzen, staakt uw' toon', en breekt den veldzang af!
Kom, Veldgod, (Dafnis sleept zijn liefde weg in 't graf)
Kom, neem dees schoone fluit van saamgekleefde halmen,
Gebogen naar den mond, en zuiver in zijn galmen!
Want Dafnis, Dafnis sleept zijn liefde weg in 't graf.
Staakt Muzen, staakt uw' toon, en breekt den veldzang af!
Laat braam, laat doornebosch van veldviolen bloeien!
Laat roos en hofnarcis op heidestruiken groeien,
En appels op de pijn! want Dafnis stort in 't graf.
Staakt, Muzen, staakt uw' toon, en breekt den veldzang af!
Laat thands het schuchtre hert de hazewinden jagen;
De nachtuil op zijn klip den roem der zangkunst dragen;
En krass' de Filomeel afgrijslijk over 't graf!
Staakt, Muzen, staakt uw' toon, en breekt den veldzang af! -

Hy zwijgt en Venus schiet, geroerd door 't mededogen,
Ter hulpe en redding toe, maar vruchtloos is heur pogen!
Der Schikgodinnen draad liep t'einde. 't Is gedaan!
De Herder ziet den stroom met diepe ontroernis aan,
En werpt zich in den vloed. De golven, opgedrongen,
Versmooren de eedle stem waar in de Muzen zongen,
Die 't Veldgodinnendom zoo teedren wellust gaf! -

Staakt, Muzen, staakt uw' toon, en breekt den veldzang af! -

En gy, wat toeft ge, ô vriend, my geit en kroes te brengen?
'k Wil van heur versche melk den Zanggodinnen plengen,
Wien ik mijn Dichtprijs dank! ô Lieflijk Negental,
U groet ik, wacht van my een dankbaar lofgeschal! -

KORIDON.

Steeds moge uw zuivre mond van honig overvlieten!
Steeds moet ge 't edelst ooft, de zoetste druif, genieten,
Die boom of wijnstok teelt! geen krekel zingt zoo zoet.
Zie daar de berken kroes! wat riekt heur waschreuk goed!
't Is enkel Ambrozijn. Hou daar dien roem der kelken!
Cisseetha, kom gy hier! Vat aan, gy kunt ze melken!
Maar gy, mijn Geitjens, niet te dartlen uit de hegg':
De Bok raakt anders gaande, en al uw melk is weg.

Na Theocritus.
1804.

De maaiers.
herderszang.*

MILO, BATTUS.

MILO.
Elendig Maaier, foei! wat scheelt u, arme bloed!
Gy houdt geen rechte streek in 't maaien dat ge doet,
Maar 't gaat met bocht by bocht als 't golven van de baren,
En 't is, als of ge niet met de andren voort kunt varen.
Gy koomt een gants stuk wegs in d'arbeid achter aan,
Als 't schaapjen, dat zijn' voet verstuit heeft onder 't gaan,
En blatende, op den tocht de kudde na koomt hinken.
Wat zult gy t' avond doen, die nu reeds d'arm laat zinken!

BATTUS.
Zeg, onvermoeibre knaap, een steenblok als gy zijt,
Hebt ge ooit naar iets verlangd, daar 't zuchtend hart om lijdt?

MILO.
Neen, nooit. Een arbeidsman, wat zou die wenschen mogen!

BATTUS.
Dreef ooit de minnepijn de sluimring uit uwe oogen?

MILO.
't Zal, hoop ik, nimmer zijn: de worst bekoomt geen' hond.

BATTUS.
En ik, ik kwijn sints lang aan zoo'n onheelbre wond.

MILO.
Zoo hebt ge 't zeker ruim. Ik moet er hard voor werken!

* Mengelingen III, 40.

BATTUS.
Van daar is op mijn grond geen spoor van ploeg te merken.

MILO.
Wie is dat Meisjen dan, dat gy zoo hevig mint?

BATTUS.
Die lestmaal voor ons zong, ja, Polybootus kind.
Ge erinnert u aan de oogst op Hippocóons akker?

MILO.
Zoo! Loontjen vond zijn' man! - Daar sla geluk toe, makker!
Zy zingt als 't krekeltjen, en is zoo mager ook.
't Zal warm zijn aan haar zij', ze koomt pas uit de rook.

BATTUS.
Ja, spot vrij! Plutus wordt alleen niet blind bevonden;
De kommervolle min heeft ook het oog bewonden.

MILO.
Ik spot niet. Sla gy slechts de seissen weêr in 't graan,
En hef een minnelied op deze uw schoonheid aan:
Zoo zult gy d'arbeid zoo niet voelen. Want voordezen
Placht ge immers, naar men zegt, een Zangers baas te wezen!

BATTUS.
ô Zanggodinnen, zingt de tengre en slanke Maagd!
Gy roert geen voorwerp aan, hoe haatlijk of 't behaagt.
Geliefde Bombycé! men moge uw schoonheid smaden,
Als schraal, en uitgeteerd, en zwart van 't Zonnebraden;
My zijt ge, en my-alleen, de aanminnigste Bruinet,
En overtreft in kleur de honig van Hymet.
De veldviool is zwart, de hyacinth heeft vlekken,
Maar zou hun dit in 't veld tot minder luister strekken?
De Wolf vervolgt de Geit, het Geitjen de AEgofyt;
De Kraan vervolgt de ploeg die door den akker snijdt;
Ik, razende van min, ik volg u na met de oogen;
Ik hijge u na in 't hart, voor u-alleen bewogen.
Ach! had my 't Lot een' schat als Krezus toebedeeld;

Ik, stichtte uit smijdig goud ons beiden elk een beeld,
En wijdde 't Venus toe. Gy zoudt een veldfluit voeren
En staan met myrth omkransd, gehuld met parelsnoeren;
Ik, huppelde op den toon, en tot den dans geschoeid.
Geliefde, om wie mijn borst van helle vlammen gloeit!
Uw voet is scheutig, blank, als 't been der Elpentanden:
De purpergloed van 't West kleurt beide uw spichte handen:
Uw zangerige stem is, als de wol, zoo zacht:
Uw zeden zijn 't sieraad, de roem van uw geslacht!

MILO.
Wat heeft die Maaier ons een heerlijk lied doen hooren!
Wel schoone melody! Nog zuist zy my door de ooren.
Wat voegt het by dien baard die in uw lippen steekt!
Maar hoor nu eens de taal die Lytiërzes spreekt:

‘ô Vruchtbre graangodin, gekroond met gulden airen!
Geef, op 't bearbeid land een heerlijke oogst te gaâren. -
Bind schoven, Maaiersgast! de vlijt maakt arbeid licht,
Dat niemand u op 't veld van werkloosheid beticht'! -
Geef acht, 't gemaaide graan met de afgesneden enden
Bestendig naar het Noord of 't Westen toe te wenden,
Op dat de droogende air te beter zij gevoed. -
Gy die het koren dorscht, vermijd den middaggloed:
De middag geeft slechts kaf, en luttel graans te malen. -
De Maaier streeft den glans der eerste morgenstralen
Vooruit, en vang' zijn werk by 't vogeltjilpen aan,
En eindig' met het licht; leer, hitte door te staan,
En zij der vorschen beeld, die nooit naar drinken vragen,
Maar, vrolijk in hun plas, de felste zon verdragen! -
Doch gy die 't arbeidsvolk in 't recht der spijs verkort,
Zie toe, en vrees den vloek dien ge op uw' schedel stort!
Verdeel geen tarwengrein, gy mocht uw handen kwetsen!’ -
Zie daar, wat dienstig is den werkman voor te schetsen!
Zie daar den rechten zang, geschikt voor 't maaiers oor!
Gy! zing uw Bestemoêr uw dwaze liefde voor!

Na Theocritus.
1804.

Herkules in de wieg.*

Slechts tienmaal had de maan den kleinen Herkules
Met volle schijf begroet naast broeder Ifikles,
Die, met hem t' eener dracht uit Moeders schoot ontsloten,
Hem opvolgde in het licht, één nachtwaak slechts genoten.
Alkmene had ze beide in frissche bron gebaad,
En ze uit de borst gelaafd waar 't moederhart in slaat,
Wen ze elk op 't vurigst kuste, en beî de teedre knapen
Met halfgeloken oog ter neêr leide om te slapen,
In 't armschild, dat heur gade een' vijand had ontroofd.
Ze legt hun elk een hand op 't kinderlijke hoofd:
Rust, zegt zy, knaapjens! rust, mijn lieve tweelingpanden!
Rust, telgjens, al mijn lust, uws Moeders ingewanden!
Slaapt, tot de Morgenzon u blijd in de oogjens straal!
Dus spreekt ze, en wiegt het schild van gladgeslepen staal.
De slaap bekruipt hun 't oog. Maar als aan 's Hemelstransen,
De Beer zich Westwaarts wendde, Orions heldre glansen
Zich toonden, en hy de Aard zijn blanke schouder bood,
Zond Juno, de afkomst gram van Vrouw Alkmenes schoot,
Twee gruwbre monsters af, (afgrijsselijke slangen,
Die 't gladgeschubde lijf in blaauwe kronkels prangen!)
Om teedren Herkules te smooren in zijn rust.
't Is nacht; zijn moeder slaapt: de lamp is uitgebluscht.
Een diepe stilte heerscht. De beide moordgedrochten
Verschijnen, wentlen zich in duizenden van bochten,
En dringen door een spleet in Thebes Koningshof.
De in bloed gemeste buik sleurt wentlend door het stof:
De afschuwelijke kop verheft zich in den hoogen,
En blikt door 't slaapvertrek met ijslijk vlammende oogen,
En spuwt op wand en vloer zijn giftig zwadder uit.
Zy naadren 't tweelingpaar. Maar sijffelend geluid

* Mengelingen III, 45.

Wekt beî de Wichtjens op, en 't hol en aaklig duister,
(Jupijn bestemde 't dus) maakt plaats voor ochtendluister,
Die midden in den nacht het gantsche huis verlicht.
De Jongste geeft een' schreeuw wanneer hy 't fel gezicht
En 't gruwelijk gebit der ijsselijke dieren
Met d' opgeheven hals zich over 't hoofd ziet zwieren,
En trapt zijn dekkleed af, en streeft met hand en voet,
Als mocht hy 't leed ontvliên, het geen hem siddren doet.
Maar Herkles ziet hen aan, en grijpt met beide handen
De monsters om de keel. Zy sparren mond en tanden
Afgrijslijk gapende op, en slingren buik en staart
Om 't klein en moedig kind, zijns Vaders grootheid waard.
Nu kronklen zy zich fel om 's knaapjens borst, en knellen
Zijn leden in hun wrong, om zich te weêr te stellen,
En zetten d'adem op, dat hals en gorgel spant
En opzwelt tegen 't hol der kinderlijke hand.
Vergeefs! Hy klemt ze vast. Vermoeid van 't ijslijk wringen,
En trachtende om den band der kindervuist te ontspringen,
Ontwikklen zy zich weêr, en geesslen met het lijf
De lucht, en 't wichtj', en 't schild. Hy nijpt al even stijf.
In 't eind, hy prangt, hy klemt met saamgedrongen vingeren
De drakengorgels toe, in weêrwil van hun slingeren.
Hun oogen puilen uit en scheemren door het bloed.
Hun spitsche kop zet op. Zy worstlen meer verwoed.
Maar eindlijk 't is gedaan: hun afgematte longen
Bezwijken: 't hart verstikt: zy vallen uit hun wrongen,
En strekken 't lichaam uit: hun buigzaamheid verstijft;
En 't jongske juicht zich toe dat hy verwinnaar blijft.

Alkmene middlerwijl vernam des jongsten schreien.
Ze ontwaakt, en voelt zich de angst door 't stallend bloed verspreîen.
Amfitruo, rijs op! dus wekt zy haar Gemaal.
Rijs op! een ijsbre schreeuw verheft zich door de zaal.
't Is Ifikles geluid, maar met een aaklig beven
Waar van my 't hart ontzet, en gillende, uitgedreven:
En 'k zie ons slaapvertrek beschenen van de zon,
Als of de morgenstond met middernacht begon.
ô Rijs! daar is geen tijd uw brozen vast te snoeren;
Daar viel iets schrikbaars voor, dit tuigt mijn zielsontroeren.

Zy sprak: hy stijgt terstond van 't ceedren Ledikant;
Hy grijpt de ontbloote kling verwilderd in de hand,
En vliegt. - Maar 't licht verdwijnt, en 't akeligste donker
Omringt hem, dubbel zwart door 't eerste lichtgeflonker.
Hy roept met felle stem zijn slapend huisgezin.
Brengt, ijlings, brengt my licht, en vliegt de voorzaal in:
Vliegt, mijn getrouwen! vliegt! Naauw had hy uitgesproken,
Of lamp en fakkellicht was in der ijl' ontstoken,
En alles stuift om strijd als woedende in de zaal.
Daar zag men 't teedre wicht in blijden zegepraal,
De slangen klemmende in zijn opgeheven handen.
Verbazing, schrik, en vreugd weêrgalmen door de wanden!
Het Jongske reikt den Vorst, met lachjens om den mond
De monsterlijken toe, en werpt hen op den grond;
En dartelt van de vreugd met kinderlijke weelde
Zoo dra de ontroerde Held zijn donzig kaakjen streelde,
Verschrikte Alkmene drukt met moederlijke smart
Bezwemen Ifikles aan 't teêrgevoelig hart;
Terwijl Amfitruo den kleenen slangbedwinger
Haar aanbiedt, 's knaapjens macht beproevend met den vinger.
Het Jongske grijpt dien, maar beknelt hem niet dan zacht,
En de Oorlogsheld ontzet van zulk een reuzenkracht.
Groei, riep hy, dierbre Knaap, en vroege Monsterslachter!

't Was nu ten derdemaal dat Mavors morgenwachter
Zijn heldre stem verhief. Alkmene heeft geen rust,
Maar zoekt den Wichelaar, van al wat is, bewust,
Die 't nog toekomstig leest in 't onbemerkt voorleden,
En 't donkre morgen in den moederschoot van 't heden:
Tiresias, beroofd van 't uiterlijk gezicht,
Maar duizendoogig in zijn binnenste, en vol licht.
Zy meldt hem 't Wonderstuk. Verklaar my, zegt ze, ô Grijze,
Het noodlot van dit kind. Mijn boezem hupple of ijze
Op 't geen gy melden zult, verbloem my niets. Ontzie
Mijn teêrheid, noch den rang, waarin ik 't u gebiê.
Ik weet, geen stervling kan het noodlot tegenstreven;
En, waar de Schikgodin den bonten draad van 't leven
Meê doorgevlochten heeft, dat leed is niet te ontgaan.
'k Ben alles des getroost. Zeg my de waarheid aan!

Hy andwoordt: Groote vrouw, uit Perseus bloed gesproten!
By 't edel zonnelicht waar voor my 't oog gesloten,
Maar 't hart aandoenlijk is, de toekomst die u wacht
Is heerlijk! Eeuw aan eeuw zal Hellaas nageslacht
Alkmenes eedlen naam de schoonste hulde wijden.
Uw telg, die in de wieg reeds draken kon bestrijden,
Zal onverwinlijk zijn, en roeien monsterdier
En euveldaadren uit, en steigren door het vier
Ten steilen hemel op, van 't sterflijk stof ontslagen.
Doch 't Noodlot heeft hem eerst een twaleftal van plagen
Bestemd, eer OEtaas vlam zijn grover deel verslindt,
En zijn vergode ziel den starrenzetel wint.
Ja, zy die 't ongediert' tot zijn verderf verwekte,
Bevredigd door een deugd, die de aard ten zegen strekte,
Ontfangt hem als het bloed der hooge Hemelgoôn,
En deelt hem 't voorrecht meê en d'eernaam van heur' Zoon.
Dan zal de schuchtre ree in 't woud geveiligd rusten,
En 't vratig Wolfsgebit zal roof noch bloed gelusten,
Maar Vrede en zekerheid zal heerschen door 't heelal.
Vorstin! geef dank aan 't lot, dat hem verheffen zal!

Hy zweeg, de Moeder bloosde, en bracht hare offerande
Den Goden. 't Rookwerkvier dat op het outer brandde,
Verhief zich in een wolk. De Goden namen 't aan;
De zuigling werd een man; en 't Noodlot werd voldaan.

Na Theocritus vrij gevolgd.
1804.

De visschers.*

□ *πενία, Διόφαντε, μόνα τ□ς τέχνας □γείρει,*
Α□τ□ τ□ μόχθοιο διδάσκαλος·

THEOCRITUS.

't Is de armoê, zy-alleen, die kunst en list verwekt,
Zy, leermeestres der vlijt! zy duldt niet dat in 't woelen
Des werkmans moede hoofd zich vreedzaam nederstrekt;
Maar zoo de sluimring soms zijn slaaprige oogen trekt,
De zorgen breken ze af met rusteloos krioelen.
Doch armoê kan in 't leed zich toch gelukkig voelen.

Twee Grijzaarts, van de jeugd ter vischvangst opgebracht,
Die in 't gevlochten dak by stormende onweêrsnacht
Hun dorre legerkoets van wier en bladen spreidden,
En leunende aan den wand den morgenstond verbeidden,
Begonnen, half in slaap, dit droomig bedgesprek.
Rondom hen, op den grond van 't enge slaapvertrek,
Lag al het tuig door een, waar meê hun vlijt zich voedde,
Als zetkorf, schakelnet, en riet, en angelroede,
Met koord en garen, grom en zeegras, boei, en fuik,
En oude vleetschuit, lek, en niet meer van gebruik.
Hun hoofd rustte op een mat, een party oude huiden
En kleeders op het lijf, maar weinig van beduiden.
Dit was hun armoed; dit, geheel hun overdaad.
De kommer lag er t' huis en was hun trouwste maat.
Geen aarden pot of pan was in de kluis te vinden,
Geen ketel; zelfs geen klos om 't garen op te winden;
Slechts enkle stokken nog, ter drooging van het want,
En eene holtsblok voor de traanlamp als zy brandt.

* Nieuwe Mengelingen II, 193.

Geen buur was daaromtrent. Van 't zeeschuim overdolven,
Stond de arme leemen hut te schudden in de golven.
Wie kon er slapen in dit schriklijk zeegedruisch! -
Hoor, makker, zei Fileet, hoe davert heel ons huis!
Wat zijn toch zee en wind twee schrikkelijke dingen:
Ons bed (met rots met al) schijnt met ons op te springen.
Wat moeten torens doen met zulk een spitsen top!
Die steken in de lucht nog vrij wat hooger op.
Ik weet niet, hoe een mensch zich in zoo'n stad durft wagen.

BATTUS.
Och, alles went men zich. Die van zijn kindsche dagen
Al d' onvoeg van de stad beproefd heeft, jaar aan jaar,
Die denkt, geloof my vrij, niet eenmaal aan 't gevaar,
En weet niet, hoe gerust wy in ons stulpjen leven.

FILEET.
Maar, Battus, evenwel, het hart moet iemand beven
Wanneer 't een weinig waait: my dunkt, ik stierf van angst.
En dan - wat heeft men daar, dan slechts wat palingvangst?

BATTUS.
Ja, water is er niet, dan enkle modderkreken.
Ik weet er van, Fileet, ik heb dat werk bekeken.
Neen, 't is een leven, recht ellendig, op mijn woord!
En, winning is er niet. De zee brengt alles voort.

FILEET.
Dat 's zeker. Maar, mijn vriend, hoe wonen daar de menschen?
Hoe koomt het, dat zy niet naar 't frissche zeestrand wenschen?
Ik bleef er tot geen prijs, al wierd ik er gebracht.

BATTUS.
Ja, daar voor houdt men ook aan alle poorten wacht.

FILEET.
Wat zegt ge! houdt m' er wacht?

BATTUS.

Ja, zeker; met Soldaten.
Die hebben last van 't Hof om niemand door te laten,
Die in de stad behoort. My ook, men hield my aan;
Maar 'k was een Visschersknaap, men moest my laten gaan.

FILEET.

Nu, dan begrijp ik 't eerst. Die arme stedelingen!
Zy liggen daar aan band. - Dat heet ik, menschen dwingen!
Ja, Battus, 't is gewis, het reizen is wat waard.
Het leert ons 't voorrecht zien van d' ouderlijken haard.
Ja, nu bevat ik 't klaar (en 't doet my groot verblijden),
Dat we allen hier op aard geen Visschers leven lijden:
De Wacht belet het, maar een ieder, stond het vrij,
Wou zoo gelukkig en zoo rijk wel zijn als wy.

1805.

De zangsters.*

De Muzen, 's hemels kroost, en de aangeblazen Dichters,
Bezingen 't Godendom en de aardsche Volksheilstichters;
Zy, die onsterflijk zijn, de onsterfelijke Goôn;
Wy, sterflijk op deze aard, Hun beeldtnis op den throon.
Doch wie, zoo verre ons oog de morgenkim ziet lichten,
Geeft onze Zangsters eer, stelt prijs op onze dichten?
Wie neemt haar minlijk op, wie zendt ze van zijn disch
Niet onbegiftigd weg en zonder lafenis,
Terwijl ze uit ongeduld, in halfgesmoorde vloeken,
Met ongeschoeide voet hun haardsteê wederzoeken?
Daar buigen ze op een kist, van alles onvoorzien,
't Beschaamde hoofd ter neêr, met koude en matte kniên,
En zien de spinde leeg, en hongren, en bezwijken.

* Nieuwe Dichtschakeering I, 166.

Wie doet voor 's Dichters lof thands liefde of eerzucht blijken?
Ach! niemand. - Niemand meer, wien nog voor de eerebaan
Der Helden (alles bukt voor geldzucht) 't hart voelt slaan!
Maar elk zit peinzingvol, met de armen saamgeslagen
En dichtgesloten hand, naar rente en winst te jagen,
En roept: ‘De knie moet nooit zoo na zijn als de dij[1]:
God help' den armen Bard; maar 't goê Fortuin aan my!
Homerus is my wel, laat andre Zangers loopen!
Hy is der Dichtren prins, en zal mijn beurs niet stropen.’

ô Rijken, wat is 't goud, op tafels uitgespreid?
Is dit 't genot uws schats, is dit uw zaligheid?
Of is 't het weldoen, en, by dankbare offergaven,
Den brave die 't behoeft, te koestren en te laven;
Met open hand en hart, wanneer de weemoed klaagt,
Geen hongrende onverzaad te laten als hy vraagt?
Vooral, het Dichtrendom en hun verheven zangen
Met eerbied voor den God die hen bezielt, te ontfangen,
Op dat by 't duistre graf uw naam verheerlijkt klink';
Niet, roemloos met uw rif, in 't doodenrijk verzink',
Als de arme die, in 't zweet, met hardvereelde handen
De schaamle nooddruft delft uit 's aardrijks ingewanden?
ô Rijkdom, ijdle schim als 't uiterst tijdstip naakt!
Om wien men 't hoogste goed, de onsterflijkheid, verzaakt!
Een rijke Antiochus zie honderden van slaven,
Gebroodden van zijn huis, in zijn bevelen draven!
Geheel Thessaalje galm', zoo verr' het oog zich vest,
Van 't kalf- en stiergeloei der rundren die hy mest;
En duizenden by een van frissche herdersknapen,
Verweiden hem den keur van witgevlokte schapen!
Maar al die ooglust vrijdt geen boezem van den schrik
Voor de Acherontsche hulk in 't stervensoogenblik.
Vergeten zinkt men weg, van al zijn heil begeven,
In de eindelooze nacht waar bloote schimmen zweven,
Zoo niet een arme Bard op de uitgerekte snaar
Den naam vereeuwig' by de laatre Heldenschaar
Wie 't moedig wagenros met lichtgewiekte voeten,
In 't strijdperk, met de kroon eens winnaars doet begroeten.
Waar was de glorie 'toch van d' allerbraafsten held,

Indien de Dichter nooit hun strijden had vermeld?
Wie zou hun moed, hun kracht, wie Priams afkomst noemen?
Wie Cycnus maagdlijk blank, of Paris hairvlecht roemen?
Wat ware Achilles en zijn halsvriend, had hem 't lied
Des Zangers niet ontrukt aan d' onderaardschen vliet?
Wie spelde Ulysses naam, die vijf paar jaren dwalend,
Van kust tot kust gesold, en nergens ademhalend,
In 't eind ten afgrond daalde, en 't reuzenhol ontvlood?
Wie noemt Euforbus thands, Euméus, na hun dood?
Wie zelfs Laërtes, meê door Heldenmoed gedreven? -
Geen Zangers voerden hen door 't harplied weêr in 't leven!
Uit Dichtkunst spruit de roem voor 't sterflijk menschdom voort;
't Verganklijk goed vergaat, met wien het toebehoort.

Maar lichter is 't op 't strand de golven in te toomen
Wanneer de stormwind blaast door 't waterblaauw der stroomen,
Of spikklingvolle ofiet te wasschen van zijn zwart,
Dan hebzucht ooit te ontdoen in 't eenmaal geldziek hart.
Vaarwel die dwaas! Hy schrape en tell' onnoembre schatten,
En hongre van begeerte om altijd meer te omvatten,
En vull' 't ontbodemd vat met kruik by kruiken aan,
Als konde een wareldzee de onheelbre dorst verslaan!
My, my is de achting meer, de zucht van wakkre mannen,
Dan duizend wagenen met duizend wagenspannen;
En 'k blaak van zucht voor hem, wiens blijde hartegunst
My toejuicht op het pad, het doornig pad, der kunst.
De Hemel gaat nog voort, ons over 't hoofd te zwaaien;
En 't renperk doet nog steeds de wagenraders draaien;
Één' kroonbehaler zal mijn loflied dierbaar zijn. -
Ik zie hem reeds van verr'. - Doorluchtigste, verschijn!
ô Nader! - tot wiens roem mijn zangtoon op zal stijgen.
Hy, die Achilles eens, die Ajax faam doet zwijgen,
Waar geele Simoïs langs Ilus grafterp schiet;
Wien de ondergaande zon alreeds met siddring ziet,
En 't hart van Libye met diep ontzag hoort noemen.
Reeds voert Trinakrië, gehuld met korenbloemen,
En 't schatrijk Siracuse, in 't harnas opgestaan,
Hem blinkende oogsten van gestaalde spietsen aan,
En wapent zich den arm met wilgen beukelaren,

Daar hy, aan 't hoofd des heirs, d' aalouden heldenscharen
Gelijk, den helm aanvaardt, van paardenmaan omzwierd.
Gy, groote Hemelvoogd, die zege en krijg bestiert,
En gy, Minerv', geducht in vrede en oorlogsslagen,
En, jeugdige Godes, uw Moeders welbehagen,
Die 't breed Efyren als uw eigendom gebiedt,
Verdrijft den Karchedoon van Arethuzaas vliet,
En breng' hy, aan de golf van Sardoos woeste stranden,
De dood der zijnen t' huis by Gade en huwlijkspanden,
Van duizenden tot één versmolten door het zwaard!
Verheft de vesten, thands een puinhoop, weêr uit de aard,
En schenkt d' ontheerden grond, door roovrenvoet vertreden,
Aan d' ouden Landaart weêr met nieuwbevolkte steden
En frissche beemden, waar het blatend lamm'renvee
Het grazig voedsel scheert by 't lied van Melibee,
De runders, drift by drift, de gonzende avondzwermen
Ontschuilen in 't verdek van koele veldstalschermen,
En 't braakland, toegereed voor 't aardbevruchtend zaad,
Den krekel uit de heg, al ruischend, hooren laat!
Dan zij de wapenklank van 't zalig veld verbannen,
En 't roestend oorlogstuig met spinrach overspannen! -
Vervul dit, Godendom, en brei' der Dichtren luit
Den naam van Hiëro door lucht en wolken uit,
Tot over 't Scythisch meir, en waar de leemen wallen
Met voegen van asfalt, van Ninus naam weêrschallen!
Ook ik, in 't midden van veel andren, met een toon
Beschonken, dierbaar aan Sicieljens akkergoôn,
Hef dan den Lofzang op, aan Arethuzaas wateren,
En strijdbren Hiêroos roem zal door de bosschen klateren.

Ja, sterv' mijn naam met my, ô Muzen, zoo mijn lied
Zich weigert waar uwe eer den heldenzang gebiedt!

1818.
Na Theocritus.

Eindnoten:

1 Cats en onze Voorouders zeiden:

Mijn dgie
Is my nader dan mijn knie.

De Grieken spraken op gelijke wijze: Πο□□*ωτέρω* □ *κνήμη το*□ *γόνατος*; en, in den omgekeerden zin: Γ*όνυ κνήμης*.

Dichterlijke brieven.

Saffo aan Faon.*

Was u op 't eerst gezicht van deze pennetrekken
Het dichterlijke schrift van Saffo reeds bekend;
Of werd heur naam vereischt om u de hand te ontdekken,
Die Faon, met heur' groet, dit luttel verzen zendt?
Licht twijfelt ge om de maat waar in die verzen vloeien,
Daar 't zangrig Liergedicht my beter staat ter hand:
Doch Cythers passen niet by 't nokkend tranensproeien;
De treurtoon voegt alleen by mijn' beweenbren brand.
Ik blaak, gelijk een oogst, op d' akker aangestoken,
Wen 't weidend vuur op d' aâm der oostenwinden zweeft:
En ziet ge, verr' van my, den mond des Etnaas rooken,
Niet minder is de gloed, die my vermeesterd heeft.
Geen verzen weet ik meer aan snaar en luit te huwen;
De dichtkunst is het werk van geen' beroerden zin:
Ik leer de jufferschap en al haar teêrheên schuwen,
En wat my dierbaar was, heeft geen vermaak meer in.
Geen blanke Cydno meer, geen treffende Amythone,
Geen Atthis, is voor my de zelfde van voorheen:
'k Vond honderd andere eerst, 'k weet nu geene enkle schoone;
't Geen 't deel van vele was, verleider, hebt ge alleen!
Gy, gy hebt schoonte, en jeugd, geschikt voor minneweelden.
ô Schoonte, daar mijn oog zich door verrassen liet!
Neem lier en boog ter hand, gy zult Apol verbeelden;
Zet Bacchus hulsel op, gy wijkt voor Bacchus niet.
Maar, Febus, gy beminde; Iäcchus wist van minnen;
Schoon beider minnares geen Cyther wist te slaan:
En ik, de gunstgenoot, de roem der zanggodinnen,
Ik doe door 't wareldrond mijn' naam en zang verstaan!
Niet meer, niet hooger is Alcéus roem gestegen,
Mijn land- en kunstgenoot, schoon stouter in zijn' toon.

* Verspreide Gedichten, I, 135.

En, was Natuur 't gelaat van Saffo ongenegen,
   Haar geest vergoedt de schaâ van 't haar ontbrekend schoon.
Veracht mijn kleente ook niet. Zoo die u mocht mishagen,
   Hoe kleen, ik brei mijn' naam tot s aardrijks einden uit:
En zoo ik 't blank ontbeer, waar andre roem op dragen;
   Het bruin van Cefeus telg heeft Perseus niet gestuit.
Geen blanke duif ontziet met graauwer soort te paren;
   De bruine tortel huwt aan 't allerschoonste slag;
Zoo, die u waard zal zijn, uw schoon moet evenaren,
   Gy vindt er geene op aard, die de uwe heeten mag.
Maar gy, gy vondt ze ook schoon, wier lippen u bekoorden;
   Eens zwoert gy, dat ge nooit dan Saffo hooren woudt;
Bleeft hangende aan mijn stem, en azende op mijn woorden;
   Was ik-alleen begaafd, aanvallig, lief ter kout!
Ik zong, het heugt my nog, (die mint, kan niets vergeten)
   En zingend stalt ge my de kusjens van mijn' mond.
Dit vondt ge aanminnig, lief, dit moest verrukkend heeten;
   Ja, was er iets aan my, dat gy niet streelend vondt!
Denk eens ons dartlen na, in duizenden van knepen,
   Waar door mijn wulpsche brand zich tergde, nooit verkoeld;
En de onmacht van 't vermaak, dat ge in mijn' arm genepen,
   En in geen' andren schoot zoo hevig hadt gevoeld.
Nu jaagt ge om nieuwen roof op Siciljaansche schoonen:
   'k Wil Siciljane zijn, geen Lesbos raakt my meer;
Of, vrouwen, maagdenschaar, wie Ceres kust bewonen,
   Zendt hier den zwerver, hier den overlooper weêr!
Laat u zijn valsche tong, zijn vleitaal, niet bedriegen:
   Het geen hy u vertelt, vertelde hy my eerst!
En gy ('k behoore aan u) koom my ter hulpe vliegen,
   Behoud me, ô Ericyn, die Siccaas berg beheerscht! -
Volhardt dan 't wreede lot met me eindloos te bestrijden,
   En draaft het eindloos voort op d' eens begonnen voet!
Mijn zesde jaardag schijnt, en 't is mijn eerste lijden,
   Dat vaders asch te vroeg mijn tranen drinken moet.
Mijn broeder kwam ten val door ongebonden leven,
   En heeft zich schaamte en schade op eigen' hals gelaân:
Nu wordt hy arm langs zee door wind en riem gedreven,
   En zwerft met schande om 't geld, te schandlijk eerst verdaan.
Mijn trouwheid heeft zijn' haat te mywaart uit doen spatten;

Dit won ik met mijn liefde en onbewimpeld raân!
En, of er iets ontbrak om me eindloos af te matten,
Nog brengt me een kleene wees gestaâge zorgen aan.
Gy, gy koomt by dit al mijn ongeluk voltrekken!
't Is enkle tegenspoed, die me altijd solt en schokt!
Het hair blijft me ongesnoerd en hals en borst bedekken,
En 'k walg van wat my siert of wat het oog verlokt.
Voor wien heb ik in 't hair gesteente of goud te dragen?
Voor wien, Sabeeschen geur te rieken op het hoofd?
Wien zoude ik door mijn' tooi verlangen te behagen?
Om wien ik me eens versierde, is uit mijn' arm geroofd.
Mijn hart is week, en bloedt by de allerlichtste wonde,
En telkens vindt het stof, waar 't steeds om kwijnen gaat.
't Zij dat de zustrentrits by mijn geboortestonde
't My dus heeft ingezet met 's levens strengen draad:
't Zij, dat gewoonte en kunst in bloed en aart verkeeren,
En 't week gestel zich teekne als 't werk der zanggodin:
Is 't vreemd, indien een schoon dat maagden kan trotseeren,
En 't eerste jonglingsdons my wegsleepte in de min?
U vreesde ik dat Auroor voor Cefalus mocht rooven,
En zeker, 't waar gebeurd, waar ze eenmaal vrij geweest:
U vreesde ik dat Diaan heur' minnaar mocht gelooven;
En 'k heb te vroeg misschien, maar niet te veel gevreesd. -
Beminlijke, ach, keer weêr, val in mijne armen weder:
Ik smeeke u om geen min, maar dat ge u minnen laat!
Ik schrijf, maar traan op traan rolt by mijn konen neder,
Zie zelf, wat tranenvlak dees regels overgaat!
Ach, waarom, zoo 't besluit dan niet was voor te komen,
Niet voeglijk heengegaan en slechts vaarwel gezeid?
Mijn laatste kusjens niet - niet schreiend meêgenomen?
De vrees vooraf doen gaan van 't geen my wierd bereid?
Niets liet ge my dan smarte, en niets is u gebleven
Van zoo veel panden van mijn nooitverdoofbre min:
'k Gaf u niets mede, en ach! wat had ik meê te geven,
Dan, dat gy denken mocht aan uwe hartvriendin!
Ach! 'k zweere u by die min, die nooit mijn leed moet wreken!
En 't heilig negental, de Godheên van mijn ziel!
Dat, als my wierd gezegd, uw hartvriend is geweken,
Ik daadlijk buiten spraak en buiten kennis viel.

Mijn oog weet lang geen vocht, mijn tong geen spraak te vinden,
Een doodkoû sluit my 't hart, en weigert my 't geluid;
Toen kreeg de droefheid lucht, en, huilende als de ontzinden,
Rijt ik mijn' boezem op en ruk mijn vlechten uit.
Zoo kermt by 't lijk eens zoons het moederlijke harte,
Wanneer zy 't zielloos rif in 't vlammend lijkvuur bergt.
Charaxus juicht er in, en, groeiende in mijn smarte,
Vertoont me een haatlijk oog dat heur verwoedheid tergt:
Ja, durft me in al mijn' rouw door zulk verwijt beschamen;
'Wat schreit ge, als radeloos? uw dochtertje is niet dood.'
Onnoozle, daar hy is! gaan schaamte en liefde samen?
'k Toonde elk door 't open kleed mijn' boezem blaauw en bloot.
'k Denk nergens aan dan u: mijn slaap brengt me u te voren,
In droomen, helderer dan de allerschoonste dag!
Zy voeren me u terug, al heb ik u verloren:
Maar ach, dat zulk een vreugd niet langer duren mag!
Vaak wane ik me, arm in arm, op uwe borst gegleden;
Vaak, mijn' gesloten' arm te strenglen om uw borst:
'k Herken uw kusjens dan en lieflijk tongekneden,
Aan wederzij' verslokt met even heete dorst!
Ik liefkoze u somwijl met duidelijke woorden,
Als of by 't sluimren zelfs mijn tong en reden waakt:
'k Denk zwijgende aan de rest: verbeelding kent geen boorden,
En 't bed verraadt[1] de lust, in zulk een' droom gesmaakt.
Maar als de zon verrijst en alles doet verrijzen,
Dan klaag ik, door den slaap te vroeg te loor gesteld.
Dan zoeke ik grot en bosch, of die my troost bewijzen!
Hun hoeft mijn wellust, hun mijn liefde niet gemeld.
Daar ijle ik, zonder zin, met losse vlechten, henen,
Als eene, door de toorts der Furië aangetast.
Dan vindt mijn oog de grot, gevormd van rouwe steenen,
Die me eer zoo glad geleek als Frygiaansch albast.
Ik vind dat boschjen weêr, dat me eertijds zoo bekoorde,
Als 't ons een dicht verdek en mollig rustbed gaf;
Maar 'k vind hem niet, wien ik, wien 't boschjen toebehoorde.
Thans is 't me een wildernis; de luister is er af.
'k Herkende 't plekjen gronds, waar op we ons nederstrekten;
De scheutjens kromden nog van 't plegen onzer min:
Ik vlij me op de eigen plaats die uwe leên bedekten,

En 't eertijds lieflijk kruid drinkt thands mijn tranen in.
't Geboomte schijnt me in rouw met halfontblaadde takken,
En geen gevogelt' meer zingt zoetlijk door het hout,
Dan droeve Progne-alleen met heur bebloede vlakken,
Die met een heesche stem om teedren Itys rouwt.
Zy zingt, en Saffo zingt: zy Itys; ik, mijn kwijnen:
Dit 's 't al: het oovrig zwijgt als in de middernacht.
Er stroomt een klare beek, waarin geen kreukjens schijnen;
Een bron, die wijd en zijd voor heilig wordt geacht.
De waterlotos spreidt, uit dichtbewassen loten,
Een wemelende schaaûw in 't kristallijnen wed;
En bloeiend veldplantsoen, op 't weeldrigst uitgeschoten,
Heeft met een lachend groen heur' frissen rand bezet.
Hier had ik, schreiensmoê, mijn leden neêrgebogen,
Wanneer me op 't onverwachts een schoone knaap verscheen,
Wat, sprak hy, ligt ge alhier, in laaie vlam gevlogen?
Vlieg naar 't Ambracisch strand en eindig uw geween!
Daar steekt een blanke rots heur toppunt uit de baren,
Die 't gantsche ruim der zee in 't rond- en overziet;
Daar wierp Deucalion in 't eigen zielsbezwaren
Zich af, en stortte in 't nat dat om heur' wortel vliet.
Hy viel, en Pirrhaas arm stond daadlijk voor hem open,
En hy, hy vond terstond verlichting van zijn wee.
Die kracht bezit de klip; daar moogt gy redding hopen;
Ga slechts, beklim de spits, en spring gerust in zee.
Hy sprak, en week op 't woord; ik, schrikkende opgerezen,
Onthield mijn zwellend oog van geenen tranenvloed.
Ik ga, ô Nimfen, 'k ga, naar 't oord, my aangewezen;
Ik schud de doodvrees uit op 't blaakren van mijn' gloed.
Hoe 't ga, wat wage ik toch? Komt, luchtjens, me ondervangen;
Mijn zwak, mijn teder lijf is luttel van gewicht:
En gy, laat me in de lucht op uwe vlerkjens hangen,
ô Liefde, op dat mijn dood dat water niet beticht'!
'k Zal Febus dan een lier, ons beider speeltuig, wijden,
En by die lier dit vers ter aangedachteniss':
‘Uit dankbre erkentlijkheid na 't doorgestane lijden,
Wijdt Saffo me aan Apol, als 't geen heur 't waardigst is.’
Maar ach! wat zendt ge my naar de Actiaansche palen,
Daar 't einde van mijn leed in uw vermogen staat.

Gy kunt volmaakter hulp verschaffen voor mijn kwalen,
   En zult me een Febus zijn door 't schoon van uw gelaat.
Kunt ge (ô onmenschlijkheid, verr' boven rots en golven!)
   Mijn' dood, en zelfs de schuld verduren van mijn' dood?
En wilt gy me eer in 't nat des oceaans bedolven,
   Dan dat gy me in uw' arm en aan uw' boezem sloot?
Dit zijn die verzen nu, die ge eertijds placht te roemen;
   Die gy zoo menigwerf zoo schoon en geestig vondt!
Hoe wenschte ik, dat ik thands welsprekend waar te noemen!
   Maar ach! en kunst en geest gaat door den druk te grond.
Ik roep mijne eerste kracht vergeefs terug in 't zingen:
   Mijn speelstift zwijgt, van smart; mijn lier is stom, van rouw.
ô Lesbisch juffrendom, dat me altijd placht te omringen,
   Verwacht geen klanken meer van my, verlaten vrouw!
Wat eertijds u beviel, heeft Faon me al onttogen!
   (Rampzaalge! 'k dacht daar schier dat ik mijn F a o n schreef)
Maakt dat hy wederkeer, zoo keert mijn zangvermogen!
   Hy roofde my 't verstand, dat hy het me ook hergeef!
Doch, Hemel! win ik iets? vermurwen hem mijn beden?
   Verhardt hy? strooie ik klacht en reden in den wind?
Ach! had die zelfde wind uw afreis zoo bestreden!
   Dit, traagaart, voegde u toen; wat waartge toen gezwind?
Maar keer; wat rijtge een hart door uitgerekt verlangen
   Van een, daar 't voor uw kiel den Goôn geloften doet?
Steek af: uw zwellend zeil zal Auraas adem vangen,
   En zelv de Schuimgodin bevredigt u den vloed;
Terwijl het minnewicht, by u aan 't roer gezeten,
   Met eigen rechterhand de schoten vieren zal.
Ach, keer; of dat me uw pen uw wreed bevel doe weten,
   Opdat ik 't lot beproeve aan d' Ambraceeschen wal!

1786.

Vrije navolging na Ovidius.

Eindnoten:

1 Ontwijfelbaar moet hier gelezen worden:

Et juvat, et siccae non licet esse mihi:

Men vergelijke D e A r t e a m . L. II.

Odi quae - Siccaque etc.

aant. Gerard aan Machteld van Velzen.* (Andwoord.)

Ja, Machteld, 'k las uw' groet. Gy vraagt den mijnen weêr?
Ik vergde d'uwen niet; dat hy u wederkeer'!
Ik veins niet. - 'k Minde u teêr: gy waart my de eer der vrouwen.
Ja, 'k durf my nog dit uur niet zelf in 't hart beschouwen,
Uit vrees, dat van dien gloed, indien ik 't wel doorzocht,
Zich mooglijk nog een vonk, een sprankel, toonen mocht.
Hoe blaakte ik, Hemel ach! hoe waande ik my op aarde
Den zaligste in 't genot, het geen me uw Echt bewaarde!
Hoe zwom mijn ziel in weelde op 't naadren van den dag
Die ons naar 't outer voerde en echtgenooten zag!
Hoe dierbaar was my 't feest op 't hooge Slot van Woerden,
Wen Liefde en kuische drift u naar mijne armen voerden,
De boersche Maagdenrei in 't lelieblanke kleed
Gebloemte en kruidery door de Echtzaal sneeuwen deed,
En Utrechts Adeldom, vereend met Hollands Ridderen,
Een' ruimen eerkring sloot van Vrienden en Aanbidderen.
Hoe smolt ik toen in 't vuur van uw betoovrend oog!
Hoe zweefde ik boven de aard! en, hoe oneindig hoog!
Hoe zag ik op 't Heelal, op staat en grootheid neder!
Neen, Machteld, 'k heb een hart, en ô, dat hart is teder!
Maar ach, wat werd die dag me een gruwel eer hy week!
ô Zaalge dronkenschap voor die er in bezweek!
Die uit dien tuimeldroom, zoo heuchlijk, nooit ontwaakte!
Wien geen ontzetbre schrik voor d'ochtend wakker maakte,
Maar argloos rusten liet in 't wieglend myrthengroen! -
Graaf Floris, om, zoo 't heet, mijn Echtfeest eer te doen,
Daagde op. Ik achtte 't gunst, en 't scheen me, een nieuw genoegen

* Najaarsbladen I, 77.

Aan 't toppunt van mijn heil (hoe glinstrend) toe te voegen.
Onnoozele, als ik was! Men zag elkander aan!
De dwangelooze vreugd der bruiloft had gedaan!
Ik weet niet welk een wolk zich om my heen verspreidde.
Men meesmuilde als zijn hand u tot den dans geleidde.
Hy boog, en drukte een' kus, al dartlende, op uw hand;
Maar, Hemel, welk een' kus! Ik zag den wulpschen brand
Hem vonklen in 't gezicht, den weêrglans op uw kaken!
Die gloeiden, als geen roos, maar levendig scharlaken.
Zoo bloost geen schaamte, neen. Zoo gloeit de ontstoken lust;
En 'k zag u met dien kus uw kuischheid weggekust!

Ik viel den hemel uit van mijn betooveringen.
'k Zag Floris naar uw hart, en u naar 't zijne dingen,
Uw ziel gestreeld, gevleid door 't Graaflijk eerbewijs,
En Velzen had dat uur noch waarde meer noch prijs.
Uw oogwenk zocht den Graaf, en gaf aan Velzens lonken
Geen andwoord, doof voor hem, voor hem niet meer te ontfonken.
Wat aakligheid trof sints het vrolijk bruiloftsmaal!
Wat nevel daalde op eens door de eerst zoo blijde zaal!
Het oovrig weet gy-zelv. Wat zoude ik u herhalen,
Wat toen, wat sints gebeurde; en wat de nacht, aan 't dalen,
Te voorschijn bracht. Verwijt, verbittring, wederzin,
Voor 't zoet der Huwlijkskoets, den zegepraal der min.
Gy wilde uw schandlijk zwak omwimplen of verschoonen,
Met fierheid, wrevelmoed, en hoog gevoel te toonen;
('t Gewoonlijk guichelspel der reedsverlaagde vrouw!)
Ik voegde eens minnaars drift by 't diep gevoel der Trouw.
Mijne Egâ voor 't altaar, en Vrouw op 't slot van Velzen,
Wat waart gy me, of ik u? - Geen Echtkoets, geen omhelzen,
Geen teêrheid tusschen ons! maar af keer, woede, spijt!
Hier heeft ons 't Echtaltaar alleen voor ingewijd!
Die zwoer mijn hart u toe, onheelbaar opgereten!
't Volhardt, en 't heeft voorlang zijn' echtband afgesmeten.
't Erkent geene Egâ, neen, die my niet toebehoort,
Maar heimlijk....Machteld, beef! ik sidder zelf voor 't woord.
Mijn boezem gloeit van wraak! zy siddert in mijne aderen.
Beef, Machteld! Blijf te rug; ontzie u, my te naderen:
Uw aanblik diende alleen tot terging van mijn leed!

Bid, dat ik u en my voor de eeuwigheid vergeet!

Denk echter, denk niet, neen! dat ik u iets verwijte,
Waar van by 't zelfgevoel, het eigen hart u kwijte.
Neen, 'k ben recht vaardig in mijn strengheid. 'k Neem geen' waan,
Geen hersenspokery, voor schuld, voor waarheid, aan.
'k Laat andren uw gedrag als kuisch en eerbaar roemen,
Maar 'k vloek en huichlary en 't ijdel woordverbloemen:
De kuischheid, de eerbaarheid, berust in 't hart, Mevrouw!
Dit roofde u Floris, ja; in dit bestaat de trouw.
Geen dwang van 't hart is deugd; geene eer is 't, ingenomen
Van driften, 't hollend hart voor 't uiterlijk te toomen.
Een halfgesmoorde zucht die de Echt te buiten gaat,
Is schuldiger veellicht dan de ijslijkste euveldaad.
Ja, sints dat doodlijk uur heb ik uw ziel doorlezen.
Gy kunt met zulk een hart geen Gâ van Velzen wezen!
Neen, 'k waag niet, dat uw ziel in d' arm van uw' Gemaal
Den dartlen Floris menge aan 't heiligste Echtonthaal;
Hem zoeke, in 't geen mijn min u tederst deed genieten,
Hem offre wat mijn liefde u hijgend deed ontschieten,
En, zwijmende op mijn koets, in ongebonden' gloed
Hem basterdtelgen scheppe uit Velzens eigen bloed.

Ik ken dien Koningszoon, dien dartle, dien vermeetle!
'k Weet, hoe een blik van hem den vrouwen 't harte keetle!
Ik zag er 't offer van in 't bloed van Teisterbant.
De onnoozle was gevleid met Floris dierbre hand!
Het hart in vlam gezet, hoe zou ze zich verweeren!
Wat wederstaat den man, wiens hand zich doet begeeren?
Helaas! een heimlijke Echt bracht Heusdens fiere spruit
Op Floris huwlijksbed met d'eernaam van zijn bruid:
Doch 't huichlend Staatsbelang ontbond die ijdle snoeren.
Nooit faalde 't aan een glimp by vrouw- of maagdvervoeren.
Maar voere, opgrond dier Trouw, voer' Haamsteê Hollands Leeuw
Op 't gouden wapenveld, met Hollands oorlogsschreeuw!
Laat elders Floris naam de smaad met luister dekken,
My walgt van 't Koningsbloed zoo zeer als andre vlekken.
My, my is Hollands Graaf slechts op zijn' zetel Graaf,
En 'k draag het hart te hoog voor de oneer van een' slaaf.

Mijn ziel heeft nooit geleerd, met vrouweneer te spelen:
Nooit zal ik zijn boelin op 't Huwlijksleger streelen!
Een oog van Floris is, van dartlen gloed vervuld,
Te veel voor 't Heldenhart dat geen verachting duldt.
Dat tintle in wederschijn in eertijds zedige oogen;
De Hofsloor speelt er in, de deugd is uitgetogen!
Men boelt met de oogen ook, en 't is geen onschuld meer,
Wanneer zich 't hart behaagt in Floris eerlooze eer,
Zijn lonken tegenlonkt of listig weet te ontduiken,
En 't vonkjen zorglijk dekt om frisscher op te luiken.
Ja, 'k ken hem, 'k ken zijn Hof, zijn zeden, zijn gebaar!
Dit heet beschaafdheid thands; maar hoe voor honderd jaar?
Dit nijpt my 't ingewand. Men durv' 't als dwaasheid wraken;
Die minnenijd verteert me, en zal my eeuwig blaken!
Die prikkelt me in de borst, en laat mijn ziel geen rust,
Eer in zijn dartel bloed heur vlam is uitgebluscht.
Dit, Machteld, eischt mijne eer: Dit laat zich niet verzoenen
Door Hof- of Riddergunst, door giften van miljoenen.
Hy heeft my de eer, 't geluk, de liefde, de Echt geroofd:
De vloek verplettre hem en keer' my-zelv' op 't hoofd!

1808.

Polyfeem aan niemand.*

Geen groet, geen heilgroet, neen! Maar vloek en eindloos wee
Brengt dit ontzegeld blad den snoden Niemand meê.
Gy, vraag niet wie het zend'! Het zou uw kruin verpletteren,
Mocht Polyfemus kracht zich storten in de letteren
Of bliksems slingren door het schrijfriet, dat den klank
Der woorden nabootst door zijn trekken, schraal en rank,
Maar machtig (zegt men my) de wraakstem tot Achaien
Te voeren en daar zelfs den schrik in 't hart te zwaaien.
Geen grove Polyfeem verstaat die toovery,
Maar 'k dien my van haar. hulp uit woede en razerny.
Een vreemdling, uit uw Land, in mijn geweld vervallen,
Mijn leidsman thands door 't woud, verzorger van mijn stallen
En wijngaard, dienaar, vriend, gevangen, huisvoogd, gast,
Hecht ieder woord voor my op deze beukenbast.
Ja, booswicht, 'k doe van hier aan de overzij' der wateren
Mijn vloeken in uw oor als duizend donders klateren,
Gy, sidder! - Sidder, ja! als in dat oogenblik,
Toen uw verraders hart van kinderlijken schrik
De handpalm in mijn vuist al tikkend tegenklopte,
Niet anders, of een lek door 't grotgewelfsel dropte,
Terwijl ik u omvatte en aan mijn tanden bragt.
Gy smeekte en ik, verdwaasde, ik hoorde naar uw klacht.
Uw wijn verleidde my, dat ik van al uw vrinden
U, als mijn beste vriend, het laatste zou verslinden.
Ik toonde u 't dankbaar hart in dees mijn gunst. - Helaas!
Wie edelmoedig denkt, is onbezonnen dwaas!
Leert, stervelingen, leert wat vruchten weldaân baren!
Zie wakkren Polyfeem den schelmschten Niemand sparen!
Zijn oog bezuurt het, ach! mijn eenig dierbaar oog,
Dat in mijn voorhoofd blonk gelijk de zon omhoog!

* Najaarsbladen II, 49.

't Is nacht voor eeuwig! 't is voor eeuwig uitgegraven!
Ontmenschte, is dit uw wijn! zijn dit eens vijands gaven!
Ik, nam u de oogen niet, ô wreedaart, 'k liet u 't licht;
U te eeten, was mijn recht; en, dulden was uw plicht.
Wat dan misdeed ik u? wat kost gy u beklagen?
Wat kon zoo kleen een Griek van 't Noodlot beter vragen,
Dan dat Neptunus zoon hem, stervend, tot een graf
Zijn eigen ingewand, geen kraai of ondier gaf?
Ondankbre! mocht mijn vuist mijn woorden thans verzellen,
Hoe zoude ik u op nieuw in dees mijn vingren knellen!
Hoe haalde ik u weêrom, uw' donkren schuilhoek uit,
En kraakte uw' helschen kop, waar uit mijn ramp ontspruit!
Hoe knapte ik uw gebeent'! Hoe rukte ik met mijn tanden
Dat schelmsch bedrieglijk hart van uit die ingewanden!
Hoe knaauwde ik ieder schonk tot zandgruis, ieder spier
Tot walglijk braaksel uit, en spouwde 't weg in 't vier!
ô Dat ik vijftigmaal u met dees tanden breken,
Op nieuw vermalen mocht! op nieuw mijn oog mocht wreken!
Verrader! - Dan helaas! hoe koelde ik mijn gemoed?
Uw gantsche lichaam, schelm, bevat geen' emmer bloed.
Gy, nietig handvol mensch! Één tandenknaauw, 't is over!
Daar ligt ge, en 'k heb gedaan! Vervloekte daglichtroover!
ô Waart ge een man als ik! een, waar mijn vuist slechts vat,
Mijn onbesuisde voet iets aan te trappen had.
Hoe zoude ik met dees arm, geducht by onze reuzen,
Uw 't barstend bekkeneel op rots en bergpunt kneuzen,
En spatten 't helsche brein my-zelven in den baard!
Hoe knakte ik lid voor lid, mijn kracht en gramschap waard!
Hoe zou zich 't sterk gebit der breede kakebeenen,
Hoe nagels, voet, en vuist, vereenden bystand leenen,
En schuimen in uw bloed, uw merg, en hersengeil!
Dan, dan eerst ware er wraak, dan waar my 't wreken, heil!
Dan mestte ik my de buik met de afgerukte spieren,
En deelde 't vuig gedarmt' aan honden om en gieren,
Of hong het in mijn grot met heup- of schouderschonk,
Ten teeken van mijn wraak voor de eeuwigheid te pronk!
Maar nu? Een kleene dwerg van daaglijksch menschgebroedsel
Nog voor geen' halven dag genoegzaam tot mijn voedsel,
(Een mondvol drie of vier,) terwijl ik argloos rust,

Braveert me, en heeft my 't licht in 't voorhoofd uitgebluscht!
My, Godenbloed, en Reus! ô onuitwischbre schanden!
En 'k grijpe om niet in 't wild; hy glipt my door de handen,
En 'k brul van spijt en pijn! ik, God Neptunus telg,
Die krijgers door de keel, als gy een' sprinkhaan, zwelg!
ô Gruwel! en de Goôn, tot steun van 't recht verbonden.
Zien 't droomend, luî'rend, aan, van op hun tafelsponden!
Mijn vader-zelf (ô hoon!) maakt wel een groot gerucht,
En schuimt zijn baren op en jaagtze door de lucht,
Maar laat den snoden boef zich overal ontslippen;
Hier, by een tooverkol; en daar, op hooge klippen.
Wat baat me een boot vijf zes, geknetterd tegen 't strand?
Wat helpt my 't hol gegaap van 's afgronds ingewand?
Mijn vader! schaf my-zelv', schaf my den schender weder,
Dit 's 't al! of sla voor 't minst hem met uw drietand neder,
En lever my een brok, nog lillend dat ik 't voel,
Op dat ik 't kaauwe, en knaauwe, en inslikk' eer 't verkoel'!
Dit smeek ik. Mag ik-zelf den booswicht niet verscheuren,
Ten minste laat me een' smaak van 't godloos bloed gebeuren!
Dit eenig, dit voor 't minst, geef me in dees wanhoop troost!
Dit zij het zoet der wraak voor uw beleedigd kroost!
Hoe! zal dit klein geslacht, zoo kort, zoo zwak van leden,
Dat geen' volwassen' eik, in 't woud, om verr' kan treden,
Geen' stroom doorwaden, ja, geen' zwaren olm omslaan
Met de armen, op uw' vloed, op ons uit moorden gaan?
Dit, heerschen in uw rijk, en trotsche waterbaanders,
Uw golven geesselen met dennenhouten spaanders,
Of snijden met de spits van d' uitgeholden boeg,
Dien ik met de eene vuist in duizend splinters sloeg,
Of tusschen de armen neep en, als een walnoot, kraakte,
Zoo eeus mijn grimmigheid in volle woede raakte?
Dat duldt gy? zulk gebroed breidt doeken door de lucht,
En 't windtjen vat er in, en blaast, en geeft ze vlucht,
En voert hen wijd en zijd, en maakt hen heer van de aarde,
Als of ze een hooger macht dan die der Goôn bewaarde:
En de oude Zeevoogd dut en houdt de handen stil!
Ach! 't ziet er vreeslijk uit, zoo dit het noodlot wil!
Dan zullen ze op het laatst nog Polyfeemen eten
Of Goden. Moedwil gaat steeds verder in 't vermeten.

Waak op, gy Grijzaart! waak! sla, donder, bliksem toe;
Eer ik uw' bliksem grijpe, en 't zelf nog feller doe!
Laat van dat stofgebroed geen' enklen langer leven,
Dan - om van tijd tot tijd uw' zoon een feest te geven!

Maar, is mijn brief aan u, of Niemand, ingericht?
U schrijve ik, helsche fiel! Herstel my mijn gezicht!
Gy, Niemand, Niemand, ja! Ulysses moogt ge u noemen
Of Niemand! ken ik 't recht, uw veinzen of verbloemen?
Uw valsch, bedrieglijk hart verwisselt naam en kleed.
Mijn oog, vervloekte Griek, gy heet dan zoo gy heet!
Mijn oog, mijn oog te rug! of vrees voor dees mijn vloeken
Die over zee en land u in uw schuilplaats zoeken!
Zy dondren u op 't lijf, zoo (als men my verklaart)
Dit bastblad wat ik spreke in 't schriftgekras bewaart.
Ge ontkoomt ze nergens, neen! zy zullen door uwe ooren,
Tot in 't verwaten hart, in nier en lever, boren;
U foltren, of (verzeld van heel den Hellesleep)
Ik-zelf, in vloek verkeerd, u by den gorgel greep
En aanvloge uit de lucht, van een scheurde en ontzielde,
En duizendwerf vergruisde en weêr op nieuw vernielde,
Ja, duizendwerf herhaald, met nagel, vuist, en tand,
Tienduizend doôn op eens deed smaken van mijn hand.

Nu ga! ontvlucht my vrij; ik leerde u achterhalen.
Gy zult my 't licht des daags met eindloos wee betalen.
Dit schrift, waar in mijn vloek verzegeld overvliegt,
Geeft wraak. Of - ieder Griek is Niemand en bedriegt.

1808.

Turnus aan Eneas.*

Aan 't overspelig kroost der vuige Schuimgodin,
Die, wie haar eert, beloont met wettelooze min,
Met oneer, oorlog, hoon, en nederlaag, en slachting,
Zendt Turnus, in dit blad, geen' heilgroet, maar verachting!
Niets anders voegt aan hem die op heur afkomst boogt,
En meê door vrouwenroof zich harer waard' betoogt:
Wien, 't Grieksche zwaard ontvloôn, en balling over de aarde,
't Vervolgend godendom tot zwaarder vloek bewaarde
Dan Troje of Paris trof: wien van de Afryker kust
De vloek des meineeds en der echtbreuk zonder rust
Door zee en zeegebruisch wraakvordrend na blijft loeien,
En op de hielen treedt zoo verr' er golven vloeien!

Verleider, die uw heil, uw leven en behoud
Op vrouwenzwakheên en verraders listen bouwt!
Wat noopt u, naar mijn bruid uw' laffen arm te strekken?
Ga elders (lust het u) een Weduws koets bevlekken,
Aas elders op haar gunst, op giften van haar hand,
En, wen ze uw zwaard behoeft, ontvlucht dan van heur strand.
Hier zijn geen Didoos, neen! maar dapprer dan Numieden:
Hiarbas leeft in my; hy, dien gy dacht te ontvlieden!
Lavinia is mijne, en geen vervoerers prooi:
Geen zwerfster, heet van bloed, in Tyriaanschen tooi,
Met dartel feestmuzyk gereed een' gast te ontfangen,
Om, weeldrig van 't vermaak, hem straks in d' arm te hangen.
Haar dringt uw tooverstem het maagdlijk hart niet in,
Noch 't kusjen van een' knaap, bekoorlijk als de min,
Die op den schoot gestreeld, in 't dartlend minnekozen
't Gelaat der schaamte ontwent, en 't afleert van te blozen.
Zy zit geen gastmaal voor by 't ruischen van den wijn,

* Winterbloemen I, 117.

Noch drinkt den vleier toe in 't schuimend kristallijn;
En jaagt geen herten door 't gebergte met een' vreemden,
Noch vlijt zich aan zijn zij' in grotspelonk of beemden.
Neen, schuchtre zedigheid siert haar 't aandoenlijk schoon:
Háár feest is, op 't altaar der huisselijke goôn
Het sprenklig offerdeeg met maagdehand te ontsteken,
En geene onkuische vlam in 't manlijk hart te kweken:
Geen gift des wijnstoks heeft haar lippen ooit gerept;
Geen jongling, uit heur oog één dartle vonk geschept:
Nooit is ze, op 't weeke dons ter maaltijd aangelegen,
Van 't weeldrig tafelbed in zwijmling opgestegen.
Nooit uitgelaten lach onteerde d' eerbren mond.
Nooit zwierf haar vrije blik langs disch en feestzaal rond,
En zocht zich minnaars, of schoot heimelijke lonken,
Nu, zuchtend opgeweld, dan, in een' traan verdronken.
Neen, kuische en strenge deugd bewoont Saturnus erf;
Geen Aziaansche pracht noch zede- en zielbederf.
Ontzie u, dat ge of ons het schuim van uw Trojanen,
Of Vorst Lavinus bloed Heleen gelijk zoudt wanen.
Hier is geen minnelust, geen' roem op vrouweschand
Te plukken. Roover, ga, hier heerscht de huwlijksband.
Zoek Azie en uw wieg, waar duizenden boelinnen
U de armen reiken: buit, om wapenloos te winnen!
Hier oogst men wonden! hier zijn dapperheid en moed
De bruidschenkaadje, die een' bruigom eeren doet.
Geen wulpsche Paris, of nog laffer, mag zich streelen,
Met dit ontzachbaar volk der Goden rijk te deelen.
Een Fryger - en verjaagd -! ô Vaderlijke goôn!
De weerelooze maagd zou beven voor dien hoon;
En Faunus heerlijk bloed, en Turnus, zou hem lijden? -
Vermeetle! leer vooraf met onze mannen strijden!
Hier vindt ge de Aiaxs, hier die Diomeden weêr,
Wier arm gy steeds ontvluchtte om in het dichtst van 't heir,
Van neveldamp omhuld, met wieken aan de hielen,
Een' ongeachten hoop, van uw' karos te ontzielen!
Dit immers was voorheen Eneas oorlogsdeugd,
Waarvan Scamanders bocht en Xanthus golven heugt.
Of welk een nieuwe moed heeft thands zijn hart doen blaken,
Om aan 't Auzonisch strand eens Turnus bruid te schaken?

Of zoude uw boezem thands gehard zijn tegen 't staal? -
Ja, 't zijn de wapens, door een' eerloos laff' Gemaal
Ter gunst dier teedre gâ die met zijn' smaad durft pronken,
Den bastaart van haar schoot tot ijdlen praal geklonken.
Die eedle gift alleen verheft u 't duizlend hoofd.
Verdwaasd, die waar men strijdt, in 't wapen hulp gelooft!
Ontzinde! wees, ja wees door deze uw harnasplaten
Onkwetsbaar! blink' hun goud door 't ijzer der soldaten!
Ze omkleên, maar waapnen 't hart eens weereloozen niet,
Noch leevren d' arm een kracht die uit den boezem schiet.
Zy weeren d' aanblik niet des bliksems, die in de oogen
Eens vijands schittert en verplettert uit den hoogen,
Noch stuiten 't flikkren van de klingen voor 't gezicht
Des bloodaarts, door de vrees in 't doodsgevaar ontwricht.
Onkwetsbre! leer vooraf 't gewicht der heldenslagen
Beproeven, om de last van zulk een' dosch te dragen:
Leer, zonder de angst van 't hart of 't schudden van de kniên,
D'in 't bloed bekroosden held in 't moedig aanschijn zien:
En dan, omwal uw borst; om 't weeke lijf te bergen,
Eer ge u vermeten durft dit leeuwenkroost te tergen.
Neen, 't harnas dekt u niet, vermeetle! 't stelt u bloot,
En schenkt u 't zwaard ten prooi, dat ge, ongehelmd, ontvloodt.
Achilles rusting baat noch vriends noch vijands leden.
Die trefloos is voor d' arm, wordt met den voet vertreden.
Wees held, of schud den dosch der oorlogshelden af:
d'Onweerbren is 't pantsier geen vrijburg, maar een graf.

Maar neen! de orakelstem der Goden voert uw kielen
Naar herwaart. - Van die Goôn, die Troje ginds vernielen
En hier zijn overschot door stormwind en orkaan
Op rots en blinde klip rampzalig doen vergaan? -
In Troje en 't laatste kroost dat uit haar asch zal rijzen,
Aan de aard hun heilig recht, hun wrekend recht bewijzen?
ô Ja, zy zenden u, - maar, rondgezweept langs de aard
Tot toonbeeld van hunn' haat, ten offer aan ons zwaard!
De dwaze ga te raad met stikziende outerslaven!
Één godspraak voert het woord in 't edel hart des braven:
Te strijden voor zijn volk, zijn huis, en vaderland,
En moedwil af te slaan. Zy wapent Turnus hand.

Gy, geef en volk en vorst en echtkoets schandlijk over,
En plonder, waar gy kunt, de zwakkren als een Roover,
Zoo dit uw godvrucht is: ontdraag aan 't Grieksche vier
Den vader, dien gy moest bevrijden door 't rapier;
En sleep uw Huisgoôn rond met schijn van eerbetooning:
'k Bescherm de mijnen, ik! en met hun, bruid, en koning.
Nooit houde ik, uit mijn erf voor vreemden opgestaan,
Op afgelegen kust om hulp of schuilplaats aan,
Of dreige uw Simoïs met wapens te onderdrukken,
Te zwak om eigen' haard eens vijands klaauw te ontrukken.
Neen, 'k sterf (zoo 't lot het wil) op Ouderlijken grond,
Bedek dien met mijn lijk, en hou met stijven mond
Die heilige aarde vast, waar uit mijn vaders sproten,
Maar zoek geen Vaderland met opgeraapte vloten.
Wat meent gy, blodaarts, dat die 't zijne laf begeeft,
Een recht op 't eigendom van wakkrer mannen heeft?
Zal 't uitschot van een volk, door 't Grieksche staal verslagen,
Ausonië uit zijn erf op goden last verjagen,
En wy Europes spot verstrekken tot een spot?
Godslastraar die 't beweert! of 't aardrijk heeft geen' God.

Neen, moge een' zwakken Vorst in 't afgaan van zijn dagen
Uw huichlend godsdienstspel verbijstren of vertsagen!
Zijn grijsheid helt naar 't graf. Zijn arm, het zwaard ontwend,
Bestiert geen' rijksstaf meer, geen' teugel dien hy ment.
Hy hoorde in 't oogenblik van suffend zelfmistrouwen
Den aanzoek mooglijk aan, dien hy verdacht moest houen.
't Ontzag der goôn bedwelmt den neêrgedrukten geest
Die eigen onmacht kent, en hooger machten vreest.
Maar waan niet, dat die Vorst (hy schikk' van eigen rechten!)
Gewijde banden breek, die hem aan Turnus hechten!
Dat Turnus zich zijn bruid, zijn weêrhelft rooven laat,
En wat by de eer zijns stams hem diepst aan 't harte gaat!
Lavinia is my verzekerd door haar vader;
Door moeder, godendom, en eigen hart. te gader:
Haar bloed is 't mijne: één volk, één maagschap, sluit den band
Der liefde naauwer toe door dien van 't Vaderland.
Zie daar mijn rechten! - Stel uw godendom daar tegen,
En (durft gy) by die goôn, de scherpte van uw' degen;

aant. De mijne blinkt u toe! Hy dreigt geen' vluchteling,
Ontslopen aan den boei, ontkropen aan den kling:
Wat is me een zege op u, na 't Grieksche zegepralen!
Neen, Turnus denkt te groot om naar dien roem te talen:
Maar, wat het voorwerp zij, waar naar uw eerzucht streeft,
Het is zijn lijk-alleen, dat u den toegang geeft.

1810.

Nero aan de nakomelingschap.*

'k Ben meester van 't Heelal: op Romes throon gezeten,
Houdt Nero hals en hand van 't menschdom in zijn keten,
De lippen-zelf in dwang. Maar 't oordeel, eeuwig vrij,
Erkent geen overmacht, het hart geen heerschappy.
Doch, de eerzucht van mijn ziel gevoelt me een hooger waarde
Dan 't uiterlijk ontzag der nederbukkende aarde;
Gevoelt me een aanspraak, die, behoefte voor mijn hart,
Door 's warelds diepst ontzag niet opgewogen wordt.
Mijn boezem dorst naar meer, wil heerschen op de zielen;
'k Wil allen dierbaar zijn, die voor mijn zetel knielen.
Zie daar den prikkel, die my aandrijft; daar, het doel
Waarnaar ik jage en hijge, en waar ik voor gevoel;
En Rome onthoudt my dit? 't Wil vleien, siddren, beven,
Maar weigert, om my 't loon, waarvoor ik zwoeg, te geven?
't Miskent, 't veracht me in 't hart? Hardnekkig Rome, schrik,
Indien ik 't ooit verdien', voor 't vreeslijk oogenblik!
Ja, zoo ik me eens verhard om dezen hoon te wreken,
'k Zal wreedaart, monster zijn, en alle palen breken;
Mijn naam zal 't aardrijk doen verbleeken, waar hy klinkt,

* Winterbloemen II, 117.

Uw bloed het purper zijn, waar mijn gewaad van blinkt.
'k Beminde u, bruischend; ja, met geestdrift: maar te haten!
Wee, Rome, en u en my, wordt dit my toegelaten!
Geen zoo gevoelig hart, geen hart zoo groot als 't mijn,
Kan dwingland, en niet meer, voor zijn verachters zijn;
Vervloeken doet het zich, of 't moet zich aan doen bidden;
Ten halve sta wie kan, voor Nero is geen midden.
Dat vuur betoomt zich niet, dat in zijn binnenst blaakt,
Wanneer de stormwind bruischt, die 't onuitbluschbaar maakt.

Maar gy (zoo later tijd verlichter nageslachten
Belooft), Nakoomlingschap, van wie wy vonnis wachten,
Ken Nero. 't Is voor u dat hy zijn ziel ontbloot.
Doe gy zijne inborst recht, verafgrijsd of vergood.
U immers zal 't geboeft dier schrijvren niet verleiden
Wier pen vergiftigd is om lastring uit te breiden,
Wier lof aan Brutussen, aan Cascaas is verpand,
Wien moorders helden zijn, de vorst, een dwingeland.
Neen, ken hem, wien hun haat u mooglijk aan zal klagen
Om gruwlen, waar 't heelal met afschrik van zal wagen,
Maar gruwlen, die het lot hem afdwong en zijne eeuw;
En oordeel tusschen hem en 't ijdel volksgeschreeuw.
Zeg: ‘Nero kon zijn hart geen lucht, geen uittocht vinden:
Zijne eeuw bestond alleen uit veinzaarts en verblinden;
Geloofde aan trouw, noch eer, noch braaf-, noch grootheid meer,
En schatte eens Neroos deugd naar 't voorbeeld van Tibeer.
Hy moest voor huichlaar gaan of Romes nek vertreden;
Hy koos. Zie daar de bron van al zijn gruwzaamheden.’

Neen, Neroos hart was zacht, en niet gevormd tot beul.
By hem vond de onschuld troost, de zwakheid schuts en heul.
Ja, weldoen was zijn lust, zijn wensch, gelukkig maken.
Te week misschien voor Vorst, te hevig in zijn blaken,
Maar, edel, menschlijk, groot, by 't tederst zelfgevoel,
Was Filozofen deugd zijn' boezem veel te koel.
Steeds worstlend met den leer der meesters die hem leidden,
Was 't nooddruft voor zijn ziel, dien boezem uit te breiden.
De wijsheid was hem waard, de lieve zanggodin
Hem dierbaar, en de roem het voorwerp van zijn min.

En zalig, zoo 't geval, by de in hem gloênde vonken,
Zijn jeugd geen Senecaas maar Maroos had geschonken,
Of, voor een diadeem met vorstlijk bloed bespat,
De lauwer van Parnas zijn kruin beschaduwd had!

ô Gy, wie ik me ontzie dat ik mijn moeder heete,
Gy, wie ik me al de ramp mijns levens schuldig wete,
Heerschzuchtige Agrippijn, wier trotschheid 's warelds throon
Door gruwlen zocht voor u, en niet voor uwen zoon!
Wie 't smartte, met een' dwaas dien hoogen rang te deelen,
Terwijl ge op naam diens zoons het aardrijk woudt bevelen!
Gy hebt me op 't schuldloos hoofd der eeuwen vloek gelaân;
Door de uwe een wet gemaakt van verdre gruweldaân.
Gy offerde aan uw' trots, met meer dan helsche boosheid,
Den adem van mijn borst, mijn deugd, en schuldeloosheid.
Ontmenschte! en wijt men 't my, indien ik, lang getergd,
U offerde aan een wraak, door alles afgevergd?
Ach, dat ik van het uur, dat ik den zetel drukte,
't Verraderlijke hart niet uit uw' boezem rukte,
Gemaal- en Vorstenmoord niet moedig straffen dorst,
En my voor 't oog der aard uw' rechter toonde en Vorst!
Dat toen gespaarde bloed heeft duur gestaan aan Romen!
Wat heeft het sints die stond al schuldloos bloed doen stroomen!
Brittannicus, wijt haar uw jammerlijke dood!
Dank haar die giftschaal, haar; niet Nero die ze u bood.
Ja, op uws Vaders throon moest ik uw rechten vreezen,
De zoon van Claudius moest Neroos vijand wezen;
Gy wierdt mijn moorder, of ik de uwe, vroeg of laat,
U drong uwe afkomst, my mijn moeders euveldaad.
Of kon ik u den staf uws Vaders overgeven,
(Ik, eens ten throon benoemd,) dan 't boetend met mijn leven?
Neen, 't eerste misdrijf wroeg', volharden wordt tot plicht.
Geen haat uws broeders, neen, de nooddwang kostte u 't licht.
En nooit zelfs had mijn hart, te groot om vrees te voeden,
Tot zoo verr' zich verlaagd om op uw jeugd te woeden,
Had niet de onmenschlijkheid der roofster van uw' throon,
In u een steun gezocht tot storting van haar zoon.
Die snoode, die geen' zoon als Cezar zien regeeren,
Maar haar afhangling wilde en op dien throon verheeren;

Niets spaarde om op zijn' geest door dwang of kunstnary
Te heerschen, hoe 't mocht gaan, en tot wat prijs het zij;
Ja zelfs, natuur ten hoon, (den vloek der Labdacieden!)
Haar moederlijken schoot hem schaamtloos aan dorst bieden,
Om mooglijk, in haar arm, ter uwer gunst versmoord,
Een derde bloedschand plaats te maken, door deez' moord.
Neen, 't geen my 't hart verwijt, is niet dat bloedvergieten,
't Was noodweer, zelfbehoud; het moest mijns ondanks vlieten.
Het moest de rust des Staats verzeekren en zijn' Vorst,
En 't heeft mijn hand voor 't oog, maar niet mijn ziel bemorst. -

Gy, woest, onrustig volk, geboren om als slaven
In 't dwangjuk van Tribuun of Konzul om te draven,
En gy, tyrannen, die, met 's aardrijks roof gemest,
Op blinden koningshaat uw rang en zetels vest!
Gy, waart ge slechts in staat in Neroos hart te lezen,
Hoe dierbaar moest dat hart aan 't stugge Rome wezen!
Wat wrocht hy tot uw heil! hoe heeft hy d' overmoed,
De bandloosheid gefnuikt, de veiligheid behoed;
Het recht gehandhaafd en verbeterd door zijn wetten;
De schattingen verlicht, die u den hals verplett'en;
Verdienste en waardigheid uit de armoê opgebeurd;
Ja, heel d' ondankbren hoop den hongersnood ontscheurd!
Zijn weldaân uitgestort om welvaart, kunsten, zeden,
Te vesten in een' wal, vervuld van gruwzaamheden,
Waar 't bloedig zwaardgevecht een volk betooverd houdt,
Voor Grieksche spelen blind, voor Dicht- en Zangkunst koud!
Wreedaartigen! dit voegt den wolvenaart uws stichters!
Ja, moorden is u lust, geen Treurspeltoon eens Dichters;
Geen Elis, met het stof des renperks overgruisd;
Geen statig schouwtooneel, geen worstlaars forsche vuist;
Geen vinger of penceel, die klei of doek bezielen!
Geen vatbaarheid by u, geen glorie, dan vernielen!
Welaan, zy koomt u toe. Vermoeid van 't wederstaan,
Geeft Nero 't eindlijk op en neemt uw wellust aan.
Vernielen zal ik, ja; verwoesten en verbranden;
En alles zal vergaan door dees getergde handen.
Ja, zij uw donkre stad, zoo vol van aakligheid,
Door 't vuur van Neroos wrok ten grond toe afgeweid!

'k Zal, hupplend by die vlam, de vlam van Troje zingen,
En wreken Hellas kunst op Romes warelddwingen.
Vergeefs had Nero toch die Dwinglandes der aard
Een' luister toegedacht, des aardrijks hoofdstad waard.
Vergeefsch was 't, haar versierd, met pracht van gallerijen,
Paleis- en tempelpraal haar vesten in te vlijen,
En Pize en Isthmus roem te voeren in haar schoot,
Tot waar zy Thetis-zelv in beî haar armen sloot.

Gy woestaarts, wien geen bloed nog doorstraalt door uwe aâren,
Dan dat uw' oorsprong toont, afkomstig van barbaren;
Uit roovers saamgegroeid, uit slaven aangevuld;
Die eeuwig woestaarts zijn en slaven blijven zult!
Ja, Nero voelt zich 't hart voor 't schoon der kunsten gloren:
Hy was voor Griekens eer, uw woestheid niet, geboren.
Uw trotsche, onbuigbre ziel is aan de zijne vremd;
Hy, tot een Perikles, en meer dan dit, bestemd.
Geen heerschappy der aard kan Neroos ziel genoegen,
Geen brassen met Lucul, geen Catoos akkerploegen,
Geen valsche redekunst, van dwazen aangestaard,
Geen Filozofentrots, met schijn van deugd gepaard.
Hy dorst naar d' eerepalm der Grieksche zanggodinnen:
Die kan hy, die alleen, en anders niets beminnen.
Hou Rome dan mijn hart, mijn weldaân-zelfs, verdacht!
Zij, wat my dierbaar is, by 't woest gespuis veracht!
Ik haat hen, 'k grijp den moed, om al wie zich verzetten
Den hardgesteven' nek met mijnen voet te pletten.
'k Wil vijand zijn van 't volk, den vijand van zijn' heer:
Hun vloek, en wraak van hun, niets anders, rest my meer.

1811.

Darius aan Alexander,
Na den slag van Arbela.*

- - - Te quid in fata parentis
Armat? ait. - - -

Den Griekschen Jongeling, zoo dapper als vermetel,
Zendt Cyrus nazaat, van zijn omgeworpen zetel,
Den groet. - 'k Verwijte u niets; gy streedt met heldenmoed
Als veldheer, Macedoon en krijgsman opgevoed.
Mijn throon bezweek voor 't Lot, den volkshaat der Helleenen,
En 't krijgsbeleid eens Hoofds dat Grieken kon vereenen.
Mijn boezem voedt geen wrok op hem die me overwon,
Maar, eedler uit mijn hand den staf aanvaarden kon,
Dan als verscheurden roof van 't bloedvergietend strijden;
Ja, 'k zou, by dees uw roem, Filippus lot benijden,
Indien ge-zelf voor hem, door eigen hart gejaagd,
Geen andren vader van den Hemel had gevraagd.
Thands prijkt ge als Ammons zoon, misleider of misleide,
Met luister, die wellicht een mindere eerzucht vleide,
Doch de uwe onwaardig is, indien ge u-zelv' gevoelt,
En 't bloed niet gants miskent dat door uw boezem woelt,
Of zoo ge Olympia, wier schoot u schonk aan 't leven,
't Geloof niet weigren wilt, aan 't moederhart te geven.
't Kan zijn, dat by den Griek, op 't kindrenspel verzot
Van beeld- en tempeldienst en dwaasverzonnen God,
De ramshoorn in uw vlecht een nieuw ontzag verwekke;
Maar waan niet dat zich 't Oost met zulk een smaad bevlekke.
't Vereert de diadeem, en sneuvelt voor haar recht;
Maar 't lacht met de ijdle Goôn, aan outers vastgehecht.
Gy meê. 'k Doorlees uw hart, door die vermomsels henen.
Doch trachtge uit hooger stam, voor 't zwaard een recht te ontleenen,

* Nieuwe Dichtschakeering II, 47.

Is 't woest Emathia, door Grieken half beschaafd,
Eene eerzucht niet genoeg, die eindloos hooger draaft,
En schaamt zich 't eedler bloed dat ombruist door uwe aders,
Den flaauwberoemden naam eens aangenomen vaders;
Mijn boezem juicht u toe. Treed nader! win mijn kroon,
Niet als verweldiger, maar als Darius zoon.

Ik bood ze u aan - en gy! gy hebt haar afgeslagen:
't Ware Alexander hoon, een vijands staf te dragen
('k Besef 't), zoo niet zijn zwaard dien scepter en 't gebied
Gemerkt had met het bloed van die 't hem overliet.
Geen gunstgift van de hand, de hand eens tegenstanders,
Betaamt aan de oorlogsdrift eens wakkren Alexanders:
Neen 't geen zijn ziel voldoe, moet aan mijn vuist ontscheurd;
En ik, in 't bloedig stof zieltogend rondgesleurd,
Moet, aan zijn zegekar, dien staf hem dierbaar maken,
Te nietig, zonder dit, om 't heldenhart te blaken.
Welaan dan, 'k ben getroost in 't noodlot dat my wacht.
Boots, boots Achilles na, wien gy uw Grootvaâr acht:
Maar, Jongling, sidder! - Ja, gy moogt die woede koelen,
Doch wilt ge Achilles zijn, zoo leer als hy gevoelen.
Die onverwinbre held, die Hector 't hart doorstiet,
Trof, in des Trojers borst, zijns Vaders harte niet.
Neen; Priams grijze kruin bracht, aan zijn voet gebogen,
Dien vader hem als zoon, dien Peleus-zelv' voor oogen,
En, met de traan bedrupt van 't kinderlijk gemoed,
Was 't geen Achilles meer, die op Trojanen woedt.
Achilles onzes tijds! ook gy, gy hebt een Vader.
Wees held, wees oorlogsschrik, maar word geen gruweldader.
Een Vader, zeg ik? ja. - Geen vader op d' Olymp,
Dien 't Priesterlijk bedrog, zich leenende aan dien glimp,
U toewees. - Sidder vrij! verbleek op deze woorden!
Uw Vader - ken hem eerst, of beef om hem te moorden.
Vlieg naar uw moeder, en bezweer haar dat ze u meld'....
Of neen, denk zelf te rug, daar 't al uw glorie geldt.
Uw glorie? Uw belang, uw tederste belangen!
De banden die, verscheurd, het allerknellendst prangen,
Die van geboorte en bloed. Pleeg met uw binnenst raad,
En luister naar de stem die 't hart niet smooren laat.

Wat drijft u hier naar 't Oost uit onbekende hoeken,
Om waar de Eufraat zich kromt, des aardrijks throon te zoeken?
Wat gaf op 't aanzien van mijn kroost en gemalin,
Uw boezem dat ontzag, die teedre ontroering, in,
Om Perzen, door 't geluk in uwen boei geslagen,
Voor d' erfhaat van een Griek, uw eerbied op te dragen?
Wat dringt de Perzen-zelv' in 't overheerde land,
U, vreemdling, vijand, Griek, te aanbidden in uw band? -
Nog eens, herdenk en weeg - het geen ik schroom te ontvouwen,
En 't hart my spoort....Maar neen, ik durf my 't Lot betrouwen,
Een Lot, my gunstig, zoo, ten prijze van mijn Rijk,
De held die my verwon, geen Grieksche roover blijk'!
Zoo ik mijn throon, geslacht, en land, en onderzaten,
Een Heerscher, mijner waard en Cyrus, na mag laten,
En Mithraas vlammend oog by d' opgang van den dag,
Een Kodoman erkenne in 't wettige gezag.
'k Ben Koning, maar 'k bezit eens Vaders ingewanden.
Wat is de scepter my, de kroon der Morgenlanden!
Gelukkig zij mijn volk! gelukkig op mijn throon,
Dien 't ondoorgrondlijk Lot my aanbiedt als mijn zoon!

Doch, 'k meldde al reeds te veel om hier terug te treden. -
Olympia was schoon; zy had mijn tederste eeden: -
Onvruchtbaar scheen haar schoot, - en, ondanks al mijn min,
Verstak haar 't recht des Staats van 't recht van Koningin.
Mijn boezem bloedde, en ach! - de onnoozle werd verstoten,
En moest eene eergift zijn aan een der Legergrooten.
Filippus had dit lot. Die fiere Macedoon
Hield Thracie en zijn Rijk als Leen van Cyrus kroon.
Maar 't bleek, Darius ziel was in haar uitgevloten,
Hy leefde in haar; ze ontfing - en echter! 't was besloten;
En de onherroeplijkheid van 't Perzisch Raadsbesluit
Maakt al de bitterheên van heel mijn noodlot uit.
Niets meer behoeft hier by. - Mijn ziel, die niets vermoedde,
Ontstak op 't Oorlogshoofd, dat me aangreep, dol van woede.
'k Beval, dien krijgsknaap my te leevren voor 't gezicht,
Geketend, als mijn slaaf, weêrspannig aan zijn plicht:
Gy streedt, gy overwont, hadt heldenbloed in de aderen,
En de edelmoedigheid, de grootheid van mijn Vaderen.

'k Verbleekte, en twijfelde, als een droombeeld...maar, ô neen,
Het is geen droombeeld meer, dat me in den slaap verscheen;
Olympia, zy-zelv'....De onwraakbare onderpanden
(Gy, eenigste uit haar schoot!) berusten in mijn handen.
Gy, wat verbloeme ik meer, 't is alles opgeklaard!
Gy zijt mijn Kodoman, en Cyrus naroem waard.
Spoed, werp u in mijn arm, hy brandt om u te ontvangen.
De tranen op dit blad ontrolden aan mijn wangen,
En 't bruischend hartebloed dreigt uit te barsten in
De ontroering, die my schokt, der teêrste vadermin.
Nog eens! verloochen niet, die 't licht u heeft geschonken.
Wat zoudt ge, in spijt van 't hart, met fabelvonden pronken?
Natuur spreke in uw borst; verwerp uw valsche Goôn,
Geen Ammon schende uw naam; wees Vorst Darius Zoon!

Maar, welk gerucht omgeeft me? Ontrouwe Baktrianen
Bestoken me in mijn heir, en, onder Cyrus vanen!
Men durft me in 't ongeluk verguizen; dreigt my 't hoofd
By 't wagglen van een kroon, in luister reeds verdoofd.
Mijn zoon, ô mocht uw arm thands voor uw vader strijden!
Ach! Cyrus zou in 't graf mijn grootheid my benijden. -
Doch 't onheil prangt - 't gevaar koomt nader. - 't Is gedaan,
Mijn arm moet door den stoet dier moordren henen slaan
Of sterven. 'k Ben bereid, en trek den moedwil tegen.
Ik eindig. - Gy, mijn zoon, ontfang mijn Vaderzegen!
Ach, nimmer heeft uw hart die zegening beproefd;
Vervull' ze al 't geen dat hart, hoe zwelgziek ook, behoeft!
De glorie blaze 't op, Natuur slechts kan 't verzaden.
Wees Pers, en laat uw deugd mijn wenschen niet verraden;
En, zoo een hooger macht mijn ondergang besloot,
Vaarwel, aanvaard mijn staf, en wreek uws Vaders dood.

1818.

Myrrha aan Cinyras.*

Nee modus aut requies, nisi mors, reperitur amoris.

OVIDIUS.

[De Liefde kent geen perk of lichtnis dan de dood.]

Van waar gy 't minst gelooft, uit Maagdelijke handen
Ontfangt ge, ô Vorst en Held, dees allerteêrsten groet!
Of meldt de ontroering-zelv in borst en ingewanden
Wanneer gy 't blad ontplooit, aan wie gy 't danken moet?
Helaas! hoe vreest mijn hart, dat ze u te snel verlichte!
Hoe wenscht het, dat ze ontdekk'waar zelfs mijn pen voor beeft!
Dat hart, dat hevig kampte, en, zoo 't verwonnen zwichtte,
In de overmacht van 't Lot zich-zelf ook nog weêrstreeft!
Ach, 't blozen voegt een maagd, het nederslaan van de oogen,
't Verstommen van de tong, en 't siddren van de leên,
Wanneer ze, in 't knellend juk flaauwmoedig neêrgebogen,
Den gloed verraden gaat, vergeefs in 't hart bestreên.
Maar ik rampzalige, ik, hoe durf ik dat verraden,
Wat heel mijn ziel zich-zelv (vermocht zy 't) heelen zou;
Verfoeiing, afschrik, haat, op 't schuldig hoofd moet laden;
En eindloos meer verbreekt dan de ooit geschonden Trouw?
Natuur-zelv deinst te rug, wanneer ik 't wil verklaren;
Neen! zegge ik, wen geprest, gedwongen, weggesleept,
Mijn hand de schrijfstift grijpt, die, zal zy 't openbaren,
Door 't Helsche zustrental verwoed moet voortgezweept.
ô Goden, Godvrucht, Eer, en heilige Ouderliefde,
Verhoedt, dat me ooit ontga wat me afgewrongen wordt!
Verstikke in 't stikkend hart die vuurvlam die 't doorgriefde!
Of zij by 't eerste woord de onnoozle hand verdord! -
Maar ach! wat meene ik dan? wat vorm ik voor bedoelen? -

* Sprokkelingen, 7.

ô Moge 't schuldloos zijn, gy Hemel die my hoort!
Ja, schuldloos is 't, een vlam in 't bruischend hart te voelen;
En waarom 't dan verbloemd, zij 't voorwerp slechts gesmoord?
ô Toonbeeld van een held, en voorbeeld aller Vorsten,
Wien 't grootsch is voor ons hart, als d' onzen, aan te gaan!
Wiens glorie overtreft wie immer scepters torschten,
Of wien de schedel blonk van Mavors lauwerblaân!
Ach, beeld van Cinyras, laat af mijn ziel te ontrusten:
Blijf me, onvergeetlijk beeld, maar zonder foltring by!
Ja, 'k minne u, 'k zwem voor u in donkre minnelusten;
Zweef schuldloos voor mijn oog, kleef argloos aan mijn zij'!
Ach, schuldloos? Paaide dit mijn rustloos boezemblaken!
Rampzaalge, tot wat einde uw eigen-zelf verblind?
Wat tracht ge aan Cinyras uw vlam bekend te maken,
Indien ge alleen zijn beeld, zijn beeld-alleen, bemint?
Zie Cyprus jonglingschap naar uwe weêrmin trachten,
En zoek door heel dien stoet dat zoo geliefkoosd beeld:
Verdienste, en geest, en deugd, en moed, en Heldenkrachten,
En wat u 't hart zoo vleit, zoo zielbetoovrend streelt!
Ga, vlieg naar 't worstelperk; naar 't stuivend wagenrennen;
Waar jachtspriet, pijl, of knots op 't boschgedierte woedt: -
Beproef, wat schandren geest en edel hart doet kennen!
Wiens arm van 't slagveld keert, omkorst van 's vijands bloed!
't Staat alles aan uw keur, wat waardig is te minnen;
Ja, honderd biên zich aan voor éénen Cinyras.
Doch neen! een andre drift vermeestert u de zinnen:
Geen voorwerp dan hy-zelf, dat uwe wond genas!
Ja, Vorst! Want welk een naam zal u die liefde geven,
Die d' echten eernaam schuwt dien ze u verschuldigd is?
Wat zoude ik voor de gift niet dankbaar zijn van 't leven,
Zoo ze in de perken bleef van teedre eerbiedenis!
Helaas! zy kent geen paal, schrijdt alle perken over,
Als 't vuur dat langs het veld door golvonde airen weidt;
En voor de Reden rots, ja meer dan eindloos doover,
Ontscheurt zy zich den band van 't recht der Menschlijkheid.
ô Zalig, zoo die zucht, den waardigste aller Vaderen
Geheiligd in dit hart, gematigd vlammen mocht!
In kalmer hartebloed mocht vlieten door mijne aderen,
Mijns levens oorsprong teêr, maar Dochterlijk, verknocht!

ô Dat hy dees mijn zucht weldadig toe mocht wenken
Met even teedre zucht, uitschittrende op 't gelaat!
In elken wenk me op nieuw 't gezaligd leven schenken!
Maar met een andren gloed dan 't Vaderhart verraadt!
Een andren gloed? - Helaas! Met heete minnaars lonken? -
Ja, uit vrij 't gruwlijk woord dat op uw lippen sneeft,
Rampzaalge! Blaas, ja blaas in de aangevlamde vonken,
Zoo 't opgegane vuur nog bruischens noodig heeft! -
Wat zegge ik? - Ach, waarom 't verlangend hart doen zwijgen?
Heb deernis, Vaderhart, met kinderlijke pijn;
Of - heel ze, indien gy 't kunt, in dit wanhopig hijgen!
Te redden van de dood, is waarlijk vader zijn.
Ach! durfik....? zie ik reeds uw voorhoofd niet bewolken,
En 't gruwen van uw ziel geprent op 't aangezicht? -
Ja, Koning, 'k pleit op 't recht van andre Wareldvolken:
't Geen hier voor misdaad geldt, bestaat met kinderplicht.
Ja, loutre grilligheid schiep wetten buiten reden,
Naar wisslend Staatsbelang van Vorst of Maatschappy,
't Onschuldigst wordt gedoemd, en 't schuldige geleden;
Maar zy wie 't hart gebiedt, verfoeit die dwinglandy.
Natuur....Ach! dwaze gloed, wat zoude ik my vermeten!
Natuur betichten, als meêplichtige in mijn feit?
Als had ze in blinde drift den slagboom los gereten,
Die de afkomst hunner koets van 't bed der Oudren scheidt.
Ontzinde! 't Is aan 't ras der redenlooze dieren
Dat zelfs geen Vader kent, geen Godgeheiligde echt,
In zedelooze drift onbandig om te zwieren;
U, hebt ge menschlijkheid, verbindt een hooger Recht.
Ja, Hemel, ja, dit hart erkent het. 't Doemt zich-zelven;
't Verworgde de inspraak niet des rechters in 't gemoed: -
Maar, schoon de gapende aard my levend moest bedelven,
't Gevoelt zich meêgesleept in onweêrstaanbren gloed.
Neen, 'k zal de huwlijkskoets eens Vaders niet besmetten,
Noch menglen met zijn bloed mijn eigen bloed door een;
Niet honen wie my mint, noch 's hemels bliksems wetten,
En heillooze afkomst zien uit vloekbre gruwzaamheên.
Neen, 'k beef een Moeders recht, hare eerplaats, in te dringen,
Als vijandin der schoot, die me onder 't harte droeg;
Haar 't leven van haar ziel, haars Egaas hart, te ontwringen;

Te moorden de eedle borst die tederst voor my sloeg.
Neen, 'k wensch geen lafenis: de Hemel, wreed verbolgen,
Woedt vruchtloos op een borst, die heilige onschuld eert: -
Laat, Koning, laat me uw wraak, de felste wraak, vervolgen,
Maar vloek de onnoozle niet, die voor uw oog verteert.
ô Wist gy 't, wat ik leed! - hoe hevig aangevochten!
Hoe in 't onerglijk hart onmerkbaar overrast!
Hoe slingrend rond geschokt door duizenden van tochten!
Hoe worstlend, hoe verkracht, en tot de dood vermast!
Ja. Venus wilde 't zoo, ik ga heur wraak volvoeren:
Het moordkoord ligt gereed, gewrocht met dees mijn hand;
Die schuldelooze hand zal 't om mijn gorgel snoeren:
Dit strekk' my, teedre Maagd, voor Huwlijksledikant!
Mijn Vader, 't is beslist. Ja, 'k durf u Vader noemen!
'k Heradem, 'k stortte 't hart in deze lettren uit:
'k Ben machtig, hoop en wensch als gruweldaân te doemen;
En, ving ik dobbrende aan, ik eindig als uw spruit.
Lees in 't verward geschrift de onheelbaarste aller kwalen;
Verwildring van 't verstand; verbijstering van 't hart:
Maar zie door 't schuldig hart den blik der Onschuld stralen,
En geef een Vadertraan aan de uitgestane smart.
Geen bloemen vergt mijn lijk, mishandeld, en verwaten;
Doch gunn' men 't stille rust in 's aardrijks zachten schoot.
Mijn Vader, laat me uw hart niet onverzoenbaar haten!
Verbeurde ik 't door mijn vlam, hergeef my 't om mijn dood!

Care vale Cinyra, caussamque intellige mortis,
Dixit, et aptabat pallenti vincula collo.

OVID. METAM. X. 380.

‘Vaarwel, geliefde Vorst, verneem thands 't geen my moordt.
Dus sprak zy, en ze omstrikt den gorgel met het koord.’

1820.

Dejanira aan Herkules.*

'k Wensch u en my geluk. Echalie is veroverd!
Die nieuwe zegepraal was mijn' Alcides waard.
Doch 't zwevende Gerucht, verbleekende en ontloverd,
Verbreidt uw hoon met één door heel de ontzettende aard.
Hoe! wien geen Juno ooit, geen arbeid, kon vermoeien,
Dien legt eene Iöle het dwangjuk op den nek!
Eurystheus juicht er in, terwijl mijn tranen vloeien,
En 't hart der Stiefmoêr zwelt om d' onuitwisbren vlek.
Maar 't hart diens Vaders niet, wien minder dan drie nachten
(Indien 't geloof verdient,) te weinig waar geweest
Tot vorming van den kiem voor zulke Heldenkrachten,
Zoo'n ongelijkbren moed, en schrikbre reuzenleest.
Wat Juno niet vermocht, mocht Venus dan gelukken!
Zy hief uw roem in top, die u te plettren dacht;
En 't weerloos vrouwelijn vermag u te onderdrukken,
En heeft u met een wenk om roem en eer gebracht.
Zie rugwaart! door uw moed geheel eene Aard bevredigd,
Zoo verr' haar de Oceaan in zilvren armen klemt!
De Zee, van roofgebroed, van moord en schrik, ontledigd;
En, beide in Oost en West, uw lofzang aangestemd!
Den Hemel, die u toeft, hebt ge op uw hals gedragen,
En Atlas, die hem torscht, vervangen in zijn vracht.
Maar wat deedt gy 't Heelal, dan van uw schand, gewagen,
Indien ge uw heldenroem door schandlijkheên verkracht?
Hoe! worgde uw kinderhand de op bloed verhitte slangen,
Wanneer ge u, in de wieg, des Dondraars kroost beweest;
En ge eindigt dus den loop, zoo heerlijk aangevangen?
Voor minder buigt de Held dan 't zuigend wicht niet vreest!
Wien 't kroost van Sthenelus, wien duizend schrikgedrochten,
Wien Juno niet bedwong, legt Liefde kluisters aan!
Men roemt me als Gâ van hem, die de aard heeft vrijgevochten,

* Sprokkelingen, 15.

Wiens Vader bliksems zwaait op 's hemels wolkenbaan:
Dan ach! wat mag me een echt, zoo overheerlijk, baten?
Met ongelijk gespan wordt nimmer wel geploegd!
Die glorie drukt my neêr, mijn echtkoets staat verlaten.
ô Maagden, huwt geen' man dan die uwe afkomst voegt!
Ach, eenzaam is mijn lot; en die my moest beschermen,
Vervolgt, zijn haardsteê vreemd, de monsters van het woud;
En ik, benijde Vrouw, in 't Weduwlijkste kermen,
Breng offers aan de Goôn, en beef voor zijn behoud.
Ik zweef door slangen rond, door leeuw en everzwijnen,
En 't met driedubblen muil verslindend gruweldier:
Ik sidder op de peul, van 't aaklig droomverschijnen;
Ik sidder by 't altaar, voor ingewand en spier.
Mijn oor vangt elk geruisch van vliegende geruchten:
De hoop bestrijdt de vrees, maar, al te dra gesmoord:
Uw moeder, vader, zoon, laat me over aan mijn zuchten,
En zy - betreurt dat schoon, dat Goden heeft bekoord.
Eurystheus, door den haat die op u woedt, ontsteken,
En zy, die stiefmoer-zelv, die naar uw leven staat,
Drukt onzen moed te grond: En - in uw echtverbreken
Vervult mijn rampspoed zich met altijddubble maat.
Ik rep van Auge niet, in dartle drift geschonden;
Van Astydamia, op 's vaders lijk verkracht;
Noch 't kroost van Thespius, op vijftig vruchtbre sponden
Bezwangerd in één nacht met heel een nageslacht.
Dit alles ging voorby, schoon liefde en omgang duren:
Doch nieuwlings werdt ge op eens door schrikbrer drift geroerd,
En 'k moet in Lydisch kroost een nieuwen smaad bezuren,
Dat teedren Hylas ook zijns vaders hart ontvoert.
Meander, die zijn stroom in duizend kronkelingen
Nu hier- dan derwaarts wendt en slingert langs den grond,
Meander zag dien hals geboeid in parelringen,
Die onder 's hemels wicht, en onverwrikbaar, stond.
Uwe armen lieten zich in gouden spangen grijpen,
Om 't zwellend spiergestel uitschittrend van gesteent':
Die armen, in wier klem de leeuw zich dood zag nijpen
Wiens huid uw schrikbre schoft den heldendosch verleent!
Gy durfde uw kroezend hair in vrouwlijk hulsel prangen
Voor witten populier, uw achtbre zegekrans!

Uw mannelijke borst den dartlen riem omhangen
Die 't wulpsche maagdelijn omslingert by den dans!
Wat zoude een Diomeed by zulk een opschik ramen,
Hy die met menschenvleesch zijn rossen onderhiel?
Hoe zou Buziris zich om d' overwinnaar schamen
Aan wiens getergde wraak zijn hoofd ten offer viel!
Antéus mocht uw hals dien laffen tooi ontrukken,
Om van geen weekeling zich-zelv vermand te zien.
Maar zelfs, men schrijft u toe, by vrouwen neêr te hukken,
En siddrend uw Heerin heur spinrok aan te biên.
Alcides schuwt dan niet, zijn zegerijke vingeren
Aan diep verachte spil en gladde klos te slaan?
De hand die knots en speer door 't ruim der lucht moest slingeren,
Te onteeren door een taak van slechtgesponnen draân?
Hoe dikwerf hebt ge wel, hardhandige, onder 't bogen
Op daden, in dien kring met meerder eer verzaakt,
De u toebetrouwde spil, voor uw gebiedsters oogen,
In 't klemmen van de vuist tot grnizelen gekraakt!
Hoe kost ge in 't purpren kleed de slangverworging melden,
Waar op uw kinderwieg, als eerste zege, stoft?
Of 't Erymantisch zwijn, den schrik der Grieksche helden,
Op d' onbehouwen rug in 't bloedig zand geploft?
Of kost ge in zulk gesprek de Tracer stoeteryen
Gedenken, met heur kreb, van 't menschlijk bloed besmet?
Driedubblen Geryon in die vertelling vlijen,
Tot driewerf door uw arm in één gevecht verplet?
Of Cerberus, wiens romp, in drie gehalsde hoofden
Verdeeld, in 't borstlig hair van biezende adders krielt?
Of, wien geen wond by wond van monsterkracht beroofden,
Den poeldraak, niet door 't zwaard, maar blaakrend vuur, ontzield?
En hem, wien, in uw arm van 't aardrijk opgeheven,
Uw vuist den gorgel brak in 't hangen aan uw borst?
Of, 't tweepaarvoetig ras, Thessalië uitgedreven,
Dat op zijn dubble kracht en snelheid steunen dorst?
Verstomde uw gorgel niet, dit alles op te halen
Waar 't oog u-zelv' aanschouwde in 't vrouwelijk gewaad?
Weêrhoudt geen schaamte uw tong, u-zelv' als held te malen,
Daar zich 't verwijfd gemoed in tooi en zwier verraadt?
Ook gespte uw schoone Nymf uw wapens om haar leden,

En droeg ze in zegepraal, op heur verwinning prat.
Ga, hef u-zelv' ten top, zy heeft uw roem vertreden;
Haar voegde 't man te zijn, daar gy den man vergat[1].
Haar, grooter dan ge ooit waart, daar, u de wet te geven
Oneindig grooter is, dan hun die gy verwont.
Uw glorie moet haar kruin met dubble glans omzweven;
Sta ze af! zy koomt haar toe, uw eigendom verzwond.
ô Schande! uw leeuwenpels, aan 't ondier afgetogen,
Omkleedt een weeke vrouw de machtelooze borst;
Neen, 't is geen leeuwenroof (ontsluit uw sluimrende oogen)
U was hy 't, thands niet meer: 't is de uwe dien zy torscht.
Een vrouwenhand, ô Goon! hanteert de schrikbre schichten
In Lernaas gif gedoopt, die naauw den spinrok draagt.
Zy grijpt die zware knots, waar bosch en den voor zwichten.
En ziet in 't spiegelvlak hoe ze in uw tooi behaagt! -
Dit echter hoorde ik slechts: 'k mocht twijflen by 't ontroeren;
't Vond weêrstand, hoe 't my trof, in 't ongeloovig hart;
Doch thands...! een vreemde vrouw my onder 't oog te voeren,
Laat geen verberging toe, geen smooren van mijn smart.
Reeds nadert ze, ons ten hoon, uw byzit, uw gevangen!
Haast toont ze aan heel de stad heur hatelijk gelaat;
En, niet als oorlogsbuit met tranen op de wangen
En losgebonden hair dat afhangt op 't gewaad.
Neen; statig treedt ze in 't goud, met de oogen opgeheven.
In 't goud, als de Egâ voegt van mijnen Herkules!
Men ziet in 't fier gezicht haar Vader nog in 't leven,
En alles toont aan 't volk uw overheerscheres.
Veellicht wordt, eer zy 't gist, de Grieksche vrouw verstoten,
En neemt de uitheemsche wulp mijn plaats en eernaam in.
Licht huuwt een schandlijke echt, voor 't oog der Goôn gesloten,
d' Ontzinden Herkules aan de oneer dier slavin. -
Wat denkbeeld (groote Goôn), dat daar mijn borst doorgriefde!
Hoe rolt me een kille schrik, een ijzing, door de leên!
Ook my bemindet ge eens, en heilig was die liefde: -
Ja, tweewerf hebt ge om my, om mijn bezit, gestreên.
't Kostte Acheloüs kruin zijn eer- en Vlietgodteeken;
Nu bergt hy 't sierloos hoofd in slibbrig stroommoeras:
En 't Paardmensch Nessus viel, voor uwe schicht bezweken,
En verfde met zijn bloed Evenus breeden plasch.

Doch wat herhale ik hier? Wat tijding treft my de ooren,
  En doet mijn bleeke hand besterven om de stift!
Mijn Echtgenoot, ô ramp! door mijn geschenk verloren!
  Gesneuveld door het kleed, doordrongen van vergift!
't Gebergte zwelgt zijn bloed, 't gescheurde lijf ontvloten!
  Wat deed ik, Hemel ach! wat dolheid dreef my aan?
Onzaalge Dejanier, gy hebt dat bloed vergoten:
  Wat draalt ge, 't is uw plicht, gy moet met hem vergaan!
Ja, toone ik me in dit uur Alcides echte Gade!
  Mijn dood is 't onderpand, 't bewijs van Echtgenoot.
Onzaalge Dejanier, ga met uw hart te rade,
  Niets rest u, dan uw Gâ te volgen in de dood!
ô Jammervol geslacht! Mijn vader derft zijn Staten,
  En sleept zijn ouderdom in eenzaam treuren voort,
(Een dwingland nam zijn throon,) van 't Godendom verlaten:
  Mijn broeder, balling 's lands, beweent een broedermoord.
Een derde voelde een vlam door hart en aders branden,
  En sneuvelde, de prooi van dat noodlottig vier: -
Mijn moeder dreef zich-zelv het staal door de ingewanden: -
  Wat mart gy, kies de dood, onzaalge Dejanier!
Dit slechts bezweere ik u by de eer der echte sponde,
  Geliefde, en 't heilig recht van onzen huwlijkseed:
Geloof niet, dat mijn hart, schoon bloedende aan zijn wonde,
  Uw leven heeft belaagd in 't geen mijn hand misdeed.
Neen, Nessus, als uw pijl zijn rug en boezem kliefde,
  Beval my 't bloedig kleed als weêrminwekkende aan.
'k Geloofde, en zond het u tot voedsel onzer liefde,
  (Onzaalge Dejanier!) maar zal met u vergaan.
Mijn Vader, Maagschap, Kroost, aanvaardt mijn laatste plichten!
  En gy, ô Vaderland, waaruit mijn stamhuis sproot!
Ook gy, de laatste dag die voor mijn oog zult lichten!
  Maar gy, ô dierbre schim, ontfang nwe Echtgenoot!

Ovidius gevolgd.
1820.

Eindnoten:

1 Ik lees, met verandering der gewone zinsnijding:

Qnod tu non esses, jure vir illa fuit.

Ariadne aan Theseus.*

Meêdoogender dan gy zijn alle boschgedrochten. -
Ach, wien vertrouwde ik my, toen ik me u overgaf!
U schrijf ik, Wreedaart, u, wien weldaân niet verknochten!
Van 't strand, door u bestemd tot Ariadnes graf.
Dat strand, van waar ge uw zeil den wind hebt uitgespannen,
Terwijl me een vaste slaap aan de Ontrouw snood verried!
Dien Theseus, die een vrouw van 't aardrijk kon verbannen,
Aan wie hy 't leven dankt, den dag dien hy geniet!
De scheemring deed den daauw de velden overtrekken,
't Geboomt' ving d' eersten galm van 't kwelend vooglenheir;
En 'k waagde, een teedre hand naar Theseus uit te strekken,
In 't sluimren half ontwaakt, maar nog my-zelv niet weêr.
Geen Theseus aan mijn zij'! mijn hand, mijne armen grijpen
Naar hem wien me eed en trouw zoo eindloos naauw verbond,
Vol drift, dien dierbren Gâ aan 't minnend hart te nijpen;
Maar vruchtloos tast mijn hand al bevende in het rond.
Verbijsterd rijze ik op; mijn sluimring is vervlogen,
En 'k stort my van de sponde en 't Weduwlijke bed,
Klop woedende op mijn borst, schrei gillend naar den hoogen
En ruk my 't hoofdhair uit, door wanhoop aangezet.
Het maanlicht scheen. 'k Zie rond langs de onafzienbre stranden,
En vlieg nu hier dan daar langs de oeverbranding heen.
Niets vinde ik dan één streek van ondoorwaadbre zanden,
En kneus en kwets mijn voet op zand en keizelsteen.
De holle rots nogthands herbaalt mijn raadloos kermen,
En helpt my wat zy mag, als deelende in mijn wee;
Ja, heel de woeste kust schijnt mijner zich te erbarmen;
Wanneer ik Theseus roep, roept alles Theseus meê.
Daar stak een heuvel uit, waar schrale heesters groeiden,
Nu is 't een dorre klip, van 't golfgeknots verknaagd:
'k Klim op, en overschouw, zoo verr' de baren vloeiden,
Een vlakte zonder eind, waaruit de morgen daagt.
Hier ziet mijn oog uw kiel, voor fellen wind gedreven,

* Sprokkelingen, 25.

(Want ook de hemel-zelf, de luchtstroom, was my wreed.)
Ja, 'k zag ze (of 't scheen my toe,) in blaauwe nevels zweven,
En voelde een doodlijk ijs dat door mijne aders reed.
'k Bezweek, en stortte als dood in zwijmende onmacht neder;
Maar de onbedaarbre smart hergeeft mijn' boezem kracht.
'k Roep Theseus, Theseus uit. Verrader, keer, keer weder!
Wend om! uw hulk vermist een deel nog van zijn vracht.
Afgrijselijk gehuil verzelde deze woorden,
En, schoot mijn stem te kort, ik stak mijn handen op,
Of lucht- en zeegeruisch mijn zwakke galmen smoorden,
Dat gy mijn wuiven zaagt op d' open heuveltop.
Ik zwaaide een witten doek aan een der langste staken,
Die 't oog herinn 'ren mocht aan die uw hart vergat.
Nu weekt ge uit mijn gezicht! - nu dropen my de kaken,
Tot nog van smart verstijfd, en van geen tranen nat.
Waartoe my de oogen ook, nu alles was verdwenen
Waar al mijn hoop aan hing, mijn leven en mijn heil,
Zoo niet, om over my, om over 't Lot, te weenen?
Geen hulk meer deed zich op, geen zweemsel meer van zeil.
Nu dole ik razend om, de vlechten losgereten,
Als dolle Wijnpapin, in woede weggerukt:
Of blijf, met starziek oog, op rots of klip gezeten,
En zelv niet minder steen, dan wien mijn lichaam drukt.
'k Keer telkens naar de koets, waarin we ons nederleidden
Maar die me als de uchtend rees, alleen ontwaken zag;
En zoek in 't laauwe bed dat we ons ten leger spreidden,
Den indruk van de plaats waar mijn geliefde lag.
Hier werp ik me op de peul, van tranen overvloten:
‘Ge ontfingt een minnend paar, geef beide dan weêrom?
Wat scheidt ge ons van elkaâr, gelieven, echtgenooten?
(Dus roep ik) trouwloos bed! waar is mijn bruidegom?’
Helaas, wat zal ik hier, in zand en waterwellen?
Geen spoor van menschenvoet! geen spoor van akkerbouw!
De zee omzwalpt het land! geen schip noch scheepsgezellen,
Waarmeê ik me aan den muil der golven wagen zou!
En, of me een hulk verscheen, en die dien hulk bemanden;
Naar welk een kust gevloôn! Rampzalige, waarheen?
De wind moog gunstig zijn, 'k werd balling op mijn stranden:
De toevlucht naar mijn huis is me eeuwig afgesueên.

Neen, 'k zie geen Krete weêr, noch een dier honderd steden
Die ge in uw omvang sluit, gy wieg van 't Hoofd der Goôn.
Mijn vader, op uw throon van 't aardrijk aangebeden,
En u, verried mijn hand den vijand van zijn kroon.
Ontrouwe, of door wat hand is 't leidsnoer u gegeven,
Dat u door 't slingrend pad in vrijheid heeft gevoerd,
Wanneer gy me op dit hart, by 't u geredde leven,
Zoo lang ons adem bleef, ondoofbre liefde zwoert.
Nog, Theseus, adem ik; - of, 't heet geen adem halen,
Meineedige, in dit graf door u gedoemd te zijn.
Doch, waarom kon me uw knots mijn weldaad niet betalen?
Dan waart ge uw eed ook los, en, met nog beter schijn.
'k Voel duizend ijslijkheên als schimmen om my zwerven,
Met alles, wat een vrouw in 't lijden door kan staan.
'k Zie duizend wegen in van jammerlijk te sterven;
En 't wachten op de dood, is wreeder dan 't vergaan.
Nu beve ik, dat de beet van felle wolventanden,
My lid voor lid verscheure en 't ingewand doorwroet'.
Wie kent hier 't roofgediert', bewoners dezer stranden?
Licht voên ze of rossen leeuw, of gruwzaam tijgrenbroed.
De zee-zelv spoelt misschien gedrochten aan deze oever,
Wier onverzade balg geen teedre vrouwen spaart;
Ja! wat, al treft me ook dan geen noodlot, eindloos droever,
Verbiedt zelfs, dat me een kling door dees mijn boezem vaart? -
Ach, nimmer worde ik slechts in slavenboei gesloten,
En tot de spil verneêrd op wenk van een heerin!
Ik, koning Minos kroost, uit Febus telg gesproten,
En, 't geen my 't vurigst roert, eens zalig door uw min!
Beschouwe ik zee of land of d'oeverzoom der kusten;
En zee en woeste kust, 't is al, met schrik vervuld:
Ja, zou de hemel-zelf mijn boezem niet ontrusten,
Daar, waar zich 't Godendom[1] in vreemde vormen hult?
En wat, zoo zelf dit land bevolkt mocht zijn met menschen?
Reeds leerde ik wat een vrouw van mannen duchten moet.
Ach, dat Androgeos nog levend waar te wenschen,
En hadt ge, ô Cekrops land, nooit voor zijn moord geboet!
Zoo had geens Thesens arm den Stiermensch neêrgeslagen;
Ik, Theseus door geen draad het levenslicht gered.
'k Zou, onberispbre maagd, mijn noodlot niet beklagen,

En de onschuld van mijn hart waar heden zonder smet.
Ontmenschte! 't is niet vreemd, indien ge by 't bespringen,
Het Kretisch Monstermensch voor u bezwijken deedt.
Zijn hoornen konden niet door ijzren boezems dringen;
Uw pantser was die borst, die van geen deernis weet.
Die borst, wier trouwloos hol nooit menschlijk bloed doorvloeide,
Is harder dan de kei, of rots, of diamant.
ô Al te wreede Slaap die me in uw kluister boeide,
Waar, waarom hield my 't lot niet eeuwig in uw band!
Gy ook, ter mijner ramp gedienstig, wreede Winden; -
En, die me een broeder slachtte, ô snoode rechterhand; -
En gy, belofte en eed die 't harte niet verbinden; -
't Is dan tot mijn verderf dat ge allen samenspant! -
Zoo zal ik by mijn dood geen moeders oog zien schreien,
En 't mijne luikt geen hand met oudrenteêrheid dicht;
Mijn ziel zal, vreemd aan elk, van 't stervend lichaam scheien,
En niemand zalft mijn lijk voor 't stille grafgesticht!
De zeemeeuw zal gestaâg om mijn gebeente zwieren,
En schreeuwen over 't rif, op 't heizand uitgestrekt,
Maar, onverweerbre prooi van bosch- en waterdieren,
En, door geen handvol aard, geen zandhoop, overdekt!
Gy zeilt in zegepraal de Grieksche havens binnen,
En meet, in 't vaderland, op 't hooge torenslot,
Uw Heldenzegen uit in 't monster te overwinnen,
En 't doolhof, weêr ontslipt door 't allergunstigst lot.
Vaar voort, en voeg daarby de Heldendaad, verrader,
Dat gy me op deze kust aan 't jammer overliet.
Geene Ethra baarde u, neen; geen Egeus was uw vader;
't Is barre zee en rots, uit wie gy 't licht geniet.
Ach! hebt ge van uw boeg de wanhoop van mijn smarte,
En 't jammerlijk gelaat gevoelloos aangezien,
Zie nog, met de oogen niet, maar 't nog vermurwbaar harte,
Uw bruid op 't spits der klip haar smeekende armen biên.
Zie nog haar hangend hair langs hals en kaken slingeren;
Haar kleed van tranen nat, als van een regenvloed.
Mijn schrift golft op en neêr van 't beven van mijn vingeren,
En 't lichaam trilt als de oogst waar op de stormbui woedt.
'k Beroep my langer op geen weldoen. 't Zij verloren!
Wees niets verschuldigd aan een teedre mingenoot!

Maar zij de onnoozle slechts geen gruwbre straf beschoren;
  Schonk ik u 't leven niet, doem gy my niet ter dood!
Van over 't ruim der zee reik ik u deze handen,
  Reeds mat, van de open borst met vuisten blaauw te slaan;
En wijs u 't vlottend hair verstrooid langs deze stranden,
  En wat op 't raadloos hoofd mijn wanhoop mocht ontgaan.
Ik smeek u, Theseus, ja! om zoo veel tranenbeken,
  Als gy mijn oog ontperste, in droefheid blind geweend;
Wend, wend uw steven om; keer herwaart op dit smeeken;
  En, koomt mijn dood u voor, vergader mijn gebeent'!

Ovidius gevolgd.
1820.

Eindnoten:

1 Het was niet vreemd, dat men op eenzame plaatsen en onbewoonde kusten de Goden meende om te waren in vreemde gedaanten. Scherpzinnig brengt de Amsterdamsche Professor van Lennep in de uitgave der H e r o ï d e s , dit op Naxos t' huis, waar Bacchus de verlatene weldra verscheen en vertroostte, en zy reeds eenig omzwerven van zijnen Sater- en Sileenenstoet bemerkt kan hebben. In dezen zin zou men 't, meer bepaald tot het oogenblik, en misschien met meer nadruk, vertalen mogen:

> By 't waren van de Goôn, met vreemde vorm omhuld.

Ik zie, hoe men 't neme, geene duisterheid in deze plaats, wier misvatting tot verdraaijing van den zin, ook der vorige verzen, aanleiding gegeven heeft. Bekend is die van Burman, hierop nederkomende:

> Beschouwe ik of de zee of 't aardrijk; hoe ontvloden?
> En zee en woeste kust bedreigt my even fel.
> De hemel bleef my vrij, maar 'k sidder voor de Goden:
> 't Laat me alles reddingloos aan 't woest gediert' ten spel.

Behalven dat dit een bloot te rug keeren zijn zou tot het geen vier en dertig verzen vroeger gezegd is, klinkt het vreemd, dat zy zich een ontkomen door de lucht voorstelt; ook slaan de S i m u l a c r a D e o r u m duidelijk genoeg op G o d e n VERSCHIJNINGEN, die op de aarde, en niet in den hemel ondersteld worden.

Fyllis aan Demofoön.*

Uw Fyllis, die u teêr aan Hebrus boord vergastte,
  Klaagt haar Demofoön van koude traagheid aan.
Nog eer de ontglansde maan tot volle rondheid waste,
  Zou hier (dit zwoer me uw mond) uw hulk te meeren staan.
Tot viermaal nam zy af; en viermaal zijn haar kaken

* Sprokkelingen, 35.

Hervuld, doch Sithons ree' omvat geen Griekschen boeg,
En, was 't één minnend hart by ongeduldig blaken,
Rechtmatig is het mijne en 't jammert niet te vroeg.
Lang bleef de hoop my by. Waaraan wy siddrend denken,
Betwisten we aan ons-zelv', en weigren 't steeds geloof.
Ik drong me uw weêrkomst op, en waande uw eer te krenken,
Zoo 't vaartuig voor den wind niet schuimend herwaart stoof.
'k Heb Theseus vaak verwenscht (en mooglijk zonder reden)
Dat uw te rug reis draalde, als had hy ze u belet.
Ik duchtte dat uw kiel, de golven doorgegleden,
In 't naadren dezer kust op klippen waar verplet.
Vaak heb ik 't Godendom, trouwlooze! voor de altaren,
Met wierook in de hand, voor uw behoud gebeên.
Nooit speurde ik Zuiderwind en gladgekemde baren,
Of riep my-zelve toe: Reeds streeft hy t' onswaart heen.

Mijn al te trouwe min dacht, by uw eindloos dralen,
Ontelbre zwarigheên tot uw verschooning uit;
Ja, alles wist mijn hart zich angstigst voor te malen,
Wat zelfs de heetste drift in heur verhaasting stuit.
Maar gy, gy blijft te rug. Noch 't geen gy hebt gezworen
Bespoedt uw wederkomst, noch 't vuur dat my verslindt.
Uw zeilen keeren niet, uw trouweed ging verloren;
En tevens gaaft ge en zeil, en eeden, aan den wind.
Wat deed ik, meld my dit, dan u te teêr beminnen?
Dit zwak verbeurde my uw eens betoonden gloed.
Dit is mijn misdrijf, ja, dat ik my 't hart liet winnen;
Maar 't is dit misdrijf-zelf, dat u verbinden moet.
Waar zijn nu 't recht, de trouw, de in één gevlochte handen,
En, wie uw valsche mond meineedig heeft gehoond?
Waar zijn die zaligheên, en de onverbreekbre banden,
Waarmeê een heilige Echt getrouwe liefde kroont?
Gy zwoert my by de Zee door wind en golf gedreven,
En wie gy dikwerv' reeds, en toen weêr, overtrokt;
En by dien Grootvaâr-zelv', waar zee en wind voor beven,
(Indien hy slechts bestaat) die aarde en afgrond schokt: -
By Venus; by die toorts die 't ingewand doet blaken,
My al te wel bekend, en 't schutgevaart' der Min: -
By Juno die voor de eer van 't huwlijksbed blijft waken;
En 't heimlijk fakkellicht der kuische Nachtgodin.
Wat zult ge, als zoo veel Goôn zich van uw eedbreuk wreken?
Waar blijft ge in al het wee, u hangende over 't hoofd?
Waar neemt ge uw toevlucht, spreek! in wat verborgen streken?
Waar heeft uw trouwloos hart zich veiligheid beloofd?
Ach! heb ik-zelve uw kiel, in 't golfslaan half bezweken,
(Onnoozle! met mijn hand niet zelve!) gekalfaat?
De riemen niet verschaft, waar meê gy zijt ontweken?
Helaas! ik-zelv heb schuld en deel in uw verraad!
'k Vertrouwde uw schoone taal, uw onweêrstaanbaar vleien:
'k Vertrouwde uw edel bloed, en fiere Godenteelt:
'k Vertrouwde uw tranen, ach! - Maar tranen ook, misleien,
En stroomen door de kunst, na dat men 't slechts beveelt!
'k Vertrouwde ook op de Goôn. Wat baten me al die borgen,
Van wie geen enkle, neen, maar alles, my ontviel!
Doch nooit misduide ik my mijn teder gastverzorgen:

Dat tuigde u, zonder eed, de oprechtheid mijner ziel.
Dit, dit-alleen berouwt me, en blijft mijn hart verknagen,
Dat ik me in 't ledikant dorst voegen aan uw zij'.
ô Had me een vroeger nacht geen morgen laten dagen
Maar Fyllis weggerukt, van zelfbeschaming vrij'!
'k Verdiende een beter lot, en dorst het my beloven;
Zoo welkom is een hoop, bestemd door 't zielsgevoel!
Eene argelooze maagd bedrieglijk 't hart te rooven,
Zegt weinig. De eenvoud toch staat aan 't bedrog ten doel.
'k Ben, minnende, en een maagd, door uw gevlei bedrogen.
De Hemel geev dat ge ooit geen andren roem behaalt!
Blink' vrij uw marmerbeeld de Atheensche stad in de oogen
Waar Theseus, reeds voor u, met al zijn daden praalt:
Hoe Scyron en Prokrust door zijnen arm verslagen,
Hoe 't Stiermensch Griekens bloed ten offer werd geslacht;
Die arm, na Thebes straf, Centauren af kon jagen,
En 't Rijk der Hel bedwong in de ondoordringbre nacht.
Men plaatse u nevens hem, en beitle er 't opschrift onder:
‘Dit 's hy die minnaresse en gastvriendin verried.’
Van al zijn heldendaân, het Nageslacht ten wonder,
Is Naxos 't eenigst feit dat u zijn indruk liet.
Dat, wat hy-zelf zich schaamt, dat zijn uw lauwrentwijgen:
Niets erft gy van zijn bloed, dan 't geen zijn naam bevlekt.
Doch zijn verlaten bruid mocht hooger koets bestijgen,
Daar 't grimmig pantherdier haar zegewagen trekt.
En ik, ik moet in smaad mijn eenzaam leven slijten
Om dat me eens vreemdlings min tot misdaad wordt geduid.
‘Zy zoek 't beschaafd Atheen (dit durft men my verwijten)
Geen Thracië is voor haar, eens Griekschen zwervers buit!’
't Gevolg is 't geen een daad doet doemen of verheffen:
Mislukk' hem wat hy doet, die d' uitslag vonnis vraagt!
Maar ô! wat zou mijn lot den woesten Thracer treffen,
Indien uw blijde hulk ons weêr kwam opgedaagd!
Doch neen, mijn Hof, mijn arm zal u niet weêr omvangen,
Neen, Hebrus stroom wascht nooit uw moede leden af. -
Steeds staat ge my voor 't oog, als toen, met bleeke wangen,
Mijn diep geroerde borst, u 't deerlijk afscheid gaf.
Ge vielt my om den hals, en 'k sloot u in mijne armen:
Wy bleven mond aan mond, en hart aan hart, gekleefd:

De tranen, wederzijds, vermengden onder 't kermen
   Om d' afgebeden wind, door 't zuchtend hart weêrstreefd.
Vertrekkend, riept gy nog in de afgebroken klachten:
   ‘Mijn Fyllis, wacht getrouw op uw Demofoön.’ -
Ik op uw wederkomst, uw vluchtig vaartuig wachten!
   Die nimmer keeren zoudt! wiens hart ik nimmer won!
En echter, ja, ik wacht. Keer weder! 't zij dan spade!
   Bedroog me uw woord, alleen ten aanzien van den tijd!
Helaas, onnoozle waan! reeds houdt eene andre Gade,
   Eene andre min u vast; en 'k ben u eeuwig kwijt!
Gy kent geen Fyllis meer! zy is uw hart ontstolen!
   Licht vraagt ge, op Fyllis naam: ‘Wat Fyllis, en van waar?’ -
Zy, die Demofoön na lang en gruwzaam dolen,
   Aan Sithons vloed onthaalde in gastvrij feestgebaar;
U huisvestte, onderhield; u velerhande gaven
   Vereerde, en meerder nog (vermocht zy 't) had vereerd;
Lycurgus zetel bood en beî zijn scepterstaven,
   Te zwaar, dan dat ze een vrouw, een maagdenhand, regeert;
Van 't ijs van Rhodope tot Hemus boschwarande,
   En waar des Hebrus kruik zich uitstort in het meir: -
Zy, die aan uwe min haar maagdlijk hart verpandde,
   Haar gordel overliet, haar welvaart, en haar eer!
Herinner u die koets, waarom Alekto huilde,
   De nachtuil 't lijklied zong voor blijden bruiloftsgalm,
Megeer 't omadderd hoofd in 't bedgordijn verschuilde,
   En 't waschlicht onheil knapte in rossen pektoortswalm.
'k Leef echter nog, en treê langs klip en vlakke stranden,
   En waar de ruime zee zich opdoet aan 't gezicht;
En, 't zij by starrenschijn of stekend zonnebranden,
   'k Beschouw daar hoe de wind den stroom der golven richt.
Alwaar ik in 't verschiet een blinkend zeil zie zweven,
   Straks meen ik, 't heeft mijn heil, mijn redder, aan zijn boord:
Ik geef me in 't zwalpend nat om 't in 't gemoet te streven,
   Verwoed, als dieper stroom mijn blinden toeleg stoort.
Dan ach, als 't nader komt, bezwijkt my moed en krachten;
   Eene onmacht levert my in d'arm der maagdenstoet:
En 'k keer in 't leven weêr tot nieuwe jammerklachten,
   Tot nieuwe en dwaze hoop, door 't brandend hart gevoed.
Een inham doet zich op, bepaald ter wederzijden

Door afgebroken rots die over 't water helt.
Hier wilde ik my, in 't eind, van 's levens last bevrijden,
En zeker voer ik 't uit, nog steeds te loor gesteld.
Dan moog de golf mijn lijk naar uwe kusten voeren,
En wentlen 't, waar 't uw oog aan de open oever vindt.
En geve u 't hart dan in, hoe trefloos voor 't ontroeren:
'Zoo, Fyllis, moest ge nooit gevolgd zijn dien gy mint!'
Vaak dorste ik naar vergif; vaak drijven me andre tochten
Het brandend ingewand te koelen met het zwaard;
En vaak, de ranke hals, eens van uw arm omvlochten,
Te omvangen met een strik, die 't geen hy vat, bewaart.
'k Besloot het, 'k zal mijn schande in 't vroege graf doen dalen,
Wat zegt de keus eens doods zoo 't sterven zeker staat!
Dan moge op Fyllis graf uw naam in 't opschrift pralen:
'My doodde, en door mijn hand, demofoöns verraad.'

Gevolgd na Ovidius.
1820.

Kanace aan Makareus.*

Koomt mooglijk dit geschrijf onleesbaar voor uwe oogen,
't Is door mijn bloed bespat, misschien zelfs overdekt.
Mijn hand omvat de pen; en 't moordzwaard, uitgetogen,
Ligt by 't ontplooid papier op mijnen schoot gestrekt.
Dus schrijft uw Kanace (zoo wil 't een wreede Vader,
Die, wenschte ik, aan mijn dood zijne oogen weiden mocht,
En 't laauwe hartebloed zien vlieten uit mijne ader!)
Den broeder, aan haar hart zoo eindloos teêr verknocht.
Gy kent den woesten aart diens ongestuimen dwingers[1]
Den onderdanen waard, waar over hy gebiedt;
Die stalen teugels voert in de onverwrikbre vingers:
Helaas! die alles dwingt, bedwingt zich-zelven niet.
Ach, dat, Makareus, het einde van mijn dagen,
Het uur had voorgegaan, zoo gruwzaam wreed beschreid!
Waartoe my teedrer zucht dan broeder toegedragen!
Waartoe my meer gevergd dan zustertederheid!
Ach, wijte ik 't aan my-zelv. In smeulend vuur ontsteken,

* Sprokkelingen, 43.

Gevoelde ik in mijn borst een onbekenden God:
Mijn verf verschoot, en spier- en vezelkracht bezweken,
Ja, de ongenietbre spijs bleef steken in mijn strot.
Mijn sluimring was bezwaard, in de eindloos lange nachten,
En nare zucht by zucht ontsteigerde aan mijn hart,
By pijnloos wangevoel en ademloos versmachten;
En de oorzaak kende ik niet van zulk een vreemde smart.
Rampzaalge, ik wist nog niet wat minnen zij, maar 'k minde!
Mijn grijze Voedster slechts bemerkte 't, wat ik leed.
Gy mint, riep ze eindlijk uit; onnoozele, of ontzinde,
Verheel, verheel my 't niet, en wees u-zelv niet wreed!
Ik zuchtte, en kreeg een blos, en sloeg mijne oogen neder.
Dit andwoord was voor haar een welverstaanbre taal.
Nu, zwol my 't kranke lijf, zoo maagdlijk rank en teder,
En 'k voelde 't onder 't hart, wat de oorsprong was der kwaal.
Wat kostte 't zorg en pijn om 't ieders oog te onttrekken,
En Hemel! welk bestaan! mijn boezem ijst er van;
Doch wist ik 't geen ik deed? Men wanhoopte aan 't bedekken,
En lei op gruwbrer toe dan 'k zelv verhalen kan.
Wat gaârde de oude Best al kruid en artzenyen;
Wat diende zy me al toe met onbezweken hand,
(Dit he lden we u, helaas!) om 't lichtschandaal te mijen:
Maar de onvoldragen vrucht weêrstond in 't ingewand.
Zy rijpte, en negenmaal had Febe na 't verkwijnen
Haar uitgeteerde wang met stralen aangevuld;
Als ik, nog argloos kind, en vreemd aan barenspijnen,
Op eens aan 't kermen sloeg met maagdlijk ongeduld.
De Voedstervrouw vliegt toe en sluit my mond en lippen.
De pijn ontperst me een klacht, de schaamte houdt haar in.
Ja, zelfs geene enkle traan, die de oogen tracht te ontglippen,
Veroorlooft my 't besef der wettelooze min.
ô Toestand, al te wreed! ik zie de dood voor oogen,
Lucina weigert hulp; wat gaat de lijdende aan?
Wat zal ze in 't scheurend wee, haar woedende aangevlogen,
De dood-zelv is verboôn, en zou mijn schuld verraân?
Gy nadert, smelt van rouw, en werpt u op mijn leden,
Kust met uw dierbren mond de tranen van mijn kaak,
En stooft mijn zwijmend hart met duizend tederheden,
En 't schijnt me een bange droom waaruit ik weêr ontwaak.

Leef, dierbre zuster! leef (nog hoor ik deze woorden,)
Weêrsta, verduur, volhard; en geef de hoop u moed!
Wat zoudt ge en u en my door zulk een wanhoop moorden?
Gy zult mijn Egâ zijn, gy, moeder van mijn bloed! -
'k Herleefde op deze taal, mijn hart, mijn ziel ging open!
'k Ontbond van 't dierbre wicht, zoo duur aan 't licht gebracht!
Maar, wat verheugen we ons, wat wordt er van ons hopen!
Mijn' Vader, hoe men 't smoort, maakt alles my verdacht.
Vergeefs verbloemd, geheeld, verborgen, en gezwegen,
En voor een korte stond het noodgeheim gerekt!
Vergeefs het dure pand in zachten halm gelegen,
Met bleeke olijvenblaân en doeken overdekt!
Vergeefs den teedren knaap in schijn van tempelgaven,
Naar 't outerchoor gevoerd in 't preevlen van gebeên!
Mijn Vader leent zich zelf om ons bedrog te staven;
Maar 't oversluierd wicht verraadt zich door geween.
De Koning rukt en kind, en schijnbare offeranden,
Ter aard', ontdekt de list, en bruischt vervaarlijk uit.
Zijn vreesselijke stem doordavert dak en wanden,
En ik, onzalige, ik! wat word ik op 't geluid!
Gelijk het zeevlak schudt, als 't onweêr op gaat steken,
Of bevende esschenspruit in 't gierend stormgetij',
Zoo schudden my de leên, by 't doodlijk mondverbleeken,
En 't bed, waarop ik rust, schokt daavrend onder my,
Zijn woede brult mijn schande, als dondrende, elk in de ooren,
En naauwlijks dat zijn vuist my niet in 't aanzicht schon:
Ik voel me een kille vrees de stem in 't hart versmooren,
En stroom van schaamte weg als in één zilte bron.
Nu doet hy 't schuldloos wicht voor 't wild gedierte smijten
Waar nooit eens menschen voet den woesten grond betrad.
De onnoozele, op dat woord, vangt jammrend aan met krijten,
Als of hy 't had verstaan en kermende verbad.
Hoe werd ik toen te moed' (besef dit, ô mijn broeder,
En oordeel van het mijne uit uw gevoelig hart;)
Wanneer de lieve vrucht voor de oogen van zijn moeder,
Den wolven van het woud ten prooi geleverd werd!
Hy ging. Nu vond ik lucht in razende uit te varen,
En krabde en borst en wang met felle nagels op:
Wat had ik meer te ontzien, of waar toe iets te sparen!

De wanhoop van mijn ziel besteeg den hoogsten top.
Een koninklijk trawant treedt nu mijn krankkoets nader.
En schreit, en reikt me een zwaard met deze ontzetbre taal:
‘Aanvaard dit blank rapier uit last van uwen Vader,
En 't geen hy van u eischt, verklare u 't bloote staal.’ -
'k Versta die last! ô ja, ik zal die gift niet wraken,
Maar scheden 't blinkend zwaard in 't schuldige ingewand.
Zie daar den bruidschat dan, waar op ik staat mocht maken,
Dit, Vader, drage ik meê naar 't huwlijksledikant!
Ga, valsche Huwlijksgod, uw bruiloftsfakklen doven,
Vlied dit verwaten huis! - En, dochters van de Nacht,
(Gy, Schrikgodinnendom des afgronds), stijgt naar boven,
En voert me uw toortsen aan voor 't lijkvuur dat my wacht! -
Mijn zusters, zij uwe echt een beter lot beschoren,
Maar, zoo 't u gunstig is, vergeet het mijne niet!
Wat deed mijn knaapjen toch zoo kort een tijd geboren?
Wat misdrijf tegen hem, die 's jongskens dood gebiedt?
Vermocht hy 't, te misdoen, men houde 't voor misdreven! -
Maar neen, gy wordt gestraft om 't geen ik heb verbeurd,
ô Telg, uw moeders smart, 't gediert' ten prooi gegeven!
By 't licht van uw geboorte, op de eigen dag, verscheurd!
Ja telg, beklaaglijk pand van 't jammervolst vereenen,
Dit was uw eerste (eilaas!) en ook uw laatste dag;
En 'k mocht uw lijkjen niet, niet moederlijk beweenen;
Niet naadren tot uw graf met lijkgift of beklag!
Geen doodkus heeft mijn mond van d' uwen ingezwolgen;
En 't wouddier scheurt, in u, mijn ingewand van één.
Maar, 'k zal u, dierbre spruit, in 't Rijk der schimmen volgen,
En...moeder, blijve ik hier niet kinderloos alleen.
Gy echter, aan wiens hand de mijne dacht te paren,
ô! Red de beenders nog van ons rampzalig wicht!
Ja, mag geen zelfde bus ons beider asch vergaâren,
Zoo delf zijn overschot waar mijn gebeente ligt.
ô Wasch mijn doodwond in mijn boezem met uw tranen,
En schuw 't misvormde rif, van dien gy lief hadt, niet.
Herdenk me; ach, heeft mijn hand u daartoe aan te manen!
Voor my, mijn Vader sprak, ik volg wat hy gebiedt.

Vrij na Ovidius gevolgd.
1820.

Eindnoten:

1 Eolus, de Koning der Winden, volgens den Fabelleer.

Hero aan Leander.*
(Naar het oud Nederlandsch Dicht van Claes Willems.)

De stormwind lei zich neder, en de zee
Werd overhand al meer en meer gedwee.
De Schoone, lang van ongeduld bevangen,
Vertrouwt der pen haar uitgerekt verlangen,
En 't maagdlijk schrift, met traan by traan besproeid,
Een' vluggen bô, die naar Abydos roeit.
Dan ach! dat schrift mocht geen Leander vinden,
De prooi alreeds der baldrende onweêrswinden.

Het minnend Maagdelijn van Sestos oeverkant
Zendt haar verliefden groet naar 't overzeesche strand
Den Abydener toe, het voorwerp van heur blaken.
Een groet, met vlammend vuur geschilderd op heur kaken,
Maar onmeêdeelbaar aan 't gevoelloos-koude blad,
Dat t' uwaart overvliegt door 't zwalpend pekelnat.

Wat toeft ge, ô dierbaarste? of veeleer, wat doet u toeven,
En 't hart waar in gy leeft, tot stervens toe bedroeven?
Kom, waar het uwe woont, uw heil, en levenslust,
En waar gy reis aan reis de plaats zocht van uw rust.
Ach! als gy van uw strand, met afgematte leden
En druipend van de zee, dees oever op komt treden,
Hoe vliege ik u vol vreugde en hupplend in den arm,
En wrijf met zachte wol 't verkleumde lichaam warm!
Hoe klemme ik u aan 't hart, en leide u op de sponde
Ons schooner dan een throon, en storte u, mond aan monde,
Wat liefde tederst kent in zielverrukking uit,
En wat ooit minnaar smaakt, omschakeld van zijn bruid.
Leander, ach! hoe lang doet ge uw Geliefde beiden,
Van wat heur ziel verlangt wreedaartig afgescheiden,

* Krekelzangen I, 3.

Haar troost, haar toeverlaat, haar hemel, haar heelal!
Vergeet gy wie u wacht in Sestos hollen wal?
Of vreest gy 't woest gebruisch, zoo dikwerf doorgezwommen,
Van golven die den wind vertorend tegenbrommen?
Weêrhoudt u mogelijk een vader wien ge ontziet?
Of houdt een krankte u op, of pijnigend verdriet?
Of - wist me een nieuwe min van uit uw hart te dringen? -
Neen, nooit geloove ik dit, ô roem der Jongelingen!
Mijn hart is my van 't uwe een zeker onderpand:
De Liefde klonk ons saam, en nimmer breekt die band.

Helaas, wat is ons lot, aan huis en haard gebannen!
Rampzaalgen als wy zijn! - en wat het heil der mannen!
Gy zet het woud in roer door 't daavrend jachtgerucht,
En volgt de haas op 't spoor, den reiger in de lucht,
Of toomt het brieschend ros, of oefent u in 't wapen,
Of zwoegt in 't worstelperk met Ridderlijke knapen,
Of smoort by zoeten kout uw zorgen in den wijn:
En ik verkwele in rouw, onnoozel maagdelijn!
Ook somtijds trekt ons 't hart tot spel en feestvermaken;
Maar 't lot vergunde ons niet dat zielsgenot te smaken.
Wat rest dan de arme maagd by 't sleepen van den tijd,
Dan dat zy 't week gemoed aan 't zoet der liefde wijdt?
Dit, Dierbare, is mijn vreugd, mijn eenigst heil op aarde.
U minne ik, dit alleen geeft heel mijn leven waarde;
En gy beandwoordt aan mijn liefde door uw min:
Dit geeft my 't brandend hart, en zonder wantrouw, in.
Thands zit ik heel de nacht tot aan het morgendagen
In 't oude burchtvertrek mijn boezem uit te klagen,
By de afgeleefde Best wier borst my heeft gevoed,
Vertrouwde van mijn hart en van ons beider gloed.
Zy waakt en wacht met my, en troost mijn ziel in 't prangen
Van de onrust die my schokt by 't uitgerekt verlangen.
Dan maalt het my door 't hoofd, als had ik iets gehoord:
‘ô 't Zal zijn voetstap zijn;’ flux ijle ik naar de poort.
Maar ach, 't is misverstand. Ik voel my 't harte breken
En 't denkbeeld voert my weg: ‘Helaas! hy is bezweken!’
't Ontbreekt niet aan de toorts die van de burgtrans licht,
Waarnaar ge in 't zeegegolf uw koers by 't zwemmen richt;

En dikwerf, als ik de angst niet langer kan verduren,
Slaat de opgezette golf en breekt zich op de muren,
En 'k zeg den Hemel dank in 't ijdle misverstand.
Dan zet ik me aan den haard, waar 't knappend rijsvuur brandt,
En sluimer peinzende in, verzonken in mijn liefde.
Dan waan ik dat ge op nieuw de blaauwe golven kliefde,
Met schuim en wier bekroosd, en aan mijn boezem stort:
Van vreugde gille ik 't uit; maar Hemel ach! hoe kort!
Ik sla mijne armen uit, om uwe borst te omslingeren,
Pers 't lekend vocht van uit uw lokken met mijn vingeren;
Mijn lippen kleven op uw lippen - Doch helaas!
Die zoete droom verdwijnt op 't bruischend stormgeraas.
Dan drooge ik vóór de vlam de u toebereide doeken,
En overlaad het meir met duizenden van vloeken,
Daar 't buldert van d' orkaan. - Maar, dierbre, neen, ô neen,
Streef door den stormwind niet, door geen orkanen heen;
Verlaat den wal niet, hoe 't my smarte. 'k Ben geduldig;
Maak slechts u-zelv', maak my aan uwen dood niet schuldig!
Te duur wierd me al mijn vreugd voor uw gevaar gekocht,
Te duur mijn drift geboet, zoo ze u ontzielen mocht.
Mijn angst, mijn lijden, is voor 't hopend hart te dragen;
Uw sterflot - waar voor my de laatste van mijn dagen.
Ach, 't denkbeeld moordt my reeds - ô Hemel, keer het af!
Leander, terg geen weêr, al ware 't minder straf!
Wacht, wacht naar kalme lucht en gladgekemde baren,
Aan 't deinend vlak gelijk van groene korenairen
Waar 't Westenwindtjen zich al spelende in vermeidt;
En middlerwijl, gedenk aan Heroos tederheid.
ô Mocht ze, ontzegt haar 't lot in uwen arm te hangen,
Op dit geschrift voor 't minst uw wederschrift ontfangen!
Of - duldden 't Goôn en mensch en 't uitgebulderd meir,
En bracht ge zelf haar groet aan uw Geliefde weêr!

1821.

Hypermnestra aan Lynceus.*

De in boei geklemde Bruid, (uit vijftig moorderessen,
Op 's Vaders last gereed zijn dolle wraak te lesschen,)
Alleen aan liefde en echt met hart en hand getrouw; -
Zy, in 't gevoel der ziel geen dochter meer maar vrouw; -
Zy, de eenge zuster uit zoo velen, die heur eeden,
Door de andren afgelegd om met den voet te treden,
Met opgerechten hoofde, en zwoer, en houden dorst,
Zendt Lynceus in haar groet den adem van haar borst.
Gy weet of ik u minne, ô Lynceus! 't zijn geen woorden,
Geen zuchten, die aan 't bloed van vijfmaal tien vermoordden
Dat bruischend als een stroom moest vlieten door 't paleis,
Het uwe onttrokken op eens wreedaarts gruweleisch.
Geen zuchten, neen, maar zucht! maar gloed van 't heiligst blaken
Dat ooit een hart bezielde, en - nooit zich zal verzaken;
De gloed der Huwlijksliefde in haar verheven kracht,
Ofschoon haar 't ijslijkst loon voor haar getrouwheid wacht.
Mijn bruigom! ja ik lig, omslingerd van mijn keten,
Op Danaüs bevel in 't kerkerhol versmeten,
En wacht de dood ten loon voor 't leven, u gespaard,
Gelukkig, dat mijn bloed het uwe heeft bewaard.
Gelukkig, ja, en fier, (hoe fel de kluister smarte,)
Op de onschuld van mijn ziel en 't u geschonken harte
Dat sterven kan, maar van den meineed onbesmet,
Als offer van de Trouw en 't heilig huwlijksbed!
Zie neder, Huwlijksgod, zie neêr met welbehagen:
Dit zijn de ketenen, die Gy my geeft te dragen!
Geen bloemen, door de myrth geslingerd tot een band;
Maar knarsend, krijschend staal, om voet en rechterhand.
Doch zoeter zijn ze my, hoe ze om mijn leden klemmen

* Krekelzangen I, 13.

Dan roos en hyacinth, waar langs de tranen stremmen,
Als 't door eene andre vlam vooringenomen hart
Den echtband wederstreeft waar 't meê omklonken werd.
Het mijne ontzet zich niet om 's Noodlots ongenade;
Ik sterf, wanneer ik sneef, mijns Lynceus teedre Gade
En schuldloos: hem getrouw, voor wien my 't levenslicht
Beminlijk zijn zou, (ja!) in zoeten huwlijksplicht,
Maar ook het sterven zoet, ja zoeter is dan 't leven,
Indien my 't Lot verbiedt aan zijne borst te kleven!
Ach, doolde ik met u om door woesteny en bosch,
Of waar u 't noodlot voert door golf- en zeegeklots,
En waar ik, 't bloedig Hof met lijken en beulinnen
Vergetende aan uw zij', mocht leven om te minnen,
En, hangende in uw arm, geen scepter ooit herdacht,
Met jaren krijgs betaald en gruwbre broederslacht!
ô Welgelukkig zy, die verr' van Koningsdaken
In 't zalig echtgareel het kalm genot mag smaken;
Van Staatzuchts wroegen vrij, voor weêrhelft leeft en kroost,
En om geen vaders-, om geen zustersgruwlen bloost!
Ach, Lynceus! had ons 't lot dus schuldloos mogen paren,
Wat Hemel mocht in de echt mijn heilstand evenaren?
Maar 't waar te veel verlangd, de Goôn misgunden 't my,
De dood zelfs waar te zoet in 't sterven aan uw zij'!
Doch neen, ze is zoeter, thands, nu ik u veilig wete,
U door mijn sterven red, en stervend de uwe heete.
Ook dit verkoze ik my voor 't glansrijkst lot op aard,
En de aanblik is het oog van heel een Hemel waard. -
Hoe! Hemel! 'k zou den man in wien ik adem haalde,
In wien mijn wensch, mijn heil, mijn leven, zich bepaalde,
Bloeddorstig....'k zou mijn Gâ, mijn dierbren bruidegom
Doorstoten! - Welk besef! - Gy hoorde 't, Godendom,
Gy hoorde 't, wat me een....neen geen vader, dorst bevelen,
Een onmensch! - Mijn Gemaal op 't huwlijksleger kelen! -
Hoe gruwde ik! - Of veeleer, ik gruwde niet, ô neen,
'k Bleef roerloos van den schrik, veranderd in een steen.
Gevoelloos bergt hy my het moordtuig in de plooien
Van 't opperkleed, en 'k zie mijn Zustren zich verstrooien,
Terwijl ik, half bewust van 't geen ik hoorde of zag,
Den avondstond het floers zag schuiven voor den dag.

Nu wekt my 't feestgejuich der dartle bruiloftsreien.
Men roept den Huwlijksgod met fluiten en schalmeien,
En Juno, waar 't altaar van donkre vlammen blaakt
En de afgrond vloek by vloek door 't schaatrend h y m e n braakt. -
'k Hoor alles zuizlend aan, als van een droom bevangen,
Met oogen star en stijf, en bleekbestorven wangen,
Tot gy me uw hand reikt. - Thands, thands wake ik ijlings op,
Aanvaard haar, zie den wijn uit 's Priesters offerk op
Op 't outer vlammen, daar de huwlijksbeden stegen.
Mijn boezem rijst met haar en vliegt den hemel tegen
In zuchten vol van liefde en teederheid en trouw,
En wat de borst betaamt der nieuw verbonden Vrouw. -
Dit al verdween. - Men voert me in een der moordsaletten,
Waar Lynceus, van 't gewoel der valsche mombanketten
Vermoeid, aan 't zwijmelgift, gemaskerd in den dronk,
Een vrije werking laat, en reeds in sluimer zonk.
Ik zie u - droeve bruid, en, zijgende aan de sponde,
‘Versterk me, ô Trouwgodin, in deze onzetbre stonde,
(Dus roep ik) geef my moed. - U zwoer ik, uw altaar
Ontfing mijne eeden, en ik hou ze u. - Geen barbaar
Verplicht me, in zijn verraad, zijn gruweldaad, te deelen:
Geen Egaas hart erkent eens vaders moordbevelen.
Bescherm mijn toeleg!’ - Zy verhoort my. Lynceus, ja:
En 'k redde u. - Welk een uur! hoe denke ik alles na?
ô Zalig oogenblik na zulke angstvalligheden! -
Nog kluisterde u de slaap de in 't dons bedolven leden;
'k Besproei u slapend met mijn tranen, en ge ontwaakt;
Ge omarmt my, vliedt, ontkomt. - De morgenstond genaakt;
'k Raakt alles op de been. Mijn vader ziet de dooden,
En roemt zijn telgen om haar moordzucht, groote Goden!
Ik sidder, ik alleen. - Met blijdschapvlammend oog
Telt hy de lijken na, of niemand hem bedroog.
Helaas! hy mist er één - nooit zag men iets verwoeders.
't Is Lynceus die ontbreekt by 't vijfde tiental broeders.
Ontrouwe, roept hy uit, verbasterd van mijn bloed,
Wat deedt ge? en sleurt me in 't stof, en trapt my met den voet.
Ga, boet voor dien gy mint en voortrekt voor uw vader,
En wacht de felste straf van vorst- en staatsverrader! -
'k Bezwijm - en 'k vind my weêr, met kluisters overlaân,

Maar zie met kalme ziel mijn naadrend noodlot aan.
'k Ben de uwe, en u behoort mijn leven. 'k Zal 't u offeren!
Sabéa heeft geen geur, geen wierook in zijn kofferen,
Waar mede ik my voor u, en aan de Goden kwijt,
En 'k zwicht gedwee voor 't Lot dat mijn geluk benijdt.
Ja, 'k smeekte om uw behoud ten koste van mijn leven,
En zoude ik 't niet met vreugd en twintigvoudig geven!
Vaarwel - vergeet haar niet, die uw behoudster was,
En geef een traan van liefde aan Hypermnestres asch!

1821.

Hypermnestra aan Lynceus.*

Aan 't eenig overschot der vijftig Koningsloten,
In de eigen bruiloftsnacht door Vrouwenmoord ontzield,
Schrijft Hypermnestraas hand, in kerkerboei gesloten,
En boet de huwlijkstrouw, die zy haar bruigom hield. -
Ja, Lynceus, 'k word gestraft dat ik uw leven spaarde.
'k Wierd', van uw moord bevlekt, met gunsten overhoopt;
Doch beter in den boei, dan of my 't bloed bezwaarde,
Dan op de ontaartste last, van zoo veel handen droopt.
Blaak, blaak me een vader vrij met toorts en outerbranden
Wier heiligheid mijn hart in 't echtbed heeft ontzien;
Of, drijv' hy de eigen dolk in dees mijne ingewanden,
Waarmeê hy aan mijn hand het schelmstuk dorst gebiên!
'k Zal, bruid, in 's bruîgoms plaats, en met genoegen sneven:
Geen plicht beklemt een hart als in mijn boezem slaat:
Mijn bloedig zustrental moog van heur gruwel beven!
De wroeging en 't berouw zijn vrucht van de euveldaad.
Neen, siddrend denk ik na aan de ijslijkste aller nachten,

* Krekelzangen I, 19.

Maar aarzel niet te rug op 't aanzien van de straf:
Die niet besluiten kon haar echtgenoot te slachten,
Wacht kalm en onvervaard haars vaders slachtmes af.
Verwinne ik ook dien schrik, zoo verr' mijn krachten strekken
Herrocpe ik u die nacht, zy houdt mijn glorie in!
Heur duister stond gereed in scheemring af te trekken,
En 't dralend uur verscheen voor de ingewijde Min.
Men voert ons, talrijk kroost van één ontmenschten vader,
Met dolken toegerust, naar 't vorstlijk Echtgebouw.
't Blinkt alles om ons heen van licht en goud te gader,
En 't wierook walmt met schrik op 't outer van de Trouw.
Men roept den Huwlijksgod - hy vliedt op 't eerloos roepen
Met Juno, Juno-zelv' die van haar Rijksstad scheidt,
Als 't daverend geluid der dartle bruiloftstroepen
De Bruîgoms naar hun koets, hun doodbed, heen geleidt.
Van vreugde en wijn bedwelmd, omkranst met frissche rozen,
Strekt elk zich neêr in 't dons, dat op den gruwel wacht,
Waar doodsche stilte en rust het feestrumoer verpoozen,
En sluimert zwijmlende in, op geen verraad bedacht.
Toen waande ik van rondom een doodsgekerm te ontwaren,
En hoorde 't inderdaad, gelijk ik 't had vermoed;
Mijn lichaam trilt op 't bed, en zenuwen en aâren
Verstijven me als een steen, van 't stollend hartebloed:
Geen halm staat zoo op 't veld by Noordorkaan te beven,
Geen popel popelt dus van 't Oostenwindgeblaas.
En gy (ik had u zelv den slaapwijn ingegeven,)
Gy laagt gevoelloos neêr in 't weemlend moordgeraas.
Het ijsselijk bevel mijns Vaders deed my ijzen;
'k Verbloem niet; 'k beef en zucht, maar grijp het blinkend staal.
Tot driewerf wil mijn hand gehoorzaamheid bewijzen;
Maar de opgeheven dolk ontvalt my t' elken maal.
'k Ontbloot uw boezem zelfs en voel zich 't hart verheffen;
Ik scheur den mijnen los en 't hairsnoer van mijn hoofd:
Beschroomdheid, liefdezucht, weêrhouden 't heilloos treffen;
Mijn nooit bezoedelde arm is van die kracht beroofd.
Wat wilt gy, fluisterde ik: gy kent uws vaders woede.
Stoot toe, voeg dezen meê by 't stervend broedrental,
Uw zusters gingen voor. Dat heel zijn stam verbloede
Niet ééne nevens u, die éénen sparen zal!

Dan ach! mijn zachte vuist betaamt geen bloedvergieten;
   Weekhartig ben ik, teêr, en maagd en Echtgenoot;
En (Hemel!) moest hier meer dan zilte tranen vlieten,
   Het waar geen bruigoms bloed, maar 't mijne, dat er vloot.
En wat 's hun misdaad toch?...Naar 't Rijk huns Ooms te dingen?
   't Moest, by gebrek van zoons, aan vreemden overgaan.
Doch wat de schuld ook zij der vijftig Jongelingen,
   Waar, waarom mag mijn plicht met de onschuld niet bestaan?
Neen, klos en zachte wol, geen wapens, in mijn vingeren! -
   Dus sprak ik, en mijn oog drupt tranen op u neêr,
En slapend wil uw arm zich om den mijnen slingeren,
   En kwetst zich, eer ik 't weet, onwetend, aan 't geweer.
Nu vreesde ik voor het licht, mijn vader, en - 't verspieden.
   Gy opende het oog, en zaagt verwilderd rond.
‘Rijs, riep ik, eenigste der vijfmaal tien Beliden,
   Of thands is 't ook voor u de laatste morgenstond.’
Verschrikt verlaat gy 't bed, de slaap is weggevlogen,
   Gy ziet de dolk, en vraagt - ‘Ga, roep ik bevende uit!
Vlied, daar de duisternis nog sluiers spreidt op de oogen,
   Ik blijf, neem gy 't vaarwel van uw getrouwe bruid!’ -
Nu was de morgen daar. Mijn vader telt de lijken:
   Aan 't volle vijftigtal ontbreekt ge, gy-alleen.
Wat woede, die zijn oog, zijn grimmig oog, deed blijken!
   Te weinig is de moord, het gruwelstuk te kleen.
'k Word, doodbleek, weggesleept by de ongevlochten hairen,
   Ten kerker ingebonsd. - Zie daar het loon der deugd!
Dit, Juno, moge uw wrok op Iöos kroost bedaren!
   Dit, dit voleinde 't leed van Hypermnestres jeugd!
't Was weinig, droeve maagd, by 't rundervee te loeien,
   Om dat een schuldloos schoon aan Jupiter behaagt:
Ja, aan uws vaders stroom in tranen weg te vloeien
   By 't spieglen in zijn nat, van 't voorhoofd dat gy draagt;
By 't kermen in uw wee, van eigen stem te schrikken;
   Voor eigen schaduw zelfs te siddren in het veld;
Voor d' elpen maagdevoet, op hoeven neêr te blikken;
   Te hongren naar het kruid uit zode of puin geweld!
Voor koninklijken dosch, den zetel waard der Goden,
   Met naakte rug en leên, te hukken op de kniên;
Langs land en zee en golf het aardrijk doorgevloden

En balling van 't Heelal, uw eigen zelv te vliên!
Ach, vruchtloos dus gehold: gy voert u-zelve mede
Waarheen ge uw voetstap wendt; het vluchten is om niet.
Eerst wacht het slib des Nijls op d' indruk van uw schrede,
Eer 't beestlijk lijfgestel van 't menschlijk lichaam schiet.
En ach! wat hebbe ik hier van jammren op te halen,
Die de Oudheid, lang vergaan, my nog voor de oogen brengt?
Hoe luttel levenstijds my 't daglicht mocht bestralen,
Dat leven was genoeg met ramp op ramp doormengd.
Mijn Vader wordt bekrijgd door d' uwen, en verdreven.
Wy zwerven, balling 's lands, met deel- noch tochtgenoot.
Hy zwaait den koningsstaf, op onzen throon verheven,
En 's aardrijks verste kust ontfangt ons arm en bloot.
Uw maagschap....gy-alleen bleeft over van hun allen;
'k Beschrei ze, en die met één, door wie zy zijn vermoord.
Ween, boezem, die op eens in beide vijftigtallen,
By elke broederslacht een zuster meê verloort!
Ik-zelv verbei de straf der folterendste plagen,
Om 't leven dat ik u, mijn Bruidegom, behield;
En, één van 't honderdtal der broederlijke magen,
Word ik, zoo 't Lot u spaart, in uwe plaats ontzield.
Doch, roert mijn zusterhart en zusterlijk vermeten
Uw boezem eenigzins, of schat ge uw leven waard,
Kom, Lynceus, kom te hulp, verlos my uit mijn keten;
Of - neem my 't leven af, dat ik u heb gespaard!
Ja, lever dit mijn lijk, besproeid met liefdetranen,
Der vlamm', en geef mijn graf een opschrift dat my voeg',
En 't Nakroost tot die deugd door 't voorbeeld aan moog manen,
Waar Hypermnestra-zelv de wreedste straf voor droeg.

Na Ovidius gevolgd.
1821.

Fyllis aan Demofoön.*
(Naar het oud Engelsch van Chaucer.)

Zy, die Demofoön aan huis en disch vergastte,
Ja meer, die hart en bed hem argloos overgaf,
Beklaagt zich over u, meineedige, onstandvaste;
Smeet ge in uw trouwloosheid de schaamte-zelf niet af!
Gy weet het, Strymons ree' moest reeds uw hulk ontfangen
Eer 't bleeke -Hemellicht van nieuwen luister gloor;
Doch viermaal keerde 't weêr met opgevulde wangen,
En immer stelt uw kiel mijn hopend hart te loor.
ô Mocht ge 't traag verloop van dag en nachten tellen,
Als die u vurig mint en de uren gadeslaat;
Uw bruischend ongeduld deed hart en zeilen zwellen,
En 'k zag niet vruchtloos uit by elken dageraad.
Doch heilige belofte is slechts vermomde logen,
En 't is my-zelve alleen dat ik uw ontrouw wijt'.
Mijn liefde heeft uw hart, uw wensch, vooruitgevlogen,
En 't geen uw mond my zwoer, was met dat hart in strijd.
En echter zwoert gy by de Goden, en....wat eeden!
En zy, zy wreken my noch hun gehoonde macht!
Wat haalt ge u op den hals, wat vloed van ijslijkheden!
Zoo zelf de hemel niet met minnaars eeden lacht.
Maar 'k zwijg van eeden, 'k zwijg van woorden, ijdle klanken;
Ik heb uw tranen-zelv zien vlieten uit het oog.
Zijn tranen meê een deel der valsche minneranken,
Waar aangeleerde kunst de onnoozle meê bedroog?
't Spande alles, alles dan voor één verleider samen
Op 't ongewapend hart van ééne zwakke maagd!
Zijn dit de heldendaân die 't koningsbloed betamen?
Is dit de lauwerkrans die Theseus nazaat draagt?

* Krekelzangen I, 9.

Welaan dan! dat dit schrift uw beeldtnis onderscheide
Wanneer u 't grootsch Atheen by zoo veel Helden toont:
‘Dees is het, die een maagd door valsche min verleidde,
En gastrecht, liefde, en trouw, met ontrouw heeft beloond.’
Doch neen, uw vader gaf u 't voorbeeld in 't verlaten
Dier Maagd, wier teedre gloed hem 't leven had gered:
Dat weldoen leed verdient, en liefde doodlijk haten,
Was, zelfs eer Theseus wierd, een vastgestelde wet.
'k Heb onrecht! - 't Moest zoo zijn; ik moet mijn misdrijf dragen,
En de onschuld van mijn ziel was uw verachting waard.
Ziet, Maagden, op mijn lot! wat zoude ik my beklagen,
Ziet daar de dartle min, en Jongelingen aart!
Neen, 'k wil geen wuften wind met zuchten meer vermoeien,
Noch grifflen ijdle klacht in 't onmeêdoogend wasch:
Geen strand, waar langs ik zwerf, met tranen meer besproeien,
Of menglen ze aan het schuim van d' even wuften plasch.
Neen, daar, van waar uw hulk mijn' oogen is ontvaren,
(Dat altijd van mijn oog nog nagestaarde doel!)
Daar, wreedaart, stort ik my wanhopig in de baren;
Licht dat die zelfde zee my aan uw kusten spoel'.
Dan, als de golf mijn lijk u onder 't oog zal voeren,
Wordt mooglijk in Atheen mijn liefde nog beweend:
Doch, zoo 't misvormde rif een teder hart mag roeren,
Op 't uwe hoop ik niet: uw boezem is versteend.

1822.

Uit CHAUCERS Legend of good Women.

Clotilde aan haren gemaal.*
(Dichtstuk uit de Vijftiende eeuw.)

Clotilde zendt haar hulde en eer- en liefdegroet
En zoete omhelzing[1] aan het voorwerp van haar gloed,
Terwijl ze in tranen smelt, en, uitgeput door 't klagen,
Van nacht en uchtendstond haar Weêrhelft weêr blijft vragen.
Wat doet, waar zijt gy? Verr' van de Egâ die gy mint,
Waar voert u 't buldrend Lot, getrouwe hartevrind?
Ach! 't afzijn staat wellicht (mocht ik 't my-zelv bedekken!)
Zich naar 't Gerucht verkondt, noch langer uit te strekken,
En 't weêrzien is nog verr', nog eindloos verr'! Ik beef. -
Zy die den Leopard door Frankrijks beemden dreef,
Belloon, verwoest ons erf en bloeiende gewesten.
De Vorst, als balling 's lands gejaagd uit wal en vesten,
Doolt in den ban zijns Volks, verstoten van den throon;
En trouwloos moordgebroed (ô onverduurbre hoon!)
Durft hem betichten, hem! hem voor hun vierschaar dagen.
Verachtlijk slavenras, den keten pas ontslagen! -
Neen, zulk een tuimelgeest kan langer niet bestaan:
Neen, Frankrijk! neem de wet van uwen Koning aan!
Wat wilt ge een vreemden Heer? De Hemel zal het wreken;
En, weigert gy gehoor, zoo zal Zijn donder spreken.
Dit, Dierbre, dit vertroost me in dezen jammervlaag:
Hoe ijss'lijker de nood, hoe korter duurt de plaag;

Gy zaagt dien Kroonprins dan, die 't staal zoo moedig zwaaide,
En de oevers van den stroom[2] met lijken overzaaide.
ô Wierd door zijnen arm de Rijksthroon weêr hersteld,
Die Fransche razerny in 't voetzand heeft geveld!
Gy, uit een Heldenbloed gesproten, onzer waardig

* Rotsgalmen II, 166.

En steeds, waar glorie riep, in 't schittrend wapen vaardig,
Dat de Adelaren voor uws Vorsten krijgsbanier
Deed buigen: Gy op rang en Vorstenafkomst fier,
Gy zult, aan welke zij' zich 't krijgsgeluk moog hechten,
('t Moog weiflen, 't moet toch eens het Godlijk recht beslechten!)
Den plicht getrouw zijn als aan d' eernaam van uw stam,
En redden Vorst en Volk uit gloed en oorlogsvlam.
Hem zult ge u-zelf, ja my, u dierbrer dan uw leven,
Indien 't het Lot begeert, getrouw ten offer geven.
Ik sidder daar ik 't schrijf, maar 'k minne u al te teêr,
En bloosde, indien ge ontvielt aan Ridderplicht en Eer.
Reeds zijn uw Riddermoed, gestalte, en Heldendegen
Door 't vliegende gerucht ten hemel opgestegen,
En Bedford kent uw faam. Hy tracht wie u gelijkt
Te winnen voor zijn Vorst, die met ons rijkskleed[3] prijkt;
En ach, hoe velen reeds bezweken voor zijn vleien!
Trouwloozen! mogen ze eens hun afval wreed beschreien!
Vergaan ze, zoo hun God zijn bliksems spaart op 't hoofd,
In wroeging, schaamte, en spijt, van rang, van eer beroofd!
Hoe! wie zijn Vaderland verwoed naar 't hart durf steken,
Kan de allerwreedste dood dat gruwlijk opzet wreken?
God laat geen zulke ellend, geen zulke gruwlen toe,
Dan, stervling, dat de dag uwe inborst kennen doe.
Zoo blijft ons 't edel goud, in 't ingewand der aarde
Met slijk en zand vermengd, onkenbaar in zijn waarde,
Maar 't is het loutrend vuur dat slijk en schuim verteert,
Waardoor 't in al den roem zijns luisters wederkeert.
Zoo ziet m' in tijd van gloed de rechtgeaarte braven
Als goud van uit zijn schuim, hun Heldenluister staven,
En op hun aadlijk schild zal 't heerlijk eerschrift staan:
'Eer sterven dan den plicht, die op ons rust, verraân.'
Dit zal uw zinspreuk zijn, mijn Dierbre, dit uw wapen
Versieren! dees laurier zal groenen om uw slapen!
Tot dezen prijs alleen oogst eerlijk Heldenbloed
In onbesmette borst de kalmte van 't gemoed! -
Maar wat, wat doe ik? ik u raden! u vermanen!
U, Heldentelg, gekweekt in de Eer der Oorlogsvanen!
Vergeef mijn kommer! duld ze in haar die u aanbidt,
Zoo de angst een borst bekruipt waarvan gy 't hart bezit.

Ach! zaagt gy me, elken dag die aanbleekt aan de kimmen,
De hoogste torentrans van onze burcht beklimmen,
En de oogen wijd en zijd doen weiden over 't land,
In machtelooze drift waarvan mijn boezem brandt
Onnoozele als ik ben, in 't uitzien van 't verlangen
Een willig zelfbedrog met wellust aan te hangen!
'k Sla alle plekjens gade, en alles is my dier.
Ik zie, ik spreek u aan, nu ginds, en dan weêr hier.
Daar, zeg ik, heeft hy 't laatst my in zijn arm gesloten;
En ijlings voel ik 't vuur mijne aadren doorgeschoten.
Hier daar de háágdoornstruik dien jongen olm omzwiert,
(Toen door de hand der Lent' met bloem aan bloem versierd,)
Zei hy me 't droef vaarwel; en ach! mijne oogen stroomen,
Mijn adem stokt, en 'k kan mijn snikken niet betoomen.
Dan weêr verwijder ik die beelden, al te wreed,
En waan, in 't dichtst van 't bosch, vergetende alle leed
En in uw arm geklemd, aan 't lied der filomeelen
Mijn stem te menglen en mijn liefdezang te kwelen.
Dan hoore ik uit uw mond dien teedren nektarvloed
Van hemelzoete taal die 't hart my hupplen doet;
Maar vind me op 't oogenblik als in een wreed ontwaken,
En zijge in wanhoop neêr met stervensbleeke kaken.
En als my 't twijfellicht der scheemring, langs 't terras
In 't eenzaam dwalen laat door 't vochtig klavergras,
Herinnert zich mijn hart, wanneer wy de eigen paden
(Maar hand in hand gedrukt) by d' avonddaauw betraden,
Of nederzaten by het klaatren van de beek,
Hoe dan mijn dartle hand uw wenkbraauw samenstreek,
En minnelijke wang en ruwe kin betastte;
En hoe me uw frissche mond met kus op kus verraste,
En heel mijn boezem bloosde, en uwer lippen gloed
My door 't gebeente drong, en ombruischte in mijn bloed.
Dan bleef 't geblakerd hart, van kuische zielsvermaken
Der weeldrigste echtkoets niets verheimlijkts meer te smaken,
Daar ziel en zintuig in vermenglend driftgewoel
Tot één gevoel versmolt, één zalig zielsgevoel.
Maar zou ik hier die lust, dat aan zich zelf ontvoeren
Der Echtkoets, dat genot, dien huwlijkshemel, roeren!
Ai my! hoe moest haar 't hart in uwe omhelzing slaan,

Wie 't enkle denkbeeld nog in vlammen op doet gaan!

Wanneer toch zal ik weêr uw zieldoordringende oogen
Aanschouwen, en de mijne in de uwe spieglen mogen?
U aan mijn heete borst weêr klemmen, met een kracht
Die beide een hart bestelpt dat naar zijn adem smacht?
Wat zeide ik u niet al! hoe zou my 't hart ontspringen,
Dat zijne ontstoken vlam niet langer kan bedwingen!
Ja 't barst met eenen slag, als met een bliksemknal
Van één, zoo 't eindlijk zich aan 't uwe ontlasten zal.
Ja, moest de roos op eens heur blaadrenschoot ontluiken,
Zy viele, in eens verlept en leefloos, van de struiken. -
Neen, 'k vrees niet dat uw liefde ooit voor mijn drift verkoel':
Te wel verlate ik my op 't tederst zielsgevoel.
Neen, 'k heb in 't schittrend oog uw hart te wel doorlezen;
't Zal eeuwig voor mijn ziel de lot-, de heilstar wezen.
Dat heil....! Maar 't uwe, eilaas! - ô Mocht ik 't stond aan stond
Doen wassen tot een stroom van wellust, zonder grond!
Of, uitgeput, op nieuw uit verschen wel doen schieten
Met altijd tederer, en altijd nieuw genieten!

Ik weet niet hoe dit schrift uw hand bereiken moog.
De trouw en de eer verdween, de deernis-zelv vervloog.
Aan wien betrouwe ik 't thands? Waar vindt het zeekre wegen?
Waar harten, 't Vorstlijk huis en hem die 't dient, genegen?
Waar zal 't u zoeken met uw zwervend heir, en hoe?
Hoe voert u 't goed geluk uw Egaâs wenschen toe?
Het land is overstroomd met hoofdelooze benden,
Die vlammende op den roof 't geheiligst durven schenden.
Geen schuts of vrijplaats meer in burchtwal of gehucht;
't Is alles slechts één prooi van buit- en plonderzucht;
En elke morgenstond doet nieuwe gruwlen dagen.
Wanneer stelt ge, ô mijn God, een perk aan zoo veel plagen!
Ach, keert de tijd niet weêr, als 't witgewolde vee
Van uit zijn warmen stal en muffe legersteê
Zijn beetjens knabblen mocht langs de onbelaagde heiden,
Geen vijand dan den wolf mocht duchten onder 't weiden?
Helaas! geen wolfroof haalt by 't Burgonjoensch geweld,
Dat woestenyen vormt van 't bloeiendst klaverveld!

Ja, welk beleid of moed de Kroonprins uit doe blinken,
Dees afgrond is te diep, te redloos ons verzinken.
Geen tijd, geen poging dempt dien schrikbren jammerkolk,
Geen worstlen heft u op, van God veroordeeld Volk!

Ach, waar 't de vijand slechts, door d' afgrond opgezworen
Om 't dierbaar Koningsbloed in 't puin zijns Rijks te smooren;
Voor 't minste heeft zijn arm, zijn alverdelgend zwaard,
Een eedlen krijg gevoerd, een Vorst, een Koning waard;
Geen outers omgestort, geen Vorsten snood beleedigd;
Maar 't recht dat hy beweert, uit zucht tot eer verdcdigd.
Doch neen, ons eigen kroost, de ontaarde Voedsterling,[4]
Bestookt zijn Vaderland met Godverwaten kling.
Door hem is 't dat de Brit uw haardsteên komt bestoken,
ô Gaulers! van uw bloed den vruchtbren grond doet rooken!
ô Had hem 't zwaard der Wet (geen wettelooze moord,)
Aan 't Vaderland geslacht, en 't eerloos hart doorboord.
Trojanen deden zelf de langbestormde wallen
Van 't machtig Ilium (geen Grieksche sabels!) vallen;
En Franschen, tuk op goud, of door den wrok verhit,
Ontsloten poort en vest voor d'aangesnelden Brit.

Doch, Dierbre, ja, my gaat een heerlijk uitzicht open;
Welhaast -! ik spel het; ja, ik durf het meer dan hopen.
De Vorst zal 't Vaderland, en nog is 't nict te laat,
Weêr zuivren! redden 't weêr van d' afval, woede, en haat!
Een wenk der Godheid zal die gruwelbanden slaken.
Haar oog blijft van omhoog voor Frankrijks lelie waken.
Indien Ze aan heel deze aard Heur wondren had ontzegd,
Zy heeft ze aan ons verpand voor 't Stam- en Koningsrecht.
Moog, moog de dierbre Vreê die 't recht doe zegepralen,
Op 't walglijk bloedtooneel van dees gewesten dalen!
Ach, vloogt ge uw woesten droom, uw zielbedwelming uit,
ô Volk, misleid geslacht, uws vijands slaafsche buit!
Wat zal 't ontwaken zijn, wanneer gy 't oog weêr open
Zult weiden langs die reeks van asch- en steengruishoopen!
Gy hoort niet; maar volhardt, in 't vuur dat u verslindt
Steeds meer te ontsteken, van den rookwalm doof en blind.
Ach! waar 't niet beter, rust, dan woelend samenspannen,

En één rechtmatig Vorst dan honderden tyrannen?

Gy, laat uw hartvriendin, mijn dierbre Hartevriend,
Niet rustloos, waar 't ook zij dat ge uwen Koning dient;
Meld, meld haar uw verblijf! - Ach, zonder dit te weten
Wordt me ieder oogenblik het hart van één gereten.
Gevoel in welk eene angst haar de ongerustheid knell',
Wier eenig heil gy zijt. Gevoel dit, en - Vaarwel!

* * *

ô Neêrland, dat dees brief met weinig naamveranderen
Niet Hollandsch worden mocht! de rijzende Oproerstanderen
Nog tijdig doken voor 't ontrollen! - Bidt en beeft!
De scepter is uw steun, en God is 't die hem geeft.

1824.

Eindnoten:

1 Accolade.
2 De Rhône.
3 De azuren met lelyen bezaaide mantel.
4 De Hertog van Burgondie, op de brug van Montereau vermoord.

aant. Graaf Floris de Vijfde aan Agnes van der Sluis.*

Aanminnige Agnes, teedre en aangebeden Gâ,
Ik schrijve u. Met wat hart! - Vervuld van teêrheid? - ja!
Als toen ons 't huwlijksbed, my stortende in uw armen,
Het kloppend hart aan hart en borst aan borst verwarmen,
En me aan uw boezem heel den hemel oopnen mocht,
Zoo blake ik nog voor u van teedre liefdetocht.
Geen grootheid, geen gezag, geen Graaflijk alvermogen,
Geen Koningskroon, is me iets by 't spieglen in uw oogen,
By 't hangen aan uw mond, het klemmen aan uw borst,
Ja, 't sterven in uw arm. - Ach, waarom ben ik Vorst! -
ô Dat ik 't met mijn aâm in 't stikkend hart mocht smooren,
Maar, teedre, 't is beslist - wy zijn....wy zijn verloren!
Onze Echtband wordt gescheurd, hoe heilig aangegaan:
Zoo veel vermag 't ontzach van 't dwingend Vatikaan!
Ja, trouw en eed zijn spel voor die de heiligste eeden
Ontbindt, en 't vrij gemoed in duivlenkluisters smeden
En foltren mag, op naam dier Godheid, die niet duldt
Dat onrecht zegeprale of wanëed wordt vervuld.
Mijn dierbre Vader, ach waarom my 't licht gegeven!
Of waarom liet ge (ô ramp!) ten Koningsthroon verheven,
Uw zoon, uw eenigen, uw erf, uw Vaderland
Aan de ontrouw tot een prooi van elken bloedverwant!
Ik spreek van geene Aleid, die, vast aan vreemde snoeren,
Nooit trachtte dan het uwe een' vreemdling toe te voeren,
(Een' laffen vreemdling, steeds op zelfbelang gespitst,)
En me ook ten speelpop maakte aan de afgerechtste list;

* Rotsgalmen II, 190.

Maar van dien Momboir, dien van God gevloekten broeder,
Dien me uw rampzaalge dood ten leidsman gaf en hoeder,
Die, zonder trouw of eer, niet slechts uw erf en staat
In 's vijands handen wierp ten onverduurbren smaad,
En 't weêrloos weesjen, zich ten voordeel, dorst verkorten,
Voor wien, en voor wiens recht hy al zijn bloed moest storten;
Maar zelfs zijn Heer, zijn Vorst, zijns broeders teder kroost,
In banden klemde, waar Gerechtigheid om bloost.
Wat dolheid ging u aan, gy, eigen-bloedverrader
Aan 't kind de weldaad dus te loonen van den Vader?
Moest ge in den strik gelokt eens vijands, valsch en snood,
Uw dwaasheid niet veeleer betalen met uw dood,
Of eeuwge ketens met een eerlijk harte dragen,
Dan my, d' onzaalgen wees, uw baatzucht doen beklagen?
Gedoogt de Hemel, lijdt het recht dit? - Hoe! het recht?
't Verfoeit den gruwel van verbanden, dus gelegd.
Het Keizerlijk gezag, de Wet, de Rijksdekreeten,
Ontkrachten 't gruwelstuk, zoo eer- zoo plichtvergeten.
Maar Rome, Rome, hechtte 't zegel aan dien bond
Die 't tweepaarjarig wicht in al zijn rechten schond,
En 't bliksemt wie dien breekt. Hier gelden wet noch reden.
Een huwlijkskluister werd geklonken om mijn leden,
My, 't teedre knaapjen dat, van alles onbewust,
Zich argeloos vermaakt in speelsche kinderlust,
En opgroeit, tot het vuur der Jonglingschap aan 't bruizen
Den gloed van liefde en roem door hart en merg deed zuizen.
Ik grijp de wapens, wreek mijn Vader, als 't my past;
Verwijder 't valsche hart dat me eerloos had verrast,
En zie mijne Agnes! Ik, met oorlogsroem omblonken,
Mijne Agnes, - en verloor me in de eerste van heur lonken!
Zy, door haar schoonte en bloed een Koningszetel waard,
En met een hart, voor 't mijne, en dit-alleen, gespaard!
En 't onverbreeklijk snoer verbindt ons hart en handen.

Ach! waarom was mijn jeugd van die gevloekte banden
Niet kundig, die me een Voogd dus om de leden sloot!
Thands waart ge, ô Dierbre, geen verstoten Echtgenoot.
Mijn boezem had verkwijnd, versmolten in uw liefde,
Maar dankbaar zoo 't uw hart met enkle deernis griefde.

Doch nimmer...Ach nog eens, waar-, waarom wist ik 't niet,
Wat me, al te laat bekend, de dood in de aadren giet?
Gy waart het, snoode Aleid, die gluipend, voor uw telgen
Mijn crf met vratig hart sints lang zat in te zwelgen,
Wier staat- wier hebzucht zich gestreeld zag met een Trouw
Waaruit me op 't argloos hoofd een banvloek storten zou.
Een banvloek, die me en staf en 't leven-zelf mocht rooven!
Gy waart het, die, getuige in 't zaligst echtverloven,
My toeloegt, maar met één by 't Keizerlijke Hof
Uw telgen 't leen bekuipte als my die bliksem trof. -
Ach, mocht zy 't! 'k liet getroost haar over aan heur wroegen:
Een stulpjen zou me in 't veld aan Agnes zij' genoegen.
Wat is me een Gravenwrong, wat waar me een Keizerstaf
Als 't Lot (my tot verderf) mijn' dierbren Vader gaf!
Maar, Teedre, ik kan mijn erf, mijn leengoed, staat en leven,
Maar de eer, de Ridderplicht...! Hoe kan ik ze overgeven?
'k Ben Ridder; 'k heb op 't zwaard d' onkreukbren eed gedaan,
Van alles voor dien plicht, ook 't heiligst, af te staan;
De Kerk getrouwheid, ja gehoorzaamheid, gezworen.
Mijn dierbre, ja 't is uit, wy zijn, wy zijn verloren!
'k Ben onderworpen aan die uitspraak die my moordt,
Die heel mijn ziel verfoeit, de Hemel tuige 't woord!
En, waar zy voor mijn bloed (ô mocht het!) in te trekken,
Geen oogenblik, of 't zou. dees marmervloêr bedekken.
Doch 't onverbidd'lijk lot...! Mijne Agnes, treur niet; neen,
Verberg me uw tranen; zelfs geloof niet dat ik ween.
Acht me onstandvastig, noem me ondankbaar, echtverstoorder,
Afvallig, huichelaar, - ja, wilt ge, zielenmoorder;
Ja haat me, indien dit aan uw droefheid iets verzacht:
Maar, tedere! ô verberg, verberg my slechts uw klacht.
Die door te staan is my niet mooglijk. Neen, mijn Waarde,
Met u verlies ik 't al wat waarde heeft op de aarde,
Met u het leven - en wat me overschiet, verslindt
Een rouw die nimmer eindt. - Verdubbel 't dierbaar kind,
De teedre vrucht der Echt zoo zalig voor ons beiden
(In wien geen kerkgezag ons bloed van één kan scheiden)
Uw tederheid. Hy is, hy blijft mijn Echte Zoon,
Hy 't bloed van Hollands Graaf, verwant aan Duitschlands kroon!
Hem zal geen wapenstreep met naam van bastaart doemen,

Hy zal den Leeuw van keel in 't Riddrensteekspel roemen,
De fiere borst gesierd met Heusdens zilvren wiel;
Hy, gloeiend van den moed en zilverblank van ziel!
Hy, WITTE (spreek mijn hart, gy durft het u voorspellen,
En mogen de eeuwen 't eens elkander navertellen!)
De roem zijns Vaderlands en Hollands redder zijn.
'k Gevoel het, en mijn ziel erkent het, ja, met pijn,
Geen spruit van uit mijn heup in later echt gerezen,
Geen, 't Vlaamsche bloed verwant, zal Holland dierbaar wezen,
Mijn erf valt in de hand van andren, en - van wie? -
Gerechte Hemel, ach, keer af wat ik voorzie! -
Ja, 't zal nog eenmaal 't juk van trotsche nagehuren,
't Zal d' erfhaat, 't zal den wrok der Vlamingen verduren!
't Zal...Neen, het zal niet, neen, mijn WITTE, dit mijn bloed,
Zal 't redden uit den klaauw van 't grijpend roovrenbroed.
Groei, Wichtjen! laat die borst, die ridderlijke leden,
Voor 't harnas zwellen; laat die schouders zich verbreeden;
Dat hoofd zich heffen naar den helm die op u wacht;
Wees, wees uw' Grootvaâr waard, en heel uw Voorgeslacht!
Dit uitzicht slechts - Maar, ô mijn Agnes, kan 't verzoeten
Wat dees mijn boezem, wat wy-beiden lijden moeten?
Die wonden heelen? - Doch de Hemel wil 't - welaan!
Vaarwel, vaarwel, mijn Al! - Ook Floris stort een traan.

Een traan! ik Floris? - Ja. Nu kan ik ademhalen:
Eens moet het sterkste hart der zwakheid tol betalen.
Geschied is 't. - Koom nu vrij, verachting, smaad, en dood;
'k Ben wreedheid, hoon en pijn, en alle lot te groot.
Wat is my 't leven thands, wat zijn de felste plagen;
'k Heb, van dit uur af, wat het hevigst was, gedragen.
Het Lot heeft niets meer dat my deeren kan. 'k Ben vrij.
Leef Agnes! Witte, leef! en - Holland, treur met my!

Immobilis obstat
Causarum series et ineluctabilis ordo
Nee quid Hymen, quid amor, quid sint connubia curat.

Een niet te ontworstlen dwang en onbeweegbre wet
Weêrstreeft, en kent geen liefde, of trouw, of huwlijksbed.

Tyrtêus krijgszangen.
't Oorsprongklijk Grieksch gevolgd.

Non ego virgineos jubeo cognoscere ludos,
Nec teneras tractare genas aut dulcia nuptis
Oscula conferre et tenues adstringere mammas;
Non liquidum captare merum tenerumve frićare
Femen et in niveos oculum jactare lacertos.
Evoco vos ad amara magis certamina Martis.
Bello opus est nec amore levi: nihil hie quoque facti
Mollities enervis habet; res proelia poscit.

SAXO GRAMM. L. II.

ô Vrijheidskweekster, zoo vermaard
Door uw ontzachlijk oorlogszwaard,
ô Sparte! tuig 't vermogen
Der dichtkunst, dat gij ondervondt
In dien vervarelijken stond,
Wanueer Messene uw' trots te schandlijk had gebogen;
Toen gij, wanhopende aan 't herstel
Van zoo veel zware nederlagen,
Genoodzaakt waart, het krijgsbevel
TYRTéUS op te dragen.

Invloed der Dichtkunst op 'tStaatsbestuur. *Z*ie Tael- en Dichtl. Oefeningen van Kunst wordt door arb. verkr. II. Deel, Bl. 16 en volgg.

Tyrtéus krijgszangen.

Sa bar sik-lungur vida
Snart fram i styr hiarta.
LODBROG.

I.

't Is schoon aan 't strijdend hoofd der legerspits te vallen,
Manmoedig sneuvlende voor stad en burgerij.
Maar, verr' van erf en haard en vaderlijke wallen
Te beedlen om zijn brood: zie daar wat ijslijk zij!
Met 's grijzen vaders wee en moeders nood beladen,
Met jeugdige echtgenoote en teder huwlijkskroost,
Voor afgesmeekte hulp eens haters wreed versmaden,
En d' afkeer bij 't gebrek te woekren voor zijn' troost!
Hem schaamt zich 't eerlijk bloed, waaruit hij is gesproten,
En de oneer en de ellend vervolgt hem op zijn paân.
Geen sterfling trekt zich zijns, alom, van elk verstoten,
Uit bloote menschlijkheid, uit mededoogen, aan.
Van hier dat aaklig lot! Wij, sparen we onze dagen
Voor 't vaderland, voor de eer, voor onze telgen, niet!
Strijd, forsche heldenjeugd, wien 't wapens voegt te dragen,
En ken geen andre vrees, dan dat men schandlijk vlied!
Laat, laat een eedle moed u 't zwellend hart verheffen!
Schud uit de weeke zucht, die zich aan 't leven hecht!
Laat zwakken ouderdom in 't vijandlijke treffen

Met waggelende kniên niet steken in 't gevecht!
ô Hoon voor volk, voor jeugd, voor strijdbare oorlogscharen,
Wanneer een achtbaar hoofd in 't spits der heirkracht sneeft,
En met zijn graauwen baard en zilverblanke hairen,
Op 't slagveld uitgestrekt, de dappre ziel op geeft!
ô Gruwel zelfs voor 't oog, wen hij met stramme handen
(Gesleurd, gesleept, getrapt, met borst en buik ontbloot,)
Zijn gudsend bloed weêrhoudt en stortende ingewanden!
Dit voegt der jonglingschap: haar siert zoo'n eedle dood!
Hun voegt het, die den bloem der frissche jongkheid dragen,
Uit de armen van een maagd den dood in d' arm te vlien.
Welaan dan, helden, staat! staat pal voor 's vijands slagen,
En laat hem 't fier gebit van zijn bestrijdren zien!

II.

Zijt rustig: Jupiter heeft de oogen niet geloken;
Nog zijt ge Alcides bloed, zijn onverwonnen bloed.
Koomt! moedig met het schild ter heirspitse ingebroken!
't Getal ontzette u niet nog breidle uw' heldenmoed!
Koomt! in een' dood gerukt, den luister onzer dagen!
't Verachtlijk licht gehaat, dat ons deez' dag verwijt!
Gij kent den dollen Mars en zijn geduchte slagen,
Gij, 't krijschend stormgeweld en 't schokken van den strijd,
Vliegt heen! stort tusschen 't heir van vluchtende en vervolger,
Vliegt, jongelingen! stuift op beider menigte af!
Die staan durft, waagt zich 't minst; en 't krijgsgevaar verzwolg er
Naauw' een', uit al den hoop, die niet zichzelv' begaf.
Die zelf door 't blanke staal des vijands spits durf tergen,
Hoedt zich, en honderden, die steunen op zijn moed:

Maar d' arm ontvalt zijn kracht, wanneer men 't lijf wil bergen,
   En wie zich schandlijk draagt, verdrinkt in eigen bloed.
't Is gruwzaam, in 't geweld van 't heftig samenrukken,
   Een oorlogsman den rug te kloven onder 't vliên:
Maar schandlijk, met de borst in 't bloedig zand te bukken,
   Daar de afgebroken spiets de lenden uit koomt zien.
Welaan dan, dat men fier den vijand af durv' wachten,
   Daar hen uw spijt, uw wraak, uit de oogen tegenblikt!
Ons wapen kan zijn' schok, zijn' felsten schok verachten:
   Men zette 't ligchaam schrap, staa pal en onverwrikt!
Dan zie men de ijzren speer in onze handen drillen,
   En Mavors veldpluimaadje ons wappren op 't helmet;
En leere, in 't heetst des strijds zijn slagen niet te spillen,
   Noch, waar 't van pijlen snort, te wanklen in zijn tred!
Dan pas' men, voet bij voet, den vijand aan te tasten,
   En, man op man gestort, te saablen met den kling;
Dat zwaard op zwaard verschaar' der weêrzijdsche oorlogsgasten,
   En helm op helmkam klinke, en voet den voet verdring'!
Dan stoot' men lijf aan lijf al hortende op elkander,
   Met zwaard, met legerspietse, in vastgesloten vuist!
Daar 't lichtgewapend volk, nabij der strijdren stander,
   Met steenworp en geschut 't vijandlijk heir vergruist.

III.

Hem roem, hem acht ik niet, noch zijn voortreflijkheden,
   Die zich op vaardigheid in 't worstelperk verheft;
Of 't reuzenvolk gelijkt in forschgespierde leden;
   Of Tracer Boreas in snelheid overtreft:
Voor wiens gestalte en schoon Adoon en Tithon wijken;

Die meer dan Cínyras en Midas samentast;
Wiens macht zich wijder strekt dan Pelops koningrijken;
Of wiens welsprekendheid om strijd gaat met Adrast.
'k Veracht hem, was hij ook met allen roem beladen,
Zoo hij in 't oorlogsveld geen dappren arm doet zien,
Den dood door 't plassend bloed niet in 't gemoed durft waden,
Noch brandt om van nabij den vijand spits te biên.
De moed is de eêlste prijs, dien sterflijke oogen zagen,
En voor 't rechtschapen hart der fiere heldenjeugd
Het heerlijkst om voor 't oog des aardrijks weg te dragen.
Haar voegt alleen de lof, zij vormt alleen de deugd.

IV.

Hij is de roem, de steun, van stad en volk te gader,
Die moedig in den drang der legerspitse streeft;
Die strijdend bloed en ziel uit boezem stort en ader,
En van 't verachtlijk vliên besef noch denkbeeld heeft!
Zijn val versterkt, ontsteekt, die aan zijn zijde vechten;
Zie dan, wat moed vermag in 't grimmig krijgsbedrijf!
Fluks schokt men de ordening van 's vijands legerknechten,
En stort als 't golvend meir zijn drommen over 't lijf.
Hij-zelf, aan 't hoofd des heirs in 't ronnend bloed gezegen,
Verheerlijkt door zijn' dood zijn' vader, volk, en stad;
En toont een eedle borst met wond op wond doorregen,
Maar wonden, die hij elk eene overwinning schat!
Hij wordt van oude en jeugd beschreid naar 't graf gedragen;
Heel 't vaderland in rouw vraagt hem te rug van 't lot;
Zijn asch, zijn dierbaar kroost, de laatste van zijn magen,
Wordt onder 't volk vereerd gelijk zijn overschot.

Gewis, zijn roem, zijn naam is nimmer uit te delgen,
Maar wordt door aarde en zee en eeuwen uitgebreid,
Die, pal staande in 't geweer voor vaderland en telgen,
Door 't woedend krijgsgeweld te vroeg wordt afgeweid.
Of zoo hem de ijzren slaap des sterflots blijft verschoonen,
En wint hij d' eedlen palm der dierbre zegepraal,
Dan blijft zijn schedel groen door duizend loverkroonen,
Tot hij, genoegenszat, in 't sombre rustbed daal'.
Geen afgunst durft zijn eer, geen nijd zijn recht begrimmen:
En grijze en jeugd om strijd biedt hem de plaats van eer.
Mijn vrienden! om dien top van glorie op te klimmen,
Staat ons de onfeilbren weg te banen door 't geweer.

V.

Wat ligt ge, en tot hoe lang, in sluimerzucht verzonken?
Waakt eenmaal op, en bloost voor 't oog des nagebuurs!
Of waant ge in stille vreê dus vadsig voort te ronken?
't Smookt alles wijd en zijd van 't woên des oorlogsvuurs.
Of kwijnt ge aan wond bij wond der versch ontfangen slagen?
Stort stervend nog voor 't laatste op uwen vyand in.
't Is grootsch, 't is schoon, zijn wraak in 't sneuvlen meê te dragen
Voor vaderland, voor kroost, en jeugdige echtvriendin. -
Dan treft de schicht des doods, als 't lot het heeft beschoren,
Niet eerder! Gaat, schiet toe, aanvaard de legerspeer,
Laat de eens ontfonkte moed weêr onder 't staal ontgloren!
Hervat, hervat den krijg! hervat het krijgsgeweer!
Geen sterfling is 't vergund, den slag des doods te ontijlen,
Al was hij uit het bloed der hemelgoôn gedaald.
Vaak vlood hij d' oorlogskreet en 't snorren van de pijlen,

Dien 't sterflot in zijn huis en roemloos achterhaalt.
Maar hem doet volk noch vriend een' traan van weedom blijken,
Daar groot en kleen den held, bij 's noodlots slag, betreurt.
Al de aarde eert zulk een lijk met heilige eerbiedblijken,
Den halven goden naauw' in 't leven waard gekeurd.
Te recht: een vaste burcht en toevlucht in elks oogen,
Een bolwerk in den strijd, en koopren muur geacht,
Wrocht hij-alléén den schrik bij 's vijands krijgsvermogen,
En meer voor 't vaderland dan heel een legerkracht.

1787.

Treurzang van Ibn Doreid, in Neerduitsche dichtmaat overgebracht uit het Arabisch.

Φέρειν τε χρ□ τά τε δαιμόνια □ναγκαίως,
τά τε □π□ τ□ν πολεμίων □νδρείως.

Cicero.

> Non converti ut INTERPRES, sed ut POëTA (O r a t o r), sententiis iisdem et earum formis, tanquam figuris, verbis ad nostram consuetudinem aptis: in quibus non verbum pro verbo necesse habui reddere, sed omnium verborum vim servavi. Non enim me ea annumerare lectori putavi oportere, sed tanquam appendere.

aant. Treurzang van Ibn Doreid.*

Beschouw mijn grijzend hoofd: 't gelijkt aan 's hemels streken,
Als 't bleeke morgengraauw door 't nachtfloers heen koomt breken,
En 't zilver speelt door 't zwart, gelijk de vlam door 't hout,
Wanneer 't geweld des gloeds de harde veezlen spouwt.
Ach! 't onheil, dat sints lang door 't blaakren van zijn smarte
De bronaâr van de lust verdroogd heeft in mijn harte,
Deed eindlijk 's levens bloem, zoo weeldrig in heur' groei,
Verdord en uitgeput verwelken in den bloei.
Het grievende gemis der dierbaarste aller panden,
Verteert me, als kolen vuurs, in 't diepst der ingewanden.
De slaap verschijnt mijn oog niet anders dan een spook,
Dat, eer men 't grijpt, verdwijnt in ijdle lucht en rook;
En wreede slaaploosheid houdt de oogleên eindloos open,
Als wachters, door de list eens vijands nooit bekropen.
Dan niets is 't, wat my 't lot ooit opleî te ondergaan,
By 't geen me een ballingschap, zoo eindloos, door doet staan.
De helft slechts van dat wee zou 't stugste rotsgevaarte,
(Wat zou 't een menschlijk hart?) verbrijzlen door heur zwaarte.
En wie, als 't sappig hart der groene loot versmacht,
Voorziet het sterven niet na de uitgeputte kracht?
Mijn keel is door 't verdriet verworgd en toegewrongen;
Ja, meer dan doodlijke angst beneep my hart en longen.
Mijn fierheid weigre 't oog den zilten tranenvloed;
De tranen banen zich een' doortocht in 't gemoed.
Ach! had me een stille slaap, in zinverbijstrend droomen,
Een zweem van 't leed vertoond, my wakende overkomen,
Voor 't bloot gezicht-alleen schoot al mijn kracht te kort,
En 'k ware in éénen slag vertwijfeld neêrgestort.
Mijn toestand (dat de dwaas in 't schittren van de weelde.
Vermag hy 't, zich dien staat benijdenswaard verbeelde!)

* Uitgave 1808.

aant. Is uitzien op een wolk, wier flikkring steeds bedriegt:
Een koets, door de ijdle hoop als op en neêr gewiegd;
Een giftig nachtverblijf vol stank en doodsgevaren,
De bron des levens-zelv verpestende in mijne aâren.
ô Hemel! de ongenâ van 't wisselziek geval
Vervolgt my waar ik wende of heenvliede, overal;
En legert me op een bed (kon, koude ik 't ooit gelooven!)
Te hard zelfs voor de slang uit ruwe steenrotskloven.
Nog mocht ik 't hijgend hart aan luttel vochts verslaan,
Doch 'k reikhalze uit mijn macht en rake er zelfs niet aan.
Ach! zult ge, ô wreevlig lot! geroerd door deze ellenden,
Zult ge eens, van goeder hart, u weder tot my wenden?
Of heeft geen hoop meer plaats? - welaan dan, zoo 't moet zijn,
Wees onverzoenlijk straf, maar matig slechts de pijn.
Verzachting zal mijn hart voor volle gunst verstrekken,
Wat zoudt ge een dorrend hout zijn laatste sap onttrekken?
ô Wees me eens gunstig! 'k stond uw strengheid lang ten doel.
Dan schoon ik tot in 't merg den vlijm van 't leed gevoel,
Geloof niet dat mijn moed tot zoo verr' zij bezweken,
Dat ik my ooit voor u vernedere om te smeeken.
Neen stortte' zelfs 't heelal, van uit zijne as gewrikt,
Op dezen schedel neêr, nog bleve ik onverschrikt.
Maar 't geen mijn losse mond zich roekloos liet ontsnellen,
Is etter, dien de wond van lijdende op doet wellen,
Die, schuimende uit de breuk, haar zuivert en verlicht.
'k Beruste in uw geweld: de onweerbare onmacht zwicht!
Want wat, wat zouden we ons des Noodlots ijzren wetten
En 't wanklen van 't geval weêrbarstig tegenzetten,
Daar elke zonneschijn en elke nieuwe nacht
Ons tot den moordkuil voert, die gapende op ons wacht.
Hoe min bedacht ik 't eens, ô diepe poel van plagen,
Waar niemand ooit zijn ziel behouden uit mocht dragen!
Dat zy die kabels scheurt en volk en land verwoest,
My dus in 't hulploos diep ter neder ploffen moest!
Ach! struikle ik ooit hier na, gered uit deze ellenden,
Zoo plettre my de val voor eeuwig heup en lenden!
Doch reikt mijn levensdraad niet verder dan dees nood,
Wel aan, mijn ziel, sta pal! verduur hem tot de dood!
Vaak zag men d'oorlogsheld naar 't edelst doelwit streven,

aant. En midden in zijn' loop door 't doodlijk zeissen sneven:
Den droeve, tot op 't been door teistrend wee gezweept,
In 't worstlen met zijn leed door 't sterflot weggesleept:
Verlatene, in den dood zich-zelv' een schuilplaats zoeken;
En machtige, in hun hoop door 't moordend lot verkloeken.
Had Jesid-zelf, voor my, met onbezweken kracht
Zijn roemrijk heldenspoor niet schier aan 't eind gebracht,
Als 't alverzwelgend graf, by 't heerlijkst van zijn pogen
Zich opende onder hem, met de eerkroon voor zijne oogen?
Of ben ik de eerste op aard, wien 't nijdige ongeluk
De schoudren heeft gekneusd met zijn tyrannig juk?
Neen, toont zich 't Albestuur eens gunstig aan mijn beden,
De breuke is ras geheeld van 't gene ik heb geleden.
De wakkre heeft wel meer door onafmatbren moed
't Ontzetlijkst doel bereikt, dat lafaarts siddren doet;
Den steilsten heuveltop, voor 's hemels adelaren
Te spitsch, besteigerd, en, ten wolken ingevaren,
Den ontoegangbren dwang gedonderd uit zijn nest.
Tuig' Saïfs strijdbare arm in 't Abyssijnsch gewest!
Tuig' Amrous schrikbre wraak, de val der Temimieten,
En Alsebeäas straf voor 't eerloos bloedvergieten,
Schoon ze in heur sterken burg het wraakzwaard tergen dorst!
Nooit zal me een wanhoop, die geen uitkomst wacht, de borst
Bekruipen en mijn' moed in 't heimlijk ondermijnen.
Neen! blijde hoop versterkt me en doet heur angst verdwijnen!
Dit zwere ik by 't gewicht dat 's kemels rug bezwaart,
Waar onder 't werkzaam dier zich nedervlijt op de aard',
Op verre tochten streeft door uitgeblaakte zanden,
Met ingezonken oog en rammelende tanden,
En 't uitgemergeld lijf tot op het been verdord;
Terwijl hy 't bloedig schuim uit neus en lippen stort;
Des nachts zich nederlegt in d' afgrond van den donker',
En d'uchtenddamp doorwaadt by 't eerste daggeflonker;
Zijn klaauwen op 't gesteent' te barsten treedt en scheurt;
En met zijn sijplend bloed de blanke kijzels kleurt.
Dit zwere ik by hem-zelv', en die zijn' hals bestijgen,
Wien 't duurzame ongemak de lenden in doet zijgen,
De vroege en avonddaauw de ontvleeschde kaak misverft,
En 't daaglijksch spijsonthoud des levens zenuw kerft,

aant. Daar 't ranke lichaam schudt, met hals en hoofd gebogen,
Als schichten, die de zon gekromd heeft onder 't droogen.
'k Zweer by die vromen, die, door zoo veel lijdens heen,
Uit zuivre Godvrucht; om den Godgewijden steen
Te kussen, uit het diepst van 's aardrijks verste hoeken,
't Geheiligd Mekka en heur heilige aard' bezoeken!
Of zwere ik liever nog by 't moedige oorlogspaard,
Dat dwars door strijdgeruisch en vlam en vonken vaart,
Met onverdraaid gezicht den dood in d' arm durft streven,
Ja 't wis verderf bestookt, en 't noodlot-zelf leert beven!
Of zwere ik met een' eed van nog ontzagbrer kracht,
By 't overdierbre hoofd van Jarebs nageslacht,
By wie, vermat zich de eer met hun om de eer te strijden,
Zy-zelv zich enkle stof en mestrook zou belijden.
Zy zijn het, uit wier hand een staâge springaâr vliet,
Die elk, wie hen genaakt, met weldaân overgiet.
Zy, die den trotschen nek verneedren en verdelgen,
En d' alsemkroes van 't leed hunn' vijand uit doen zwelgen.
Ja, 'k zweer by hen, en by die allen: 'k zweer by al
Wat heilig is: mijn ziel staat onverwrikbaar pal.
Steeds zal ik me in den buik van 't blanke harnas prangen,
Tot dat my de open buik der grafkuil moge omvangen!
Steeds zal mijn medgezel een slagzwaard zijn, waar 't licht,
Gelijk een mierenzwerm, op vonkelt voor 't gezicht;
Wiens scherpe tweelingsneê van vlammen schijnt te branden,
Verborgen in zijn staal en schittrende uit zijn randen,
Den zichtbren dood vertoont op eene onzichtbre spits,
En dwars door ribbe en borst het sterflot strekt ten gids.
Steeds zal my, nevens 't zwaard, een moedig ros verzellen,
Wiens breede en ruime borst van oorlogslust zal zwellen;
Wiens opgeheven hals uit breede schoften rijst;
Daar 't, trapplende in den grond, zijn sterkte en vuur bewijst;
En, by den gloed van 't oog en de opgetrokken ooren,
Uit breeden neus en muil een forsch gebriesch doet hooren;
Wiens hoeven hard als staal, wiens schenkels sterk gepeest,
Wiens heupen schichtig zijn, wiens lenden vast gevleeschd;
Wiens hielen voor 't gezicht met tweelingstarren blikkren;
Terwijl het vijfgestarnte op 't voorhoofd staat te flikkren:
Voor wien de sterkste wind in 't midden van zijn vlucht

aant. Bezwijkt, en nederzijgt, en naar den adem zucht:
Wiens onnazienbre ren, met stuivend zand omstoven,
Één straal van bliksems schijnt die 's hemels wolken kloven,
Ja zelfs des bliksems schicht in 't renperk achterlaat:
Zijns meesters vriend, en hulp, en trouwe toeverlaat!
In deze, in deze twee zij heel mijn stoet besloten!
Zy strekken me in de plaats van vroegre dischgenooten!
Onëedlen, die in 't wee mijn teedre zucht verriedt!
Wijkt, snoodaarts, van mijn zijde! ik wil uw vriendschap niet.
Ja, waar in d' oorlogsstorm de wieken slaan aan 't zwaaien,
Zal ik de spilboom zijn, om wien de raders draaien.
Waar 't vuur des oorlogs glimt, ben ik het die 't ontsteekt:
Want heerlijkst blinkt het bloed dat van de spietsen leekt!
Ach! Nooit heb ik mijn volk uit woesten wrok begeven,
Geen veete me uit mijn wieg en Vaderland gedreven;
En nooit, sints ik 't begaf, heeft iets my 't hart geraakt,
Van 't geen d' uitheemschen grond een' stervling dierbaar maakt.
Gy, Broeders, gy, mijn Volk, zijt hemelhooge bergen,
Ontzachlijk van gevaarte, en voor geen' moed te tergen;
Gy, bergen; maar 't geslacht van 't oovrig sterflijk kroost,
Slechts poelen, waar 't gebergt' zijn moddrig slijk in loost.
Gy, zeën, toegerust met opgezwollen golven;
Zy, plassen, in 't moeras tot onëer uitgedolven.
Hun aanzien is me in 't oog niet anders dan een kramp,
Die de oogleên samentrekt voor scherpen zwaveldamp,
En, gy-alleen verdient, ô twee Doorluchte Grooten,
Die de olie van uw gunst op my hebt uitgegoten,
En over mijne ellende uw schaduw uitgebreid,
Dat u mijn dankbre ziel van allen onderscheidt.
Gy hieldt me op d' oever staande, als wanhoops geesselkoorden
My van den steilen boord ten gloênden afgrond spoorden,
En hebt, voor 't slijkrig vocht, aan weêrspoeds drabbe ontperst,
Met zuivre en frissche bron mijn smachtend hart ververscht:
Gy, mijn' verdorden stam met vruchtbre regenvlieten
Bewaterd, en zijn loof verjeugdigd uit doen schieten;
My 't oog gezuiverd van den angel, die 't doorsneed
En pijnlijk in zijn bloed en tranen drijven deed;
My-zelv' op 't wrak hersteld, door d' onspoed omgesmeten,
En met uw gunst versierd als met een gouden keten.

aant. ó Zoo de dankbaarheid van heel 't geschapendom
U toevloeide uit mijn' naam, en tot den hemel klom,
Nog zoude ik met dien dank uw gunst niet evenaren,
Maar 't ware een kleene teug uit de onuitputbre baren.
Ach! dat mijn golvend bloed voor 't uwe vlieten mocht!
Uw leven wierd met vreugd voor al mijn bloed gekocht.
Nooit zal mijn dankbre tong uw' lof, uw weldaân zwijgen,
Tot dat my 't uur des doods in 't spraakloos graf doe zijgen,
En d' adem met den dank verzegele in den mond.
Maar gy, wien 'k teder minne, ô Vaderlandsche grond,
Ontfang met één' mijn hulde en zuivre liefdeblijken!
Geen wrevel heeft me uit spijt uw' landpaal uit doen wijken,
Geen koelheid, die in 't hart de sterkste banden slaakt,
De ketens der geboorte in 't mijne losgemaakt.
Neen, de eerzucht dreef me alleen, de zucht tot doodsgevaren,
En de onverzetbre moed van de eerste kracht der jaren:
De moed, dat bandloos ros, dat, eens door de eer gespoord,
Met meer dan ijzren hoofd door koopren wanden boort!
Wat zegge ik? Ja, 't genot der zorgelooze Weelde,
Waarmeê zich 't waanziek hart, als 't loon der dappren streelde:
De Liefde, in d' arm der Rust wellustig uitgestrekt,
En door de hand der Jeugd met bloemen overdekt:
Een teedre en poezle maagd, wier hartdoorvlammend kussen
Den boezem, dien ze omarmt, weêr aansteekt onder 't blusschen;
Wier lonk de ontembre geit die op de steenklip woont,
Van uit zijn schuilplaats trekt, en aan heur voeten troont;
Wier lach de grijsheid-zelve, in 't steil gebergt' geweken,
In 't midden van 't gebed, in lusten weet te ontsteken;
Wier adem rozenwijn op 's minnaars lippen daauwt,
Die aan heur' mond besterft en van genoegen flaauwt.
ô Dat uw vruchtrijk oord, waar zoo veel leeuwen brullen,
Die 't grimmig aangezicht met woeste fierheid hullen,
En 't edelst Vorstenbloed door manlijke aders vloeit,
Gezegend, zalig zij, en uit het Zuid' besproeid!
Ja, drijve een zwangre wolk, bevrucht met zomerregen,
Uw' landstreek over 't hoofd, uit Jemen afgezegen;
En breî zy arm en schoot door 's hemels ruimte heen,
Tot dat zy de avondkim en d' uchtend hechte aan een!
Dan blaze de Oostenwind de door heur ingewanden

aant. Verspreide vlamstoffe aan, en doe de lucht ontbranden;
En 't murmlen van zijn stem wekk', gonzende af en aan,
Den donder uit zijn' slaap, om raatlend op te staan!
Dan joele 't in heur' schoot, als uitgebreide troepen
Van kemels, die elkaâr van verre tegenroepen,
En 't aardrijk daavren doen van 't onbestemd geluid,
Dat met verscheiden' toon op rots en rotskloof stuit!
Dan stort' ze op de aarde in 't rond, dat dal en vlakten stroomen,
En juichen: ‘De overvloed heeft hier zijn plaats genomen!’
Dan juich' zy 't dorre zand, vallei en heuvel, toe:
‘Zijt vrolijk, juicht in d' oogst, dien ik u zaamlen doe!’
Dan bruische er als een zee, wier golven vrolijk klateren,
En sluimre allengskens in tot staande boezemwateren,
Wier vruchtbre vochtigheid den omtrek nooit ontbreekt,
Waar gy, mijn dierbaar Volk, uw heilige akkers kweekt!
Dan ik (my moge 't lot met zware rampen treffen!)
Hoe hoog heur vloed ook ga, zal 't hoofd er uit verheffen.
En schoon me een prangend wee door borst en ribben boort,
'k Bedwing me, en hou de klacht in 't volle hart gesmoord.
Voorlang reeds heeft my 't lot geoefend door zijn slagen,
En 't schriklijkst van den schrik kan thands my niet vertzagen.
De woede scherpt mijn woede, en 't onrecht zet me in vlam,
Den wolf een strijdbre leeuw, en zacht by 't weêrloos lam.
'k Ben alsem voor den haat, en honig voor mijn vrinden;
Voor die me ontzien, gedwee; verhard, voor kwaadgezinden;
En schoon de wufte wind met andren henen snort,
De zielsbedaardheid houdt mijn heupen vast gegord.
Geen lage wellust zal me, als andren, 't oog verblinden,
Beproeving deed me in 't leed het spoor der wijsheid vinden;
En, wien men vreeslijk houde, ik ducht geene overmacht:
'k Zij krachtloos, 'k ben een man, die de ondeugd fier veracht,
Zijn eigen waarde kent, en vlekloos zal bewaren,
Al kostte 't al het bloed dat ombruischt door mijne aâren.
Rechtschapen braafheid toch is 't heerlijkst praalgewaad,
En 't kostelijkst kleinood dat iemand achterlaat.
Want, wat zich-zelven ook volstandig moog gelijken,
De stervling is een stam, die uit de vrucht moet blijken,
Daar de allerschoonste in 't oog de wrangste sappen teelt,
De onzienlijkste, in zijn ooft het kiesch gehemelt' streelt.

aant. My kenn' men dus aan 't hart, dat uitblinkt in mijn daden,
En, eens door 't lot gehard, zich nimmer zal verraden:
Of zoudt ge, alschoon ge in 't rijs een taksken buigen mocht,
Een' hemelhoogen eik doen wijken uit zijn bocht?
Neen! dat my 't aardrijk kenne en voor mijn' moed leer vreezen!
Die andren niet onziet, zal altijd trefloos wezen;
Hem, hem, die 't ongelijk een weerloos voorwerp biedt,
Is elk een aspisslang, die naar zijn' boezem schiet.
Ja, zelfs de lage slaaf, wien, aan zijns meesters voeten,
Geen enkle waterteug den arbeid mag verzoeten,
De afhanklijkste in 't Heelal, beloont zijn zorg met smaad,
Dan zelfs, als hy zijn zweet voor hun ten beste laat.
'k Heb 's warelds loop gezien, en acht op 't lot geslagen;
Thands kenne ik 't, als een kleed, aan 't lichaam afgedragen.
Waar 't blind geluk ontbreekt, zinkt wijsheid machtloos neêr,
En daar 't het toeval wil, stijgt dwaasheid boven de eer.
Waar 't lachende geluk uw zijde heeft verlaten,
Zal de onschuld van 't gemoed, zal deugd noch godvrucht baten;
En daar, waar 't gunstig lot niet zelf uw zaak bepleit,
Verwacht ge een ijdle hulp van elks welsprekendheid.
Ach! slaan we een leerzaam oog op de afgeloopen dagen!
Wat zoudt ge een' blinde op weg naar 't rechte voetspoor vragen?
't Voorleedne toont den geest de duistre toekomst aan,
Voor hem, die 't ongeziene in 't zichtbre leert verstaan.
Wien eens 't begeerlijk hart den toom heeft afgeworpen,
Die zal, in 't slijk gebukt, verworpen drabbe slorpen:
Wiens hoop gematigd is en geen verwachting voedt,
Dien straalt, van waar 't ook zij, de glorie in 't gemoet:
En wie zich 't hart verhardt om lust in leed te stellen,
Dien zal de rust der ziel door vreugde en smart verzellen;
Maar spoorloosheid, die 't perk baldadig overschrijdt,
Benaauwt zich zelv den tred, al stapt zy wagenwijd.
Die 't edel zelfgevoel lafhartig kan verzaken,
Zal 't foltrend naberouw met gloênde fakklen blaken;
Maar werpt ge u in 't gareel der vleiende eigenmin,
Gy spant den schrikbren haat aan de eigen strengen in.
Wie eenmaal d' arm verrekt uit roekloos onderwinden,
Zal niets, hoe na 't hem zij, dan onbereikbaar vinden;
En wie te zwaar een pak op zwakke schoudren tast,

aant. Stort lichtlijk in zijn bloed, geleêbraakt door de last.
En wat 's de sterveling? wat ettelijke honderd'?
Helaas! zy staan gelijk, wanneer de weêrspoed dondert;
En niets is 't uwe, ô mensch, van 't geen ge op aard verwerft,
Dan 't gene een milde hand vooruitzendt eer gy sterft.
Wat laten wy van ons dan 't voorbeeld na op de aarde?
Wel! dat we een voorbeeld zijn, voor 't nageslacht van waarde!
Een voorbeeld, zeedlijk schoon, en dat tot volglust wekt,
Tot heil van 't menschlijk kroost, tot 's Scheppers glorie strekt!
Voor my; ik heb 't geval aan elke borst gezogen,
Nu bitterheid verslikt, en dan weêr zoeter togen.
Dus groeide ik op, en wierd (men geef dien naam my vrij!)
Betemmer van 't verdriet, welks rug ik stout berij.
Het menschdom is den dood ten voedergras geboren;
't Wordt daaglijks door zijn tong al weidende afgeschoren,
En, d' onafkeerbren muil, die tot ons streeft, bewust,
(ô Wonder!) spatten we uit in ongebonden lust.
Wy vreezen de Almacht, ja! Maar, als de schapenweider,
Die 't vee zich-zelv' betrouwt, verstoken van geleider,
Wanneer zich 't loof verroert, op 't minst geritsel beeft,
Maar daadlijk weêr zijn hart aan 't dartlen overgeeft;
Zoo siddren we als een blad, by d' aanblik van gevaren,
Maar weiden zorgloos voort, na 't eerste schrikbedaren.
Ach! dwaling hangt den mensch met klemmende armen aan,
En vruchtloos, grijpt ze eens vast, beproeft hy ze afteslaan.
Dan, reedlijk onderwijs zal edelaarte braven
Verbeetren, daar de stok de leeraar is der slaven.
Doch baatzucht slaat den geest in 't juk der slaverny;
Bedwing haar, sterveling, zoo zijt gy waarlijk vrij!
Ik heb, hoe zeer ik me ook van andren moest beklagen,
Mijn' broedren steeds een hart vol teêrheid toegedragen;
En, ach! zoo 't heerlijkst zwaard ten laatste weerloos wordt,
Het edelst renpaard-zelf in 't loopperk nederstort,
Wie doet me een' mensch, zoo groot, zoo rein van hart aanschouwen,
In wien de menschlijkheid geen' toegang heeft behouën?
Neen, 's stervlings deel is geen volmaaktheid; zoek vrij rond!
Het schittrendst hemellicht heeft zelfs zijn' avondstond.
Slechts enklen is 't vergund, met altijd vaste schreden
Op de eedle baan der deugd voor andren uit te treden:

aant. Zy zijn 't, wier levensloop een geurrijk bloemperk is,
Met morgendaauw besproeid, en altijd even frisch.
Wat ware 't leven zoet, indien de bloei der dagen,
Zich lachende aan de dood ten offer op mocht dragen,
Of de eedle kracht der jeugd ons bybleef tot aan 't graf,
En niets aan d'ouderdom ter plondring' overgaf!
Dan zacht! vergunde ons 't lot de goedren van het leven,
't Was, om ze op d'eersten wenk ten opeisch' weêr te geven.
Wat randt dan 't wreevlig hart Gods weldoende Almacht aan?
't Is 't zijne, en werd ons nooit ter wilkeur' afgestaan.
Neen, dat we, ons lot getroost, aan de algemeene plagen
Geen voorrecht voor ons-zelv', maar les en voorbeeld, vragen.
Vaak woonde ik op den tocht door 't hart der woesteny,
De doffe sluimerzucht van 't zorgloos harte by,
Terwijl de duistre nacht op 't aardrijk nederhukte,
Het lastbeest nog zijn borst in 't rulle zandbed drukte,
De wildernis in 't rond in doodsche stilte sliep,
En niets dan 't uilgeknars ter koele nachtwaak riep.
Dan zag ik 't jeugdig hoofd, van dof gesuis bevangen,
Zich leevren aan den slaap, en op den boezem hangen;
Ja, snorken machtloos in op 't halfgetoomde paard,
En tuimlen met den zaâl al ronkende over de aard.
Dan rende ik dikwerf rond om d'ijver aan te zetten,
En riep den traagaarts toe, terwijl zy 't werk verletten:
‘'t Ontijdig rusten is vermoeinis: spoedt, ai spoedt!
De tijdige optocht wordt door 't eind der reis vergoed.’
Vaak dwaalde ik om een' dronk naar ingestorte bakken,
Bedolven onder 't puin en overstelpt met wrakken;
Onnaakbaar door 't geraamt' van vooglen, daar versmacht;
Van wolfgehuil omringd, dat naar verversching tracht.
Vaak roostte ik aan een vlam, uit harstig hout gedreven,
Het sobere avondmaal, my door mijn schicht gegeven:
Verduurde op 't kaal gebergt' de heete middagwacht,
Schoon 't lichaam onder 't gaan geen schaduw met zich bracht;
En borg, in holle nacht, voor de opgejaagde dieren,
Den reizende aan mijn' disch, by heldre legervieren,
Wier luister verr' in 't rond een gastvry schijnsel gaf.
ô Hemel! welk een' zucht dringt my dit denkbeeld af!
Steeds blijft me in 't sluimrend brein het zelfde droombeeld waren,

aant. Streeft wildernissen door, en nacht, en nachtgevaren.
Wie leerde u 't donkre ros bestijgen van de nacht,
ô Dierbre hersenschim? wie heeft u hier gebracht?
Waar hebt ge, ai meld my zulks, van Perzie ooit vernomen?
Wat rijkdom 't onderscheidt? wat aakligheên 't omzoomen?
Reeds dikwerf vroeg men my, wat me uit een Landstreek toog,
Zoo lieflijk aan mijn hart, als heerlijk in mijn oog?
Ik andwoord': 't Is 't besluit van 't Eeuwig welbehagen,
'Dat 's menschen deel beslecht: Gods vrijmacht moogtgy 't vragen.
Wat weet de stervling toch van 't geen zijn daden richt?
Hy werkt, maar God bestiert, en 't zwijgen is zijn plicht.'
Waar 't mooglijk, dat een mensch de perken om zou stooten,
Waar in Gods Almacht-zelv zijn baan heeft afgesloten?
Neen! nimmer! hoe 't ook ga! Het wislend lotgeval
Ligt knielende aan uw' throon, ô Koning van 't Heelal!
De weerspoed bruisch' dus vrij in buldrende onweêrvlagen
Ja, moge 't vet gebeente aan dorre splinters knagen!
Wat nood? 't verdorde in 't veld verwacht een nieuwe Lent',
En de armoê juicht van heil, waar 't Godlijk oog zich wendt.

Dan ach! want brengt ge ons hier voor dartle maagdelonken,
Die dwars door 't hangend floers uit weeldrige oogen vonken,
Gy, Vrouwtjens? Welk een waan heeft u 't verstand misleid?
Voegt groene minnelust by dorre somberheid?
Bloos, Grijze, een frissche maagd aan stalen huwlijkssnoeren,
Gelijk een offerlam ter slachting' heen te voeren!
Te schandlijk waar 't bestaan: met uitgevallen hair
En grijsgeworden kruin, te dartlen by de baar!
Neen! voer me een rijper maagd, zoo vaak gy wilt, in de armen;
Een maagd van tachtig jaar, die grijzaarts mag verwarmen;
Aan wie ik, als een bruid, den sluier rukk' van 't hoofd,
En wier versterkend vuur geen water heeft verdoofd:
Wier gloed, by 't licht der zon zich spieglende in den beker,
Om de eer des voorrangs strijdt, van de overwinning zeker:
Waar meê ik 't hart verkwikke, en toedrinke aan een' vrind,
Die, vrolijk by den wijn, een schuldloos schertsen mint,
En wiens bespraakte mond, door gulle vreugd ontsloten,
Van paarlen overvloeit en diamanten booten,
Het zij hy 't eêlst gebloemt', van andren zaamgegaârd,

aant. Of eigen hersenvrucht, met zangrig kwelen paart.
'k Beproefde, 't geen de Jeugd een' stervling doet verwerven;
Maar 't is verdienste-alleen die overblijft na 't sterven.
Is dan mijn dood naby? 'k voleindde 's levens baan,
En 't geen zijn perk bereikt, heeft billijk afgedaan.
En leve ik voort? welaan! ik zal me aan 't lot gewennen;
Ik leerde 't van naby in zijn vermomsels kennen.
't Zij verr', zoo lang me een vonk van kennis oovrig zij,
Dat ik den snoodaart volge op 't pad der huichlary,
Of, dat my 't drukkendst leed tot laagheid doe vervallen,
Of 't weeldrigst van 't geluk tot overmoedig brallen!

1795.

Dichtstukken van Boëtius.

Boëtius in zijnen kerker.*

Roerde ik in 's levens bloei de schelle cytersnaren,
Thands dwingt my 't zuchtend hart een' droeven toon te slaan.
De Zangberg treurt my voor, met losgerukte hairen,
En 't Treurdicht net zich 't oog met geen' geveinsden traan.
U toch, u heeft voor 't minst, ô dierbre Zanggodessen,
Vervolging, schrik, noch boei, van mijne zij' geschaakt:
Thands zijt ge in zwakte en druk mijn trouwe troosteressen;
Eens hebt ge in blijder jeugd mijn glorie uitgemaakt.
Door ramp op ramp verhaast voor 't klimmen van mijn jaren,
Heeft de ouderdom zijn' last by al mijn wee vervroegd,
Mijn' schedel, voor den tijd, bedekt met zilvren hairen,
En 't uitgemergeld lijf met voren doorgeploegd!
Hoe lieflijk ware een dood, die wrange levensdagen
Naar 's droeven beê verkortte, en op den wensch verscheen!
Maar ach! hoe stopt hy 't oor voor ons erbarmlijk klagen,
En trekt de hand van 't oog dat wegsmelt in 't geween!
Wen my 't ontrouw geluk zijn valsche gunst verëerde,
Bedreigde 't uiterste uur mijn leven van naby:
Nu, daar 't bedrieglijk lot zijn aanschijn van my keerde,
Nu rekt zich 't haatlijk perk, en heeft geen eind voor my.
Wat hebt ge, ô wufte hoop van ras verdwenen vrinden,
Zoo dikwerf mijn geluk verheven in uw' waan!
Ziet, ziet mijn' toestand thands, ô al te licht verblinden!
Die neêrstort, heeft die ooit op vasten voet gestaan?

Libr. I. Metr. I.

* Verspreide Gedichten II, 1.

Neêrslachtigheid.

Hoe kwijnt de geest, in diepe smart gestort!
Hoe gaat hy zich, onttrokken aan zich-zelven,
Als aardsche zucht d'ontzinden wrevel port,
In vreemde nacht en duisternis bedelven!
Hy! eer gewoon, met onbedwongen vlucht,
Der heemlen ruim naar vrijkeur door te streven;
De gloênde zon te volgen door de lucht;
De kille maan alom op zij' te zweven;
En star by star, die in haar kringen zwiert,
Op 't duistre spoor haars omloops te verrassen,
En waar zy keert, of uit haar ringen giert,
Haar eigen baan op 't loopveld aftepassen.
Ja, hy, die weet, den oorsprong na te gaan,
Van waar 't geblaas der ratelende winden
Het watervlak in golven op doet staan,
En hun geweld zich ijlings in laat binden:
Wat geest dit Al doet wentlen om zijn as:
Waarom 't gestarnte, aan 't glimmend Oost verrezen,
By avond duikt in 's aardrijks Westerplas,
Om 's ochtends weêr op de eigen post te wezen:
Wat in de Lent' de lucht zoo lieflijk stooft,
Om 't bloemrijk veld in frisschen bloei te stellen:
Hoe 't Herfstsaizoen, by 't zwellend boomgaardooft,
Den wasdom stort in zwangre muskadellen?
Hy! hy, die dit, die duizend wonderheên,
In 't diepst geheim omzwachteld voor elks oogen,
Door eigen kracht van oordeel weet te ontleên,
Hy zijgt daar neêr in redloos onvermogen!
Daar ligt hy dan, met uitgevonkeld licht,
Den hals bezwaard van ketens die hem prangen;
En, neêrgedrukt door 't persende overwicht,
Is de aard het al, waar aan zijn oog blijft hangen.

Libr. I. Metr. II.

Verlichting.

Toen week in eens die akelige nacht
(Die als een mist mijn zinnen had betogen)
Van 't dof gezicht, en de eerstverloren kracht
Herstelde zich in mijn heropende oogen.
Dus, wen een Zuiderstorm zich gierend nederstort
En 't firmament bewolkt met dichte regenvlagen,
Het zonlicht schuilgaat eer 't gestarnt' begint te dagen,
En de aard met duisternis als overgoten wordt;
Als dan de Noordenwind, ten kerker uitgeschoten,
Die nacht van neevlen klieft en van den hemel vaagt,
Den weggebannen' dag op nieuw te voorschijn daagt,
En 't onderschepte licht een' doorgang heeft ontsloten,
Dan breekt het ijlings uit, en schittert van omhoog
Den stervling onvoorziens in 't opgetogen oog.

Libr. I. Metr. III.

Ontrefbaarheid.

Hy, die, bedaard, zijn' geest in ware kalmte richt,
't Onbuigbaar lot met voeten weet te treden,
En 't wuft geval, in voor- en tegenheden,
Verwachten kan met onverwrikt gezicht:
Dien zal geen woên van bulderende golven,
In ziedend schuim uit d' afgrond opgestookt;
Geen zwavelpoel, die Etnaas boezem kookt,
Als 't barstend vuur, te lang in de asch bedolven,
Zijn haardsteê sloopt, en door haar navel breekt;
Noch bliksemgloed, die 't hoog gebergte ontsteekt;
Noch overmoed van aartsgeweldenaren
Het hart vervaren.

Wat zijt ge van 't geweld van wreede dwingelanden
Ontzet, ellendigen? Zy woeden zonder macht.
Legt in uw eigen hart de hoop en vrees aan banden,
Hun grimmigheid behoudt geen kracht;
Maar hy wien de angst bekruipt van duchten of verlangen,
Weet, van zich-zelven niet, maar andren, af te hangen,
Geeft zelf den weêrstand op, by 't allereerst ontzeg,
En werpt, in 't deinzen, schild en harnasplaten weg;
Ja, zwoegend zonder doel of orden,
Haakt zelf de keten vast om by gesleept te worden.

Libr. I. Metr. IIII.

Aan God.

ô Bouwheer van 't gewelfde firmament,
Die, op uw' throon onwankelbaar verheven,
Den hemel in gezwinde kringen wendt,
En star by star de wet hebt voorgeschreven!
De staâge wet, die, nu, met vollen gloed,
De blanke maan heur' broeder toe doet lonken,
En 't mindre heir der starren zwichten doet
Voor 't spiegellicht der hem ontleende vonken;
En, dan weêrom, met flaauwgehorend licht
Van nader by aan Febus gouden stralen
Haar' zilverglans verliezen voor 't gezicht,
En 't bleek gelaat verduisterd onderhalen.
Die de eigen star, die, als de dagtoorts zinkt,
De kille nacht vooruittrekt uit de kimmen,
Met zwakker licht op nieuw te wagen dringt,
Als voorboô van des uchtends eerste glimmen.
Gy sluit, wanneer de barre wintertijd
Het woud ontblaârt, den dag in minder stonden:
Gy, als de gloed den vasten kleigrond splijt,
De snelle nacht in meerbekrompen ronden.

Uw wil verdeelt het wisselbeurtig jaar,
En doet Zefier de lovers wederbrengen,
En Sirius de hooggeschoten air,
(Nog kortlings zaad) tot volle rijpheid, zengen.
Niets, niets, dat ooit aan de eensgestelde wet
En vasten band der ordening ontwassen,
Zich uit den kring van zijn bestemming zet,
Of zich onttrekt op stand en plicht te passen.
Maar Gy, die 't al naar zekere einden richt,
Wat trekt ge alleen, Beheerscher aller dingen,
Den opslag van uw heilig aangezicht
Van 't lotbeheer der zwakke stervelingen?
Waar, waarom draait de keer van 't glibbrig lot
Zoo telkens om? Ten hoogen stoel gestegen,
Trapt de onverlaat d'onnoozele op den strot,
En de onschuld koomt het loon der gruwlen tegen.
De heldre deugd ligt in eene zwarte mist
Van nevelen uit elks gezicht verdrongen;
Het onrecht wordt met looze kleur vernist,
En 't heiligst recht op valschen schijn besprongen.
Geen meineed meer, geen arglist schroomt de wraak;
Maar, daar ze zich ten val der staten scherpen,
Schept zich 't bedrog een gruwelvol vermaak,
Om aan heur stem de Vorsten te onderwerpen.
ô Wie dan ook der dingen schakel bindt,
Zie eenmaal neêr op deze onzalige aarde!
In d' omtrek van uw Godlijk albewind
Is 't menschdom toch geen ondeel zonder waarde.
Zie ons gesold op 't meir van 't wuft geval!
Bedwing, ô God! de slingerende baren,
En doe onze aard als 't onbeperkt Heelal,
Onwankelbaar den band der plicht bewaren!

Libr. I. Metr. V.

Gezette tijd.

Als het felle kreeftgestarnt
Door de zonnestralen barnt,
Gaat des landmans hoop verloren;
En zijn ruimgeschoten graan
Vraagt hy aan de ontrouwe voren
Vruchtloos weêr, om 't goudgeel koren
Op zijn wagenen te laân.

Wilt gy frissche violieren,
Zoek ze niet in 't dorre bosch
Als de winden met hun vieren
Door de schrale velden gieren,
By des aardrijks winterdosch.

Vruchtloos strekt ge graâge handen
Naar een' jongen lentesprank;
Lust u 's wijnstoks godendrank,
Doet de druif u watertanden,
Bacchus heeft zijn druivenvocht
Aan den najaartijd verknocht.

Alles is zijn tijd beteekend:
Ieder tijdstip kent zijn plicht.
Beef, een orde stout verbrekend,
Door Gods wijsheid ingericht.
Voorbaat, die zich wijzer rekent,
En die vaste wetten stoort,
Brengt geen' blijden uitslag voort.

Libr. I. Metr. VI.

Geestbedaardheid.

Verborgen in 't duister
Van 't wolkengevaart,
Verdwijnt 's hemels luister
Aan de oogen der aard.
Wen buldrende buien
Den golvenden plas
Tot heuvelen kruien,
Beroert hy zijn glas.
De vochtkristallijnen,
Zoo klaar als de lucht,
Verliezen 't doorschijnen,
Met slijken bevrucht.
En 't vlieten der beken,
Van hoogtens gestort,
Dat rotsen kan breken,
Wordt dikwijls geschort,
En ziet onder 't stroomen,
Zijn driftige vaart
Op 't schichtigst betoomen
Door klompen van aard.
Dus, tracht ge de waarheid,
In nevelloos licht,
Te zien met de klaarheid
Van 't helderst gezicht,
En wenscht ge te treden
In 't zekere spoor,
Naar 't leidsnoer der reden;
Zoo stel u dit voor:
Maak trefloos te wezen
Voor vreugd en voor smart;

Geef hopen en vreezen
Geen' toegang in 't hart.
't Verstand is verduisterd,
De vrijheid verheerd,
De wil ligt gekluisterd,
Waar hartstocht regeert.

Libr. I. Metr. VII.

Fortuin.

Wen zy met trotsche hand den kans des noodlots wendt,
Wordt ze als een woeste vloed die uit zijn boorden rent,
Door dolle razerny die niets ontziet, gedreven;
Trapt Vorsten, lang geducht, balddadig op den kop,
En beurt het hangend hoofd des neêrgeslagen' op,
Om 't, door een' nieuwen val, te zwarer krak te geven.
Zy hoort naar weeklacht niet noch jammerlijk geween,
Bespot de tranen zelfs, die ze uit vermaak doet vlieten;
En, wilt ge een treffend blijk van hare grilligheên,
't Is, als een zelfde stond 't ontbeeren en 't genieten,
Het heil en 't onheil hecht aan een.

Libr. II. Metr. I.

Onvergenoegdheid.

Schoon de overvloed, met volgeladen' horen
En nooitvermoeide hand,
Meer schatten storten mocht dan 't opgekruide zand,
Door stormen saamgehoogd, miljoenen telt aan 't strand,
Of, dan de nacht gestarnt aan 't firmament doet gloren;
Nog liet de sterveling, hoe veel de hemel gav',
Van zijn geklag niet af.

De Godheid moge in gunst zijn' staâgen wensch outfangen
Zy kwiste bergen goud!
Doe luister, eer, en roem, aan zijne wenken hangen!
't Is niets, 't is min dan niets voor 't onverzaad verlangen,
Dat maat noch palen houdt.

De vratige begeerte, onvatbaar voor 't genieten,
Verslindt verkregen goed, en gaapt met hollen strot;
En hoe 't geluk haar meer by stroomen toe moog schieten,
Haar dorst ontsteekt te meer, en eischt te meer van 't lot.

Wat rijkdom zal in 't eind' het rustloos hart vernoegen?
Wat breidel 't hollend dier beteuglen in zijn vaart?
Nooit, nimmer is hy rijk, die door zijn angstig zwoegen
Behoeftig wordt verklaard.

Libr. II. Metr. II.

Onbestendigheid.

Zoodra de gloênde zonnekar
Haar eerste stralen spreidt,
Verbleekt de dofgeworden star
Voor heure meerderheid.
Als 't woud door Zefirs zoelen aâm
Van lenteroosjens bloeit,
De stormwind schudt de takjens saam,
En 't tronkjen is verschroeid.
Vaak blinkt de zee by kalme lucht
Met effen spiegelvlak,
Vaak heft haar 't buldrend windgerucht
Naar 't weemlend starrendak.
Zoo wisslend staat het gantsch heelal
Op wankelbaren voet!
Wat acht ge op gaven van 't geval,
Op ras vervlogen goed?
Ga, stervling, bouw op ijdlen schat!
Een wet staat eeuwig pal:
Dat nimmer 't geen een' oorsprong had
Bestendig wezen zal.

Libr. II. Metr. III.

Middelmaat.

Die zich veilig neêr wil zetten,
Waar geen blazend windgegons,
Waar geen dreigend golfgebons,
Muur en grondslag zal verpletten,
Die vermij het zuigend zand
Van het onbetrouwbaar strand,
En de kruin der steile bergen,
Die de felle winden tergen.

Losse grond weêrstaat geen zwaarte,
  Licht ontschietende aan 't gesticht;
  Daar de orkaan zijn woeden richt
Tegen 't trotsche berggevaarte.
  Wat daar ook verlokken zou,
  Schuw 't gevaar van zulk een' bouw,
En, bedachtzaam op zijn zwakte,
Kies een vrije vaste vlakte.

Schoon der winden samenhorten
  Dan de baren schokt en klutst,
  Gy leeft veilig en gerust
Daar gy 't alles in ziet storten;
  En, waarheen het onweêr trekt,
  Door uw laagte-zelv gedekt,
Slijt gy ongestoorde dagen,
En belacht de dondervlagen.

Libr. II. Metr. IIII.

De Gouden Eeuw.

  ô Al te zalig de oude tijd,
  Vernoegd met wat de staâge vlijt
Van nooitbedriegende akkers maaide;
  Die, niet verpest door weeldrigheid,
  Den honger, door geen kunst bereid,
Met lichtverkrijgbare eikels paaide!

  Toen wist men nog den zuivren drank
  Uit Bacchus goddelijken rank
Met geenen honingzeem te mengen,
  Noch door het Tyriesch strandvenijn
  Den glans van 't Oostersche satijn
Een' vreemden luister aan te brengen.

't Verkwiklijk veldgroen schafte altijd
Een overheilzaam rusttapijt;
Het kronklend beekjen, frissche togen;
En de uitgebreide lindentak
Een luw en veilig zonnedak,
Voor die zich in zijn schaduw bogen.

Toen had men noch het ruime zout
Om vreemde waren niet bebouwd,
Noch linnen wieken aangeschoten:
Toen zweeg de felle krijgstrompet,
En 't staal werd van geen bloed besmet,
Door zoeneloozen wrok vergoten.

Want welk een onverbeeldbaar woên
Kon daar naar wapens grijpen doen,
Wanneer men de eerste wond zag bloeden,
En nergens voorwerp had of doel
Waarmeê zich 't onverstokt gevoel
Den wreeden bloedstroom liet vergoeden?

Ach! keerde thands 't geschapendom
Tot de oude zeden wederom!
Maar, heviger dan Etnaas vlammen,
Blaakt hebzuchts onverzaadbre gloed
't Verwilderd menschelijk gemoed;
En laat zich door geen krachten tammen.

Wie was het, wiens gevloekte hand
Het eerst uit 's aardrijks ingewand
't Verborgen goud heeft opgegraven,
En 't weggescholene gesteent'
Den doodelijken glans verleend,
Waarvoor ons heil en rust begaven?

Libr. II. Metr. V.

Aardsche hoogheid.

Wijdruchtig zijn de gruweldaden
Des woestaarts, die, door broedermoord
Tot moederslachting aangespoord,
In Romens edelst bloed dorst baden. -
Die, zelf van moeders bloed bemorst,
In 't kille lijf, ontbloot voor de oogen,
Door schrik noch tederheid bewogen,
't Verwelkte schoon waardeeren dorst. -
Dit schrikdier, hoe van gruwlen dronken,
Hield aan zijn' zetel vastgeklonken
Wat volken Febus oog aanschouwt,
Van daar hy 't eerst ten wagen steigert,
Tot daar hem 't stralen wordt geweigerd
Door 's warelds Westelijke zout;
Met die, wie 't koude Noord doet trillen,
En, die in 't altijd gloeiend zand,
Waar 't blakerende Zuiden brandt,
De krachten van hun lichaam spillen.
Dan, wierd zijn dolle boezemdrift
Door 't hooge staatsgezag gelenigd? -
Neen: 't was met langzaam werkend gift
't Gereede moordstaal saamvereenigd.

Libr. II. Metr. VI.

Glorie.

Die 't hoogste goed in glorie stelt,
En roekloos om haar schaduw snelt,
Zie op 't onmeetlijk ruim der wijde Hemelzalen,
En 's aardrijks engbekrompen' ban;
En schaam' zich, met een' naam, hoe wijd verbreid, te pralen,
Die zelfs zoo kleen een vak niet gants vervullen kan!

Wat woelt de trotsche om niet, om zijne hals te ontwringen
Aan 't juk der sterflijkheid?
't Gerucht wordt vruchteloos door verre wareldkringen
Gevoerd en uitgebreid,
En 't hooge huis verguld met blinkende eeretittelen;
De ontzachelijke dood sloopt tevens groot en kleen,
Bespot den ijdlen pronk waarmeê zich vorsten kittelen,
En maakt ellende en eer in alles lotgemeen.

Waar zijn de beenders thands van die doorluchte Grooten,
Zoo roemrijk in elks oog ten grafkuil' neêrgedaald?
Hun onverstorven faam is in een' naam besloten!
In weinig letters van een enklen naam bepaald!
En, zoo we een wonder zoet aan schoone woorden hechten,
Weet 's dooden rustende asch van 't geen ons oor bekoort?
Neen, als natuur en tijd van 't menschlijk lot beslechten,
Brengt de ijdle wind eens naams geen langer leven voort.
Onkenbaar heel en al, brengt ons geen faam in wezen:
En, stervling, wacht gy dit en leven in het graf?
Zoo hebt ge by den dood een' tweeden dood te vreezen,
En 't nijdig tijdverloop breekt uw verwachting af.

Libr. II. Metr. VII.

Liefde.

Zoo 't Heelal op vasten voet
Zijne beurten wisslen doet;
Zoo der stoffen strijdigheên
Met elkaâr in bondschap treên;
Zoo de gouden zonneglans
't Heldre daglicht voert ter trans;
En het maanlicht op den nacht,
Ons door de avondstar gebracht,
Met heur' bleeken schijf regeert;
't Vaste strand de baren keert,

Opdat Nereus vratig nat,
Nimmer, aan den band ontspat,
Zonder boord en zonder toom
Over 's aardrijks boezem stroom';
Alles is dus vastgezet
En verbonden aan die wet,
Door den hoogsten liefdegloed,
Die wat wezen draagt, behoedt,
Aarde en zee in handen heeft,
En den hemel wetten geeft.

Zoo hy ooit dien vasten band
Liet ontglippen aan zijn hand,
Al wat thands vereenigd gaat
Borst straks uit in fellen haat,
Deed elkaâr een' oorlog aan,
Die de wondre kunsttuigraân,
(Die hun trouwvereende kracht
In zoo schoon een werking bracht)
Van het heerlijk Godsgebouw
In een' oogwenk sloopen zou.

't Is door hem dat volk en land
Hun verbonden houdt in stand:
Hy is 't, die de heilige echt
Met een kuische min doorvlecht:
Hy, die ook den vriendschapsplicht
Zijn verheven rechten sticht.

Zalig 't menschelijk geslacht,
Zoo door de eigen liefdekracht,
Die de hemeltrans bestiert,
Ook hun ziel geregeld wierd!

Libr. II. Metr. VIII.

Voorbereiding.

Wilt ge een welig land bezaaien,
  Zuiver 't eerst van 't wilde kruid;
  Ruk de heesterwortels uit,
  Om den korenoogst te maaien.
Zoeter is des bietjens zweet,
  Als men eerst in alsem beet.

't Starrenlicht heeft schooner luister,
  Na het bulderend geluid
  Van het regenbrengend Zuid'.
Lucifer verjaagt het duister,
  Eer de schoone Dageraad
  Heur gespan ter heirbaan laat.

Leer ook eerst het valsche kennen,
En uw hals het juk ontwennen,
  Daar gy aan gekluisterd zijt;
Dat ge dan met vrijer zinnen
't Ware goed moogt leeren minnen,
  Van beneveling bevrijd.

Libr. III. Metr. I.

Natuurloop.

't Draaft alles rustloos om, als in één' zelfden kring,
Een tuimlend rad gelijk, in staâge wenteling.
SALOMO.

  Hoe vrouw natuur met wijze hand
    Der dingen teugel voert,
  En door een' onoplosbren band
  Geheel de wareld houdt in stand,
    En alles samensnoert:
Dit lust my op mijn taaie snaren
In schelle zangen op te klaren.

Schoon Jubaas Leeuw, den boei gewend,
Uit 's menschen handen spijst,
En dien hy voor zijn' meester kent,
De vrees, door slagen ingeprent,
In valsch ontzag bewijst;
Wanneer hy eenmaal bloed mag leken,
De ontleende tamheid is geweken.

Dan neemt zijn aangeboren aart
In 't bruischend hart den keer:
Hy brult, en schudt met maan en staart,
De keten, die zijn' hals bezwaart,
Aan stukken by zich neêr;
En 't eerst der offers van zijn tanden
Is, die hem kluisterde in zijn banden.

Het vinkjen op der linden top
Zing' zoete melody;
Men sluit ze in 't enge kooitjen op,
En vull' haar d' altijdgraâgen krop
Met keur van lekkerny!
Zoo dra zy slechts het woud mag rieken,
't Verlangen klept haar hart en wieken.

Straks schreeuwt zy om de buitenlucht
Met hunkerend geraas,
En, hupplend om de ruime vlucht,
Vertreedt zy, in hare ongenucht,
Het voorgelegen aas.
Het woud is 't voorwerp van haar zangen,
Het woud, haar eenigste verlangen.

Het stevig twijgjen, met geweld
Verbogen in de hand,
Wordt daadlijk uit zijn bocht hersteld,
Zoo dra de kracht, die 't had bekneld,
Heur poging slechts ontspant,
En 't zal zijn saamgedrongen enden
Terstond in de oude richting wenden.

De zonnekar voleind zijn baan
In 't westelijke meir,
Maar spoedt, langs ongeziene paân,
Naar 't oostlijk eind van d' oceaan,
Zijne eerste standplaats, weêr.
't Houdt al een eindloos ommezwinden,
En zoekt zijn' aanvang weêr te vinden.

En niets bleef ooit de palen in
Van d' eensgezetten tocht,
Maar dwarrelde af naar eigenzin,
Zoo 't eind niet uitliep in 't begin,
En dus den kring volwrocht.
't Keert al geduurzaam in zich-zelven,
En draait met 's hemels stargewelven.

Libr. III. Metr. II.

Rijkdom.

Schoon de onverzade vrek by nooit verdroogde stroomen
Van schatten overvloei, zijn hebzucht nooit genoeg,
Zijn hals met parels laad van Amfitrites zoomen,
En welige akkers lands met duizend ossen ploeg'.
Nooit laat de bange zorg hem levende af te kwellen:
Nooit zal 't verganklijk goed hem na de dood verzellen.

Libr. III. Metr. III.

Eerteekenen.

Hoe trotsch gedoscht in Tyrische gewaden,
En met smaragd en parelen gehuld,
Toch leefde hy met aller haat beladen,
Wiens naam nog steeds 't heeläl met schrik vervult.
Hy echter, hy! die Nero, elks verachting,
Deelde eergestoelten uit, en waardigheên, en schat:
En stellen wy dan nog ons welzijn en verwachting
In 't geen 't ellendigst mensch in zijn beschikking had?

Libr. III. Metr. IV.

Macht.

Die machtig tracht te wezen,
Betemm' de woeste tochten,
En buig' geen weeke schouders
Voor 't juk van vuige lust!
Want schoon des Indus oever
Voor uwe wetten siddert,
En 't afgelegenst Noorden
Uw' gouden' scepter kust;
Wat is het voor vermogen,
Geen akelige zorgen
Van 't hart te kunnen drijven,
Dat hongert naar de rust?

Libr. III. Metr. V.

Adel.

Heel 't geslacht der stervelingen stamt van eenen oorsprong af!
Een is 's warelds Albeheerscher, een, die 't alles wezen gaf.
Hy gaf aan de zon heur stralen, hy de maan heur bleeken glans;
Hy gaf menschen op het aardrijk, starren aan de hemeltrans.
Hy hechtte aan vergangbre leden, zielen uit het geestenrijk:
Hy is Vader aller menschen; heel zijne afkomst goddelijk.
Wat braltge op verstorven vadren! zie waaruit uw stamboom sproot!
Mensch! verhef uw' fieren schedel!
Slechts de booswicht is onedel,
Die zijn' oorsprong laf verstoot!

Libr. III. Metr. VI.

Lustgenot.

Dit is alle wellust eigen:
Haar genot brengt prikkels meê;
En, gelijk aan 't vluchtig bijtjen
Van Hymettus heuvelklee,
Haar verlokkelijke honig
Wordt ter naauwernood gesmaakt,
Of zy vliên en laten d'angel
In 't getroffen hart gehaakt.

Libr. III. Metr. VII.

Onwetendheid.

Helaas! hoe verr', hoe jammerlijk verleidt
De droeve onwetendheid
Den stervling van het spoor! - Gy tracht van groenende eezen
Geen goud, van 's wijnstoks schors geen diamant te lezen:
Gy stelt voor 't stroomgeluk op 't hoog gebergt geen net,
Noch drijft uw moedig ros op 't Tusciesch strand te wed,
Om, in de woeste watervlagen,
Het wildbraad voor uw' disch te jagen. -
Zelfs kent ge, ô werkzaam menschdom, meê
De diep in 't zilte nat verscholen
En heimlijk overdekte holen,
En weet waar de onbetrouwbre zee
Zijn gloeiend purper teelt en blanke parelvisschen,
Zijne oesters op de klippen mest,
Zijn glanzig bloedkoraal op 's afgronds bodem vest,
En harde schaalvisch haakt in ruige waterlisschen.
Maar waar dat heilgoed schuilt, waar naar ons 't harte trekt,
Dat heilgoed, dat alleen voldoen kan aan ons pogen,
Zie daar, ô sterflijk mensch! wat nooit uwe aandacht wekt,
Waarvoor ge u nooit vermeet tot oopnen van uwe oogen!
Helaas! wat tast ge blindling om,
En zoekt in 's warelds slijk een kleinood op te wroeten,
Dat verr' van de aardsche draf by 't zalig geestendom
In de algenoegzaamheid der Godheid is te ontmoeten.
Waar is de straf, die op uw dwaasheid past,
Verdwaasde mensch! - Vaar voort, om eer en schat te rennen;
En, hebt ge 't valsche goed met arbeid saamgetast,
Leer dan, niet eer, de ware schatten kennen!

Libr. III. Metr. VIII.

[aant.] Aan God.

ô Gy, die 't wareldrond naar één bestendige orden
Bestiert; die aarde en zee en hemel hebt doen worden;
Den tijd uit de eeuwigheid hervoortriept, en zijn baan
Afbakende om zijn' weg onstoorbaar af te gaan;
Die, zelf onwrikbaar, 't al beweging schenkt en leven!
Wien niets bewegen konde om iets bestaan te geven
Dan uwe goedheid; zelf het opperst goed alleen,
Van vlekken zuiver! Gy, die uw volkomenheên
U zelv' ten voorbeeld stelt, en, door geen macht te omperken,
Zelf schoonheid, 't schoon bevat en uitdrukt in uw werken!
Die, aan u-zelv' gelijk, in alles ongewraakt,
't Volmaakte van 't geheel door ieder deel volmaakt!
Gy legt de hoofdstof vast aan 't snoer der samenstemming,
In duurzaam evenwicht, 't geen schokken vreest noch stremming;
Dat koude en gloed, en droogte en vloeistof onderling
Zich schragen; 't fijner vuur niet aan den band ontspring',
Noch 's aardrijks logge klomp ter neêr zink' door zijn zwaarte.
Gy vormde tusschen geest en 't redenloos geäarte
De menschelijke ziel van middelbaren stand,
En bracht haar met het stof in 't wonderbaarst verband;
Niet om door 't lichaam slechts haar leven te verspreiden,
Maar zich door beider kring by beurten uit te breiden,
En in zich-zelv gekeerd, haar eigen vatbaarheên
Te zien, en 't groot heelal te schildren in het kleen.
Gy-zelf, gy voert de ziel, als op een' wolkenwagen,
Door aarde en hemel, en uw godlijk welbehagen
Roept ze eenmaal weêr te rug tot uw genoegzaamheid.
Gy, oorsprong van 't heelal, en oppermajesteit!
Gy, geef gy dat mijn ziel uw' zetel moog genaken;
Geef haar, de bron van 't goed, die zuivre bron, te smaken;
Het licht te ontdekken; en het schemerend gezicht
Onafgewend op u te vesten, zee van licht!
Verdrijf de nevels en des aardrijks zwarte dampen,

Die om ons zweven en dien heldren glans bekampen;
En straal ons toe! Want gy, gy zijt het, die verkwikt;
Gy, kalmte en rust van hun op wie uw aanschijn blikt!
In u, in u te zien, bestaat het eind des levens,
Die einde en aanvang zijt, en weg en leidsman tevens.

Libr. III. Metr. VIII.

Rust.

Koomt herwaart, gy, gebonden slaven,
Die de onverbreekbre boeien kust
Van die bedriechelijke lust,
In de aardsche zielen ingegraven.

Hier is de rustplaats van uw zwoegen;
Hier de eenge toevlucht, waar de ellend
Haar schreden veilig henen wendt;
De blijfbre haven van 't genoegen.

Noch 't geen of Taag of Hermus stroomen
In glinsterende zanden schenkt;
Noch 't geen des Indus vloed vermengt,
Aan 's aardrijks aangestoken zoomen;

Noch goud, noch diamanten luister,
Verlicht de blindheid van 't gezicht,
Veeleer versluit hy 't blinkend licht,
En houdt de ziel verstikt in 't duister.

Wat in die duurgeschatte panden
Behaaglijk is of harten streelt,
't Is alles diep in de aard geteeld
En roof uit 's aardrijks ingewanden.

Maar 't flikkren van des hemels zalen
Verdrijft de dikke nacht der ziel;
En wien dit licht in de oogen viel,
Voor dien heeft Febus glans noch stralen.

Libr. III. Metr. X.

Zelfbeschouwing.

Hy, die met ingespannen geest
Naar waarheid spoort, den doolweg vreest,
Keer' 't innerlijk gezicht oplettend in zich-zelven!
Ga in zijn' eigen' boezem rond,
En leere, 't geen hy tracht van buiten op te delven,
Te putten uit zijn' eigen' grond!

Hy zal, bezitter van hem-zelv' verborgen schatten,
In d'eigen' aart der ziel voor eeuwig weggeleid,
En lang door 't donkre floers der dwaling overspreid,
Een' heldren middagstraal door 't nachtkleed heen zien spatten,
Waarvoor de nevel zwicht der doffe onwetendheid.

ô Neen, hoe 's lichaams logge klomp
De opmerkzaamheid der ziel verstomp',
't Heeft alle kennis niet uit 's menschen geest gedreven.
Het zaad der waarheid blijft inwendig, wortelvast;
En 't vruchtbare onderwijs moog 't groei en wasdom geven,
Het kweekt geen scheutjen aan, dan 't geen van zelve wast.

Hoe zouden we, onvoorziens, omtastende als de blinden,
Op eenig voorstel ooit een wettig oordeel vinden,
Zoo elk van ons geen bron van wetenschap besloot
Die opwelde uit zich-zelve, en in het hart ontsproot?

Ja, zoo wy Platoos naam niet te onrecht hoog waardeeren,
God-zelf heeft onzen geest met kennis toegerust:
't Is bloote erinnering, het geen men schijnt te leeren,
Maar bloote erinnering, zich-zelve niet bewust.

Libr. III. Metr. XI.

Opwaart zonder omzien!

Wel hem, die tot de klare bron
Van 't ware goed genaken kon!
Gelukkig, die de zware keten,
Waar geest en lichaam onder bukt,
Met kloeken moed heeft afgereten,
En zich aan d' aardschen trek ontrukt!

De Tracische Orfeus, diep in rouw
Om 't sterflot van zijn dierbre vrouw,
Had door zijn streelend jammerkwelen
De stroomen in hunn' loop gestuit,
De ontwortelde eiken en abeelen
Doen wandlen op zijn maatgeluid.

Daar lei, naast woesten leeuw en beer,
De ree zich onverschrokken neêr,
In onderlingen pais vereenigd.
De bloode haas zag, kommervrij,
Den fellen jachthond aan zijn zij',
Door 't goddelijk muzyk gelenigd.

Dan, woedender en min gedwee,
Bleef hem 't inwendig boezemwee
In hart en ingewanden wroeten;
En snarenmelody noch zang,
Al hield zy 't alles in bedwang,
Kon 's dichters zielgekwel verzoeten.

Dus blijft hy kwijnende in zijn leed,
En scheldt de Hemelgoden wreed,
En trekt naar de onderaardsche streken.
Daar huwt hy aan zijn schelle veêl
De zachte tooverende keel,
Om d' Acheron het hart te breken.

Daar stort hy op zijne elpen luit
Al 't godlijk zangvermogen uit,
Weleer uit moeders borst gezogen:
Daar, 't onweêrstaanbre van een smart,
Die volle meester is van 't hart:
En 't krachtverdubblend minvermogen.

't Driehoofdig monster gaapt hem aan,
Voor 't eerst van deernis aangedaan,
Door de onbekende maat bevangen.
Den schrikbren wreeksters van het kwaad,
Wier ijzren geessel eindloos slaat,
Rolt traan by tranen langs de wangen.

Ixions wentlend rad staat stil
Op de eeuwigrustelooze spil:
Verzaad door 's Dichters tooverklanken,
Slaapt de arend op des Titans borst;
En Tantalus vergeet zijn dorst,
En taalt naar bron noch boomgaardranken.

In 't eind, geroerd door 't snarenspel,
Gy wint het, zegt de Vorst der hell',
'k Zal u uw Weêrhelft weêr vereeren:
Zy strekke uw loon voor zulk een dicht!
Maar wacht u, als ze u volgt naar 't licht,
Uwe oogen achterwaart te keeren.

Helaas! hoe liefde perk gezet!
Zy is zich-zelv de hoogste wet!
Hem volgt zijne egâ, pas herboren;
Reeds treedt hy 't aaklig hol ten end,
Als hy 't verbod onachtzaam schendt:
Hy ziet ze, erkent ze, en ze is verloren!

Dit prikkle u, stervling, die 't gezicht
Naar hooger kring van waarheên richt,
Om zonder omzien door te boren.
Die eens van 't licht, dat voor hem staat,
Zijne oogen zijlings dolen laat,
Voelt, wat hy meester scheen, verloren.

Libr. III. Metr. XII.

De wijsgeerte.

Ja, ik heb gezwinde pennen
Om ten hemel op te rennen;
Doet de vlugge geest die aan,
Straks veracht hy de aardsche streken,
Weet den dampkring door te breken,
En door wolk en lucht te slaan.
Voelt hy dan de zwindelingen
Van des luchtruims opperkringen,
En den gloed die hooger barnt,
Brandend streeft hy door de branding,
En zoekt hoogere belanding
In den zetel van 't gestarnt':
Daar hy dan, naast d' Albestraler,
Of den verstgelegen dwaler,

Als zijn wachter, ommedraait;
Of zoo verr' de starrevonken
Uit de nachtgordijnen lonken,
In der starren wieling zwaait;
En, na lang genoeg te zweven,
Van des hemels buitendreven
Naar den hoogsten zetel stijgt,
Tot hy boven al 't gewemel
Van den wentelenden hemel,
Deel aan 't heilig licht verkrijgt.
Daar, daar voert de Heer der heeren
Op die onder hem regeeren
Den ontzachelijken staf:
Daar houdt hy den toom der wareld
Onverwrikbaar, hoe zy dwarelt,
In haar wankelbaren draf. -
Treedt ge dus het thands vergeten,
Nu gezocht, doch eer bezeten
Oord, uw vaderland, weêr in;
Dan, dan roept ge, by 't herkennen:
Hier voleindig ik mijn rennen,
Hier, hier nam ik mijn begin.
En wanneer gy uit dien luister
Dan te rug schouwt op het duister,
En het aardrijk wilt bespiên;
Dan zult gy de dwingelanden,
Die de wareld slaan in banden,
Machtloos en ellendig zien.

Libr. IIII. Metr. I.

Schijngrootheid.

Zie de fiere Troonbezitteren,
't Hoofd met goud en eer bekranst,
Van het gloeiend purper schitteren,
En met aaklig staal omschanst.
Zie hun dreigende oogen gloeien,
't Hart hun hijgen van den trots;
En beschouw hun enge boeien
Onder d'ijdlen vorstendosch!
Hier drenkt wellust hen vergiften
Uit den gouden' zwijmelkop;
Daar drijft gramschap al hun driften
In één woeste branding op:
Droefheid foltert ze in heur banden;
Vlotte hoop mat ze eindloos af.
Slaaf van zoo veel dwingelanden,
Vruchtloos voert ge een' konings staf!

Libr. IIII. Metr. II.

Toovery.

De stormwind dreef Ulysses vloot,
Gesold langs woeste zee,
Door 't midden van gevaar en dood,
Aan 't aaklig oord ter reê,
Waar de overschoone zonnespruit
Haar rijk en zetel had,
Geducht door machtig tooverkruid,
En lotbezweerend zanggeluid,
Voor al wie tot haar trad.

Zy mengt den dollen zwijmelwijn,
   Bezweert den tooverkop,
En dringt in 't doodlijk kristallijn
   Haar gift den dorstende op.
Flux wijken en gelaat en leên
   Door de onbekende kracht,
En de eêlste bloem der Grieksche steên
Heeft vruchtloos nood en dood doorstreên;
   Zy valt in Circes macht.

Dees treedt in 's evers ruigen huid;
   En die, een jonge leeuw,
Rekt klaauw en kaken brullende uit,
   Zelf siddrend van zijn' schreeuw.
Een ander schreit den hemel aan,
   Maar met een' wolvenmuil,
En vindt, verwonderd, zucht, noch traan,
Maar doet zijn jammer slechts verstaan,
   Door akelig gehuil.

Een ander, met den dosch bedekt
   Van 't Indisch pantherdier,
Behaagt zich, tijgerlijk gevlekt,
   En op zijn schoonheid fier.
Vergeefs hoedde Arkas vlugge spruit
   Des konings wijzen mond:
Zijn vlootvolk dronk den beker uit,
En snuift met borsteligen snuit
   Alreeds naar de eikels rond.

't Is al zijn lijf en leden kwijt,
   Geluid - en stem - en spraak.
De ziel, alleen de zelfde, lijdt,
   En treurt, en roept om wraak.
ô Waarlijk kleene tooverkracht,
   En zwakke kruidery,
Die, schoon gy 't lichaam onderbracht,
Geen hart verandert door uw macht!
   Wat zijt, wat wriemelt gy!

Inwendig schuilt een ander gift
In 't menschelijk gemoed:
De diep in 't hart verborgen drift,
Die gruwbrer, foller woedt:
Venijn, welks veel doordringbrer aart
Den mensch zich-zelv' ontwringt:
Door 's levens fijnste roersels vaart,
En, daar 't des lichaams weefsel spaart,
De vrije ziel bespringt.

Libr. IIII. Metr. III.

Verblindheid.

Waartoe 't heelal zoo fel in rep en roer te stellen,
Met eigen hand den dood zich-zelf op 't lijf gehaald,
Die ongenoodigd naakt, vrijwillig aan komt snellen,
En zijn' gezwinden kar in 't rennen niet bepaalt?
Wien boschzwijn, slang, en leeuw, en beer, en pantherdieren
Verwoed naar 't leven staan met open' muil en tand,
Die nemen 't staal te baat, verhit als dolle stieren,
En wringen 't onderling zich-zelf in 't ingewand.
Wrocht dit 't verschil van aart en 't onderscheid van denken?
Schent dit de onzinnigen in benden tegens een,
Om met hun eigen bloed d' ontvolkten grond te drenken?
En wettigt zulk een bron die dolle onmenschlijkheên?
Neen, stervling! wat bestaat, moet 's Hoogsten grootheid melden;
Verdelg, vervolg, noch haat, wat Hem geheiligd is!
Maar, wilt ge aan elk die leeft naar billijkheid vergelden,
Toon aan den brave uw liefde; aan snooden, deerenis!

Libr. IIII. Metr. IIII.

Verwondering.

Die 's hemels stand noch omloop kent,
  Hoe na aan 's warelds as
De kar van 't Noordgestarnt zich wendt,
En waarom die den wagen ment
Terwijl hy vroeg den stroom ontrent,
  Laat neêrduikt in den plas,
Die blijft voor de uitgespannen tent
Van 't vonkelende firmament
  Versuft op ieder pas.

Verbleekt de volle schijf der maan,
  Wen zy den donkren rand
Van 's aardrijks schaduw ingegaan,
De starren schaamrood op ziet staan,
Die ze eerst op 's hemels ruime baan
  Verduisterde in hunn' brand;
Het onverstand drijft volken aan
Om straks den wapenklank te slaan
  Tot heuren onderstand.

Maar wie, wanneer het stormgeweld
  Van uit het Noorden blaast,
En 't zeenat dan, zijn' boord ontsneld,
Tot hemelhooge heuvels zwelt,
Het strand met baren beukt en knelt,
  En zich te berste kaatst;
Of wen 't bevrozen waterveld
Door Febus lentegloed versmelt;
  Wie staat er voor verbaasd?

Van waar dan zulk een onderscheid?
Eenvoudig is de reên:
Verwondring volgt de onwetendheid,
Daar de oorzaak in 't verborgen leit;
En alles wat men niet verbeidt
Beroert, in 't wuft gemeen,
De harten, kwalijk voorbereid:
Dan, waar de kennis licht verspreidt,
Verdwijnt wat wonder scheen.

Libr. IIII. Metr. V.

De algemeene wet.

Zoo gy de allerhoogste wet,
Heel de schepping ingezet,
Hel van geest wenscht na te speuren,
Niets behoeft gy, dan het oog
Naar den blaauwen hemelboog
Onbelemmerd op te beuren.

Zie daar ieder hemellicht,
Onverzetbaar in hun plicht,
De eensgestelde vreê bewaren.
Nooit zal Titans felle gloed
Febe met een' dollen moed
In heur koude wielen varen.

Noch de Beer aan 's warelds top,
Die haar zuizelenden kop
In den engsten kring laat zwieren,
Zal, als heel het starrenheir
Zich ontnuchtert in het meir
Meê om vochtverfrissing tieren.

Steeds getrouw aan beurt en wacht,
Boodschapt Hesperus de nacht
Op gezette tijd en stonden:
En de blijde morgenstar,
Als heraut van Febus kar,
Blijft den dageraad verkonden.

Dus houdt onderlinge min
Elk' planeet zijn loopbaan in,
En verbiedt hem uit te spatten:
Maar aan 't blinkend firmament
Is de tweespalt onbekend,
Die de wapens op doet vatten.

't Is deze Eendracht, die de twist
Aller strijdigheden slist,
Hoofd- door Hoofdstof temt en lenigt;
Vocht en droogte, zwaar en licht,
Dobbren leert in evenwicht,
Gloed en kou' in bond vereenigt.

Zy is 't die den klomp der aard,
Door zijn log gewicht bezwaard,
In de ruimte neêr doet zijgen;
Daar zy vlam en weemlend vuur
Door zijn hemelsche natuur,
Naar zijn' oorsprong op doet stijgen.

't Is, voorzeker, 't is van daar,
Zoo het nieuw ontsloten jaar
Geuren aâmt en plantgewassen;
Zomer Ceres halmen roost;
't Ooftrijk Najaar appels bloost;
Winter wegspoelt in zijn plasschen.

't Is van daar, dat al wat leeft
Onderhoud en oorsprong heeft,
Aanvang schept en groeivermogen;
En dat alles wat ontluikt,
In die nacht weêr nederduikt
Waar het uit werd opgetogen.

Hoog in 't ongenaakbaar licht,
Schepper van dit Bouwgesticht,
Wet- en wijsheids levende ader,
Houdt met onverwrikbre hand
God de wareld in zijn' hand,
Heer van alles, aller Vader.

Waar zijn zweep den loop aan gaf,
Dat bepaalt Hy in zijn' draf,
Wendt en dringt het in zijn kringen;
Dat het, in zijn woesten vaart,
Ordening en spoor bewaart,
Zonder uit de bocht te springen.

Dit, dit is die liefdeband,
Die het alles houdt in stand,
Duur en wezen doet genieten!
't Is weêrkeerigheid van gloed,
Die den uitgestroomden vloed
Naar zijn bron te rug doet vlieten.

Libr. IIII. Metr. VI.

Volharding.

Na vijf paar jaren krijgs heeft Agamemnons hand
Zijns broeders Echtverlies door Trojes val gewroken,
Nadat hy voor zijn vloot, die weerloos lag aan 't strand,
Ten prijze van zijn bloed den wind had losgebroken,
Den vader uitgeschud, zijn dierbaarst huwlijkspand
Door 't priesterlijke mes den hartaâr afgestoken.

De schrandre Ulysses heeft den wreeden dood betreurd
Der trouwste, tederste, gevaar- en tochtgenooten,
Door woesten Polyfeem, in 't bloedig hol gesloten,
Met hongerigen tand verscheurd,
En in zijn holle buik verslindend ingeschoten:
Maar 't ondier heeft, ontzind, en zwemmende in zijn bloed,
Met uitgeboord gezicht, zijn zwelgen duur geboet.

Hoe hard een arbeid heeft Alcides roem doen klimmen!
Hy heeft zijn dwingend juk den Paardmensch opgelegd;
Den roof des fellen Leeuws om zijne heup gehecht;
De draak van Atlas hof zich woedende aan zien grimmen,
En, met het goud belaân, verwonnen in 't gevecht.

Hy trof 't gewiekt gespuis met steeds gewisse schichten;
Lei 's Afgronds wachter vast aan zijn' driedubblen band;
Verdelgde Lernaas slang door gloênden fakkelbrand:
Hy velde Antéus neêr in 't Lybiaansche zand,
En voedde 't woest gespan, bedwongen door zijn hand,
Met 's meesters bloedige gewrichten;
Daar Acheloüs 't hoofd, met ijdlen lis omtuild,
't Onthorend hoofd, van schaamte, in 't stroomend nat verschuilt.

Zoo heeft hy Kacus bloed Evanders wrok doen boeten,
En 't borstlig Everzwijn in eigen schuim verstikt,
Op de eedle hals gelaân, voor 's Hemels last geschikt,

En druipend neêrgelegd aan 's overheerschers voeten:
Tot hy voor 't laatste werk van zoo veel heldendaân,
Met onverwrikten nek den Hemel heeft gedragen,
En, na dit meesterstuk, het loon van zijn bestaan,
Zoo groot een' arbeid waard, den Hemel, mocht bejagen.

Wel aan dan, wakkre Ziel, welaan!
Vlieg op de steile gloriebaan,
Waar zulk een voorbeeld u den weg wijst in te streven!
Waartoe slaphartig afgekeerd?
Het aardrijk, moedig overheerd,
Zal u den Hemel geven.

Libr. IIII. Metr. VII.

Toevalligheid.

Aan 't klippig berggevaart van 't Achemenisch zand,
Waar de onvermijdbre schicht in 's vluchtlings vaste hand
't Ontzachlijk wapen is, dat zijn vervolgers duchten,
Waar 't strijden, vluchten is, en omzien onder 't vluchten,
Spruit Tigris en Eufraat uit de eigen welbron voort,
Verdeelt zich en vervliet naar onderscheiden oord;
En wen ze in hunnen loop zich naderhand hervinden,
Hunn' stroom hereenigen en onderling verbinden,
Dan drijft, wat elk van hun gevoerd heeft op zijn' vloed,
Van d' een' en andren kant elkandren te gemoet'.
Zoo vloeien kielen saam en uitgewrongen boomen,
Op hun verscheiden vaart by toeval saamgehort;
Maar de ongelijke grond, waarin die waters stroomen,
Zie daar wat de oorzaak zij waar 't door geregeld wordt!

Dus waant gy dat het Lot met lossen teugel zwiert;
Maar neen, 't erkent een' toom, en holt niet onbestierd.

Libr. V. Metr. I.

De alziende.

Homerus honigrijke tong
Moog Febus heldren glans bezingen
Als aller schepslen oog en 's aardrijks levenssprong;
De stralen, die zijn hoofd omringen,
Zijn machtloos 't hart der aard of 't zeenat door te dringen.

Maar Hy die 't groot Heelal uit niet te voorschijn bracht,
En op het menschelijk geslacht,
Op alles, neêrziet uit den hoogen;
Geen aardklomp wederstaat het doorzicht van zijne oogen,
Geen in der wolken floers diep ingehulde nacht.

Hy is 't, aan wiens gezicht geen schepsel is te onttrekken;
Die in één aanblik vat, wat is, en was en wordt;
Die 't onbeperkbaar oog op alles uit kan strekken:
Hy is de ware ZON, die 't nooit aan warmte schort.

Libr. V. Metr. II.

Waanstrijdigheid.

Wat wederstrevige aart rijt dus den band van een?
Wat God, wat wonderkracht wrocht zulke strijdigheên
In waarheên, die noch twist noch twijfeling gehengen,
En echter, voor 't verstand niet overeentebrengen?
Hoe kan een waarheid ooit met waarheid strijdig zijn?
Is al die wederspraak misschien een enkle schijn?
Hangt al wat waarheid is niet vast in een verbonden?

Gewis; maar 's menschen geest, in 's lichaams web omwonden,
Kan, by de scheemering van 't onderschepte licht,
Dien fijnen schakel niet bereiken door 't gezicht.
Doch, waarom zou hy toch van zulk een aandrift gloren,
Om 't hem verborgen waar zoo angstig na te sporen?
Zou 't wezen, dat hy 't kent, waar op hy zich verhit?
En jaagt men zorglijk na het geen men reeds bezit?
Of kent hy 't niet, hoe dan, hoe dan die blinde poging?
En hoe is 't onbekende een voorwerp van beooging?
Hoe weet ge, kent gy 't niet, waar gy 't bejagen kont,
Of zelfs, indien gy 't vindt, te erkennen 't geen gy vondt?
't Gaat vast: toen 's menschen ziel het aanzijn wierd gegeven,
En zy zich spieglen mocht in d' oorsprong van heur leven,
Zag zy 't verband van 't al, en ieder deel met één!
En thands omzwachteld met lichamelijke leên,
Heeft ze al haar kennis niet, maar slechts een deel verloren,
En stelt zich d' indruk nog van 't gantsch geheel te voren.
Die dus naar waarheid tracht, bezit haar kennis niet;
Ze ontviel hem, maar niet gantsch de sporen die zy liet.
Hy slaat den indruk gâ, hem overig gebleven,
Vernieuwt zich trek by trek, teu deelen uitgewreven,
En vult in 't onvolmaakt, gebrekkig schildery,
Het uitgewischte by. -

Libr. V. Metr. III.

Denkbeeld vorming.

Uw gaandery[1], kortzichtige Ouden,
Doet t' onrecht denkbeeld en besef
Voor d' indruk van het voorwerp houden,
Dat 's menschen geest van buiten treff',
Niet anders dan door vlugge stiften,
Op 't onbeschreven pergament,
Onvatbaar voor den zin der schriften,
Een reeks van letters wordt geprent.
Neen, zoo met heur haar eigen krachten
De ziel des stervlings niets verricht,
Maar werkloos d' indruk af moet wachten
Van 't voorwerp waar zy bloot voor ligt;
En niets dan bloote beeldtenissen
Ontfangt en weder van zich geeft,
Die alle verder wezen missen,
Dan 't schijnsel van den spiegel heeft:
Van waar dan ('k vraag het met vertrouwen)
In 't lijdlijk wezen, dus geroerd,
Die wondre kennis van 't aanschouwen,
Die 't tevens meê en in zich voert?
Wat kracht bespiegelt de enkle dingen?
Verdeelt het geen zy onderzocht?
En trekt uit die bespiegelingen
Een algemeen en nieuw gewrocht?
Strekt beurtlings, nu, naar welbehagen,
Het hoofd naar 't opperste in 't heelal;
En houdt dan de aandacht weêr geslagen
Op 't needrigst dat er wezen zal?
Keert eindlijk weder in zich-zelven;

Tast eigen wanbegrippen aan,
En weet de waarheid op te delven
Door overtuiging van den waan?
Gewis, veel krachtiger vermogen
Is hier de werkende oorzaak van,
Dan die in 't lijdelijk gedoogen
Van stoflijk aandoen liggen kan.
't Blijft echter waar, dat van 't ontfangen
Des indruks in 't bezielde lijf
Der zielen werking af zal hangen,
Die kracht verandert in bedrijf.
Dus wordt, als 't licht ons valt in de oogen
Of 't oor door klank getroffen wordt,
De zelfkracht van de ziel bewogen,
Door 't prikklend zintuig aangepord.
Dan brengt ze op 't uiterlijk gevoelen,
De beelden die ze in zich besluit
Op juistgelijke wijs aan 't woelen,
Bespiegelt, vergelijkt, spreekt uit:
En voegt, na 't grondig vergewissen
Van ieder denkbeeld, dus gevat,
Die nieuwverkregen beeldtenissen
By d' opgelegden voorraadschat.

Libr. V. Metr. IIII.

Eindnoten:

1 De Stoä, na welke Zenoos aanhang genoemd is.

's Menschen verhevenheid.

In hoe velerlei gestalten leeft het talloos dierenrijk!
Sommige, uitgerekt van lichaam, boren rustloos door het slijk.
Andre, die met lichte wieken vluchtig lucht en winden kneên,
Zweven door de onmeetbre ruimte van des hemels vloeistof heen.
Andre drukken, zwaar van leden, logge stappen in den grond,
Springen door de dichte bosschen, of de groene weiden, rond.
Maar hoe ze allen ook verschelen door verscheidenheid van leest,
't Hoofd voorover neêrgebogen maakt hen alle, stomp van geest.
Niet dan 't hoofdgeslacht, het menschdom, steekt den schedel hemelwaart,
Ziet, met opgeheven lichaam, uit de hoogte neêr op de aard,
En dit maaksel, zoo byzonder, leert die 't waardig gadeslaat
't Hart ten hemel op te heffen met het opgericht gelaat;
Dat geen logge en neêrgedrukte, dat geen ziel aan 't stof verkleefd,
De eedle lijfsgestalte onteere, die zy tot haar' zetel heeft.

Libr. V Metr. V.

Vertoogen van Salomo.

וסכה לצב המכחה לצביכ
הילעב היחת המכחה תער וורתוי

Een wijze beroeme zich niet in zijne wijsheid, en de sterke beroeme zich niet in zijne sterkte, noch de rijke in zijnen rijkdom.
Maar die zich beroemt, beroeme zich hier in, dat hij verstaat, en mij kent, dat ik de HEERE ben, doende weldadigheid, recht, en gerechtigheid op de aarde.

JEREM. IX, 23, 24.

Inhoud.

Eerste vertoog.

Beklag over het vruchtlooze van 's menschen arbeid; gebouwd op de ijdelheid van alles. Eenvormige op- en ondergang en aanhoudende afwisseling van alles; die onze begeerten nooit bevredigt, maar altijd te loor stelt, en niet dan walging kan voortbrengen. IJdelheid van de verrijking van 't menschlijk verstand; en 't uitwerksel daarvan, beschaming en verdriet.

Tweede vertoog.

IJdelheid van de zinnelijke genoegens, en 't einde daar van, naberouw en walging. IJdelheid van 's menschen wijsheid, ondanks al haar voortreflijkheid. 't Genot alleen 't eenig goed op aarde: en dit, van Gode afhangklijk.

Derde vertoog.

Geregelde voorbepaling van al 't aardsche door de Godheid. Toepassing daarvan op onzen stand: waarin God den arbeid aan ons heeft opgelegd. In welken dus geen ander doel te zoeken is, maar te berusten. Volmaaktheid van Gods werk: doch den mensch verborgen: en van daar de onvergenoegdheid. Gevolgen, hier uit afgeleid.

Vierde vertoog.

Genoeglijkheid van 't betrachten der berusting in 's Hoogsten wil en wijsheid. Tegenwerping, genomen uit de boosheid, op aarde heerschende. Beneveling van alles. Algemeen beklag. Al de vrucht van 's menschen arbeid, kwelling en benijding. Dwaasheid der hebzucht: onheil der kinderloozen: onheil met kinderen: nutteloosheid der bezittingen: onheilen daar van. Besluit, daar uit getrokken.

Vijfde vertoog.

De waarde van alle geluk te bepalen bij 't wezendlijk gebruik. Dit, gering, en aan allen gemeen. IJdelheid der begeerten, uit hoofde harer nutloosheid en onzer onkunde.

Zesde vertoog.

Ons einde bepaalt ons lot, en dit voor oogen te houden. Nut hier van en van de droefheid, en nadeel der weelde. Voortreflijkheid der wijsheid. Hoe zich in tegenheid te dragen. Algemeene grondregel des levens. Op onze deugd of wijsheid niet te steunen, en waarom? De ware wijsheid niet op aarde te vinden: ook niet uit de dwaasheid te kennen. Ééne waarheid nochtans bestendig: de volmaaktheid van Gods werk.

Zevende vertoog.

Wijsheid zoekt kalmte van ziel. Overmacht te ontzien en niet tegen te streven. Zich te schikken naar 't geen men niet veranderen kan. Algemeenheid van deze lessen. Toepassing daarvan op den dood, als 't eenige algemeene kwaad. De overige kwaden niet algemeen. Ook niet wezendlijk, maar ingebeeld. Voorbeelden. Dezelve opgelost. Niet te treden bui-

ten onze roeping als mensch. Wat die zij? Niet in Gods wijsheid te willen dringen, maar in dezelve te berusten.

Achtste vertoog.

Samentrekking van het voorige. Berusting in God. Deze is wijsheid en plicht. Alle zijn wij menschen, en dus, als menschen gelijk, en hierom aan 't zelfde lot der menschlijkheid onderworpen. De vrees des doods. Waar uit? Te genieten, dit Gods wil; en het leven niet te veronachtzamen. Onze poging niets door zich; maar Gods toeschikking alles, en onwederstaanlijk. De wijsheid nochtans op aarde vermogend en meer dan kracht: doch de vermenging der dwaasheid ontluistert haar.

Negende vertoog.

Geringe toemenging van dwaasheid bederft de wijsheid. Voortreflijkheid der wijsheid, zichtbaar in tegenstelling met den dwazen: in voorzichtigheid, lijdzaamheid: ook in verongelijking. Niet te trachten naar 't verderf van anderen. Wijsheid verlicht allen arbeid. Zij in tijds aan te wenden.

't Onderscheid tusschen den wijze en den dwaas hervat; en toepassing daar van op 't Staatsbestuur. De dwaas stelt zich het vermaak der weelde en overvloed ten doel: de uitwerksels daarvan. Wat het vermaak zij? en hoe hetzelve, en hoe den rijkdom aan te merken en er naar te trachten.

Tiende vertoog.

Den arbeid niet te verspillen, maar door wijsheid te bestieren; dan, Gods zegen te verbeiden, en van de nutlooze zorg af te laten. Opwekking tot geduurzaamheid in zoodanigen arbeid.

Elfde vertoog.

De vergangklijkheid des levens, beweeggrond om het in acht te nemen en te genieten: doch in uitzicht op de verandwoording, eenmaal daar van te doen.

Twaalfde vertoog.

Aan God te denken en Hem vroeg te leeren vrezen, noodzakelijk tot het behartigen van het leven.

Besluit, en algemeene Les.

Vertoogen van Salomo.

I.

Wat baat u 't zorgen? wat, uw zielverknagend zwoegen,
ô Sterfling, om een' schijn, een zweemsel van genoegen,
Dat, eer gij 't grijpt, verwelkt? Een enkele ijdelheid!
Een' waan, waar meê zich 't hart uit dartle speelzucht vleit!
't Is alles, alles, niets dan loutre nietigheden!
Dan schimmen, naauw verwekt of reeds voorbijgegleden.
't Geslacht der menschen valt als dorre bladers af;
Een andre teelt spruit voort, valt weêr ten prooi van 't graf;
En 't aardrijk ziet gestaâg één' schakel wisselingen,
Die, beurtlings voorgebracht, zich beurtlings weer verdringen.
De zon rijst op en gaat weêr onder, keer aan keer,
En waar zij heden rees, verrijst zij morgen weêr.
Zij streeft naar 't middagpunt, en wendt zich om door 't Noorden;
En de ommezwaai des winds doorloopt de wareldoorden.
De stroomen vlieten uit in 't hart van d' oceaan:
En echter blijft zijn peil op de eigen hoogte staan,
En 't vocht dat ze onverpoosd in zijnen boezem goten,
Koomt langs der bergen spits hun weder toegevloten.
't Draaft alles rustloos om als in één' zelfden kring,
Een tuimlend rad gelijk, in staâge wenteling.
En oog noch oor wordt ooit van 't geen wij zien of hooren
Vervuld, noch de ijdle trek tot nieuwigheid verlooren.
Helaas! wat is er nieuw op 't wisslend wareldrond?
Dat eenmaal was, koomt weêr; wat nu bestaat, bestond!
Wat zien we? 't geen voor ons verloopen eeuwen kenden,
En 't geen een volgende eeuw weêr andren toe zal zenden.
Ach! v o o r of n a o n s is verlooren, voor die leeft,

Maar 't daglicht schijnt op niets dan 't geen slechts walging geeft!
   Dus sprak hij, die zijn kruin met Davids tulband dekte,
Zijn scepter van d'Eufraat tot Parans zandzee strekte,
Zijn wijsheid zag vereerd van 's aardrijks avondstond,
En zelf heur nietigheid te deerlijk ondervond.
De Vorst, wiens heerlijkheid bij aller vorsten luister
Uitschitterde als een vuur, dat de oogen treft in 't duister.
Gods Gunstling, Isrels roem, en de eerbied van 't Heelal,
Wiens weêrgaê de aard noch zag, noch ooit aanschouwen zal.
   Ik zelf, (dus luidt zijn taal tot de afkomst der Hebreeuwen,
Der volken voorbeeld, en de les den latere eeuwen)
'k Beproefde 't moeilijk werk den stervling opgeleid;
'k Zag alles, waar de dag zijn warmte en glans op spreidt;
'k Doorgrondde en spoorde na: en de uitslag van mijn wroeten
Was, niet dan ijdlen wind en minder nog te ontmoeten.
't Was alles, alles, niets dan loutre nietigheên,
Vermoeinis zonder vrucht, - dan zielkwellaadje alleen.
't Gekromde laat zich niet door 's menschen handen rechten,
Geen vak vervult zich, en geen breuk is saam te hechten.
'k Sprak tot mijzelv' en riep, als juichende in 't genot:
‘Geen stervling, die zoo hoog begunstigd wierd van 't lot!
Mijn geest vervulde zich met d' eêlsten schat van de aarde,
En 'k gaârde een' oogst van kunde als niemand ooit vergaârde.
Maar ach, wanneer ik 't toetste of 't waarlijk wijsheid was,
'k Werd schaamrood voor mij-zelv', en al mijn waan genas.
Wat vond ik 't? IJdelheid en loutre onzinnigheden,
Afmatting van 't verstand, verdwaling van de reden;
En (stervling, 't valsch vernuft misleie uw trotschheid niet!)
Die wetenschap vergaârt, vergaârt zich-zelv' verdriet.

II.

Welaan dan, rustloos hart, beproeven wij 't genoegen,
En laat de wijsheid daar, om wie wij vruchtloos zwoegen!
Geniet! vermaak u! smaak den wellust! baad in vreugd!
Dus zeide ik; maar helaas! wat won ik voor geneucht?
Het lachen was me een last; het juichen, woeste galmen:
Onzinnig vond ik 't een; en 't ander, leêge halmen!
'k Zocht, moê van 't onderzoek, bij 't plengen van den wijn,
Of daar, in d' arm der weelde, een werklijk goed mocht zijn?
Ik stichtte een' overvloed van trotsche praalgebouwen,
Leî hoven, wijngaards, aan, en vruchtbre lustlandouwen,
Met boschjens, waar heel de aard geboomte en zaad voor gaf,
En 'k leidde een' verren stroom tot hun bewaatring af.
'k Zag duizend knechten en onaangekochte slaven
En huisslavinnen op mijn' oogwenk om mij draven.
Mijn vette runderkudde en wollig lammervee
Dreef dal en heuvels langs, als 't golven van een zee.
Het goud en zilver vloeide uit afgelegen landen
En koningkrijken, als een springvloed, door mijn handen,
En 't kostlijk elpenbeen omving mijn' voetschabel.
Mijn ooren streelden zich door 't wulpsche snarenspel,
En zang van maagden, die, met halfontbloote leden,
Het hart vertederden door haar bekoorlijkheden.
't Blonk alles om mij heen van nooitgeziene pracht.
'k Onttrok mijn' lusten niets van 't geen men wenschlijk acht.
Mijn oogen weidden in een' doolhof van vermaken,
En niets dat oovrig bleef, waar naar my 't hart kon haken.
Wat was 't van zoo veel pracht? wat had ik voor mijn deel?
Een enkel oogenblik van nietig zingestreel!
't Was alles, alles, niets dan louter nietigheden!
Onvruchtbare arbeid! zorg, voor andren slechts geleden!
En moeite, om naberouw en walging doorgestaan!
Toen vestte ik de aandacht weêr op wijsheid en op waan.
'k Zag wijsheid als een lamp bij duistre nevels branden;
Den dwaze in hollen nacht omtasten naar de wanden;
Maar tevens, 't zelfde lot dat wijze en dwaas verwacht.

Ach! zuchtte ik, baat het me iets, zoo ik naar wijsheid tracht!
'k Zie garve en oeverzand van de eigen wolk beregenen:
't Geen dwazen overkomt, zal mij, zal elk bejegenen.
En wijze en dwaas vergaat, als 't doodlijk uur daar is.
En 't graf verzwelgt hen beide en hun gedachtenis.
Toen haatte ik 't licht des daags, en walgde van het leven,
Van de ijdle kwelling zat, en wars van ze op te geven.
'k Vond alles, alles, niets dan loutre nietigheên.
Mijn arbeid was me een last en ergernis met een.
Hoe, docht mij, 'k zal mijn werk aan andren achterlaten!
Mijn arbeid zal niet mij, maar onbekenden baten.
'k Heb mooglijk voor een' dwaas mijn zorge en vlijt besteed,
Die, sluimrende op mijn' stoel, zijns voorzaats naam vergeet!
Ach, ijdle zorg! verkwist aan loutre nietigheden!
't Is alles ijdelheid en dwaasheid hier beneden!
Ga, sloof, ô wijze, sloof, spil moeite, en zweet, en bloed!
Draag 's arbeids zwaren last! lijd koude en middaggloed!
Breng, breng uw dagen door in druk en smartlijk woelen,
En laat uw nachtrust-zelv zich van uw zorg gevoelen!
Wat deedt ge? Een ander koomt, die al uw werk geniet;
En u is de arbeid slechts en 't doorgestaan verdriet!
Ach! is 'er dan niets goeds voor 't kroost der stervelingen,
Dan 't hart aan de ijdle zorg, die ons besluipt, te ontwringen?
Is spijs en drank 't genot dat ons onze arbeid gaf?
Ook dit, dit weinge zelfs hangt van Gods vrijmacht af.
(Ik zelf, ik zag mijn drift dit vluchtig zoet ontschieten!)
God is 't, die wijsheid geeft, en vreugde doet genieten.
Hij schenktze, op wien zijn oog met welbehagen staart,
En legt den zondige op, dat hij vergaârt en spaart.
Waartoe? Rechtvaardig God! om 't zulken toe te brengen,
Die, dankbaar voor 't genot, u zuivre tranen plengen.
Gij, God des hemels, geeft genieting! gij alleen!
En, buiten u, is 't niets dan loutre nietigheên.

III.

't Heeft al zijn beurt en tijd in de ondermaansche wareld.
Men waan niet, datze in 't wild en zonder regel dwarelt!
Neen, stervling! wat gebeurt heeft zijn verordend uur,
Gij-zelf; wat ge onderneemt; heel de omvang der natuur!
Een tijdstip, eens bepaald, gaf elk van ons het leven:
Een zeker tijdstip ook zal ons aan 't stof hergeven.
Het worden heeft zijn uur; het bloeien; en 't vergaan:
't Verbreken, 't heelen 't zijne, en al wat wij bestaan.
Daar is een tijd gesteld van lachen, en van schreien;
Van nare weeklacht, en van huppelende reien:
Een tijd van zorgen, en van zorgelooze vreugd.
Een andre tijd bedroeft, een andre weêr verheugt.
Nu staaplen we op elkaâr, dan werpen wij ter neder;
Nu schrapen we, en geen uur, of wij verstrooien weder.
Dees dag brengt liefde en vreê, een andre haat en moord,
Die wellust, gene weêr afkeerig walgen voort,
En de Almacht is 't alleen, wier onverwrikbre wetten
Aan alles 't vaste perk van zijn bestemming zetten.
Zijn hand gebiedt aan de aarde en aan heur' wisselloop:
Zijne aandacht sluimert niet. - Gij, stervling, werk, en hoop.
Neen, dwazen, vraagt niet meer, door onwil aangedreven,
Wat al uw arbeid u voor voordeel staa te geven?
God geeft u bezigheid, hij heeft ze u opgelegd:
Die last is door zijn' wil aan uwen stand gehecht;
En hij-alleen is wijs; hij, goed, en in zijn werken
Volmaakt: hij, door 't begrip eens aardworms niet te omperken.
'k Ging alles zorglijk na, 'k beschouwde en onderzocht:
'k Vond alles in zich-zelf en naar zijn' stand volwrocht!
'k Vond alles, wel geplaatst, in orde en tijd geregeld!
Maar de Almacht heeft haar werk voor 'smenschen geest verzegeld,
En daar hij 't Godsgewrocht met menschlijke oogen ziet,
Aanschouwt hij 't, maar omvangt den gantschen schakel niet,
Ziet einde en doel voorbij, miskent verband en orden,
En wraakt de onfaalbre kracht die alles heeft doen worden.
Ja, stervling, wat het zij, waar u 't gemoed naar haakt,

Blijmoedige arbeid is 't, die 't leven lieflijk maakt.
Doe wel, ô menschdom! werk, en leer de vrucht genieten
Die de arbeid u verschaft, zoo lang uw dagen vlieten!
Dit, stervling, is uw heil, en 't goede van uw lot!
En dit, dit is 't geschenk van d' alweldoenden God.
   Ik weet, wat de Almacht wil, kan geen verstooring lijden.
Geen macht, die 't kan weêrstaan, verijdlen, of vermijden!
Geen arm, die iets vermag, dan wen Hij sterkte geeft:
Hij heerscht: zijn naam is God: gij, aardbewooners, beeft!
   Laat, laat dan de aarde een kring van staâge wentelingen,
Laat alles wisling zijn in de ondermaansche dingen!
't Is God, die 't op zijn' tijd uit loutre goedheid schenkt,
En beurtlings 't af doet gaan en weêr te voorschijn brengt.
   Hij, hij-alleen is wijs; hij goed, en in zijn werken
Volmaakt, en door 't begrip eens aardworms niet te omperken.
Zijn hand gebiedt aan de aarde en aan heur' wisselloop:
Gij, stervling, buig u neêr! aanbid, en werk, en hoop!

IIII.

   Dus dacht ik, wendde 't oog bedachtzaam op mij-zelven,
Vermoeid, uit wat me omgaf me een staâg verdriet te delven;
En 'k voelde een kalmte en rust, als ik mijn eigen lot
Stilzwijgende overliet aan 't Albestier van God.
'k Was blijde en wel te moê, 't zij lucht en wolken treurden,
En mast en eikenbosch tot op den wortel scheurden,
't Zij aarde en hemeltrans mij toeloeg! 'k was gerust,
Ik wist, de Alwijsheid heerscht; zij deelt mij last en lust.
   Maar ach! wat zag ik toen in de ondermaansche streeken?
Godloosheid voerde 't woord, daar 't heilig recht moest spreken:
Zij-zelv zat onbeschaamd in 't hoog gestoelte voor;
Verdrukking smeekte om recht, doch vond er geen gehoor.
De tranen vlooten langs den drempel, en het weenen

Drong wand en welfsel door, ten hoogen hemel henen.
De snoodheid juichte, prat op wettelooze macht,
En de onschuld, zonder hulp, werd op heur' wenk geslacht.
ô Riep ik, zalig hij, die in den grafkuil smoorde!
ô Zalig boven al, voor wien nooit daglicht gloorde!
Die nimmer was of wordt! die nooit die gruwlen ziet,
Die 's aardrijks bodem draagt! ô Overzalig niet!
Toen weidde ik met mijn' geest door allerhande standen.
'k Beschouwde al 's menschen zweet, den arbeid van zijn handen,
En 't geen de vruchten zijn van al zijn zorge en vlijt;
Wat vond ik 't? Zelfkwellaadje en onderlingen nijd!
't Was alles ijdelheid en loutre nietigheden!
Ach! de afgunst woelt vergeefs en knaagt heur eigen leden;
En 't weinig dat het hart met still n vreê geniet,
Is meer dan bergen schats, beneveld door verdrict.
Van waar dat zwoegen dan? van waar dat rechtverdraaien?
Van waar die vrekken, die, als nooitverzaadbre haaien,
Schoon maagschap, nageslacht, noch echtknoop hen verbindt,
Steeds hongren naar het goud, dat zelf hun vreugd verslindt?
Verdwaasden! die zich nooit bij al hun schraapzucht vragen,
Voor wien is al mijn zorg en rusteloos bejagen?
Voor wien ontzegge ik mij den wellnst van 't genot?
Om wien verteere ik mij, vergiftige ik mijn lot?
Ach! is dit iets dan waan, dan loutre nietigheden?
Is 't al geen ijdelheid en droefheid hier beneden?
Voorzeker, de eenzaamheid, ontbloot van hulp en troost,
Is deerlijk. Wee den mensch, die maagschap heeft noch kroost!
Zijn arbeid is om niet, en zonder zelfvoldoening;
Zijn zorg, een staâge vloek, verstoken van verzoening!
Hij struikelt? niemand, die hem oprecht in zijn' val!
Hij rilt? geen sterveling, die hem verwarmen zal!
Een machtig vijand naakt? ontbloot van aanverwanten,
Is al zijn weêrstand niet dan vruchtloos tegenkanten!
Zijn jeugd en kracht verwelkt? in geenen wakkren zoon
Herleeft ze en luikt weêr op', zijn' ouderdom ter kroon!
Dan ach! 't geluk is ook aan telgen niet verbonden!
Daar worden er genoeg, die vaders zijn, gevonden,
Wier arbeid is voor 't kroost, waar al hun hoop op ziet;
En echter 't nageslacht ontfangt de vruchten niet.

Hy ook, die voor zich-zelv' den rijkdom tracht te smaken,
Wat heeft hij? ijdlen rook! en - kwelling voor vermaken!
Het goud verzadigt niet den genen die 't bemint,
Noch de inkomst, die zijn' lust in weelde en praalzucht vindt.
Daar 't overvloeit van goed, daar krielt het van die 't eeten:
Die smaken 't, dien ten spot, die voor hunn' wellust zweetten;
En hij die 't goed bezit, wat koomt hem-zelv' daar van?
't Is 't enkele aanzien slechts, zoo 't hem genoegen kan!
Helaas! de landman vindt op d'omgeploegden akker
Nog zoetheid in den slaap, en wordt met frischheid wakker,
Maar zatheid laat den rijke op 't mollig zwanenbed
De nachtrust zelfs niet toe, en houdt zijn' slaap belet.
Ja, 'k zag nog erger ramp op deze onzalige aarde!
'k Zag die zich-zelv' het goud tot zijn verderf vergaârde!
'k Zag zuurverworven goed door d' arbeid-zelv' vergaan,
En 't kroost van die 't bezat, ten doel van d' armoê staan!
'k Zag heel het menschdom naakt van 't bange leven scheien,
Als 't pasgeboren wicht bij 't allereerste schreien;
En al zijn' arbeid niets dan onrust zonder baat,
Waar van geen handvol zelfs zich meê vervoeren laat.
Daar ligt ons zwoegen dan! daar, al dat zielbezwaren!
Daar, al die plagen van een aantal bittre jaren!
ô Stervling! spaar uw zorg! Geniet, terwijl gij 't kunt!
Dit 's alles wat u God ten erfdeel heeft vergund!
Maar leer u-zelv', uw lot, en wat u wacht, vergeten!
't Genoegen wordt u niet, dan spaarzaam toegemeten.
't Is alles ijdelheid en loutre nietigheên,
't Is alles zelfbedrog en onrust hier beneên!

V.

Wat waar 't, ofschoon ons God 't volop der aard verleende
Ofschoon zich de overvloed met schittrende eer vereende,
Ofschoon ons niets ontbrak, waar naar ons 't harte tracht,
En alles ware ons slechts voor vreemden toegebracht?
Dit (zeker) ware een naar, een schrikbaar goedbezitten!
Voor andren waar 't genot, ons, de arbeid en 't verhitten!
Ons hart verzet zich-zelf op 't denkbeeld van dien staat,
En rekent de armoê zoet bij zulk een gruwzaam kwaad.
Maar, stervling, wees bij 't goed met talrijk kroost gezegend,
Leef jaren zonder tal, van voorspoeds gunst bejegend,
En laat uw ziel zich niet verzaden van 't genot:
Wat hebtge? een handvol zand, en anders niet van 't lot!
Wat zijt ge meer dan die, die zonder nakroost stierven?
Wat zaliger, dan die, die nooit het licht verwierven?
Ach, de ijdle misdracht, die in duisternis vergaat,
Geheugenis, noch naam, noch denkbeeld, achterlaat,
Die nacht noch daglicht kende, en onrust noch genoegen,
Is zaliger dan gij in uw onvruchtbaar zwoegen.
Leef, arbeid, zucht, en schraap; vergader, zorg, en spaar,
ô Stervling! 't eigen niet verwacht en u en haar.
Ach, al ons wroeten is voor mond en ingewanden,
Die vordren altijd meer van de onvermoeidste handen;
Dan, waartoe d'ijdlen trek van die begeerlijkheid,
Die nooit verzading vindt, nog wijder uitgebreid?
Wat hebtge, ô stervling, meer dan de enkle lijfsbehoefte?
Dit heeft de rijkste vrek en 't haveloost geboefte,
Dit wijze en dwaas gemeen, en nietwes boven dit.
Waar, waar is 't voorwerp dan, waarom ge uw bloed verhit?
Waartoe met zorg en drift naar 't nutloos M e e r te streven?
Vernoeg uw oog, geniet, en smaak den lust van 't leven!
ô IJdle nietigheid van aller schepslen wensch!
Wat zijt ge, ô Adams kroost? herinner 't u! een mensch!
Wat is uw pogen ooit dan enkel zielverkwisten?
Of kuntge, ô aarden kruik, met d' Albeslechter twisten?
Hij zelf bepaalde uw lot: tas duizend ijdelheên

Met nooitvermoeibre vlijt en naarstigheid op één,
Niets kuntge tot u zelv', uw' staat, uw grootheid voegen;
Geen aasjen macht, geluk, genieting, of genoegen.
En wie, wie weet wat ons in 't vluchtig schemernur
Des levens, zoo beperkt en zoo gering van duur,
Tot schnwbaar onheil of begeerlijk goed kan strekken?
Wie leert ons, welk eene aarde ons lichaam moet bedekken?
Wie, waar de morgenzon in 't aardsche schaduwdal,
Dan, als ons 't graf besluit, heur' glans op richten zal?

VI.

Weêrbarstig sterveling! wees in uw' staat te vreden!
Al 's levens goed en kwaad is haast voorbij gegleden;
Doch stel geen dartle vreugd, of wat verganklijk is,
Voor de onbesproken naam en nagedachtenis.
De dag des doods bestemt uw noodlot, heil, en waarde:
Die dag is grooter dag dan die u bracht op de aarde.
Ontzie hem, vier hem meer dan uw geboortelicht,
En juich de rouwbaar toe, geen pasgeboren wicht!
Treed blijde in 't lijkmisbaar, en waar de zorgen prangen;
En schuw 't ontzind gedruis der wulpsche tafelzangen!
't Is de uitgang van den mensch, die levende onderwijst;
En droefheid zalft het hart dat voor geen droefheid ijst.
Des wijzen hart is bij den schreiende en de droeven;
De dwaas, waar weelde en spel hem op de feestzaal toeven.
Wees met den wijze, ô mensch! zijn tuchtroê, zijn verwijt,
Is beter dan de roem der dwazen, wijd en zijd.
Der dwazen lof is wind: hun lachen en vertoornen
Gelijk aan 't woest gekraak van lichtontvlamde doornen.
De wijsheid toont heur kracht en oefentze in 't verdriet,
Maar 't hart weêrstaat de weelde en heur geschenken niet.
't Voleinden van een zaak is meer dan ze aan te vangen:
Geen hevigheid, 't geduld, besteigert zijn verlangen.

Verkies des lijdzaamheid voor 't bruischend vuur der drift.
Een dwaas voedt woede in 't hart en berst aan heur vergift.
Gij, wendt uwe oogen niet op afgeloopen dagen,
Wanneer u 't hart ontsteekt bij 't overwicht van plagen:
De reden laat niet toe, dat ge in den tegenspoed
Uw' wrevel aanzet, scherpt, en op u-zelven woedt.
Wees wijs, ô sterveling! Al 's aardrijks schatten wijken
Voor wijsheid, 't hoogste goed, dat menschen kan verrijken.
't Is waar, de wijsheid is slechts schaduw hier beneên,
En vliedt, zoo wel als 't goud, gelijk een schaduw heen:
Maar dit, dit heeft ze alleen, daar 't al te kort moet schieten,
Dat zij, wie haar bezit, het leven doet genieten.
  Ecrbiedig 's Hoogsten hand! blijf voor zijn werk verstomd!
Wie maakte 't recht, ô mensch, 't geen de Almacht zelve kromt?
Smaak in den voorspoed 't heil, waarmeê heur hand u zegent;
Zoo, dat u 't nadrend kwaad niet onverhoeds bejegent!
Want God, die vreugde en leed een staâge wisling geeft,
Verborg het nakende uur voor al wat adem heeft.
  Wat heb ik niet gezien in dit mijn ijdel leven!
'k Zag braven door hun deugd en om hun weldoen sneven;
Den snode in tegendeel gered door 't wanbedrijf.
Rust des op wijsheid niet, noch trek het recht te stijf,
(Wat hebge u voorbedacht in 't wis bederf te storten?)
Doch gruw van 't onverstand en 't godloos rechtverkorten.
(Wat zoudt ge u-zelv' den dood berokknen voor den tijd?)
Gelukkig, hij, die 't een, en tevens 't ander, mijdt!
En dit vermoogt ge alleen door waarlijk God te vrezen.
De wijsheid sterkt den wijze, en houdt al de aard in wezen.
Ze is meer dan 't machtigst heir in de allersterkste stad.
Maar wie, wie leeft op de aard, die nooit zich-zelv' vergat?
Wie tast niet daaglijks mis, en handelt zonder dwaling?
Bekreun u-zelv' ook niet aan vloek- of eerbehaling:
En, hoort ge uw' naam somtijds met luttel lofs genoemd,
Denk, dat ge ook andren wel lichtvaardig hebt gedoemd.
  Dus vond ik 't, als ik zwoegde om wijsheid na te jagen,
Die me echter steeds ontslipte in ijdel zelfbehagen;
En ach! wie vindt op de aard, ofschoon hij rustloos wroet,
Een uit ons menschlijk oog zoo diep verborgen goed?
  Ik wanhoopte, en bestond mijn' voetstap om te keeren,

Om bij de dwaasheid-zelv, wat wijsheid zij, te leeren,
En sloeg de boosheid gaâ, die 't onverstand verzelt.
Wat vond ik? mij met haar in 't zelfde net bekneld!
'k Vond bittrer ding voor 't hart, en meer voor 't hart te schuwen
Dan 't ijslijk uur des doods, dat al wat leeft doet gruwen.
Een vrouw, wier ziel, wier oog, wier nooitverzade hand
't Aantreklijkst lokaas toont, doch 't doodlijkst warnet spant.
Wien 't Godlijk oog bewaakt, ontgaat heur valsche strikken,
Doch boosheid stort in 't net, en blijft er in verstikken.
Dit vond ik, dit alleen: en 't langgezocht besluit,
Wat wijs-, wat dwaasheid zij, kwam op verwarring uit.
Nog zoeke ik, en om niet, om 't eindlijk op te maken.
'k Zag onder duizenden naauw een daar toe geraken.
En ach! bij 't vrouwlijk schoon ontdekte ik 't nog veel min.
Één waarheid echter staat: die zie ik duidlijk in!
God, eindloos goed en wijs, God heeft ons recht geschapen;
En 't kwaad is uit ons-zelf, die ons aan 't niet vergapen.
Het menschdom matt' zich af in vonden zonder tal,
Gods werk is alvolmaakt; zijn werkstuk is 't Heelal.

VII.

Wie onzer handelt wijs? wie mag verstandig heeten?
De wijsheid legt in 't hart den wrevel aan de keten,
En ademt kalmte en rust en weltevredenheid,
Die op 't ontfronst gelaat een' heldren glans verspreidt.
Heb eerbied voor 't gezag, en weet een' vorst te vrezen;
Maar toon vooral ontzag aan 't eindloos Opperwezen.
Onttrek den last u niet, wen hij bevelen geeft,
Nog drijf weêrspannig door het geen zijn' wil weêrstreeft.
Hij immers heeft de macht, en heerscht naar welbehagen.
Hij spreekt en 't is een wet: wie zal hem reden vragen?
Gehoorzaam dus gedwee, zoo naakt u geen geween!

De wijze kent en tijd en tijdsgelegenheên.
Geen opzet, dat zich niet naar tijd en plaats moet buigen!
De ontelbaarheid van 't wee kan al wat leeft betuigen;
En niemand is 't vergund, zijn lot voor uit te zien,
En niemand kent den stond van 't geen er zal geschiên.
Geen mensch heeft heerschappij op d'adem van zijn leven:
Niet een, op 't vreeslijk uur als hij dien weêr moet geven.
Geen wapen 't welk ons baat in dien benaauwden strijd!
En 't is met worstlen niet, dat iemand zich bevrijdt.
'k Zag in de breede reeks van 's menschen ongevallen,
Dit lot, dit zelfde lot, verordend over allen.
'k Zag andre weêr, aan tijd, persoon, en plaats verknocht;
Maar - ijdel, loutren schijn, wanneer ik ze onderzocht.
Zoo zag ik d' eenen mensch den andren onderdrukken;
Het praalgraf 't loon gemaakt van stoute gruwelstukken;
Den brave in tegendeel, in 't weldoen onvermoeid,
Vergeten van het volk, dat door zijn voorzorg bloeit.
Dit, ja, dit alles, is slechts ijdel! ijdle gronden!
Niet daadlijk volgt de straf op 't plegen van de zonden;
Dit, stervling, is 't alleen, wat uwen wrevel wekt!
Dit is 't, waarom u 't hart tot euveldaden trekt!
Doch, zwijg! eerbiedig God, en eer zijn welbehagen!
De booze slage in 't kwaad, de Hemel moog hem dragen,
Wat nood? Dit wete ik toch! dit staat onwrikbaar pal,
Dat hij, die de Almacht eert, heur goedheid smaken zal.
Maar neen: sla de uitkomst gaâ, en rust van 't wederstreven!
Den snoode ontmoet geen heil, geen zegen van het leven.
Zijn macht, zijn lust, zijn werk, en zijn geheel bestaan
Is enkle schaduw, schijn, en eer ge 't weet vergaan.
   Doch zagen we ook het kwaad niet strafloos zijn op de aarde?
Den vrome in 't leed gestort, terwijl het snoodaarts spaarde,
En 't loon van 't goed en kwaad als blindlings uitgedeeld?
   Neen, stervling, neen, gij doolt, wanneer gij 't u verbeeldt.
Ga, waan in 't menschlijk hart niet roekloos door te dringen:
God zelf doorgrondt alleen de ziel der stervelingen.
Gij, nuttig, smaak, geniet het goede van uw lot:
Geniet uw nooddruft, blijde en vrolijk in 't genot.
Dit, dit 's uw roeping, dit! en, wat ge ook moogt bejagen,
Dit hebt ge van uw werk alleen maar weg te dragen.

En, zoo ge om wijsheid zwoegt, - door onafmatbre vlijt,
Die eindloos dag en nacht met stalen weetlust slijt,
Die met onbreekbre kracht onwrikbaar ingespannen,
Verstrooing, rust, en slaap, en stoornis heeft verbannen;
Door meer, door eindloos meer, dan menschlijk brein vermag,
Bereikt ge d' omvang niet van 't Godlijk Rijksgezag.
Wat is, is 't werk van God, zoo heilig als rechtvaardig;
En wie Gods wijsheid wraakt, is hoogstbestraffingwaardig.
Wie ooit zich vleie of niet, zijn' raadslag door te zien,
De wijsste sluit hier 't oog, en laat zijn' God gebiên.

VIII.

Dit leerde ik! dit 's de vrucht van mijn bespiegelingen!
Dit neemt mijn ziel ter harte in 's lots bejegeningen!
Wie wijs, wie deugdzaam is, geeft zonder wederstand
Zich-zelv en heel zijn lot gewillig in Gods hand;
Dringt in 't toekomstig niet, noch tracht verdwaasd te ontvlieden
't Geen 's Hoogsten vrijmacht wil, en, wil hij 't, doet geschieden;
Maar is in 't lot te vreên, dat heel het menschdom draagt,
Terwijl hij voor zich zelv' geen reedloos voorrecht vraagt.
De braafste op aarde is mensch, gelijk de ontaartste boze,
En 't zelfde valt ten deel aan deugdzame en godlooze.
De schuldige en bevlekte, en die van 't onrecht gruwt;
Die de Almacht needrig eert, en die zijne outers schuwt; -
Zij zijn de zelfde als mensch, en de eigen lotgevallen,
Der menschlijkheid verknocht, bejeegnen aan hen-allen.
Ja, 't hart van elk die leeft, is met gelijke schuld,
En tot den rand van 't graf met dwaasheên opgevuld.
Ook moeten ze, op hun beurt, 't geminde leven derven.

Want wie, wie is cr vrij van 't onverbidbre sterven?
Wie kan den dood ontgaan, die al die hoop verslindt,
Waardoor men zelfs waardij in 't eerloost leven vindt;
Die d' eindeloozen schrik van 't leven te verliezen,
Voor de onverstoorbre rust des grafkuils doet verkiezen;
Alleen, omdat het graf voor zijn' gemaakten buit
Met d' arbeid, ook het doel van d' arbeid buiten sluit?
Welaan dan! rusten wij van 't altijd wreevlig zwoegen!
Ga, stervling, eet uw brood met blijdschap en genoegen,
Drink, drink de most met lust, die u uw wijnstok biedt,
En weet, dat God uw werk met welbehagen ziet!
Verban den rouw van 't hart, uit kleeding, en gebaren,
En laat het balsemvocht steeds drupplen van uw hairen!
Geniet het leven met de weêrhelft die ge aanbidt,
Zoo lang gij de ijdle schim van 't leven nog bezit!
Geniet het: 't is het al, wat ge in uw levensdagen,
Met al den arbeid, dien gij doorstaat, weg kunt dragen.
Geniet! en roept u 't hart tot d' een of andren plicht,
Betracht hem straks, met lust, en eer uw ijver zwicht:
En denk, daar is in 't graf, waar we allen heenen schieten,
Geen arbeid af te doen, dien we eenmaal achterlieten!
Ik zag, de snelheid hangt aan 's loopers poging niet;
De strijdbre kracht aan hem, die zich verwinnaar ziet:
't Hangt aan de wijsheid niet, zich-zelven brood te geven;
Aan voorzorg van 't verstand, in d' overvloed te leven;
Aan kloeke ervarenheid, in eer of roem te staan.
Neen, 't is de loop van 't lot, dien we ijdlijk tegengaan;
En 't menschdom is gelijk aan lucht- en waterdieren,
Die achtloos, zonder zorg, door stroom of ruimte zwieren,
En, blind in 't vreeslijk uur, hun eens voor al bestemd,
De roof van 't garen zijn, dat ze onverhoeds beklemt.
'k Zag echter ook op aard de kracht der wijsheid blijken:
Een kleine en zwakke stad een machtig heir doen wijken;
En van heur enge vest, uit burcht bij burcht belaagd,
Een' wijdgeducht' monarch met schaamte en schrik verjaagd.
En dit, dit alles door een' armen onbekenden
Verricht, wiens schrandre raad den vijand af deed wenden!
Toen riep ik wijsheid uit, als meer dan wapenkracht!
De wijsheid zelfs versmaad, veroordeeld, en veracht!

Leen dus een zedig oor aan de uitspraak des verstandigen,
En sluit het voor 't geschreeuw van zinnelooze onbandigen.
Ja, wijsheid overtreft geweld en krijgsgeweer!
Maar luttel dwaasheid (ach!) berooft haar van heur eer.

IX.

Niet anders dan 't vergift der schadelijke mieren,
Die op de Balsemschors en in heur spleten tieren,
Het lieflijkriekend vocht dat uit den boomstam druipt,
(Wen slechts eene enkle meê in 't kostbre reukvat sluipt)
Door 't heimlijk woelend zuur der gisting doet ontsteken,
En tot een mengsel maakt, wiens walging 't hart doet breken:
Zoo doet één dwaasheid slechts, één roekeloos bestaan,
D'onschatbren wijsheidsroem in schande en schimp vergaan.
De wijze is bij den dwaas als kunstig afgerechten
In 't zangrig snarenspel bij onbedreven slechten:
De zelfde Cyther klinkt in welk een hand het zij,
Maar niet met d'eigen' toon noch de eigen melodij.
De dwaas beschimpt zich-zelv' door zijn' geheelen handel,
Tast blindlings om, verdoolt, en struikelt in zijn' wandel,
En legt zijn dwaasheid bloot voor de oogen van 't Heelal.
Gij, sta niet roekloos op, noch breng u-zelv' ten val!
Draag d'onwil van uw' vorst, ook zonder grond verbolgen;
En koom de rampen voor, die op den weêrstand volgen.
Verdraag, ook als hij dwaalt, een' slechthoofd stelt in staat,
En hem, die 't waardig ware, in 't needrig duister laat.
'k Heb slaven meer dan eens den zadel zien bestijgen,
En Vorsten aan hun zij, vergeten zijn en zwijgen:
't Is aanzien, eer, noch staat, dat 's menschen waarde staaft.
Hij-zelf stort in zijn' kuil, die andren kuilen graaft:
En wie met euvlen moed een' muur tracht door te breeken,

Wekt eer hij 't weet een slang, om hem naar 't hart te steken.
Men groeft uit 's aardrijks schoot geen marmer zonder leed,
En houwt geen eik in 't woud, of 't kost den stervling zweet;
Doch wijsheid scherpt den bijl, die d' arbeid kan verlichten;
En doet, wat grooter kracht onmooglijk kan verrichten.
Dan wat, wat baat ze een' mensch, die steeds zich-zelv' vergeet?
Wat helpt 's bezweerders kunst, na dat hem de adder beet?
Eens wijzen mond neemt in, zijn adem sticht den vrede:
De dwaas, zijn zelfbederf door onbezonnen rede:
Zijn taal is onverstand, heur uitslag, razernij,
Zoo doodlijk voor hem-zelv' als heel de maatschappij.
Zijn mond geeft eindloos op van 't geen hij aan wil vangen,
En, ach! geen stervling weet, wat einde 't zal erlangen.
Zijn woelen mat hem af in duizend bezigheên,
En zelf 't geringste op aard ontglipt hem in 't gemeen.
ô Deerniswaardig oord, waar zulken wetten geven!
Rampzalig, waar een kind ten zetel is verheven!
Waar weelde en overdaad, en 't geen den wellust vleit,
Den bloem van 't land bedelft in dartle onmatigheid!
Maar, zalig, zalig 't Bijk, dat zulk een' vorst mag eeren,
Wien de oorsprong van zijn bloed bevoegd maakt tot regeeren;
Waar de adel 't volk niet tergt door bandeloos gedrag,
Maar matigheid beschouwt als steunsel van 't gezag!
't Is slappe werkloosheid, die hechte gevels vallen,
Die daken scheuren doet, en muren slecht en wallen;
Het lieflijk dischvermaak, vervrolijkende wijn,
Moet niet des levens zorg, maar zijn verkwikking zijn:
En rijkdom, als de weg tot eerbre zinvermaken,
Verdient bedaarde vlijt, geen zielontrustend haken.
Dus arbeid, sterflijk mensch, betracht dien plicht met lust,
Maar laad geen zorg op u, die op Gods wijsheid rust.

X.

Verspil uw' arbeid niet in nuttelooze poging,
Noch handel zonder doel, of regel, of beooging.
Zaai daar, waar vruchtbre grond, bewaterd door den vloed,
U eens een' blijden oogst uit de akkers hopen doet.
Verdeel 't bevruchtend zaad in onderscheiden streken,
Opdat, zoo 't onheil woedt, niet alles moge ontbreken;
Wat weet gij, welk een nood misschien te wachten staat,
En waar een zwangre wolk de halmen nederslaat?
Wat weet gij, of ge uw brood of hier of daar zult vinden,
En waar 't geluk u wacht, aan tijd noch oord te binden?
Waar de Almacht zeegnen wil, daar daalt heur zegen neêr!
Verbei dien op uw werk, en verder - zorg niet meer!
Die al te angstvallig schroomt voor wind of regenplassen
Zal nooit een graanscheut zien, nooit volle garven tassen.
Zoo min gij d' omloop ziet des windstrooms in de lucht,
Of 't week gebeente aanschouwt in de eerst ontfangen vrucht,
Zoo weinig weet ge, ô mensch, een oogenblik te vooren,
Wat over u, uw werk, door de Almacht zij beschooren.
Wel, werp uw zaad dan vroeg in d' omgedolven grond;
En trek uw hand niet af bij vallende avondstond!
De Godheid kan of 't een, of 't ander groei verleenen,
En zelfs, uit beî gelijk een' rijpen oogst vereenen.
Dus, arbeid, sterflijk mensch, betracht dien plicht met lust,
En laad geen zorg op u, die op de Godheid rust.

XI.

Voorzeker! 't menschlijk hart is naauw gehecht aan 't leven.
't Vindt lieflijkheid in 't licht, en schrikt om 't op te geven.
Doch schoon ge ook jaren lang des levens lust geniet,
Wat is 't, zoo ge op den nacht van 't eindloos duister ziet?
Dien nimmer eindbren nacht die 't alles moet vervangen!
Dien elk die adem schept zich boven 't hoofd ziet hangen!
Wat is uw leven dan, en wat zijne eêlste vreugd?
Juich, Jongling, juich dan vrij in d' opgang van uw jeugd!
Maak u heur morgenlicht, den luister van uw dagen,
Ten nutte, in 't vol genot van wat u 't hart moog vragen!
Geniet, wat oog, wat hart, wat ziel of zin bekoort!
Stel geen begeerte perk, die in uw binnenst gloort!
Laat, laat u 't levenslicht, het zoet des levens smaken,
En baad in d' overvloed van vleiende vermaken!
Maar weet! de Rechter leeft, de Rechter van 't Heelal,
Die eenmaal rekenschap van 't leven vordren zal.
Dit leere u, 't levenslicht op juisten prijs waardeeren!
Dit, van 't besef des doods uw' geest niet af te keeren!
En, daar de Jonglingschap gelijk een nevel vliedt,
Verbittre u 't zelfgekwel des levens zoetheid niet!

XII.

Gedenk, ô sterveling, aan d' oorsprong van uw wezen!
Vereer hem, leer hem vroeg met heilgen eerbied vrezen!
Besteed uwe eerste jeugd in dien verheven' plicht,
Eer dat u 't tijdstip naakt, dat lust en aandacht zwicht.
Dat tijdstip is niet ver'; dat licht en glans verduisteren,
En wind noch zonnestraal den hemel op kan luisteren;

Der wachtren vaardigheid door beving wordt verrast;
De kracht der sterken wankt en neêrbuigt van hunn' last;
De maalsters dag aan dag in tal en macht verkleenen;
't Ontsloten venstrenpaar geen doorzicht kan verleenen;
De dubble buitendeur zich zonder grendlen sluit;
Het zangtuig klank ontbeert en leiding van geluid;
De slaap voor d' ochtend vliedt op de eerste vooglenstemmen;
De heuvlen schrikbaar zijn, de laagtens 't hart bcklemmen;
De amandelboom zijn kruin met zilvren bloesems dekt;
De sprinkhaan 't veld verlaat, en uit de groente trekt;
En kostbare artsenij geen' lust meer op kan kweken:
Dat tijdstip nadert eens, en zal het uitstel wreken.
Want dit, dit is de weg, die derwaarts henen leidt,
Waar ons de donkre kluis voor de eeuwigheid verbeidt.
Dus, eer u 't lijf begeeft, en eer de zilvren keten
Aan 's levens waterput in schakels wordt gereten,
De gouden schijf verwrikt, de kruik in scherven stoot,
Het stof, aan de aarde ontleend, te rug keere in heur' schoot,
En de adem tot dien God, die 't leven heeft gegeven,
Behartig, sterflijk mensch, de korte gaaf van 't leven!
't Is enkele ijdelheid die als een schaduw vliedt!
En ach, wat is 't heelal, dan één bedrieglijk niet?

Zoo sprak die schrandre vorst, door 's hemels geest bewogen,
En stelde aan 't leergraag hart den weg des heils voor oogen.
‘Vrees, (sprak hij,) vrees uw' God, verzaak uw' eigenzin!
Dit sluit en 't hoogst geluk en alle wijsheid in.’

1787.

Aanteekeningen.

Aanteekeningen.

Gerard aan Machteld van Velzen, bladz. 295.

Mijn Floris de Vijfde heeft in het Vijfde Bedrijf, Tweede Tooneel, eene byzonderheid omtrent Gerard van Velzen en zijne Gemalin, die ik niet weet dat ergens geboekt is. Dees brief geeft ruimer verklaring van dat punt, en schildert tevens Velzens ziel in den waren aart zijner yverzucht. Heeft men in mijn genoemd Tooneelstuk den wraakzuchtigen moorder in hem leeren verfoeien, men leere dan hier den peinzenden en diepgevoeligen wrokker beklagen; men zie wat een hachlijk en twijfelachtig ding alle menschlijke aandoening zij, en siddere om haar bot te vieren!

Nero aan de nakomelingschap, bladz. 307.

Of Nero hier in zijn ware gesteldheid, verbitterd door de omstandigheden waarin hy zich geplaatst zag, en dwingland uit verontwaardiging over al wat hem omringde, en niet door een ingeboren wreedheid, gelijk men hem toeschrijft, wordt voorgesteld, doet in der daad niet tot het Dichtstukjen, maar raakt de Filozofie der Historie: en het zou te onpas zijn, hier dit punt te willen onderzoeken. Zoo veel is zeker, dat Rome-zelf ongelijk gunstiger over hem dacht, dan men gewoon is hem af te schilderen. Een Vorst, wiens naam een zijner Opvolgeren aanneemt om zich aangenaam te maken, en wiens nagedachtenis door een' volgenden gevierd wordt, is dat monster niet, dat een Staatsparty van hem maakt; en ware Nero op eene andere wijze en in eene andere gesteldheid van zaken, Keizer geworden, hy had als Titus bemind kunnen zijn. Zijne ondeugden en zwakheden waren die van zijn tijd en volk: zijne wanbedrijven, eerst gevolgen van noodzake, naderhand van eene dartle moedwilligheid die de openbare meening had leeren verachten; en heel de gelukkige aanleg dien hy van de natuur had ontfangen, werd in hem verstikt, door den dwang, hem opgelegd. Men leze zijne geschiedenis onvooringenomen, en vatte het ware oogpunt, om dit zijn Afbeeldsel te beoordeelen! De Dichter heeft zich in Neroos plaats gesteld, en dit was, hem doende spreken, zijn plicht.

Graaf Floris de Vijfde aan Agnes van der Sluis, bladz. 355.

De Geschiedenis van Floris den Vijfde en de geboorte van den Heldhaftigen Witte van Haamstede is door de onkunde en vooroordeelen der Schrijveren met dichte nevels omhuld. Dat Witte uit een wettig huwlijk gesproten was, heeft echter de arbeidzaam nasporende Baron van Spaan volkomen erkend: en blijkt uit alles genoegzaam. Wie zijne Moeder was, is my uit eigen onderzoek, met vergelijking van hetgeen me door gemelden Geschiedeniswroeter werd meêgedeeld, desgelijks gebleken. Zy was Agnes van der Sluis uit een jonger zoon van het Huis van Heusden, die dezen naam aannam en het wiel van Heusden zilver voerde Met deze had hy jong een huwlijk aangegaan en den grooten Witte verwekt, die in later jaren door zijuen broeder Graaf Jan den Eerste met het aan dezen te rug gevallen Leen van Haamstede begiftigd werd. Doch dit huwlijk werd verbroken door 't Pauselijk gezag, 't geen een schandelijk verdrag, in Floris kindsheid door zijn Oom en Voogd Floris met Vlaanderen gesloten en by 't welk onze Graaf verbonden werd een van Guidoos dochters te trouwen, met den Kerkban bekrachtigd had; en dit verbreken geschiedde na

dat Graaf Floris Ridder geslagen was. In dit oogenblik wordt deze brief ondersteld geschreven te worden.

Aleid, Koning Willems Zuster, voor wie hy een byzonder zwak had en die hy aan Jan van Henegouwen, den Voorzoon van Zwarte Margriet by Borchard van Avennes, uittrouwde, had onzen Floris opgevoed, en altijd getracht zich en hare kinderen in zijn erf- en leengoed te vestigen, 't geen eindelijk haren Zoon Jan (by ons Jan den II) door eene aanéénschakeling van intrigues en den vroegen dood van Floris Zoon uit Beatrix van Vlaanderen, gelukte.

Floris van Holland, Koning Willems broeder en wegens hem regent van Holland en Zeeland en door Willems dood Voogd van den jongen Graaf, had zich (naar het wel schijnt) van den Graaf van Vlaanderen gevangen laten nemen, en sloot toen het gemelde schandelijk traktaat, dat in alles zijn eigenbelang hedoelde, en herhaalde malen door Keizer en Rijksdag veroordeeld en nietig verklaard werd, maar des ondanks door 's Pausen eens gegeven bekrachtiging staande bleef, en waaraan onze Floris zich eindelijk na sterken aandrang van zijnen braven en gemoedelijken Oom Hendrik van Braband, tegen zijn hart, en uit naauwgezetheid omtrent den Riddereed, onderwierp.

De bewijzen van dit alles ben ik gewoon in mijne Voorlezingen over de Geschiedenis onzes Lands by te brengen; hier behooren zy niet.

Floris legertocht naar Friesland ter ontdekking van zijns Vaders lijk en betemming der Friezen, waarvan de listige Aleid alle moeite deed om hem af te houden, was blinkend en gelnkkig. - In uitzicht dat Floris zoon uit Agnes hem, ter zake van het Pauselijk banverband niet zou kunnen opvolgen, had zy of de haren by den Keizer het verlei in verbeiding, van Holland en Zeeland bekuipt; en het zelfde deed ook de Graaf van Hennenberg, uit eene andere Zuster van Koning Willem gesproten, wien de Henegouwers hun medeaanspraak naderhand afkochten.

Dat de Leeuw van keel de roode Leeuw van Holland is, zal (hoop ik) ieder één weten. - Heusdens wiel is rood op goud, doch gelijk alle de jonger zoons van dit Huis hun wapen door de verandering van kleur en metalen braken, twee takken alleen uitgezonderd, die geheel andere wapens aannamen, voerde Van der Sluis dit wiel zilver op keel; en dus is Heusdens zilveren wiel niet HEUSDEN, maar VAN DER SLUIS, hetgeen onze Seriveriussen en dergelijken of niet wisten of vergaten op te merken.*) Het verlossen van Holland uit het geweld der Vlamingen, door Witte van Haamstede, waarop in dezen brief gedoeld wordt, is bekend; en daartoe behoort de Oudhollandsche Slachtzang. [I. Strijdzang, te vinden in de Rotsgalmen II 183, en in deze Uitgave later te plaatsen onder de Vaderlandsche en Politieke Zangen.]

*) Den Leeuw van keel met Heusdens zilveren wiel op de borst roemen, is wat men met de Fransche uitdrukking blazoneeren heet, en dit wordt ook gebruikt voor in 't schild voeren.

Treurzang van Ibn Doreid.

Bladz. 369.

Beschouw mijn grijzend hoofd: 't gelijkt aan 's Hemels streken, enz.

In verscheiden handschriften wordt dit Dichtstuk aangeheven met de volgende aanspraak, welke dan 't eerste vers uitmaakt:

ô Dorcas, schooner dan de dartle muskusgeit,
Die tusschen 't dor gebergt' aan 't kronklend beekjen weidt!

Men schrijft dit vers echter niet aan den Dichter, maar aan zijnen tijdgenoot Motanabbi toe, welke den onverhoedschen aanhef van 't stuk op deze wijze, als met eene zekere Inleiding zou hebben willen verzachten. Dan, niets is er in den gantschen Treurzang, 't geen eenigzins instemt met de richting, die deze aanspraak hem geeft. Integendeel is 't eene algemeene klacht, zonder bestemde toerichting; en vooral, niets behelzende van een onderhoud met een jonge schoonheid. - Ik heb dit vers overzulks, met de meerderheid der afschrijvers en uitgevers, verworpen; gelijk het ook door 's mans levensbeschrijver Ibn Chalikaan by het aanhalen van den aanvang van dit Dichtstuk, niet erkend wordt. In 't voorbygaan zij gezegd, dat in deze vertaling doorgaans de uitgave van den zaligen Everardus Scheidius gevolgd is. Belangende het eerste vers in mijne vertaling: B e s c h o u w m i j n enz. dit drukt Boëtius d e C o n s o l. P h i l o s. L i b r. I, schoon uit:

Venit enim properata malis inopina sencctus,
Et dolor aetatem jussit inesse suam. Etc.

Het geen ik in mijne nog ongedrukte vertaling van dat werk dus vrij overbracht:

Door ramp op ramp verhaast, voor 't klimmen van mijn Jaren,
Heeft de ouderdom zijn last by al mijn wee vervroegd;
Mijn' schedel voor den tijd bedekt met grijze hairen,
En 't uitgemergeld lijf met voren doorgeploegd.

Ovidius is in zijne T r e u r z a n g e n u i t P o n t u s minder Dichter, als hy zegt: (L. 5.)

Me quoque debilitat series immensa laborum,
Ante meum tempns cogit et esse senem.

Bladz. 369.

Als 't bleeke morgengraauw door 't nachtfloers heen koomt breken.

't B l e e k e m o r g e n g r a a u w. Misschien zegt ons de een of andre Betweter in zijn maandschrift, dat de morgenstond rood, gloeiend is,

en bevecht deze plaats met het bekende □*οδοδάκτυλος* □□ς van Homerus en anderen. Zoo heeft men toch in een der menigvuldige Journalen van onzen tijd met den amandelbloesem gedaan, door Salomo kennelijk tot een afbeelding van de grijsheid gebruikt; doch dien men ons, op 't gezag van reizigers, die de tijden niet onderscheidden, als altijd rood gelieft op te disschen. - Wat zal ik by zulke geweldige opgeworpene zwarigheden doen? - Ze laten liggen, tot zy van zelve verstuiven.

Bladz. 369.

Deed eindlijk 's levens bloem, zoo weeldrig in heur' groei, enz.

's Levens bloem. Eigenlijk hof, bloemtuin. Vermaaklijke bloemtuin, رَوْض آللَّهْو lusthof, zou men kunnen zeggen.

Weeldrig in heur' groei. مَجَّاجَ آلثَّرَي Vochtigheid opgevende.

Bladz. 369.

Het grievende gemis der dierbaarste aller panden.

Gemis. نَأْيٌ Eigenlijk scheiding. Dit slaat geenzins op eene minnares; welk misverstand aanleiding schijnt gegeven te hebben tot de toevoeging van 't vers van Motanabbi; maar op zijn vaderland, landgenooten en vrienden.

Bladz. 369.

- 't Geen me een ballingschap, zoo eindloos, door doet staan.

Weinig dacht ik, in een groot deel dezer verzen mijn eigen lot en het my over 't hoofd hangend jammer en leed te schetsen.

Bladz. 370.

Is uitzien op een wolk, wier flikkring steeds bedriegt.

Wolken die bedriegen; regen beloven, doch niet geven, zijn den Arabieren zeer gemeen. Vergelijk, onder anderen, A. Schultens ad Florileg. Sent. p. 160. en de schoone plaats van Haririus, aangehaald door H.A. Schultens in zijne Aanmerkingen op El-

nawabig, bladz. 114. Salomo Spreuk. 25, vs. 14, noemt het een wolk daar geen regen by is. Zoo vinden wy elders in de Spreuken, een' bedrieglijken arbeid, voor een' arbeid die niet opbrengt, gemeld; een bedrieglijke hand, voor een hand die geen werk uitlevert, en, als een synonymum daar van, een bedrieglijke ziel, voor die zich haar plicht onttrekt. Zie Spreuk. 10, vs. 4, 19, vs. 15.

Wanneer wy van een' ondankbaren arbeid spreken, schijnen wy ook eigenlijk de te loorstelling op 't oog te hebben; schoon men het zou kunnen verklaren als een' arbeid waar uit ons geen dank ontspruit.

Bladz. 370.

De bron des levens zelv verpestende in mijne aâren.

De bron des levens. مهجة 't Zuiverst bloed, waarin de Oosterlingen den zetel des levens stellen. Met weet dit uit de wetten van Mozes.

Bladz. 370.

Zult ge eens, van goeder hart, u weder tot my wenden?

Van goeder hart. Schoon het woord hart thands het onzijdig geslacht houdt, mag men echter deze oude en taaleigene uitdrukking niet wraken, of men zou ter-stond, ter-wijl, en middelerwijl, na-de-maal, te vuur en te zwaard, en duizend anderen, moeten verbannen, welke ons nog iets van de oude zoetvloeiendheid onzer taal voorstellen. Ik heb in mijne verhandeling over de Geslachten der Naamwoorden de reden dezer spreekwijzen opgegeven, deels wel in het verloop der taal, maar deels ook in de oude vermenging van het vrouwlijk en onzijdig geslacht te vinden.

Bladz. 370.

Wat zoudt ge een dorrend hout zijn laatste sap onttrekken?

Dorrend hout. غصن Tak, stok, staf. Ontschorscht van de droogte; of waar de schors, door de droogte, van afgespleten is.

Bladz. 370.

ô Wees me eens gunstig! 'k stond uw strengheid lang ten doel.

G u n s t i g . رَفَّقَ beteekent eigenlijk, iemand zacht behandelen: hier van, gunstig zijn, van 't welk ik het denkbeeld door deszelfs tegenge-

stelde in 't woord s t r e n g h e i d heb getracht te behouden. 't Wordt ook voor r u s t e n v a n d e n a r b e i d gebruikt; en men zou kunnen zeggen:

ô Geef me eens rust! -

Bladz. 370.

Is etter, dien de wond van lijdende op doet wellen.

E t t e r . نَفْثَةٌ U i t s p o u w s e l ; van den wortel نَفَثَ. Men zou 't dus eigenlijker voor f l u i m e n kunnen nemen, uit een beschadigde borst opkomende. Maar, behalven dat dit denkbeeld mij te walglijk voorkwam om in Poëzy geduld te worden, geloove ik het woord algemeener te mogen opnemen, voor alle opwelling van een schuimachtig vocht, dat den grond waar het uit voorkoomt, zuivert. De wond in de borst kan ook uitwendig zijn. - Het zelfde denkbeeld (zoo ik oordeelen mag in een vak van Letterkunde, my genoegzaam vreemd) meen ik te vinden S p r e u k ., 20, vs. 30; waar 't woord הַמְּרוּק even zoo de genezende of genezing bereidende ettering der wonden schijnt uit te drukken: welke plaats ik derhalve volgens deze mijne gissing dus vertalen zou: ‘De etter of verettering (anders het dragen) der wonden is den gekwetste tot zuivering: en zoo is het ook met de kloppingen in 't binnenste van den boezem.’ Onze Nederlandsche overzetting, welke voor 't eerste woord g e z w e l l e n heeft, stelt voor het laatste d e s b u i k s ; doch de bloote vergelijking met v s . 27 v a n 't z e l f d e H o o f d s t u k , en v s . 22 van 't 26s t e , toonen genoeg, dat deze algemeene benaming eener holligheid ook op die van de borst toegepast wordt. Men zie verder A. Schultens ad J o b u m p. 28.

Over den etter en zijnen aart vergelijke men mijne Z i e k t e d e r G e l e e r d e n , Eersten zang blz. 18 (van de oorspronklijke uitgave).

Bladz. 370.

Ach! struikle ik ooit hier na, gered uit deze ellenden, enz.

't Schijnt uit deze woorden dat de Dichter zich als onvoorzichtige oorzaak zijns lijdens beschouwt. Jeugdige eerzucht, of woeligheid van geest, had hem zijn Vaderland doen verlaten, om, zoo men 't noemt, fortuin te zoeken. Hy was door geene partyschap by Staatsomwenteling uitgezet. Men zie bladz. 13. [Bladz. 373.]

Bladz. 370.

Wel aan, mijn ziel, sta pal! verduur hem tot den dood!

Het oorspronklijk heeft hier eene woordspeling tusscheu لُسن lijdzaamheid, en لُسن smart (osan en asan); hoedanige er meer zijn, doch welke ik geacht heb niet te moeten overnemen. Zoo is 't met de speling tusschen het woord man en spiegel, die men aantreft in de Chrestomathia Arabica van Hirtius p. 429, en die ik om de fraaie gedachten hier overschrijve, dus door my in 't Neêrduitsch vertaald: ‘Stel het verstand van een' ander tegen 't uwe over, en pleeg dus raad eer gy besluit: want de waarheid verbergt zich zoo licht niet aan twee. De mensch (مرء) is een spiegel (مرآة) waar in hy zijn aangezicht ziet; maar, om zich van achteren te beschouwen, heeft hy er twee noodig.’ Salomo heeft het zelfde denkbeeld, Spreuk. 27, vs. 19.

Bladz. 370.

Vaak zag men d' oorlogsheld naar 't edelst doelwit streven, enz.

Het oorsponklijk heeft hier verscheiden namen en voorbeelden van dappere Arabieren; doch daar dezen ons meestal onbekend zijn, heb ik dit aantal van namen voor des hoorders verbeelding meer belemmerend geacht, dan of opklarend of verlustigend. Ik heb echter de beeltenissen onder algemeene in plaats van eigen namen, en op 't slot eenige byzondere voorbeelden behouden.

Wien dit verlies smartlijk valt, die moge ('t is my wel) in dit vers Amro-Al Keisi invlechten: en weinig later, Abu-Al-Gjabri, Ibn Al-Aschehi, en Al-wadaacha. Namen, wier klank in ons Nederduitsch, dat zelfs geen letters heeft om hem met naauwkeurige en welluidende netheid uit te drukken, zekerlijk vrij barbaars luiden zou.

Jesid was een Vorst, die naar de waardigheid van het Kalifaat stond, onder de Omnieden een predikaatsie hield, en zich reeds Kalif hoorde begroeten, wanneer hy (zoo een Arabische aanteekening op deze plaats vermeldt) van zekeren Syrischen munnik Al-Katzel genoemd, vermoord wierd. - Wel te recht drukt de Abbé Olivet zich ergens in zijne vertaling der Philippicae van Demosthenes ‘Les noms propres ne servent qu'à embarrasser et qu'à obscurcir nne Traduction: surtout lorsqu'il s'agit de gens qui n'ous sont inconnus d'ailleurs.’

Ik sprak daar van de onmooglijkheid om met onze Nederduitsche letters den klank der Oostersche namen wel uit te drukken. Zekerlijk

is dit niet noodig: ieder taal heeft hare byzondere klanken, haar alleen eigen, en welke elke andere naar haren aart, by het overnemen van namen of woorden, met zekere andere klanken verplaatst. Maar ik kan my niet onthouden, hier eene aanmerking te maken op het veelvuldig invoeren by ons van de Fransche spelling der Oostersche woorden, sedert dat men zich daar, op die Letterkunde meer toegelegd heeft. Daaglijks, by voorbeeld, leest men thands P a c h a , waarin de c h op zijn Fransch uitgesproken moet worden. Onze voorouders zeiden, en te recht, B a s s a . Met C h i n a voor S i n a is het even zoo algemeen geworden, en nog vroeger. - Moeilijk is het, de uitspraak dier Oostersche Dialekten die de lispende Italiaansche **g** hebben, aan eenen dier talen onkundigen Lezer voor het oog te stellen; doch waarom zich niet liever aan ons **dj** gehouden, waar in, naar alle rechte Oudhollandsche uitspraak, de **j** als de Fransche **g** klinkt, gelijk in P l a n t a a d j e , B o s c h a a d j e ; 't geen men nu ook al (want niemand verstaat schier meer Hollandsch) P l a n t a a d -j e , B o s c h a a d -j e leest, of het een Diminutivum was, in plaats van **dj** als één enkele Letter aan te merken, die de lisping der Italianen in hunne **g** uitdrukt?

Van de Hoogduitsche vermenging van alle Letters, harde en zachte, **u** voor **oe**, en **o** voor **eu**, wil ik niet spreken. Dit uitbraaksel van gebreklijk Duitsch met verscheiden Dialecten van Wendisch en Lettisch door een gezwolgen en zoo zonder eenige d i g e s t i e of a s s i m i l a t i e weêr opgegeven en opgedischt, en het geen zy-zelven niet eens ten halve verstaan (als uit hunne uitgaven van Oudduitsche schriften zoo wel als uit menigte hunner verkeerde woordvoegingen blijkbaar is), moet nu eenmaal voor klokspijs gaan. Onze voorvaders dachten gants anders, zelfs eer nog het Hoogduitsch zoo verknoeid was, als het thands is: maar sints lang heeft onze Natie zich geschaamd, wijzer en braver dan hunne onwetende en verbasterde Naburen te zijn. Welhaast zal zy, op dit spoor voortgaande, den roem behalen, van in beide punten nog beneden dezen te staan. - Voor 't overige vergelijke men wat ik omtrent het overnemen der vreemde eigen namen in mijne uitgave van den F i n g a l gezegd hebbe.

Bladz. 371.

Neen, toont zich 't Albestuur eens gunstig aan mijn beden, enz.

't A l b e s t u u r . مَقَـادِيرٌ

Bladz. 371.

De breuke is ras geheeld van 't geene ik heb geleden.

Gelukkige Ibn Doreid! gy hadt dus den onwaardeerbaren schat uwer

gezondheid, dien van uw geheugen, en boven al, de kracht van uw' geest, niet verloren.

Bladz. 371.

De wakkre heeft wel meer door onafmatbren moed, enz.

In de vorige plaats, waar deze met een zeker soort van Parallelismus op slaat, de voorbeelden des Dichters door onderdrukking der eigen namen algemeen gemaakt hebbende, heb ik geoordeeld, hier het zelfde spoor te moeten houden.

Amrou koomt reeds in 't eerste dezer verzen voor; Alsebaä vervolgens; en een andere Amrou (Ibn Hind), als verdelger der Temimieten naderhand.

Wat den eersten betreft, Amrou, zoon van Adii, wreekte den moord van zijn' moeders broeder Al-Wadaacha, hier voor gedacht, en anders Gjodaima genaamd, wien door Alsebaä, onder den schijn van een huwelijksvoltrekking, waar toe zy hem aangezocht had, in haar macht gelokt, de aderen van den arm werden afgestoken. Deze wraak echter, hem gelukt, ondanks de ontoeganklijke burcht aan den Eufraat, waarop Alsebaä gezegd wierd te nestelen, was meer aan de list en de trouw van Al-Kasir, die den bekenden rol van Zopyrus by Darius, op zich nam, dan aan louteren oorlogsmoed van hemzelven te danken.

Saïf herwon op de Abyssijnen of Ethiopiers zijn vaderlijk rijk. De toespeling op zijne vergiftigde schichten, welke 't oorspronklijk heeft, kwam my ergerlijk voor, en de burcht van Gamda, door hem veroverd, onverschillig voor Nederlandsche lezers.

De tweede Amrou, zoon van Hind, of van Hinda, was een wreedaart en verbrandde de Temimieten.

Bladz. 371.

En 't uitgemergeld lijf tot op het been verdord.

Als de hoornen van een' boog, zegt de text.

Bladz. 371.

Terwijl hy 't bloedig schuim uit neus en lippen stort.

Uit den neus; t.w. van den ring die den kemel door den neus gaat, en waar aan een zeel vast gemaakt is om hem te dwingen. Zie Shaw Reize I.D. bladz. 252; en zijne verklaring aldaar van II Kon. 19, vs. 28.

Bladz. 371.

Des nachts zich nederlegt in d' afgrond van den donker.

De afgrond van den donker. De Oceaan der donkerheden. Ik heb geacht dit voor eene uitdrukking te moeten houden, de stikdonkere en ondoorreisbare nacht (want 's nachts reizen de Oosterlingen gewoonlijk) aanduidende; als of men zeide, 't grondeloos donker: 't donker, waar in zich alles, als in eene grondelooze zee, verliest. Afgrond en zee wordt dus meer voor elkander genomen, als by ieder ervarene in de Oostersche schriften, en zelfs uit de gewijde bladeren, kennelijk is. De uitleggers verstaan door dezen oceaan of zee van donkerheden (of, zoo men 't vertaalt, donkere zee) de dikke dampen, die zich, als een zee, over den grond verspreiden, en waar door de kemel 's morgens gezegd wordt heen te waden. - Men brengt de plaats van Jes. 21, vs. 1, by; maar eene eenvormige en eenzelvige uitgebreidheid van vlakte, wettigt op zichzelfs de benaming van zee, van wildernis, woesteny, of zand. Ook zouden er meer redenen aan te voeren zijn, waarom hier de zee van donkerheid iets anders dan slechts een donkere zee kan beteekenen, en de donkerheid als het hoofddenkbeeld aangemerkt worden.

Bladz. 372.

Als schichten, die de zon gekromd heeft onder 't droogen.

Als Esschenschichten. 't Hout نَبَع Niba of Naba, wordt dus vertaald.

Bladz. 372.

Uit zuivere Godvrucht, om den Godgewijden steen
Te kussen, enz.

De Dichter is hier vrij omslachtig in 't beschrijven of liever in 't opnoemen van byzonderheden der bedevaart, welke de Mohamedanen te Mekka doen. Ik heb gedacht dit alles, als overtolligheden (vooral in een soort van tusschenrede) te mogen overstappen, of tot het hoofdpunt, het kussen naamlijk van den steen in den tempelmuur van Mekka, te kunnen samentrekken. Wil men echter, men vlije de volgende twaalf verzen, tot vervulling van het uitgelatene ('t geen daar eenigermate in uitgebreid is) achter de hierop volgende regel in:

'k Zweer by hun Godvrucht, by den teedren tranenvliet,
Die op 't gezicht dier stad hun straks uit de oogen schiet:
Hunn' heilgen ommegang om d' ongelijkbren tempel:
Den tred van Abrams voet, nog zichtbaar voor den drempel:

Hunn' heilgen lippendruk vol innerlijke zucht:
Hun vlucht, gedachtenis van Hagars droeve vlucht:
Hun naadre bedevaart, geloof- en dienstbelijding:
Hun reis naar Minaas engte, en plechtige offerwijding:
Hunn' tocht naar Arafaat, en 't zandperk van Ilaal:
Hunn' steenworp, wederhaald tot driewerf zevenmaal:
Hun vurige afscheidsgroet in stille heilverwachting,
En hertocht, vol van ernst en zedige betrachting.

Ter opheldering van welk alles, het volgende nog dienen kan:

D e n g o d g e w i j d e n s t e e n. Den zwarten steen, dien men wil wit uit den Hemel gevallen, en zedert door de zonden der menschen zwart geworden te zijn.

S t e e n w o r p. Deze geschiedt ter afweering van den Bozen, waartoe zy inzonderheid den een-en-twintigste vermogendst achten.

Voor 't overige kan men by verscheiden schrijvers,' (den Geleerden staat Reland boven aan) opheldering over deze plechtigheden vinden.

Bladz. 372.

't Geheiligd Mekka en heur heilige aard bezoeken!

De Mohamedaan noemt deze de stad ‘welke de Heer der heerlijkheid, als hy haren grond leide, boven alle andere stichtingen verheerlijkte.’ De scholiast, A b u A b d a l l a h H o s e i n I b n C h a l u w i a, teekent aan, dat God-zelf de aarde onder de K a a b a, of Tempel van Mekka geëffend heeft: en dit steunt op den K o r a n-zelven, S u r a 6, v s. 92; S u r a 42, v s. 5. Van daar mijne uitdrukking van h e i l i g e a a r d e.

Bladz. 372.

Of zwere ik liever nog by 't moedige oorlogspaard, enz.

't M o e d i g o o r l o g s p a a r d. 't Oorsponklijk heeft hier een beschrijving van gestalte: ‘Met ingetrokken buik en heup; enz.’ maar daar wy, weinig regels hier na, eene uitvoerige beschrijving van een paard ontmoeten, kwam my best voor, over deze schildery zoo los mooglijk heen te loopen, om haar met de andere niet in tegenstelling te brengen: en zulks wel te meer, daar, naar mijn inzien, de gedaant-beschrijving niet tot de Dichtkunst behoort, en altijd koud is, wanneer zy niet in een zekere levendige O p v o l g i n g gebracht wordt.

Men verstaat my wellicht niet genoegzaam. Ik verklaar my duidlijker. De Schilderkonst toont het gelijktijdige, maar de Dichtkunst, in opvolging van klanken bestaande, die niet gelijktijdig gehoord worden, heeft (natuurlijker wijze) hetgeen opvolgende is, ten voorwerp. De schilder kan geene opvolging vertoonen, maar alleen den geest aanleiding geven om zich die te verbeelden. Zoo kan ook de Dichter

niets gelijktijdigs uitdrukken, maar alleen den geest in staat stellen om zich, 't geen hy by opvolging voordraagt, als gelijktijdig voor te stellen. Dan, dit geschiedt niet, dan door aftrekking der deelen, welke in 't voorwerp elkander ondersteunen en dus een geheel maken; en zulk eene aftrekking is altijd dor en levenloos. De ware genie weet dit echter somwijlen te hulp te komen door in der daad opvolgende bewegingen te schilderen, waar zich de af te beelden gedeelten tusschen in mengen, en dus is het dat zijn schets leven en warmte krijgt.

Uit het hier gezegde blijkt tevens hoe zeer de zoogenaamde D e s c r i p t i v e P o e t r y (Beschrijvende Dichtkunst) der Engelschen, die thands zoo in trek is zelfs in Frankrijk, en waar op Delille, en zoo veel anderen, zich gevormd hebben, in haren aart een valsch soort (g e n r e zeggen de Franschen), en buiten de Dichtkunst is. De ware Dichter schildert, maar beschrijft niet; dat is, hy doet de verbeelding des Lezers, die hy in beweging brengt, zich voorstellen wat gelijktijdig is, door 't geen opvolgend is, wel af te beelden. Overal waar gebrek aan waar Dichterlijk gevoel is, neemt men zijn toevlucht tot dit bysoort. En wat is het gevolg? Overal waar men niet meer kan doen gevoelen dan men zegt, waar geen e l e k t r i k e schok de verbeelding des Lezers of Hoorders zich doet voorstellen, wat niet gezegd wordt of kan worden, is men koud; om dat geen taal, hoe rijk, hoe uitdrukkelijk en krachtig, meer geven kan dan s y m b o l e n van afgetrokken denkbeelden. De kunstgreep der schildering in de Poëzy is groot, en voor velen een geheim. By gelegenheid zal ik wel eens een voorbeeld van 't zoogenoemd D e s c r i p t i v e met een ware Poëtische schildering der zelfde zaak in vergelijking brengen, maar het zou hier te wijd uitloopen.

Edoch ik kan my niet onthouden, hier eene zeer aanmerkelijke plaats van den Hooggeleerden Ran uit te schrijven, in zijne Redevoering o v e r d e v o o r t r e f l i j k h e i d d e r H e b r e e u w s c h e P o ë z y b o v e n d e A r a b i s c h e voorkomende: ‘Praecipuam laudem ponunt (Arabes) in expoliendis argutissime quaesitis imaginibus, quibus ultra modum indulgentes, non tantum obscuri et perplexi, verum etiam, defervescente enthusiasmi poëtici aestu, d u m p i c t o r e s a g u n t n i m i u m d i l i g e n t e s, frigidi, pedestres, et molesti poëtae evadunt.’ Zie daar de Arabische dichters op hun ware zeer getast!

Bladz. 372.

Met onverdraaid gezicht den dood in d' arm durft streven.

M e t o n v e r d r a a i d g e z i c h t. Anders, met onverwrongen hals. Eigenlijk, met zijn beide konen, بِخَدَّيْهِ.

Bladz. 372.

By 't overdierbre hoofd van Jarebs nageslacht.

Perzische Vorsten uit Jareb gesproten. De Vorsten uit Jareb, zegt de text: Jareb naamlijk, den zoon van Joktan, oudsten Koning der Arabieren.

Bladz. 372.

En d' alsemkroes van 't leed hunn' vijand uit doen zwelgen.

Den alsemkroes van 't leed. 't Arabisch heeft (ik volg hier den grooten Scheidius) den vergaderden drank der verdrukking, bitter om in te slurpen. Haitsma vertaalt het, naar des Arabischen Aanteekenaars verklaring, door, slechte melk, tusschen twee melkingen in, in de uiers verzameld, die een' bitteren drank oplevert. De bedoeling slaat op kemelmelk, welke, op zijn' tijd gemolken, aangenaam, doch tusschentijds, en dus, ongekookt afgeperst, onaangenaam wezen moet. Voor my, ik vinde in dit denkbeeld iets eigenaartigs, 't geen er my gebruik van zou doen maken in een stuk waarin gepersonifieerde Arabieren elkaâr onderhielden; maar in den stijl van een' treurzang als deze, schijnt de naïviteit der uitdrukking my toe, voor ons, vreemdelingen met den Oosterschen eenvoud, aanstootelijk te zijn, waarom ik de beeltenis met een ons meer bekend denkbeeld verwisseld heb.

Bladz. 372.

Steeds zal ik me in den buik van 't blanke harnas prangen,
Tot dat my de open buik der grafkuil moge omvangen!

De text heeft: Ik zal niet ophouden 't VULSEL van 't harnas te zijn, tot ik onder de VULSEL der graven weggelegd worde; zoo als Scheidius uit drie handschriften leest. 't Is eene speling met het woord vulsel: hoedanige den Oosterlingen zeer eigen zijn. En waarom eigen? Om dat de natuur, de eenvoudige natuur, ze ingeeft, en 't natuurlijk en onbedwongen verstand by alle volken er behagen in schept. Onze beschaafde Kunst van Poëzy verwerpt ze (gelijk ik ze op verre de meeste plaatsen dan ook heb veronachtzaamd) als geringe en verachtlijke sieraden; maar men mocht ze op haar waren prijs houden. De natuur heeft altijd haar schoon, en de kunst, die dat schoon bestieren en bezigen moet, gaat haar plicht te buiten, wanneer zy 't geheel en al veracht. - Niets is verderflijker voor den goeden smaak, dan uitsluitiug. Wat schoon is, van wat rang of graad ook in de schoonheid, moet ons, als zoodanig, welkom en lief zijn.

Gelijk de menschlijkheid niemand dan den onmensch versmaadt, versmaadt ook de ware smaakkunde niets dan 't volstrekte onschoon; hoezeer de eene even zoo weinig als de andere voor 't onderscheid eener meerdere of mindere volkomenheid onverschillig is, maar ze integendeel juist weet af te zonderen en op hare plaats te stellen. Onze Theoristen zien dit byna altijd voorby, en van daar die willekeurigheid in hun lessen en instellingen, welke men onberaden aanneemt, en waar door men een' f a c t i c e n smaak en koude onvatbaarheid voor ware Poëzy verkrijgt; hoedanige het opmerklijk is dat alle de tijdperken kenteekende, waarin de Dichters van de zoogenoemde Wijsgeeren, en niet dezen van de Dichters leerden, wat Poëzy en wat schoon zij. Van de dieperliggende reden of oorzaak dezes verschijnsels wellicht elders!

Ik heb, op deze (mooglijk de eenige) plaats, geoordeeld de speling van 't woord, alhoewel met een andere uitdrukking, te kunnen en te mogen bewaren.

Kaab Ben Zoheir heeft een schoone uitdrukking, als hy spreekt van den vleugel der duisternis en 't kleed der Nacht als ten Wapenrok te nemen. v s . 43.

Bladz. 372.

Steeds zal mijn medgezel een slagzwaard zijn, enz.

Zwaard en boog als medgezellen op reis aan te merken, is mede den Oosterschen Dichteren eigen.

Bladz. 372.

Gelijk een mierenzwerm, op vonkelt voor 't gezicht.

Die met de glinsterende mieren van 't Oosten onbekend is, en 't glimmen der vonkeling op een glad lemmer waar de zon op schijnt, niet heeft waargenomen, voor die zal deze gelijkenis verloren zijn, waar van echter de juistheid en 't schilderachtige schitterend zijn.

Bladz. 372.

En dwars door ribbe en borst het sterflot rekt ten gids.

Het vers dat in 't oorspronklijk hier achter volgt, heb ik weggelaten, om dat ik, het op geene waardige wijze wetende uit te drukken, 't g r o t e s k niet zou hebben kunnen vermijden. Moest ik 't in 't belachlijke werpen, ik zou de speling gereed by de hand vinden: 't is een zwaard,

Dat altijd even speelt, en nooit het spel verliest.

Men beproeve of men dit raadsel versta. Bladz. 10 [Bladz. 372] zal er nog een voorkomen.

Bladz. 372.

Wiens breede en ruime borst van oorlogslust zal zwellen.

In de beschrijving van dit paard heb ik my niet kunnen weigeren 't een en ander van den text te laten varen, en op een derde wat meer aan te houden. Kort van achterrug, en lang van den hals af tot het midden der rug, levert zeker geene schilderachtige beschrijving van een paard op: schoon deze gestalte den Arabieren, in 't ontmoeten van elkanders spietsen voordeelig, en daarom by hen geacht is. De gestalte van een' Woudezel levert ons geen, immers al mede geen voordeelig beeld op; zoo min, als het overdwarsche gezicht der wilde ossen. Men beproeve mijne vorige aanmerking op bladz. 9 [bladz. 372] by den onderscheiden trant, die aldaar en op de volgende zijde, omtrent hetzelfde voorwerp in acht is genomen.

Bladz. 372.

Voor wien de sterkste wind in 't midden van zijn vlucht
Bezwijkt, en nederzijgt, en naar den adem zucht.

Men heeft lang gezegd: zoo snel als de wind. Deze spreekwijze is algemeen geworden, en men heeft sterker gesproken: sneller dan de wind; en, met een uitdrukking van beweging, den wind voorby snellen, of den wind achterhalen. Maar hier ziet men den wind in den wedloop bezwijken en van vermoeienis naar den adem hijgen. Weet men nog sterker? Ik zal dit gaarne van den drom onzer hedendaagsche Dichteren, die op alles, al ware 't slechts op streepjens en zinsnijdingen, nog iets sterkers zoeken, afwachten. Maar ik herinner my hier juist eene aanmerkenswaardige plaats van Michaëlis in zijne Aanteekeningen op Lowth de Poësi Sacrâ Hebraeorum: Vol. 2. p. 100, welke ik my niet ontzeggen kan overteschrijven: ‘Ut est enim in totâ Poësi maxima vis imitationis, qua ad fundenda carmina plerumque ineitamur, motus eosdem furoremque poëticum lecto pulcro carmine tanquam aliquo contagio concipientes; ita et metaphoras poëtae alii aliorum, vel inscii ignarique, solo naturae impetu et amore ejus puleritudinis quae ipsorum animos adfecerat, imitantnr, donec nimis crebro usu plebis poëticae ita vilescant, nt ab illis abstinendum sit.’

In 't byzonder heb ik dit in mijnen leeftijd ondervonden. Men heeft

het sterke tot het overgedrevene, het overgedrevene tot het onnatuurlijke, het onnatuurlijke tot het gedrochtelijke, het gedrochtelijke tot het onbevatbare zoeken te brengen, en het onbevatbare eindelijk tot onbestemde klanken gemaakt. En die klanken moesten dan gevoel heeten! - Ja, gebrek aan gevoel, en aan onderscheiden gevoel, zoo als het gebrek van klaar en onderscheiden te denken altijd meêbrengt: dit, en dit alleen ook, toonen zy.

En echter tot op het Tooneel....Maar de stof is te ruim om daar in te treden. Hier na misschien, by eene andere gelegenheid!

Bladz. 373.

Ja, waar, in d' oorlogsstorm, de wieken slaan aan 't zwaaien, enz.

Te recht zegt Voltaire ergens ‘Défaisons nous de tous nos préjugés, lorsque nous voyageons chez une Nation éloignée, ou que nous lisons nn Auteur ancien.’ Dit echter is de gemeene klip, waar aan de arme vertaler die een oud vreemd Dichtstuk overzet, zijn bootjen gewoonlijk ziet stooten. Onder de vooroordeelen van de beschaving, is mede de verachting voor werktuiglijke zaken en verrichtingen, die men aan 't gemeen overlaat. Zoo is de molen by ons een gemeen ding, en ik wage 't niet, haar in den deftigen treurstijl te noemen. De Arabier zegt recht uit: daar de molen des oorlogs draait, zal ik er de spil van zijn. Het denkbeeld-zelf wilde ik gaarne behouden; maar de schilder verbergt van de voorwerpen de ongevallige deelen; de Poëzy eischt het zelfde van ons. Schilderkunst en Poëzy zijn toch een. - Dit weet en zegt ieder Horatius na. Maar waarom en waardoor zijn zy één? - Om dat zy, beide, kunsten van Nabootsing zijn, roept men my toe. Hou wat, mijne vrienden! daar ligt het niet. Het is om dat zy hare bron, oorsprong, voorwerp, en wezen gemeen hebben. En die zijn? Het gevoel voor het SCHOONE, de vervulling, en de uitstorting daar van. Zie daar het beginsel, en de sleutel der fraaie kunsten, maar die in zoo verre slechts fraaie kunsten zijn en dien naam mogen voeren, als zy Poëzy behelzen. Veel heb ik hier over te zeggen; maar te veel voor deze plaats, om de stoffe in te treden.

Dit denkbeeld van 't zwaaien of draaien van den molen des oorlogs ontmoet men meer by de Arabische Dichters. By voorbeeld in de Hamasa, waar de Dichter de Ruiters er door verplettert.

Bladz. 373.

Hun aanzien is me in 't oog niets anders dan een kramp, enz.

De text spreekt van eene samentrekking der oogleden door 't steken van eene doornspits. Een doren in 't oog is eene bekende en ook by

ons algemeene uitdrukking. Maar, daar zy, slechts weinige verzen later, wederkoomt, heb ik geloofd haar te mogen verwisselen. Men zie Spreuken 10 vs. 26.

Bladz. 373.

En over mijne ellende uw schaduw uitgebreid.

Die het eigenaartige van deze spreekwijze, zijne schaduw, of de schaduw zijner zoomen, of wel, zijne zoomen, over iemand uitbreiden, recht wil bevatten, raadplege de Dissertatio Inauguralis van Manger, in het 2de Deel van Schultens en Schroeders Sylloge Dissertationum herdrukt; en hy zal door duizend nieuwe, verheven, schilderachtige, zedelijke, en (ik durf byna zeggen, goddelijke) schoonheden verrukt worden, wier vrucht voor het hart allerheilzaamst is.

Bladz. 374.

Maar 't ware een kleene teug uit de onuitputbre baren.

Hier volgen twee verzen in 't oorspronklijke, voornaamlijk dienende om de namen der twee Vorsten er in te vlechten: Ibn Michaala, en deszelfs kleinzoon, Abou Al-Abbaasi.

Bladz. 374.

Ach! dat mijn golvend bloed voor 't uwe vlieten mocht!

De Dichter schenkt zich- edelmoedig ten offer voor deze zijne weldoeners; maar in 't Arabiesch gaat hy nog verder, en begrijpt al wat onder den hemel is nevens zich, in deze toewijding. Kan onze Westersche laauwheid dit denkbeeld wel verdragen? - ô Zalige warmte van den Oosterling, voor wien het heelal en hy-zelf niets is, als 't er op aankoomt zijn dankbaar hart uit te storten, of eenen weldoener te behouden! - Maar hy heeft geen recht op het leven van anderen. - Recht zoo, Medeburgers! Verhindert dus dat hy u aantaste; maar laat hem zijne brandende zielzucht vrij. - Van u vordert men niet meer tot betooning van dankbaarheid, dan u toebehoort: dit te geven, is al iets grootsch in de dagen die wy beleven.

Bladz. 374.

Wier adem rozenwijn op 's minnaars lippen dauwt.

R o z e n w i j n . Die den geurigen kruiderwijn als een' aangenamen koeldrank in de zomerhitte kent, is in staat, zich een denkbeeld van

dezen Rozenwijn te maken: 't eenige dat ik vinden kon om den omslachtigen sleep eenigzins uit te drukken, waar meê onze Dichter dezen kus beschrijft: Als bleeke wijn in de duistere nacht met rozenwater verlengd, dien de kusser met de koelheid van haar adem (eigenlijk speeksel) tusschen het witte van 't frissche vocht der tanden, en de donkerer kleur der lippen, inslorpt. In dezen schijnbaren wartaal ligt veel schoons, wel waardig, bevallig overgebracht te worden; maar die op deze plaats, naar mijn' smaak te langwijlig zou zijn, wanneer ik er zijnen eisch aan zou geven. Intusschen moet ik aanmerken dat der Oosterlingen gewone vergelijking van een' maagdelijken kus by den wijn, my, (wien de reuk onzer wijnen zoo onverdraaglijk is) altijd walgen doet. Ik had daarom liever rozenvocht dan rozenwijn voor den frisschen en den minnebrand koelenden adem van 't meisjen. Dan, zeker rieken de Oostersche in hun warme lucht gekookte wijnen, gants anders. Immers, om onder de Grieken, van Anakreon niet te spreken, die de lippen der Liefde daar naar rieken laat (Od. 65.), en by den strenger zin van de benaming van 't Oosten te blijven, de gelijkenis van den wijn met den kus, is by de Dichters dier oorden, algemeen. Zoo zegt de vermaarde Perzische Dichter Hafez:

> ‘Smaaklijk nat, maar bron van zonde, dat de Godsdienst ons verbiedt
> By uw' wellust, uw verkwikking, haalt het maagdekusjen niet.’

Zoo Motanabbi:

> ‘Is 't het nat des frisschen regens, wiens verkwikking my besproeit?
> Is het de adem, lieve schoone, die van uwe lippen vloeit?
> Is het wijn, die 't heet gehemelt' als met killen ijsdrop koelt.
> Maar door hart en ingewanden als een gloênde vuurkool woelt?’

Schoon hy echter op eene andere plaats den kus lieflijker dan den wijn noemt, eenstemmig daar in met den wijsten der Koningen. (Zie 't Hoogl. 1 Hoofdst.) Ja hy gaat nog verder en noemt haar zoeter dan de Geloofsbelijdenis. Ik geloof wel dat in de tegenwoordige dagen er onder de zoogenoemde Christenen velen zijn die van goeder hart 't zelfde zouden zeggen en den kus zoeter dan hun CREDO vinden (absit blasphemia dicto!); maar voor een' Mahomedaan van dien tijd is dit sterk.

Het is by onze oude Dichters ook niet ongewoon (en dit heldere 't zoet der Geloofsbelijdenis op!) 't geen men met eerbied en hartlijkheid noemt of uitspreekt zoet op de tong te noemen. Zoo herinner ik my voor een Godshuis in Amsterdam gelezen te hebben:

> ‘Zoo Weldoen dank verdient, en Godvrucht eerbetooning,
> Hoe vloeit dan Corvers naam op ieders tong als HONING! enz.’

Men verliest in deze mijne Navolging echter iets zeer wezendlijks,

en (onzen Neêrduitschen Dichtminnaar moge 't onverschillig zijn) voor den waren liefhebber der Arabische Poëzy van belang. 't Is het verkoelen van den wijn door het r o z e n w a t e r. Op deze mengeling van de twee verschillend gekleurde vochten speelt de geheele gelijkenis in 't oorspronklijke. Zoo ook Kaab Ben Zoheir:

> ‘Als de stem van 't teder geitjen, die zoo schel en ruischend klinkt;
> Daar het toegenepen oogjen door het git des ooglids blinkt;
> En de grimlach van 't genoegen 't zuiver mondgebit ontbloot,
> Of de waterdronk zich mengde aan des wijnstoks gloeiend rood,
> Of het vuur des wijns met water, koud en helder, wierd doorspoeld,
> In een zandvallei bezonken, uit het Noorden afgekoeld,
> Waar het zwevend morgendluchtjen 't drijvend vuil van henen dreef,
> En het blanke nachtdaauwvliesjen bladderend op overbleef.’ vs. 2-5.

Men store zich hier niet aan 't d r i j v e n d v u i l o p 't w a t e r in een anders zoo lieflijk beeld. Den Arabier stoot dit niet; om dat het natuurbeschrijving is. Waar de Beschrijvende Dichtkunst heerscht, heerscht nooit kieschheid van smaak. Uit geene andere oorzaak zijn de Engelsche Dichters by de Franschen in dit stuk zoo verr' ten achteren, en zy hierin andere Natiën vooruit, daar hun taal door gebrek van rijkheid hun wel van dit vak terug moest houden; zoo lang geene Uitlandsche Mode het in onzen tijd by hen invoerde. - Amralkeis maakt geene zwarigheid in te zingen:

> ‘Zie de mist der vlugge hinden, in dit heidegras geweid,
> Die als graauwe peperkornen heel de velden overspreidt!’ vs. 3.

Bladz. 374.

> ô Dat uw vruchtrijk oord, waar zoo veel leeuwen brullen, enz.

De text heeft hier de namen der streken in 's Dichters vaderland liggende. A l - H a k y k a, A l - H a z y z a, en A l - M a l a a tot A l - N a h y t a en o m l i g g e n d e p l a a t s e n, en 't o p p e r A l - M i r b e d a, w a a r m e n d e v e l d e n d e r l e e u w e n v i n d t, d i e a l s w i l d e o s s e n z i e n, enz. Deze plaatsen liggen naby Basra, volgeus de Arahische Aanteekenaars. Indien de te loorstellingen die ik van welmeenende doch kwalijkberadene vrienden ondergaan moest, het niet verhinderd hadden, ik zou mijnen Lezer thands getrouwer bericht van dat alles kunnen geven, en in gelukkiger hemelstreek de Westersche rampen ontweken zijn, onder welke mijn krank lichaamsgestel wel eindlijk heeft moeten bezwijken. Voor Perzie moest ik naar Duitschland, en dit werd my nog als een weldaad gerekend!

Bladz. 374.

> En 't edelst Vorstenbloed door manlijke aders vloeit.

't E d e l s t V o r s t e n b l o e d. Uit den stam van den uitverkoren

Profeet. Gelijk er niets bestaat dan door de bepalende oorzaken, zoo is niets toevallig tot elkander, waar de betrekking van oorzaak en gewrocht tusschen ligt; en het is derhalve niet toevallig, de zoon of afstammeling van dezen of genen braven man te zijn, maar eene onafscheidbare en den persoon bepalende hoedanigheid. Ja, eene hoedanigheid die even zoo onafscheidbaar en bepalende is, als het is mensch, en niet runddier of ezel, geboren te zijn. Natuurlijk is het dan ook, redelijk, en plichtelijk, eene eerlijke en brave geboorte en afkomst op al dien prijs te stellen, welken de i d e n t i t e i t in de voortplanting, de eenzelvigheid van het bloed, medebrengt, en welken het menschelijk gevoel, zelfs by de onbeschaafdste volkeren, en, bovenal, de Godlijke openbaring, daar altijd aan gehecht heeft. En dit alles verkrijgt eenen dubbelen nadruk, wanneer men alle verheffing van den mensch in deugd of voortreffelijkheid aan Gods vrijen voorkeur en zijne byzondere genade toeschrijft, zonder welke heel 't menschdom even zeer verworpen, erfzondig, en onbekwaam tot eenige verheffing ten goede is. Met deze gevoelens vervuld, is 't dan ook natuurlijk, dat de Muzulmannen (gelijk wy hen met een woord, van hun M o s l e h i m verbasterd, gewoon zijn te noemen) het hoogste belang stellen op de onderscheiding van tot den stam des door hen geëerbiedigden Profeets te behooren. En waar het Despotismus alles gelijk maakt, en de minste slaaf dikwijls in 't kort zijnen meester boven 't hoofd streeft, blijft dus echter de Godsdienst deze onderscheiding nog vast houden.

Zonderling is intusschen, en (inderdaad) belachlijk, de waanwijze vooringenomenheid onzer dagen tegen eene waarheid die 't zelfgevoel aller menschen hun altijd geleerd heeft en eeuwig leeren moet. Toevallig moet geld, staat, en geboorte heeten; maar verstand, geleerdheid, deugd (heerlijke namen!) zijn ons eigen! Lieve hemel! van dat alles is het juist de geboorte-alleen, die ons eigen en onafscheidelijk is, om dat zy 't bepalende in ons is. Verstand (van geleerdheid behoef ik niet te spreken, die van elke aanleiding van buiten tot bevordering of verwijdering van kennisverkrijging afhangt) en deugd hangen die niet van de ligging in den moederschoot, de handgreep der vroedvrouw, de bewaring voor 't vallen en ziek worden, en duizenden kleinigheden (allen, louter van dien aart dien wy toeval heeten) af, waardoor wy recht of verkeerd denken en oordeelen, en meester over onze bewegingen zijn of niet zijn? Maar genoeg hier van, ter dezer plaatse! ô Betweters der latere Eeuwen, hoe kinderlijk zijt gy! Leert doordenken, eer gij uwe nieuwigheden uitkraamt!

Bladz. 374.

> En breî zy arm en schoot door 's hemels ruimte heen.

A r m e n s c h o o t. Eigenlijk s c h o o t e n s l i p p e n, van een kleed gesproken.

Bladz. 375.

En 't murmlen van zijn stem wekk', gonzende af en aan, enz.

't Murmlen van zijn stem. De text spreekt hier van een' herderstoon. Versta 't roepen van den kameeldrijver tot zijne kudde, waar op deze andwoordt. Dit roepen echter is hier ter plaatse tot den donder gericht, en niet tot de kameelen, met wier onderling geroep, des donders beandwoording vergeleken wordt. De aart onzer tale, in 't byzonder de korte omvang van ons Alexandrijusch vers, noodzaakt ons in honderd zulke plaatsen, een' volzin te verdeelen, die door te groote uitgebreidheid alle kracht verliezen zou. Ondertusschen beken ik, dat deze gantsche plaats eene rijkheid en volheid van beeltenis heeft, welke ik in den modus optativus, met deze versmaat niet weet te behouden. Zoo als ik my ook gedwongen gezien heb, de tusschenrede voorby te gaan, welke ik dus versta: Gy zult geen'hoop kemelen als de wolk zien weiden, vrij van band; zy maken een kudde, al verspreiden zy zich los in het rond.

Bladz. 375.

Waar gy, mijn dierbaar Volk, uw heilige akkers kweekt!

De mensch wordt hier in den text, zelf de regen en vruchtbaarheid der aarde genoemd.

Bladz. 375.

'k Bedwing me, en hou de klacht in 't volle hart gesmoord.

Men wacht zekerlijk hier niet van my de Oostersche uitdrukking, die in den text staat, schoon ons Nederduitach eeue gelijke spreekwij ze heeft.

Bladz. 375.

Rechtschapen braafheid toch is 't heerlijkst praalgewaad, enz.

Men zal deze vertaling van ongetrouwheid beschuldigen. Ik geloof echter dat de samenhang my wettigt. Meu loope dien door, en ik vertrouw genoeg gezegd te hebben.

Bladz. 376.

Die andren niet ontziet, zal altijd trefloos wezen,

Niet ongeestig drukt Hagedorn zich uit in zijne Gedichten, II T h e i l

Vetter, fiel die Natter ein,
Unschuld wird dich nicht befrein
Aber ich kan Zähne weisen,
Deren Biss die Feinde scheün.

Bladz. 376.

Thands kenne ik 't als een kleed, aan 't lichaam afgedragen.

A l s e e n k l e e d , a a n 't l i c h a a m a f g e d r a g e n . Dus versta ik de woorden: Gelijk als of iemand een' gordel of een' mantel aandoet; zoo als Haitsma, of, gelijk iemand, op wien het lot als een rok of mantel, gezeten heeft; zoo als Scheidius, deze plaats vertaalt. Eene eigenaartige gelijkenis, in ons Nederduitsch ook in verscheiden vormen gebruikt wordende als: i e m a n d k e n n e n a l s z i j n o u d e s c h o e n e n , i e m a n d k e n n e n o f m e n i n h e m g e z e t e n h a d , enz. welke beide spreekwijzen ik hier aanhale, om dat zy, by gebrek van de ware beteekenis waar te nemen, dikwijls misbruikt en verbasterd worden.

Bladz. 376.

Waar 't lachende geluk uw zijde heeft verlaten,
Zal de onschuld enz.

By herdenking geloove ik byna, in deze verzen den Dichter ten eenenmaal kwalijk begrepen te hebben.

Men leze hier dus;

Ach! slaan we een leerzaam oog op de afgeloopen dagen!
Wat zoudt ge een' blinde op weg naar 't rechte voetspoor vragen?
Wie, als de tijd hem leert, geen onderwijs verstaat,
Dien baat geen leeraar meer, hy predik' vroeg of laat!

En voegen we er dan by:

Die de oogen niet ontsluit voor 't licht der ondervinding,
Die struikelt, waar hy gaat, in willige verblinding.
't Voorleedne toont den geest de duistre toekomst aan,
Voor hem, die 't ongeziene in 't zichtbre leert verstaan.

Scheidius heeft hier f o r t u n a l a e t i o r . Het koomt my thands voor,

dat men eenvoudig 't lotgeval, en wel met inzicht op zijn wisselvalligheid, verstaan moet; of wel, de ondervinding van 't lot, de tijd dien men beleefd heeft.

Bladz. 377.

Wat laten wy van ons dan 't voorbeeld na op de aarde?

Hier neme ik 't woord حَدِيثٌ voor voorbeeld; gelijk Haitsma (alhoewel het door nieuw vertalende) uitbundig bewijst dat het beteekenen kan. De waardige Scheidius versterkt my, door het op deze plaats Fabula over te zetten: eene overzetting, welke juist den overgang tusschen deze twee zoo schijnstrijdige beteekenissen aanwijst. Iets Nieuws naamlijk, wordt een voorwerp van Vertelling; de benaming van heur voorwerp gaat op de Vertelling over; en daar de Vertelling strekt om iets ten Voorbeeld te stellen; neemt deze naam ook die derde beteekenis aan. Men behoeft echter in dit woord niet tot den zin van voorbeeld op te klimmen, om den zin van 't vers staande te houden. Die van nagedachtenis, van van zich te doen spreken (in 't woord Vertelling duidelijk opgesloten) kan hier voldoen. Dit is toch de gewoonlijke troost by alle eeuwen en volken die eenige beschaving hadden: Non omnis moriar, in den Horatiaanschen zin van de uitdrukking. Aan den waarachtigen zin, die er in ligt, en in der daad troostrijk en verheffende is, denkt men niet.

Bladz. 377.

Dus groeide ik op, en wierd (men geev' dien naam my vrij!)
Betemmer van 't verdriet, enz.

't Oorspronklijk heeft hier: mijn tand is door de ondervinding bekeken. Dit ziet op het beschouwen der tanden van een paard of ander lastdier, om te zien of het volwassen zij? Ik heb daarom eenvoudig: Dus groeide ik op - En zoo neme ik voor فِي بَازِلٍ niet den kemel of 't paard, als looper, maar een' berijder, wien 't betemmen en bestijgen eigen is. - Ik beken echter, dat het vers in de andere opvatting eene schoonheid heeft, die de mijne ontbeert.

Dus wies 't gebit my vol; en 'k wierd een wakkre draver,
Die over steiltens snell', en 't spitsch gebergt' beklaver.

Bladz. 377.

Ach! dwaling hangt den mensch met klemmende armen aan.

D w a l i n g . Ik versta hier het woord شَقَآء (e l l e n d e) in den algemeenen zin van alle z w a k h e i d , met toepassing op den geest, die zich van zijn' plicht laat afleiden. En het is my voorgekomen, dat in deze opvatting de samenhang ongeschonden en volmaakt regelmatig afloopt: terwijl ik hem anders niet weet staande te houden.

‘De mensch is geboren tot den dood; deze waart daaglijks om ons: wy weten 't, en echter verloopen we ons in ijdele begeerlijkheden; als een schaapherder enz. sidderen wy wel op het minste gevaar dat ons voor het oog koomt; maar na den eersten schrik gaan wy in de oude vadzigheid voort.’ Zoo deze rede hier niet geheel in de lucht. hangt, wat kan er op volgen, dan eene oplossing van dat wonderlijk gedrag? en waar in kan die bestaan, dan in de menschlijke zwakheid, verdoling? -

En wat betrekking zal het onderwijs of de vermaning (أَمْر) op die e l l e n d e hebben, zoo zy geen zwakheid of dwaling van den geest, zoo zy geen m i s v e r s t a n d of o n v e r s t a n d is?

Bladz. 377.

Dan, reedlijk onderwijs zal edelaarte braven
Verbeetren, daar de stok de leeraar is der slaven.

Zie S p r e u k . 19, vs. 25; en 21 vs. 11: en vergel. 29, vs. 19. en 19, vs. 10.

Bladz. 378.

Wat ware 't leven zoet, indien de bloei der dagen, enz.

Heb ik dit wel verstaan? Is de zin niet veel eer: ‘Indien wy den dood een gift in de hand mochten stoppen, om ons vrij te koopen; en zoo de kracht der jeugd nooit door den ouderdom van zijn' luister beroofd wierd?’ of, anders:

Wat ware 't aanzijn zoet, indien we konden hopen,
Ons leven van den dood door giften vrij te koopen,
En de eedle kracht der jeugd heur' onverwelkbren gloor
Door geen verval van tijd in d'ouderdom verloor.

Bladz. 378.

Dan zacht! vergunde ons 't lot de goedren van het leven, enz.

De langwijligheid dezer overzetting van een enkel vers vindt hare verdediging in ons gebrek aan een goed en aangenomen woord, dat het p r e c a r i o der Latijnen uitdrukt. Want eigenlijk vertaalt de Dichter hier slechts onzen Ulpianus, 1. 2 § 2 ff d e p r e c. ‘N a m q u e p r e c a r i u m r e v o c a r e v o l e n t i c o m p e t i t.’ Ovidius drukt het ook met omschrijving uit:

Vita data est utenda: data est sine fenore nobis
Mutua, nec certâ persoluënda die.

Ad LIV.

En Lucretius, als hy zegt:

Vitaque mancipio nulli datur, omnibus usu,

geeft er het recht van 't ieder oogenblik op te eischen, niet by te kennen, maar vergenoegt zich met het denkbeeld van Bruikleen.

Men zegge niet, dat B e d e l e e n 't woord p r e c a r i u m uit zou drukken. Ik eisch een woord dat de zaak aan 't verstand te kennen geeft, en niet de Latijnsche benaming. En om een zaak aan 't verstand voor te stellen, moet men, of 't onderscheidend kenmerk in zijne bewoording bezigen, of een woord hebben, door 't gebruik aan het denkbeeld der zake toegeheiligd.

Bladz. 378.

Terwijl de duistre nacht op 't aardrijk nederhukte.

N e d e r h u k t e. 't Arabisch woord zegt, o p d e b o r s t n e ê r v i e l; met eene spreekwijze, ontleend van 't neêrvallen der kemelen. 't Latijnsche p r o c u m b e r e koomt hier 't naast by. In ons Neêrduitsch weet ik geen woord om die wijze van nederliggen uit te drukken dan door de aandacht van het voor- op het achterlijf te trekken; en dus te zeggen, n e d e r h u k k e n.

Toevallig Poot opslaande, vinde ik dat hy voor my dit woord van de nacht gebruikt heeft. Schoon ik eer geloove dat hy haar op dat oogenblik als een vrouw, die in 't nederhukken de aarde onder haar rokken verborg, beschouwd heeft, dan als een lastbeest, dat log ter aarde zijgt, doet echter deze ontdekking my het woord by de nalezing met des te meer voldoening behouden.

Maar n e d e r h u k k e n geeft toch geen bepaald denkbeeld van 't plat ter aarde leggen van 't lastdier. Ik beken het, en om dit gebrek eenigzins te gemoet te komen, heb ik in 't volgend vers den

kemel zoodanig met de borst nederliggende als ik wilde, in een soort van Parallelismus vertoond, om het eene denkbeeld dus ongevoelig door het andere aan te doen, en, als ware het, aantevullen. De Parallelismus der Oosterlingen heeft dit voorrecht, en werkt eenigermate op den hoorder, als de reflexie der kleuren (waar door het naast by een staande altijd van elkander aangedaan is) op het gezicht werkt. Men vergenoege zich hier met de bloote waarneming: de verklaring en het betoog, uit den aart der verbeeldingskracht genomen, spare ik voor elders.

Maar de text, welke dezen rustenden kemel niet heeft, doet den kemel in de holen en nesten van den vogel K a t a trappen; als een uitwerksel der duisternis. Ik heb dien ons onbekenden vogel in de lucht laten vliegen. Dit vergeeft men my licht, als een klein verlies. Maar ik heb meer gedaan. De Dichter in alle de uitgaven neemt zijn karavaan reizende, terwijl de nacht nedervalt. Ik heb haar vooraf doen rusten om nu op te staan en den tocht te hernieuwen. Zal men dit even zeer verschoonen? Bedenkt u wel, Lezers, eer gy deze vraag beandwoordt, en slaat Fedrus fabel eens na, L i b . V, f a b . 5. Ondanks de eenstemmigheid der Uitgevers, kon men veellicht de ware lezing van elders aanvoeren. Doch ik laat dit voor zulken, wier vak in de nasporing der Oostersche Handschriften bestaat.

Nog een woord van dit beeld van de nacht. Dat het n e d e r h u k k e n of p r o c u m b e r e , of hoe men dit woord ook vertalen wil, niet overdrachtig maar eigenlijk gebruikt, en de nacht (die wy onder geen ander dan een vrouwenbeeld gewoon zijn te verbeelden) als een dier, dat niet alleen dierlijk nedervalt, maar zelfs berijdbaar is, voorgesteld wordt, blijkt bladz. 22, [bladz. 378.] waar de text heeft: V r a a g - h o e z y d e n a c h t b e k l o m m e n h e e f t ; waar voor ik, om onze denkwijze niet te stooten, gezegd heb: h e t r o s v a n d e n a c h t b e s t e g e n .

Amralkeis doet zoo de Nacht hare slippen uitbreiden, en voorts hare lenden uitstrekken en op de borst neêrvallen. M o a l l a k a h vs. 44, 45.

Bladz. 378.

Vaak dwaalde ik om een' dronk naar ingestorte bakken, enz.

Ik versta hier waterbakken, hoedanige de Oosterlingen in de woestijnen ten gerieve van reizenden en hunne karavanen gewoon zijn te maken. De Vertalers hebben algemeen p u t t e n . Door de woorden طَامٍ مَآؤُهُ versta ik, w a a r u i t h e t w a t e r w e g g e l o o p e n s. Want hoe zouden de vooglen en wolven daar vergeefs van dorst schreeuwen, en sterven, indien 't water o p g e z e t en g e z w o l l e n was? - Zulke lekke waterbakken zijn in de heilige bladeren ook bekend: men herinnere zich de schoone Gelijkenis J e r e m . 2, vs. 13.

Bladz. 378.

Vaak roostte ik aan een vlam, uit harstig hout gedreven, enz.

Een raadsel, over welks stuksgewijze verklaring de Arabische Aanteekenaars-zelven verschelen, maar waar van de algemeene zin door my overgebracht is.

‘Dikwijls heb ik den zoon, wiens moeder de moeder van zijnen vader was; en wiens lichaam geen magerheid verschraald had, aan de broeders dochter gepaard, om een kind te baren, aan wiens vlam ik mijn vleesch braden mocht.’

In dit raadsel wordt de samenwrijving van de twee stukken houts, waaruit de Arabier het vuur wrijft, gelijk eene paring aangemerkt, waar door 't een het ander bezwangert en de vlam doet voortbrengen. Door de moeder, die ook moeder van den vader is, verstaat men den stam; door den vader, den tak (als 't voortbrengsel van den stam), waar van 't eene stuk houts genomen is. En langs de zelfde leiding van denkbeelden, begrijpt men dan licht, dat de takken broeders, en dus, 't tweede stuk houts, van een' anderen tak genomen, broeders dochter van den eersten tak wezen moet.

Dit is niet alleen duister, maar het klinkt zelfs beuzelachtig voor ons. Doch, de algemeene en aaloude smaak voor de Raadsels door geheel het Oosten daargelaten, die anders ten overvloede, ook uit de Heilige Geschiedboeken bekend is; den Arabieren, gewoon door de woestijn om te zwerven, waar 't hun daaglijks gebeurt, op deze wijze vuur te moeten maken, is niets gemeener dan dit denkbeeld, en 't staat hun dus, by de minste aanleiding, daadlijk voor den geest. - En zoo weinig het derhalve duister voor hun is, zoo min kan men 't ook beuzelachtig heeten een verbloemde spreekwijs te bezigen, by een volk aan verbloemingen in hun rede gewoon. En dat te minder, daar het alleen de beschaving is, welke diergelijke verbloemingen, anders in alle talen (de onze zelfs niet uitgesloten) zeer gemeen, van langzamerhand uitsluit. Wat zou by voorbeeld een Arabier zeggen, en hoe zou hy 't verstaan, als hy in een oud Hollandsch boek deze volgende woorden las? ‘Ik heb dikwijls de kat de bel aangebonden, wanneer de beer los was, en vuistlook gegeten dat de oogen my overliepen; maar nu mag een ander Govertjen de voorste wezen.’

De doorgeleerde Rau verwondert zich, in eene der Aanteekeningen op zijne hier voor geroerde Redevoering, hoe ik dergelijke spelingen ontschuldigen kan? Het blijkt dat wy beide die speling niet uit het zelfde oogpunt beschouwen, en dus valt het licht te begrijpen, dat wy haar verschillend aanzien. Het is voor ons een zeer ingewikkeld Raadsel, de moeite der ontwikkeling zeker niet waardig, en n o n e r a t h i s l o c u s; maar het is den Arabier niet duisterer noch meer ingewikkeld, dan het Arabisch h u w e n v a n d e d o c h t e r d e s w i j n s t o k s a a n d e n z o o n d e r w o l k e n, of het gelijkbeteekenend Grieksche,

't betemmen van Bacchus door de kuische Nymf, waar van by Longijn. Niet meer dan het aanvallen met het zwaard van Dedalus, dat by Pindarus voorkoomt (die ook den regen, 't kroost der wolken noemt), de steenen rok van Homerus en duizend dergelijke uitdrukkingen, die men naar den volksgeest, de volkszeden, den leeftijd der Dichteren beoordeelen moet, en niet naar den indruk, dien zy op ons doen, aleer wy ons met dien geest gemeenzaam gemaakt hebben. Rampzalig eene Poëzy, die alleen of hoofdzakelijk op zulke vernoemingen rust; maar alle Nationale Poëzy heeft daar van weg; en het is alleen de gekuischte smaak, waar door men deze aartigheden voor wezendlijker schoonheden, by welke zy niet paren, leert achterstellen. Dien gekuischten smaak nu, zal zekerlijk niemand by de Arabieren zoeken. Doch zoo de Fransche keuken beter is dan de Arabische, zou daarom de Damascener kling voor een Luiksche onderdoen? Dit kan Rau nooit gewild hebben!

Bladz. 379.

Wat weet de stervling toch van 't geen zijn daden richt?

Wien deze spreuk te zeer naar een Turksch noodlot smaken mocht, die hoore Salomo-zelven, Spreuk. 20, vs. 24: ‘De treden des mans zijn van den HEERE, hoe zou dan een mensch zijnen weg verstaan?’ Of, zoo als de Profeet Jeremia het uitdrukt: ‘Het is niet by den genen die wandelt, dat hy zijnen gang inricht.’ Hoofdst. 10, vs. 23. En voldoet hem dit nog niet, zoo verwijs ik hem tot zijne eigene ondervinding, en 't gezegde op bladz. 6 [Bladz. 370.] Men vergelijke nog Spreuk. 16, vs. 9.

Bladz. 379.

Die dwars door 't hangend floers uit weeldrige oogen vonken.

Uit weeldrige oogen. Het oorspronklijk heeft: Oogen van een jong steengeitjen. Men weet dat de bevalligheid, rankheid, vlugheid, en dartelheid der Gazelle by de Oosterlingen vermaard is; en dat zy gewoon zijn, bevallige maagden by dit dier te vergelijken, en zelfs met dien naam te noemen. Men zie op dit punt Van Ieperens verdienstlijke Brieven over het Hoogelied, en ga te rug tot het vers van Motanabbi, tot inleiding van dit Dichtstuk geschikt, en hier boven op vs. I aangevoerd. De gelijkenis duldt ook onze Poëzy zeer wel; maar eerst moet een gelijkenis gemeenzaam worden in eene taal, om er zonder stooting eene vernoeming of antonomasia van te kunnen maken.

Bladz. 379.

Gy, Vrouwtjens? welk een waan heeft u 't verstand misleid?
Voegt groene minnelust by dorre somberheid?

Ik erken, den echten woordelijken zin van 't oorspronklijk vers te dezer plaats niet volkomen te begrijpen. Echter koomt hy in 't wezenlijke op mijne navolging neêr.

Bladz. 379.

Een maagd van tachtig jaar, die grijzaarts mag verwarmen.

Zie daar eene nieuwe raadselachtige verbloeming, maar zoo duister niet als op bladz. 22 [Bladz. 378.] Men verstaat licht, dat de Dichter ouden wijn meent, om te ontkurken enz. Men weet, dat by de Oosterlingen een maagd altijd bedekt blijft, tot de Bruidegom haar den sluier van 't hoofd licht. Dit geeft grond tot de speling van het volgende vers.

Bladz. 379.

Van paarlen overvloeit en diamanten booten, enz.

Van paarlen overvloeit. Dat de Oostersche Dichters de verzen dikwijls by paarlen en parelsnoeren of juweelen vergelijken en daar meê vernoemen, is (indien niet van elders) uit Jones werk de Poësi Asiaticâ overbekend: zoo als zy dan ook 't verzenmaken veelal door parelrijgen uitdrukken. Het kan dus niet vreemd klinken, wanneer men iemand, die, in de vreugd van den wijn, verzen voortbrengt, den mond van paarlen (of van een parelsnoer) zegt over te vloeien, met diamanten booten. De zucht der Arabieren voor de Dichtkunst, die zelfs onder den wijn, hunn' zoetsten wellust maakt, is hier kennelijk. Iets dat hier ter plaats niet geheel en al te onpas koomt, treft men by Propertius aan:

Qualem si cuncti vellent decurrere vitam,
Et pressi multo membra jacere mero;
Non ferrum crudele, neque esset bellica navis,
Nec nostra Actiacum verreret ossa mare.
Nec toties propriis circum oppugnata triumphis
Lassa foret crines solvere Roma suos.

Men vroeg my onlangs wat booten zijn, en die vraag mocht op 't lezen dezer regel herhaald worden. Booten zijn 't geen men anders botten zegt, knoppen: dus zijn diamanten booten, knoppen, van diamant, die, tusschen de paarlen ingeregen, juist het نَظْم van den text monile baccatum, zoo Scheidius het vertolkt, uitmaken. Het is toch niet onbekend, dat de Oosterlingen de edele ge-

steenten niet in goud en zilver vatten, als by ons plaats heeft; maar dat zy van ouds her gewoon zijn, ze door te boren en aan te rijgen, gelijk men de paarlen doet.

De Scholiast of Aanteekenaar op Motanabbi, door Reiske aangehaald, spreekt van 't tusschen-inrijgen van allerlei zeehorentjes tusschen paarlen of koralen, en dan weêr van gouden of andere kostbaarheden. Men zie ook Lettes Aanteekeningen op Amralkeis.

Bladz. 380.

> En leve ik voort? welaan! ik zal me aan 't lot gewennen.

Men moet echter toestemmen, dat Seneca gelijk heeft, als hy zegt: A l i q u a n d o f o r t i t e r f a c e r e e s t v i v e r e. Ik voor my beken dat er niets harder is. Dan naamlijk, als men zich-zelven overleven moet, en, tot eenen staat van nutloosheid gedoemd, daaglijks zucht over het licht dat ons opgaat en over ons neêrzinkt, zonder ons van zijn' aanblik en de smarten waarmeê die verzeld gaat, door eenige kennelijke toebrenging tot het best van Gods wareld, te troosten. Gelukkig die niet weet wat dees volgende uitroep in hebbe, wanneer hy door dit gevoel uitgeperst wordt!

> Zoo moet ik steeds, in welke hoeken
> Ik 't eerlijk open hart, het lijdend lichaam, draag,
> Het zielverteerend leven vloeken;
> Steeds op den rand des grafs, de dood, en vruchtloos, zoeken,
> In twist met elken dag, van wien ik uitkomst vraag!
>
> Is, Hemel, dit uw wil? Is eindloosdurend lijden
> Bestemming op deze aard? mijn onverbidlijk lot?
> ô Hoed mijn lippen dan! ô hoed mijn hart, mijn God!
> En ach, verkort den loop der tijden,
> En my des levens overschot!

Aan God, bladz. 404.

't Oorspronklijk is hier in de 18de en 9 volg. verzen overgedreven Platonisch en onrechtzinnig. Men heeft dus, by de woorden blijvende, den zin verlaten, en den dichter een ander stelsel geleend.